

NÁRODNOSTNÉ A ETNICKÉ MENŠINY NA SLOVENSKU

2006

NEMZETI ÉS ETNIKAI KISEBBSÉGEK SZLOVÁKIÁBAN

Fórum inštitút pre výskum menšín
Fórum Kisebbségkutató Intézet

Maďarská
Rómska
Rusínska
Ukrajinská
Česká
Nemecká
Poľská
Chorvátska
a
Srbská
Iná
Neznáma
Ismeretlen
Magyar
Szlovák
Roma
Ruszin
Ukrán
Cseh
Német
Lengyel
Horvát
Szerb
Egyéb
Ismeretlen
Magyar
Szlovák
Ukrajinská
Česká
Nemecká
Poľská
Chorvátska
a
Srbská
Iná
Maďarská
Rómska
Rusínska

Národnostné a etnické menšiny na Slovensku
2006
Nemzeti és etnikai kisebbségek Szlovákiában

**Národnostné a etnické menšiny
na Slovensku**

2006

**Nemzeti és etnikai kisebbségek
Szlovákiában**

Szerkesztette – Zostavili
Lelkes Gábor
Tóth Károly

Realizované s finančnou podporou Ministerstva kultúry SR
– program Kultúra národnostných menšín 2007
A kötet megjelenését a Szlovák Köztársaság Kulturális Minisztériuma támogatta
– Nemzeti kisebbségek programja 2007

© Autori, 2007
Translation © Galina Sándor
© Fórum inštitút pre výskum menšín, 2007
ISBN 978-80-89249-12-1

TARTALOM – OBSAH

Predslov – Előszó (Lelkes Gábor–Tóth Károly)	9
--	---

Tibor Loran: Potreby vedomostnej ekonomiky – verzus edukačná paradigma exkludovaných Rómov [A tudásalapú gazdaság szűkségei és a társadalmilag kirekesztett romák oktatási paradigmái]	11
1. Edukácia exkludovaných Rómov – východiská a súčasný stav rozpracovania problematiky	12
1.1. Miesto edukácie exkludovaných Rómov v systéme výchovy a vzdelávania dospelých	12
1.2. Edukácia exkludovaných Rómov v predmetnej oblasti výchovy a vzdelávania dospelých – vybrané teórie a praxe	18
2. Exkludovaní Rómovia ako špecifická cieľová skupina andragogického pôsobenia – vybrané oblasti teórie a praxe vo vzťahu k trhu práce	22
2.1. Exkludovaní Rómovia ako špecifická cieľová skupina andragogického pôsobenia	22
2.2. Exkludovaná rómska populácia a trh práce – východiská a súčasný stav rozpracovania problematiky	55
2.3. Od industriálneho k znalostnému trhu práce	72
3. Vzdelanostné požiadavky zamestnávateľov na základe empirických zistení vo vzťahu k edukácii exkludovaných Rómov žijúcich v osade Jegeneš	81
3.1. Výskumné otázky a hypotézy	81
3.2. Výskumný výber	82
3.3. Metóda zberu údajov	83
3.4. Metódy analýzy údajov	85
3.5. Výsledky a ich interpretácia	85
3.6. Diskusia	92
4. Záver	92
5. Zoznam použitej literatúry	94

Anna Plišková: K niektorým aspektom používania rusínskeho spisovného jazyka vo vzdelávacom systéme Slovenskej republiky [A ruszin irodalmi nyelv a Szlovák Köztársaság oktatási rendszerében]	99
--	-----------

A. Szabó László: A szlovákiai közoktatási számarányok 2006-ban [Školstvo na Slovensku v číslach za rok 2006]	113
1. Bevezető	113
2. Közoktatási intézmények	114
2.1. Óvodák	116
2.2. Alapiskolák	123

Kronika verejného života 2006 – Közéleti krónika 2006	131
1. Právne predpisy ovplyvňujúce postavenie národnostných menšín a etnických skupín žijúcich na území Slovenskej republiky prijaté v roku 2006 [A 2006-ban elfogadott nemzeti/etnikai kisebbségeket érintő jogszabályok Szlovákia jogrendszerében] (Csirik Zsolt)	131
1.1. Podporovanie národnostných menšín a etnických skupín z prostriedkov štátneho rozpočtu	131
1.2. Právne predpisy ovplyvňujúce postavenie národnostných menšín a etnických skupín	131
1.3. Medzinárodné zmluvy a dohody	136
2. Podujatia a publikácie v roku 2006 viažu sa k hmotným pamiatkam národností žijúcich na Slovensku [A Szlovákiában élő nemzetiségek tárgyi emlékeinek bemutatásához fűződő rendezvények, kiadványok 2006-ban] (Danter Izabella)	137
3. Divadlá národnostných menšín [Nemzeti és etnikai kisebbségek színházai] (Lelkes Gábor)	142
3.1. Jókai Színház, Komárom	142
3.2. Thália Színház, Kassa	143
3.3. Szevasz – Szerdahelyi Városi Színház, Dunaszerdahely	144
3.4. Zsákszínház, Fülek	144
3.5. Divadlo Alexandera Duchnoviča, Prešov	144
3.6. Divadlo Romathan, Košice	144
4. Národnostné etnické vysielanie Slovenskej televízie [A Szlovák Televízió nemzetiségi és etnikai műsora] (Luba Koľová)	145
5. A Szlovák Rádió nemzetiségi és etnikai műsorai [Národnostné vysielanie Slovenského rozhlasu] (Nagy Ildikó)	147
6. Prehľad finančných prostriedkov na podporu kultúry národnostných menšín z grantového systému MK SR za rok 2006 [A nemzeti és etnikai kisebbségek kulturális életének támogatása az SZK KM pályázati rendszere által 2006-ban] (Jana Kresáková)	150
7. Časopisy a knihy vydané na Slovensku v roku 2006 v jazyku národnostných menšín [Nemzeti és etnikai kisebbségek nyelvén megjelent folyóiratok és könyvek 2006-ban Szlovákiában] (Alžbeta Košťanová)	154
7.1. Periodická tlač [Sajtó, folyóiratok]	154
7.2. Knižné publikácie maďarskej menšiny [A magyar kisebbség kiadványai]	155
7.3. Knižné publikácie českej menšiny [A cseh kisebbség kiadványai]	185
7.4. Knižné publikácie nemeckej menšiny [A német kisebbség kiadványai]	198
7.5. Knižné publikácie rómskej menšiny [A roma kisebbség kiadványai]	209
7.6. Knižné publikácie rusínskej menšiny [A Ruszin kisebbség kiadványai]	213
7.7. Knižné publikácie ukrajinskej menšiny [Az ukrán kisebbség kiadványai]	214

7.8. Knižné publikácie židovskej menšiny [A zsidó kisebbség kiadványai].....	217
7.9. Knižné publikácie ruskej menšiny [Az orosz kisebbség kiadványai]	218
7.10. Knižné publikácie chorvátskej menšiny [A horváth kisebbség kiadványai].....	223
7.11. Knižné publikácie poľskej menšiny [A lengyel kisebbség kiadványai]	223
7.12. Knižné publikácie týkajúce sa menšín Slovenska [A kisebbségekkel kapcsolatos publikációk].....	230
8. A szlovákiai nemzeti és etnikai kisebbségek legfontosabb társadalompolitikai és kulturális eseményei	232
8.1. A magyar kisebbség (Lelkes Gábor).....	232
8.2. A roma kisebbség (Daniela Hivešová-Šilanová).....	246
8.3. A cseh kisebbség (Hana Zelinová).....	257
8.4. A ruszin kisebbség (Teodozia Lattová)	262
8.5. Az ukrán kisebbség (Pavol Bogdan)	271
8.6. A német kisebbség (Ondrej Pöss).....	275
8.7. A lengyel kisebbség (Małgorzata Wojcieszńska)	279
8.8. A horvát kisebbség (Juraj Cvečko)	281
8.9. A zsidó kisebbség (Pavol Meštan)	282
8.10. Az orosz kisebbség (Alexander Čumakov)	284
8.11. A bolgár kisebbség (Emília Hrušíková).....	285
9. Najdôležitejšie spoločensko-politické a kultúrne udalosti v živote národnostných menšín na Slovensku	287
9.1. Maďarská menšina (Lelkes Gábor).....	287
9.2. Rómska menšina (Daniela Hivešová-Šilanová).....	301
9.3. Česká menšina (Hana Zelinová).....	312
9.4. Rusínska menšina (Teodozia Lattová).....	316
9.5. Ukrajinská menšina (Pavol Bogdan).....	328
9.6. Nemecká menšina (Ondrej Pöss).....	332
9.7. Poľská menšina (Małgorzata Wojcieszńska)	336
9.8. Chorvátska menšina (Juraj Cvečko)	338
9.9. Židovská menšina (Pavol Meštan)	339
9.10. Ruská menšina (Alexander Čumakov).....	340
9.11. Bulharská menšina (Emília Hrušíková)	341
10. Autori publikácie – A kötet szerzői	343

PREDSLOV

Vážené čitateľky, vážení čitatelia,

dostáva sa vám do rúk publikácia *Národnostné a etnické menšiny na Slovensku 2006*, ktorá je pokračovaním série analytických ročeniek vydávaných Fórum inštitútom pre výskum menšín v úzkej spolupráci s viac ako tuctom organizácií reprezentujúcich národnostné a etnické menšiny Slovenska ako aj s ďalšími organizáciami zaoberajúcimi sa rozvojom menšinových populácií na Slovensku.

Aktuálna ročenka sa popri správach a analýzach aktuálnych udalostí zo života menšín z predchádzajúceho roka zameriava hlavne na analýzu dostupnosti rôznych vzdelávacích služieb pre príslušníkov menšín.

Veríme, že informácie obsiahnuté v tejto publikácii, podobne ako v predchádzajúcich ročníkoch nám umožnia viac sa vzájomne spoznať a posilniť interetnický a multikulturálny charakter Slovenska.

Gábor Lelkes – Károly Tóth

ELŐSZÓ

Tisztelt Olvasó!

A *Nemzeti és etnikai kisebbségek Szlovákiában 2006* c. kiadványt tartja a kezében, mely a Fórum Kisebbségkutató Intézet által megjelentetett évkönyv folytatása, s amely szoros együttműködésben jött létre a szlovákiai nemzeti és etnikai kisebbségek több mint egy tucat szervezetével, valamint további, a kisebbségi közösségek fejlesztésével foglalkozó intézményekkel.

A mostani évkönyv a kisebbségeket érintő hírek és elemzések mellett kiemelt figyelmet szentel a kisebbségek oktatási intézményrendszerének.

Hisszük, hogy a közölt ismeretanyag, hasonlóan az előző évkönyvekhez, hozzásegít majd egymás megismeréséhez és megerősíti Szlovákia interetnikus és multikulturális jellegét.

Lelkes Gábor–Tóth Károly

TIBOR LORAN

POTREBY VEDOMOSTNEJ EKONOMIKY – VERZUS EDUKAČNÁ PARADIGMA EXKLUDOVANÝCH RÓMOV

[A TUDÁSALAPÚ GAZDASÁG SZÜKSÉGLETEI ÉS A TÁRSADALMILAG KIREKESZ-
TETT ROMÁK OKTATÁSI PARADIGMÁI]

Cieľom tejto vedeckej monografie bolo v širších súvislostiach rozpracovať problematiku súčasnej formálnej edukačnej prípravy exkludovaných Rómov žijúcich v segregovaných osadách vo vzťahu k vzdelanostným požiadavkám zamestnávateľov na trhu práce – potrebám vedomostnej ekonomiky. Tiež poukázať na narastajúci význam a potrebu intenzívnejšieho zapájania exkludovaných Rómov do ďalšieho vzdelávania dospelých v súlade so spoločenskými trendmi. V kontexte s tematikou práce vo vybranej obci výskumom zistiť vzdelanostné požiadavky zamestnávateľov na uchádzačov o prácu. Súčasne zistiť dosiahnutý najvyšší stupeň vzdelania exkludovaných Rómov žijúcich vo vytypovanej osade. To všetko môže byť prínosom pre posunutie hraníc doterajšieho poznania o súčasnej paradigme vzdelávania tejto sociálnej kategórie obyvateľstva.

Úvod

Špecifické miesto v etnickej skladbe slovenského obyvateľstva majú Rómovia, ktorí vo väčšej miere u nás žijú v segregovanej alebo integrovanej podobe. V skutočnosti, ako celok, predstavujú minoritu, ktorá nie je koherentná s definíciami pre jej taxatívne určenie ako národnostnej menšiny (v celom svete nevlastnia územie, ktoré by reprezentovalo ich vlastnú kultúru a národný štandardný dorozumievací jazyk). Možno aj preto väčšia časť ľudí vníma túto menšinu skôr ako etnickú a nie národnostnú.

Na území Slovenskej republiky žijú Rómovia viac ako 680 rokov v etnických subkomunitách, a to olašskej, rumungro, nemeckej (sinti), maďarskej a slovenskej. Údaje o ich celkovom počte sa značne líšia. Oficiálne údaje uvádzajú, že v roku 1991 sa k rómskej národnosti prihlásilo 75 802 občanov vo veku 15 – 69 rokov a v roku 2001 to bolo už 89 920. Podľa neoficiálnych údajov sa ich skutočný počet odhaduje na 480 až 520 000. S ohľadom na reálny počet Rómov možno za presnejší považovať skôr neoficiálny údaj.

V reálnom živote spoločnosti už desiatky rokov púta najväčšiu pozornosť najzostalejšia časť rómskej menšiny, a to tá, ktorá žije v marginalizovaných, segregovaných zdravotne rizikových osadách s vysokou koncentráciou jednotlivcov. V najväčšej miere ide o Rómov, ktorí patria k rumungro rómskej subkomunitě. Práve u týchto Rómov žijúcich v osadách sa najviac koncentrujú problémy (sociálno-ekonomické, participácie, spolunažívania a komunikácie, kultúrno-jazykové, edukačné, zdravotné, ekologické, bezpečnostné atď.), ktoré u nich pretrvávajú už nespočetne veľa rokov. Napriek enormnému úsiliu spoločnosti a podľa oficiálnych údajov aj množstvu vyčerpaných finančných

prostriedkov na zlepšovanie ich situácie, sa nepodarilo ani minimalizovať jednotlivé výrazné problémy, ktoré sú navyše vzájomne prepojené a ako celok sú poškodzujúce nielen pre menšinu samotnú, ale aj pre celú slovenskú spoločnosť.

Osady a getá, segregované priestory, v ktorých zaostáva hygiena, kultúrnosť a často sa v nich vyskytujú väčšie či menšie trestné činy. Sú priestormi, ktoré bežný občan takmer nenavštevuje, pretože niektorí Rómovia navonok u mnohých ľudí vytvárajú strach, odpor a odsúdenie. Potvrdzujú to aj mnohé doteraz realizované výskumy a prieskumy zamerané na vnímanie tejto sociálnej kategórie ľudí v rámci rómskej menšiny. Napriek spoločenským trendom civilizačného rozvoja u väčšej časti obyvateľstva, v osadách sa akoby zastavil čas na úrovni 18., alebo začiatku 19. storočia, i keď žijeme už v 21. storočí.

Je nepopierateľné, že tak ako v minulosti, žiaľ, aj dnes sa sociálno-ekonomické problémy exkludovaných Rómov z osád a get riešia viac náhodne, bez vzájomných súvislostí, nadväzností, bez ohľadu na väzby, následky, či dôsledky a často bez priamej spoluúčasti osôb, ktorých sa to bytostne týka. Je všeobecne známe a spoločenská prax to tiež potvrdzuje, že riešenie problémov vytrhnutých z kontextu (hoci aj dobre mienených) bez následných konkrétnych odborných krokov sa oslabuje a postupne zaniká. Mnohé problémy je nutné riešiť v širších súvislostiach a systémovo, za aktívnej participácie Rómov.

Pochopenie podstaty a výraznej odlišnosti v spôsobe a kvalite života týchto osôb a ich rodín je možné len vtedy, ak problémy otvorene pomenujeme a prejavíme záujem poskytnúť pomoc pri ich odstraňovaní v širšom zmysle slova, bez xenofóbie a predsudkov. Len tak sa môžeme dopracovať k „optimálnym“ riešeniam problémov, ktoré trápia Rómov, ale i spoločnosť.

1. EDUKÁCIA EXKLUDOVANÝCH RÓMOV – VÝCHODISKÁ A SÚČASNÝ STAV ROZPRACOVANIA PROBLEMATIKY

1.1. Miesto edukácie exkludovaných¹ Rómov v systéme výchovy a vzdelávania dospelých

Výchova a vzdelávanie ako dva aspekty jedného procesu sú vo svojej podstate založené na sociálnej interakcii a komunikácii. Sú procesmi, ktoré sa podieľajú na upevňovaní stability spoločnosti a jej transformáciách. Súčasne determinujú spôsob jej existencie tým, že obidva aspekty výchovy a vzdelávania majú objektu svojho pôsobenia sprostredkovať najmä odovzdávanie poznatkov, kultúrnych hodnôt a tradícií predchádzajúcich generácií.

Z hľadiska tematického zamerania práce nám ide o skúmanie tých javov, ktoré na človeka najviac vplývajú v rámci jeho socializácie, a to prostredníctvom rodiny, výchovy

---

1 Exklúzia – „proces, prostredníctvom ktorého sú určití jednotlivci vytláčaní na okraj spoločnosti a je im zabránené plne na nej participovať v dôsledku chudoby, nedostatku základných kompetencií (spôsobilostí) a príležitostí celoživotného vzdelávania, alebo v dôsledku diskriminácie. Toto ich vzdaľuje, izoluje od zamestnania, príjmu a príležitostí vzdelávania, ako aj využívania sociálnych sietí a aktivít. Majú veľmi obmedzený prístup k rozhodovacím orgánom, a tak často pociťujú bezmocnosť a nemožnosť riadiť a kontrolovať rozhodnutia, ktoré majú dopad na ich každodenný život“ (Národný akčný plán sociálnej inklúzie na roky 2004 – 2006, s. 53).

a vzdelávania. V kontexte s tým, pomoc predovšetkým andragogickými prostriedkami, ktoré sú nepochybne aplikovateľné aj v edukácii² exkludovaných Rómov. Toto všetko nám umožňuje vedný odbor Andragogika. Predmetom skúmania Andragogiky je problematika edukácie dospelých, medzi ktorých zaradíme aj jednotlivcov tvoriacich nami vybranú cieľovú skupinu. Táto skupina je svojou civilizačnou úrovňou a disponovaným rozsahom ľudského kapitálu vo vzdelaní dospelých úplne odlišná od ostatných cieľových skupín andragogického pôsobenia.

V celej šírke a zložitosti problematiky výchovy a vzdelávania dospelých nám umožňujú orientáciu viaceré andragogické koncepcie prezentované najmä v dielach odborníkov ako Perhács (2005), Prusáková (2006), Machalová (2006), Jochmann (1994), Nákonečný (1993), Beneš (1999), Švec (2000). Zo svojho odborného pohľadu v nich zachytávajú realitu života dospelého, v ktorej nachádzajú možnosti jeho výchovy a vzdelávania. Preto aj my, z aspektu ich andragogických koncepcií, sa v tejto časti práce usilujeme o vymedzenie miesta edukácie exkludovaných Rómov v systéme výchovy a vzdelávania dospelých.

V súčasnosti „celý systém slovenskej andragogiky stojí na troch pilieroch, ktoré zároveň predstavujú jej tri základné subsystémy:

- profesijná andragogika,
- kultúrna andragogika,
- sociálna andragogika.

Tieto subsystémy vychádzajú z troch základných oblastí života dospelého človeka, kde je najviac vystavovaný zmenám, kde hľadá životnú orientáciu, spôsoby ďalšieho utvárania, sebazdokonaľovania a sociálnej pomoci. A to sú – oblasť profesie, voľného času a sociálneho zabezpečenia“ (Perhács, 2005, s. 100). Profesijná andragogika, kultúrna andragogika a sociálna andragogika ako subsystémy – „disciplíny sa zameriavajú na skúmanie skutočností životných situácií dospelého človeka, v ktorých sa musí vyrovnávať s určitými zmenami. Zmeny, ktoré sa dospelého človeka týkajú, sú predovšetkým v oblasti pracovnej činnosti, životného rytmu a tempa, podmienok, za ktorých je jednotlivec spoločnosťou akceptovaný a taktiež biologického starnutia každého jednotlivca“ (Prusáková, 2006, s. 18). Na základe tohto možno v rámci jednotlivých subsystémov andragogiky v zmysle Prusákovskej vnímať ich orientáciu najmä na:

– **V subsystéme profesijnej andragogiky** – ďalšie odborné vzdelávanie dospelých, zahrňujúce i vzdelávanie rekvalifikačné, personálny manažment, starostlivosť o rozvoj ľudských zdrojov, poradenstvo ako postupovať v kariére a pod.

– **V subsystéme kultúrno-osvetovej andragogiky** – voľnočasové aktivity, kultúrno-výchovnú činnosť, záujmové a občianske vzdelávanie.

– **V subsystéme sociálnej andragogiky** – sociálnu prácu, sociálnu starostlivosť.

Podľa nášho názoru, členenie súčasnej andragogiky na uvedené subsystémy umožňuje obsiahnuť problematiku edukácie exkludovaných Rómov z osád a get. Ide najviac o subsystém sociálnej andragogiky a z hľadiska aktivít zameraných na kultiváciu osobnosti dospelého aj subsystém kultúrno-osvetovej andragogiky.

---

2 Edukácia – [z lat. educō = vychovávať, pestovať, živiť, educatio = vychovávanie, výchova, angl. education = vzdelávanie, vychovávanie, vycvičovanie] – 1. sústava aktivít zacielených na celoživotné rozvíjanie poznatkov, schopností, hodnotových postojov a iných osobných kvalít človeka (škóla, občana, pracovníka, rodiča), potrebných pre spôsobilosť v budúcich rolách i v procese seberealizácie osobnosti (Hotár, Paška, Perhács, 2000, s. 119).

Predmetom sociálnej andragogiky je dospelý človek ako objekt sociálnej práce. Pokiaľ sociálna andragogika využíva dve podstatné – základné andragogické disciplíny (teória výchovy dospelých a didaktika dospelých) možno konštatovať, že predmetom sociálnej andragogiky je edukačné, socializačné a resocializačné pôsobenie na dospelých. Zaoberá sa „výchovno-vzdelávacou prácou s dospelými v sociálnej sieti, poradenskou činnosťou v oblasti sociálnej pomoci a riešením sociálnych problémov dospelých“ (Perhács, 1996, s. 133). Podľa Perhácsa (2005, s. 66 –75) jej cieľom je zlepšovanie sociálnych vzťahov, respektíve pomoc doviesť dospelého k vytvoreniu adekvátnych interpersonálnych vzťahov pre lepšie plnenie sociálnych rolí (rodiča, pracovníka, priateľa, člena rodiny, člena istej komunity atď.), zlepšovanie a vyzrelosť sociálnych vzťahov a prehĺbenie komunikácie vedúcej k partnerstvu a solidarite. Ciele a úlohy sociálnej práce a sociálnej andragogiky v teórii a spoločenskej praxi vystupujú paralelne. Pokiaľ sa sociálna práca v prevažnej miere orientuje na usmerňovanie – neandragogickú činnosť, sociálna andragogika poskytuje možnosti pre sociálneho andragóga pôsobiť na klientov v oblasti výchovy a vzdelávania. Sú to napríklad možnosti využívania sociálnych skúseností z hľadiska výchovy dospelého človeka, aktivity v oblasti sociokultúry, interiorizácie mravných a politických predstáv, názorov a presvedčení, schopnosť vcítiť sa do situácie, či problémov (humanizačné a výchovné tendencie v duchu humanistických ideálov), možnosti orientácie dospelého k sociálnej zodpovednosti (napr. uplatňovanie emocionálnej a citovej výchovy dospelého a jeho autoregulácia ako metóda seba výchovného procesu). Ďalej ide o schopnosť analyzovať sociálne vzťahy a problémy, ako aj ďalšie atribúty socializácie a resocializácie dospelého človeka. Sú to ciele, ktoré determinujú funkcie a úlohy v sociálnej andragogike. Pri skúmaní funkcií výchovy dospelých aj u exkludovaných Rómov prichádzajú do úvahy dve základné hľadiská – spoločenské (socializačné) a osobné (individuálne). Môžeme teda hovoriť o spoločensko-socializačných a individualizačných funkciách výchovy, ktoré sa vzájomne prelínajú.

Spoločensko-socializačné funkcie:

1. Funkcia nahradzujúca školský subsystém výchovy a vzdelávania dospelých (všetky typy a formy štúdia dospelých na stredných a vysokých školách).
2. Ideologicko-politická, svetonázorová a mravná funkcia výchovy dospelých.
3. Ekonomická funkcia (najmä smerom k trhu práce a novej ekonomiky súkromného vlastníctva, zvyšujúca výrobnú efektívnosť, postupne aj kultúrne hodnoty spoločnosti).
4. Funkcia, plnením ktorej napomáhame spoločenskej mobilite.
5. Kultúrna funkcia (funkcia permanentného rozvíjania osobnosti človeka prostriedkami umenia a kultúry).

Individualizačné funkcie:

1. Adaptačná funkcia (zabezpečujúca rovnováhu medzi prostredím a organizmom človeka).
2. Výchovná funkcia voľného času, zabezpečujúca vnútornú harmóniu osobnosti (táto funkcia môže mať relaxačný, psychický a kompenzačný charakter).
3. Funkcie podporujúce rozvoj špeciálnych schopností jednotlivca.

Čo sa týka uvedených funkcií výchovy, uvádzame, že ak skúmame problémy formovania a utvárania osobnosti exkludovaného Róma, žijúceho v osade alebo gete, treba,

aby sme tieto procesy neskúmali len z hľadiska človeka ako tvorivého činiteľa spoločnosti, kvalitatívne pripravenej osobnosti a spoločenskej bytosti, ale aj z hľadiska vnútorného mechanizmu, ktorý musí byť zákonite v dialektickej jednote so spoločenským prostredím, ktoré ho obklopuje. Človek so svojou vnútornou psychickou rovnováhou, súborom hodnôt a hodnotovej orientácie a tiež osobnými vlastnosťami sa bude pružne prispôbovať spoločenským požiadavkám. V opačnom prípade sa stáva negatívnym elementom, stále zaostávajúcim za meniacimi sa podmienkami.

S teleológiou a funkciami sociálnej práce i sociálnej andragogiky súvisí aj jej systém. Chápeme ním istý rámec sociálneho prostredia a sociálnych inštitúcií plniacich funkciu výchovy a vzdelávania dospelých a funkciu seba výchovného a seba vzdelávacieho procesu formovania a utvárania osobnosti dospelého človeka v podmienkach sociálneho prostredia a jeho socializácie. Na základe tohto chápania môžeme systém sociálnej andragogiky segmentovať do dvoch prioritných skupín:

1. **Funkcionálnej** – celospoločenská výchova a vzdelávanie dospelých, ku ktorej zaraďujeme celospoločenský charakter formovania a utvárania osobnosti dospelého človeka, v ktorom sa pohybuje.
2. **Intencionálnej** – výchova a vzdelávanie dospelých, do ktorej zaraďujeme všetky výchovno-vzdelávacie aktivity, realizovaných inštitucionálne v tzv. uzavretom didaktickom systéme, pričom majú charakter sociálneho statusu, orientujú sa na sociálne a aktívne sociálne učenie, interpersonálne vzťahy a sociálnu pomoc dospelému.

S rozvojom sociálnej andragogiky sa postupne konštituujú viaceré disciplíny, ktoré majú bezprostredný vzťah k teórii i praxi sociálno-andragogickej práce s dospelými exkludovanými Rómami. Ide o disciplíny, ktorých poznatky sa už dnes v praktickej práci s klientom, či komunitou ako samozrejmosť uplatňujú. Napríklad:

- **sociálne poradenstvo pre dospelých** (zamerané najmä na uplatnenie si práva prístupu k sociálnym službám a možnostiam ich využívať v súlade s platnou národnou legislatívou),
- **edukačné poradenstvo pre dospelých** (zamerané najmä na zvyšovanie individuálneho potenciálu klienta prostredníctvom edukácie dospelých v systéme celoživotného vzdelávania, žiaducej socializácie a inklúzie³ do štruktúr spoločnosti),
- **sociálny manažment** (zamerané najmä na problematiku riadenia inštitúcií poskytujúcich verejné sociálne služby a poskytovanie týchto služieb),

---

3 Inklúzia – „proces, ktorý zabezpečuje, aby tí, ktorí sú v riziku chudoby a sociálnej exklúzie, získali príležitosť a nevyhnutné zdroje na to, aby mohli plne participovať na ekonomickom, sociálnom a kultúrnom živote a mali takú životnú úroveň a blahobyť, ktorý je považovaný za obvyklý v spoločnosti, v ktorej žijú“ (Národný akčný plán sociálnej inklúzie na roky 2004 – 2006, s. 53). (Jochmann, 1994, s.18). Integrovaný andragogický prístup k jednotlivcovi (v našom prípade i exkludovanému Rómovi) chápe ako prístup k osobnosti človeka - spoločenskej bytosti, v pozadí ktorej sú sociálne vzťahy a úlohy, do ktorých sa v živote dostáva a vpravuje. V celom tomto procese, práve v správnej výchove jednotlivca, žiaducim interakčným vzťahom a optimálnym plnením svojich životných rolí vidí spoločenskú prospešnosť. Preto kladie v jeho koncepcii počas andragogického pôsobenia veľký význam na dospelého klienta. Musíme však konštatovať, že zatiaľ neexistuje jediný platný spôsob vymedzenia základných sociálnych rolí, ktoré dospelý jedinec zastáva. A to vzhľadom na to, že ich škála je veľmi široká. Napríklad, medzi najbežnejšie a najvýznamnejšie patrí rola občana, rodiča, príbuzného, životného partnera, zamestnanca, kolegu, nezamestnaného, člena rôznych spoločenských a záujmových organizácií, pacienta a tvorcu prostredia, chodca, vodiča, užívateľa informácií, atď.

- **geragogika** (zameraná najmä na problematiku výchovy a vzdelávania seniorov a prípravu ľudí na dôchodkový vek),
- **resocializačná (špeciálna) andragogika** (zameraná najmä na problematiku resocializácie osôb v rôznych uzatvorených výchovných inštitúciách a ich inklúzie do štruktúr spoločnosti).

Uvedené konštituujuce sa disciplíny okrem toho, že majú bezprostredný vzťah k sociálnej andragogike, sú determinované aj ich spoločnými znakmi, ktorými sú:

- **Vedecký pragmatizmus** – vedecký výskum sa orientuje najmä na aktuálne praktické problémy jednotlivca a spoločnosti.
- **Vzájomná interdisciplinarita, vzájomná otvorenosť, ako aj individuálna a špeciálna väzba na poznatky iných vied.**

Na Perhácsovu koncepciu sociálnej andragogiky nadväzuje i Jochmannova (1994) koncepcia integrálnej andragogiky, ktorá ako teória a prax vedenia ľudí a všestrannej starostlivosti o človeka umožňuje obsiahnuť i problematiku edukácie exkludovaných Rómov v systéme výchovy a vzdelávania dospelých. Jochmann pri objasňovaní koncepcie integrálnej andragogiky vychádza najmä z charakteristiky výchovy ako „jednej zo základných sociálnych funkcií a jedného zo základných antropín, spočívajúcich v utváraní človeka ako sociálnej bytosti, vo vytváraní sociálnych vzťahov a prenose kultúry, ako i vo vytváraní podmienok – predovšetkým sociálnych a psychologických pre život človeka ako spoločenskej bytosti, výkon jeho sociálnych rolí, jeho podiel na kultúre a jeho seberealizácii“.

Ako sme uviedli, aj keď zatiaľ neexistuje platný spôsob vymedzenia všetkých základných sociálnych rolí plnených človekom, v edukačných procesoch, ktorých objektom sú i exkludovaní a marginalizovaní⁴ Rómovia, môžeme nateraz vychádzať z vybraných sociálnych rolí dospelého človeka prezentovaných Bližkovským (1992, s. 129 – 130). Pre nás je jeho vymedzenie vybraných zložiek sociálnych rolí dospelého človeka zaujímavé preto, lebo k nim priradil i jednotlivé zložky výchovy a vzdelávania, ktoré by mu mali počas andragogického pôsobenia napomôcť osvojiť si jej pozitívne plnenie (tabuľka 1).

Tab. 1 *Bližkovského vybrané sociálne roly a zložky výchovy a vzdelávania*

Vybraná sociálna rola	Zložka výchovy a vzdelávania dospelých
Manžel, manželka, rodič	Výchova k manželstvu a rodičovstvu
Pracovník, kolega	Výchova k profesii, pracovná výchova
Užívateľ voľného času	Voľnočasová výchova
Ochranca a tvorca zdravia	Výchova k zdraviu
Ochranca a tvorca prostredia	Ekologická výchova
Užívateľ informácií	Mediálna výchova
Účastník cestnej premávky	Dopravná výchova
Občan, člen spoloč. a záuj. organ.	Výchova k občianstvu

Zdroj: Bližkovský, 1992

4 Marginalizácia – „proces sociálno-ekonomickej degradácie vyplývajúci z neúspešného pokusu vyhovieť podmienkam na začlenenie sa do rozličných sociálnych systémov (napríklad trh práce, politické inštitúcie, vzdelávacie a zdravotné inštitúcie). Tieto systémy bývajú vzájomne prepojené, takže vylúčenie z jednej z nich spôsobuje väčšiu pravdepodobnosť vylúčenia z ostatných. Proces marginalizácie môže vyústiť do vytvorenia najnižších, najchudobnejších tried“ (Regionálna správa o ľudskom rozvoji, 2003, s. 13).

Uvedené Bližkovského obsahové členenie sa prelína s obsahovým členením výchovy podľa Šveca (2002, s. 9 – 16). Švec vychádza z najširšieho zmyslu výchovy, ktorý podľa neho spočíva v učení sa tomu, ako bytostne obstať v živote. Švec v práci *Učiť sa byť a uspieť* (2002, s. 10 – 16) rozlišuje osem bytostných spôsobilostí, ktoré, ako sa zdá, korešpondujú s Bližkovským uvádzaným obsahovým členením výchovy a vzdelávania podľa vybraných sociálnych rolí dospelého človeka. Napríklad, zhodnosť sa najviac ukazuje vo výchove k ochrane zdravia a prostredia, samoučeniu, občianstvu, povolaniu – zamestnaniu, manželstvu a rodičovstvu, domácomu hospodáreniu, využívaniu voľného času a tvorbe seba samého. Hlavné životné aktivity človeka a Švecom (2002, s. 13 – 15) k nim priradené výchovné zložky uvádzame v tabuľke 2.

Tab. 2 Hlavné životné aktivity človeka a výchovné zložky

Bytostné spôsobilosti	Zložky výchovy
Byť ochrancom zdravia a životného prostredia	Výchova k ochrane zdravia a prostredia
Byť celoživotným samoukom	Výchova k samoučeniu
Byť demokratickým občanom	Výchova k občianstvu
Byť vysokoškolským odborníkom, profesionálom, výkonným pracovníkom a zodpovedným zamestnancom	Výchova k práci, profesii, povolaniu a zamestnaniu
Byť chápaným manželom a kultivovaným rodičom	Výchova k manželstvu a rodičovstvu
Byť rozvážnym domácim hospodárom, šetrným spotrebiteľom a starostlivým tvorcom domova	Výchova k domácomu hospodáreniu
Byť racionálnym užívateľom voľného času a kultivátorom vlastných vlôh, potencionálov a záľub	Výchova k využívaniu voľného času
Byť sám sebou, ale nie sám pre seba	Výchova k tvorbe seba samého

Zdroj: Švec, 2002

Uvedené Švecove modality ľudského bytia majú rozvíjať korešpondujúce zložky výchovy pre reálny život v spoločnosti. Viazu sa na pracovno-profesijný, občiansko-verejný a rodinno-súkromný aspekt života človeka, ktoré vo väčšej alebo menšej miere môže preferovať aj vo svojej príprave na plnenie ním zastávaných jednotlivých sociálnych rolí. Preto výchova a vzdelávanie ako „organizovaný rozvoj schopností, vedomostí, potrieb, záujmov, postojov, aspirácií a iných osobných vlastností, prispieva k plnohodnotnému sociálnemu životu v práci, aj v mimopracovných aktivitách dospelého človeka (napr. ako občana, rodiča, účastníka socio-kultúrnych aktivít) a vplýva na mnohostranný sebarozvoj konkrétneho človeka“ (Švec, 1995, s. 166). V našom prípade volíme východisko obsahového členenia výchovy a vzdelávania dospelých takým spôsobom, aby umožňovalo obsiahnuť aj oblasť edukácie exkludovaných a marginalizovaných Rómov žijúcich v segregovaných osadách na základe reálneho ľudského života. Ten je rámcovaný predovšetkým sférou interakcií človeka k sebe samému, ostatným jednotlivcom, širšiemu spoločenstvu, životnému prostrediu, sociálnymi rolami, ktoré tieto vzťahy vymedzujú do takej podoby, v akej ich vnímame. Predstava o rozvíjaní edukácie pre život dospelého Róma a optimálne realizovanie interakcií predovšetkým so sebou samým a svojím užším i širším prostredím korešponduje aj so snahou o humanizáciu takejto výchovy a vzdelávania dospelých.

Humanizmus je živnou pôdou aj edukácie exkludovaných a marginalizovaných Rómov. Jeho základom v oblasti výchovy a vzdelávania dospelých je „orientácia na plnohodnotný život učiacich sa, na ich pripravenosť pre súkromný i verejný život a na aspekt celoživotného učenia sa a sebarozvoja. Humanistická koncepcia sa orientuje na osobnosť účastníka, rešpektuje jeho individualitu, sústreďuje sa na životné vývi-

nové poslania, úlohy, potreby i schopnosti učiacich sa zvládať záťaž. Do popredia kladie konštruktívne potreby a záujmy sebaaktualizujúceho a sebarealizujúceho sa individua, ktoré si uvedomuje a uplatňuje svoje potenciály a aspirácie, aby mohol byť samým sebou“ (Šírová, 2006, s. 19).

Niet pochyb o tom, že andragogika ako cieľavedomá a organizovaná výchova a vzdelávanie dospelých je vo svojej podstate založená na procese formovania osobnosti dospelého jednotlivca. Základné prvky procesov výchovy a vzdelávania sú „vyjadrené najčastejšie ako princípy, ciele, obsah, formy, metódy a prostriedky výchovy a vzdelávania dospelých“ (Šírová, 2006, s. 19). Skúmaním uvedených edukačných komponentov sa podľa nášho názoru zaoberajú dve andragogické disciplíny, a to Teória výchovy dospelých a Didaktika dospelých. Preto sa aj naša predkladaná práca zameriava na vymedzenie a deskripciu už spomenutých komponentov vo vzťahu k edukácii exkludovaných dospelých Rómov. Považujeme za samozrejmosť, že ak chceme efektívne realizovať edukáciu našej vybranej cieľovej skupiny, predpokladá to od nás teoreticky rozpracovať aj jej primárne prvky. Odôvodňujeme to tým, že Teória výchovy dospelých a Didaktika dospelých vstupujú do vnútorného rámca zložitosti edukačného procesu. V kontexte s tým sa obidve disciplíny usilujú i tento zložitý edukačný proces usporiadať tak, aby prihliadal najmä na:

- Princípy výchovy a vzdelávania aj exkludovaných a marginalizovaných Rómov, žijúcich v osadách.
- Realizáciu takých edukačných podujatí, ktoré budú reflektovať reálne edukačné potreby nami vybranej cieľovej skupiny.
- Významnosť formulácie a splniteľnosti edukačných cieľov.
- Používanie adekvátnych edukačných foriem a metód.

1.2. Edukácia exkludovaných Rómov v predmetnej oblasti výchovy a vzdelávania dospelých – vybrané teórie a praxe

Ako sociálni andragógovia sa často stretávame s otázkou, či dospelý exkludovaný a marginalizovaný Róm žijúci v segregovanej osade alebo gete je vôbec vychovávateľný a výchovateľný, vzdelávateľný a vzdelateľný, vzhľadom na jeho dlhodobé nereagovanie alebo veľmi malé reagovanie na spoločenské výzvy a potreby. Podľa Perhácsa (2005, s. 67) vychovávateľnosť a výchovateľnosť, vzdelávateľnosť a vzdelateľnosť každého dospelého jedinca je možná, a to prostredníctvom zákonitostí výchovy formovania dospelého človeka, ktorými sú:

- „Rozvoj dospelého človeka nemožno stotožňovať so spontánnym dospievaním. Procesy dospievania sa totiž v dospelom veku skončia, ale procesy rozvoja nie.
- Rozvoj nie je len výsledkom cieľavedomej a zámernej výchovy, hoci je v rozvoji jednotlivca významným faktorom a momentom, ale nie jediným. Napriek tomu z hľadiska plasticity (schopnosti prispôbiť sa prostrediu) má pre vychovávateľnosť veľký význam.
- Z hľadiska formovania človeka určujúcimi aspektmi sú v širšom chápaní aj výchovné aspekty, vytvorené v procese práce a v spoločenskom styku, ktoré napokon determinujú vnútornú a vonkajšiu klímu jednotlivca“.

Predpokladáme, že uvedené zovšeobecnenia o vychovateľnosti a vychovateľnosti, vzdelateľnosti a vzdelateľnosti platia aj na schopnosti u dospelých exkludovaných Rómov – učiť sa v školskom či mimoškolskom systéme vzdelávania. Podľa nášho názoru tento predpoklad potvrdzuje aj Perhács (2005, s. 67 – 68), ktorý vyššie uvedené zovšeobecnenia, platiace aj smerom k schopnosti učiť sa, formuloval takto:

- „Dospelý človek je schopný učiť sa, zmeniť svoje osobnostné črty, osobnostné vlastnosti a svoje správanie, ak má na to dostatočný dôvod. Rozhodujúcim faktorom je teda motivácia.
- K zvýšeniu účasti na vzdelávaní dospelých, resp. k zvyšovaniu študijných úspechov, najvýznamnejšou podmienkou, vyplývajúcou zo spoločenského pokroku, je do viesť človeka k tomu, aby si uvedomil zvýšené požiadavky na vzdelanosť. Toto možno zabezpečiť len cieľavedomou a zámernou výchovnou činnosťou prostredníctvom obsahu výchovy, seba výchovy a vzdelávania v societe, v ktorej dospelý žije, ako aj celou aktivizačnou škálou zložiek výchovy, determinovaných spoločnosťou.
- Keďže pri skúmaní vplyvov prostredia (vonkajšieho i vnútorného, prírodného a spoločenského) v oblasti výchovy môžeme hovoriť tak o pozitívnych, ako aj negatívnych vplyvoch, bude efektívnosť výchovy závisieť aj od toho, ako budeme môcť vo výchovnom procese zvažovať pozitívne vplyvy prostredia (využívajúc pluralitný spoločenský systém, rozličné organizácie charitatívneho a humanistického zámeru a iné možnosti spoločenskej sféry) a znižovať úlohu rušivých momentov a faktorov dospelého človeka. Bude nevyhnutné dbať o zvyšovanie efektívnosti vnútorných duševných podmienok a úroveň rozvoja psychických schopností jednotlivca v zmenených spoločenských podmienkach, ktoré neraz prinášajú i retardujúce stavy u dospelého človeka spôsobené jednak pracovnými skupinami, v ktorých sa dospelý pohybuje, jednak determinantmi spoločensko-ekonomickými (napr. strata zamestnania, zmena profesie a ďalšie)“.

Napriek tomu, že akademická andragogika potvrdzuje možnosť vychovateľnosti a vzdelateľnosti aj nízko socializovaných – dospelých exkludovaných Rómov, prax naďalej poukazuje na pretrvávajúcu ich nízku vzdelanostnú úroveň⁵. Niet pochýb o tom, že vzdelanie úzko súvisí s kvalifikáciou a zručnosťami potrebnými na uplatnenie sa na dnes už vedomostnom trhu práce. Zároveň je základným faktorom, ktorý výrazne znižuje ich konkurencieschopnosť.

Nízka vzdelanostná úroveň exkludovaných Rómov, ich reálne postoje k vzdelávaniu – učeniu sa, vyústilo do ich dlhodobej neúčasti v edukácii dospelých vo formálnom systéme vzdelávania. V kontexte s tým musíme konštatovať, že táto časť obyvateľstva v rámci národných politík celoživotného vzdelávania nebola doteraz identifikovaná ako cieľová skupina⁶.

---

5 Podľa národného štatistického sčítania obyvateľstva, domov, bytov z roku 2001, má takmer 77 % Rómov iba základné vzdelanie vrátane nedokončeného.

6 Na túto skutočnosť už v roku 2004 upozornila aj Európska komisia vo svojej správe *The Situation of Roma in an enlarged European Union* – časť Celoživotné vzdelávanie Rómov – v ktorej konštatovala, že „pre túto oblasť je Slovenská republika neúspešná v identifikovaní Rómov ako cieľovej skupiny politík celoživotného vzdelávania“ (2004, s. 68).

Vzdelávanie dospelých exkludovaných Rómov z osád a get sa v súčasnosti uskutočňuje iba v rámci ďalšieho vzdelávania, najmä prostredníctvom Európskeho sociálneho fondu, operačného programu Ľudské zdroje. V našich podmienkach tento fond spravuje Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky a Ministerstvo školstva Slovenskej republiky. Obidve ministerstvá tak konajú na základe štatútu pôsobnosti ústredného orgánu štátnej správy.

V rámci ďalšieho vzdelávania Rómov pre potreby trhu práce, v súčasnej praxi na realizáciu takýchto projektov žiadajú finančné prostriedky od Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR a Ministerstva školstva SR najviac inštitúcie štátnej správy a neziskové mimovládne organizácie. Môžeme teda povedať, že ďalšie vzdelávanie našej cieľovej skupiny pre trh práce sa v súčasnosti uskutočňuje prostredníctvom dvoch sektorov, a to:

Štátneho, ktorý je najviac zastúpený Úradom vlády Slovenskej republiky- vo všeobecnosti projekty zamerané na riešenie záležitostí rómskych komunít, Ministerstvom školstva Slovenskej republiky – projekty zamerané na edukáciu Rómov a Ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky (zriaďovateľom je Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR) – národné projekty zamerané na podporu zamestnávania nezamestnaných s dôrazom na dlhodobu nezamestnaných a znevýhodnené skupiny na trhu práce.

K národným projektom realizovaným Ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky ešte poznamenávame, že účasť aj exkludovaných Rómov v nich je iba vtedy možná, ak sú príslušnými územnými úradmi práce evidovaní v zoznamoch uchádzačov o zamestnanie aspoň štyri mesiace. Pritom je všeobecne známe, že práve väčšia časť exkludovaných Rómov nie je evidovaná v registroch územných úradov práce z dôvodu nespĺňania zákonne stanovených podmienok. Preto sa v praxi nezriedka stáva, že v dobre mienených projektoch je účasť exkludovaných Rómov veľmi nízka, miestami až nulová. Z toho teda vyplýva, že stav nedostatočnej kvalifikácie a prípadne existujúceho nepotrebného vzdelania naďalej u mnohých exkludovaných Rómov pretrváva, čo spôsobuje ich dlhodobú odkázanosť (aj viac ako 15 rokov) na sociálnu exekutívu. Možno teda konštatovať, že v skutočnosti z týchto projektov nemajú exkludovaní Rómovia úžitok, hoci by im ich účasť v nich veľmi prospela v záujme uplatnenia sa na trhu práce. Na národnej úrovni, za účelom vyššie uvedeného, chýbajú také edukačné projekty, ktoré by boli zamerané na rozvoj individuálneho potenciálu exkludovaných Rómov, ktorí sa nachádzajú mimo evidencie územných úradov práce. Práve prostredníctvom nich by si mohli uplatniť aj právo prístupu k ďalšiemu vzdelávaniu dospelých.

Vzhľadom na to, že v čase koncipovania tejto práce na internetových stránkach Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky a ani v inej podobe neboli verejne dostupné najnovšie informácie o ďalšom vzdelávaní exkludovaných dospelých Rómov pre trh práce, uvedieme aspoň niekoľko projektov zameraných na ich edukačnú prípravu z obdobia rokov 1993 až 2001. Tieto projekty realizoval ešte bývalý Národný úrad práce Slovenskej republiky. Černáková (2002, s. 590 – 596) v štúdií *Opatrenia Národného úradu práce vo vzťahu k nezamestnanosti Rómov* analyzuje aktivity uvedeného úradu smerom k rómskej populácii. Tie najzaujímavejšie údaje z uvedeného obdobia uvádzame vo vlastnej štylistickej úprave.

- Od roku 1993 do roku 2000 v rámci Národného úradu práce SR bolo realizovaných 61 rekvalifikačných kurzov pre dlhodobo nezamestnaných Rómov. Tieto kurzy absolvovalo spolu 643 Rómov. Najfrekventovanejšími témami kurzov boli ľudové remeslá, pomocný kuchár, kosič trávy a tiež s názvom Zakladám svoj podnik. Najväčší počet týchto kurzov sa uskutočnil v Prešovskom a Košickom kraji, v ktorých žije aj najväčší počet exkludovaných Rómov. Vzdelanostná úroveň absolventov kurzov bola na úrovni nedokončeného základného vzdelania a bez vzdelania.
- V uvedenom období sa 527 Rómov zúčastnilo motivačno-poradenských kurzov organizovaných územnými úradmi práce. Takýchto kurzov sa uskutočnilo 37 a opätovne ich bolo realizovaných najviac v Prešovskom a Košickom kraji. Rómski účastníci aj v týchto kurzoch prezentovali, že dosiahli základné, alebo žiadne vzdelanie.
- „V roku 2001 bolo realizovaných 209 projektov a programov, ktoré absolvovalo 694 rómskych absolventov. Celkové finančné náklady na tieto projekty a programy boli vo výške 8 060 356 Sk. Medzi najfrekventovanejšie druhy programov patrili motivačné programy, rozvoj zručností, stavebný pomocník. Najväčšie množstvo programov sa uskutočnilo v Prešovskom, Košickom a Banskobystrickom kraji“(Černáková, 2002, s. 591).

Mimovládneho, ktorý je najviac zastúpený rôznymi organizáciami pôsobiacimi v treťom sektore. Tieto buď na národnej, alebo regionálnej (v rámci teritória vyšších územných celkov) a lokálnej úrovni realizujú edukačné podujatia smerom k exkludovaným Rómom.

Ak vychádzame z vyššie uvedeného, musíme konštatovať, že problematika vzdelávania dospelých exkludovaných Rómov je v súčasnosti veľmi zložitá vzhľadom na uvádzané deskripcie. V súvislosti s tým ešte konštatujeme, že mnohé doteraz realizované vzdelávacie projekty smerom k dospelým Rómom z osád a get v ich praktickej realizácii nezohľadňovali skutočné edukačné potreby. Potvrdzujú to aj indikátory a správy uvádzané v predchádzajúcej, ale i v ďalších častiach práce.

V súvislosti s novými trendmi na trhu práce, výzvami a edukačnými požiadavkami smerom k vzdelávaniu dospelých si uvedomujeme, že exkludovaní Rómovia nedokážu bez spoločenskej pomoci, aj pomoci nás andragógov na tieto žiaduco reagovať. Preto ako jedno z východísk pre ich vstup na trh práce vidíme v tom, že realizátori projektov ich ďalšieho vzdelávania začnú vnímať tieto svoje aktivity najmä ako poskytnutie druhej šance tejto cieľovej skupine v kontexte s potrebami trhu práce. Z toho teda vyplýva, že vzdelávacie aktivity – podujatia by mali byť orientované najmä na edukačné dimenzie projektovania osobnosti dospelého človeka. V našom prípade dospelého exkludovaného Róma. Napríklad, podľa Perhácsa (2005, s. 69) ide o tieto edukačné dimenzie projektovania osobnosti dospelého:

1. „príprava človeka na rozvoj vlastnej osobnosti, vrátane osobných predpokladov,
2. príprava človeka na zvládnutie profesnej existencie (uvedomenie si permanentného a celoživotného vzdelávania),
3. príprava človeka na spoločensky vhodné a významné správanie“.

2. EXKLUDOVANÍ RÓMOVIA AKO ŠPECIFICKÁ CIEĽOVÁ SKUPINA ANDRAGOGICKÉHO PÔSOBNIA – VYBRANÉ OBLASTI TEÓRIE A PRAXE VO VZŤAHU K TRHU PRÁCE

2.1. Exkludovaní Rómovia ako špecifická cieľová skupina andragogického pôsobenia

V predchádzajúcej časti sme uviedli, že andragogika ako veda o výchove a vzdelávaní dospelých sa zaoberá intencionálnou socializáciou dospelého jednotlivca. Zároveň pomocou v riešení problémov vo všetkých oblastiach jeho života. Spoznávanie reality vo výchove a vzdelávaní dospelých uskutočňuje prostredníctvom vedeckých metód, ktoré sa podieľajú na tvorbe teoretických a metodických základov plánovanej edukačnej činnosti. Je nepochybné, že „procesy vzdelávania dospelých sú veľmi zložité a je náročné nachádzať cesty, ktoré vedú k úspešnému napĺňaniu vzdelávacích potrieb dospelých ľudí cez efektívne vzdelávanie. Jedným zo základných kameňov rozumnej a stabilnej výstavby vzdelávacieho systému je vyhľadávanie, identifikácia cieľových skupín a následne efektívne pôsobenie v procese ich vzdelávania. Dôležitá je sunáležitosť teórie a praxe. Andragogika je vedou, ktorá môže v tomto smere veľmi napomôcť. Preto edukácia dospelých smeruje k rozličným skupinám, ktoré sa dosť dynamicky menia. Aj z toho dôvodu je potrebné sledovať nielen súčasné cieľové skupiny, ale i potencionálne, prípadne identifikovať tie, ktoré doteraz zostali nepovšimnuté, ale potreby vzdelávania v týchto skupinách sú evidentné“ (Prusáková, 2006, s. 106 – 107). Nami vybraná skupina - exkludovaní dospelí Rómovia v produktívnom veku bez ohľadu na pohlavie, žijúci v segregovaných osadách - je takouto cieľovou skupinou.

Podľa Šveca (2002, s. 262) cieľovými skupinami (*target groups*) v rámci andragogického pôsobenia chápeme „skupiny populácie, na ktoré je zameraný program skúmania, vzdelávania alebo sociálno-pedagogické opatrenie, či sústredený záujem inej oblasti starostlivosti a zahŕňajú: určitú vekovú populáciu (napr. mladších, dospelých, penzionovaných), vidieckych alebo mestských obyvateľov, ženy alebo mužov, rodičov, nezamestnaných, zamestnancov, zahraničných turistov, presídlencov, národnostné menšiny, negramotných, delikventov, handicapovaných, alebo osôb po úraze, hospitalizovaných, turistov atď.“ Z toho teda vyplýva, že v našom prípade cieľovou skupinou v edukácii dospelých chápeme skupinu exkludovaných Rómov, pre ktorých je určený konkrétny vzdelávací projekt. „Presná identifikácia a analýza ich vzdelávacích potrieb je predpokladom tvorby dobrého vzdelávacieho projektu“ (Perhács, 2002, s. 27).

Ak Švecovu všeobecnú definíciu cieľových skupín vo výchove a vzdelávaní dospelých použijeme na identifikovanie nami vybranej cieľovej skupiny andragogického pôsobenia, zistíme, že je v mnohých znakoch až výrazne odlišná od ostatných cieľových skupín. Jej odlišnosť je najviac viditeľná najmä spoločenskou retardáciou, exklúziou a uprednostňovanými životnými stratégiami. Táto odlišnosť v jednotlivých znakoch jej oprávnenne pripisuje označenie: špecifická cieľová skupina. Podľa Perhácsa (2002, s. 28) pod špecifickými cieľovými skupinami rozumieme napríklad „skupinu nezamestnaných, napríklad po ukončení štúdia na stredných, vysokých školách, cieľovú skupinu nezamestnaných v pred dôchodkovom veku, cieľovú skupinu nezamestnaných podľa jednotlivých profesií, vekovej kategórie, vzdelanostnej úrovne a pod.“

V tejto časti práce sa pokúsime identifikovať znaky nami vybranej špecifickej cieľovej skupiny žijúcej na celom území nášho štátu. Predpokladáme, že práve tieto identifikované znaky by mohli edukátorom dospelých poslúžiť ako podklad pre žiaduce definovanie vzdelávacích potrieb exkludovaných Rómov (tabuľka 3). Podotýkame, že pri identifikovaní spoločných znakov špecifickej cieľovej skupiny sme znak veku a znak pohlavia nesledovali. Aj obidva tieto znaky by mali sledovať edukátori počas tvorby a samotnej realizácie vzdelávacích projektov pre konkrétne exkludované osoby žijúce v konkrétnych marginalizovaných rómskych osadách alebo getách.

Tab. 3 *Náčrt znakov špecifickej cieľovej skupiny – exkludovaných Rómov*

Znaky špecifickej cieľovej skupiny – exkludovaných Rómov
<ul style="list-style-type: none"> • Zastávajú najnižšieho spoločenského statusu s negatívnym obrazom, ktorý sa nesnaží vlastnými silami transformovať. • Existencia v exkludovanej podobe a jej každodenný život sa odohráva v nerovnostiach označovaných aj ako „par excellence“ (nerovnosť príjmu, vzdelávania, poberania dávok v hmotnej núdzi, kultúrnosti, bohatstva, moci, v schopnostiach atď.). • Je bez vlastnej stratégie pozitívnej transformácie. • Neprejavuje, ako iné jazykové menšiny, záujem o napĺňanie ústavných práv do jej reálneho života. • Neparticipuje na správe vecí verejných, neplatí dane obci, mestu a väčšia časť Rómov nie je vlastníkmí pozemkov, na ktorých má postavené chatrce alebo iné príbytky. • Nemá bežnú interakciu s ostatným obyvateľstvom a okolie osád vníma ako nepriateľské, pretože ich nechápe a neprijíma. • Existuje bez vlastných uznávaných autorít. • Stigmatizovanosť. • Život v biede a komunite s vlastnými uznávanými hodnotami a vzorcami socializácie. Mladšie generácie si refazovite – automaticky osvojujú správanie a konanie starších. • Preferovanie krátkodobých pasívnych životných stratégií, cielených len na saturáciu biologicko-sociálnych najnutnejších potrieb. • Celoživotná nezamestnanosť. • Celoživotná závislosť na poberaní dávok v hmotnej núdzi (zastávajú statusu klienta sociálnej exekutívy). • Dosiahnutie najvyššieho stupňa vzdelania základného, vrátane nedokončeného, a aj to vo väčšine absolvovaného na špeciálnych základných školách pre mentálne retardovaných (ľudský kapitál na najnižšej novej úrovni, nevyužitelný na oficiálnom trhu práce). • Vykazovanie štvornásobnej pôrodnosti oproti majoritnej populácii.

2.1.1. Stratégie inklúzie Rómov – východiská a súčasný stav rozpracovania problematiky

Problematika sociálnej nerovnosti, úsilie o identifikovanie jej príčin a dôsledkov pre ľudí i spoločnosť, diferencované prejavy v sociálnej realite sa už stali záležitosťami, ktoré tvoria centrálnu tému diskusií európskych i národných politikov, ale tiež odbornej verejnosti. Už v roku 1995 jeden z najvýznamnejších odborníkov v oblasti sociálnych systémov v Európe G. Room vo svojom diele *Poverty and Social Exclusion: The New European Agenda for Policy* (s. 1 – 9) konštatuje, že 70. a 80. roky 20. storočia sa v spoločnosti nástojčivo vyznačovali prejavovaním záujmu o problematiku chudoby, ľudských práv a občianstva ako takého. Od začiatku deväťdesiatych rokov dochádza k obnoveniu tohto záujmu o problematiku chudoby, ale už viac v kontexte s dodržiavaním ľudských a občianskych práv a sociálnej inklúzie. Možno konštatovať, že aj v európskej sociálnej diskusii o chudobe a vylúčenosti sa koncepcia sociálnej exklúzie stala dominantnou paradigmou. Dominantnou sa javí snaha včas a preventívne zachytiť premeny charakteru, nových črt chudoby a exklúzie. Tieto snahy chápeme tak, že v nich by nemalo ísť o redukovanie chudoby len na najčastejšie využívanú – monetárnu (nedostatok v príjmoch), či spotrebnú dimenziu (nedostatok v spotrebe). Preferovaný je prenos dôrazu od finančného handicapu na jeho multidimenzionálnu povahu, čiže identifikovanie rôznych dôsledkov vyvolaných chudobou a exklúziou. Abrahamson (1995, s. 124 – 125) i Atkinson (2000, s. 57) sa zhodujú v názore, že sociálna exklúzia najmä:

- Zachytáva prechod od statickej k dynamickej analýze procesov, kvôli ktorým sa jednotlivci stávajú alebo zostávajú chudobnými.
- Poukazuje na konzekvenčné situácie.
- Vystihuje viacrozmernú povahu mechanizmov, ktorými sú jednotlivci a skupiny vylúčení zo sociálnych štruktúr, z konania a nárokov sociálnej integrácie a z vytvárania identity.

Uvedené skutočnosti zachytil aj Berghman v konceptuálnej matici chudoby a sociálnej exklúzie, ktorú uvádzame v tabuľke 4.

Tab. 4 *Konceptuálna matica chudoby a exklúzie*

	Statický stav (výsledok)	Dynamický proces
príjem multidimenzionálne	chudoba deprivácia	schudobnenie sociálna exklúzia

Zdroj: Berghman, 1995

Nepochybujeme o tom, že pre osoby postihnuté chudobou a sociálnym vylúčením znamená táto skutočnosť nielen materiálnu depriváciu, či zníženie životných príležitostí oproti nepostihnutým osobám, ale v konečnom dôsledku ich to nepriaznivo ovplyvňuje v šanciach participovať na rozhodovaní a rozhodnutiach, ktoré sú bytostne nasmerované k nim. Preto sa stotožňujeme so Strobelovou konštatáciou (1996), ktorej podstatou je, že sociálna exklúzia, ako systematický proces marginalizácie, izolácie a oslabovania sociálnych väzieb evidentne postihuje nielen jednotlivca, ale i celé sociálne skupiny. Berghman v *Social Exclusion in Europe* (1995, s. 19 – 20) upozorňuje aj na to, že sociálne vylúčenie sa v súčasnosti chápe skôr ako dôsledok zlyhania spoločnosti než ako zlyhanie jednotlivca. Najpostihnutejšími a najohrozenejšími sú nielen jednotlivci, ale až celé sociálne kategórie obyvateľstva, ktoré majú oslabenú väzbu minimálne k jednej zo štyroch integračných zložiek, prostredníctvom ktorých by sa mohli za štandardných podmienok integrovať do žiaducich štruktúr spoločnosti. Ide najmä o tieto integračné zložky, ktoré majú vzťah:

- **K demokracii a právu ako takému.** Ide o podporu občianskej integrácie. Vo vzťahu k štátu sú oslabení napríklad migranti, najmä ilegálni, ktorí z hľadiska legislatívy v hostiteľskej krajine oficiálne neexistujú.
- **K oficiálnemu trhu práce.** Ide o podporu ekonomickej integrácie. Napríklad oslabenú väzbu k trhu práce majú ľudia, ktorí sú z rozličných dôvodov z neho vylučovaní, resp. vylúčení a v prípade vstupu do neho sú v otvorenej, či latentnej podobe potom znevýhodňovaní (osoby nízko kvalifikované, staršie, čerství absolventi škôl, zdravotne postihnutí, osoby patriace k rómskej minorite a pod.).
- **K sociálnemu štátu (welfare state).** Ide o podporu sociálnej integrácie. Napríklad, oslabenú väzbu k občianskej spoločnosti majú osoby vylúčené – izolované (Rómovia žijúci v osadách, getách, navrátilé z výkonu trestu odňatia slobody, absolventi detských domovov či nápravných zariadení atď.).
- **K rodine ako primárnej sociálnej skupine a komunite.** Ide o interpersonálnu integráciu.

K vyššie uvedenému ešte konštatujeme, že vylúčenie z jednej integračnej zložky vo väčšine prípadov znamená vylúčenie z ďalších. Napríklad, osoby, ktoré stratia status na oficiálnom trhu práce, sa stretávajú aj s materiálnou chudobou ako samozrejmosťou. Tá výrazne ovplyvňuje ich životnú úroveň, ktorá sa následne u nich odráža v kvalite života. „Sú vylúčení a vylučovaní z konzumných aktivít, respektíve majú obmedzenú možnosť spotrebiteľskej voľby, postupne strácajú možnosť na štandardnej úrovni participovať na sociálnom či politickom živote. Tým sa oslabujú ich sociálne väzby, čo v mnohých prípadoch môže vyústiť až do narušenia identity“ (Atkinson, 1998, s. 3). V konečnom dôsledku to spôsobuje, že dochádza „k ich výraznému oddeleniu od obvyklého životného štýlu dostupného bežnej populácii v danom čase na danom území“ (Mareš, 2000, s. 287). Všetky osoby alebo skupiny postihnuté týmito negatívami zostávajú dlhodobo až celoživotne v chudobe, sociálnej a kultúrnej izolácii, ktorá je u nich obvykle zdvojnásobovaná a konzervovaná ešte aj ich priestorovou vylúčenosťou. Môžeme teda konštatovať, že v najširšom zmysle slova sú predmetom sociálnej exklúzie všetky osoby, skupiny, ktoré sa líšia od štandardov hlavného prúdu spoločnosti.

Deskripcia európskeho diskurzného inkluzívneho trendu

Problematika sociálnej exklúzie, chudoby a biedy v širších sociálno-ekonomických dimenziách sa stala prioritnou agendou aj Európskej únie opätovne, najmä od obdobia, keď si Európska komisia prostredníctvom Lisabonskej stratégie (2000) vytýčila cieľ, ktorým je pretransformovať industriálnu spoločnosť na inkluzívnu, založenú na vedomostiach, ktorá preferuje u občanov nadobúdanie vysokého stupňa individuálneho potenciálu. Predpokladá sa, že práve inkluzívna spoločnosť a inkluzívny trh práce, ako dve významné súčasti nového európskeho sociálneho modelu, napomôžu zvýšiť zamestnanosť, posilniť kohéziu, modernizovať a zefektívniť celý sociálny model. V centre pozornosti týchto transformácií by malo byť ich nasmerovanie v prospech občana, ktorý by mal byť spôsobilý využívať ich možnosti, ale plniť si aj svoje povinnosti. Ide o model vytvárajúci podmienky vo všetkých krajinách eurozóny na to, aby každý občan dostával žiaduce príležitosti na využívanie vzdelávacích, sociálnych, zdravotníckych, poradenských, právnych a iných služieb. V kontexte s tým aj prístup k možnostiam využívať informačno-komunikačné technológie, napomáhajúce zvyšovať potenciál aj u marginalizovaných jednotlivcov. Vo všeobecnosti v týchto procesoch ide o podporu inklúzie exkludovaných osôb v oblastiach, ako sú trh práce, sociálna ochrana, vzdelávanie, bývanie, verejné služby a dane. To všetko dosiahnuť najmä prostredníctvom

-
- 7 V roku 2001 Európska komisia v Göteborgu prijala aj Otvorenú metódu koordinácie v otázkach chudoby a sociálnej exklúzie (OMC) a zároveň vyzvala všetky prístupové krajiny, aby ciele Spoločenstva v predmetnej oblasti zapracovali do národných politík a v tomto kontexte aj vypracovali vlastné akčné plány sociálnej inklúzie. Medzi kľúčové oblasti OMC patria: Spoločné ciele, ktoré boli prijaté v rámci Lisabonskej stratégie. Spoločné indikátory na meranie chudoby a sociálnej exklúzie, aby bolo možné monitorovať pokrok v prijatých opatreniach a porovnávať dobré skúsenosti. Národné akčné plány boja proti chudobe a sociálnej exklúzii, v ktorých sa spoločné ciele implementujú do národných politických opatrení zachytávajúc národné špecifiká v systéme sociálnej ochrany a sociálnej politiky. Spoločné správy o inklúzii, vypracované na základe NAP, obsahujúce odporúčania pre členské štáty a európske inštitúcie do budúcnosti. Komunitárny akčný program na podporu kooperácie medzi členskými štátmi v boji proti sociálnej exklúzii.

realizácie žiaducich aktivít, ku ktorým Európska komisia identifikovala osem kľúčových výziev a stanovila aj príslušné politické prioritné opatrenia⁷.

Nižšie uvedené kľúčové výzvy a príslušné politické opatrenia majú bezprostredný vzťah k vzdelávaniu dospelých a celoživotnému vzdelávaniu. Preto im z hľadiska sociálnej andragogiky venujeme pozornosť. Je to aj preto, lebo vzdelávanie vnímame ako „najefektívnejší nástroj mobilizácie ľudských zdrojov“ (Prusáková, 2005, s. 25) žijúcich i v exkludovaných marginalizovaných rómskych osadách a mestských getách. V ňom vidíme „integrujúci faktor, ktorý tvorí špecifickú optiku vnímania sociálnych problémov“ (Prusáková, 2005, s. 25). Európske výzvy a príslušné opatrenia uvádzame v znení, v akom sú uvedené v dokumente Joint Inclusion Memorandum (2003, s. 15 – 18).

1. Vybudovanie inkluzívneho trhu práce a podpora zamestnanosti ako práva a možnosti pre všetkých, najmä pre nezamestnaných. Opatrenia:

- Vytvoriť priaznivé podmienky pre rast tvorby pracovných miest v súkromnom sektore.
- Vyvinúť integrovaný systém služieb zamestnanosti a sociálnej pomoci, najmä pre tých, ktorí sú v riziku dlhodobej nezamestnanosti.
- Zlepšiť prístup na trh práce prostredníctvom väčšej flexibility pracovných podmienok a opatrení na zosúladenie pracovného a rodinného života.
- Zabezpečiť pracovný príjem, ktorý motivuje k práci.
- Zvýšiť informovanosť o motivačných opatreniach a podporiť ich prijatie predovšetkým u zraniteľných skupín.
- Zlepšiť podmienky a možnosti dochádzania za prácou.

2. Garancia primeraných príjmov a prostriedkov na ľudský a dôstojný život. Opatrenia:

- Reformovať systém ochrany tak, aby zabránil chudobe tých, ktorí sú mimo trhu práce a zároveň podporoval iniciatívu zamestnať sa, udržať a zlepšiť životné podmienky tých, ktorí tvoria rizikové skupiny a nie sú schopní vlastným pričinením si zlepšiť adekvátne príjmy z dôvodu staroby, choroby, invalidity atď.
- Zefektívniť a zosúladiť systém sociálnej ochrany a daňový systém tak, aby pomohli domácnostiam s nízkym príjmom z pracovnej činnosti.
- Rozšíriť systém podpory rodín so závislými deťmi tak, aby sa redukovalo ich riziko chudoby a sociálnej exklúzie.

3. Odstraňovanie nedostatkov v oblasti vzdelávania. Opatrenia:

- Zosúladiť vzdelávanie na školách s potrebami moderného trhu práce.
- Udržať a podporovať rovnaký prístup k vzdelávaniu, v hlavnom prúde pre všetkých v celom systéme vzdelávania (vyžaduje sa špecifická podpora vzdelávania, najmä znevýhodnených osôb).
- Na stredných školách zvýšiť podiel všeobecného vzdelávania oproti odbornému vzdelávaniu a vytvoriť podmienky pre uspokojenie zvýšeného dopytu po vysokoškolskom štúdiu.
- Výrazne znížiť počet mladých ľudí, ktorí neukončia školu alebo predčasne opustia školský systém so žiadnou alebo veľmi nízkou kvalifikáciou.
- Odstrániť vzdelanostné nevýhody u dospelých s nízkou kvalifikáciou prostredníctvom vytvárania možností ďalšieho vzdelávania či rekvalifikácie.

4. Zabezpečenie primeraného bývania pre všetkých. Opatrenia:

- Rozvinúť integrovanú stratégiu zameranú na bezdomovcov, ktorá by riešila otázky charakteru zdravotníckych, poradenských, komunitných a iných nedosiahnuteľných služieb, ako aj opatrení na prevenciu bezdomovectva.
- Zabezpečiť vyššiu kvalitu bývania a infraštruktúry pre Rómov žijúcich v osadách.
- Vyvinúť úsilie pre lepšiu integráciu Rómov do majoritnej spoločnosti.
- Vytvoriť podmienky pre územnú mobilitu pracovnej sily a dostupnosť primeraného bývania pre nižšie príjmové skupiny domácností, t. j. predovšetkým zvýšiť podiel nájomných bytov v celej únii.

5. Garancia rovnakého prístupu ku kvalitným sociálnym a zdravotníckym službám, rozvoj ich ponuky a foriem poskytovania. Opatrenia:

- Zlepšiť zdravotný stav obyvateľstva poskytovaním kvalitných zdravotníckych služieb a zabezpečiť rovnaký prístup k nim aj pre rizikové skupiny.
- Zintenzívniť vykonávanie sociálnej prevencie, terénnej sociálnej práce, ambulancných, stacionárnych, pobytových sociálnych služieb a sociálneho poradenstva pre rizikové skupiny.
- Prekonať fragmentáciu politík, dosiahnuť ich vyššiu koordináciu na rôznych úrovniach riadenia.
- Vytvoriť fungujúce partnerstvá pri tvorbe a vykonávaní sociálnej politiky a zabezpečiť účasť chudobných a exkludovaných na tomto procese.
- Zvýšiť informovanosť v spoločnosti o povahe a rozsahu chudoby a exklúzie, ako aj o aktivitách potrebných na budovanie inkluzívnej spoločnosti.

6. Boj proti diskriminácii, zabezpečenie rovnosti príležitostí a ochrana ľudských práv. Opatrenia:

- Bojovať proti diskriminácii a stigmatizácii Rómov.
- Presadzovať pochopenie sociálno-ekonomickej situácie rómskeho etnika ako problému celej spoločnosti.
- Odstrániť nerovnosť v odmeňovaní a v štruktúre zamestnaní.
- Udržať a rozvíjať existujúce sociálne programy poskytujúce potrebnú podporu v záujme starostlivosti o odkázaných ľudí ako aj tých, ktorí sa o nich starajú.

7. Regenerácia oblastí s kumulovanými nevýhodami. Opatrenia:

- Rozšíriť technickú, dopravnú a sociálnu infraštruktúru na znevýhodnenom území.
- Podporovať rozvoj investícií a tvorbu pracovných príležitostí.
- Podporovať poskytovanie informačných a komunikačných technológií v znevýhodnených regiónoch s vysokou mierou nezamestnanosti.
- Dobudovať systémy potrebné na účinnejšie využívanie Európskeho sociálneho fondu v boji proti chudobe a sociálnej exklúzii, hlavne v územiach s kumulovanými nevýhodami.

8. Rozšírenie štatistických systémov a indikátorov o chudobe a exklúzií. Opatrenia:

- Zosúladiť štatistické systémy a indikátory tak, aby boli kompatibilné s Eurostatom.
- Zabezpečiť viac informácií o rizikových skupinách ako sú Rómovia, osoby z výkonu trestu odňatia slobody, bezdomovci, so zdravotným postihnutím, a i.
- Zaviesť rod ako povinnú triediacu kategóriu do štatistických systémov a indikátorov v oblasti chudoby a exklúzie.

Všetkých osem kľúčových výziev poukazuje na to, že zámerom Spoločenstva je vytvoriť komplexný strategický prístup na riešenie chudoby a exklúzie, ktorý je determinovaný

podporou udržateľného ekonomického rastu a vzájomne sa dopĺňujúcich väzieb medzi politikou hospodárskou, sociálnou a politikou zamestnanosti. Práve preto sa zvyšuje záujem Európskej únie ako takej a jej jednotlivých členských krajín o to, aby reálne dochádzalo k predchádzaniu, resp. znižovaniu dôsledkov exklúzie. To znamená marginalizovanému statusu významnej časti populácie. „Vylúčenie je totiž obojstranne nechcený proces, pretože okrem nerovnosti v možnosti uplatňovať všetky občianske, politické a sociálne práva vedie aj k sociálnemu napätiu a z neho plynúcim sociálnym rizikám. Môže totiž hroziť kolaps sociálnej solidarity a súdržnosti, a preto je snaha o integrovanie vylúčených jednotlivcov, či skupín nevyhnutná“ (Atkinson, 2000, s. 43). V tejto súvislosti je však potrebné venovať až mimoriadnu pozornosť najmä tým, ktorí sú už exkludovanými a v rámci sociálnej prevencie aj osobám ohrozeným vylúčením a chudobou.

Deskripcia národného diskurzného inkluzívneho trendu

Vývojové trendy koherentné s globalizáciou, ekonomickou internacionalizáciou, transformáciou systému sociálnej ochrany a zároveň prebiehajúce hlboké štrukturálne reformy v širších dimenziách sa ako procesy významnou mierou podieľali na vytváraní podmienok pre vznik novej sociálnej stratifikácie⁸ slovenského obyvateľstva (úplne odlišnej od tej, ktorá existovala pred rokom 1989). Následky uvedených procesov sa ukazujú v diferencovanej podobe, najmä v sociálnej a ekonomickej situácii občanov. Odražom tejto diferenciácie je, obrazne povedané, otvorenie nožníc, ktoré umožnilo „na jednej strane existenciu politicko-ekonomických elít, uzatvorených voči zvyšku spoločnosti. Avšak na druhej strane vzniklo oveľa viac početnejších skupín, vnímaných ako najnižšie spoločenské triedy, skladajúce sa z ľudí odkázaných na starostlivosť štátu a charitu. Alebo dokonca jednotlivcov, či sociálnych kategórií, ktorí sa nachádzajú akoby mimo stratifikačného systému spoločnosti a sú vylúčení z možností participovať na chode spoločnosti aspoň na minimálne akceptovanej úrovni“ (Džambazovič, Jurásková, 2002, s. 527).

Toto nežiaduce stratifikovanie obyvateľstva sprevádzané nerovnosťou príležitostí viedlo už v rannom transformačnom období (po roku 1989) ako následok aj k vzniku chudoby⁹, s ktorou sme predtým v jej negatívnej podobe nemali osobné skúsenosti. Väčšina ľudí si skoro nevedela predstaviť, ako môže chudoba ovplyvňovať ich kvalitu života. Poznali sme síce predtým chudobu v jej starej demografickej podobe, no nie v takých jej dimenziách a charakteristikách, ako už dnes. Túto kvalitatívnu zmenu prechodu od starej k novej chudobe opisujú známi českí sociológovia I. Možný – P. Mareš v štúdiu *Institucionalizace chudoby v Čechách* (1994) a P. Mareš ešte v *Sociologii*

---

8 Podľa Mareša (1999, s. 23) ide o „systém vzorov a sociálnych vzťahov, pričom jeho jadrom sú koncepty sociálnych rolí a sociálnych pozícií, ktoré rozvinuli Lintonem, Parsonsem a Merton. Z toho pohľadu je sociálna štruktúra spoločnosti špecifikovaná ako 1. súbor organizovaných sociálnych rolí a pozícií, 2. súbor inštitucionalizovaných vzťahov medzi pármí rolí a medzi širšími subsystémami rolí, 3. zloženie populácie s ohľadom na sociálne role a ich subsystémy“.

9 V roku 1984 Rada Európy definovala chudobu ako pojem, pod ktorým rozumieme: „Chudoba označuje osoby, rodiny, alebo skupiny osôb, ktorých materiálne, kultúrne a sociálne zdroje sú natoľko obmedzené, že ich vylučujú z minimálne akceptovaného spôsobu života v štátoch, v ktorých tieto osoby žijú“ (Správa o miléniových rozvojových cieľoch za Slovenskú republiku, 2004, s. 12). Okrem tejto uvedenej definície chudoby existuje ešte niekoľko definícií tohto pojmu. Napríklad, ide o preskriptívne definície, ktoré sa týkajú vymedzenia charakteristík chudobných, prostredníctvom expertných odhadov. Patria k nim rôzne spotrebné koše, garantované minimálne príjmy a rôzne vymedzené životné minimá. Konsenzuálne definície sú založené na konsenze celej spoločnosti o tom, koho možno za chudobného považovať a koho nie. Takto definovaná chudoba však naráža na rozpor medzi tým, aký minimálny prí-

nerovnosti a *chudoby* (1999). Obidvaja v uvedených dielach konštatujú, že pravdepodobne pôjde o prechod aj k chudobe statusovej (vertikálnej). Chudoba bude spojená s určitými sociálnymi kategóriami ľudí a s určitými územiaми. Môže byť trvalým javom a primárne bude súvisieť s uplatnením sa jednotlivca na oficiálnom trhu práce.

Dnes už niet pochýb o tom, že aj v súčasnej slovenskej spoločnosti, v jej sociálnej štruktúre sa odvíja status jednotlivca od pozície, ktorú reálne zastáva na trhu práce. Podľa indikátorov uvádzaných v mikrocenzoch z rokov 1996, 2000, 2004, 2006 je dôležitým korelátom chudoby práve to, ako možnosti na trhu práce u jednotlivca ovplyvňujú jeho legitímne zdroje príjmov, najvyššiu mieru ekonomickej samostatnosti a seberealizácie. V trhovej ekonomike je bežným javom, že určité sociálne kategórie musia čeliť nerovnosti v príležitostiach na uplatnenie sa na trhu práce. A práve tieto nerovnosti, často determinované aj osobnými nežiaducimi prístupmi mnohých zamestnávateľov k nim, znásobujú ich marginalizovanú pozíciu na oficiálnom trhu práce až do takej miery, že sú z neho dlhodobo vylučované. To z globálneho hľadiska u nich následne spôsobuje stav chudoby a sociálnej exklúzie. M. Holecová (2002, s. 39) v diplomovej práci *Možnosti aplikácie teórie underclass na Slovensku* identifikuje sociálne kategórie, u ktorých je riziko nadobudnutia marginálneho statusu na trhu práce najvyššie. Ide o tieto sociálne kategórie.

- „Skupiny ľudí žijúce v najmenej rozvinutých regiónoch – marginalizovaná pracovná pozícia je odvodená od marginálnej pozície celého regiónu.
- Dlhodobo nezamestnaní a ľudia sústreďujúci sa na sekundárnom trhu práce – marginalizovaní v dôsledku štrukturálnych zmien v celej ekonomike.
- Nekvalifikovaní, nízko kvalifikovaní – marginalizovaní pre nízky kultúrny kapitál.
- Bezdomovci – marginalizovaní v dôsledku straty bydliska, mnohokrát aj identifikačného preukazu.
- Príslušníci etnických minorít (vrátane legálnych, či nelegálnych utečencov) a ženy – marginalizovaní v dôsledku diskriminácie¹⁰.
- Ľudia s fyzickým či mentálnym handicapom – marginalizovaní v dôsledku zníženej fyzickej a psychickej schopnosti.
- Starí ľudia – marginalizovaní v dôsledku veku.
- Ľudia s patologickým správaním – marginalizovaní v dôsledku nedostatočnej sociálnej prispôsobivosti.

---

jem považuje verejnosť za hranicu chudoby a akú úroveň minimálneho príjmu je pripravená hradíť zo svojich daní. Okrem toho v súvislosti s chudobou sú uvádzané rôzne koncepty podoby chudoby, ako napríklad koncept absolútnej chudoby. Tento koncept je založený na predstave o minimálnej životnej úrovni, zaručujúcej ľuďom fyziologické prežitie. Absolútna chudoba je teda spájaná s nedostatkom prostriedkov na saturáciu základných potrieb. Žiť pod touto hranicou znamená priame ohrozenie života. Hranica absolútnej chudoby sa teda mení so zmenou štandardu života v spoločnosti. Je definovaná potrebami tých, ktorí sú chudobní a nie ich výdajmi vo vzťahu k výdajom tých, ktorí chudobní nie sú. Zdroje chudobných jedincov sú tak výrazne pod štandardmi danej spoločnosti, že ich de facto vylučujú zo životných zvyklostí a aktivít, ktoré sú viazané na túto úroveň. Relatívna chudoba je tak vlastne problém chudoby v bohatej, ale nerovnosťami charakterizovanej spoločnosti. Pri hodnotení chudoby v industrializovaných a bohatých krajinách sa väčšinou hovorí práve o chudobe ako relatívnej. Slovensko je v tejto skupine krajín výnimočné práve existenciou skupiny, ktorá naplňuje charakteristiky absolútnej chudoby a kde sú výrazné zastúpení práve ľudia zo segregovaných rómskych osád. U nás, navyše, už došlo k fenoménu známemu z mnohých iných industrializovaných krajín „bohatého severu“, a tým je aj etnizácia chudoby. Existujú ešte nepriame koncepty chudoby, priame, objektívne a subjektívne.

10 Diskriminácia – „rozlišovanie, neuznávanie rovnosti, obmedzovanie práv určitej časti obyvateľstva“ (Šalingová, 1993, s. 194).

- Ľudia zo znevýhodneného sociálneho prostredia – marginalizovaní v dôsledku nízkeho sociálneho a kultúrneho kapitálu“.

Podľa indikátorov Svetovej banky (2001) domácnosti, ktoré vedú osoby nezamestnané, sú vystavené päťnásobne vyššiemu riziku postihnutia marginalizáciou a vylúčenosťou ako tie, ktoré vedú zamestnané osoby. Namiesto prihliadnutia na pozíciu osoby stojacej na čele domácnosti v súvislosti s jej statusom na trhu práce je možné skúmať chudobu aj podľa postavenia každého jednotlivca na trhu práce¹¹. To však povedie k podobným záverom – „riziko chudoby u nezamestnaných (41,6 % chudobných) je takmer šesťkrát vyššie ako u zamestnaných (7,8 % chudobných pracujúcich). Podobne, pri porovnávaní výsledkov mikrocenzov za obdobie ostatných desať rokov, najvyššia miera rizika chudoby, ako aj najvyššia pravdepodobnosť ocitnúť sa v najnižšom príjmovom decile hrozí nezamestnaným, nekvalifikovaným, respektíve nízko kvalifikovaným, viacpočetným rodinám, či rodinám s jedným rodičom a rodinám žijúcim v menej rozvinutých regiónoch Slovenska“ (Džambazovič, Jurásková, 2002, s. 532).

Vyššie uvedené koreláty chudoby nám umožňujú poukázať na vysoké postihnutie chudobou a naďalej silné ohrozovanie rómskej populácie žijúcej najmä v segregovaných a marginalizovaných osadách. Táto populácia sa stala ako sociálna kategória najviac postihnutá exklúziou. Hoci patrila vždy medzi najchudobnejšie sociálne vrstvy spoločnosti, no ako v minulosti, tak i dnes je jej vzťah k sociálnemu vylúčeniu podivný. Dá sa konštatovať, že dodnes nebol zaznamenaný prípad bránenia sa Rómom z osád a mestských get proti ich sociálnemu vylučovaniu. Navonok to môže pôsobiť tak, akoby boli so svojou vylúčenosťou spokojní alebo akoby už totálne rezignovali.

Mechanizmy sociálnej exklúzie marginalizovanej rómskej populácie v sebe zahŕňajú diverzifikované oblasti rôznych sociálnych skutočností. Majú rôzne podoby a každá z nich má menší či väčší vplyv na dôsledky, ktoré spôsobujú. Napríklad Mareš (2000, 2002), Bauman (1999) a Beck (1992) vo svojich prácach uvádzajú podoby a mechanizmy sociálnej exklúzie. Títo autori podľa nášho názoru výstižne popisujú stav,

---

11 Aj správa Svetovej banky o životnej úrovni, zamestnanosti a trhu práce na Slovensku (2001) erudovane poukazuje na nedostatky monitorovania a vyhodnocovania stavu chudoby v národných podmienkach. Poukazuje najmä na stále pretrvávajúci nedostatok, ktorým je, že ako štát máme explicitne stanovenú stratégiu monitoringu a merania chudoby. Máme iba zľahčené definovanie chudoby, a to prostredníctvom inštitútu životného minima – spoločensky uznaná minimálna hranica príjmov fyzickej osoby, pod ktorou nastáva stav jej hmotnej núdze. V podstate ide o určenie hranice chudoby, ktorá nie je medzinárodne komparatívnou mierou. Taktiež dodnes nebola zriadená ani agentúra, či orgán štátnej správy, ktoré by boli legislatívne poverené pravidelne analyzovať a merať chudobu. Preto z týchto dôvodov u nás dodnes absentuje národné reprezentatívny výskum, prieskum účtov domácností, ktorý by exaktne zachytával potrebné informácie o príjmoch a výdavkoch vybraných domácností. I keď Štatistický úrad SR vykonáva pravidelný prieskum účtov domácností, nezachytáva do prieskumnej vzorky zraniteľné domácnosti (napríklad dlhodobo nezamestnaných, Rómov žijúcich v segregovaných a marginalizovaných osadách). V doterajších prezentovaných mikrocenzoch ŠÚ SR bola podhodnotená výpovedná váha takýchto domácností, ktoré vytvára rómska populácia žijúca v osadách. Práve tieto chýbajúce potrebné údaje a systematický monitoring reálnej chudoby aj Rómov, predstavuje primárny problém pri vytváraní potrebných sociálno-hospodárskych a politických stratégií v rámci boja proti chudobe, sociálnej exklúzii a stanovenia žiaducich opatrení na zlepšenie životnej úrovne.

v ktorom sa nachádzajú aj slovenskí marginalizovaní Rómovia. Ide o tieto podoby a mechanizmy exklúzie.

- **Ekonomické vylúčenie** – znamená v konečnom dôsledku vylúčenie zo životného štandardu a životných šancí obvyklých v spoločnosti. Východiskom môže byť napríklad status jednotlivcov na trhu práce, úroveň spotreby a veľkosť príjmov, majetok, štandard bývania atď.
- **Kultúrne vylúčenie** – je odopretie práva jednotlivca či skupiny participovať na kultúre spoločnosti a zdieľať jej kultúrny kapitál a vzdelanosť.
- **Symbolické vylúčenie** – sociálna a kultúrna identita sú do značnej miery identitami symbolickými. Členstvo v skupine je aj v tomto zmysle potvrdzované či odmietané a skupina je pomocou symbolov konštruovaná a aj potvrdzovaná. Symbolická exklúzia je spojená so stigmatizáciou jedincov i sociálnych skupín vnímaných ako odlišné, deviantné či cudzie. Identifikovať ju možno napríklad na základe miery sociálneho dištancu, existencie predsudkov či stereotypov.
- **Priestorové vylúčenie** – koncentrácia vylúčených jednotlivcov a sociálnych skupín v určitých geografických priestoroch. V prípade Rómov možno identifikovať segregované rómske lokality, ako napríklad osady, mestské getá a tiež jav dvojitej marginalizácie.
- **Vylúčenie z prístupu k sociálnym, zdravotným, právnym, edukačným, bankovým, informačným a iným službám.**
- **Politické vylúčenie** – znamená odopretie občianskych, politických ale i základných ľudských práv.
- **Vylúčenie z mobility vo fyzickom priestore a v hierarchii sociálnych pozícií** (sociálne vylúčenie v užšom zmysle slova) – bráni zdieľať určité sociálne statusy či sociálne inštitúcie.
- **Vylúčenie z bezpečia a vystavenia vyšším rizikám.**
- **Psychologický mechanizmus vylúčenia** – môže v konečnom dôsledku ísť o narušenie integrity vylučovaných jednotlivcov. Sprievodným javom je pocit hanby, ostychu a individuálneho zlyhania, neistota, zraniteľnosť, ľútosť, bezmocnosť atď.

Všetky uvedené formy exklúzie sú identifikovateľné na konkrétnom spoločenskom vzťahu a v konkrétnom geografickom priestore. Jednotlivé mechanizmy a podoby exklúzie spolu súvisia a vzájomne môžu pôsobiť synergicky. V ďalšej časti (nižšie) budeme analyzovať najvýraznejšie a najproblémovejšie podoby exklúzie marginalizovaných Rómov vo vzťahu k výchove a vzdelávaniu.

Ekonomické vylúčenie

Ekonomické vylúčenie úzko súvisí s vylúčením z trhu práce a obvykle je primárnym zdrojom chudoby. V konečnom dôsledku znamená vylúčenie zo životného štandardu a príležitostí, ktoré sú v spoločnosti obvyklé. Pozícia na oficiálnom trhu práce, zamestnanecký status a dosiahnuté najvyššie vzdelanie sú nepochybne najdôležitejšími faktormi, prostredníctvom ktorých sa jednotlivec včleňuje do sociálnych štruktúr. Tieto faktory sú vzájomne prepojené a spoluvytvárajú sociálno-ekonomický status jednotlivca alebo skupiny. Podľa Džambazoviča, Juráskovej (2002, s. 536 – 537) je u Rómov

možné identifikovať viacero skutočností, ktoré spoluvytvárajú ich marginalizované postavenie na trhu práce. Ide o tieto skutočnosti:

- „Neustále klesajúca vzdelanostná a kvalifikačná úroveň.
- Prítomnosť skrytej diskriminácie voči rómskemu národu zo strany majority, respektíve zamestnávateľov (povesť nespoľahlivých pracovníkov, bez pracovnej morálky, disciplíny a motivácie). Podľa teórie radu sú Rómovia vždy poslední v pomyslenom rade záujemcov o zamestnanie u zamestnávateľov, ktorí sa v súčasnosti riadia výlučne princípmi trhu.
- Nízky status bývania, životných podmienok a nevyhovujúci zdravotný stav. Rómske príbytky, okrem toho, že sú preľudnené, sú často po hygienickej stránke absolútne nevyhovujúce a ich sanitárne vybavenie je rovnako nepostačujúce. To výraznou mierou vplýva na zdravotný stav obyvateľov takýchto príbytkov.
- Trvalo vysoká miera (dlhodobej) nezamestnanosti a s tým súvisiaca devastácia ľudského kapitálu i strata pracovných návykov“.

Priestorové vylúčenie

Evidentným sprievodným javom sociálnej exklúzie a chudoby je priestorové vylúčenie. Prejavuje sa koncentráciou vylúčených osôb a sociálnych skupín v určitých geografických priestoroch. V prípade marginalizovaných Rómov spočíva priestorové vylúčenie v ich žití v segregovaných osadách a mestských getách, čo je doprevádzané dvojnásobnou marginalizáciou. „Tá je u nich sprevádzaná efektom znásobenej závislosti, a to tak materiálnej, ako aj sociálnej“ (Radičová, 2001, s. 77).

Geograficky aj sociálne izolované územia obývané marginalizovanými Rómami môžeme vidieť nielen v rurálnom, ale aj v urbárnom prostredí. Máme na mysli mestské getá – štvrte miest, ulice (napríklad Mestská časť Košice – Luník IX, Dúžavská cesta v Rimavskej Sobote, známa aj ako Čierne mesto atď.). Tieto segregované časti miest či obcí, ktoré sa nachádzajú v ich extravilánových častiach, sú veľkou časťou dominantnej populácie považované za patologické. Ľudia z nich majú strach a snažia sa im vyhýbať. Priestorovo vylúčené rómske osídlenia v Slovenskej republike ku dňu 31. 12. 2006 uvádzame v tabuľke 5.

Všetky uvedené osídlenia navyše charakterizuje aj vylúčenie ich obyvateľov z prístupu ku komunálnym sieťam a verejným službám. V týchto geograficky izolovaných osadách obvykle neexistujú verejné služby – potraviny či iný obchod, predškolské alebo školské zariadenia (tabuľky 6, 7, 8), zdravotná starostlivosť, poštové služby atď. Zároveň neexistuje prístup k elektrine, vode, kanalizácii, k vyhovujúcim cestným komunikáciám, nerobí sa zber komunálneho odpadu.

Tab. 5 Priestorovo vylúčené rómske osídlenia v SR

Kraj	Obec/osada	Okres	Vzd.od obce v m.	voda	kanalizácia
Prešovský	Hrabské	Bardejov	1 000	nie	nie
	Lascov	Bardejov	300	nie	nie
	Lenartov	Bardejov	1 500	nie	nie
	Marhaň	Bardejov	100	nie	nie
	Ortuťová	Bardejov	1 000	nie	nie
	Jezersko	Kežmarok	300	nie	nie
	Stará Lesná	Kežmarok	50	nie	nie
	Dravce	Levoča	200	nie	nie
	Palota	Medzilaborce	100	nie	nie
	Spišské Bystré	Poprad	1 200	nie	nie
	Drieňovská Nová Ves	Prešov	1 000	nie	nie
	Chminianske Jakubovany	Prešov	3 000	nie	nie
	Kendice	Prešov	1 500	nie	nie
	Vítaz	Prešov	1 500	nie	nie
	Milpoš	Sabinov	1 500	nie	nie
	Pečovská Ves	Sabinov	500	nie	nie
	Rožkovany	Sabinov	1 500	nie	nie
	Mníšek nad Popradom	Stará Ľubovňa	250	nie	nie
	Makovce	Stropkov	300	nie	nie
Košícký	Richnava	Gelnica	500	nie	nie
	Závadka	Gelnica	100	nie	nie
	Bidovce	Košice-okolie	1 000	nie	nie
	Boliarov	Košice-okolie	400	nie	nie
	Čakanovce	Košice-okolie	500	nie	nie
	Vtáčkovce	Košice-okolie	800	nie	nie
	Drahňov	Michalovce	2 000	nie	nie
	Hažín	Michalovce	500	nie	nie
	Lesné	Michalovce	150	nie	nie
	Ruská	Michalovce	50	nie	nie
	Tušíce	Michalovce	1 000	nie	nie
	Drnava	Rožňava	1 200	nie	nie
	Hluckovce	Rožňava	800	nie	nie
	Kobeliarovo	Rožňava	700	nie	nie
	Krásnohorské Podhradie	Rožňava	3 000	nie	nie
	Kunová Teplica	Rožňava	2 000	nie	nie
	Nižná Slaná	Rožňava	700	nie	nie
	Pašková	Rožňava	500	nie	nie
	Rožňavské Bystré	Rožňava	800	nie	nie
	Slavošovce	Rožňava	500	nie	nie
	Horná	Sobrance	1 500	nie	nie
	Krísty	Sobrance	200	nie	nie
	Kaľava	Spišská Nová Ves	120	nie	nie
	Letanovce	Spišská Nová Ves	2 000	nie	nie
	Rudňany	Spišská Nová Ves	1 000	nie	nie
	Malé Trakany	Trebišov	300	nie	nie
	Michalany	Trebišov	500	nie	nie
Banskobystrický	Badín	Banská Bystrica	1 000	nie	nie
	Slovenská Ľupča	Banský Bystrica	100	nie	nie
	Svätý Anton	Banská Štiavnica	200	nie	nie
	Cerovo	Banská Štiavnica	500	nie	nie
	Horné Mladonice	Krupina	70	nie	nie
	Súdovce	Krupina	200	nie	nie
	Halič	Lučenec	4 000	nie	nie
	Síd	Lučenec	100	nie	nie
	Breznička	Poltár	20	nie	nie
	Držkovce	Revúca	100	nie	nie
	Kameňany	Revúca	500	nie	nie
	Otročok	Revúca	2 000	nie	nie
	Revúca	Revúca	20	nie	nie
	Dubovec	Rimavská Sobota	3 000	nie	nie
	Kaloša	Rimavská Sobota	1 000	nie	nie
	Kyjatice	Rimavská Sobota	890	nie	nie
	Ozdany	Rimavská Sobota	3 000	nie	nie
	Valice	Rimavská Sobota	200	nie	nie
	Kosihovce	Veľký Krtíš	150	nie	nie
	Veľké Zlievce	Veľký Krtíš	1 000	nie	nie
	Sása	Zvolen	8 000	nie	nie
Žilinský	Dobrá Niva	Zvolen	1 000	nie	nie
	Orovnica	Zarnovica	500	nie	nie
Nitrianský	Liptovská Porúbka	Liptovský Mikuláš	3 000	nie	nie
	Pribylina	Liptovský Mikuláš	50	nie	nie
Trnavský	Demandice	Levice	500	nie	nie
	Prašník	Piešťany	1 500	nie	nie

Tab. 6 Osady v obciach v rámci regiónov SR, v ktorých Rómovia nemajú prístup k edukačným službám – stav k 31. 12. 2006

	Obec	Okres	Odhadovaný počet žijúcich Rómov
Prešovský	Andrejova	Bardejov	74
	Frička	Bardejov	144
	Varadka	Bardejove	135
	Nižná Jablonka	Humenné	62
	Doľany-Rožkovce	Levoča	228
	Palota	Medzilaborce	72
	Zbudské Dlhé	Medzilaborce	326
	Lesíček	Prešov	120
	Šarišská Trstená	Prešov	77
	Bžany	Stropkov	42
	Miková	Stropkov	53
	Kečkovce	Svidník	107
	Krajná Bystrá	Svidník	164
	Nižný Komárnik	Svidník	64
	Malá Domaša	Vranov nad Topľou	123
	Prosačov	Vranov nad Topľou	112
Košícký	Richnava	Gelnica	1 196
	Blažice	Košice-okolie	124
	Bočiar	Košice-okolie	16
	Opiná	Košice-okolie	60
	Čečehov	Michalovce	43
	Bôrka	Rožňava	228
	Brdárka	Rožňava	42
	Čučma	Rožňava	79
	Gočaltovo	Rožňava	69
	Slavoška	Rožňava	99
	Svinice	Trebišov	27
	Zbehňov	Trebišov	97
Banskobystrický	Medený Hámor	Banská Bystrica	63
	Na Hrbe a Cementárne	Banská Bystrica	258
	Podlavická cesta	Banská Bystrica	71
	Dolná Mičina	Banská Bystrica	17
	Slovenská Lupča	Banská Bystrica	72
	Bodan	Banská Štiavnica	35
	Valkovňa	Brezno	145
	Domaníky	Krupina	47
	Medovarce	Krupina	210
	Horné Mladonice	Krupina	35
	Súdovce	Krupina	64
	Hradište	Poltár	26
	Mládzo	Poltár	14
	Chyžné	Revúca	89
	Jestice	Rimavská Sobota	465
	Španie Pole	Rimavská Sobota	31
	Čelovce	Veľký Krtíš	224
	Breziny	Zvolen	128
	Prestavky	Žiar nad Hronom	57
Trenčianský	Myjava-Žabokreky	Myjava	62
	Hrachovište-Mlyn	Nové Mesto nad Váhom	78
Trnavský	Horné Zelenice	Hlohovec	105
	Hradište pod Vrátnom	Senica	88
Spolu v SR	51	51	6 367

S priestorovou vylúčenosťou úzko súvisí aj minimálna miera a symbolika sociálnych kontaktov s vonkajším prostredím. Čím je komunita žijúca v exkludovanom prostredí homogénnejšia, tým je uzatvorenejšia voči vonkajšiemu prostrediu. Iba lokálna rómska komunita sa v tomto prípade stáva kontrolným, rozvojovým alebo brzdiacim mechanizmom voči všetkým vonkajším podnetom. Ako uvádza Radičová v *Hic Sunt Romales* (2001, s. 98 – 99), „základom pre dosiahnutie sociálnych istôt sú sociálne kontakty, ktoré sú aj jedinou možnosťou inkorporácie do sociálnej organizácie spoločnosti. Segregovaní Rómovia žijú pod tlakom dosiahnutia materiálnych istôt, bez potenciálu na výkon ďalších aktivít. Sami teda nie sú schopní zabezpečiť si účasť v neformálnych sociálnych sieťach. Stratégie segregovaných Rómov orientované na prežitie z nich robia závislých, odkázaných“. Závislosť má materiálnu povahu, pretože celé ich prežitie závisí od dávok v hmotnej núdzi a pomoci iných. Rovnaké riziko však hrozí aj z vytvorenia sociálnej závislosti, teda závislosti na iných ľuďoch. Dvojitá marginalizácia (*double marginalization*) Rómov žijúcich v segregovaných osadách je sprevádzaná efektom zdvojnásobenej závislosti: materiálnej a sociálnej. Táto znásobená závislosť u nich znamená neschopnosť akejkoľvek aktivizácie, participácie, straty sebadôvery a sebaúcty. Tieto skutočnosti ešte umocňuje a potvrdzuje každodenná interakcia s členmi (značne homogénnej) komunity na jednej strane a na druhej strane nemožnosť interakcie (nechce okolie), respektíve samovylúčenie z interakcií (nechcú samotní Rómovia) so širším okolím.

Tab. 7 Regionálny sumár Rómov, ktorí nemajú prístup k vzdelávacím službám – stav k 31. 12. 2006

Región	Kraj	Počet Rómov
Východoslovenský	Prešovský	1 903
	Košický	2 080
	spolu:	3 983
Stredoslovenský	Banskobystrický	2 051
	Trenčianský	140
	spolu:	2 191
Západoslovenský	Trnavský	193
Spolu v SR	5	6 367

Najhoršia situácia v prístupe k vzdelávacím službám je vo Východoslovenskom regióne, v ktorom až 3 983 dospelých Rómov nemá možnosť využívať edukačné služby materských škôl, základných škôl či iných vzdelávacích inštitúcií, pretože sa v blízkosti ani v dostupnej vzdialenosti od miesta ich bydliska nenachádzajú. V Stredoslovenskom regióne ide o 2 191 a v Západoslovenskom 193 osôb. V Bratislavskom, Nitrianskom a Žilinskom vyššom územnom celku nebol doteraz zaznamenaný problematický prístup Rómov k vzdelávacím službám, ani nedostatok možností ich využívania.

Údaje uvedené v tabuľke 8 poukazujú na to, že v rámci Slovenskej republiky v 60-tich obciach nemá možnosť 7 943 rómskych rodičov žijúcich v marginalizovaných a exkludovaných osadách dať svoje deti zapísať do materskej školy ešte pred nástupom plnenia ich povinnej školskej dochádzky. Najhoršia situácia v možnostiach uplatnenia si rodičovského práva v prístupe k edukačným predškolským službám v rámci zaškolovania detí ešte pred vstupom do základnej školy je v 21 osadách Banskobystrického kraja, ďalej v 20 osadách Prešovského kraja a 15 osadách Košického samosprávneho kraja. V Trenčianskom kraji nemajú prístup k týmto službám v dvoch obciach a Trnavskom taktiež v dvoch obciach.

Tab. 8 Osady v obciach, v ktorých blízkosti sa materská škola nenachádza – stav k 31. 12. 2006

Kraj	Rómske osídlenie – obec	Okres	Odhad počtu žijúcich Rómov
Prešovský	Andrejova	Bardejov	74
	Frička	Bardejov	144
	Varadka	Bardejov	135
	Cigelka	Bardejov	296
	Nižná Jablonka	Humenné	62
	Dofany-Rožkovce	Levoča	228
	Palota	Medzilaborce	72
	Zbudské Dlhé	Medzilaborce	326
	Lesiček	Prešov	120
	Šarišská Trstená	Prešov	77
	Šarišská Poruba	Prešov	131
	Veľkrop	Stropkov	82
	Bžany	Stropkov	42
	Miková	Stropkov	53
Košícký	Roztoky	Svidník	170
	Keckovce	Svidník	107
	Krajná Bystrá	Svidník	164
	Nižný Komárik	Svidník	64
	Malá Domaša	Vranov nad Topľou	123
	Prosačov	Vranov nad Topľou	103
	Richnava	Gelnica	1 102
	Chrastné	Košice – okolie	80
	Blažice	Košice – okolie	124
	Bočiar	Košice – okolie	16
Banskobystrický	Opiná	Košice – okolie	60
	Laškovce	Michalovce	258
	Čechov	Michalovce	43
	Plešivec	Rožňava	514
	Bôrka	Rožňava	228
	Brdárka	Rožňava	42
	Čučma	Rožňava	79
	Gočaltovo	Rožňava	67
	Slavoška	Rožňava	99
	Svinice	Trebišov	27
	Zbeňov	Trebišov	97
	Medený Hámor	Banská Bystrica	63
	Na Hrbe a Cementárne	Banská Bystrica	258
	Podlavická cesta	Banská Bystrica	71
	Dolná Mičina	Banská Bystrica	17
	Slovenská Lupča	Banská Bystrica	72
	Baďan	Banská Štiavnica	35
	Valkovňa	Brezno	145
Trenčianský	Domaníky	Krupina	47
	Medovarce	Krupina	210
	Horné Mladonice	Krupina	35
	Dúďovce	Krupina	64
	Hradište	Poltár	26
	Mládzo	Poltár	14
	Chyžné	Revúca	89
	Hnúšťa	Rimavská Sobota	115
	Jestlice	Rimavská Sobota	465
	Španie Pole	Rimavská Sobota	31
Trnavský	Píla	Žarnovica	35
	Čelovce	Veľký Krtíš	224
	Breziny	Zvolen	128
	Prestavky	Žiar nad Hronom	57
	Myjava-Žabokreky	Myjava	62
	Hradište-Mlyn	Nové Mesto nad Váhom	78
	Horné Zelenice	Hlohovec	105
	Hradište pod Vrátnom	Senica	88
Spolu v SR			7 943

Predpokladáme, že niet pochýb o význame a potrebe zaškoľovania rómskych detí vyrastajúcich v marginalizovaných a segregovaných osadách ešte pred ich vstupom do základnej školy. Súčasná situácia však poukazuje na to, že i keby chceli rodičia dať svoje deti edukačne pripraviť do materskej školy, reálnu možnosť nemajú. Aj v tejto súvislosti je potrebné vnímať túto požiadavku ako výzvu pre zodpovedné exekutívne inštitúcie, aby vytvorili podmienky rodičom na uplatnenie si práva na edukačnú prípravu svojich maloletých detí.

S vylúčenosťou okrem vyššie uvedených problematík súvisí aj možnosť rodiča uplatniť si právo, aby sa jeho dieťaťu v rámci plnenia povinnej školskej dochádzky dostávalo kvalitného vzdelávania v súlade s jeho zdravotným stavom, preferovanými záujmami a potrebami spoločnosti. A práve život týchto dospelých Rómov v segregácii v marginalizovanom prostredí osád im neumožňuje uplatniť si takéto právo pre svoje školopovinné deti. Ide o to, že zodpovedné štátne inštitúcie v blízkosti mnohých rómskych osád zriadili iba štátne špeciálne základné školy pre mentálne retardované deti. Do týchto rodičia automaticky zapisujú svoje deti do prvého ročníka, pretože v skutočnosti inú možnosť nemajú. Tieto školy absolvovala i väčšina súčasných dospelých rodičov, ich rodičia a prarodičia. Môžeme tak konštatovať, že takto je to v rámci celej generácie rodov, ktoré si mnohí špeciálni pedagógovia týchto škôl ešte pamätajú.

Napriek tomu, že aj v ostatnom čase veľká časť medzinárodných a národných odborníkov upozorňuje na to, že deťom žijúcich v osadách sa uberá základné právo vzdelávať sa na štandardných školách v súlade s ich zdravotným stavom, nedarí sa presvedčiť zodpovednú štátnu exekutívu, aby vytvorila v blízkosti osád také podmienky, aby aj deti, ktoré v nich žijú, mohli absolvovať povinnú školskú dochádzku na základných školách, ktoré edukačne pripravujú žiakov v súlade s ich mentálnou vyspelosťou. Prehľad štátnych špeciálnych základných škôl pre mentálne retardované deti (ďalej ŠŽŠ MR) a i ďalšie údaje súvisiace s touto problematikou, ktoré sa ako jediné nachádzajú v blízkosti rómskych osád, uvádzame v tabuľkách 9, 10, 11, 12 (údaje za školský rok 2005/2006).

Údaje uvedené v tabuľke 12 poukazujú na to, že zo 167 špeciálnych základných škôl pre mentálne retardované deti sa 35 z nich nachádza v tesnej blízkosti marginalizovaných a segregovaných rómskych osád ako jediná možnosť pre deti absolvovať v nich štátom právne určenú povinnú školskú dochádzku. Vo Východoslovenskom regióne sa nachádza 55 špeciálnych základných škôl pre mentálne retardované deti a z toho 22 sa nachádza v tesnej blízkosti rómskych osád. V Stredoslovenskom je ich 56, z toho iba 2 v blízkosti osád a v Západoslovenskom taktiež 56, z toho 11 v blízkosti osád.

Tab. 9 Špeciálne školy ako jediné nachádzajúce sa v blízkosti rómskych osád – stav k 15. 9. 2005

Kraj	Obec	Okres	Do ŠZŠ MR chodilo detí
Prešovský	Zborov	Bardejov	56
	Humenné	Humenné	113
	Veľká Lomnica	Kežmarok	169
	Spišský Štiavnik	Poprad	115
	Chminianske Jakubovany 22	Prešov	318
	Malý Slivník 28	Prešov	64
	Rokycany	Prešov	20
	Jarovnice 26	Sabinov	179
	Olejníkov	Sabinov	89
	Sabinov	Sabinov	159
	Giraltovce	Svidník	56
	Hanušovce nad Topľou	Vranov nad Topľou	71
Košícký	Vtáčkovce	Košice-okolie	95
	Pavlovce nad Úhom	Michalovce	174
	Dobšiná	Rožňava	104
	Letanovce	Spišská Nová Ves	149
	Markušovce	Spišská Nová Ves	114
	Rudňany	Spišská Nová Ves	203
	Spišská Nová Ves	Spišská Nová Ves	168
	Spišské Vlachy	Spišská Nová Ves	113
	Kráľovský Chlmec	Trebišov	56
	Sečovce	Trebišov	147
Banskobystrický	Polomka	Brezno	112
	Telgárt	Brezno	73
	Klenovec	Rimavská Sobota	45
Nitriansky	Kolárovo	Komárno	70
Trnavský	Dunajská Streda	Dunajská Streda	154
	Lehnice	Dunajská Streda	26
	Zlaté Klasy 800	Dunajská Streda	70
	Jelka	Galanta	32
	Sládkovičovo	Galanta	50
	Tomášikovo	Galanta	59
	Senica	Senica	124
	Šaštínske Stráže	Senica	62
Bratislavský	Lozorno	Malacky	25
	Zohor	Malacky	37
Spolu v SR	35		3 671

Zdroj: <http://www.upis.sk/> Počty žiakov v špeciálnych základných školách k 15. 9. 2005 – údaje za ŠR 2005/2006

Tab. 10 Počet rómskych detí v krajoch, ktoré sa v šk. roku 2005/2006 vzdelávali na ŠZŠ MR v blízkosti osád

Kraj	Počet detí	%
Prešovský	1 409	38,4
Košický	1 323	36,0
Trenčiansky	0	0
Trnavský	577	15,7
Banskobystrický	230	6,3
Nitriansky	70	1,9
Bratislavský	62	1,7
Žilinský	0	0
Spolu v SR	3 671	100,0

Tab. 11 Počet ŠŽŠ MR v blízkosti osád v rámci okresov a počet detí, ktoré ich v šk. roku 2005/2006 navštevovali

Okres	Počet ŠŽŠ	Počet detí
Spišská Nová Ves	5	747
Sabinov	3	427
Prešov	3	402
Dunajská Streda	2	250
Trebišov	2	203
Senica	2	186
Brezno	2	185
Michalovce	1	174
Kežmarok	1	169
Galanta	3	141
Poprad	1	115
Humenné	1	113
Rožňava	1	104
Košice - okolie	1	95
Vranov nad Topľou	1	71
Komárno	1	70
Malacky	2	62
Bardejov	1	56
Svidník	1	56
Rimavská Sobota	1	45
Spolu	35	3 671

Tab. 12 Počet novozaistených detí do prvého ročníka ŠŽŠ MR v rámci krajov SR – údaje za šk. rok 2005/2006

Región	Kraj	Počet novozaistených detí	Počet ŠŽŠ MR v rámci osád
Východoslovenský	Prešovský	1 188	27
	Košický	1 156	28
	spolu	2 344	55
Stredoslovenský	Banskobystrický	704	27
	Žilinský	220	16
	Trenčiansky	138	13
	spolu	1 062	56
Západoslovenský	Nitriansky	341	20
	Trnavský	281	26
	Bratislavský	95	10
	spolu	717	56
Spolu v SR		4 123	167

Zdroj: <http://www.uips.sk/statis/separat>

[http://www.uips.sk/statis/súhrnné údaje/špeciálne základné školy](http://www.uips.sk/statis/suhrnne_udeje/peciálne_základné_školy)

Za obdobie školských rokov 2002/2003 – 2005/2006 v rámci Slovenskej republiky na týchto školách plnilo svoju povinnú školskú dochádzku až 4 123 rómskych detí, z toho 2 248 chlapcov a 1 875 dievčat. Najväčší počet novozaistených detí do špeciálnych škôl bol zaznamenaný vo Východoslovenskom regióne (2 344, z toho dievčat v počte 1 111 a chlapcov 1 233), v Stredoslovenskom regióne (1 062, z toho dievčat 470, chlapcov 592), a to napriek tomu, že mnohých z týchto detí psychológovia neodporúčali absolvovať primárne vzdelávanie na špeciálnej základnej škole pre

mentálne retardovaných. Pre doplnenie obrazu o počtoch rómskych detí v týchto špeciálnych základných školách nachádzajúcich sa na území Slovenskej republiky ešte uvádzame, že v školskom roku 2001/ 2002 tieto školy navštevovalo „18 437 rómskych detí“ (Problematika rómskych žiakov v špeciálnych základných školách, príloha č. 11, MŠ SR, 2003, s. 2) a v školskom roku 2002/2003 to bolo „18 431“ detí. Prednedávnom som sa skontaktoval s rómskymi rodičmi, žijúcimi v segregovanej v osade Jegeneš, obec Tomášikovo. Informovali ma, prečo ich maloleté deti navštevujú štátnu špeciálnu základnú školu pre mentálne retardovaných. Dvadsaťpäťročná matka troch detí vysvetľovala: „Ja som veľmi chcela, aby môj chlapec chodil do normálnej základnej školy, veď on neni dilino. Sú tu dve základné školy, jedna je osobitná. Išla som za riaditeľkou normálnej školy kvôli zápisu môjho chlapca a ona mi povedala, že u nich sa za školu musí platiť, aby som zapísala syna do osobitnej školy hneď tam naproti. Tam vraj nebudem platiť za nič, je všetko zadarmo. Viete páňko, ja a môj Dežo sme nezamestnaní a nemôžeme platiť za školu“. Iná žena z tejto skupiny mi rozprávala, že jej jedenásťročné dievča chodí do osobitnej školy preto, lebo „riaditeľka normálnej školy ju nechcela. Vraj zapáchala a spolužiaci ju odmietali. Mala samé jednotky a dvojky“.

Problematika dlhodobej extrémne vysokej frekvencie rómskych „osadových detí“ a mládeže v školách či zariadeniach „psychopedického typu na Slovensku je stále a permanentná. Tento problém sa síce sleduje, skúma *aj* rieši, no napriek tomu naďalej trvá. Pri selekcii a zaraďovaní rómskych detí a mládeže do špeciálnych škôl je evidentne vysoká chybovosť už v prístupe k tomuto procesu, vo vlastnom procese a napokon vo výsledkoch a záveroch procesu selekcie a zaraďovania. Preceňujú alebo podceňujú sa činitele formovania osobnosti – dedičnosť, prostredie a výchova. Dieťa rómskeho rodiča, absolventa špeciálnej základnej školy, sa často považuje a priori za potenciálneho adepta špeciálnej základnej školy a pri rozhodovaní býva táto skutočnosť priťažujúcou *či rozhodujúcou*. Ak má dieťa v ŠZŠ aj súrodencov, je rozhodnutie o jeho zaradení do ŠZŠ ešte jednoznačnejšie. A tak sa vystriedajú v niektorých týchto školách v priebehu rokov celé generácie rómskych rodín. Vzniká tak bludný kruh: počet Rómov v ŠZŠ sa zvyšuje a ich deti budú v budúcnosti nadhodnotením dedičnosti automaticky považované za potenciálnych žiakov základnej školy pre retardovaných. Precenenie vplyvu prostredia významne determinuje rozhodnutia o rómskych deťoch. Súčasne sa nedoceňuje prostredie školy, zariadenia na výchovu mimo vyučovania, v efektívnosti výchovy a vyučovania rómskych žiakov. Mnohí učitelia základných škôl už po prvých pedagogických neúspechoch rezignujú a usilujú sa čo najrýchlejšie preradiť žiaka do špeciálnej základnej školy. Takéto preradenie je pre učiteľa a pre základnú školu najjednoduchším prenosom zodpovednosti výchovy rómskych detí na inú štátnu inštitúciu“ (Šaško, 2002, s. 669). „Kým sa nerómske deti dostávajú do osobitných škôl pre skutočnú mentálnu retardáciu, rómske deti často pre obvyklú príčinu – nedostatočne intelektuálne stimulujúce rodinné prostredie. Ich inteligencia býva inak štruktúrovaná, nie je však defektná“ (Fízeľ, 2000, s. 92).

S neustále sa zvyšujúcim počtom rómskych žiakov v štátnych špeciálnych základných školách pre mentálne retardovaných súvisí aj zvyšovanie počtu takých škôl na národnej úrovni. V tabuľke 13 uvádzame vývoj počtu špeciálnych základných škôl pre mentálne retardovaných za obdobie školských rokov 1990/1991 – 1992/1993 a 2005/2006.

Tab. 13 Počet ŠZŠ MR za obdobie rokov 1990/1991 – 1992/1993 a 2005/2006

Školský rok	Počet
1990/1991	111
1991/1992	125
1992/1993	132
2005/2006	167

Zdroj: <http://www.uips.sk/statis/separat> za školské roky

Ako sme uviedli, za sledované obdobie sa počty štátnych špeciálnych základných škôl pre mentálne retardovaných na národnej úrovni z roka na rok zvyšovali. To poukazuje na závažnosť celej tejto problematiky. V školskom roku 1991/1992 došlo k nárastu o 14 (oproti roku 1990/1991) takýchto škôl, v roku 1992/1993 o 7 (oproti roku 1991/1992) a v roku 2005/2006 už existovalo 167 týchto škôl. Za celé sledované obdobie školských rokov vzniklo až 44 ŠZŠ MR. Navonok tento vývoj môže pôsobiť tak, že z roka na rok sa rapídne zvyšuje počet mentálne retardovaných detí. Prítom slovenská spoločnosť sa začala transformovať na spoločnosť založenú na vedomostiach a vysokom stupni individuálneho ľudského potenciálu. Sme toho názoru, že „znalosťná ekonomika sa nedá budovať tak, že každoročne na štátnych základných školách bude 15 000 neúspešných rómskych žiakov a ďalších viac ako 18 000 ich bude povinnú školskú dochádzku absolvovať na špeciálnych základných školách pre mentálne retardovaných. Industriálne prístupy k riešeniu tejto alarmujúcej situácie v spoločnosti by nemali byť už tolerované, ale ani konzervované“ (Loran, 2006, s. 110). Preto sme aj my tejto problematike venovali pozornosť. Lebo ako sociálni andragógovia si s hrôzou uvedomujeme, že väčšia časť dospelých exkludovaných Rómov žijúcich v exkludovaných osadách absolvovala primárne a sekundárne vzdelávanie v rámci plnenia povinnej školskej dochádzky na štátnych špeciálnych základných školách pre mentálne retardovaných. Táto ich primárna edukačná príprava sa výrazne podieľa na ich prístupe k ďalšiemu vzdelávaniu a vzdelaniu ako takému. Rodinné prostredie, primárnu výchovu a školskú edukáciu tejto populácie z andragogického hľadiska nemožno nijako podceňovať o. i. aj vzhľadom na rozvoj a potreby súčasnej spoločnosti.

Kultúrne vylúčenie

Kultúrne vylúčenie má nepochybne výrazný vplyv na dosiahnutie žiaduceho výsledku vo vzdelávaní, vzdelaní a prijímaní civilizačných podnetov v záujme rozvoja individuálneho potenciálu jednotlivca. Napriek tomu, že je potrebné kultúrne integrovať každého človeka v našej spoločnosti, reálny stav poukazuje na vysoký počet osôb, ktorým je „odoprená možnosť participovať na kultúre spoločnosti a zdieľať jej kultúrny kapitál, vzdelanosť a kultúru. Môže byť prejavom aj nemožnosti používania svojho jazyka vo vzdelávaní, snahou o kultúrnu asimiláciu, absenciou multikultúrneho prístupu či etnocentrického pohľadu na kultúrne prejavy tej – ktorej skupiny“ (Džambazovič, Jurásková, 2002, s. 543).

Jedným z primárnych indikátorov kultúrnej vylúčenosti je vnímané vylúčenie z prístupu k štandardnému a kvalitnému vzdelávaniu. V konečnom dôsledku to súvisí aj s nízkou úrovňou dosiahnutého najvyššieho vzdelania marginalizovanými a segregovanými Rómami žijúcimi v osadách či getách. Ich vzdelanostná úroveň je v porovnaní s ostatnými segmentmi dominantnej spoločnosti pod štandardnou úrovňou. Z hľadiska dosiahnutej vzdelanostnej úrovne má významná časť rómskej populácie

neukončené základné vzdelanie, alebo len základné a to napriek tomu, že absolvovali vzdelávanie na špeciálnych základných školách, na ktorých nie sú také veľké požiadavky na žiakov ako na iných základných školách. V tabuľkách 14, 15 uvádzame prehľad počtu žiakov špeciálnych základných škôl pre mentálne retardovaných v rámci krajov, ktorí v školskom roku 2002/2003 – 2005/2006 ukončili školskú dochádzku v nižšom ročníku ako deviatom.

Napriek tomu, že v sedemdesiatych a osemdesiatych rokoch dvadsiateho storočia sa podarilo zlepšiť vzdelanostnú úroveň slovenských Rómov, odhaduje sa, že naďalej „až 80% z nich má iba základné vzdelanie, vrátane nedokončeného“ (Rosinský, 2006, s. 70). Pritom je všeobecne známe, že ich dosiahnuté najvyššie vzdelanie základné, popripade učňovské, je vstupenkou do nezamestnanosti a ako také, v porovnaní s ostatnými nepriaznivo ovplyvňuje ich príležitosti na uplatnenie sa na oficiálnom trhu práce. Sme toho názoru, že aj v tejto problémovej oblasti je dôležitým determinujúcim faktorom ich miera integrácie, respektíve segregácie. Inklúziu marginalizovaných Rómov žijúcich v segregovaných osadách do kultúrneho (edukačného) systému obmedzuje niekoľko nežiaducich bariér. Sú to kultúrne a sociálne bariéry, priestorové bariéry, ekonomické bariéry a vplyv najvyššieho dosiahnutého vzdelania na uplatnenie sa na oficiálnom trhu práce.

Napriek rôznym procesom, ktoré ovplyvnili myslenie a život mnohých Rómov, sa im doposiaľ spoločenskému zriadeniu nepodarilo zabrániť komunikovať v materinskom – rómskom jazyku. Desiatky rokov sa uchoval väčšinou vo verbálnej podobe. V rodinách sa prostredníctvom neho komunikuje v príslušnom regionálnom variantnom dialekte (olášsky, maďarský, rumungro atď.).

Odlíšnosť v používaní štátneho – slovenského jazyka touto populáciou je determinovaná frekvenciou kontaktov s väčšinovým obyvateľstvom žijúcim v obci, meste. Integrácia a segregácia je teda mierou jeho ovládania, integrácie a segregácie. Tento problém má však výrazný vplyv na komunikáciu a úspešnosť marginalizovaných žiakov v školskom prostredí. Už v roku 1975 B. Bernstein (s. 113) porovnával reč členov rôznych sociálnych vrstiev. U nižších vrstiev ho zaujal obmedzený jazykový (komunikačný) kód, ktorý táto vrstva v rečovej podobe používala oproti rozvinutému kódu, ktorým bežne disponujú ľudia patriaci k strednej či vyššej spoločenskej vrstve. K obmedzenému jazykovému kódu B. Bernstein uvádza, že „deti z rôznych sociálnych pomerov vytvárajú už od útleho veku odlišné kódy alebo formy reči, ktoré majú zásadný vplyv na ich neskorší úspech v škole. Nejde ani tak o rozdiely v slovnej zásobe, ale skôr o systematické rozdiely v spôsobe komunikácie. U detí nižších vrstiev sa uplatňujú takzvané obmedzené kódy, čo znamená, že ich komunikácia spočíva na nevyslovených predpokladoch, ktorých znalosť je považovaná za samozrejmu. Rodičia nevychovávali dieťa tým, že mu objasňujú a vysvetľujú zmysel hodnôt a noriem, ktoré treba dodržiavať, ale formou priamych trestov za nimi vnímané správne či nesprávne konanie. Tieto obmedzené kódy sú vhodnejšie na odovzdávanie praktických skúseností ako na preberanie abstraktných pojmov, procesov a vzťahov. Keďže deti zo stredostavovských rodín si osvojujú rozvinuté kódy, ktoré im umožňujú individualizovať zmysel jednotlivých slov podľa konkrétnej situácie, majú oproti deťom z nižších vrstiev veľkú výhodu už pri nástupe do školy.

Tab. 14 Regionálny sumár počtu žiakov ŠZŠ MR s ukončenou školskou dochádzkou v nižšom ročníku ako deviatom (údaje za šk. roky 2002/2003 – 2005/2006)

Región	Kraj	Počet žiakov
Východoslovenský	Prešovský	1 083
	Košický	937
	spolu	2 020
Stredoslovenský	Banskobystrický	380
	Žilinský	73
	Trenčiansky	97
	spolu	550
Západoslovenský	Nitriansky	237
	Trnavský	187
	Bratislavský	68
	spolu	492
Spolu v Slovenskej republike		3 062

Tab. 15 Počty žiakov ŠZŠ MR s ukončenou školskou dochádzkou v nižšom ročníku ako deviatom (údaje za šk. roky 2002/2003 – 2005/2006)

Kraj	Školský rok	Ročník – žiaci				Spolu za školský rok
		5.	6.	7.	8.	
Prešovský	2002/2003	14	41	79	139	273
	2003/2004	10	53	82	135	280
	2004/2005	13	27	58	171	269
	2005/2006	20	33	62	146	261
Košický	2002/2003	8	32	62	97	199
	2003/2004	16	35	56	128	235
	2004/2005	21	50	61	107	239
	2005/2006	22	40	72	130	264
Banskobystrický	2002/2003	1	17	19	46	83
	2003/2004	2	11	40	77	130
	2004/2005	8	9	22	55	94
	2005/2006	2	7	19	45	73
Žilinský	2002/2003	1	5	5	13	24
	2003/2004	2	1	6	21	30
	2004/2005	0	0	0	0	0
	2005/2006	0	1	5	13	19
Trenčiansky	2002/2003	1	1	5	29	36
	2003/2004	0	0	3	23	26
	2004/2005	1	1	3	16	21
	2005/2006	0	1	4	9	14
Nitriansky	2002/2003	3	4	13	36	56
	2003/2004	1	6	13	45	65
	2004/2005	3	8	17	32	60
	2005/2006	3	5	16	32	56
Trnavský	2002/2003	3	4	14	30	51
	2003/2004	1	4	11	36	52
	2004/2005	0	1	12	37	50
	2005/2006	1	2	7	24	34
Bratislavský	2002/2003	1	1	7	9	18
	2003/2004	0	5	1	11	17
	2004/2005	1	1	6	7	15
	2005/2006	0	2	8	8	18
spolu	2002/2003	32	105	204	399	740
	2003/2004	32	115	212	476	835
	2004/2005	47	97	179	425	748
	2005/2006	48	91	193	407	739
Spolu za 4 školské roky		159	408	788	1 707	3 062

Medzi kultúrne a sociálne bariéry môžeme zaradiť aj problematiku úspešnosti exkludovaných rómskych detí v primárnej sfére vzdelávania na štátnych školách a problematiku jej selektivity či integrácie smerom k predmetnej populácii, v rámci ktorej zohrávajú dôležitú úlohu i postoje budúcich či súčasných učiteľov. Niektorí domáci odborníci, ako napríklad Beáta Kosová (2006), Rastislav Rosinský (2006), Tibor Loran (2006) a mnohí ďalší vo svojich prácach poukazujú na to, že súčasný školský systém nie je orientovaný na multikultúrne vzdelávanie, smerom k marginalizovaným a exkludovaným osobám a je viac selektívny ako integrujúci aj napriek deklaráciám o zabezpečovaní sociálnej rovnosti pre všetkých. Túto skutočnosť potvrdzuje aj Ministerstvo školstva SR v prílohe č. 3 *Koncepcie integrovaného vzdelávania* (číslo vládneho dokumentu: UV – 12038/2004), v ktorej sa konštatuje, „že štatistické údaje MŠ SR ukazujú, že každoročne je približne 15 000 rómskych žiakov neúspešných na základnom stupni vzdelávania. Väčšina týchto ľudí si ani v dospelosti nikdy nedokončí základné vzdelanie“ (Loran, 2006, s. 109).

Kosová (2006, s. 24 – 25) v Analýze možností vzdelávania rómskej minority z hľadiska charakteru školského systému uvádza nasledovné: „Roky sme tvrdili, že náš školský systém svojou uniformitou požiadaviek poskytuje žiakom rovnaké šance vo vzdelávaní. Skutočnosť je však úplne opačná. Jedno z najzávažnejších zistení výskumu PISA 2005 o slovenskej škole je vysoká závislosť výsledkov žiakov od ich sociálno-ekonomického zázemia, čo znamená, že slovenský školský systém napriek deklaráciám nezabezpečuje sociálnu rovnosť vo vzdelávaní“. Ďalej uvádza, že z „hľadiska regiónu je vplyv sociálno-ekonomického zázemia extrémne vysoký v Banskobystrickom kraji, kde je aj vysoký podiel rómskeho obyvateľstva, ktorému pomerne dlhé obdobie nebola vo vzdelávaní poskytovaná nijaká zvláštna kompenzačná podpora. Inak povedané, dvaja slovenskí žiaci z rôznych sociálno-ekonomických podmienok nemajú v tej istej škole zo vzdelávania rovnaký zisk, nedosiahnu približne podobné schopnosti, základná škola ich vstupné nerovnosti nie je schopná vyrovať a ich výkonnostné rozdiely v učení pretrvávajú aj po dovŕšení 15. roku veku. To je pre Rómov osobitne ohrozujúce. V demokratických krajinách sú na vzdelávacie systémy kladené dve základné požiadavky: zvyšovanie kvality vzdelávania a jeho spravodlivá distribúcia všetkým podľa ich možností a schopností. Samotná spravodlivosť vo vzdelávaní alebo inak efektivita systému aj pre deti zo sociálne znevýhodneného prostredia sa stále viac považuje za nutnú podmienku kvality vzdelávania v krajine. Pre riešenie problematik vzdelávania Rómov je podstatné, či je vzdelávací systém:

- **integrovaný** (jednotný), a teda dokáže za určitú dobu aspoň relatívne vyrovať vstupné nerovnosti vo vedomostiach a schopnostiach žiakov a dať šance všetkým žiakom na dobré vzdelávacie výsledky a profesijné uplatnenie, alebo je
- **selektívny**, a teda pôvodné nerovnosti žiakov na výstupe ešte prehĺbuje prostredníctvom vonkajšej diferenciácie do rôznych vzdelávacích prúdov alebo aj prostredníctvom uniformných požiadaviek bez individuality vzdelávacieho procesu“.

Tab. 16 *Rasistické postoje učiteľov ZŠ – Index rasizmu*

Index rasizmu	VSTUP	
	N	%
1 najpriaznivejšie hodnotenie	0	0,0
2	0	0,0
3	6	22,2
4	19	70,4
5 najnepriaznivejšie hodnotenie	2	7,4

N – počet respondentov, ktorí dosiahli nasledovný index rasizmu, [% – percentuálny priemer]
Zdroj: Petrasová, 2004

Ako sme už predtým uviedli, vzťah exkludovaných Rómov k vzdelávaniu výrazne ovplyvňujú aj postoje učiteľov k nim. V roku 2004 A. Petrasová z Katedry elementárnych reálií Pedagogickej fakulty Prešovskej univerzity vykonala prieskum rasistických postojov u 27 učiteľov základných škôl voči Rómom, ktorí vyučujú v nultých a 1. – 4. ročníku v Prešovskom a Košickom kraji. Postoje respondentov spracovala v indexe rasizmu, kde index znamenal tú najfrekvencovanejšiu hodnotu medzi položkami s piatimi stupňami. Čím vyššie ohodnotenie (stupeň 5), tým väčšie predsudky a čím nižšie ohodnotenie (stupeň 1), tým menej predsudkov. Z indikátorov, ktoré uvádzame v tabuľke 16 si môžeme všimnúť, že ani jeden z respondentov – učiteľov nedosiahol pri meraniach priaznivý index (1 a 2), čo je informácia prinajmenšom na zamyslenie.

Vylúčenie z primeraného štandardu bývania

Najväčším problémom v naplnení si práva exkludovanými Rómami na štandardné bývanie zostáva ich žitie v priestorovo izolovaných a segregovaných osadách. Tieto sú známe aj tým, že existujú nielen v zdevastovanom prostredí bez infraštruktúry zodpovedajúcej civilizačným kritériám, ale nachádzajú sa aj v častiach území Slovenskej republiky všeobecne označovaných ako hladové doliny. Jedným zo základných pretrvávajúcich teoretických nedostatkov je, že dodnes neexistuje jednotná definícia pojmu rómska osada, ktorá by obsahovala kritérium exaktnosti. Doteraz sme sa v odbornej literatúre stretli iba s dvoma vysvetleniami pojmu rómska osada, ktorých autormi sú T. Loran a E. Davidová. T. Loran predmetný pojem vymedzil v takom chápaní, „že ide o zoskupenie chatrčí – domkov (primitívne obydlie bez inžinierskych sietí) nachádzajúcich sa v jednom priestore, obvykle v extravilánovej časti obce, ktoré nevytvára samostatný urbanistický celok“ (1998, s. 314). E. Davidová definovala osadu ako „každé zoskupenie domkov, v ktorých býva pohromade aspoň niekoľko rómskych rodín, obvykle izolovaných od života ostatného obyvateľstva v obci“ (1995, s. 67). Uvedomujeme si, že obidve definície pojmu rómska osada neobsahujú požadované kritérium exaktnosti za účelom zovšeobecnenia a zjednotenia sa v chápaní podstaty tohto problému. Napriek tomu oceňujeme, že aspoň pre účely všeobecných prehľadov boli zaznamenané snahy o vysvetlenie v chápaní predmetného pojmu.

Podľa Mušinku (2002, s. 646) z urbanistického hľadiska možno rozlišovať niekoľko základných sídelných typov osád.

- **Rozptýlená osada** – bola najelementárnejším a časovo najarchaickejším typom. Nevytvárala samostatný urbanistický celok. Jednotlivé obydlia boli od seba

vzdialené často až 10 – 15 m. V neskoršom období došlo postupne k zaplňaniu voľného priestoru ďalšími obydliami, čím sa osada rozrastala.

- **Lineárne osady** – vznikali najmä na brehoch riek alebo v blízkosti ciest. Obydlia sa stavali rovnomerne po ich okrajoch. Vzďialenosť medzi jednotlivými obydliami nebola veľká.
- **Uličný typ** – rómske obydliá tvoria samostatnú ulicu, zväčša na konci dediny. Takýto typ je veľmi častý a vyskytuje sa napríklad v obci Spišský Hrhov (okres Levoča) alebo Kurima (okres Bardejov).

V kontexte členenia osád na základe ich typu je možné osady ešte deliť podľa lokalizácie k obci na:

- **Úplne segregované osady** – sú to tie, ktoré vytvárajú samostatný urbanistický celok, ktorý je fyzicky oddelený od obce.
- **Segregované osady** – ide o sídelné útvary, ktoré sú fyzicky oddelené od obcí, ale reálne sa nachádzajú na ich teritóriách. Oddelujúcim prvkom osád od majoritnej časti je spravidla prírodný útvar ako potok, pole alebo umelý útvar – cesta, múr, železničná trať atď.
- **Samostatné sídelné útvary v rámci obcí** – najčastejšie predstavujú samostatné ulice alebo štvrte, ktoré sú urbanisticky integrálnou súčasťou obce, ale zo sociálno-kultúrneho hľadiska vytvárajú samostatnú entitu.

Okrem vyššie uvedených sídelných typov osád existujú aj útvary, ktoré môžeme označiť ako špecifické. Rozvoj v nich je vo väčšine limitovaný prírodnými prekážkami, napríklad z jednej strany potokom, z druhej strany skalným útesom (napríklad osada Kolačkov, okres Stará Ľubovňa). V ďalších prípadoch ich Rómovia vytvorili v priestoroch medzi dvomi potokmi (osada v obci Hermanovce, okres Prešov), čím navonok robia dojem ostrovov. V našich podmienkach možno konštatovať, že v porovnaní s inými krajinami Európskej únie, väčšia časť Rómov žije v osadách extravilánovej časti obcí alebo miest. Presný počet takto žijúcich Rómov sa nedá ani v súčasnosti ešte určiť, pretože dodnes nebol vykonaný empirický výskum, ktorého predmetom by bolo reálne zistenie počtu osád a v nich žijúceho obyvateľstva. Aj preto mnohé zdroje doteraz publikované o počte osád a v nich žijúcich sa rôznia a v skutočnosti nepodávajú komplexný prehľad o danej problematike. Napríklad, Úrad vlády SR v Informácii o *realizácii bytovej politiky Rómov* (2002, s. 1) o najviac zaostalých rómskych komunitách uvádza, že na Slovensku existuje viac ako „620“ osád a žije v nich až „128 000“ osôb. Z toho „50 150“ detí do 15 rokov a uvedený počet obyvateľov tvorilo „23 781“ rodín. Štátny zdravotný ústav Slovenskej republiky vo vládnom dokumente *Program ozdravenia životného prostredia, zlepšenia hygienických podmienok a prevencie infekčných ochorení u obyvateľov rómskych osád* (2002, s. 3) uvádza počet vo výške „420“ osád, v ktorých žije „115 603“ obyvateľov. V roku 2004 bratislavská Nadácia S.P.A.C.E. vykonala sociografické mapovanie rómskych osád na Slovensku. Vo výstupe sociografického mapovania uvádza, že takýchto osídlení sa na Slovensku nachádza „619, z toho 318 je lokalizovaných na okraji obce/mesta a 281 je priestorovo vzdialených, alebo oddelených prírodou, alebo umelou bariérou“ (2004, s. 2) od intravilánu obce, v rozmedzí od 50 do 4 000 metrov a k týmto osídleniam nevedie obvykle ani štandardná asfaltová prístupová cesta. Podiel nelegálnych obydlí je tu viac ako 60 %.

Na národnej úrovni zväčša ide o osady, ktoré sú sociálne a zdravotne rizikové, bez elektrického prúdu, plynu, kanalizácie (napríklad až 77% osád nemá vybudovanú kanalizáciu a v takomto prostredí žije až 89 012 osôb). Ďalej sú bez zdroja pitnej vody (napríklad, viac ako 50 osád je bez akéhokoľvek zdroja pitnej vody – osady Richnava, Závadka, Bídovce, Boliarov, Čakanovce, Drahňov, Hažín, Kobeliarovo, Káľava, Letanovce, Rudňany, Malé Trakany, Spišské Bystré, Palota, Dravce atď.). V rámci samosprávnych vyšších územných celkov to predstavuje:

- 18 osád v Prešovskom vyššom územnom celku, nachádzajúcich sa v okresoch Bardejov, Prešov, Sabinov, Snina, Stará Ľubovňa, Medzilaborce atď.
- 17 osád v Banskobystrickom vyššom územnom celku, nachádzajúcich sa v okresoch Lučenec, Rimavská Sobota, Žarnovica, Zvolen, Banská Štiavnica atď.
- 7 osád v Košickom vyššom územnom celku, nachádzajúcich sa v okresoch Michalovce, Sobrance, Spišská Nová Ves atď.
- 3 osady v Trnavskom vyššom územnom celku, ktoré sa nachádzajú v okresoch Senica, Piešťany atď.
- 2 osady v Bratislavskom vyššom územnom celku, ktoré sa nachádzajú v okrese Malacky.
- 2 osady v Trenčianskom vyššom územnom celku, ktoré sa nachádzajú v okrese Myjava.
- 1 osada v Žilinskom vyššom územnom celku, ktorá sa nachádza v okrese Lip-tovský Mikuláš.

Tým, že obyvatelia týchto osád nemajú prístup k zdroju pitnej vody, pijú spravidla povrchovú vodu z blízkych potokov, ktorá, samozrejme, nezodpovedá normám v mikrobiologických ukazovateľoch. Z hygienického a zdravotného hľadiska je nepriaznivá situácia aj v osadách, kde obyvatelia ako zdroj pitnej vody využívajú miestne studne – často ich je vzhľadom k počtu obyvateľov málo a kvalita vody nezodpovedá požiadavkám Vyhlášky Ministerstva zdravotníctva SR č. 29/2002 Z. z. o požiadavkách na pitnú vodu a kontrolu kvality pitnej vody. V Banskobystrickom kraji sú takto zásobovaní obyvatelia tretiny osád (35), najmä v južnej časti kraja, v Košickom viac ako polovica osád (51) a v Prešovskom tiež takmer polovica osád (109). Tým, že v osadových priestoroch nie je vybudovaná kanalizácia a zavedené vodovody, ich okolie je často znečisťované fekáliami a domácim odpadom, ktoré sa rozkladajú, čo má vplyv na šírenie zápachu, najmä v teplejšom počasí. Tento zápach znásobujú aj rozkladajúce sa mŕtve zvieratá ako sú psy, mačky. V blízkosti primitívnych domkov – chatrčí sa nenachádzajú žiadne kontajnery a v mnohých osadách sa likvidácia tuhého komunálneho odpadu a čistoty prakticky nerieši. Obecné úrady obcí to spravidla odôvodňujú tým, že na nákup veľkoobjemových kontajnerov nemajú finančné prostriedky a Rómovia nie sú ochotní na tieto finančne prispievať.

Vzhľadom na reálny hygienický stav v osadách (neadekvátny hygienický štandard) a jeho dlhodobé neriešenie, väčšia časť z nich sa stala zdrojom nákazlivých chorôb, v ktorých proces šírenia nákazy prebieha podobne ako v rozvojových krajinách – členovia rodiny si nákazu opakovane „odovzdávajú“. Napríklad, v súčasnosti sú najčastejšie sa vyskytujúcim infekčným ochoreniam hepatitída A, bacilárna dyzentéria, giardióza, svrab, pedikulóza – zavšivavenie, pyodermie – bakteriálne zápaly kože, mykózy – ochorenia spôsobené hubami, enterokolitídy – zápaly čreva, napríklad salmonelóza, šigelóza, ovčie kiahne, choroby dýchacích ciest – opätovne aj epidémie tuberkulózy,

vírusová hepatitída – infekčný zápal pečene, infekčná žltáčka. Podotýkame, že v osadách s nízkym hygienickým štandardom sa najviac vyskytujú vírusové hepatitídy typu A a E. Ide o choroby známe aj ako choroby špinavých rúk, ktoré sa šíria kontaminovanou vodou, neumývanými rukami, potravinami alebo sú veľmi často prenášané aj fekálne – orálnym spôsobom (deti sa hrajú na zemi v okolí chatrčí, ktoré je znečisťované fekáliami). Napríklad ide o choroby ako žltáčka, zväčšená pečeň. Hepatitída typu B a C sa v poslednom období veľmi často vyskytuje u osadových Rómov, a to z dôvodu zvyšujúcej sa prostitúcie a drogovej závislosti, ktorých následkom je aj nárast infekcie vírusom HIV a syfilisu (následkom neviazaného sexuálneho styku a nečistých injekčných ihli je evidovaný nárast osôb s cirhózou pečene, často s prechodom do rakoviny a nemocnice už evidujú aj zvyšovanie počtu novonarodených rómskych syfilických detí). Ďalej sa vyskytujú hnačkové ochorenia, metabolické poruchy súvisiace s podvýživou a vysokou proporciou alkoholizmu. V posledných desiatich rokoch lekári u osadových Rómov opätovne zaznamenávajú nárast osôb s chorobou známou aj ako zelený zákal oka (glaukóm) ako resesívne autozómový typ dedičnosti, vzhľadom na pokrvnú príbuznosť osôb žijúcich v neoficiálnych manželstvách (konsagvinných). Napríklad, na tento veľmi vážny problém upozorňuje aj P. Šaško v štúdiu *Zdravotná situácia rómskej populácie* (2002, s. 660), v ktorej konštatuje, že „už v roku 1960 podľa Dronamraju bola zistená tendencia uzatvárania pokrvných vzťahov charakteristická pre veľkú časť populácií indického subkontinentu, u ktorých sa nachádzajú prakticky najvyššie hodnoty koeficientu inbrídingu (miery kríženia pokrvných príbuzných). Tento fakt na slovenské podmienky potvrdila populačno-genetická analýza vrodeneho zeleného zákalu oka s recesívne autozómovým typom dedičnosti vo vybranej populačnej vzorke slovenských Rómov. Zistilo sa, že rodičia postihnutých pacientov sú navzájom príbuzní v 46% prípadov. Najväčšia početnosť príbuzenských vzťahov – manželstiev sa zistila v rómskej menšine, jej subkomunite, a to u olašských Rómov až vo výške 30,7 %“. Za hlavné determinujúce faktory ovplyvňujúce nižšiu kvalitu zdravotného stavu rómskej populácie môžeme v súčasnosti považovať najmä:

- Nižšiu vzdelanostnú úroveň, z ktorej môže prameniť nedostatočná úroveň zdravotného a sociálneho uvedomenia.
- Nízky štandard osobnej hygieny. V tejto súvislosti treba konštatovať, že pracovníci mnohých hygienicko-epidemiologických pracovísk sa často stretávajú so skutočnosťou, že v chatrčiach niet čo dezinfikovať, pretože nakazené osoby majú len jednu osobnú bielizeň (tú majú na sebe) a posteľnú bielizeň nemajú.
- Nízky štandard komunálnej hygieny.
- Nízky štandard bývania a ekologická rizikovosť prostredia, s ktorou súvisí znečistené a zdevastované životné prostredie. Alarmujúci je stav najmä v izolovaných rómskych osadách, v ktorých chýbajú odpadové jamy, smetiská, sociálne zariadenia, pretrváva veľká preľudnenosť na malej ploche, často len v jednej miestnosti.
- Zlé stravovacie návyky, nevyhovujúca výživa, nemožnosť zakúpiť si potrebné lieky a vyhľadať adekvátnu zdravotnú pomoc.
- Zvyšujúca miera užívania alkoholu a tabakových výrobkov.
- Pomerne veľká genetická záťaž Rómov, ktorá súvisí s vysokou incidenciou kongenitálnych (vrodeneých) ochorení.

Na základe vyššie uvedeného predpokladáme, že s najväčšou pravdepodobnosťou aj v tomto storočí pretrvá ako jeden z veľkých nedoriešených problémov práve bývanie

dotknutých osôb v chatrčiach. Sú spravidla jednoizbové, postavené z dreva, hliny alebo plechu a ich strechy sú pozakrývané rôznymi druhmi igelitov. Väčšina z nich nemá okná a dvere do nich sú z rýchlo sa rozpadajúceho dreva.

Interiér chatrčí je veľmi jednoduchý a z hygienických dôvodov na bývanie nevyhovujúci. Podlaha v nich je z podupanej hliny alebo dosiek. V rohu miestnosti sa obyčajne nachádzajú staré kachle na tuhé palivo. Miestnosť je vetrateľná iba cez dvere. Jediným kusom nábytku v chatrči je obvykle stará široká posteľ, na ktorej spia rodičia a ich najmenšie deti. Staršie deti a dospelí spia na zemi – slame, špinavých dekách alebo handrách. Detský kútik, knižky, hračky alebo iné civilizačné predmety sa v miestnosti nenachádzajú.

Mnohé rodiny býajúce v chatrčiach nemajú vysporiadané vlastnícke vzťahy k pôde, čo vyvoláva problémy pri legalizácii rozvoja týchto obytných zón. Rómske rodiny žijúce v segregovaných mestských getách (napríklad najznámejšie sú getá v Košiciach, v mestskej časti Luník IX a v Rimavskej Sobote, časti Dúžavská cesta, známa aj ako Čierna štvrť. V getách ide i o panelákovú výstavbu – predtým štátnych, dnes mestských nájomných bytov, ktoré sú zväčša vnútorne i zvonku zdevastované. Neustálym sťahovaním neplatičov z iných mestských častí do getových priestorov sa preto vytvorili sociálne getové zóny, ktoré taktiež zabraňujú osobám v možnostiach začleniť sa. Okolie týchto zón je taktiež rôznym odpadom znečisťované, takže spôsob života rodín žijúcich v nich je väčšinou totožný so spôsobom života rodín žijúcich v segregovaných osadách.

Vo všetkých typoch rómskych osád sa vyskytuje priestorový problém. Obvykle miestnosť chatrče obýva 10 – 15 osôb. Na jedného obyvateľa pripadá priemerne 1 m², v mnohých prípadoch len 0,6 m² (napríklad v obci Bystrany sme zistili, že v časti osady jednu chatrč obýva až 24 osôb. Jednou z obyvateľiek je aj 62-ročná žena, matka dvadsiatich dvoch detí a zároveň je stará mama tridsiatich troch vnúčat). Vzhľadom na priestorové problémy chatrčí sa maloleté deti sa nezriedka stávajú svedkami neprístojných hádok dospelých, ich pijatík, kartárstva, sexuálnych stykov, bitiek, vulgarizmov atď. V poslednom čase problém konzumu tvrdých drog a inhalovania rôznych prchavých látok neobišiel ani osady či getá. Prostredníctvom užívania rôznych chemických látok vo veľkom vyhľadávajú únik z reality dospelí i deti. Napríklad, navštívili sme osadu Habeš, ktorá sa nachádza v obci Sečovce (okres Trebišov). Žije v nej približne 1 200 Rómov. Deväťdesiat percent obyvateľov osady v našej prítomnosti buď inhalovalo prchavé látky alebo boli opití. Silným a smutným zážitkom bol pre nás pohľad na sedemdesiatpäťročnú ženu, starú mamu a jej päťročného vnuka, ktorí spolu pod vplyvom toulénu ležali v blate.

Exklúzia, marginalizácia a rizikové prostredie vytvárajú a prehlbujú sociálny a výchovný deficit u obyvateľov osád a get. Obidva fenomény vo vzájomnej prepojenosti negatívne ovplyvňujú nadobúdanie a rozvíjanie individuálneho ľudského potenciálu, čoho následkom je ich školská a spoločenská neúspešnosť. Podľa Lorana – Bjelovej (1997, s. 35) za základné hendikepy, ktoré primárne vyvolávajú u exkludovaných Rómov uvedené skutočnosti, môžeme považovať sociálny, výchovný, kultúrno-rasový a lingvistický hendikep. Ich pôvod, vplyv a možnosti zmierňovania uvádzame v tabuľke 17.

Exklúzia vo všetkých jej možných dimenziách (sociálno-ekonomickej, demografickej, civilizačno-infraštruktúrnej, samosprávno-organizačnej, etnicko-kultúrnej) má nepochybne negatívne dôsledky na celé komunity žijúce v osadách a na menšinu ako takú. Jedným z najcitlivejších a najviditeľnejších dôsledkov vylúčenia je ich životná existencia v stave absolútnej chudoby. Práve tá spôsobuje u Rómov ich orientáciu iba

na biologické prežitie a saturáciu primárnych potrieb – jedla, pitia, oblečenia, bývania, tepla. Ide teda o orientáciu na prežitie, nie na štandardné žitie v spoločnosti. Táto jediná pre nich dostupná existenčná možnosť (iná alternatíva zatiaľ neexistuje) v súčasnosti už zapríčinila aj integračný prenos chudoby a vznik reprodukovanej absolútnej kultúry chudoby. Lewis už v roku 1965 tvrdil, že „v špecificky limitovaných životných podmienkach chudoby sa prostredníctvom kolektívnej vzájomnej interakcie a v odlúčení od prostredia nechudobnej populácie tvoria hodnoty, špecifické normy a vzorce správania, postoje, životný štýl, ktoré sa postupne inštitucionalizujú a vytvárajú osobitnú kultúru. Deti, narodené v takejto kultúre, sú vedené k prispôbovaniu sa k znevýhodneným podmienkam života. Ich životné postoje, stratégie a hodnoty sa odvíjajú cez mechanizmy adaptácie, vyrovnania sa s marginálnou situáciou, v ktorej sa ocitli.“ Tým sa táto kultúra generačne reprodukuje.

Tab. 17 *Základné hendikepy sociálneho a výchovného deficitu exkludovaných Rómov žijúcich v osadách*

Pôvod deficitu	Vplyv deficitu	Možnosti zmierňovania
SOCIÁLNY – rizikové rodinné prostredie nachádzajúce sa v rurálnych osadových – getových lokalitách, príslušnosť k marginalizovanej rodine, ktorá je obyvateľstvom vnímaná ako najnižšia sociálna vrstva.	<ul style="list-style-type: none"> - na pozitívnu sociálnu emancipáciu - na študijný prospech, vzťah k vzdelávaniu a vzdelaniu - na začlenenie sa do štruktúr spoločnosti a trhu práce 	<ul style="list-style-type: none"> - motivácia Rómov k aktívnej participácii na zlepšovaní existenčného prostredia - motiváciu smerovať k systémovejšej a nadväzujúcej sociálnej a edukačnej pomoci - vstup dlhodobo nezamestnaných na trh práce
VÝCHOVNÝ – odlišná kvalita osvojených noriem života rodín a nevedomosť v ich menení	<ul style="list-style-type: none"> - na pozitívnu sociálnu emancipáciu - zlyhanie autoregulácie osobnosti 	<ul style="list-style-type: none"> - motivácia učiteľov k zvyšovaniu svojej odbornosti pre prácu s deficitnými žiakmi - motivácia rodičov k zmene doterajších výchovných postupov a žiaducich návykov - umožniť mentálne zdravotným jedincom vzdelávanie na štandardných školách
KULTÚRNY – odlišný kultúrny pôvod, viditeľná príslušnosť k rómskej menšine	<ul style="list-style-type: none"> - nedostatok sebadôvery, vlastnej hodnoty - exklúzia zo štruktúr spoločnosti vo všetkých oblastiach - nedostatok príležitostí pre aktívnu participáciu na riešení svojho statusu - vnímanie príslušnosti k menšine ako sociálne najnižšie postavenie - spoločenskej vrstvy 	<ul style="list-style-type: none"> - zverejňovanie všetkého pozitívneho, čo Rómovia vykonali, pestovanie hrdosti - intenzívnejšie spoznávanie rómskej kultúry - zavedenie multikultúrnych vzdelávacích programov
LINGVISTICKÝ – deti sa rodia do rodín, v ktorých je materinským jazykom rómsky	<ul style="list-style-type: none"> - zábrany v komunikácii - študijný prospech - uplatnenie v spoločnosti 	<ul style="list-style-type: none"> - postupné osvojovanie štátneho jazyka

Prejavom kultúry chudoby je závislosť od sociálnych transferov, spoliehanie sa na pomoc „zvonku“, bez schopnosti či ochoty aktivácie vlastných zdrojov a síl, ako aj apatia, pasivita až agresia (a v konečnom dôsledku proces uzatvárania sa a samovytlúčenie). Základy konceptu chudoby možno zhrnúť do nasledujúcich bodov:

- chudobní sú svojimi životnými podmienkami postavení pred odlišné životné problémy ako nechudobná populácia,
- aby sa s týmito problémami mohli vyrovať, vytvárajú si špecifický životný štýl, v ktorom sa často odráža snaha o miestne riešenie problémov, ktoré kompetentné inštitúcie a úrady neriešia, pretože ľudia na ich pomoc nemajú nárok, nemôžu si ju dovoliť, alebo o nej nevedia a nedôverujú jej,
- prostredníctvom kolektívnej vzájomnej interakcie v relatívnom odlúčení od prostredia nechudobnej populácie sa tento životný štýl stáva spoločnou charakteristikou chudobných. Predstavuje spoločné hodnoty, postoje a správanie – špecifický životný štýl sa stáva subkultúrou,
- „v okamihu, keď sa táto subkultúra inštitucionalizuje, má tendenciu seba reprodukcie – jej hodnoty, postoje a vzorce správania sa generačne prenášajú

z rodičov na ich deti. Deti sú socializované v kultúre chudoby, nepoznajú hodnoty, normy a ašpirácie väčšinovej spoločnosti“ (Džambazovič, Jurásková, 2002, s. 551 – 552).

Sociálna exklúzia a absolútna chudoba sú už dnes u nás tak vážnymi multidimenzionálnymi problémami tohto storočia, že ich riešenie si vyžiadalo venovať im zvýšenú pozornosť aj na národnej úrovni. V roku 2004 pod politickým tlakom Európskej komisie schválila vláda Slovenskej republiky jeden z najvýznamnejších strategických dokumentov pod názvom *Národný akčný plán sociálnej inklúzie na roky 2004 – 2006*. V skutočnosti ide o politicko-strategický dokument na národnej úrovni, ktorý je svojím obsahom zameraný na riešenie chudoby a sociálnej exklúzie obyvateľstva. Kľúčové politické opatrenia stanovené prostredníctvom cieľov a príslušných úloh, ktoré si vrcholová exekutíva stanovila na uvedené obdobie v oblasti znižovania a eliminácie chudoby a vylúčenosti, uvádzame v tabuľke 18 v plnom znení.

Vyššie uvedené vývojové trendy na národnej úrovni a všetky kľúčové politické ciele a príslušné úlohy poukazujú na to, že otázkam zmierňovania až eliminácie chudoby a exklúzie marginalizovaných Rómov za obdobie rokov 2004 – 2006 bola reálne viac venovaná iba formálno-administratívna pozornosť, a to napriek tomu, že ako štát sme na riešenie daných problematík vyčerpali neuveriteľne mnoho finančných prostriedkov z národného štátneho rozpočtu i bruselskej centrály v rámci rôznych programov a projektov. Napríklad, v rokoch 2002 – 2004 Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky realizovalo Národný program Phare – Komunitárny program pre boj proti sociálnemu vylúčeniu a diskriminácii. Európske spoločenstvo poskytlo SR na uvedený projekt 190 mil. EUR a Slovenská republika projekt kofinancovala vo výške 100 mil. slovenských korún. Náčrt ďalšieho čerpania finančných prostriedkov na zlepšenie situácie Rómov na národnej úrovni v rámci vybraných programov alebo projektov v období rokov 1999 – 2005 uvádzame v tabuľke 19, grafe 1.

Tab. 18 *Národné kľúčové politické ciele a príslušné úlohy v boji proti chudobe a exklúzii na obdobie rokov 2004 – 2006*

Číslo cieľa	Názov kľúčového politického cieľa	Stanovené úlohy k politickým cieľom
3.1	Podporovanie zamestnanosti a zamestnateľnosti skupín obyvateľstva so zvýšeným rizikom sociálneho vylúčenia	<ul style="list-style-type: none"> – zvýšiť vytváranie pracovných miest a zamestnávanie znevýhodnených skupín obyvateľstva – podporovať udržanie a vytváranie pracovných návykov – zvýšiť integráciu občanov so zdravotným postihnutím na trhu práce – zvýšiť zamestnateľnosť mladých ľudí vzdelávaním a prípravou pre trh práce – zvyšovať stupeň vzdelania a kvalifikačnej prípravy nezamestnaných podľa potrieb trhu práce
3.2	Predchádzanie exklúzií podporovaním adaptability a mobility pracovnej sily	<ul style="list-style-type: none"> – vytvárať podmienky pre rozvoj celoživotného vzdelávania – zvýšiť mobilitu za prácou – uľahčiť zosúladenie rodinného a pracovného života
3.3	Garantovanie nevyhnutných prostriedkov na dôstojný život pri súčasnom podporení motivácie k samostatnosti a nezávislosti občanov	<ul style="list-style-type: none"> – prehliadť pozitívne účinky zmeny systému dávok v hmotnej núdzi – zabezpečiť reálnu hodnotu štátnych sociálnych dávok – aktivizovať a podporovať sociálne začlenenie občanov s ťažkým zdravotným postihnutím – pokračovať v odbornej a verejnej diskusii o životnom minime zohľadňujúc koncepty absolútnej a relatívnej chudoby
3.4	Uľahčenie prístupu všetkým k právnej pomoci, slušnému bývaniu, dostupným zdravotníckym službám, vzdelaniu, doprave a kultúrnym hodnotám	
3.4.1	Subciele:	<ul style="list-style-type: none"> – udržať bezplatne poskytovanú právnu pomoc
3.4.2	Prístup k právnej pomoci	<ul style="list-style-type: none"> – zvýšiť výstavbu nájomných bytov
3.4.2	Prístup k bývaniu	<ul style="list-style-type: none"> – udržať finančnú podporu obstarávania bytov pre rizikové skupiny obyvateľstva – poskytovať finančnú podporu pre nájomcov obytných miestností v zariadeniach určených na trvalé bývanie
3.4.3	Prístup k zdraviu	<ul style="list-style-type: none"> – zabezpečiť prístup ku kvalitnej zdravotnej starostlivosti na základe princípov univerzálnosti, rovnosti a solidarity – podporovať preventívne programy zdravotnej starostlivosti – zabezpečiť integrovanú zdravotnú a sociálnu starostlivosť pre dlhodobo chorých – zabezpečiť finančnú dostupnosť stredných a vysokých škôl pre žiakov a študentov z nízkopríjmových rodín
3.4.4	Prístup k vzdelaniu	<ul style="list-style-type: none"> – zvýšiť kvalitu vzdelávania a zosúladiť výučbu na školách s potrebami trhu práce – udržať cenovú dostupnosť pre rizikové skupiny obyvateľstva – zvyšovať povedomie obyvateľstva o procese sociálnej inklúzie
3.4.5	Prístup k doprave	<ul style="list-style-type: none"> – podporovať kultúrne aktivity a vydávanie periodickej tlače etnických menšín a iných rizikových skupín
3.4.6		

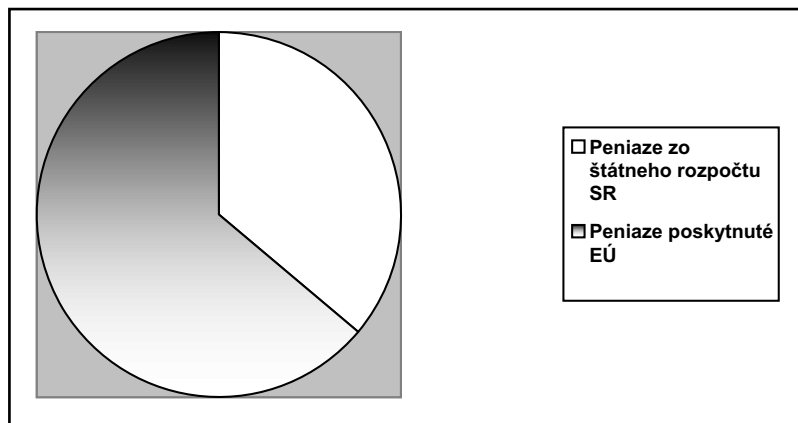
Tab. 19 *Náčrt realizovaných projektov a vyčerpaných finančných prostriedkov z Európskeho spoločenstva a štátneho rozpočtu na zlepšenie situácie Rómov za obdobie rokov 1999 – 2005*

Názov a číslo projektu	Dotácia z Európskeho spoločenstva v EUR	Kofinancované alebo len financované zo štátneho rozpočtu SR v Sk
Phare SR 9813.04 Zlepšenie situácie Rómov na Spiši	450 000	4 000 000
Phare SR 9905-02 Program tolerance k menšinám	1 800 000	16 800 000
Phare SR SK 0002 Zlepšenie situácie postavenia Rómov v SR	3 800 000	10 506 000
Phare SR 0103.01 Podpora rómskej menšiny v oblasti vzdelávania	1 700 000	22 950 000
Phare SR 0113-02 Podpora infraštruktúry pre rómske osady	8 300 000	28 560 000
Phare SR 2002/000.610.03 Ďalšia integrácia rómskych detí v oblasti výchovy a vzdelávania a zlepšenia životných podmienok	1 000 000	1 700 000
Phare 2003 Zlepšenie prístupu Rómov k zdravotnej starostlivosti	1 250 000	68 400 000
Phare SR 0107.02 Rozvoj ľudských zdrojov - preventívne a individuálne opatrenia pre nezamestnaných	3 000 000	
Phare SR 9904 Program rozvoja národnostných menšín	2 000 000	
Phare 9905.02 Ochrana menšín	1 800 000	
Phare 9919 Program CONSENSUM III	2 000 000	
Program Phare 000903 Zavedenie stratégie rozvoja ľudských zdrojov na regionálnej úrovni	2 000 000	
Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, aktivity občianskych združení za účelom sociálnej pomoci Rómom		3 175 392 (za obdobie rokov 1999-2002)
Úrad vlády SR Všeobecná pokladničná správa – riešenie problémov rómskych komunít		135 000 000
Úrad vlády SR Všeobecná pokladničná správa – sociálne a kultúrne potreby rómskych komunít		155 000 000
Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR Výstavba nájomných bytov a technickej vybavenosti pre obyvateľov rómskych komunít nižšieho štandardu		423 599 660
Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR	706 000 000 EUR	493 000 000

Zdroj: Vládne dokumenty za sledované obdobie (uvedené v zozname použitej literatúry)

Výstavba sociálnych bytov pre Rómov	(poskytla Sociálna banka)	
Ministerstvo životného prostredia SR Vplyv horninového prostredia na životné prostredie obyvateľstva v oblasti Spišsko-gemerského rudohoria – projekt zameraný na environmentálnu výchovu a vzdelávanie Rómov		16 510 000
Ministerstvo Zdravotníctva SR Mimoriadne očkovania rómskych detí z osád s nízkym hygienickým štandardom a edukačné projekty týkajúce sa reprodukčného zdravia rómskych žien		24 300 000
Ministerstvo školstva SR Rómski asistenti učiteľa		45 000 000 (len za rok 2004)
Úrad vlády SR Dobudovanie sekretariátu splnomocnenca	278 300 USD (poskytla Svetová banka)	
Ministerstvo kultúry SR Rozvoj kultúry rómskej menšiny		35 280 080
Zahraničná predstupová pomoc za účelom zlepšovania statusu Rómov	208 351 088 Sk (poskytli niektoré veľvyslanectvá krajín EÚ i nečlenských krajín pôsobiace na území SR)	
Spolu	735 100 000 EUR 2 985 448 588 Sk	1 374 776 132
Spolu v Sk za uvedené obdobie:		4 360 224 710 Sk

Graf 1 Sumár finančných prostriedkov vyčerpaných na zlepšenie postavenia rómskej menšiny na Slovensku za obdobie rokov 1999 – 2005

Aj keď čísla obsiahnuté v tabuľke 19 a grafe 1 pôsobia až neuveriteľne, podotýkame, že údaje sme zaznamenali na základe ich uverejnenia vo vládných dokumentoch, ktoré sú bežne ako materiály dostupné na internetových stránkach Úradu vlády Slovenskej republiky a jednotlivých ministerstiev (uvádzame ich v zozname použitej literatúry).

Pritom tabuľka 19 a graf 1 vyjadrujú len časť použitých finančných prostriedkov na zlepšovanie postavenia slovenských Rómov v spoločnosti, v rámci vybraných všeobecne známych programov a projektov. Ide zväčša o projekty, ktoré boli vládou SR v ob-

dobí rokov 1999-2005 hodnotené ako úspešné a vhodné na realizáciu aj v iných krajinách Európskej únie. Do celkového sumáru takto vyčerpaných finančných prostriedkov sme nezapočítali ešte prostriedky použité na Rómov z Európskeho sociálneho fondu a Fondu sociálneho rozvoja, ktoré boli čerpané prostredníctvom Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR. Tiež sme neuviedli prostriedky, ktoré poskytli rôzne medzinárodné a národné nadácie ako aj mimovládne neziskové organizácie.

Berúc do úvahy vyššie uvedené, zákonite sa nám natíska otázka: Čo je príčinou toho, že finančné prostriedky rátajúce sa na miliardy boli vyčerpané a napriek tomu problémy s Rómami pretrvávajú? Na základe našich osobných skúseností a poznania reálneho stavu sa nazdávame, že môže ísť najmä o tieto príčiny, resp. dôvody:

- Súčasná edukačná paradigma, realizovaná najmä v primárnej a sekundárnej sfére vzdelávania neumožňuje nadobúdanie a rozvoj žiaduceho individuálneho potenciálu tejto špecifickej cieľovej skupine andragogického pôsobenia.
- Kompetentné spoločenské inštitúcie doteraz nestanovili, neurčili, že aj štátna edukácia exkludovaných Rómov musí byť uskutočňovaná v kontexte so súčasnými vývojovými trendmi a potrebami vedomostnej ekonomiky.
- Exkludovaní Rómovia doteraz nedeklarovali, že ich vylúčenosť a súčasná edukačná paradigma je pre nich nevyhovujúca a nedožadujú sa náležitej zmeny a nápravy situácie.
- Značný počet doteraz realizovaných projektov, tak exekutívou ako i mimovládnymi organizáciami málokedy nzohľadňoval reálne, akútne sociálne a vzdelávacie potreby exkludovaných Rómov (ak by boli zohľadňovali tieto potreby, muselo by sa to odraziť v ich reálnej situácii).

2.2 Exkludovaná rómska populácia a trh práce – východiská a súčasný stav rozpracovania problematiky

Transformácie prebiehajúce po roku 1989 výrazne ovplyvnili a v súčasnosti naďalej ovplyvňujú ekonomický vývoj v štáte. Plánované národné hospodárstvo a socialistickú ekonomiku nahradila trhová, opierajúca sa o princípy slobodného podnikania a trhového mechanizmu. Mechanizmu, v ktorom je primárnym „súhra vzťahov a procesov, ktoré napomáhajú koordinácii slobodných rozhodnutí jednotlivých ekonomických subjektov pri alokácii vybraných faktorov, cenách, tovarov a pod., a to na základe informácií sprostredkovaných cenovým systémom“ (Lisý, 2003, s. 383). Určujúcimi pôsobiacimi faktormi na chod trhovej ekonomiky sa stali trh, systém cien, zisky a straty, systém stimulácie a mzdový systém. Začalo sa vyrábať to, čo výrobcovi prináša najväčší úžitok s pomocou takých výrobných techník a technológií, ktoré minimalizujú výrobné náklady. Vyrába sa pre ľudí, aby mohli sami rozhodovať o spôsobe použitia miezd a platov, ktoré sú výsledkom ich práce, i príjmov pochádzajúcich z osobného vlastníctva majetku.

Efektívnosť a spravodlivosť trhového mechanizmu má pozitívne aj negatívne stránky. Za pozitívnu môžeme považovať záujem o čo najefektívnejšiu alokáciu výroby, využitie vzácnych surovín a ľudských zdrojov. Za negatívnu to, že „ziskový motív trhového mechanizmu nezriedka smeruje k devastácii prírody a k boľavým sociálnym dôsledkom. Trhový mechanizmus je „sociálne slepý“. Priraduje tovary tým, ktorí môžu

platiť najviac a nie tým, ktorí ich najviac potrebujú. Preto sa môže napríklad stať, že mačka bohatého človeka dostane mlieko, ktoré by potrebovalo dieťa chudobného človeka na zabezpečenie racionálnej výživy. Trhový mechanizmus teda plodí zároveň i veľkú sociálnu nerovnosť“ (Lisý, 2003, s. 383).

S trhovou ekonomikou je úzko previazaný aj trh práce. Vnímame ho ako miesto, na ktorom sa stretáva ponuka práce s dopytom po práci, čoho výsledkom je potom vyjednaná a dohodnutá cena práce – mzda. Trh práce nie je klasickým trhom tovaru s voľnou súťažou, ale trhom regulovaným sociálnymi inštitúciami, morálnymi štandardmi, normami, zvykmi a očakávaniami. V mnohých odborných literatúrach sa stretávame s rozličnou segmentáciou jednotlivých modelov trhu práce (napríklad, dokonalý, primárny, sekundárny, neoklasický, prirodzený, inštitucionálny, riadený, duálny atď.). V centre našej pozornosti je sekundárny trh práce, pretože jedna zo sociálnych kategórií, a tou sú exkludovaní Rómovia žijúci v osadách, sa vo väčšej či menšej miere pohybuje práve v tomto pre nich vymedzenom priestore.

Autori teórie duálneho trhu práce P. B. Doeringer a M. J. Piore v *Internal Labor Markets and Manpower Analysis* (1971, s. 72) segmentujú trh práce na primárny a sekundárny. My ich jednotlivé pozitíva a negatíva prispôsobujeme na naše národné podmienky a uvádzame vo vlastnej štylistickej úprave.

- **Primárny trh práce** – na tomto trhu práce sa sústreďujú „lepšie a výhodnejšie pracovné príležitosti“, ktoré zabezpečujú relatívne dobrú mesačnú mzdu, výhodnejšie pracovné podmienky, vyššiu statusovú prestíž, viac príležitostí, dobré možnosti profesionálneho a kariérneho rastu. Na tomto trhu práce je pomerne nízka fluktuácia zamestnancov. Koncentrujú sa tu ľudia, ktorí disponujú so žiaduco štruktúrovaným individuálnym (ľudským) potenciálom (disponujú vyššou kvalifikáciou, skúsenosťami a praxou).
- **Sekundárny trh práce** – je charakterizovaný tým, že ponúka pracovné miesta nižšieho statusu, menšie mzdové ohodnotenie, bez významného kariérneho rastu a nestabilné pracovné príležitosti. Koncentrujú sa tu ľudia s nízkym stupňom vzdelania, kvalifikáciou nevyhovujúcim rozsahom individuálneho ľudského potenciálu. Vzhľadom na to, že sa tu na pracovných miestach vyskytuje častejšia výmena zamestnancov, výhodou je, že uchádzač o zamestnanie môže ľahšie získať pracovné miesto ako na primárnom trhu. Aj z toho dôvodu, niektoré sociálne kategórie ľudí (najmä nekvalifikovaní, málo vzdelaní, patriaci k etnickým minoritám, telesne postihnutí, starší atď.) pohybujúce sa v tomto priestore sú častejšie a rôzne dlho nezamestnaní. Z andragogického hľadiska za veľmi nevyhovujúcu považujeme tú skutočnosť, že na tomto trhu práce sa vo väčšej miere pre ľudí nevyskytujú príležitosti na získanie či nadobúdanie alebo rozvoj žiaducich kvalifikácií, čoho následkom je pre nich nemožnosť uplatniť sa na primárnom trhu práce.

N. Fligstein a R.M. Fernandez (1998, s. 5 – 28) už v roku 1998 upozorňovali, že väčšia časť zamestnávateľov do zoznamu uchádzačov o prácu zaraďuje ľudí v takom poradí, v akom na nich na prvý dojem zapôsobili a tiež podľa ich potenciálneho prínosu pre firmu (teória fronty). Podľa Mareša (1998, s. 60) „existuje pre to dvojaké vysvetlenie: charakteristiky uchádzačov na jednej strane a na druhej strane ich diskriminácia. Menšia mzda za prácu, je dôsledok ich slobodného rozhodnutia neinvestovať do svojho ľudského kapitálu (vzdelania a kvalifikácie). A priori, marginalizovaní na

trhu práce sú nielen tí, ktorí nemajú dostatočný či vhodný ľudský kapitál, ale aj tí, ktorí z rôznych dôvodov (farba pleti, etnický pôvod, vek a pod.) sú zamestnávateľmi diskriminovaní (nielen kvôli rasovým predsudkom, ale i sociálnym stereotypom, ktoré dávajú určitým sociálnym kategóriám punc nespoľahlivosti)". V našich podmienkach sú takto zamestnávateľmi automaticky zaraďovaní na koniec zoznamu uchádzačov o prácu exkludovaní Rómovia žijúci v osadách a často sa stáva, že sa ani na konci zoznamu neocitnú. Výstižne to vyjadril C. Kerrer (1954, s. 13) slovami: „Ich nezamestnanosť by sa mohla o niečo znížiť, ale jednoducho nie sú vždy tie pravé pracovné miesta pre pravých ľudí na pravom mieste“. Podľa Offeho (1985, s. 12) sa segmentácia pracovnej sily prejavuje predovšetkým tým, že:

- „Existuje charakteristické nahromadenie sociálneho rizika na trhu práce. Určité skupiny pracovníkov sú vystavené väčšiemu riziku prepúšťania, riziku nezamestnanosti, majú problémy pri vstupe do pracovných vzťahov, častejšie sú horšie platení, nachádzajú sa väčšinou v zamestnaniach s reštriktívne určenou prácou bez možnosti autonómie a sú viac v nej vystavení zvýšenej námahe, zvýšenému riziku fyzického opotrebovania.
- Tieto charakteristiky sú spojené nielen navzájom, ale i s konkrétnymi sociálnymi charakteristikami osôb, ktoré sú im sociálne pripísané s určitými fixnými, nemennými charakteristikami, ako je vek, pohlavie, fyzická kondícia, rasa, etnický pôvod a pod.“.

Národná politika zamestnanosti a sociálna kohézia Slovenska sa od roku 2003 usku-točňuje v kontexte s cieľmi Lisabonskej (európskej) stratégie zamestnanosti. Ide o významnú stratégiu, ktorá po roku 1989 výrazne ovplyvnila smerovanie našej politiky zamestnanosti, sociálnej kohézie a politiky trhu práce. V európskej i národnej stratégii zamestnanosti sú obsiahnuté aj ciele, ktoré úzko súvisia so vzdelávaním dospelých občanov a ich celoživotným učením. Vzdelávanie dospelých je projektované s cieľom, ktorým je „zvýšiť životnú úroveň u ľudí a ich pripravenosť získať zamestnanie v priebehu celého produktívneho života“ (Národný program reforiem SR na roky 2006 – 2008, s. 13).

Výzvy smerujúce k naplneniu vyššie uvedeného cieľa sústredila Európska rada v Lisabonskej stratégii (číslo vládneho dokumentu: UV: 4028/2004-II/1, s. 38 – 62) do niekoľkých subcieľov. My ich zhrnieme do štyroch vzájomne prepojených oblastí. Sú to:

- **Moderná vzdelávacia politika** – obsahuje napríklad prioritu ako je vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť, ktorej súčasťou sú edukačné subciele zamerané na transformáciu tradičnej industriálnej školy na modernú. Zároveň ide o vytvorenie podmienok na to, aby vysoké školy a výskum sa stali motormi rozvoja vedomostnej spoločnosti a vzdelávanie bolo dostupné pre všetkých v priebehu ich celého života.
- **Dosiahnutie vysokej miery zamestnanosti** – napríklad znižovaním daňového a odvodového zaťaženia práce u nízkoprájmových skupín, rozvojom sektora služieb, zvyšovaním samozamestnávania atď.
- **Vyrovnanie sa s demografickými zmenami** – tie sa týkajú napríklad starnutia obyvateľstva, nízkej natality, migrácie.
- **Sociálna inklúzia** – ide napríklad o vytváranie reálnych podmienok na realizáciu inkluzívnych procesov smerom k marginalizovaným a exkludovaným skupinám obyvateľstva do vzdelávacích a pracovných aktivít, zmierňovanie, resp. eliminovanie chudoby atď.

Ako vidieť, ide o oblasti, v rámci ktorých sa právom očakáva, že vzdelávanie dospelých sa stane prostriedkom na zvyšovanie životnej úrovne občanov a ich pripravenosti získavať zamestnanie v priebehu celého ich života. Za účelom naplňovania jednotlivých oblastí uvedeného cieľa, Lisabonská stratégia v časti Zamestnanosť stanovila desať prioritne cielených zásad, ktoré majú bezprostrednú návязnosť na vzdelávanie dospelých. Prioritné zásady v roku 2004 Slovenská republika včlenila do svojho *Národného akčného plánu zamestnanosti na obdobie rokov 2004 – 2006*. Podľa nižšie uvedených európskych zásad by mala byť v Slovenskej republike uskutočňovaná aj praktická politika zamestnanosti a vzdelávania. Plnenie zásad je každoročne vyhodnocované Európskou radou a gestorom ich plnenia za našu republiku je Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky.

Ako sme už uviedli, v centre Európsko-národných zásad politiky zamestnanosti je aj edukácia dospelých, ktorá súvisí najmä s prípravou občanov pre potreby trhu práce a vedomostnej ekonomiky. Preto v nasledujúcej časti textu venujeme zásadám podrobnejšiu pozornosť a uvádzame ich vo vlastnej štylistickej úprave.

Zásada číslo 1. Smerom k dlhodobu nezamestnaným prijímať také preventívne opatrenia, ktoré budú u nich zvyšovať skutočný záujem vo vyvíjaní aktivít v hľadaní možností uplatnenia sa na trhu práce. K tomu sa členské štáty Európskej únie zaväzujú zabezpečiť:

- Aby všetci uchádzači o zamestnanie mohli už na začiatku svojej nezamestnanosti mať prospech z včasnej identifikácie ich potrieb prostredníctvom odborného poradenstva, individuálneho akčného plánu a usmernenia v rámci poskytovania pomoci pri hľadaní možnosti uplatnenia sa na trhu práce.
- Aby sa aspoň 25 % nezamestnaných zúčastňovalo na aktívnych opatreniach zameraných na odbornú prípravu, rekvalifikáciu, získanie praxe alebo na iných možnostiach a príležitostiach, ktoré vedú k zvýšeniu ich zamestnateľnosti.

Zásada číslo 2. Systematicky vytvárať viac takých pracovných miest, ktoré budú podporovať podnikanie. K tomu sa členské štáty Európskej únie zaväzujú zabezpečiť:

- Podporu vzdelávania a odbornej prípravy v podnikateľských a manažérskych zručnostiach.
- Poskytovanie podpory, vrátane odbornej prípravy, s cieľom pretransformovať podnikanie ako možnosť kariérnej voľby pre všetkých.

Zásada číslo 3. Zamestnancom a firmám uľahčovať ich prispôsobivosť transformáciám, ktoré sa uskutočňujú v rámci prechodu od industriálnej spoločnosti k spoločnosti založenej na vedomostiach. K tomu sa členské štáty Európskej únie zaväzujú zabezpečiť:

- Nízkokvalifikovaným zamestnancom prístup k odbornej príprave.
- Prijatie takých opatrení, ktoré zabezpečia „vykonávanie akčného plánu zručností a mobility, zlepšenie uznávania a transparentnosti kvalifikácií a spôsobilostí“ (Národný akčný plán zamestnanosti na roky 2004 – 2006, s. 20).

Zásada číslo 4. Realizovať také strategické celoživotné vzdelávania, ktoré budú zabezpečovať kvalitu a efektívnosť systémov vzdelávania a odbornej prípravy. Zároveň také, ktoré napomôžu všetkým občanom nadobúdať zručnosti modernej pracovnej sily

v spoločnosti založenej na vedomostiach a schopnostiach (rozvoj ľudského kapitálu u obyvateľstva, individuálneho potenciálu u jednotlivca a celoživotného vzdelávania). K tomu sa členské štáty Európskej únie zaväzujú zabezpečiť:

- Aby najmenej 85 % dvadsaťdvaročných v Európskej únii dosiahlo ukončené vyššie stredné vzdelanie.
- Aby sa z celkového počtu osôb v produktívnom veku (25- až 64-ročných) zúčastnilo aspoň 12,5 % na celoživotnom vzdelávaní.
- Zabezpečiť zvýšenie investícií do ľudských zdrojov. V tomto kontexte je tiež dôležité, aby zamestnávateľi systematicky a viac investovali do vzdelávania svojich zamestnancov, s cieľom aj takto zvyšovať ich produktivitu práce, súťaživosť a aktívne starnutie.

Zásada číslo 5. Za účelom hospodárskeho rastu a zamestnanosti podporovať dostupnosť príležitostí. Pritom vytvárať podmienky na pracovnú mobilitu ľudí. K tomu sa členské štáty Európskej únie zaväzujú zabezpečiť:

- Zvyšovanie účasti obyvateľstva na trhu práce a efektívne využívanie potenciálu ľudí prostredníctvom komplexného prístupu k nim. Zabezpečovať najmä dostupnosť k pracovným príležitostiam a umožňovať zvyšovanie zručností v záujme vyššieho výkonu v jednotlivých pracovných pozíciách.
- Podporovanie aktívneho starnutia u ľudí, a to tiež vytváraním takých pracovných podmienok, ktoré im budú napomáhať čo najdlhšie si udržať zamestnanie, napríklad vytváraním príležitostí pre sústavnú odbornú prípravu aj tejto skupiny pracovníkov.

Zásada číslo 6. Zabezpečovať podmienky pre rodovú rovnosť medzi mužmi a ženami. K tomu sa členské štáty zaväzujú zabezpečiť:

- Integrovaný prístup kombinujúci uplatňovanie rodového hľadiska (gender mainstreaming) s osobitnými akčnými krokmi.
- Podporovať účasť žien na trhu práce a dosiahnuť zníženie podstatných rodových rozdielov v miere zamestnanosti, miere nezamestnanosti a v odmeňovaní.
- Poskytovať starostlivosť najmenej pre 90% detí od troch rokov do veku povinnej školskej dochádzky a najmenej pre 33% detí do troch rokov ich veku.

Zásada číslo 7. Podporovať integráciu osôb, ktoré majú osobitné ťažkosti s uplatnením sa na trhu práce. Napríklad, u osôb, ktoré neukončili ani povinnú školskú dochádzku, sú nízko kvalifikovaní, zdravotne postihnutí, migranti alebo príslušníci etnických minorít. U všetkých týchto osôb rozvíjať ich zamestnateľnosť, a to zvyšovaním pracovných príležitostí aj prostredníctvom prístupu k vzdelávaniu a predchádzaním všetkých foriem diskriminácie smerujúcich proti nim. K tomu sa členské štáty Európskej únie zaväzujú zabezpečiť:

- Aby hranica osôb s neukončenou školskou dochádzkou neprekročila 10 %.
- Aby sa dosiahlo významné zníženie rozdielov v nezamestnanosti u znevýhodnených ľudí.

Zásada číslo 8. Zabezpečiť, aby sa prostredníctvom stimulov na zvýšenie atraktívnosti zamestnania oplátilo pracovať. K tomu sa členské štáty zaväzujú zabezpečiť:

- Zreformovanie finančných stimulov s cieľom zatraktívniť zamestnanie. Povzbudzovanie mužov a žien k hľadaniu si práce, jej prijatiu a úsiliu zotrvať v nej. V tomto kontexte by mali členské štáty vytvoriť primeranú politiku s cieľom zníženia počtu chudobných pracujúcich.
- Prehodnotiť a zreformovať systém daní a sociálnych dávok, ich vzájomné pôsobenie a tak odstraňovať nezamestnanosť, chudobu a „nastavenú pascu“ neaktívnosti, napríklad u rómskej menšiny.

Zásada číslo 9. V súlade s pracovným právom zmeniť neoficiálne zamestnanie na oficiálne. K tomu sa členské štáty zaväzujú zabezpečiť:

- Prijatie takých opatrení, ktoré budú zabráňovať zamestnávaniu osôb v rozpore s pracovným právom príslušného členského štátu.

Zásada číslo 10. Zabezpečovať znižovanie nerovnosti v regionálnej zamestnanosti a nezamestnanosti. Podporovať potenciál vytvárania pracovných miest na miestnej úrovni, vrátane sociálnej ekonomiky. K tomu sa členské štáty zaväzujú zabezpečiť:

- Aby verejná podpora v zaostávajúcich regiónoch bola nasmerovaná do investícií, najmä za účelom rozvoja ľudského a vedomostného kapitálu.
- Podporu podmienok na činnosť súkromného sektora a smerovania investícií do zaostávajúcich regiónov.

Indikátory uvádzané výberovým zisťovaním pracovných síl, ktoré zverejňuje Štatistický úrad Slovenskej republiky poukazujú na to, že náš oficiálny trh práce naďalej čelí:

- vysokej miere nezamestnanosti,
- dlhodobej nezamestnanosti,
- nízkej zamestnanosti.

Tieto skutočnosti sú konštatované aj napriek tomu, že v období rokov 2002 – 2005 bola realizovaná rozsiahla štrukturálna reforma sociálneho systému pod názvom „Nová sociálna politika“. Podľa autorov reformy táto nová sociálna politika sa „snaží o konkrétnejšie vymedzenie povinnosti štátu, ale aj zodpovednosti a účasti občana (Občan v sociálnej politike. Manuál, 2004, s. 1). Je postavená na princípe „Pracovať sa oplatí“ a vedie k postupnému znižovaniu nezamestnanosti, zvyšovaniu zamestnanosti, rastu životnej úrovne občanov. Zahŕňa kľúčové oblasti ako sociálnu pomoc a rodinnú politiku, trh práce a politiku zamestnanosti, systém dôchodkového zabezpečenia a sociálneho poistenia. Predmetom jej reforiem boli prijaté aj národné zákony, ktoré platili pre:

- systém sociálnej pomoci a rodinnej politiky (napríklad Zákon o pomoci v hmotnej núdzi, Zákon o životnom minime, Zákon o prídavku na dieťa atď.),
- trh práce a politiku zamestnanosti (napríklad rozsiahla novela základného pracovného kódexu – Zákonník práce, Zákon o orgánoch štátnej správy v oblasti sociálnych vecí, rodiny a služieb zamestnanosti, Zákon o službách zamestnanosti, Zákon o výkone prác vo verejnom záujme, Zákon o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone prác vo verejnom záujme, a i.),
- dôchodkové zabezpečenie a sociálne poistenie (napríklad Zákon o sociálnom poistení, Zákon o starobnom dôchodkovom sporení a ďalšie).

V kontexte „Novej sociálnej politiky“ boli v období rokov 2001 – 2005 vládou Slovenskej republiky schválené aj mnohé strategické dokumenty, ktoré si vytýčili cieľ vytvárať podmienky na zlepšovanie reálnej situácie na národnom trhu práce, životnej úrovne a kvality života občanov. Mnohé vládne dokumenty a z nich vyplývajúce opatrenia sa týkajú aj vzdelávania dospelých pre trh práce založený na vedomostiach a schopnostiach pracovných síl. Ide najmä o dokumenty:

- Programové vyhlásenia vlád Slovenskej republiky.
- Národný program výchovy a vzdelávania na najbližších 15 – 50 rokov.
- Stratégia podpory rastu zamestnanosti na základe reformy sociálneho systému a trhu práce.
- Koncepcia reformy dôchodkového zabezpečenia v Slovenskej republike.
- Národný akčný plán zamestnanosti na roky 2004 – 2006.
- Stratégia konkurencieschopnosti Slovenska do roku 2010 – akčné plány.
- Národný program reforiem Slovenskej republiky na roky 2006 – 2008.

Súčasný vývoj v oblasti nezamestnanosti poukazuje na to, že aj keď boli vládou Slovenskej republiky prijaté významné strategické dokumenty a prostredníctvom nich príslušné opatrenia, prakticky sa nedarí ich implementačný proces realizovať v takom rozsahu a obsahu, v akom boli vládou Slovenskej republiky stanovené. Ako fakty na potvrdenie tejto skutočnosti slúžia indikátory publikované renomovanými štatistickými inštitúciami ako Štatistickým úradom Slovenskej republiky, Slovstatom, Eurostatom a ďalšími mimovládnyimi neziskovými organizáciami, ktoré vyvíjajú aktivity aj pre rómsku národnostnú menšinu. Vzhľadom na reálny stav na národnom trhu práce môžeme konštatovať, že problém nezamestnanosti u nás naďalej charakterizujú najmä:

- Pretrvávajúci vysoký počet nezamestnaných osôb a vysoká miera nezamestnanosti.
- Pretrvávajúci vysoký počet dlhodobo nezamestnaných a exkludovaných osôb nachádzajúcich sa mimo oficiálneho trhu práce.
- Nevýrazný prínos doterajšej aktívnej politiky trhu práce smerom k znižovaniu dlhodobej nezamestnanosti a k zvyšovaniu zamestnateľnosti exkludovaných osôb s nízkou kvalifikáciou.
- Nízka úroveň územnej mobility za prácou.

Pretrvávajúci vysoký počet nezamestnaných osôb a vysoká miera nezamestnanosti. Deskripcia súčasného stavu:

Nezamestnanosť ako fenomén trhovej ekonomiky sa po roku 1990 stal aj u nás vážnym makroekonomickým problémom. Prechod národnej ekonomiky od plánovanej k trhovej si vyžaduje, aby sa v rámci jej sektorov začali vytvárať také progresívne odvetvia, ktoré by napomáhali udržať, ale tiež vytvárať nové pracovné miesta. Tým, že v období raných transformácií ešte ekonomika Slovenska nemala požadované progresívne odvetvia a „spoločnosť, ako taká, nezachytila európske trendy informačnej spoločnosti, rozvoj internetu, digitálnej ekonomiky, elektronického obchodovania“ (Loran, 2002, s. 574), nezamestnanosť do roku 1994 začala prudko rásť. Potom sa postupne stabilizovala na úrovni cca 12% a v roku 1998 začala opätovne stúpať.

V období rokov 2002 – 2005 počty nezamestnaných osôb a národná miera nezamestnanosti stúpali i klesali. Indikátory Štatistického úradu Slovenskej republiky

poukazujú na to, že k veľkému nárastu nezamestnaných osôb došlo v roku 2004, a to o 21 500 (oproti roku 2003) a v roku 2003 (oproti roku 2002) o 27 700 (tabuľka 20).

Uvedené indikátory poukazujú na to, že v roku 2005 došlo k výraznému zníženiu počtu evidovaných nezamestnaných, a to o 53 200. Za obdobie rokov 2002 – 2005 to predstavovalo zníženie o 89 900 osôb. Je však všeobecne známe, že v roku 2003, v rámci spustenia politického projektu Nová sociálna politika, sa výrazne zmenili pravidlá poskytovania služieb sociálne odkázaným občanom a rodinám. Zmena legislatívnych pravidiel a politický záujem vrcholovej exekutívy vylepšovať počty nezamestnaných i mieru národnej nezamestnanosti sa odrazilo v štatistickom znížení ich indikátorov. Poukazujú na to aj rozdielne počty nezamestnaných a miery nezamestnanosti publikované orgánmi štátnej správy, a to na jednej strane Ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky (ÚPSVaR SR) a na druhej Štatistickým úradom Slovenskej republiky (ŠÚ SR). Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky publikuje predmetné indikátory v nižšej matematicko-štatistickej hodnote, čo je opakom publikovaných údajov ŠÚ SR.

Tab. 20 *Počet nezamestnaných a miery nezamestnanosti v SR za obdobie rokov 2002 – 2005*

Rok	Počet nezamestnaných	Miera nezamestnanosti (v %)
2002	486 900	18,5
2003	459 200	17,4
2004	480 700	18,1
2005	427 500	16,2

Zdroj: Štatistický úrad SR/databáza Slovstat

K administratívne zníženiu počtu nezamestnaných prispieva i každoročné výrazné vyradovanie nezamestnaných osôb z evidencie uchádzačov o zamestnanie, a to z dôvodu nespokojnosti s príslušným úradom práce. Tieto osoby boli a naďalej sú napriek ich produktívnemu veku zaraďované do skupiny ekonomicky neaktívnych. To aj na úkor toho, že mnohí z nich z objektívnych dôvodov (napríklad nízkej kvalifikovanosti, veku nad 40 rokov, starostlivosti o maloleté deti, príslušnosti k rómskej menšine atď.) nemali príležitosť opätovne alebo prvýkrát vstúpiť na oficiálny trh práce. V období rokov 2002 – 2005 sa počet vyradených pre nespokojnosť z roka na rok zvyšoval. Za celé monitorované obdobie bolo v rámci Slovenskej republiky úradmi práce, sociálnych vecí a rodiny z dôvodu nespokojnosti vyradených až 258 921 nezamestnaných osôb. Vývoj počtu vyradených nezamestnaných za obdobie rokov 2002 – 2005 uvádzame v tabuľke 21.

Tab. 21 *Počet vyradených uchádzačov o zamestnanie z dôvodu nespokojnosti za obdobie rokov 2002 – 2005*

Rok	Počet vyradených
2002	34 583
2003	65 919
2004	93 919
2005	64 500
Spolu	258 921

Zdroj: Behúnová, 2005

Niet pochyb o tom, že stupeň dosiahnutého vzdelania u registrovaných uchádzačov o zamestnanie výrazne ovplyvňuje ich možnosti uplatnenia sa na trhu práce. Údaje Slovstatu poukazujú na to, že počty evidovaných nezamestnaných osôb so základným vzdelaním sa v období rokov 2002 – 2003 tvorili podiel národnej i dlhodobej nezamestnanosti. Napríklad, v roku 2002 sa osoby so základným vzdelaním podieľali na nezamestnanosti 45,6 percentami, čo predstavovalo 100 400 osôb. V roku 2005 to už bolo 53,1 %, t. j. 116 000 ľudí. Osoby s učňovským vzdelaním bez maturity sa v roku 2002 podieľali na nezamestnanosti 20,7 percentami, čo predstavovalo 203 800 osôb a v roku 2005 to bolo 18,7 %, čo predstavovalo 161 600 ľudí (tabuľka 22). Podiel osôb so základným a učňovským vzdelaním na celkovej miere národnej nezamestnanosti predstavoval v roku 2002 66,3 % a v roku 2005 už 71,8 %, čo je nárast za uvádzané obdobie o 5,5 %.

Tab. 22 *Počet a miera nezamestnaných zo základným a učňovským vzdelaním za obdobie rokov 2002 – 2005 (muži a ženy spolu)*

Rok	Počet nezamestnaných s o základným vzdelaním	Miera v %	Počet nezamestnaných s učňovským vzdelaním	Miera v %
2002	100 400	45,6	203 800	20,7
2003	106 400	47,6	182 400	19,5
2004	115 500	51,1	187 800	20,5
2005	116 000	53,1	161 600	18,7

Zdroj: Štatistický úrad SR/databáza Slovstat, 2006.

V roku 2003 (oproti roku 2002) sa zvýšil počet evidovaných nezamestnaných so základným vzdelaním o 6 000 osôb, kým počet evidovaných nezamestnaných s učňovským vzdelaním sa znížil o 21 400 osôb. V roku 2004 (oproti roku 2003) sa počet nezamestnaných so základným vzdelaním zvýšil o 9 100 osôb a počet evidovaných nezamestnaných s učňovským vzdelaním sa taktiež zvýšil o 5 400. V roku 2005 (oproti roku 2004) sa počet evidovaných nezamestnaných so základným vzdelaním zvýšil o 500 osôb, kým počet evidovaných nezamestnaných s učňovským vzdelaním sa znížil o 26 200.

Pre doplnenie obrazu o nízkej kvalifikovanosti u evidovaných nezamestnaných so základným vzdelaním ešte dopĺňame skutočnosť, že v roku 2002 celkový počet osôb so základným vzdelaním tvorilo „52 700 mužov“ (Slovstat) a „47 700 žien“ (Slovstat). V roku 2003 to bolo „54 200 mužov“ (Slovstat) a „51 800 žien“ (Slovstat). V roku 2004 tvorilo počet evidovaných nezamestnaných „58 200 mužov“ (Slovstat) a „57 300 žien“ (Slovstat). V roku 2005 to bolo „60 800 mužov“ (Slovstat) a „55 200 žien“ (Slovstat). Podotýkame, že sa v roku 2005 ešte na počte nezamestnaných podieľali aj osoby bez vzdelania v počte „14 563 (4,3 %)“ (Správa o sociálnej situácii obyvateľstva za rok 2005, s. 17).

Vzhľadom na to, že územné úrady práce, sociálnych vecí a rodiny nesmú sledovať u evidovaného nezamestnaného jeho príslušnosť k národnostnej menšine či etniku, v tabuľke 22 a vo vyššie uvedených ďalších všeobecných indikátoroch súvisiacich s dosiahnutým najvyšším vzdelaním u evidovaných nezamestnaných, preto neuvádžame tieto indikátory vo väzbe k exkludovaným Rómom z osád. Uvedomujeme si, že tieto údaje by boli aj v rámci všeobecných indikátorov pre účely tejto práce zaujímavé a hodnotné. Po uvedenej všeobecnej štatistike sa v nižšie uvedenej časti pod-

kapitoly venujeme problematike dlhodobej nezamestnanosti, ktorá obsahuje i problematiku podielu Rómov na všetkých evidovaných nezamestnaných, podľa vzdelanostnej štruktúry za obdobie rokov 1992 – 1999.

Pretrvávajúci vysoký počet dlhodobo nezamestnaných a exkludovaných osôb nachádzajúcich sa mimo oficiálneho trhu práce. Deskripcia súčasného stavu:

Vo všeobecnosti môžeme konštatovať, že na vývoj zamestnanosti v období rokov 2002-2005 pôsobili faktory, ktoré ovplyvňovali vývoj počtu nezamestnaných, dlhodobo nezamestnaných a mieru národnej nezamestnanosti. Súviselo to najmä s:

- procesmi privatizácie štátnych podnikov,
- meniacimi sa vlastníkmi súkromných firiem,
- adaptáciou podnikovej sféry na nové európske konkurenčné podmienky,
- rušením nerentabilných výrobov,
- prezamestnanosťou vo verejnej správe (štátna správa, samospráva),
- prechodnými procesmi národnej ekonomiky na vedomostnú, v ktorých začal byť na trhu práce u zamestnancov a uchádzačov o zamestnanie preferovaný vysoký stupeň individuálneho potenciálu či ľudského kapitálu.

V období rokov 2002 – 2005 výrazným problémom národného trhu práce bolo, že sa veľká časť obyvateľstva v produktívnom veku nachádzala v evidencii úradov práce, sociálnych vecí a rodiny ako dlhodobo nezamestnaná a znevýhodnená. Podľa údajov Slovstatu, v roku 2002 bolo viac ako jeden rok evidovaných nezamestnaných „191 400“ osôb a viac ako dva roky „188 000“. V roku 2005 bolo evidovaných nezamestnaných viac ako jeden rok už „291 200“ osôb a viac ako dva roky „213 000“ (tabuľka 23).

Tab. 23 *Počet evidovaných dlhodobo nezamestnaných v SR za obdobie rokov 2002 – 2005 (muži a ženy spolu)*

Rok	Nezamestnaní viac ako 1 rok	Nezamestnaní viac ako 2 roky
2002	191 400	188 000
2003	280 900	190 800
2004	191 200	209 000
2005	291 200	213 000

Zdroj: Štatistický úrad SR/databáza Slovstat, 2006.

V medzinárodnom porovnaní podielov dlhodobo nezamestnaných na celkovom počte nezamestnaných v roku 2005 vykazovala Slovenská republika najhoršie výsledky spomedzi všetkých krajín Európskej únie. V tomto roku tento podiel dosiahol hodnotu „64,7 %“ (Eurostat), čo je takmer dvojnásobok priemeru.

V prvom polroku 2006 tvorili dlhodobo nezamestnaní (viac ako jeden rok) „73,1 %“ (Eurostat) z celkového počtu dlhodobo nezamestnaných. Dlhodobá nezamestnanosť má počtom osôb stúpajúcu tendenciu, i keď sa už doteraz realizovalo mnoho opatrení na zlepšovanie stavu na trhu práce. Napríklad v roku 2003 (oproti roku 2002) sa počet evidovaných nezamestnaných viac ako jeden rok zvýšil o 89 500 osôb, viac ako dva roky o 2 800. V roku 2005 (oproti roku 2004) sa počet nezamestnaných viac ako jeden rok zvýšil o 100 000 osôb a viac ako dva roky bol počet zvýšený o 4 000.

Taktiež v roku 2005 bolo dlhodobó nezamestnaných viac ako jeden rok so základným vzdelaním až 70 % osôb (Eurostat) a pravdepodobnosť, že tieto nekvalifikované osoby naďalej ostanú nezamestnané bola 2,5-krát väčšia než v prípade ostatných nezamestnaných obyvateľov. Indikátory tejto problematiky sa za obdobie rokov 2002 – 2005 výrazne oproti predchádzajúcemu obdobiu nezmenili.

V rámci vyšších územných celkov bol vysokou mierou nezamestnanosti (čo má nepochybne výrazný vplyv na dlhodobú nezamestnanosť) najviac postihnutý Prešovský a Košický VÚC. V obidvoch územných celkoch presahuje miera nezamestnanosti „20 %“ (Eurostat). Celkovú situáciu v týchto krajoch zhoršuje skutočnosť, že viac ako „68 %“ (Eurostat) nezamestnaných je bez práce viac ako jeden rok. V rámci okresov je podľa údajov Eurostatu reálne alarmujúca situácia v nezamestnanosti najmä v Rimavskej Soboty – „35,2 %“, Revúcej – „33,8 %“, Trebišove – „31,7 %“, Veľkom Krtíši – „31,53 %“, Rožňave – „30,58 %“, Michalovciach – „30,12 %“, Sobrancech – „29,54 %“, Košiciach-okolie – „28,58 %“, Kežmarku – „27,52 %“, Vranove nad Topľou – „26,99 %“, Lučenci – „26,72 %“, Sabinove – „26,45 %“, Gelnici – „26,6 %“. Percentá uvádzané o počte nezamestnaných silno ovplyvňujú Rómovia, pretože vo všetkých uvedených okresoch žije v silnej koncentrácii aj olašská a rumungro populácia. Nachádzajú sa tu vo veľkom počte segregované rómske osady a getá, ktoré zdvojnásobujú marginalizáciu a exklúziu obyvateľstva žijúceho v nich.

Offe (1985, s. 36) konštatuje, že „pravdepodobnosť individuálneho úspechu na trhu práce nie je obvykle distribuovaná náhodne, ale je závislá od charakteristík, ktoré vedú k tomu, že rôzne sociálne kategórie majú na trhu práce rozdielne postavenie. Riziko nezamestnanosti je teda v spoločnosti distribuované nerovnomerne. Určité profesné aj inak sociálne definované kategórie sú vystavené väčšiemu riziku nezamestnanosti a väčšiemu riziku jej dlhodobému trvaniu. Ľudia z týchto rizikových kategórií majú v porovnaní s ostatnou populáciou častejšie skúsenosti s opakovanou nezamestnanosťou, pretože sú vystavení väčšiemu riziku, že i novo nájdenú prácu opäť skoro stratia. Riziko dlhodobej nezamestnanosti a riziko opakovanej nezamestnanosti spolu úzko súvisia. Pravdepodobnosť jedného zvyšuje i pravdepodobnosť toho druhého“. Nezamestnanosť sa tak stáva z javu ohrozujúceho všeobecne celú populáciu javom ohrozujúcim špecifické populácie. Zdá sa, že ohrozené kategórie sú vo všetkých vyspelých krajinách charakterizované približne rovnako. Niekedy sa označujú ako „cieľové skupiny“, pretože na nich je zameraná politika zamestnanosti a sociálneho štátu.

Ak Offeho konštatáciu skonkretizuje na národné podmienky, tak môžeme povedať, že v nich dlhodobú nezamestnanosť vytvárajú sociálne kategórie, ktoré sú charakterizujú najmä nasledovnými skutočnosťami:

- Dosiahnutie iba základného vzdelania v rámci primárneho a sekundárneho stupňa v systéme celoživotného vzdelávania.
- Predčasné ukončenie vzdelávania na základnom stupni v nižších ročníkoch ako stanovuje školský zákon o dĺžke povinnej školskej dochádzky.
- Dosiahnutie základného vzdelania na špeciálnej základnej škole pre mentálne retardovaných.
- Absolvovanie takého stupňa vzdelania, kvalifikácie, ktoré nezodpovedá súčasným potrebám trhu práce.
- Zdravotné postihnutie, starší vek, chýbajúca prax po ukončení strednej či vysokej školy, povinnosť starať sa sám (sama) o maloleté deti a pod..
- Absolvovanie výkonu trestu odňatia slobody.

- Strata schopnosti vykonávať dovtedajšie zamestnanie.
- Viditeľná príslušnosť k rómskej národnostnej minorite.
- Status migranta.

Pre objektivnosť uvádzame, že v priebehu ranných ponovembrových transformačných procesov (po roku 1989) na oficiálnom trhu práce vznikali aj rozdielne štartovacie pozície pre ľudí tvoriacich vyššie uvedené sociálne kategórie. Pre všetkých bol však úspešný štart na trhu práce možný len za predpokladu, že jednotlivci aktívne participovali v minimálne jednej z dvoch stratifikačných pyramíd v predtransformačnom systéme. Išlo o tieto významné existenčné pyramídy:

- **Prvá stratifikačná pyramída** – vytváralo a determinovalo ju formálne funkčné zaradenie jedinca v pracovnom pomere. V skutočnosti išlo u neho o odrazový mostík pre zabezpečenie si pravidelného oficiálneho príjmu z vykonávanej práce.
- **Druhá stratifikačná pyramída** – vytváralo a determinovalo ju vlastníctvo istých sociálnych sietí, do ktorých sa jednotlivci môžu v prípade potreby bezproblémovo zaradiť a zabezpečiť si tak uspokojivú saturáciu nevyhnutných potrieb.

Vzhľadom na to, že mnohí Rómovia neparticipovali v uvedených stratifikačných pyramídach a aj vtedy ponúkali zamestnávateľom najnižšiu hodnotu svojho dispozičného individuálneho potenciálu, ovplyvnilo to ich neosvojenie si úspešnej životnej stratégie pre ďalšie pôsobenie v spoločnosti. Takže tieto negatíva ich z trhu práce exkludovali dlhodobo až celoživotne. Najmä preto v priebehu raných transformačných procesov prudko vzrástla ich evidovaná nezamestnanosť (tabuľky 24, 25, grafy 2, 3) a oproti iným sa ocitli v podmienkach pod sociálnym štandardom. Táto ponovembrová nerovnosť príležitostí sa u nich urýchlujúcimi štrukturálnymi reformami len prehľbovala a znásobovala. K tomu sa u veľkej časti populácie pridružuje negramotnosť a častá nevôľa mnohých zamestnávateľov prijať do zamestnania takýchto jedincov. To v podstatnej miere vytvára bariéry pre ich návrat na trh práce, pokiaľ vôbec boli zapojení do pracovných procesov v predtransformačnom systéme. Vzhľadom na to, že oficiálne údaje o nezamestnanosti Rómov sa od 1. marca 1998 (nadobudnutie platnosti zákona Národnej rady SR č. 52/1998 Z.z. o ochrane osobných údajov v znení neskorších predpisov) už nesledujú, preto v nasledujúcich tabuľkách uvádzame indikátory o nezamestnanosti Rómov z obdobia rokov 1992-1999.

Tab. 24 *Počet evidovaných nezamestnaných Rómov za obdobie rokov 1992–1999 (muži a ženy spolu)*

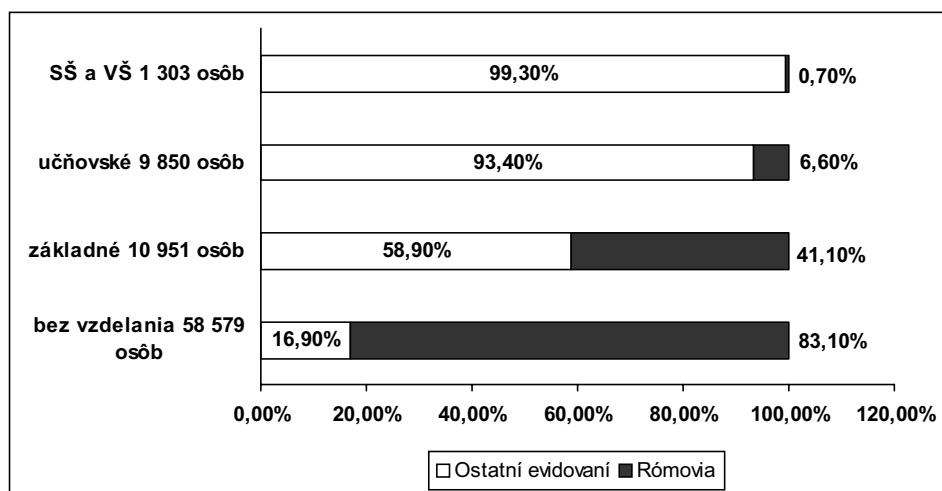
Rok	Počet evidovaných
1992	47 037
1993	51 412
1994	50 677
1995	55 374
1996	62 532
1997	66 750
1998	76 172
k 31. 8. 1999	80 586

V roku 1999 Rómovia boli zastúpení vo všetkých vekových kategóriách evidovaných nezamestnaných. Napríklad, v jednotlivých vekových kategóriách boli zastúpení v nasledovných pomeroch:

- veková kategória evidovaných nezamestnaných do 19 rokov 11,8 %
- veková kategória evidovaných nezamestnaných vo veku 20-24 rokov 14 %
- veková kategória evidovaných nezamestnaných vo veku 25-29 rokov 20,7 %
- veková kategória evidovaných nezamestnaných vo veku 30-39 rokov 21,7 %
- veková kategória evidovaných nezamestnaných vo veku 40-49 rokov 16 %
- veková kategória evidovaných nezamestnaných vo veku 50-54 rokov 12 %
- veková kategória evidovaných nezamestnaných vo veku 55-59 rokov 11,6 %
- veková kategória evidovaných nezamestnaných nad 60 rokov 0,6 %.

Indikátory uvedené v grafe 2 poukazujú na to, že v roku 1999 bolo úradmi práce, sociálnych vecí a rodiny evidovaných až 58 579 uchádzačov o zamestnanie bez vzdelania. Na tomto údaji sa Rómovia podieľali až 83,1 percentami. Na počte evidovaných nezamestnaných so základným vzdelaním sa Rómovia podieľali 41,1 percentami, s ukončeným učňovským vzdelaním bez maturity 6,6 percentami, so stredoškolským a vysokoškolským vzdelaním iba 0,7 percentami. Predpokladáme, že osoby bez vzdelania, so základným a učňovským vzdelaním vykazujúcim ho už v roku 1999 sa vo väčšej miere z nich aj v súčasnosti podieľajú na počte osôb dlhodobo nezamestnaných. Vychádzame z toho, že uvedené typy vzdelania sú aj v súčasnosti veľmi málo vyhľadávané na trhu práce a sú vstupenkou do nezamestnanosti, resp. jedným z výrazných dôvodov na dlhodobú nezamestnanosť.

Graf 2 Počet a percentuálny podiel Rómov na všetkých evidovaných nezamestnaných podľa vzdelanostnej štruktúry (údaje k 30. júnu 1999, muži a ženy spolu)

Zdroj: Loran, 2002

Podľa údajov Svetovej banky publikovaných prostredníctvom Eurostatu v roku 2004, miera nezamestnanosti Rómov žijúcich na Slovensku bola odhadovaná v uvedenom roku na 78,9 % a miera dlhodobej nezamestnanosti na 62,8 %. Riziko nezamest-

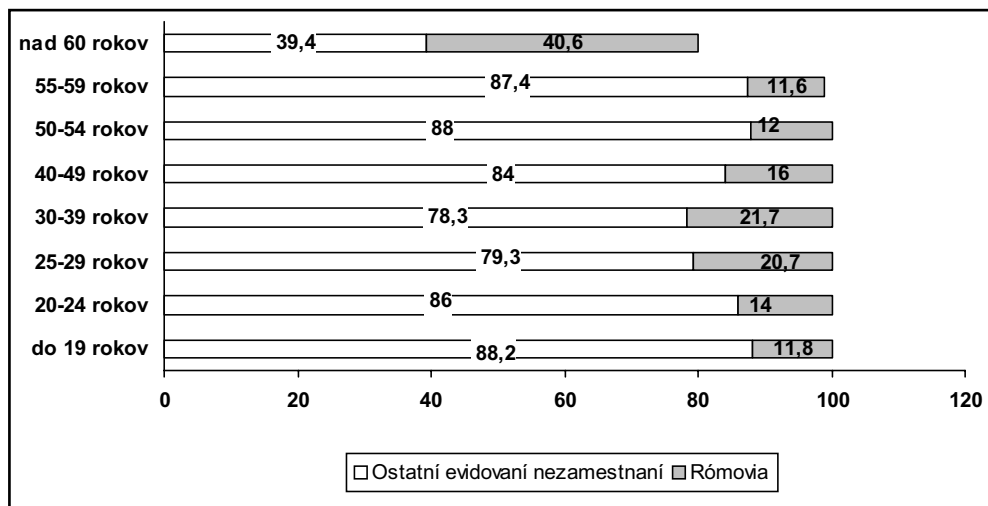
nanosti Rómov stanovila Svetová banka 4,2-násobne vyššie oproti ostatnej populácie a riziko ich dlhodobej nezamestnanosti na 5,2-krát vyššie. Veľká časť tejto skupiny bola v období budovania socializmu zamestnaná vo verejnom sektore, najčastejšie v jednotných roľníckych družstvách, stavebníctve, baniach a reštauračných službách. Najviac zastávali pracovné pozície, pre výkon ktorých stačilo nízke vzdelanie a žiadna alebo takmer žiadna kvalifikácia. Prevažná časť z nich bola súčasťou „tradičnej starej“ chudoby. S nástupom industrializácie sa ich nedostatky kumulovali a mnohí sa presúvali do nižších sociálnych kategórií. „Obdobie transformácie po roku 1989 viedlo vo veľkej časti rómsku populáciu k tomu, že zmenami sa skôr zaradili do kategórie „losers of transformation“, než do skupiny „winners“. Transformáciou ekonomiky sa nevyriešil problém marginalizovaných skupín občanov, ktorí sa stali ako prví dlhodobo nezamestnaní“ (Loran, 2002, s. 565).

Tab. 25 *Percentuálny odhad podielu nezamestnaných Rómov na celkovom počte nezamestnaných v okresoch SR za obdobie 1999 a 2001, stavu k 31. 8. 1999 a 31. 8. 2001 (muži a ženy spolu)*

	0 – 0,5%	0,5 – 5%	5 – 12%	12 – 20%	20%
stav k 31. augustu 1999	Pezinok, Senec, Bratislava II, IV, V, Bytča, Námestovo, Tvrdošín	Nové Zámky, Trenčiansky kraj, Trnava, Piešťany, Zlaté Moravce	Komárno, Galanta, Nitra, Veľký Krtíš, Zvolen, Banská Bystrica, Žarnovica, Banská Štiavnica, Humenné, Snina, Košice III, IV	Liptovský Mikuláš, Brezno, Detva, Poltár, Malacky, Senica, Dunajská Streda, Levice, Bardejov, Prešov, Stropkov, Medzilaborce, Sobrance, Prešov, Košice I, II	Prešovský kraj, Košice okolie, Trebišov, Michalovce, Spišská Nová Ves, Rožňava, Gelnica, Revúca, Rimavská Sobota, Lučenec, Šaľa
stav k 31. augustu 2001	Bratislava (všetky mestské časti), Komárno, Nové Zámky, Nitra, Trnava, Galanta, Pezinok, Senica, Žiar nad Hronom, Zvolen, Banská Bystrica, Brezno, Detva, Poltár, Veľký Krtíš, Lučenec, Revúca, Prievidza, Partizánske, Trenčín, Ilava, Rožňava, Gelnica, Trebišov, Michalovce, Vranov nad Topľou, Humenné, Bardejov, Poprad	Levice, Zlaté Moravce, Dunajská Streda, Malacky, Krupina, Žarnovica, Rimavská Sobota, Žilinský kraj, Stará Ľubovňa, Levoča, Spišská Nová Ves, Košice, Sobrance, Snina, Medzilaborce, Svidník	Prešov, Sabinov	Kežmarok, Stropkov	

Zdroj: Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny, 2001

Graf 3 Podiel Rómov na počte evidovaných nezamestnaných podľa veku (údaje za rok 2001 v %)

Zdroj: Loran, 2002

Mnohé zamestnávateľské organizácie boli na začiatku transformačného obdobia zrušené alebo prešli hlbokou reštrukturalizáciou, ktorú v týchto firmách sprevádzala aj zmena vlastníckych vzťahov. Ak neboli tieto zamestnávateľské organizácie hneď zrušené, pretransformovali sa na rôzne súkromné spoločnosti. V tomto období zamestnávateľia prepúšťali častokrát ako prvých práve Rómov a obyčajne to odôvodňovali ich nízkou kvalifikáciou. Stávali sa pre nich nepotrebnými. Takto sa mnohí Rómovia dostali mimo oficiálny trh práce, čo ich nasmerovalo prijať dlhodobý až celoživotný status klientov sociálnej exekutívy ako poberatelia dávok v hmotnej núdzi (tabuľka 26). Niektorí z Rómov popri poberaní dávok v hmotnej núdzi sporadicky vyhľadávajú aj neoficiálnu prácu, prostredníctvom ktorej sa snažia zarobiť peniaze na obživu.

Tab. 26 Počet poberateľov dávok v hmotnej núdzi v SR a čerpanie štátnych finančných prostriedkov na ich vyplácanie za obdobie rokov 2002 – 2005

Ukazovatele	2002	2003	2004	2005
Počet poberateľov	320 650	278 637	178 621	172 594
Čerpanie finančných prostriedkov v tis. Sk	11 429 013	9 030 702	6 382 136	7 057 523

Zdroj: Eurostat, 2006

Problematiku vysokého počtu dlhodobo nezamestnaných osôb v produktívnom veku dnes z hľadiska sociálnej andragogiky vnímame ako fenomén národného trhu práce. Tento už existenčne ohrozil aj skupinu obyvateľstva žijúcu v rómskych osadách. Rozsah pôsobenia tohto fenoménu vnímame z troch hľadísk:

Prvé hľadisko reprezentuje reálna činnosť úradov práce, sociálnych vecí a rodiny ako územných orgánov štátnej správy smerom k exkludovaným osadovým Rómom.

Deskripcia problémových téz: Absencia služieb zamestnanosti pre marginalizovaných dlhodobo nezamestnaných Rómov žijúcich v osadách. Osady a getá sú vo veľkej miere geograficky vzdialené od územných sídiel úradov práce, z ktorých väčšina je umiestnená v okresných mestách. Nie sú vytvárané žiaduce podmienky pre vznik nových pracovných miest pre dlhodobo nezamestnaných osadových marginalizovaných Rómov. Podobne sa nevytvárajú podmienky na vznik pracovných inkubátorov zameralých na rozvoj pracovných návykov a sociálno-ekonomickej gramotnosti. Neefektívnosť alebo nízka efektivita doteraz realizovaných rekvalifikačných kurzov smerom k dlhodobo nezamestnaným marginalizovaným Rómom, lebo tieto kurzy vo väčšine nereflektovali potreby trhu práce.

Druhé hľadisko reprezentuje civilizačná a ekonomická úroveň regiónov, v ktorých sa územne nachádzajú aj osady a getá.

Deskripcia problémových téz: Nezaujem väčšej časti zamestnávateľov zamestnať marginalizovanú rómsku pracovnú silu žijúcu v osade alebo gete. Problematika integrácie osád a get do regiónov, obcí a miest. Riešenie dlhodobej nezamestnanosti marginalizovaných Rómov prostredníctvom iba krátkodobých aktivačných prác pre obec alebo mesto, ktoré neriešia ich stav, ale ho prehlbujú a zakonzervujú.

Tretie hľadisko reprezentuje rozsah a veľkosť individuálneho potenciálu marginalizovaných Rómov, ktorý prezentujú a ponúkajú zamestnávateľom na trhu práce.

Deskripcia problémových téz: Väčšia časť marginalizovaných Rómov nevníma svoju až celoživotnú nezamestnanosť ako najmä dôsledok dosiahnutia iba základného vzdelania, poprípade učňovského bez maturity. Zamestnávateľom na trhu práce ponúkajú neistotu, čo sa týka schopnosti bezproblémovo sa začleniť do pracovného kolektívu.

Problém dlhodobej nezamestnanosti u marginalizovaných Rómov je spojený aj s otázkou uplatňovania si občianskych práv a možností participovať v širšom merítku na živote v slovenskej spoločnosti.

Jordan (1982, s. 201) zdôrazňuje, že „byť nezamestnaným neznamena len nemať zamestnanie, či prácu a z nej plynúce zodpovedajúce životné prostriedky. Znamená to i:

- vylúčenie z profesionálneho spoločenstva,
- prisúdenie nevýhodného sociálneho statusu majúceho stigmatický charakter,
- vylúčenie z aktívnej časti v odboroch,
- vylúčenie z plného občianstva“.

Dahrendorf v diele *The Modern Social Conflict* (1990, s. 48) uvádza, že „moderné spoločnosti sú spoločnosťami práce, vybudovanými okolo pracovnej etiky a profesionálnej práce. V tejto kultúre je so zamestnaním spájané zaradenie človeka do spoločenského poriadku a zamestnanie je kľúčom k životným šanciam i zdrojom identity a sebavedomia človeka“.

Nízka úroveň mobility za prácou. Deskripcia súčasného stavu:

Nízka úroveň územnej mobility za prácou sa vyznačuje systematicky klesajúcim trendom vývoja a v súčasnosti osciluje na extrémne nízkych hodnotách. Celkový objem vnútornej migrácie dosiahol v roku 2005 úroveň 76 898 osôb (Slovstat), čo pred-

stavuje 14,8 % na 1 000 obyvateľov (Slovstat). Prevládajúcou formou vnútornej migrácie je u nás sťahovanie sa za prácou na kratšie vzdialenosti, t. j. z obce do obce v rámci jedného okresu, čo tvorí necelú polovicu z celkového objemu vnútornej migrácie. Sťahovanie za prácou sa nepodarilo zmobilizovať ani prostredníctvom §53 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 5/2004 Z.z. o službách zamestnanosti v znení neskorších predpisov. Uvedený paragraf bol jedným z nástrojov aktívnej politiky trhu práce a umožňoval nezamestnanému požiadať o príspevok na sťahovanie za prácou. V skutočnosti išlo o poskytovanie náhrad preukázaných výdavkov súvisiacich so sťahovaním z miesta trvalého bydliska do miesta výkonu nového zamestnania, ak bolo miesto výkonu nového zamestnania vzdialené od miesta trvalého bydliska najmenej 30 km. V roku 2005 patril tento nástroj aktívnej politiky medzi najmenej využívané a preto bol aj zrušený. Medzi hlavné dôvody nízkeho záujmu zo strany nezamestnaných o uplatňovanie a využívanie predmetného nástroja v praxi môžeme pokladať:

- nízku finančnú výšku príspevku – 10 000 Sk,
- zdĺhavé administratívne preukazovanie oprávnenosti výdavkov,
- zdĺhavosť vo vyplácaní oprávnených výdavkov,
- preukazovanie pracovnej zmluvy.

Podľa výsledkov prieskumu, ktorý bol v roku 2004 realizovaný Výskumným ústavom práce, sociálnych vecí a rodiny, majú nízky sklon k mobilite za prácou práve osoby s nízkym stupňom vzdelania a dlhodobo nezamestnané. V postojoch evidovaných nezamestnaných je prítomný veľký stupeň rezistencie vo vzťahu k pracovnej mobilite a vo vedomí značnej časti nezamestnaných sa možnosť získania nového pracovného miesta nespája s vyššou mierou mobility za prácou a potrebou zmeniť stereotypy mobilitného správania sa a konania. Vysoké cestovné náklady a skúsenosti s niektorými zamestnávateľmi, ktorí im nevyplácali mzdu ani po troch mesiacoch a časté odmietanie ich zamestnať v súlade s ustanoveniami Zákonníka práce ich odrádzajú od hľadania práce aj v iných územných častiach štátu. V aplikačnej praxi Zákona o službách zamestnanosti nebol dodnes zaznamenaný prípad, že by úrady práce, sociálnych vecí a rodiny ponúkali marginalizovaným Rómom z osád uplatnenie na trhu práce v iných mestách či obciach.

Vzťah inklúzie/exklúzie a sféry práce je mnohoúrovňový a veľmi zložitý. Exklúzia z jednej sféry práce nemusí automaticky znamenať exklúziu z ostatných oblastí. V našom prípade podčiarkujeme dôležitosť pracovnej oblasti, pretože účasť na oficiálnom trhu práce všeobecne považujeme za najvýznamnejšiu inklúziu, dimenziu aj smerom k našej špecifickej cieľovej skupine andragogického pôsobenia. Preto sme v tejto podkapitole práce cielenou deskripciou poukazovali na podoby a šírku primárnych problémov, s ktorými sa exkludovaná rómska populácia stretáva na trhu práce.

Na základe vyššie uvedeného a poznania reálneho stavu sme dospeli k takému názoru, že problematike zamestnanosti exkludovaných Rómov je potrebné venovať oveľa väčšiu pozornosť ako tomu bolo doteraz. Ako možné riešenia pre zlepšenie situácie vidíme v posilnení a skvalitnení vzťahu nezamestnaných Rómov a úradov práce, ďalej v presadzovaní individuálneho prístupu ku klientom sociálneho systému, propagovaní dobrých príkladov zamestnávania Rómov v štátnom a súkromnom sektore, propagovaní zamestnávania Rómov v súkromnom sektore v rámci programov spoločenskej zodpovednosti firiem a v realizácii vzdelávacích programov pre Rómov, ktoré budú zohľadňovať požiadavky firiem a požiadavky trhu práce (vedomostnej

ekonomiky). Niet pochyb o tom, že prechod súčasnej ekonomiky na vedomostnú úzko súvisí aj s vývojom na trhu práce. Preto sa v nasledujúcej podkapitole zaoberáme procesným prechodom trhu práce od industriálneho k znalostnému, čo sa nepochybne odráža aj na aktuálnych požiadavkách zamestnávateľov (tejto téme venujeme pozornosť v kapitole 3).

2.3 Od industriálneho k znalostnému trhu práce

Ústava platná v predtransformačnom období (do roku 1989) ukladala povinnosť každému občanovi pracovať, pokiaľ zo zdravotných či iných dôvodov nebol od tejto povinnosti oslobodený. Tým bola daná príležitosť a istota pre všetkých uplatniť sa na vtedajšom – industriálnom trhu práce, a to bez ohľadu na farbu pleti, príslušnosti k národnostnej menšine atď. Všetci mali prostredníctvom tohto ustanovenia zabezpečené sociálne istoty a štandardnú životnú úroveň, ktoré zodpovedali vtedajšiemu spoločenskému zriadeniu.

Socialistický trh práce vo všeobecnosti nemal na pracovnú silu veľké požiadavky. Investovanie do rozvoja individuálneho potenciálu u zamestnancov sa dôsledne nevyžadovalo, čo viedlo aj k tomu, že mnohí pracovníci v tomto spoločenskom zriadení disponovali nízkou kvalifikáciou. Schopnosti ako jazyková či počítačová gramotnosť, asertívnosť, schopnosť presadiť sa, samostatnosť, efektívna práca s informačnými zdrojmi, vysoká pracovná nasadenosť a odolnosť voči stresu či preukazovanie kľúčových kvalifikácií v dennodenných pracovných procesoch sa u väčšej časti zamestnancov či osôb hľadajúcich si uplatnenie na trhu práce nedominovali. Nezriedka sa stalo, že prijímanému zamestnancovi bola udelená výnimka zo vzdelania alebo predpísanej praxe, ak nešlo o zamestnanie, kde bolo dôsledne vyžadované preukazovanie vysokého stupňa dosiahnutého vzdelania a nadobudnutej kvalifikácie vyhovujúcej pre výkon pracovnej pozície. Na uchádzačov o prácu sa v personálnej oblasti kládol dôraz viac či menej len na dodržiavanie pracovnej disciplíny, schopnosť bezproblémovo sa zaradiť, pôsobiť iniciatívne v pracovných kolektívoch a prijať v nich status priemerného zamestnanca.

Po roku 1989 v novom spoločenskom systéme došlo aj k právnej úprave príslušného paragrafu ústavy, ktorý všetkým ukladal povinnosť pracovať. Toto ustanovenie bolo nahradené Článkom 35 ods. (3) – právom na prácu pre všetkých občanov. V kontexte s týmto ústavným zákonom a národnou sociálnou politikou bolo v rámci Zákona o službách zamestnanosti, paragrafom 14 priznané všetkým i právo na prístup k zamestnaniu.

Nové spoločenské podmienky, transformácie, štrukturálne reformy vo všetkých oblastiach, rýchly civilizačný rozvoj, vstup Slovenskej republiky do Európskeho spoločenstva, globalizácia, svetovo-európske trendy, výzvy a nepochybne aj národné reakcie na ne výrazne ovplyvnili a naďalej ovplyvňujú aj vývoj na našom trhu práce, na aký veľká časť slovenského obyvateľstva nebola vôbec pripravená. Mareš (1998, s. 66) tieto transformácie pripisuje najmä rastúcemu liberalizmu, „deregulácii a integrácii vo svetovom meradle, čo sa týka trhu tovaru, finančných trhov a trhu práce. Napríklad, čo sa týka trhu práce to môžeme vidieť na snahách o vytvorenie jednotného trhu práce v rámci krajín Európskeho spoločenstva, s voľným pohybom pracovných síl medzi jednotlivými krajinami. Ide o súčasť zmien, ktoré bývajú označované ako pre-

chod od industriálnej k postindustriálnej až znalostnej spoločnosti, v ktorej dominantnými sú služby a produktivita informácií“. Charakteristickým znakom tohto prechodu je i reštrukturalizácia trhu práce –vznik nových profesií a zánik množstva starých. Taktiež ide o reštrukturalizáciu vedomostí a kvalifikácií, ktoré sú spojené s mnohými profesiami (najmä schopnosť vyrovnávať sa s inováciami). Dominanciu relatívne homogénnu, polokvalifikované práce (pracovné sily) vyžadujúce predtým len zacvičenie strieda dominancia heterogénna, fragmentované a kvalifikované práce (pracovné sily). Je to prechod od byrokratickej administratívy a riadenia práce k participatívnym formám riadenia, od stabilných organizácií k flexibilným, od tradičných foriem pracovného pomeru k novým formám (práca na čiastočný úväzok, striedanie viac osôb na jednom pracovnom mieste, angažovanie pracovnej sily len na konkrétny pracovný úkon, práca doma atď.).

Na začiatku nového milénia môžeme tak pozorovať, že Európa ako celok procesne smeruje čoraz viac k vytváraniu novej dimenzie civilizácie, ktorej podstatou je preferovanie spoločnosti a ekonomiky založenej na vedomostiach a schopnostiach. Jej „hlavným strategickým zdrojom sa stávajú ľudia, informácie, tvorivosť“ (Zelina, 2001, s. 8). Vedomosti ako také sa stali „vo všetkých smeroch nevyčerateľnými zdrojmi“ (Toffler, Tofflerová, 1995, s. 42). To všetko sa uskutočňuje spolu s rýchlym prístupom k informáciám. Vzdelávanie vedúce najmä k získavaniu a rozvoju vedomostí, kľúčových kvalifikácií, zručností a hodnôt sa stáva programom dňa čoraz väčšej časti obyvateľstva. Cieľom a účelom tohto ich snaženia je čo najlepšie uplatnenie sa na oficiálnom trhu práce, a to v priebehu celého života. Primárnym sa preto stáva zvyšovanie individuálneho (ľudského) potenciálu ako spôsobu života aj prostredníctvom celoživotného vzdelávania (učenia sa). Vzdelávanie dospelých začalo byť „chápané ako právo na vzdelanie nielen pre dieťa, či zamestnanca, ale aj dôchodcu, a nielen pre nadaného, ale aj pre hendikepovaného, ktoré sa vzťahuje nielen na pracovné, ale i sociálne úlohy jednotlivca“ (Prusáková, 1996, s. 26).

Šalingová (1993, s. 669) vo všeobecnosti potenciál definuje ako „celkovú schopnosť, možnosť, spôsobilosť“. Z hľadiska vzdelávania dospelých Tokárová (1997, s. 19) vymedzuje tento, ako „vyjadrujúci funkčnú hodnotu jedinca v sociokultúrnych vzťahoch, t. j. existenciu vlastností, ktoré môžu byť nejakým spôsobom rozvinuté a spoločensky využité“. Z toho teda vyplýva, že „príslušných odborníkov zaujíma uskutočnenie individuálneho potenciálu dospelých a jeho rozvoj v procese vzdelávania, ako aj uplatnenie tohto potenciálu v praxi“ (Machalová, 2006, s. 130).

Súčasnú spoločensko-ekonomickú transformáciu v rámci cielenej, nepretržitej edukačnej činnosti, ktorej účelom je poskytovať, rozvíjať a skvalitňovať vedomosti, zručnosti a kompetencie u ľudí v celom systéme vzdelávania, vyzdvihujú dva významné ciele, ktorými sú:

1. cieľ – podporovanie edukácie ľudí za účelom rozvoja ich aktívneho občianstva a postojov. Pre potreby vedomostnej ekonomiky a vedomostnej spoločnosti sa vzdelávanie začalo zameriavať najmä na nadobúdanie žiaducich zručností, a na viac profesionálnych kvalifikácií a kľúčových kvalifikácií. Perhács (2005, s. 69) k novým kľúčovým kvalifikáciám človeka zaradil „pružnosť, schopnosť pracovať v tíme, t. j. kooperatívnosť, myslenie v súvislostiach a systémoch, ochotu prevziať zodpovednosť za vecné reálne hodnoty, za ľudí a životné prostredie, vedomie kvality, t. j. schopnosť objektívizovať a zdravo sa sebahodnotiť, ochota učiť sa“. Práve mať možnosť zúčastniť sa

takého vzdelávania môže jednotlivcovi napomôcť aj efektívne participovať na správe a ovplyvňovaní vecí verejných, ale aj iných príležitostí. Aktívne občianstvo a postoje u ľudí sú nepochybne determinované ich schopnosťou disponovať dostatkom najnovších vedomostí a zručností v záujme ich žiaducej účasti na spoločenskom i ekonomickom živote predovšetkým v mieste ich trvalého alebo aj prechodného bydliska.

2. cieľ – podporovanie edukácie za účelom zamestnateľnosti a zamestnanosti.

Vzdelávanie sa orientuje na rozvoj príležitostí u jednotlivca, na jeho zapojenie sa do pracovného procesu, získanie a udržanie si zamestnania v priebehu svojho celého produktívneho života čo najdlhšie. Pretože najmä platená práca môže človeku napomôcť nadobudnúť pocit sebaúcty, sebauvedomenia, nezávislosť, štandardnú životnú úroveň jemu a jeho rodiny atď. Udržanie si pracovného miesta, získanie nového a byť pripravený aj na zmenu zamestnania či pracovného zaradenia je u pracovníka taktiež determinované jeho schopnosťou disponovať dostatkom najnovších vedomostí a zručností a mať možnosť tie ako tovar predávať na oficiálnom trhu práce. „Adaptácia človeka na profesionálne zmeny bez adekvátnej seba výchovy a sebamotivácie v hierarchii životnej kariéry, ovplyvňované svojou cieľovou profesijnou skupinou a societou, v ktorej sa aktivizuje, nie je možná“ (Perhács, 2005, s. 68).

Niet pochyb o tom, že smerovanie nášho štátu k vedomostnej ekonomike a znalostnej spoločnosti spôsobuje tlak na vzdelávací systém, ktorý podľa nás ešte stále nie je pripravený žiaduco reagovať na súčasné edukačné výzvy a požiadavky. Tento náš názor je determinovaný skutočnosťou, že u nás stále pretrváva vysoký počet osôb dlhodobo nezamestnaných, pracujúcich s nízkym stupňom vzdelania alebo osôb s nepotrebnou kvalifikáciou. Doteraz publikované požiadavky veľkej časti zamestnávateľov dokazujú, že nové zamestnania si vyžadujú vyššiu úroveň alebo inú kvalifikáciu. Najmä preto, lebo „filozofia pracovného života sa presúva od celoživotného zamestnania k celoživotnej zamestnateľnosti ľudí“ (Machalová, 2006, s. 168). Preto sa od vzdelávacieho systému vyžaduje, aby v záujme spoločenských potrieb upustil od prežívajúcej paradigmy životnej stratégie a viac sa sústredil na poskytovanie možností za účelom osvojenia kľúčových zručností a kvalifikácií. Aby u ľudí rozvíjal schopnosti pre prácu neustále novými informáciami, rozvojom produkcie nových poznatkov a ich využívaním v praxi v súlade s princípmi trvalo udržateľného rozvoja. Machalová (2006, s. 168 – 169) a Preinerová (1993, s. 25 – 26) v kontexte s týmito spoločenskými potrebami a zmenami upozorňujú, že v edukácii dospelých sa v súčasnosti preferujú nové prvky v praktickom vzdelávaní a rozvoji kvalifikácií pre vedomostnú ekonomiku. Medzi tieto prvky zaraďujú:

- „a) Proces sústavného zvyšovania kvalifikácie – nedostatočne kvalifikovaní pracovníci sú považovaní za hlavnú prekážku ekonomického rozvoja.
- b) Snaha o viacprofesnosť – je potrebné zvládnuť nové poznatky z viacerých odborov.
- c) Adaptabilita a mobilita pracovnej sily – schopnosť prispôbiť sa požiadavkám trhu práce.
- d) Adaptabilita vzdelávania – vytváranie pružného systému vzdelávania.
- e) Nové chápanie investícií do vzdelania – sleduje sa nielen ekonomická efektívnosť, ale tiež sociálno - ekonomická, ktorej súčasťou je efektívnosť vzdelávania.
- f) Rekvalifikácie – vzdelávanie a príprava pre trh práce ako hlavný nástroj aktívnej politiky trhu práce, ktorý zabezpečuje pružnosť pracovných síl na trhu práce“.

Na základe Lisabonských záverov, ktoré verejne deklarovali aj podporu celoživotného vzdelávania zameraného najmä na potrebu prípravy občanov pre trh práce založeného na vedomostiach, Rada Európskej únie v roku 2000 vyzvala členské štáty Spoločenstva, aby „v oblasti svojej pôsobnosti vytvorili zosúladené stratégie a praktické opatrenia na podporu celoživotného vzdelávania zároveň prístupného pre všetkých“ (Memorandum o celoživotnom vzdelávaní sa, s. 1). Aby došlo k reálnej podpore uvedeného, Rada Spoločenstva prostredníctvom memoranda sformulovala šesť edukačných posolstiev, ktoré z andragogického hľadiska „vnímame ako súbor všeobecných a dlhodobých cieľov vzdelávania a zároveň ako „filozofiu“ celoživotného vzdelávania“ (Machalová, 2006, s. 160). K posolstvám vymedzila i konkrétne ciele na zabezpečenie ich plnenia. Posolstvá a príslušné ciele uvádzame v plnom znení v tabuľke 27.

Tab. 27 Európske edukačné kľúčové posolstvá na podporu celoživotného vzdelávania a príslušné ciele

Kľúčové posolstvá	Príslušné ciele
Nové základné zručnosti pre všetkých	<i>Zaručiť všetkým všeobecný a stály prístup ku vzdelávaniu sa v záujme nadobúdania a obnovovania zručností, ktoré sú potrebné na trvalé zapojenie sa do života spoločnosti založenej na vedomostiach.</i>
Viac investícií do ľudských zdrojov	<i>Viditeľne zvýšiť úroveň investícií do ľudských zdrojov a tým zdôrazniť prioritu najdôležitejšieho bohatstva Európy – jej ľudí.</i>
Inovácie vo vyučovaní a vzdelávaní	<i>Vyvinúť účinné metódy vyučovania a vzdelávania sa a kontexty zohľadňujúce kontinuitu celoživotného a širokoživotného vzdelávania.</i>
Oceňovanie vzdelávania sa	<i>Výrazne zlepšiť spôsoby, ako sa chápe a oceňuje účasť na vzdelávaní sa a výsledky vzdelávania, najmä pri neformálnom a neinštitucionálnom.</i>
Nový prístup k profesionálnej orientácii a poradenstvu	<i>Zabezpečiť, aby každý mal ľahký prístup ku kvalitným informáciám a radám o možnostiach vzdelávať sa v celej Európe a počas celého života.</i>
Priblíženie vzdelávania sa k domovom	<i>Poskytovať príležitosti vzdelávajúcim sa čo najbližšie k ich komunitám a v maximálne možnej miere ich podporovať prostriedkami IKT.</i>

V roku 2005 reagovala vláda Slovenskej republiky na posolstvá a výzvy Európskej únie tým, že schválila (dovtedy chýbajúce) významné dokumenty, ktoré majú napomôcť vytvárať podmienky pre stanovené ciele. Išlo o tieto vládne dokumenty pod názvom:

- Stratégia rozvoja konkurencieschopnosti Slovenskej republiky do roku 2010 (Národná lisabonská stratégia pre Slovensko).
- Stratégia konkurencieschopnosti Slovenska do roku 2010 – Sektorové akčné plány.
- Národný program reforiem Slovenskej republiky.
- Národohospodárska stratégia Slovenskej republiky.

Všetky štyri vládne dokumenty sú plne kompatibilné so stratégiou hospodárskeho rozvoja Slovenska do roku 2010 a vyjadrujú politické iniciatívy národnej vlády. Z hľadiska zamerania našej práce a tejto jej časti sú v centre našej pozornosti najmä:

- **Stratégia rozvoja konkurencieschopnosti Slovenska do roku 2010 (Národná lisabonská stratégia pre Slovensko)**, a to preto, lebo v kontexte lisabonského cieľa z roku 2000 – zmeniť Európsku úniu na najkonkurencieschopnejšiu vedo-

mostnú ekonomiku – taxatívne definuje hlavný cieľ smerovania a rozvoja slovenskej spoločnosti do roku 2010, a to: zabezpečiť, aby Slovensko čo najrýchlejšie dobehlo životnú úroveň najvyspelejších krajín Európskej únie. Uvedený strategický cieľ chce národná exekutíva realizovať prostredníctvom týchto dvoch rozvojových politík:

1. Úspešného dokončenia štrukturálnych (hlbokých) reforiem a udržania ich pozitívnych výsledkov.
2. Premeny súčasnej spoločnosti na spoločnosť informačnú a budovaním národnej ekonomiky založenej na vedomostiach a schopnostiach všetkých občanov.

Vzhľadom na to, že vyššie uvedené rozvojové politiky už v súčasnosti významne ovplyvňujú riešenie sociálnych a edukačných problematík exkludovaných Rómov žijúcich v osadách, považujeme za potrebné uviesť aj ich stanovené ciele do roku 2010.

V rozvojovej politike: Úspešné dokončenie štrukturálnych reforiem a udržanie ich pozitívnych výsledkov. Národná stratégia stanovila tieto ciele v oblastiach:

Oblasť: Makroekonomická a fiškálna

- a) Rozvíjať trhovú ekonomiku a minimalizovať zásahy do voľného pôsobenia trhu.
- b) Znižovať deficit verejných financií.
- c) Nezvyšovať mieru prerozdeľovania v ekonomike.
- d) Zachovať transparentnú a neutrálnu daňovú politiku.

Oblasť: Sociálna

- a) Klásť dôraz na spoluzodpovednosť jednotlivca a jeho rodiny za riešenie vlastnej situácie.
- b) Neodrádzať jednotlivca sociálnou politikou od tvorivej činnosti.
- c) Znížiť absolútnu chudobu.
- d) Udržiavať účinnú sociálnu sieť.
- e) Udržiavať flexibilný trh práce.

Oblasť: Zdravotníctvo a dôchodkové zabezpečenie

- a) Dodržiavať vyváženú kombináciu princípov zabezpečenia základných práv, ľudskej dôstojnosti a princípu zásluhovosti.
- b) Neohrozovať dlhodobú ekonomickú udržateľnosť zdravotníctva a dôchodkového systému.

V rozvojovej politike: Premeny súčasnej spoločnosti na spoločnosť informačnú. Budovanie národnej ekonomiky založenej na vedomostiach a schopnostiach všetkých občanov. Národná stratégia stanovila uvedené ciele v týchto oblastiach:

Oblasť: Informačná gramotnosť

- a) Zabezpečiť počítačovú gramotnosť učiteľov na všetkých stupňoch škôl ako aj všetkých zamestnancov vo verejnej správe.
- b) Priblížiť sa k európskemu priemeru vo vybavenosti informačnými a komunikačnými technológiami (IKT).

- c) Podporovať zvyšovanie počítačovej gramotnosti občanov a celoživotné vzdelávanie v oblasti IKT, a to aj v spolupráci so súkromným sektorom.
- d) Zlepšiť všeobecné povedomie o výhodách informačnej spoločnosti a informačnej gramotnosti so zameraním na špecifické skupiny.

Niet pochýb o tom, že prebudovanie slovenskej spoločnosti na dynamickú vedomostnú spoločnosť je závislé na informatizácii a dostupnosti jej technológií všetkým sociálnym kategóriám tak, aby ich mohli pocíťovať ako výhody. V takomto prípade by mohla dostupnosť informačno-komunikačných technológií napomôcť celkovej vzdelanosti obyvateľstva zvyšovaním jeho produktivity a zamestnateľnosti. Za týmto účelom a za účelom zistenia, akú úlohu zohráva v živote človeka počítač, internet, elektronická pošta, elektronické bankovníctvo, mobilné telefóny atď., realizoval Inštitút pre verejné otázky v roku 2005 empirický kvantitatívny výskum digitálnej gramotnosti slovenskej populácie. Výberovú vzorku tvorilo 1 345 respondentov vo veku od 14 rokov, čo umožnilo zovšeobecniť zistenia na populáciu podľa základných sociálno-demografických znakov: pohlavie, vek, vzdelanie, veľkosť sídla, kraj. Podotýkame však, že do výberovej vzorky neboli zaradení marginalizovaní Rómovia žijúci v segregovaných osadách alebo getách. Najzaujímavejšie zistenia výskumu o digitálnej gramotnosti SR, ktoré publikoval M. Veľšic v Súhrnnej správe o stave spoločnosti, Slovensko 2005 (s. 688 – 713) uvádzame v plnom znení. To preto, lebo ich vnímame ako:

- ukazovatele súčasného stavu modernizácie spoločnosti a adaptácie (prispôsobenia sa) obyvateľstva na prácu s nimi,
- ukazovatele napovedajúce o životnom štýle alebo hodnotovom systéme človeka.

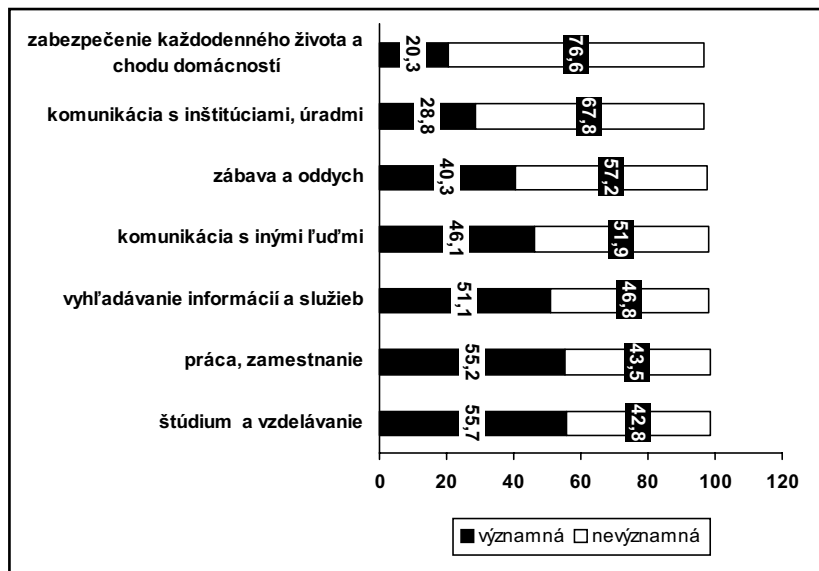
Až 32,9 % respondentov sa vyjadrilo, že IKT pre nich zohráva skôr významnú úlohu. Opačný názor vyjadrilo 27 % respondentov, pre ktorých je moderná technika bezvýznamná a 22 % opýtaných ju považovalo skôr za nevýznamnú.

Na druhej strane významnosť modernej techniky je diametrálne odlišná v jednotlivých sociálnych skupinách a prostrediach. Takýto silný kontrast odhaľuje vynárajúcich sa „vítězov“ a „porazených“ informačnej spoločnosti. Nadpriemerne vysoký význam modernej technike deklaruje predovšetkým mladá generácia, ľudia s vyšším vzdelaním, ekonomicky aktívni ľudia (z radov duševne pracujúcich), študenti, dobre zabezpečené domácnosti, domácnosti s mladými ľuďmi a obyvatelia veľkých miest. Naopak, IKT je málo významná alebo úplne bezvýznamná pre staršiu generáciu, ľudí s najnižším vzdelaním, manuálne pracujúcich a ekonomicky neaktívnych ľudí, zle zabezpečené domácnosti ako aj domácnosti starých ľudí a obyvateľov najmenších obcí. Signifikantné rozdiely vplyvu moderných informačných a komunikačných technológií sa neprejavujú len v rôznych sociálnych prostrediach.

Z hľadiska bežného človeka sú informačno-komunikačné technológie (IKT) najvýznamnejšie v oblasti jeho štúdia (vzdelávania, práce), zamestnania, vyhľadávania informácií a služieb. Paradoxne, menej významnú úlohu pripisujú respondenti IKT v oblasti ľudskej komunikácie – pre viac ako polovicu z nich má moderná technika malý alebo nemá žiadny význam. Ešte menší význam má IKT v oblasti zábavy a oddychu. Naproti tomu je často preceňovaná a označovaná za kľúčovú u bežného konzumenta informačných technológií. Oveľa závažnejší je fakt, že veľká časť obyvateľstva nepovažuje túto oblasť za významnú v komunikácii s inštitúciami a úradmi. Deficit vo fungovaní e-governmentu je na Slovensku takýmto postojom iba potvrdzovaný a umocňovaný.

Skutočnosť, že moderná „infotechnika“ sa nestala pevnou súčasťou ich bežného života naznačujú viac ako tri štvrtiny respondentov, pre ktorých je v každodennom živote a chode domácnosti málo významná, resp. úplne bezvýznamná – graf 4.

Graf 4 Významnosť IKT – oblasti života (v %)

Zdroj: Inštitút pre verejné otázky, 2005

Ako sa aj v grafe 4 ukázalo, všeobecný životný postoj k fenoménu IKT úzko súvisí s adaptáciou – prispôbovaním sa vplyvu moderných technológií. Napríklad medzi deklarujúcimi ich významnosť je takmer 80% takých, ktorí sa zároveň IKT ľahko prispôsobujú. Naopak medzi tými, ktorí deklarujú ich bezvýznamnosť je až 90 % takých, ktorí sa im prispôsobujú ťažko alebo sa neprispôsobujú vôbec.

Oblasť: Efektívna elektronizácia verejnej správy

- Prepojiť základné informačné systémy inštitúcií verejnej správy efektívnym, spoľahlivým a bezpečným spôsobom.
- Postupne sprístupniť na ústrednom verejnom portáli služby pre občanov a špeciálne pre podnikateľov.

Oblasť: Široká dostupnosť internetu

- Pokračovať v liberalizácii telekomunikačného trhu, a to najmä skvalitnením procesu regulácie tohto trhu.
- Pripojiť vybudovanie prístupu na širokopásmový internet a jeho rozšírenie v menej rozvinutých oblastiach, s efektívnym využitím chrbtových infraštruktúr, ktorých majoritným vlastníkom je štát.
- Podporiť rozvoj verejne prístupových miest v záujme prístupu k internetu.
- Otvoriť všetky školské multimediálne učebne pre verejnosť.

Tým, že spoločnosť má záujem procesne prebudovávať súčasnú ekonomiku na ekonomiku založenú na vedomostiach s „mimoriadne vzdelanými a tvorivými ľuďmi“ (Mikloš, 2005, s. 1), vládna stratégia definuje za týmto účelom štyri prioritné rozvojové oblasti, ktoré sú vzájomne prepojené a z nášho pohľadu je každá z nich rovnako dôležitá pre naplnenie stanoveného cieľa do roku 2010. Ide o tieto oblasti:

1. informačná – vedomostná spoločnosť,
2. veda, výskum, inovácie,
3. podnikateľské prostredie,
4. vzdelávanie a zamestnanosť.

Druhým významným vládny dokumentom dôležitým pre smerovanie k spoločnosti založenej na vedomostiach je Stratégia konkurencieschopnosti Slovenska do roku 2010 – Akčné plány. Ide o sektorové akčné plány, ktoré sú súčasťou vládnej iniciatívy známej pod názvom MINERVA (mobilizácia inovácií v národnej ekonomike a rozvoj vedecko-vzdelávacích aktivít). Pre účely tejto práce venujeme pozornosť oblasti vyššie uvedenej pod poradovým číslom 4. Vzdelávanie a zamestnanosť z dôvodu, lebo obsahuje akčné plány s taxatívne vymedzenými prioritami, úlohami a cieľmi ich plnenia do roku 2010. Upozorňujeme, že práve táto oblasť národnej stratégie má evidentný vzťah k vzdelávaniu dospelých pre vedomostnú spoločnosť a trh práce. Sme toho názoru, že zabezpečenie veľkej zamestnanosti a predpokladov pre vysokú produktivitu práce je najlepšou zárukou dlhodobej štandardnej životnej úrovne pre všetkých občanov. Preto má verejná politika v oblasti ľudských zdrojov vytvárať pre všetkých možnosti neustále sa vzdelávať, absorbovať nové informácie a - podľa potrieb alebo nevyhnutnosti - plynule predchádzať z jedného zamestnania do druhého.

Osobitne dôležité je však využiť vzdelávaciu politiku ako nástroj boja proti medzigeneračnej reprodukcii chudoby. „Každé dieťa musí mať možnosť dosiahnuť kvalitné vzdelanie zodpovedajúce jeho potenciálu“ (Mikloš, 2005, s. 15). V oblasti rozvoja ľudských zdrojov stanovuje predmetná stratégia tieto prioritné oblasti:

- Moderná vzdelávacia politika.
- Dosiahnutie vysokej miery zamestnanosti.
- Vyrovňovanie sa so starnutím obyvateľstva.

Moderná vzdelávacia politika

Stanovené úlohy:

- a) Uskutočniť obsahovú a procesnú premenu tradičnej školy na modernú a zaviesť celkovú zmenu obsahu vyučovania od memorovania informácií smerom k schopnosti ich získať, vyhodnocovať a využívať.
- b) Posilniť a zlepšiť vzdelávanie v oblasti cudzích jazykov, informačných technológií, základných podnikateľských vedomostí a zručností pre každého absolventa strednej školy.
- c) Zvyšovať kvalitu práce a tiež kvalitu pôsobenia učiteľov najmä zlepšovaním podmienok pre ich neustály rozvoj.
- d) Postupne predlžovať priemernú dĺžku vzdelávania tak, aby sa maturita stala štandardným ukončením vzdelania pre takmer všetkých žiakov.

- e) Konsolidovať, profesionalizovať a rozširovať nástroje na rozvoj talentu detí a mládeže, či už v podobe základných umeleckých škôl, športových škôl, olympiád, alebo korešpondenčných seminárov.
- f) Podporovať programy integrácie detí z marginalizovaných skupín do štandardného školského prostredia. Klásť dôraz aj na finančnú podporu prístupnosti vzdelania pre deti z chudobných rodín prostredníctvom štipendií a podobných nástrojov.

Úlohy smerom k vysokým školám:

- a) Zlepšiť prístupnosť vzdelávania zvýšením finančných zdrojov.
- b) Zvyšovať kvalitu vysokoškolských pedagógov, zatriktívniť ich povolania zlepšovaním podmienok pre ich profesijný a vedecký rast.
- c) Prostredníctvom zvyšovania konkurencie ako aj priamymi grantovými nástrojmi stimulovať profiláciu vysokých škôl a ich činnosti.
- d) Podporiť získavanie všeobecných zručností u absolventov všetkých vysokých škôl (napríklad komunikačné, analytické alebo prácu v tíme) ako aj rozšírenie praktických zručností získaných predchádzajúcim štúdiom (napr. jazykov, digitálnej gramotnosti alebo podnikania).
- e) Podporiť mobilitu študentov a pedagógov, ktorá sa musí stať automatickou súčasťou vzdelávania.

Úlohy smerom k celoživotnému vzdelávaniu:

- a) Podporovať vytváranie a používanie štandardov v kľúčových oblastiach.
- b) Odstraňovať bariéry vstupu poskytovateľov do rôznych segmentov vzdelávacieho systému.
- c) Vytvoriť funkčný model financovania ďalšieho vzdelávania spojením zdrojov zamestnávateľa, verejných financií a zamestnanca.
- d) Posilniť vzdelávacie programy druhej šance pre ľudí s nízkym vzdelaním.
- e) Podporovať vznik a rozvoj „učiacich sa regiónov“, kde sú vytvárané na mieru šité služby poradenstva a celoživotného vzdelávania regionálnymi sieťami rozličných inštitúcií.

Dosiahnutie vysokej miery zamestnanosti:

- a) Znížiť daňovo-odvodové zaťaženie práce, a to najmä u nízkopríjmových skupín.
- b) Spružniť pracovno-právne vzťahy a zjednodušiť regulačné a administratívne bremeno pri zamestnávaní a pri účasti jednotlivcov vo formálnej ekonomike.
- c) Koncentrovať neštandardné nástroje na výrazne zaostávajúce regióny.
- d) Zmeniť koncepciu bytovej politiky smerom k jej chápaniu najmä ako nástroja geografickej mobility.

Ako z uvedeného opisu vyplýva, náš národný trh práce sa od roku 1989 výrazne posunul dopredu smerom k znalostnému. Uviedli sme, že v kontexte so spoločenskými trendmi a vývojom prijala Európska komisia edukačné kľúčové poslanstvá a prisľúchajúce ciele, na ktoré reagovala aj vláda Slovenskej republiky prijatím významných politicko-exekutívnych dokumentov. Práve prostredníctvom nich by mala byť zabezpečená podpora prechodu súčasnej ekonomiky na vedomostnú.

Podľa nášho názoru však nestačí len prijímať exekutívne dokumenty, ktoré budú síce deklarovať množstvo cieľov a úloh, ale ich praktická implementácia si vyžaduje aj

smerom k exkludovaným Rómom z osád ich napĺňanie v súlade s potrebami edukačnej prípravy občanov pre vedomostnú ekonomiku. Je všeobecne známe, že sa ku globálnym výzvam v dnešnom svete radí aj odstraňovanie chudoby a prekonávanie sociálneho vylúčenia z trhu práce. Predpokladáme, že táto výzva je aktuálna nielen pre rozvojové krajiny, ale aj pre Slovensko ako už členskú krajinu Európskej únie.

3. VZDELANOSTNÉ POŽIADAVKY ZAMESTNÁVATEĽOV NA ZÁKLADE EMPIRICKÝCH ZISTENÍ VO VZŤAHU K EDUKÁCII EXKLUDOVANÝCH RÓMOV ŽIJÚCICH V OSADE JEGENEŠ

3.1. Výskumné otázky a hypotézy

Vzhľadom na to, že zisťovať požiadavky zamestnávateľov na uchádzača o prácu vo vzťahu k exkludovaným Rómom na národnej úrovni by si vyžadovalo viac času a priestoru, tak v našom prípade uvedené výskumné otázky odzrkadľujú potrebu rozpracovať požiadavky lokálnych zamestnávateľov na najvyššie dosiahnuté vzdelanie exkludovaných Rómov žijúcich v osade Jegeneš. Naše požiadavky sú spájané s reálnymi zistenými požiadavkami vybraných zamestnávateľov pôsobiacich v teritóriu obce Tomášikovo, v extravilánovej časti ktorej sa nachádza aj uvedená osada. Stanovené otázky a hypotézy sú pre nás základom pre formuláciu empirických výskumných otázok a hypotéz, ktoré si kladieme v súvislosti s vybraným súborom zamestnávateľov a Rómov.

Výskumné otázky a hypotézy:

- O1 Aké sú požiadavky zamestnávateľov na najvyšší dosiahnutý stupeň vzdelania uchádzačov o právu na konkrétne voľné pracovné miesta, ktoré si nevyžadujú vyššie ako stredoškolské vzdelanie?
- H1 Predpokladáme, že vybraní zamestnávatelia od uchádzačov o prácu na voľné pracovné miesta požadujú stredoškolské vzdelanie bez maturity alebo s maturitou ako najvyšší dosiahnutý stupeň vzdelania..
- O2 Aké je najvyššie dosiahnuté školské vzdelanie u exkludovaných Rómov žijúcich v osade Jegeneš?
- H2 Predpokladáme, že väčšia časť exkludovaných Rómov žijúcich v osade Jegeneš dosiahla najvyššie školské vzdelanie len základné, vrátane nedokončeného základného vzdelania.
- O3 Je najvyšší stupeň dosiahnutého vzdelania Rómov žijúcich v osade Jegeneš adekvátny, t. j. zodpovedajúci a primeraný k požiadavkám zamestnávateľom?
- H3 Predpokladáme, že dosiahnuté najvyššie vzdelanie Rómov z osady Jegeneš nie je adekvátne, t. j. zodpovedajúce a primerané požiadavkám zamestnávateľov.

3.2. Výskumný výber

Za účelom zisťovania požiadaviek zamestnávateľov na dosiahnutý najvyšší stupeň vzdelania u uchádzačov o voľné pracovné miesta, prvým výberovým súborom empirického výskumu sa stali zamestnávatelia pôsobiaci na území obce Tomášikovo v celkovom počte 7, v extravilánovej časti ktorej sa nachádza aj osada Jegeneš. Boli sme toho názoru, že zisťovať požiadavky zamestnávateľov je najvhodnejšie v prostredí, v ktorom žije aj exkludovaná rómska populácia. V kontexte s tým sme predpokladali, že s najväčšou pravdepodobnosťou väčšia časť Rómov z osady Jegeneš nemá vytvorené podmienky na mobilitu za prácou mimo územia obce Tomášikovo. Aj keď ide o malý výberový súbor zamestnávateľov, napriek tomu si myslíme, že zistenia nám môžu poskytnúť cenné informácie v zmysle cieľov monografie.

Zvolenými identifikačnými znakmi vybraného súboru boli zamestnávatelia so sídlom v obci Tomášikovo, ktorí v čase realizácie nášho výskumu verbálnym spôsobom rozširovali, že ponúkajú voľné pracovné miesta. V malých obciach je takéto obsadzovanie voľných pracovných miest obvyklé, vzhľadom aj na to, že takmer všetci občania sa navzájom poznajú. Na základe ústnej informácie o zamestnávateľovi ponúkajúceho voľné pracovné miesto sme ho priamo dotazníkovou metódou oslovili a požiadali o spoluprácu na výskume.

Oslovení zamestnávatelia v čase realizácie výskumu vykonávali predmet svojej činnosti v rôznych sektoroch národnej ekonomiky. Dvaja pôsobili v sektore školstvo - základná škola, špeciálna základná škola pre deti s mentálnym postihnutím, traja v sektore služieb - súkromné potraviny, súkromné pohostinstvo, súkromná stolárska dielňa, jeden v sektore stavebníctvo - súkromná stavebná firma a jeden v sektore verejná správa - obecný úrad (tabuľka 28 Súbor zamestnávateľov a ich pôsobenie v sektoroch).

Tab. 28 Súbor zamestnávateľov a ich pôsobenie v sektoroch

Súbor zamestnávateľov	Pôsobenie v sektore
– Základná škola	školstvo
– Základná špeciálna škola	
– Súkromné potraviny	služby obyvateľstvu
– Súkromné pohostinstvo	
– Súkromná stolárska dielňa	
– Súkromná stavebná firma	stavebníctvo
– Obecný úrad	verejná správa

Za účelom zisťovania najvyššieho dosiahnutého stupňa vzdelania boli druhým výberovým súborom empirického výskumu dospelí exkludovaní Rómovia žijúci v segregovanej osade Jegeneš v celkovom počte 175 (celkovo tam žije 197 dospelých, z toho 22 osôb malo 62 rokov a viac). Pre uvedený výskumný výber sme sa rozhodli preto, lebo je v kontexte s tematikou práce a tieto osoby sa nachádzajú v produktívnom veku, čo znamená, že by ešte mali svoj potenciál využívať na trhu práce. Uvedomujeme si, že ide o špecifický výberový súbor, tak, ako ho v predchádzajúcich častiach práce popisujeme. Zvolenými identifikačnými znakmi vybraného súboru boli vek v produktívnom veku exkludovaného Róma/exkludovanej Rómky (18 – 62 rokov) a typ bývania – segregovaná osada Jegeneš, nachádzajúca sa v extravilánovej časti obci Tomášikovo, okrese Galanta, Trnavskom vyššom územnom celku.

Pohlavie a veková štruktúra respondentov

Celkovo bolo oslovených 175 respondentov, z toho 83 žien (47,4 %) a 92 mužov (52,6 %), ktorí dovedna vytvárali 49 domácností. Ako vidieť z uvedených čísiel, percentuálny počet respondentov súboru tvorilo viac mužov ako žien.

Všetci oslovení respondenti boli v produktívnom veku a to od 18 do 62 rokov. Vzhľadom na veľkosť počtu respondentov, obidve pohlavia spolu sme rozdelili do piatich vekových škál v rozpätí od – do:

- Prvá veková škála – respondenti od 18 – 25 rokov veku.
- Druhá veková škála – respondenti od 25 – 35 rokov veku.
- Tretia veková škála – respondenti od 35 – 45 rokov veku.
- Štvrtá veková škála – respondenti od 45 – 55 rokov veku.
- Piata veková škála – respondenti od 55 – 62 rokov veku.

Vo veku v rozpätí 18- až 25-ročných bolo 18 mužov a 23 žien (spolu 41 osôb), 25- až 35-ročných bolo 12 mužov a 18 žien (spolu 30 osôb), 35- až 45-ročných bolo 13 mužov a 11 žien (spolu 24 osôb), 45- až 55-ročných bolo 28 mužov a 9 žien (spolu 37 osôb), a 55- až 62-ročných bolo 21 mužov a 22 žien (spolu 43 osôb) – tabuľka 29.

Tab. 29 Veková štruktúra respondentov

Veková škála od – do	Počet mužov	%	Počet žien	%	Abs.	Abs. %
18-25	18	19,6	23	27,7	41	23,4
25-35	12	13,0	18	21,6	30	17,2
35-45	13	14,4	11	13,3	24	13,7
45-55	28	30,4	9	10,8	37	21,1
55-62	21	22,8	22	26,5	43	24,6
Spolu	92	52,6	83	47,4	175	100

Z indikátorov uvedených v tabuľke 29 vyplýva, že najväčší počet respondentov (muži a ženy spolu) bol zastúpený v piatej vekovej škále (v pred dôchodkovom veku) 55- až 62-ročných (43 osôb, čo bolo 24,6 %), druhú početnú skupinu vytvárali osoby vekovej škály 18- až 25-ročných (41 osôb, čo predstavovalo 23,4 %), tretiu osoby vekovej škály 45- až 55-ročných (37 osôb, čo tvorilo 21,1 %), štvrtú osoby vekovej škály 25- až 35-ročných (30 osôb, čo bolo 17,2 %) a piatu osoby vekovej škály 35- až 45-ročných (24 osôb s podielom 13,7 %).

3.3. Metóda zberu údajov

Vzhľadom na to, že náš výskumný výber tvorili v skutočnosti dve skupiny respondentov, a to prvú zamestnávateľia a druhú exkludovaní Rómovia, najspôhlivejším a najkompletnejším spôsobom získavania údajov od obidvoch skupín sa nám zdal dotazník ako exploratívna metóda zberu dát. Pretože obidve skupiny respondentov mali pre nich v príslušnom dotazníku odpovedať len na jednu otázku, môžeme našu zvolenú metódu označiť aj ako voľný dotazník. Napríklad, skupina respondentov – zamestnávateľov mala za úlohu v dotazníku voľným opisom odpovedať na našu položenú otázku. Skupina rómskych respondentov mala zasa v dotazníku – bloku 1 označiť formálne školské vzdelanie, ktoré ako najvyššie ukončila. Voľný dotazník, ako

nami zvolená metóda zberu dát, plne korešpondoval s cieľom výskumu. Vzhľadom na to, že u skupiny respondentov, ktorú tvorili zamestnávateľia, sme sledovali zvolenou metódou odlišný cieľ zisťovania – oproti skupine respondentov, ktorú vytvárali exkludovaní Rómovia –, vypracovali sme dva voľné dotazníky, ktoré sme distribuovali:

a) Zamestnávateľom.

Im bol určený dotazník označený ako Dotazník pre vybraných zamestnávateľov pôsobiach v obci Tomášikovo (1. príloha práce). Cieľom dotazníka bolo získať údaje pomocou písomných odpovedí o vzdelanostných požiadavkách zamestnávateľov na uchádzača o prácu na konkrétne pracovné miesto v jeho organizácii.

b) Respondentom žijúcim v segregovanej osade.

Tu bol distribuovaný dotazník označený ako Dotazník pre respondentov bývajúcich v osade Jegeneš (obec Tomášikovo, viď v 2. prílohe práce). Cieľom dotazníka bolo získať údaje pomocou písomných odpovedí o najvyššom dosiahnutom formálnom vzdelaní u exkludovaných osôb vo vzťahu k vzdelanostným požiadavkám zamestnávateľov.

V obidvoch príslušných dotazníkoch sme použili otvorené otázky, pretože sme chceli dosiahnuť, aby respondenti voľným opisom odpovedali na nami položenú otázku. V prípade zamestnávateľov išlo o otázku: Aké máte vzdelanostné požiadavky na uchádzača o prácu na obsadzované pracovné miesto vo Vašej firme? Rómski respondenti mali za úlohu odpovedať na otázku: Aké ste dosiahli najvyššie školské vzdelanie? Demografické otázky sa v obidvoch dotazníkoch nachádzajú v ich záverečnej časti označenej ako Blok 2. V dotazníku sú použité voľné druhy dotazníkových odpovedí.

Dotazník určený zamestnávateľom je rozdelený do dvoch blokov, v ktorých sa nachádzajú spolu štyri položky. Rozdelenie dotazníka do jednotlivých blokov vytvára jeho vnútornú štruktúru. Prvý blok, ktorý je aj jadrom dotazníka, sa týka voľných odpovedí vo veci vzdelanostných požiadaviek zamestnávateľa na uchádzačov o prácu. Druhý blok obsahuje doplňujúce demografické otázky.

Dotazník určený respondentom bývajúcich v osade Jegeneš je taktiež rozdelený do dvoch blokov, v ktorých sa nachádzajú spolu tri položky. Rozdelenie dotazníka do jednotlivých blokov vytvára jeho vnútornú štruktúru. Prvý blok, ktorý je aj jadrom dotazníka, sa týka voľnej odpovedi na položenú otázku vo vzťahu k najvyššiemu dosiahnutému školskému vzdelaniu. Túto odpoveď majú za úlohu označiť v tabuľke Dosiahnutý najvyšší stupeň vzdelania. Druhý blok obsahuje doplňujúce demografické otázky.

Administráciu dotazníka sme realizovali osobným doručením zamestnávateľom a zvlášť osobným doručením respondentom bývajúcich v osade Jegeneš. Všetkým bol vysvetlený cieľ výskumu a položená otázka uvedená v príslušnom dotazníku. Zároveň sme ich požiadali o spoluprácu na výskume. Počas realizácie výskumu sme sa nestretli u zamestnávateľov, a ani u rómskych respondentov s neochotou spolupracovať na andragogickom výskume.

Vďaka prejavovanej ochote obidvoch skupín respondentov spolupracovať s nami sme distribuovali zamestnávateľom 7 dotazníkov a rómskym respondentom 175. Od zamestnávateľov sa nám vrátilo všetkých sedem dotazníkov, na základe čoho môžeme hovoriť o stopercentnej úspešnosti v návratnosti dotazníkov (tabuľka 30). Od respondentov žijúcich v osade Jegeneš sa nám taktiež vrátilo všetkých 175

dotazníkov (tabuľka 31). Na základe tohto faktu, môžeme aj v tomto prípade hovoriť o stopercentnej úspešnosti v návratnosti dotazníkov. V prípade rómskych respondentov sa úspešnosť podarila aj preto, lebo pri vyplňovaní dotazníkov sme boli osobne prítomní a po ich vyplnení nám boli hneď odovzdané. V prípade, že by sme ich boli požiadali, aby nám vyplnené dotazníky zaslali poštou, tak ich návratnosť by nebola stopercentná, vzhľadom na ich deficit, ktoré sme uviedli v predchádzajúcich kapitolách práce. Zber údajov sme uskutočnili v mesiaci november 2006.

Tab. 30 *Úspešnosť zadania dotazníkov – zamestnávateľia*

Respondenti	Počet odovzdaných	Počet vrátených	% úspešnosť
zamestnávateľia	7	7	100

Tab. 31 *Úspešnosť zadania dotazníkov – Rómovia*

Respondenti	Počet odovzdaných	Počet vrátených	% úspešnosť
z osady Jegeneš	175	175	100

3.4. Metódy analýzy údajov

Náš výskum má komparačno-korelačný charakter. V analýze získaných údajov sme použili nasledovné štatistické nástroje:

- jednoduché tabuľky prvého stupňa triedenia (početnosti a percentá),
- tabuľky z otázok s odpoveďami (početnosti a percentá), resp. komparačné tabuľky,
- druhostupňové tabuľky (početnosti a percentá), štatistická signifikancia, Cramérov V – koeficient kontigencie, resp. vecnej signifikancie rozdielov.

3.5. Výsledky a ich interpretácia

Výsledky výskumu prezentujeme v súlade so stanovenými výskumnými otázkami. Zoznam výskumných otázok a hypotéz sa nachádza v časti kapitoly 3.1 *Výskumné otázky a hypotézy*. Vzhľadom na to, že náš výskumný výber tvorili dve skupiny respondentov, tak jednotlivé časti sme rozdelili do troch častí. V prvej časti 3.5.1 uvádzame výsledky od skupiny respondentov – zamestnávateľov vo vzťahu k výskumnej otázke 1 a hypotéze 1. V druhej časti 3.5.2 prezentujeme výsledky v najvyššom dosiahnutom školskom vzdelaní vo vzťahu k výskumnej otázke 2 a hypotéze 2. V tretej časti 3.5.3 prinášame analýzu zistení vo vzťahu k výskumnej otázke 3 a hypotéze 3.

3.5.1. Vzdelanostné požiadavky zamestnávateľov na uchádzačov o prácu

Zamestnávateľmi ponúkané voľné pracovné miesta na obsadenie

Voľným pracovným miestom rozumieme také pracovné miesto, ktoré je príslušným zamestnávateľom verejne ponúkané na obsadenie a pre jeho výkon nebol neuzatvorený so žiadnym uchádzačom o prácu zmluvný pracovno-právny vzťah v súlade s národným pracovným kódexom. V takto chápanom definovaní voľného pracovného miesta, verej-

ným ponúkaním rozumieme publikované pracovné ponuky, a to formou verbálnou alebo písomnou s využitím rôznych foriem (verbálnym šírením medzi ľuďmi v konkrétnom prostredí, na základe písomných inzerátov, prostredníctvom oznamov, denníkov, atď).

Čo sa týka tejto problematiky v empirickej časti monografie, v dotazníkoch nás najskôr zaujímalo, aké konkrétne voľné pracovné miesta ponúkajú zamestnávateľia na obsadenie uchádzačom o prácu. Z dotazníkov, ktoré sa nám od zamestnávateľov vrátili sme zistili, že v čase realizácie nášho výskumu ponúkali uchádzačom o prácu voľné miesta v celkovom počte 21. Zistenia o názvoch jednotlivých ponúkaných voľných pracovných miest a ich počet prinášame v tabuľke 32.

Tab. 32 *Zamestnávateľmi ponúkané voľné pracovné miesta*

Zamestnávateľ	Ponúkané voľné pracovné miesto
Základná škola	<ul style="list-style-type: none"> - upratovačka - pomocný kuchár - kuchár - školník
Špeciálna základná škola	<ul style="list-style-type: none"> - upratovačka - pomocný kuchár - kuchár - školník
Súkromné pohostinstvo	<ul style="list-style-type: none"> - upratovačka - pomocný kuchár - kuchár - čašník - výčapník
Obecný úrad	<ul style="list-style-type: none"> - upratovačka
Potraviný	<ul style="list-style-type: none"> - predavač tovaru - skladník
Stolárska dielňa	<ul style="list-style-type: none"> - pomocný pracovník - manipulačný pracovník - stolár
Stavebná firma	<ul style="list-style-type: none"> - pomocný pracovník - murár

Najväčší počet voľných pracovných miest na obsadenie ponúkalo súkromné pohostinstvo – 5, potom základná škola – 4 a špeciálna základná škola pre deti s mentálnym postihnutím – 4. Potom v poradí stolárska dielňa – 3, stavebná firma – 2 a Obecný úrad Tomášikovo – 1. Zamestnávateľia ponúkli na obsadenie voľné pracovné miesta ako upratovačka, pomocný kuchár, kuchár, školník, predavač tovaru, skladník, čašník, výčapník, pomocný pracovník, manipulačný pracovník, stolár a murár.

V tabuľke 32 – jej časti Ponúkané voľné pracovné miesto si môžeme všimnúť, že niektorí z uvedených zamestnávateľov ako základná škola, špeciálna základná škola, súkromné pohostinstvo a obecný úrad, nezávisle od seba, obsadzovali voľné pracovné miesta označené rovnakým názvom ako upratovačka, základná škola a špeciálna základná škola, súkromné pohostinstvo obsadzovali pozíciu pomocného kuchára a kuchára (tabuľka 33). Aj keď zamestnávateľia v čase nášho výskumu hľadali podľa

nich vhodné osoby na ponúkané (podľa názvu) rovnaké pracovné miesta, predpokladali sme, že vzhľadom na predmet ich zamestnávateľského pôsobenia budú mať na ich výkon rozdielne vzdelanostné požiadavky (popisujeme ich v ďalšej časti kapitoly).

Tab. 33 *Názvom obsadzované rovnaké voľné pracovné miesta*

Zamestnávateľ	Obsadzované rovnaké pracovné miesta
- Základná škola	- upratovačka
- Špeciálna základná škola	- upratovačka
- Súkromné pohostinstvo	- upratovačka
- Obecný úrad	- upratovačka
- Základná škola	- pomocný kuchár
- Špeciálna základná škola	- pomocný kuchár
- Súkromné pohostinstvo	- pomocný kuchár
- Základná škola	- kuchár
- Špeciálna základná škola	- kuchár
- Súkromné pohostinstvo	- kuchár
- Základná škola	- školník
- Špeciálna základná škola	- školník

Vzdelanostné požiadavky zamestnávateľov na uchádzačov o prácu v rámci obsadzovania ponúkaných voľných pracovných miest.

Niet pochýb o tom, že nové spoločenské podmienky, transformácie, štrukturálne reformy vo všetkých ekonomických sektoroch, rýchly civilizačný rozvoj, vstup Slovenskej republiky do Európskeho spoločenstva a iných významných inštitúcií (OECD, NATO atď.), globalizácia, výzvy smerované nášmu hospodárstvu a v súčinnosti s tým i trhu práce, si postupne vyžadovalo industriálnu ekonomiku meniť na vedomostnú. V kontexte s tým sa od zamestnávateľov vyžaduje, aby na tieto trendy a výzvy reagovali v záujme ich ekonomického prežitia a úspešnosti obstať v silnejúcej konkurencii (vzájomné súťaženie firiem a ich pracovníkov). V skutočnosti ide o transformácie, v ktorých sa dominantným na trhu práce stáva poskytovanie potrebných služieb a produktívnych informácií.

V rámci spomenutých prechodných trendov môžeme pozorovať, že väčšia časť zamestnávateľov na tieto výzvy zareagovala a reaguje aj naďalej. Charakteristickým znakom ich reakcií sa stáva reštrukturalizácia trhu práce – vytváranie množstva nových fragmentovaných profesií a kvalifikovaných prác, ktoré sme predtým nepoznali. Napríklad ide o tieto profesie:

- Regionálny predajca tovaru.
- Poskytovateľ opatrovateľských služieb.
- Poskytovateľ detektívnych služieb.
- Poskytovateľ sprievodcovských služieb osamelým ľuďom.
- Pracovník ochrany objektov – súkromná bezpečnostná služba.
- Pracovník telemarketingu (predajca plošnej inzercie).
- Obchodný zástupca.
- Módná poradkyňa (predavačka v obchode s odevmi poskytujúca zároveň poradenstvo).
- Vizážista.

- Realitný maklér.
- Poistovací agent.
- Asistent.
- Hovorca.
- Manažér.
- Audítor.
- Daňový poradca atď.

Na druhej strane došlo k zániku množstva starých profesií, ktoré si predtým pre ich výkon vyžadovali iba zacvičenie – zaučenie a v súčasnosti o ne väčšinou prestal byť záujem zo strany trhu práce.

V súvislosti s transformáciami sa na trhu práce uskutočňujú aj reštrukturalizácie vedomostí a kvalifikácií, ktoré sú potrebné pre výkon nových profesií. Reštrukturalizácia sa prejavuje u jednotlivca najmä v jeho schopnosti vyrovnávať sa s prebiehajúcimi inováciami v priebehu celého jeho produktívneho života. Mareš (1998, s. 57) tieto reštrukturalizácie vníma ako „procesy, v ktorých ide o signalizovanie potrieb zamestnávateľom *smerom k uchádzačovi o prácu, prostredníctvom prezentovanej a definovanej charakteristiky pracovného miesta – osobnostných a vzdelanostných požiadaviek na výkon konkrétneho pracovného miesta*“.

Vzhľadom na zameranie a ciele tejto práce sme predmet nášho výskumu zámerne zúžili len na zisťovanie vzdelanostných požiadaviek zamestnávateľov, a to na najvyšší dosiahnutý stupeň vzdelania u uchádzačov o prácu na obsadenie konkrétneho pracovného miesta (uvádzame ich v predchádzajúcej časti výskumu – v tabuľke 32). Už na začiatku realizácie výskumu sme predpokladali, že požiadavky zamestnávateľov na najvyšší dosiahnutý stupeň vzdelania budú z ich strany ovplyvňované najmä tým, aký význam pripisujú voľnému pracovnému miestu, potrebami a predstavami o obsahovej náplni výkonu toho-ktorého pracovného miesta. Údaje o tejto problematike boli pre nás zaujímavé, najmä tie, ktoré sa týkali najvyššieho dosiahnutého stupňa vzdelania u exkludovaných Rómov žijúcich v osade Jegeneš.

Analýzou získaných údajov z dotazníka respondentov – zamestnávateľov sme zistili, že nimi prezentované vzdelanostné požiadavky (dosiahnutie najvyššieho stupňa vzdelania) na uchádzačov o prácu vo vzťahu ku konkrétnemu pracovnému miestu sú nasledovné – tabuľka 34.

V súvislosti s kladenými požiadavkami zamestnávateľov na najvyšší dosiahnutý stupeň vzdelania u uchádzačov o prácu v ich firmách vo vzťahu ku konkrétnemu voľnému pracovnému miestu, z našej analýzy vyplynulo, že:

Zo siedmich respondentov – zamestnávateľov mali šiesti (základná škola, špeciálna základná škola, pohostinstvo, potraviny, stolárska dielňa a stavebná firma) požiadavku na výkon konkrétneho voľného pracovného miesta dosiahnutie najvyššieho stupňa vzdelania stredoškolského bez maturity – tabuľka 35. To na jednej strane znamenalo, že uchádzač o prácu mal byť preukázateľne absolventom stredného odborného učilišťa, bez ohľadu na odbor, z ktorého má vykonanú učňovskú skúšku, aby mohol obsadiť pracovné miesta upratovačky, pomocného kuchára, pomocného pracovníka v stolárskej dielni, a i. Na druhej strane pre obsadenie pracovných miest kuchár, murár, stolár, čašník, výčapník, predavač tovaru v potravinách mal uchádzač preukázať výučný list v konkrétnom učebnom odbore .

Tab. 34 Vzdelanostné požiadavky zamestnávateľov na uchádzačov o prácu vo vzťahu ku konkrétnemu pracovnému miestu (dosiahnutie najvyššieho stupňa vzdelania)

Zamestnávateľ	Ponúkané voľné pracovné miesto	Vzdel. požiadavka zamestnávateľa
Základná škola	- upratovačka - pomocný kuchár - kuchár - školník	- stred. bez maturity - stred. bez maturity - stred. bez maturity - stred. bez maturity
Špeciálna základná škola	- upratovačka - pomocný kuchár - kuchár - školník	- základné - základné - stred. bez maturity - stred. bez maturity
Súkromné pohostinstvo	- upratovačka - pomocný kuchár - kuchár - čašník - výčapník	- stred. bez maturity - stred. bez maturity - stred. bez maturity - stred. bez maturity - stred. bez maturity
Obecný úrad	- upratovačka	- základné
Potraviny	- predavač tovaru - skladník	- stred. bez maturity - stred. bez maturity
Stolárska dielňa	- pomocný pracovník - manipul. pracovník - stolár	- stred. bez maturity - základné - stred. bez maturity
Stavebná firma	- pomocný pracovník - murár	- základné - stred. bez maturity

Tab. 35 Miesta vyžadujúce stredoškolské vzdelanie bez maturity

Upratovačka
Pomocný kuchár
Kuchár
Školník
Predavač tovaru
Skladník
Čašník
Výčapník
Pomocný pracovník
Stolár
Murár

Zo siedmich respondentov – zamestnávateľov požadoval iba jeden (obecný úrad) od uchádzača o prácu dosiahnutie (aspoň) základného vzdelania pre obsadenie pozície upratovačky.

Z celkového počtu 21 ponúkaných voľných pracovných miest bola zamestnávateľmi (špeciálna základná škola 2x, obecný úrad 1x, stavebná firma 1x, stolárska dielňa 1x) iba v 5 prípadoch (23,8 %) prezentovaná požiadavka na uchádzača o prácu vo vzťahu ku konkrétnemu pracovnému miestu dosiahnutie najvyššieho stupňa vzdelania základného. Išlo o 1 miesto upratovačky na špeciálnej základnej škole, 1 miesto upratovačky na obecnom úrade, 1 miesto pomocného kuchára na špeciálnej základnej škole, 1 miesto pomocného pracovníka v stavebnej firme a 1 miesto manipulačného pracovníka v stolárskej dielni – tabuľka 36.

Tab. 36 *Miesta vyžadujúce iba základné vzdelanie u konkrétneho zamestnávateľa*

- upratovačka, špeciálna základná škola
- upratovačka, obecný úrad
- pomocný kuchár, špeciálna základná škola
- pomocný pracovník, stavebná firma
- manipulačný pracovník, stolárska dielňa

Z celkového počtu 21 ponúkaných voľných pracovných miest prezentovali zamestnávateľi až v 16 prípadoch (76,2 %) požiadavku na dosiahnutie stredoškolského vzdelania bez maturity ako najvyššieho dosiahnutého stupňa vzdelania – tabuľka 35.

Prezentované vzdelanostné požiadavky niektorých zamestnávateľov na najvyšší dosiahnutý stupeň vzdelania vo vzťahu ku konkrétnemu pracovnému miestu v ich firmách sú vzájomne odlišné, aj keď ide názvom o rovnaké pracovné miesto. Napríklad, základná škola a pohostinstvo ponúkali pracovné miesta upratovačky. Prekvapujúcim bolo pre nás zistenie, že ako zamestnávateľi mali na záujemcov o obsadenie miest upratovačky vzdelanostnú požiadavku ukončené stredoškolské vzdelanie bez maturity. Pracovné miesta upratovačky na obsadenie ponúkali aj špeciálna základná škola a obecný úrad. Ich vzdelanostnými požiadavkami na uchádzača o tieto miesta boli – ukončené základné vzdelanie. Predpokladáme, že s najväčšou pravdepodobnosťou v obsahovej náplni upratovačky pracujúcej u zamestnávateľov základná škola, pohostinstvo, špeciálna základná škola a obecný úrad nebude rozdiel – tabuľka 37.

Tab. 37 *Odlišnosť vzdelávacích požiadaviek na výkon názvom rovnakých pracovných miest*

Zamestnávateľ	Pracovné miesto	Vzdel. požiadavka
<ul style="list-style-type: none"> - Základná škola - Špeciálna základná škola - Pohostinstvo - Obecný úrad 	<ul style="list-style-type: none"> - upratovačka - upratovačka - upratovačka - upratovačka 	<ul style="list-style-type: none"> - stred. bez maturity - základné - stred. bez maturity - základné
<ul style="list-style-type: none"> - Základná škola - Špeciálna základná škola - Pohostinstvo 	<ul style="list-style-type: none"> - pomocný kuchár - pomocný kuchár - pomocný kuchár 	<ul style="list-style-type: none"> - stred. bez maturity - základné - stred. bez maturity
<ul style="list-style-type: none"> - Stolárska dielňa - Stavebná firma 	<ul style="list-style-type: none"> - pomocný pracovník - pomocný pracovník 	<ul style="list-style-type: none"> - stred. bez maturity - základné

Na záver tejto časti výskumu môžeme konštatovať:

1. V rámci nových spoločenských trendov aj zamestnávateľi začali na trhu práce zvyšovať vzdelanostné požiadavky na uchádzačov o prácu (ďalším možným determinantom je i skutočnosť, že voľných pracovných miest je menej ako samotných uchádzačov o prácu).
2. Zamestnávateľi začali požadovať od uchádzačov o prácu dosiahnutie stredoškolského vzdelania bez maturity ako najvyššieho stupňa vzdelania, a to aj na obsadenie takých pracovných miest, na ktoré takéto vzdelanie predtým nevyžadovali, napríklad na pozície upratovačka, pomocný kuchár, pomocný pracovník atď.

3.5.2. Najvyšší dosiahnutý stupeň vzdelania exkludovanými Rómami z osady Jegeneš

Ako sme už predtým uviedli, respondentom bol doručený dotazník, ktorého cieľom bolo zistiť najvyššie dosiahnuté vzdelanie u exkludovaných Rómov žijúcich v osade Jegeneš. Úlohou respondentov bolo v časti dotazníka Blok 1, priamo do tabuľky označenej ako Najvyšší dosiahnutý stupeň vzdelania, vpísať lomítko do príslušnej kolonky ním ukončeného najvyššieho stupňa vzdelania. Respondenti v dotazníku uviedli tieto stupne dosiahnutého najvyššieho vzdelania – tabuľka 38, 39.

Tab. 38 *Najvyššie dosiahnuté vzdelanie rómskymi respondentmi (muži a ženy spolu)*

Najvyššie ukončené vzdelanie	Počet	%
Základné – neukončené	111	63,4
Základné – ukončené	63	36,2
Vyučenie – dvojročný odbor	1	0,4
Vyučenie – trojročný odbor	0	0
Vyučenie – štvorročný odbor	0	0
Vyučenie – s maturitou	0	0
Stredoškolské s maturitou	0	0
Sumár	175	100

Tab. 39 *Najvyššie dosiahnuté vzdelanie podľa pohlavia rómskych respondentov*

Vzdelanie	Muži	%	Ženy	%	Sumár	%
Základné – neukončené	48	52,2	56	67,4	104	59,4
Základné – ukončené	43	46,7	27	32,6	70	40,4
Vyučenie – dvojročný odbor	1	1,1	0	0	1	0,6
Vyučenie – trojročný odbor	0	0	0	0	0	0
Vyučenie – štvorročný odbor	0	0	0	0	0	0
Vyučenie s maturitou	0	0	0	0	0	0
Stredoškolské s maturitou	0	0	0	0	0	0
Sumár	92	100	83	100	175	100

Z analýzy uvedených indikátorov vyplýva, že:

- Zo 175 respondentov až 104 (59,4 %) uviedlo ako najvyššie dosiahnuté vzdelanie základné – neukončené. Tento typ vzdelania uviedlo 48 mužov (52,2 %) a 56 žien (67,4 %). Môžeme si všimnúť, že tento typ vzdelania uviedlo viac žien ako mužov. Pravdepodobne tieto ženy neboli vzdelávaním na základných školách a výchovou v rodine motivované k dosiahnutiu vyššieho stupňa vzdelania. Ich nízka motivácia mohla byť determinovaná aj vnímaním poslania ženy v rómskej rodine žijúcej v osade.
- Zo 175 respondentov až 70 (40,0 %) uviedlo ako najvyššie dosiahnuté vzdelanie základné – ukončené. Tento typ vzdelania uviedlo 43 mužov (46,7 %) a 27 žien (32,6 %). S týmto typom vzdelania sa vyznačujú prevažne muži, i keď ani to nepostačuje na uplatnenie sa na oficiálnom trhu práce.
- Zo 175 respondentov iba 1 respondent, a to muž (0,6 %) uviedol vyučenie v dvojročnom odbore ako najvyššie dosiahnuté vzdelanie. Ďalší typ najvyššieho dosiahnutého vzdelania nebol uvedený žiadnym respondentom.

Záverom tejto časti konštatujeme:

1. Údaje v tabuľke 38, 39 poukazujú na to, že situácia vo vzdelaní exkludovaných Rómov je veľmi problematická a nie je v súlade s potrebami trhu práce.
2. Údaje poukazujú na potrebu prehodnotenia súčasnej paradigmy vzdelávania exkludovaných Rómov a jej zosúladenia s požiadavkami trhu práce.

3.6. Diskusia

Oblasť vzdelávania exkludovaných Rómov vo vzťahu k súčasným vzdelanostným požiadavkám zamestnávateľov na uchádzačov o prácu sme doteraz v zameraní empirických výskumov nezaznamenali. Tým, že sme nemali žiadne relevantné údaje zachytávajúce túto problematiku na národnej úrovni, bolo pre nás o to zložitejšie tieto javy skúmať. Sme však presvedčení, že získať údaje o vzdelanostných požiadavkách zamestnávateľov stálo za námahu, aj napriek zložitosti celého problému. Taktiež sa domnievame, že sme pravdepodobne prví, ktorí sa odhodlali na takéto skúmanie problematiky, ktorá je v súčasnosti veľmi aktuálna, a to tak na národnej, ako aj európskej úrovni.

Uvedomujeme si, že všetky výsledky nášho výskumu nemožno zovšeobecniť. Ide o dotazníkový výskum, ktorý bol realizovaný na špecifickom výberovom súbore zamestnávateľov a exkludovaných Rómov žijúcich v segregovanej osade Jegeneš. No aj napriek tomu prináša tento výskum podnetné zistenia v súlade s cieľom a poslaním tejto monografie.

Nosnou časťou dotazníkového výskumu boli otázky smerujúce priamo na zistenie vzdelanostných požiadaviek zamestnávateľov na uchádzačov o prácu vo vzťahu ku konkrétnemu voľnému pracovnému miestu a na zistenie najvyššieho dosiahnutého stupňa vzdelania uchádzačov o prácu. Výsledky nášho dotazníkového výskumu môžeme rozdeliť na dve základné oblasti. Prvá prináša skupinu výsledkov, ktoré chápeme ako informácie o vzdelanostných požiadavkách zamestnávateľov na uchádzačov o prácu vo vzťahu ku konkrétnym voľným ponúkaným pracovným miestam. Druhá skupina výsledkov prináša informáciu o dosiahnutom najvyššom stupni vzdelania exkludovaných Rómov z osady Jegeneš vo vzťahu k vzdelanostným požiadavkám zamestnávateľov.

4. ZÁVER

Záver práce obsahuje výsledky v teoretickej a empirickej rovine. V zmysle stanoveného cieľa monografie sme uskutočnili v teoretickej časti analýzu súčasného stavu rozpracovania problematiky vzdelávania exkludovaných Rómov na základe odborných prác z vybranej oblasti. V empirickej časti sme uskutočnili dotazníkový výskum na výberovom výskumnom súbore zamestnávateľov a dospelých exkludovaných Rómov žijúcich v osade Jegeneš.

Na záver konštatujeme:

1. Vzdelávanie exkludovaných Rómov vo vzťahu k trhu práce má svoje miesto v systéme výchovy a vzdelávania dospelých. Súčasný teoretický prístup, ktoré

poskytujú orientáciu v širšom priestore problematiky výchovy a vzdelávania dospelých umožňujú oblasť vzdelávania exkludovaných Rómov obsiahnuť. V rámci koncepcie andragogiky a jej troch subsystemov – profesijnej andragogiky, kultúrnej andragogiky a sociálnej andragogiky získava oblasť vzdelávania exkludovaných Rómov významné miesto a predovšetkým podobu výchovno-vzdelávacích a poradenských aktivít, ktoré majú nepochybne preventívnu funkciu. Ide o funkciu intervencie do vzniknutých a pretrvávajúcich problémov dospelého exkludovaného Róma. Kritériom členenia obsahových oblastí výchovy a vzdelávania dospelých, ktoré umožňujú obsiahnuť vzdelávanie exkludovaných Rómov vo vzťahu k vzdelanostným požiadavkám zamestnávateľov na uchádzača o prácu, sú najbežnejšie sociálne vzťahy a roly, do ktorých vstupuje dospelý Róm a transformácie z nich plynúce, na ktoré by sa mal adaptovať. Jednu skupinu sociálnych vzťahov a úloh vytvára aj vzdelávanie exkludovaných Rómov.

2. Prácou zdôrazňujeme celostný a humanistický prístup k dospelému exkludovanému Rómovi, v pozadí ktorého stojí potreba rozvíjať u nich kompetencie vo všetkých oblastiach života, vrátane uplatnenia sa na trhu práce.
3. Pomenovanie vzdelávania exkludovaných Rómov na vybranú oblasť výchovy a vzdelávania dospelých je ustálené. Predovšetkým zdôrazňuje skutočnosť, že uvedený názov v sebe obsahuje zameranie vybranej oblasti výchovy a vzdelávania dospelých na osvojenie vedomostí, postojov a zručností, ktoré sú nevyhnutné pre úspešné zvládanie problémových situácií v priebehu celého života jednotlivca a tiež na uplatnenie sa na trhu práce vzhľadom na súčasné vzdelanostné požiadavky zamestnávateľov na uchádzačov o prácu vo vzťahu ku konkrétnym obsadzovaným voľným pracovným miestam.

V empirickom výskume sme vzhľadom na predmet nášho skúmania zistili:

- V súvislosti so spoločenskými trendmi, prechodom k ekonomike založenej na vedomostiach a v záujme obstáť v silnej konkurencii na trhu práce, zamestnávateľia zvyšujú svoje požiadavky na zamestnancov a uchádzačov o prácu i v prípade obsadenia takých miest, u ktorých sa predtým takéto požiadavky nekládli (upratovačka, pomocný pracovník, skladník atď.).
- Najvyšší dosiahnutý stupeň vzdelania exkludovanými Rómami vo formálnom systéme vzdelávania nie je v súlade so vzdelanostnými požiadavkami zamestnávateľov na uchádzačov o prácu, čo sa odzrkadľuje aj na ich neschopnosti dlhodobo, až celoživotne, sa uplatniť na oficiálnom trhu práce.
- Najvyšší dosiahnutý stupeň vzdelania ako základné vzdelanie – ukončené alebo základné vzdelanie – neukončené vylučuje exkludovaných Rómov z príležitostí uplatniť svoj potenciál na trhu práce.
- Súčasná paradigma vzdelávania exkludovaných Rómov v primárnom a sekundárnom formálnom vzdelávaní nie je v súlade so spoločenskými vývojovými trendmi a požiadavkami trhu práce.

Na základe analýzy súčasného stavu teoretického rozpracovania a realizácie vzdelávania exkludovaných Rómov vo vzťahu k vzdelanostným požiadavkám zamestnávateľov a v kontexte empirických zistení nášho výskumu formulujeme nasledujúce

návrhy a odporúčania pre ďalší rozvoj vybranej kurikulárnej oblasti výchovy a vzdelávania dospelých. Podľa nášho názoru, v kontexte s vyššie uvedeným a v predchádzajúcich kapitolách obsiahnutým, je žiaduce:

1. Posilniť miesto vzdelávania exkludovaných Rómov žijúcich v segregovaných a marginalizovaných osadách v systéme výchovy a vzdelávania dospelých v odbornej a laickej verejnosti. Znamená to, že odbornú i laickú verejnosť priviesť k tomu, aby sa s touto myšlienkou stotožnila. Viest' ich k podporovaniu realizácie takých aktivít, ktoré napomôžu exkludovaným Rómom uplatniť sa vo vedomostnej ekonomike, čo by bolo nepochybne v prospech celej slovenskej spoločnosti.
2. Prispieť k systematickému a koncepčnému rozpracovaniu tejto kurikulárnej oblasti v otázkach princípu potrieb, cieľov, obsahu, metód, foriem.
3. Vo výchove a vzdelávaní dospelých rešpektovať špecifiká cieľovej skupiny – exkludovaných Rómov žijúcich v osadách .
4. Pri cieľovom a obsahovom zameraní vzdelávacích aktivít zohľadňovať výchovno-vzdelávacie potreby cieľovej skupiny.
5. Výber foriem a metódy edukácie exkludovaných Rómov podriaďiť zvoleným cieľom, dbať pri tom na ich rôznorodosť, príťažlivosť pre účastníkov a zohľadňovať súčasné trendy v oblasti využívania foriem a metód. Adekvátne metodické postupy voliť tak, aby rozvíjali osobnosť dospelého Róma komplexne.
6. Vo sfére inštitucionálneho zabezpečenia podporovať vzájomnú spoluprácu inštitúcií, ktorá by viedla k výmene informácií, skúseností, k systematickej koordinácii aktivít v tejto oblasti a ich koncepcnosti.
7. Systémovo realizovať vzdelávacie aktivity pre exkludovaných Rómov. V kontexte s tým vytvoriť systém celoživotného a kontinuálneho systému výchovy a vzdelávania tejto cieľovej skupiny.
8. Podporovať andragogický model výskumu v oblasti výchovy a vzdelávania exkludovaných dospelých Rómov žijúcich v osadách .
9. Zabezpečiť vzájomnú prepojenosť teórie a praxe, výskumu a interdisciplinárne pristupovať k riešeniu problémov teórie, praxe a výskumu.
10. V rámci vedného odboru andragogika hlbšie vyprofilovať oblasť sociálnej andragogiky tak, aby jej predmetom bola aj výchova a vzdelávanie exkludovaných Rómov žijúcich v osadách (napríklad aj v rámci problematiky rizikových skupín obyvateľstva).
11. Podporovať iba takú realizáciu vzdelávacích projektov pre exkludovaných Rómov, ktoré budú vykonávať akreditované vzdelávacie inštitúcie.

5. ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

- ABRAHAMSON, P. 1995. Social Exclusion in Europe : Old Wine in New Bottles? In: *Social Exclusion and Peverty*. Eds. A. Trbanc. Brusel – Bristol, The Policy Press Univeristy Bristol. Družboslovne razprave. 1995, s. 119 –136
- ATKINSON, R. 2000. Občanství a boj proti sociální exkluzi v kontextu reformy sociálního státu. In: *Sociální exkluze a nové třídy : Sborník prací Fakulty sociálních studií*. Brno : Fakulta sociálních studií Masarykově university, 2000, s. 43 – 57
- ATKINSON, R. 1998. *Poverty in Europe*. Oxford : Blackwell Publishers, 1998, s. 3

- BEHÚŇOVÁ, A. 2005. Ľudí bez práce bolo vlni o tisíce viac. In: *Nové slovo*. Bratislava : Slovo, spol. s.r.o. 2005, roč. VII, č. 22, s. 3
- BENEŠ, M. 1999. *Úvod do andragogiky*. Praha : Karolinum, 1999, s. 129
- BERGHMAN, J. 1995. Social Exclusion in Europe: Policy context and Analytical Framework. In: *Beyond the Threshold : The Measurement and Analysis of Social Exclusion*. Eds. Room, G. Bristol : The Policy Press University Bristol, 1995, s. 21
- BERNSTEIN, B. 1975. *Class, Codes and Control*. London : Rontledge and kegen Paul, 1975, s. 113
- BLIŽKOVSKÝ, B. 1992. *Systémová pedagogika pro studium a tvůrčí praxi*. Ostrava : AMOSIUM Servis, 1992, s. 129 – 130
- BOROŠ, J. 2000. *Transformácia ekonomiky v SR a uspokojovanie potrieb*. Bratislava : Iris, 2000, s. 25. ISBN 80-89018-14-9
- ČERNÁKOVÁ, I. 2002. Opatrenia Národného trhu práce vo vzťahu k nezamestnanosti Rómov. In: *Súhrnná správa o Rómoch na Slovensku*. Ed. M. Vašečka. Bratislava : Inštitút pre verejné otázky, 2002, s. 592 – 596. ISBN 80-88935-41-5
- DAHRENDORF, R. 1990. *The Modern Social Conflict*. Berkeley : University of California Press, 1990, s. 48 – 72.
- DAVIDOVÁ, E. 1995. *Romano drom 1945 – 1990*. Olomouc : Univerzita Palackého, 1995, s. 67
- DOERINGER, P. B., PIORE, M. J. 1971. *Internal Labor Markets and Manpower Analysis*. Lexington, D.C. Heath, 1971, s. 72
- DŽAMBAZOVIČ, R., JURÁSKOVÁ, M. 2002. Sociálne vylúčenie Rómov na Slovensku. In: *Súhrnná správa o Rómoch na Slovensku*. Ed. M. Vašečka. Bratislava : Inštitút pre verejné otázky, 2002, s. 527 – 552. ISBN 80-88935-41-5
- FÍŽEL, K. 2000. Profesijná orientácia rómskych žiakov osobitnej školy. In: *Pedagogická revue*, 2000, roč. 52, č. 4, s. 92.
- FLIGSTEIN, N., FERNANDEZ, R. M. 1988. *Worker Power, Firm Power and the Structure of Labour Markets*. The Sociological quarterly, 29, 1988, č.1, s. 5 – 28
- HOLECOVÁ, M. 2002. Možnosti aplikácie teórie underclass na slovenskú realitu. In: *Diplomová práca*. Bratislava : FF UK, 2002, s. 39.
- HOTÁR, V., PAŠKA, P., PERHÁCS, J. a kol. 2000. *Výchova a vzdelávanie dospelých – Andragogika : Terminologický a výkladový slovník*. Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2000, s. 220 – 527. ISBN 80-02814-9
- JOCHMANN, V. 1994. Integrální andragogika. In: *Andragogika*. Olomouc : Univerzita Palackého, 1994, s. 15 – 21.
- JURÁSKOVÁ, M., KRIGLEROVÁ, E., RYBOVÁ, J. 2004. *Atlas rómskych komunít na Slovensku 2004*. Bratislava : Social policy analysis centre, 2004, s. 191. ISBN 80-88991-27-7
- KERR, C. 1954. The Balkanization of Labor Markets. In: BAKKE, E. W. et al (eds.): *Labor Mobility and Economic Opportunity*. Cambridge : MIT Press, 1954, s. 13.
- KOLEKTÍV AUTOROV. 2003. *Regionálna správa o ľudskom rozvoji*. UNDP, 2003, s. 53 – 62.
- KOLEKTÍV AUTOROV. 2004. *The situation of Roma in an enlarged European Union* (správa). European Commission: DG ESA, 2004, s. 68
- KOLEKTÍV AUTOROV. 2005. *Národný program reforiem Slovenskej republiky na roky 2006-2008*. Bratislava : Úrad vlády SR, 2005, s. 13
- KOLEKTÍV AUTOROV. 2001. *Milénium – Národný program výchovy a vzdelávania v Slovenskej republike na najbližších 15 – 20 rokov*. Bratislava : Úrad vlády SR, 2001, s. 37 – 56.
- KOLEKTÍV AUTOROV. 2005. *Stratégia konkurencieschopnosti Slovenska do roku 2010*. Bratislava : Úrad vlády SR, 2005, s. 1.
- KOLEKTÍV AUTOROV. 2003. *Národný akčný plán zamestnanosti SR na obdobie rokov 2004 – 2006*. Bratislava : Úrad vlády SR, s. 20.
- KOLEKTÍV AUTOROV. 2003. *Národný akčný plán sociálnej inklúzie na roky 2004 – 2006*. Bratislava : Úrad vlády SR, 2003, s. 53.

- KOLEKTÍV AUTOROV. *Správa o sociálnej situácii obyvateľstva za rok 2005*. Bratislava : Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, 2006, s. 3 – 17.
- KOLEKTÍV AUTOROV. 2003. *Súčasný stav vo výchove a vzdelávaní rómskych detí a žiakov* (správa). Príloha č. 5 Zoznam materských škôl, základných škôl a špeciálnych škôl podľa obcí. Bratislava : Ministerstvo školstva SR, 2003, s. 1 – 36.
- KOLEKTÍV AUTOROV. 2005. *Občan v sociálnej politike*. Manuál. Bratislava : Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, 2005, s. 1 – 14.
- KOSOVÁ, B. 2006. Analýza možností vzdelávania rómskej minority z hľadiska charakteru školských systémov. In: *Edukácia rómskych žiakov. Teória – výskum – prax : Zborník vedeckovýskumných prác*. Banská Bystrica : UMB: PF UMB, 2006, s. 24 – 25. ISBN 80-8083-231-5
- LISÝ, J. 2003. *Ekonómia : Všeobecná ekonomická teória*. Bratislava : Edícia ekonómia, 2003, s. 383 – 384. ISBN 80-89047-75-0
- LORAN, T., BJELOVÁ, M. 1998. Vplyv vzdelávania na sociálny status Rómov. In: *Pedagogická revue*, 1998, roč. 50, č. 4, s. 314. ISSN 1335-1982
- LORAN, T. 1997. *Otázky výchovy a vzdelávania žiakov zo sociálnej a zdravotnej rizikových rómskych lokalít*. Bratislava : Štátny pedagogický ústav, 1997, s. 35 – 36.
- LORAN, T. 2002. Sociálna politika a zamestnanosť Rómov. In: *Súhrnná správa o Rómoch na Slovensku*. Ed. M. Vašečka. Bratislava : Inštitút pre verejné otázky, 2002, s. 565 – 574. ISBN 80-88935-41-5
- LORAN, T. 2006. Edukácia – rozhodujúci faktor nadobúdania, či formovania ľudského kapitálu. In: *Zvyšovanie úrovne socializácie rómskeho etnika prostredníctvom systémov vzdelávania sociálnych a misijných pracovníkov a asistentov učiteľa : Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie*. Ed. R. Rosinský. Nitra : Univerzita Konštantína Filozofa: Fakulta sociálnych vied a zdravotníctva, 2006, s. 110. ISBN 80-8050-987-5
- LUKÁČ, M. 2001. Negramotnosť a gramotnosť v meniacom sa svete. In: *Vzdelávanie dospelých*. Bratislava : AIVD v SR, 2001, č.1, s.3.
- MACHALOVÁ, M. 2006. *Psychológia vo vzdelávaní dospelých*. Bratislava : Gerlach Print, 2006, s. 130-169. ISBN 80-89142-07-9
- MAREŠ, P. 2000. Chudoba, marginalizace, sociální vyloučení. In: *Sociologický časopis*, 2000, č.3, s. 285 – 297.
- MAREŠ, P. 1999. *Sociologie nerovnosti a chudoby*. Praha : Slon, 199, s. 23. ISBN 80-85850-61-3
- MAREŠ, P. 1998. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. Praha : Slon, 1998, s. 60-158. ISBN 80-86429-08-3
- MOŽNÝ, I., MAREŠ, P. 1994. *Institucionalizace chudoby v Čechách : Přehledové studie*. Brno : Masarykova universita. 1994, s. 14 – 21.
- MUŠINKA, A. 2002. Bývanie Rómov. In: *Súhrnná správa o Rómoch na Slovensku*. Ed. M. Vašečka. Bratislava : Inštitút pre verejné otázky, 2002, s. 631–656. ISBN 80-88935-41-5
- NÁKONEČNÁ, M. 1993. Andragogika a personální řízení. In: *Sociální politika*, 1993, roč. 19, č. 5, s. 10 – 11.
- OFFE, K. 1985. *Disorganized Capitalism : Contemporary Transformations of Work Politics*. Cambridge : Polity Press, 1985, s. 12 – 36.
- PALÁN, Z. 1997. *Výkladový slovník vzdelávaní dospelých*. Praha : Karolinum, 1997, s. 45.
- PERHÁCS, J. a kol. 2005. *Multidimenzionálne aspekty výchovy a vzdelávania*. Nitra : UKF, 2005, s. 67 – 69. ISBN 80-8050-893-3
- PERHÁCS, J. 1996. Úlohy teórie výchovy dospelých v procese konštituovania a rozvíjania sociálnej andragogiky. In: *Pedagogická revue*, 1996, roč. 48, č. 3 – 4, s. 133.
- PERHÁCS, J. 2002. Nezamestnaní ako cieľová skupina s možnosťou ich ďalšieho vzdelávania. In: *Identifikácia cieľových skupín andragogického pôsobenia*. Bratislava : Katedra Andragogiky, 2002, s. 26 – 35. ISBN 80-968564-7-2

- PETRASOVÁ, A. 2004. Postoje učiteľov k rómskej menšine. In: *Zvyšovanie úrovne socializácie rómskej komunity prostredníctvom vzdelávania*. Banská Bystrica : UMB, 2004, s. 59. ISBN 80-8055-905-8
- PRUCHAJ, J. 2002. *Moderní pedagogika*. 2. prepracované vydanie. Praha : Portál, 2002, s. 69, ISBN 80-7178-631-4
- PREINEROVÁ, A. 1993. *Ekonomika vzdelávania I*. Bratislava : Univerzita Komenského, 1993, s. 25 – 26.
- PRUSÁKOVÁ, V. 1996. Premeny vzdelávania dospelých. In: *Vzdelávanie dospelých*. Bratislava : AIVD v SR, 1996, roč. 1, č. 1, s. 26.
- PRUSÁKOVÁ, V. 2001. Andragogické aspekty skúmania cieľových skupín vo vzdelávaní dospelých. In: *Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie „Cieľové skupiny vo vzdelávaní dospelých*. Bratislava : FF UK, Katedra andragogiky, 2001. s. 21.
- PRUSÁKOVÁ, V. 2005. *Základy andragogiky I*. Bratislava : Gerlach Print : UK, 2005, s. 25. ISBN 80-8914205-2
- RADIČOVÁ, I. 2001. *Hic Sunt Romales*. Bratislava : Fulbrichtova komisia, 2001, s. 98 – 99.
- RADIČOVÁ, I. 2001. Chudoba a trh práce. In: *Slovenská republika: štúdiá o životnej úrovni, zamestnanosti na trhu práce*. Washington, D.C. : The World Bank, 2001, s. 77 – 116. ISBN 80-968155-4-7
- ROSINSKÝ, R. 2006. *Čhavale romale alebo motivácia rómskych žiakov k učniu*. Nitra : UKF, 2006, s. 70. ISBN 80-8050-955-7
- ROOM, G. 1995. Poverty and Social Exclusion? The New European Agenda for Policy and. In: *Beyond the threshold : The Measurement and Analysis of social exclusion*. Eds. G. Room. Bristol : The Polisy Press university Bristol, 1995, s. 1 – 9.
- SCHERVISH, P. 1981. The Structure of Employment of Unemployment. In: *Berg. I.* (ed.), op. cit. 1981, s. 42.
- STROBEL, P. 1996. *From Poverty to Exclusion: A wage – earning Society or society of human Right?* International Labour Review, 1996, č. 133, s. 178.
- ŠALINGOVÁ, M. 1993. *Vreckový slovník cudzích slov*. Bratislava : Kniha – spoločník, 1993, s. 194 – 669. ISBN 80-901160-2-7
- ŠÍROVÁ, L. 2006. Výchova mladých žien k manželstvu a rodičovstvu. In: *Dizertačná práca*. Bratislava : FF UK, Katedra andragogiky, 2006, s. 19.
- ŠAŠKO, P. 2002. Zdravotná situácia rómskej populácie. In: *Súhrnná správa o Rómoch na Slovensku*. Ed. M. Vašečka. Bratislava : Inštitút pre verejné otázky, 2002, s. 660-669. ISBN 80-88935-41-5
- ŠVEC, Š. 2000. Teoreticko-metodologické základy Andragogiky. In: *Pedagogica : Zborník filozofickej fakulty UK*. Bratislava : FF UK, 2000, s. 91 – 127.
- ŠVEC, Š. 1995. *Základné pojmy v pedagogike a andragogike*. Bratislava : Iris, 1995, s. 166. ISBN 80-89018-31-9
- ŠVEC, Š. 2002. Učiť sa byť a uspieť. In: *Pedagogická revue*, 2002, roč. 54, č. 1, s. 9 – 31.
- ŠVEC, Š. a kol. 1998. *Metodológia vied o výchove. Kvantitatívno-scientické a kvalitatívno-humanitné prístupy v edukačnom výskume*. Bratislava : Iris, 1998, s. 67 – 84. ISBN 80-88778-73-5
- TOFFLER, A. TOFFLEROVÁ, H. 1995. *Creating a new civilization*. Atlanta : Turner Publishing, 1995, s. 42. ISBN 80-85741-15-6
- TOKÁROVÁ, A. 1997. K teórii rozvoja ľudského a sociálneho potenciálu. In: *Vzdelávanie dospelých*. Bratislava : AIVD v SR, 1997, roč. 2, č. 2, s. 15–23. ISSN 1335-2350
- VELŠIC, M. 2005. Digitálna gramotnosť v SR. In: *Súhrnná správa o stave spoločnosti. Slovensko 2005*. Bratislava : Inštitút pre verejné otázky, 2005, s. 688 –713. ISBN 80-88935-84-9
- ZELINA, M. 2001. Otvorená občianska spoločnosť a celoživotné učenie. In: *Vzdelávanie dospelých*. Bratislava : AIVD v SR, 2001, č. 1, s. 8

Bibliografické odkazy v elektronickej forme

Informácia o realizácii bytovej politiky Rómov s najviac zaostalých rómskych komunít. [2006-02.02]. Dostupné na internete:

<http://www.rokovania.sk/app.../098A7666D0792F52C125B6700457AAD?openDocumen>

Program ozdravenia životného prostredia, zlepšenia hygienických podmienok a prevencie infekčných ochorení u obyvateľov rómskych osád. [2006-25-01]. Dostupné na internete:

<http://www.rokovania.sk/ap...1216C196066FF5EFC1256BC200468AF0?OpenDocumen>

Prehľad stavu zásobovania obyvateľstva pitnou vodou v marginalizovaných rómskych osídleniach s návrhom dočasných vyrovnávacích opatrení. [2006-02-02]. Dostupné na internete:

<http://www.rokovania.sk/.../72CBD99A9E7B7D3CC1256DB4002BD89B?OpenDocumen>

<http://www.uips.sk/statis/separat>

<http://statistic.sk/databáza> Slovstat, Eurostat

<http://www.zbierkazakonov.sk/Zakon> o pomoci v hmotnej núdzi

A TUDÁSALAPÚ GAZDASÁG SZÜKSÉGLETEI ÉS A TÁRSADALMILAG KIREKESZTETT ROMÁK OKTATÁSI PARADIGMÁI

Összefoglalás

A tanulmány bemutatja a szegregált roma telepeken élő, társadalmilag kirekesztett romák oktatási feltételeit, szembesítve napjaink munkaerő-piaci igényeivel. A szerző kiemelt figyelmet szentel a kirekesztett roma lakosság felnőttképzési esélyeinek. A tanulmány részét képezi egy tudományos felmérés is, amely a dél-szlovákiai Tallós községben található roma telepen valósult meg az ott élő romák humán erőforrásának versenyképességi mutatóinak feltárása céljából. A szerző megállapítja, hogy a társadalmilag kirekesztett romák foglalkoztatási esélyeinek növelése céljából az elkövetkező években olyan speciális felnőttképzési programok elindítására lesz szükség, amelyek kifejezetten a szegregált roma telepeken élő romák sajátosságait veszik figyelembe.

ANNA PLÍŠKOVÁ

K NIEKTORÝM ASPEKTOM POUŽÍVANIA RUSÍNSKEHO SPISOVNÉHO JAZYKA VO VZDELÁVACOM SYSTÉME SLOVENSKEJ REPUBLIKY

[A RUSZIN IRODALMI NYELV A SZLOVÁK KÖZTÁRSASÁG OKTATÁSI RENDSZERÉBEN]

História európskych národov dokumentuje, že atribút rozhodujúceho činiteľa pri vzniku, formovaní a ďalšej existencii mnohých národov možno prisúdiť jazyku. Jazyk je nielen nástroj mnohoaspektového dorozumievania sa a myslenia, ale jeho prostredníctvom sa uchovávali a tradujú duchovné schopnosti i výtvy predchádzajúcich generácií. Prostredníctvom jazyka sa v minulosti i v súčasnosti riešili a riešia viaceré otázky národného, kultúrneho i politického života. Je preto logické, ak má každá národná ako aj menšinová komunita záujem o zabezpečenie všestranného a funkčného používania svojho materinského jazyka.

„Z lingvistického hľadiska majú všetky jazyky, od narodenia používané istou skupinou ľudí, rovnakú hodnotu. Všetky sú logickým, kognitívnym komplexom, schopným vyjadriť akékoľvek myšlienky a koncepcie, pravda za predpokladu, že kultivovaniu a tvorbe nových – najmä lexikálnych - jazykových prostriedkov sa venuje dostatočná pozornosť“ (Ripka, 2000). Uvedená konštatácia sa celkom logicky vzťahuje aj na materinský jazyk Rusínov, ktorý hlavne po roku 1989, vďaka zmeneným spoločensko-politickým pomerom v Európe, zaznamenáva výrazný rozvoj, a po kodifikácii (1995) nachádza svoje uplatnenie v rôznych sférach kultúrno-spoločenského života danej národnosti: v literárnej, mediálnej, konfesionalnej, scénicko-divadelnej, v školskej a sčasti v oficiálnej (úradnej). Tento moment sa bezpochyby pozitívne premietol aj do kvality národnostného povedomia Rusínov, majúci svoje vyjadrenie v kvantitatívnom deklarovaní národnostnej príslušnosti. Výsledky sčítania obyvateľstva z r. 2001 (rusínska národnosť: 24 201 obyvateľov, materinský jazyk rusínsky 54 907 obyvateľov) v porovnaní s r. 1991 (rusínska národnosť: 16 937 obyvateľov, materinský jazyk rusínsky: 49 099 obyvateľov) dokumentujú, že v obciach, v ktorých pôsobí kňaz rešpektujúci národnostný pôvod svojich veriacich a praktizujúci pastoračiu v ich materinskom jazyku, a tam, kde sa v škole vyučuje materinský jazyk rusínsky, sa obyvateľstvo vo väčšej miere vracia k svojej tradičnej národnosti a k materinskému jazyku. Štatistiky evidujú (porov. Lipinský, 2002), že v okresoch severovýchodného Slovenska s kompaktným osídlením Rusínov, percentuálne v niektorých obciach v r. 2001 stúpol počet obyvateľov rusínskej národnosti až o vyše 500 % v porovnaní s rokom 1991, pričom v 68 obciach počet príslušníkov rusínskej národnosti vzrástol o minimálne 100 % v porovnaní s r. 1991. Ide predovšetkým o obce v okresoch: Svidník, Stropkov, Humenné, Vranov nad Topľou, Snina, Medzilaborce, Bardejov, Stará Ľubovňa, Spišská Nová Ves, Gelnica, Levoča, Michalovce, Sobrance, Prešov, Sabinov.

Skúmajúc efektivitu vplyvu materinského jazyka rusínskeho prostredníctvom jednotlivých funkčných sfér na národnostné povedomie Rusínov, zistili sme, že najvplyv-

nejšími sú sféry konfesionalna a školská. Pritom musíme konštatovať, že nárast počtu obyvateľov rusínskej národnosti a ich jazyková identifikácia – podľa výsledkov výskumu zverejneného v publikácii *Sebareflexia postavenia a vývoja Rusínov na Slovensku. Niektoré výsledky etnosociologického výskumu na severovýchodnom Slovensku v roku 2002* (Lipinský, 2002) priamo korešponduje s významným nárastom počtu obyvateľov gréckokatolíckeho (v 11 z 69 uvedených obcí) a pravoslávneho (v 14 z 69 obcí) vierovyznania. No najväčší nárast obyvateľov rusínskej národnosti na Slovensku je zaznamenaný v obciach s nárastom počtu príslušníkov obidvoch konfesií súčasne (až v 20 z 69 obcí). Preto nie je náhodné, že práve v takýchto obciach je aj najväčší predpoklad pre vznik škôl s vyučovaním materinského rusínskeho jazyka. Z hľadiska národnostnej perspektívy Rusínov je preto dôležité, aby sa práve týmto sféram venovala náležitá pozornosť tak zo strany samotnej komunity, ako aj štátu, a v prípade konfesionalnej sféry aj obidvoch cirkví východného obradu – gréckokatolíckej a pravoslávnej –, ku ktorým sa Rusíni tradične hlásia.

Vo vzdelávacom systéme Slovenskej republiky sa používa rusínsky jazyk od školského roku 1997/98, kedy sa vyučovanie rusínskeho jazyka ako materinského začalo na I. stupni základných škôl. Do toho času na Slovensku neexistovali žiadne formy jazykovej prípravy žiakov v rusínskom jazyku. Rusínske, resp. v tradičnom ponímaní „ruské“, školstvo sa rozpadlo nie z viny Rusínov v roku 1953 – následkom násilného administratívneho zásahu. Vtedy tradičné „ruské“ školy boli nahradené ukrajinskými školami, ale ich počet sa postupne významne zredukoval: kým v školskom roku 1966/67 existovalo ešte 58 ukrajinských škôl s 5 154 žiakmi, tak v školskom roku 1985/86 to bolo už len 19 škôl s 1 343 žiakmi, a v školskom roku 1996 – iba 10 škôl so 700 žiakmi (Vanat, Ryčalka, Čuma, 1992). Príčinou takého výrazného zániku ukrajinských škôl bol fakt, že prevažná časť Rusínov neprijala ukrajinský jazyk za svoj materinský, a preto sa radšej preorientovala na školy s vyučovacím jazykom slovenským. Z dôvodu nemožnosti hlásiť sa k svojej rusínskej národnosti si takisto prevažná časť Rusínov zvolila radšej slovenskú národnostnú orientáciu.

V snahe zastaviť progresívnu slovakizáciu Rusínov na Slovensku si rusínske obrodenecké hnutie v bývalom Československu po roku 1989 vytýčilo ako svoj prvoradý cieľ obnovu rusínskeho národnostného školstva, pretože iba v ňom videlo „*garanciu zachovania a rozvoja národnostnej a jazykovej identity Rusínov*“ (Magocsi, 1996).

S odstupom času je potrebné konštatovať, že predstaviteľom rusínskeho hnutia na Slovensku sa od roku 1989 podarilo zrealizovať zásadné kroky, ktoré viedli k tomu, že deti rodičov rusínskej národnosti opäť získali možnosť v školách sa učiť materinský rusínsky jazyk. Kultúrno-spoločenská organizácia Rusínska obroda na Slovensku od začiatku svojej existencie (1990) požadovala, aby sa v 1. – 4. ročníku základných škôl a rovnako aj vo výchovnom procese materských škôl nepoužíval ukrajinský, ale materinský rusínsky jazyk. Napriek tomu, že pri riešení tejto dôležitej otázky sa spočiatku hovorilo aj o koordinovanom postupe s proukrajinskou kultúrno-spoločenskou organizáciou Zväzom Rusínov-Ukrajincov na Slovensku, pretože vo vyšších ročníkoch ZŠ sa v tom čase uvažovalo s prechodom na vyučovanie ukrajinského alebo ruského spisovného jazyka (porov. Stanovisko, 1999), prvotné návrhy sa postupom času modifikovali v súvislosti s procesom profilácie programu rusínskeho hnutia na Slovensku a v celoeurópskom kontexte, požadujúceho uznanie Rusínov ako samostatného etnika a vytvorenie rusínskeho spisovného jazyka. Kodifikácia rusínskeho jazyka na Slo-

vensku v roku 1995 sa stala základným kritériom pre zavedenie materinského jazyka Rusínov do vzdelávacieho systému Slovenskej republiky.

Zavedeniu rusínskeho spisovného jazyka do školskej praxe predchádzalo vytvorenie základných dokumentov. V prvom rade išlo o:

1. *Koncepciu vyučovania rusínskeho jazyka ako materinského na základných školách s vyučovaním rusínskeho jazyka* (1996), ktorú vypracoval Štátny pedagogický ústav v Bratislave, detašované pracovisko v Prešove (autor: Vasil' Jabur), a
2. *Koncepciu vzdelávania detí občanov Slovenskej republiky rusínskej národnosti* (1996), ktorú vypracovalo Ministerstvo školstva Slovenskej republiky.

V nadväznosti na ne v niekoľkých etapách vznikali, a následne v súlade s potrebami vyučovacieho procesu sa aj modifikovali, ďalšie nevyhnutné pedagogické dokumenty, ktoré schválilo Ministerstvo školstva SR: *Učebné osnovy z rusínskeho jazyka pre 1. – 4. ročník základnej školy s vyučovaním rusínskeho jazyka* (1997), *Učebné plány pre 1. – 4. ročník základnej školy s vyučovaním rusínskeho jazyka* (1997); *Učebné osnovy a plány rusínskeho jazyka a literatúry pre 5. – 9. ročník ZŠ s vyučovaním rusínskeho jazyka* (2000); *Učebné osnovy rusínskeho jazyka a literatúry pre 1. ročník štvorročného gymnázia* a *Alternatívny učebný plán gymnázia s vyučovaním rusínskeho jazyka* (2001), *Učebné osnovy rusínskeho jazyka a literatúry pre štvorročné gymnázia s vyučovacím jazykom rusínskym a s vyučovaním rusínskeho jazyka* (2002, 2004); *Obsah a proces vyučovania rusínskych reálií pre žiakov základných a stredných škôl s vyučovaním rusínskeho jazyka* (2003); *Učebné osnovy Rusínskeho jazyka a literatúry pre stredné pedagogické školy s vyučovacím jazykom rusínskym a s vyučovaním rusínskeho jazyka* (2006).

Príprava obidvoch koncepcií mala principiálny význam pre zavedenie rusínskeho jazyka do vzdelávacieho systému SR, no väčšiu dôležitosť pripisujeme najmä prvej z nich – *Koncepcii vyučovania rusínskeho jazyka ako materinského na základných školách s vyučovaním rusínskeho jazyka*. Bolo to po prvýkrát po 40-ročnom období totalitnej vlády, kedy Rusíni vôbec mohli, a k tomu ešte aj slobodne, sami sformulovať základný program výučby svojho materinského jazyka na základných školách, ktorý by vytyčoval osobitosti osvojovania rusínskeho jazyka, zásady, ciele, obsah vyučovania, etapy osvojovania a hodinovú dotáciu. Podstata navrhovanej koncepcie spočívala „v orientácii obsahu vyučovania na komunikatívno-pragmatické ciele s takým zámerom, aby výsledkom školského vzdelávania bolo osvojenie si jazykového systému rusínskeho jazyka v komunikatívnych činnostiach“ (Jabur, 1996). Vychádzalo sa z toho, že „cieľom vzdelávania nie sú vedomosti, ale činnosti na základe získaných vedomostí“ (Jabur, 1996). Očividne bola koncepcia vyučovania rusínskeho jazyka postavená na inej filozofii ako to bolo zvykom pri vyučovaní materinských jazykov: zvyčajne sa pri materinských jazykoch vychádzalo z analyticko-syntetickej metódy a heuristickej metódy, ale pri rusínskom jazyku sa základom stala komunikatívna metóda, ktorá je v súčasnosti najrozšírenejšia pri výučbe cudzích jazykov. Znamená to, že aj učebné osnovy boli koncipované v súlade s komunikatívnym princípom a primeranosťou veku tak, že v 1. – 4. ročníku ZŠ dominuje indukčný prístup a ústny prejav nad písomným, v 5. – 9. ročníku je indukčný prístup s deduktívnym približne v rovnováhe, podobne ako ústny prejav s písomným. Vychádzajúc z komunikatívneho princípu, koncepcia neoddeľovala jazykovú časť od slohovej, a takisto čítanie od ostat-

ných rečových činností. Konceptia predmetu za základný cieľ vyučovania rusínskeho jazyka na ZŠ stanovuje osvojenie spisovnej podoby materinského rusínskeho jazyka v spojení s výrazným rozvojom rečových zručností. Z tohto základného cieľa vyplývajú aj čiastkové ciele, ktoré majú žiaci dosiahnuť nielen v jednotlivých ročníkoch, ale aj z celkového pohľadu podľa jednotlivých komunikatívnych zručností (počúvanie, hovorenie, čítanie a písanie). Obsahom vyučovania rusínskeho jazyka na ZŠ je predovšetkým systematický nácvik produktívnych i receptívnych komunikatívnych aktivít v ústnej a písomnej forme a formovanie jazykových návykov na báze osvojovaných jazykových prostriedkov, t. j. výslovnosti, pravopisu, slovnej zásoby, gramatických a štylistických poznatkov. V súlade so špecifikáciou nácviku rečových činností, daná konceptia vyučovania rusínskeho jazyka na I. stupni člení do troch etáp:

1. **Predazbuková etapa** (1. ročník a začiatok 2. ročníka ZŠ), pre ktorú je charakteristický rozvoj ústnej reči;
2. **Azbuková etapa** (2. ročník a začiatok 3. ročníka ZŠ), cieľom ktorej je formovanie počiatkových zručností a návykov čítania a písania a ďalší rozvoj návykov ústnej reči získaných v predazbukovej etape;
3. **Poazbuková etapa** (3. a 4. ročník ZŠ), v ktorej sa realizuje jednak rozvoj parciálnych jazykových návykov (výslovnostného, lexikálneho a gramatického) a zároveň návykov súvislej reči (monologickej a dialogickej, ústnej a písomnej).

Čo sa týka hodinovej dotácie, konceptia predmetu navrhovala dvojaký variant:

1. predmet sa začne vyučovať od 1. ročníka po 2 hodiny, a od 2. po 9. ročník po 3 hodiny týždenne, alebo
2. predmet sa začne vyučovať od 2. triedy po 2 hodiny týždenne.

V školskej praxi sa od samého začiatku využíval variant druhý, aby sa predišlo prílišnej preťažnosti detí a vzniku psychickej bariéry pri osvojovaní si súčasne dvoch typov písma (latinky a azbuky) v 1. ročníku. To je jedným z významných špecifik vyučovania rusínskeho jazyka ako materinského. Druhým je uplatnenie porovnávacieho slovensko-rusínskeho hľadiska. Zvyčajne sa pri výučbe jazykov prihliada na materinský jazyk, pretože ďalší jazyk si deti osvojujú pod zorným uhlom materinského jazyka. Pri vyučovaní rusínskeho jazyka je tento proces trocha svojský, pretože deti majú skôr zafixované mnohé jazykové javy slovenského jazyka, čo pozitívne i negatívne vplýva na výučbu materinského rusínskeho jazyka. To, že rusínsky jazyk si zo začiatku budú deti osvojovať cez zorný uhol slovenčiny, je síce istý paradox, ale taká je reálna situácia, ktorú treba rešpektovať, a zohľadňovať pri výučbe kladný i záporný vplyv slovenčiny (čiže transpozíciu a interferenciu). Táto skutočnosť stavia do špecifickej situácie aj učiteľov rusínskeho jazyka, na ktorých sa kladú vyššie profesionálne kritériá – musia mať dobrú predstavu o kontaktných bodoch oboch jazykov a adekvátne ich využívať v praxi. Z druhej strany však konceptia učiteľov varuje v miere používania slovenčiny pri vyučovaní rusínskeho jazyka, ktoré „nemá byť príliš časté, skôr zriedkavejšie a opatrné“ (Jabur, 1996).

Konceptia vyučovania rusínskeho jazyka ako materinského na základných školách s vyučovaním rusínskeho jazyka vytvorila základy pre vyučovanie materinského jazyka v slovenských školách. Jej dôsledná realizácia by mala prispieť nielen k zachovaniu a pestovaniu národnej identity, osobitnej minoritnej kultúry, ale najmä „k zachovaniu a rozvoju jazyka predkov, používanie ktorého v spisovnej podobe v škole umožní pos-

tupné rozšírenie funkcií jazyka rusínskej národnosti, umožní znovuzrodenie a postupné rozširovanie rusínsky hovoriaceho prostredia v rozličných sférach spoločenského života, zabezpečí prirodzenú túžbu vrátiť sa k čo najčastejšiemu používaniu rusínskeho materinského jazyka v bežnom (najmä v rodinnom) živote, túžbu vrátiť sa naspäť k rusínskym rodinným tradíciám, čo prispeje k obrozeniu jazyka a k vytváraniu príkladov kultúrnej, inteligentnej komunikácie čoraz vycibrenejším normatívnym spisovným jazykom. Za priaznivých okolností toto by malo prispieť i k zastaveniu postupného odumierania základného prameňa pre spisovný jazyk – prirodzených, živých rusínskych nárečí, čistej, ušľachtilej, nenarušenej živej reči“ (Jabur, 1966). Vlastne tento moment bol aj jedným zo základných cieľov celého obrodeneckého hnutia Rusínov po roku 1989, ktorí najväčšie nádeje na úspech svojho nového národno-identifikačného procesu vkladali a vkladajú do výučby rusínskeho jazyka ako materinského na všetkých stupňoch škôl. A to aj napriek tomu, že ich materinský jazyk má mať oveľa skromnejšie postavenie než jazyky vyučovacie, pretože jeho výučba sa predpokladá iba v školách (resp. v triedach) s vyučovaním rusínskeho jazyka, čiže iba v školách s vyučovacím jazykom slovenským.

Uvedenie materinského jazyka Rusínov do školského systému po roku 1989 upravovala druhá koncepcia – *Koncepcia vzdelávania detí občanov Slovenskej republiky rusínskej národnosti* (1996)¹, ktorá akceptovala základné princípy alternatívneho vzdelávania i spoločenskú požiadavku občanov SR rusínskej národnosti na vzdelanie v materinskom jazyku. Začleňovanie jazyka do školského systému sa v zmysle tejto koncepcie malo začať od materských škôl s výchovným jazykom rusínskym, ktoré mali vzniknúť na základe požiadaviek rodičov. Napriek tomu, že predpoklady k tomu boli a sú, pretože v mnohých obciach s prevahou rusínsky hovoriaceho obyvateľstva sa ako výchovný jazyk súbežne so slovenským používa aj rusínsky, oficiálne v SR dodnes neexistuje ani jedna materská škola s výchovným jazykom rusínskym. Neplnenie prijatej koncepcie sa dá pripísať tomu, že tak rodičia, ako aj kompetentné inštitúcie danému problému nevenujú dostatočnú pozornosť a nepovažujú za dôležité zmenu v prospech vzniku, resp. transformácie, materských škôl s výchovným jazykom rusínskym realizovať. V dôsledku toho sa deti rodičov rusínskej národnosti na Slovensku aj v súčasnosti vychovávajú, podobne ako to bolo do roku 1989, v materských školách s oficiálnym výchovným jazykom slovenským alebo dokonca ukrajinským, hoci je známe, že tento prakticky fungoval aj pred rokom 1989 maximálne v jednej MŠ – v Prešove. Myslíme si, že je to problém, ktorým by sa mali zaoberať aj zriaďovatelia materských škôl, t. j. obecné úrady hlavne v obciach s prevahou rusínsky hovoriaceho obyvateľstva. Tento výsledok zrejme korešponduje aj s nepriaznivou situáciou pri výchove pedagogických pracovníkov pre materské školy v regiónoch s prevahou rusín-

1 *Koncepciu vzdelávania detí občanov Slovenskej republiky rusínskej národnosti* schválilo Ministerstvo školstva SR v auguste 1996. Vychádzala z uplatňovania práva na vzdelávanie v materinskom jazyku národnostných menšín zakotveného v Ústave SR. čl. 34, odst. 2 písm. a), zákona č. 29/1984 Zb. o sústave základných a stredných škôl (školský zákon) v znení neskorších zmien a doplnkov (úplné znenie 350/1994 Z. z.) § 3, Rámcového dohovoru Rady Európy o ochrane národnostných menšín, ktorý NR SR ratifikovala.

sky hovoriaceho obyvateľstva. Napriek tomu, že predmetná koncepcia v perspektívnych zámeroch rátala s ich prípravou v rámci niektorej strednej pedagogickej školy v Prešovskom kraji, a v r. 2006 boli Ministerstvom školstva SR aj schválené *Učebné osnovy Rusínskeho jazyka a literatúry pre stredné pedagogické školy s vyučovacím jazykom rusínskym a s vyučovaním rusínskeho jazyka*, ani v tomto bode sa však jej zámery zatiaľ naplniť nepodarilo.

Dôslednejšie sa *Koncepcia vzdelávania detí občanov Slovenskej republiky rusínskej národnosti* doposiaľ realizovala vo vzťahu k základným školám. Predpokladala v základných školách zriadiť triedy, resp. skupiny s vyučovaním rusínskeho jazyka, kde by sa všetky predmety, okrem materinského jazyka, vyučovali v jazyku slovenskom v súlade s navrhovanými učebnými plánmi.

Začleneniu rusínskeho jazyka do školského systému na Slovensku predchádzali dva prieskumy záujmu rodičov. Prvý prieskum v roku 1994 bol zameraný na zistenie záujmu rodičov o výučbu predmetu rusínsky jazyk a kultúra v 2. ročníku ZŠ. Realizoval sa prostredníctvom zástupcov Rusínskej obrody cez ich členskú základňu. V tom čase záujem prejavilo v troch okresoch 251 žiakov 2. ročníka ZŠ. Druhý, podrobný prieskum prebiehal začiatkom roka 1996 prostredníctvom školských správ východného Slovenska, t. j. tam, kde podľa Sčítania ľudu, domov a bytov z roku 1991 bola najväčšia koncentrácia rusínskeho obyvateľstva – v okresoch Bardejov, Humenné, Svidník, Prešov, Stará Ľubovňa, Vranov nad Topľou. Prieskum bol rozdelený na dve časti:

- zisťovanie záujmu rodičov pri zápise detí do 1. ročníka ZŠ, pri ktorom boli rodičia oboznámení s možnosťou zavedenia rusínskeho jazyka do ZŠ;
- zisťovanie záujmu rodičov už školopovinných detí od 2. ročníka až po 8. ročník ZŠ.

Vyhodnotenie prieskumu ukázalo, že v 47 obciach v 57 ZŠ malo záujem o vyučovanie rusínskeho jazyka 582 žiakov. Z uvedených počtov vyplývala potreba úzkej spolupráce Ministerstva školstva SR s príslušnými školskými správami pri hľadaní reálnych možností zavedenia rusínskeho jazyka do ZŠ. Dňa 12. 6. 1996 sa v Bardejove uskutočnilo pracovné stretnutie zamerané na riešenie organizačno-pedagogických problémov zavedenia predmetu rusínsky jazyk a literatúra do ZŠ. Z dôvodu nerovnomerného rozptýlenia žiakov v obciach a v ZŠ boli dohodnuté tieto kritériá:

1. zaviesť predmet Rusínsky jazyk a literatúra len na I. stupeň ZŠ z dôvodu vydávaných a pripravených učebníc² na príslušných školských správach;
2. zriadiť triedu jedného ročníka alebo integrovanú skupinu z ročníkov I. stupňa pri minimálnom počte 6 žiakov;
3. koncom augusta alebo začiatkom septembra (1996) zorganizovať odbornometodický seminár pre učiteľov, ktorí majú záujem vyučovať predmet rusínsky jazyk a literatúra.

Na základe takto zvolených kritérií a po predchádzajúcich prieskumoch ako aj po vypracovaní základných školských dokumentov bolo možné a reálne v školskom roku

---

2 V roku 1994 boli vo vydavateľstve Rusínskej obrody v Prešove vydané učebnice: *Šlabikár rusínskeho jazyka pre 2. ročník ZŠ* (autor Ján Hrib), *Čítanka v rusínskom jazyku pre 2. ročník ZŠ* (J. Hrib), *Pravidlá rusínskeho pravopisu* (Vasil' Jabur), *Ortografický slovník rusínskeho jazyka* (Juraj Paňko a kol.) a *Slovník lingvistických termínov* (J. Paňko).

1997/98 zaviesť predmet rusínsky jazyk a literatúra do 12 ZŠ v 5 okresoch severovýchodného Slovenska (viď nasledujúcu tabuľku):

Okresy	Humenné	Medzilaborce	Svidník	Stará Ľubovňa	Vranov n. Topľou
ZŠ	Zboj	Ul. Komenského	Ul. 8. mája	Ul. Komenského	Ruská Poruba
		Ul. Duchnovičova	Ladomírová	Ul. Levočská	
			Havaj	Ul. Štúrova	
				Šarišské Dravce	
				Čirč	

Tab. 1 Výsledky prieskumu sú spracované v nasledujúcej tabuľke podľa okresov:

	Počet ZŠ	V obciach	Počet žiakov
Okres Svidník			
1. ročník	8	4	19
2. – 4. ročník	7	9	49
5. – 8. ročník	8	6	48
Okres spolu	15	12	116
Okres Stará Ľubovňa			
1. ročník	7	5	27
2. – 4. ročník	10	8	67
5. – 8. ročník	10	8	50
Okres spolu	12	10	144
Okres Humenné			
1. ročník	6	5	10
2. – 4. ročník	24	15	129
5. – 8. ročník	13	8	153
Okres spolu	25	20	292
Okres Bardejov			
1. ročník	0	0	0
2. – 4. ročník	2	2	5
5. – 8. ročník	2	2	12
Okres spolu	4	4	17
Okres Vranov nad Topľou			
1. ročník	1	1	2
2. – 4. ročník	1	1	3
5. – 8. ročník	1	1	9
Okres spolu	1	1	13
Okres Prešov			
1. ročník	0	0	0
2. – 4. ročník	0	0	0
5. – 8. ročník	0	0	0
Okres spolu	0	0	0
Všetky okresy spolu	57	47	582

Praktické riešenie problému v skutočnosti však nebolo až také úspešné ako signalizoval prieskum z roku 1996, pretože výučba rusínskeho jazyka v šk. r. 1997/98 sa začala napokon iba na 4 základných školách³ – v Medzilaborciach a vo Svidníku, a priamo korešpondovala s účinnosťou kultúrno-osvetovej práce národnostného občianskeho združenia Rusínska obroda v týchto regiónoch, ktoré tu malo významnú členskú základňu. Angažovanosť jej jednotlivých členov bola napokon rozhodujúca tak pri vzniku ďalších 6 základných škôl a jedného gymnázia (v Medzilaborciach) s vyučovaním rusínskeho jazyka, ako aj vysokoškolskej inštitúcie Ústavu národnostných štúdií a cudzích jazykov na Prešovskej univerzite s Oddelením rusínskeho jazyka a kultúry (1999). Vďaka tomu sa v školskom roku 2004/2005 predmet rusínsky jazyk a literatúra na Slovensku vyučoval na 9 ZŠ ako nepovinný predmet, na jednej ZŠ (Šarišský Štiavnik) ako povinný, na 1 gymnázium ako nepovinný a ako prehĺbená forma štúdia na Prešovskej univerzite (viď nasledujúcu tabuľku). Čo sa týka počtu žiakov a študentov, ktorí túto výučbu navštevovali, podľa správy metodika rusínskeho jazyka Metodicko-pedagogického centra v Prešove, Mgr. Štefana Suchého, ich v roku 2003 bolo „okolo pol tisícky“ (Suchý, 2003).

Čo sa týka rozširovania siete škôl s vyučovaním rusínskeho jazyka, v súčasnosti sme svedkami obdobia stagnácie alebo v horšom prípade dokonca redukcie počtu základných škôl s vyučovaním rusínskeho jazyka. V školskom roku 2006/2007 evidujeme už len osem ZŠ, kde sa realizuje výučba materinského rusínskeho jazyka, a to znamená že došlo aj k významnému úbytku žiakov, ktorí sa učia rusínsky jazyk, a to či vo forme nepovinného predmetu, alebo iba krúžku, čo považujeme za jedno z významných rizík pri udržaní aj aktuálneho stavu. V poslednom čase sa výučba prestala realizovať v dvoch ZŠ (na ul. 1. mája v Snine a na II. ZŠ vo Svidníku) z technických príčin (delimitácia školy alebo redukcia úväzku učiteľa následkom ekonomických príčin), a na jedinej strednej škole, na Gymnázium v Medzilaborciach, kde problém nastal údajne v dôsledku absencie kvalifikovaného pedagóga. Na Slovensku doposiaľ neexistujú školy s vyučovacím jazykom rusínskym, napriek tomu, že pedagogické dokumenty boli aj pre takýto typ školy Ministerstvom školstva SR schválené a teda sú v platnosti.

Tab. 2 Stav vyučovania rusínskeho jazyka v školskom roku 2004/2005

Okresy	Medzilaborce	Snina	Svidník	Stropkov	Prešov
Základné školy	Ul. Duchnovičova, Ul. Komenského, Radvaň nad Laborcom	Ul. 1. mája, Pčoliné, Stakčín	CZŠ sv. Juraja, II. ZŠ, Šarišský Štiavnik	Kolbovce	
Stredné školy	Gymnázium, ML				
Vysoké školy					Prešovská Univerzita

3 V okrese Medzilaborce sa v šk. r. 1997/98 začala výučba rusínskeho jazyka na ZŠ na ul. Komenského a na ZŠ na ul. Duchnovičovej, a v okrese Svidník – na Cirkevnej ZŠ sv. Juraja a na II. ZŠ na ul. arm. gen. L. Svobodu.

Tab. 3 *Vyučovanie rusínskeho jazyka v tabuľkovom vyjadrení v školskom roku 2006/2007*

P. č.	Škola	Učitelia rusínskeho jazyka	Počet žiakov	Forma vyučovania
1.	ZŠ Stakčín	Mgr. Kamila Hudáková	I.st. – 6 II.st. – 8	Nepovinný predmet
2.	ZŠ Radvaň n. Laborcom	Mgr. Marek Gaj	I.st. – 20 II.st. – 18	Nepov. pr. Kružok
3.	ZŠ Pčoliné	Mgr. Vlasta Morochovičová	I. st. – 8	Kružok
4.	ZŠ Kolbovce	Mgr. Helena Antošová	II. st. – 15	Nepov. pr.
5.	Cirkevná ZŠ sv. Juraja, Svidník	Mgr. Miloš Stronček	I. st. – 10	Nepov. pr.
6.	ZŠ Duchnovičova, Medzilaborce	Mgr. Anna Mihaľová	I. st. – 9	Nepov. pr.
7.	ZŠ Komenského, Medzilaborce	Mgr. Iveta Melničáková	I.st. – 33 II.st. – 13	Nepov. pr. Nepov. pr.
8.	ZŠ Šarišský Štiavnik	Mgr. Mária Baková, Mgr. Monika Sakarová	I. st. – 23 II.st. – 35	Povinný pr. Kružok
Spolu	8 základných škôl	9 učiteľov	198 žiakov	

Ak však túto štatistiku porovnáme so správou Metodicko-pedagogického centra v Prešove z roku 2003 (Suchý, 2003), tak v školskom roku 2006/2007 je evidentný pokles počtu žiakov, ktorí navštevujú akúkoľvek formu vyučovania rusínskeho jazyka, a to minimálne o 50 %. Táto skutočnosť vyvoláva mnohé otázky a otázky o perspektíve národnostného školstva Rusínov na Slovensku, ak sa však o takomto dá v danej situácii hovoriť, ale tým aj o perspektíve zachovania Rusínov ako etnika. Ich riešenia by mali hľadať predovšetkým rusínske občianske združenia, ktorých je v Slovenskej republike v súčasnosti zaregistrovaných 15, v spolupráci s Ministerstvom školstva SR. Zdá sa však, vychádzajúc z evidencie projektov rusínskych občianskych združení v grantovom systéme Ministerstva kultúry SR, že tieto organizácie si ako keby daný stav neuvedomovali, pretože vo svojej činnosti už dlhodobo preferujú spravidla folklórne akcie⁴, ktoré, ako dokazuje aj vyššie uvedená štatistika, majú iba nepatrný dosah na národno-vedomovací proces tohto etnika, ktorý, podľa nášho názoru, bez existencie fungujúceho rusínskeho národnostného školstva nie je možný.

Najčastejším problémom, ktorý vyučovanie predmetu rusínsky jazyk a literatúra na Slovensku od samého začiatku sprevádza, je nedostatok kvalifikovaných pedagógov, pretože až v školskom roku 2003/2004 v niektorých školách s vyučovaním rusínskeho jazyka začali pôsobiť prví absolventi Prešovskej univerzity s aprobáciou pre rusínsky jazyk. Ide o absolventov prehĺbenej formy štúdia, hlavne študijného odboru Učiteľstvo pre I. stupeň ZŠ Pedagogickej fakulty v Prešove, ktorá sa v rámci tejto univerzity realizovala od akademického roku 1999/2000 do roku 2006/2007, kedy túto formu štúdia ukončila štátnicou posledná študentka. V tom istom akademickom roku začala Prešovská univerzita realizovať bakalársku formu nového akreditovaného študijného programu Rusínsky jazyk a literatúra v kombinácii s 12 inými študijnými programami⁵ v rámci odboru Učiteľstvo akademických predmetov. Dá sa teda očakávať, že za pri-

4 Zdroj: http://registerkultury.gov.sk/granty2007/statistiky_verejne.php

5 Na Prešovskej univerzite je od akademického roku 2006/2007 možné študovať bakalársky študijný program Rusínsky jazyk a literatúra s ruským jazykom a literatúrou, nemeckým jazykom a literatúrou a dejepisom na filozofickej fakulte, s anglickým jazykom a literatúrou, biológiou, geografiou, hudobnou a výtvarnou výchovou na Fakulte humanitných a prírodných vied, s telesnou výchovou na Fakulte športu a s náboženskou výchovou na oboch teologických fakultách PU – gréckokatolíckej a pravoslávnej.

aznivých okolností prví kvalifikovaní pedagógovia pre vyučovací predmet Rusínsky jazyk a literatúra na II. stupni základnej školy a na stredných školách nastúpia do pedagogickej praxe až v školskom roku 2011/2012, ak sa teda súčasní študenti bakalárskeho štúdia rozhodnú absolvovať aj magisterský študijný program, ktorý v súčasnosti pripravuje Ústav regionálnych a národnostných štúdií PU na akreditáciu.

Spomínaná nekvalifikovanosť hlavne učiteľov základných škôl, ktorí prejavili záujem o vyučovanie predmetu rusínsky jazyk a literatúra, sa doteraz riešila, a zrejme to tak bude aj v nasledujúcich rokoch, organizovaním prázdninových kurzov rusínskeho jazyka pre učiteľov základných a stredných škôl, hlavnými organizátormi ktorých boli Štátny pedagogický ústav v Bratislave a Metodicko-pedagogické centrum v Prešove. Predpokladáme, že od akademického roku 2007/2008, po doriešení legislatívnych podmienok pre externé štúdium vládou SR, si súčasní učitelia rusínskeho jazyka na Prešovskej univerzite budú môcť rozšíriť svoju doterajšiu aprobáciu, a tak získať platný bakalársky či neskôr magisterský diplom aj pre vyučovací predmet Rusínsky jazyk a literatúra po absolvovaní externej formy štúdia.

Zhrňujúc môžeme konštatovať, že rusínsky materinský jazyk v porovnaní s ďalšími spoločenskovednými predmetmi má na súčasnom stupni jeho uplatňovania v škole iba okrajové postavenie. Preto v záujme uchovania tohto menšinového jazyka je dôležité, aby sa v praxi k nemu zmenil prístup a aby z *nepovinného predmetu sa zaradil do kategórie vyučovania materinského jazyka ako povinného* v školách v regiónoch s minimálne 20-percentnou rusínskou komunitou. Tento cieľ sa však dá dosiahnuť len cestou cieľavedomej a systematickej kultúrno-osvetovej činnosti medzi rodičmi žiakov, na ktorú by sa mali podujat', resp. pokračovať v nej, hlavne rusínske občianske združenia, pretože takúto zmenu podľa *Koncepcie vzdelávania detí občanov Slovenskej republiky rusínskej národnosti* (1996) môžu iniciovať iba rodičia, ktorí v súčasnosti z rôznych príčin uprednostňujú pre svoje deti výučbu cudzích jazykov. Relevantnou príčinou takéhoto stavu je určite absencia tradície vyučovania rusínskeho jazyka, ktorú spôsobila vyše 40-ročná politika predchádzajúceho totalitného režimu neuznávajúceho Rusínov ako samostatnú národnosť a ich materinský jazyk ako samostatný jazyk. Počas nej prebiehajúca asimilácia majoritným etnikom nadobudla také rozmery, že nie sme si istí, či by sa dala aj pri zjednotenom postupe všetkých 15 rusínskych národnostných organizácií zastaviť. Nádejou a motiváciou pre Rusínov – v spolupráci so štátnymi orgánmi – by snáď mohol byť narastajúci počet rusínskeho obyvateľstva, ale najmä osôb s materinským jazykom rusínskym. No pre zásadnú zmenu v oblasti školstva Rusínov, podľa nás, je dôležitá v prvom rade zmena myslenia lídrov rusínskych organizácií, alebo ešte lepšie výmena lídrov nevedomujúcich si daný nepriaznivý stav a nepodnikajúcich nič pre jeho zmenu. Preto veríme, že nebola to iba náhoda, keď sa v roku 2005 v tlačенých rusínskych periodikách začala vážne opäť nastoľovať otázka *lídra a programu* rusínskeho hnutia, typická skôr pre začiatkové štádia národnostného hnutia, ale zrejme javiaca sa ako aktuálny vážny problém s ohľadom na perspektívny rozvoj Rusínov. Ale pre perspektívu tohto etnika budú relevantné hlavne výsledky jej riešenia a ich pozitívne premietnutie aj do oblasti školstva.

Ako vieme, zavedenie predmetu rusínsky jazyk a literatúra do systému školskej výučby pred 10 rokmi si vyžiadala naliehavá potreba zastavenia procesu odnárodňovania Rusínov a početné žiadosti rodičov. V súčasnosti je však najdôležitejšie myslieť na jeho perspektívu, a tým aj na perspektívu celej tejto etnickej minority. Na základe

doterajších skúseností môžeme s istotou povedať, že tá je v podstatnej miere závislá od úrovne a efektívnosti kultúrno-osvetovej činnosti národnostných organizácií, ktorá sa od roku 2004 realizuje výlučne na princípe dobrovoľnosti. Pretože v podpore národnostnej kultúry v posledných rokoch, podľa nás, absentuje logický systém zakladajúci zmysluplnú perspektívu pre minoritnú kultúru Rusínov, v SR v súčasnosti neexistuje jediný platený, t. j. profesionálny pracovník, ktorý by zodpovedal za realizáciu úloh vo sfére rusínskej národnostnej kultúry. Štát túto činnosť prenecháva národnostným občianskym združeniam, ktorým prostredníctvom Ministerstva kultúry SR, podľa nás, nesystémovým spôsobom prideľuje financie prioritne na živú kultúru, spravidla na folklórne festivaly, ktoré na rozvoj národnostného povedomia Rusínov nemajú vážnejší vplyv. Navyše, po systematických obmedzovaniach profesionalizácie práce v národnostných organizáciách od r. 1995, v roku 2004 MK SR zrušilo akúkoľvek možnosť profesionalizácie⁶, t. j. tak v oblasti rozvoja živej kultúry, ako aj pri vydávaní periodickej tlače. V dôsledku toho sa kultúrno-osvetová práca národnostných organizácií prenáša na plecia dobrovoľníkov v postaktívnom (postproduktívnom?) veku, čiže každým rokom viac sklzáva do úrovne ochotníckej, ktorá pri takýchto obmedzeniach môže onedlho celkom zaniknúť, resp. bude jej účinok na národnostne povedomie Rusínov minimálny. No už dnes je evidentné, že takýto – zjednodušený – prístup Ministerstva kultúry SR k menšinovej kultúre vážne ochromuje aj napĺňanie *Koncepcie vzdelávania detí občanov SR rusínskej národnosti. Vzhľadom k tomu, myslíme si, že je nanajvýš potrebná a žiaduca prepojenosť a systémovosť práce jednotlivých ministerstiev spolupodieľajúcich sa na zabezpečovaní realizácie práv príslušníkov národnostných menšín na Slovensku, zohľadňujúc pritom priority a špecifiká tej-ktorej národnostnej menšiny.*

Záverom by sme chceli zhrnúť priority rusínskej národnostnej menšiny vo výchovno-vzdelávacom systéme SR, na ktoré poukázalo aj Prvé pracovné stretnutie rusínskych učiteľov 12. decembra 2006 v Radvani nad Laborcom:

1. Je dôležité v praxi akceptovať a realizovať prijatú Koncepciu vzdelávania detí občanov Slovenskej republiky rusínskej národnosti (1996).
2. Vychádzajúc z tejto koncepcie, je dôležité začínať s výchovno-vzdelávacím procesom v materinskom rusínskom jazyku už od materských škôl, to znamená v obciach s prevahou rusínsky hovoriaceho obyvateľstva oficiálne deklarovať materské školy s výchovným jazykom rusínskym.
3. Vychádzajúc z bodu 2, považujeme za dôležité začať s prípravou pedagogických kádrov pre materské školy s výchovným jazykom rusínskym. Koncepcia predpokladá zriadenie triedy na stredných pedagogických školách v Prešovskom kraji s vyučovaním rusínskeho jazyka.
4. Je nanajvýš potrebné, aby sa základné a stredné školy s vyučovaním rusínskeho jazyka pretransformovali na školy s vyučovacím jazykom rusínskym.
5. V záujme uchovania rusínskeho jazyka a skvalitnenia výučby je dôležité, aby sa v praxi k nemu zmenil prístup a aby bol z nepovinného predmetu preradený do kategórie vyučovania materinského jazyka ako povinného v školách v regiónoch s minimálne 20-percentným zastúpením rusínskeho obyvateľstva.

---

6 Výnos Ministerstva kultúry Slovenskej republiky z 29. apríla 2004 č. MK-480/2004-1 o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva kultúry Slovenskej republiky.

6. Vzhľadom k tomu, že v školách s vyučovaním rusínskeho jazyka výučbu predmetu rusínsky jazyk a kultúra zabezpečujú prevažne pedagógovia nekvalifikovaní pre tento predmet, je dôležité v záujme skvalitňovania ich práce vydávať metodickú prílohu v rusínskom periodiku „Narodny novínky“ (pozn. aut. – jej projekt bol Ministerstvu školstva SR predložený ešte v r. 2003, žiaľ, bez odozvy).
7. V záujme pestovania pozitívneho vzťahu k materinskému rusínskemu jazyku detí občanov SR rusínskej národnosti a ako doplnok k jeho výučbe je tak isto dôležité začať vydávať a finančne podporovať zo strany Ministerstva školstva SR časopis pre deti a mládež v rusínskom jazyku. (Pozn. aut. – Projekt na takýto časopis pod názvom Rusalka bol predložený ešte v r. 1999 najprv na Ministerstvo školstva SR a v r. 2001 na Ministerstvo kultúry SR, avšak zatiaľ nebol podporený).
8. V záujme zachovania a rozvoja materinského jazyka Rusínov na Slovensku je pre túto menšinu dôležité rozširovať počet škôl s vyučovaním a s vyučovacím jazykom rusínskym, čo si však vyžaduje personálne a finančné krytie organizačnej práce.
9. V rámci vysokého školstva je dôležité, aby sa čím skôr začal realizovať študijný program Rusínsky jazyk a literatúra – bakalársky aj magisterský – a aby sa vychovávali kvalifikovaní pedagógovia pre túto špecializáciu – pre základné a stredné školy s vyučovaním rusínskeho jazyka a s vyučovacím jazykom rusínskym.
10. Je nanajvýš potrebná a žiaduca prepojenosť a systémovosť práce Ministerstva školstva SR a Ministerstva kultúry SR, spolupodieľajúcich sa na zabezpečovaní realizácie práv príslušníkov rusínskej národnostnej menšiny na Slovensku, zohľadňujúc pritom jej priority a špecifiká.

Literatúra

- RIPKA, I.: *Jazykové práva národnostných menšín na Slovensku*. In: Človek a spoločnosť. III, 2000, 1, www.saske.sk/cas/1-2000.
- LIPINSKÝ, J.: *Sebareflexia postavenia a vývoja Rusínov na Slovensku : Niektoré výsledky etnosociologického výskumu na severovýchodnom Slovensku v roku 2002*. Prešov, 2002.
- VANAT, I., Ryčalka, M., Čuma, A.: *Do pytaň pisľavojennoho rozvytku sučasnoho stanu ta perspektyv ukrajins'koho škil'nyctva v Slovaččyrii*. Dodatok do hazety Nove žyttá, č. 40. Prešov 1992.
- MAGOCSI, P. R. (ed.): *A new Slavic Language is born : The Rusyn Literary Language of Slovakia [Zrodil sa nový slovanský jazyk : Rusínsky spisovný jazyk na Slovensku]*. New York, 1996.
- Stanovisko k národnostnému školstvu*. Rusínska obroda Medzilaborce. Zaslané Úradu vlády SR 15. 8. 1990.
- JABUR, V.: *Koncepcia vyučovania rusínskeho jazyka ako materinského na základných školách s vyučovaním rusínskeho jazyka*. Štátny pedagogický ústav Bratislava, detašované pracovisko v Prešove, Prešov 1996.
- SUCHÝ, Š.: *Stav učebného predmetu rusínsky jazyk a literatúra v školách s vyučovaním rusínskeho jazyka k termínu 31. 12. 2003*. Správa Metodicko-pedagogického centra, Prešov 2003.

A RUSZIN IRODALMI NYELV A SZLOVÁK KÖZTÁRSASÁG OKTATÁSI RENDSZERÉBEN

Összefoglalás

A tanulmány a szlovákiai ruszin nemzetiség anyanyelvi oktatási intézményrendszerét tekinti át, valamint azokat körülményeket, amelyek egyrészt a ruszin nemzetiség jellegzetességeiből (a kommunista diktatúra a magát hagyományosan ruszinnak valló népességet hivatalosan ukránnak nyilvánította), valamint a ruszin irodalmi nyelv sajátosságából származnak (a ruszin irodalmi nyelv kodifikációjára 1995-ben került sor). A szerző bemutatja a dinamikusan erősödő ruszin történelmi és nyelvi tudat alakulását a rendszerváltást követően, valamint azt, hogy a Szlovák Köztársaság Oktatási és Kulturális Minisztériumának milyen oktatás-stratégiai és kultúra-stratégiai lépéseket kell megtennie az elkövetkező években ahhoz, hogy kialakuljon a ruszin oktatási nyelvű óvodák, alapiskolák és középiskolák hálózata a közel fél évszázadon át központi-lag megsemmisítésre ítélt nemzetiség számára.

A. SZABÓ LÁSZLÓ

A SZLOVÁKIAI KÖZOKTATÁSI SZÁMARÁNYOK 2006-BAN

[ŠKOLSTVO NA SLOVENSKU V ČÍSLACH ZA ROK 2006]

1. Bevezető

Egy népcsoport jövője elsősorban az iskolapadokban formálódik. Ott dől el, milyen identitással fognak rendelkezni a jövő nemzedékek tagjai, milyen mértékben kötődnek majd gyökereikhez, történelmi múltjukhoz, kultúrájukhoz, hagyományaikhoz. Az elkövetkező évtizedekben viszont csak a jól működő, minőségi munkát végző intézmények számíthatnak átütő sikerekre. Amennyiben a nemzetiségi iskolák meg szeretnék tartani jelenlegi pozícióikat, mindenképpen szembe kell nézniük ezzel a ténnyel. A hagyományörzés mellett így sokkal inkább a magas szintű szakmai munka lehet a kisebbségek megmaradásának záloga.

Természetesen továbbra is kézenfekvő bizonyosság lesz a Comenius óta ismert tétel, miszerint az anyanyelven megszerzett tudás a legmaradandóbb, de az európai kontextus, a mobilitás által megnyílt lehetőségek más motívumokat is felsorakoztatnak az iskolaválasztás előtt állók körében.

A kisebbségben élők számára mégis csupán az jelenthet valódi megmaradási esélyt, ha saját nyelvükön művelődhetnek, ha biztosított számukra a kisebbségi nyelven működő iskolák minden jellegzetessége és előfeltétele, hogy az óvodától a tanárképzésig a specifikumokat figyelembe vevő saját intézményrendszert tarthassanak fenn.

A szükséges feltételek biztosítása a mindenkori kormányzat felelőssége, s ennek fényében kellene alakítani az oktatást szabályozó jogi normákat. A szlovákiai oktatási rendszerben viszont 2006-ban sem történtek meg a régóta várt és beharangozott változások, reformokról pedig végképp nem beszélhetünk, hiszen még mindig a Tt. 29/1984. számú közoktatási törvény van életben, mely idejétmúlt, elavult, s a kisebbségi oktatás sajátosságait sem veszi figyelembe.

Az előrehozott parlamenti választások eredményeképpen újfent elillant a politikai akarat egy modern jogszabály elfogadására, s ez már csak az újonnan létrejött koalíció műhelyében születhet meg, ám valószínűsíthető, hogy nem a kisebbségbarát hozzáállás fogja jellemezni.

Mivel sem formáját tekintve, sem tartalmában nem változott a szlovákiai nemzetiiségi oktatás, így csupán a rendelkezésünkre álló statisztikai adatok ismeretében tehetünk tétova kísérletet a helyzetjelentés megfogalmazására, a korábbi esztendőik viszonyainak és a mai állapotoknak az összevetésére.

A létszámok és a számarányok sok esetben lényeges mozzanatokról árulkodnak, s ha figyelembe vesszük a legutóbbi népszámlálás adatait és a demográfiai mutatókat, illetve a mérvadó prognózisokat, akkor messzemenő következtetéseket is levonhatunk belőlük az egyes nemzetiségek jövőbeli várható potenciálja és súlya kapcsán. Célunk azonban ezúttal elsősorban csak a 2006-os kép kimerevítése és felnagyítása,

így leginkább erre fókuszálunk. Összehasonlítási alapul pedig főképp a 2002-es esztendőtt vesszük, egyrészt azért, mert ez a népszámlálást követő év, másrészt azért, mert ekkor kerültek önkormányzati fennhatóság alá a közoktatási intézmények.

Mivel azonban a Szlovákiában honos és hivatalosan is elismert nemzetiségeknek csak töredéke él az alkotmány adta művelődési jogával, s még azoknál is óriási eltérések mutatkoznak az iskolahálózaton belül, így az általános jellemzés mellett mindössze a magyar nemzeti közösség tagjai esetében tudunk teljes körű összehasonlítást végezni a szlovák nemzetiségű tanulókkal. A hálózatban tapasztalt hiányosságok miatt viszont ez is inkább csak az óvodák és az alapiskolák szintjén valósítható meg.

2. Közoktatási intézmények

A számadatokból egyértelműen megállapítható a közoktatási rendszerben művelődők számának csökkenése, hiszen amíg 2000-ben 1,12 millió tanulót tartottunk számon, addig 2006-ra ez a mutató 11%-kal (997 ezerre) apadt. A legjelentősebb fogyás az alapiskolások korcsoportjában mutatkozik, ahol majdnem negyedével csökkent a korábbi létszám, emelkedett viszont a középiskolások száma, ott is leginkább a gimnáziumokban, ám ez elsősorban a nyolcosztályos gimnáziumok elszaporodásának, illetve a normatív finanszírozás hátulütőinek köszönhető, mert az egyes tanuló egyben pénzforrást is jelent az iskolának, s így néha a minőség rovására is emelik a felvett diákok számát.

Nemzetiségi szempontból hasonlóképpen alakultak a folyamatok, jelentősebb eltérés csupán az ukránok esetében jelentkezik, ott ugyanis hatalmas ingadozást tapasztalhatunk az óvodák számában, de ennek vizsgálata mélyebb elemzést igényelne.

Az 1. táblázatból látható, hogy ha a tanítási nyelv alapján vizsgálódunk, 2000 és 2006 között csak néhány tized százaléknyi eltérés tapasztalható az egyes intézménytípusoknál, mind az intézmények mennyiségét, mind a tanulók számát tekintve.

1. táblázat

Óvodák, iskolák és tanulók az intézmény tanítási nyelve alapján														
Tanév		Intézmények száma										Tanulók száma		
		összesen	tanítási nyelv						összesen	tanítási nyelv szerint				
			szlovák	szlovák magyar	szlovák ukrán	magyar	ukrán	egyéb		szlovák	magyar			
2000	óvoda alapskola gimnázium szakközép szakmunká speciális összesen	3 263 2 447 2 112 374 368 377 7 041	2 857 2 137 186 347 336 346 6 209	101 29 8 19 24 17 198	3 1 0 1 0 0 5	279 271 16 7 8 14 595	22 7 1 0 0 0 30	1 2 1 0 0 0 4	154 232 650 966 80 615 99 079 105 838 30 867 1 121 59	144 157 607 246 75 786 95 112 100 973 29 324 1 052 5	9 512 42 980 4 675 3 887 4 865 1 543 67 462	541 579 116 80 0 0 1316	22 161 38 0 0 0 221	
2002	óvoda alapskola gimnázium szakközép szakmunká speciális összesen	3 235 2 396 2 220 310 64 299 445	2 826 2 089 193 282 62 268 410	98 37 8 19 1 21 22	3 2 0 1 0 0 0	275 259 17 8 1 10 13	33 6 1 0 0 0 0	3 0 1 0 0 0 0	151 125 602 360 91 661 93 217 34 590 89 137 32 494	140 938 562 423 86 048 89 164 33 913 84 332 30 924	9 484 39 347 5 449 3 979 6 777 4 805 1 570	700 450 122 74 0 0 0	3 140 42 0 0 0 0	
2004	óvoda alapskola gimnázium szakközép szakmunká speciális összesen	6 969 3 046 2 342 234 265 109 233 435	6 130 2 649 2 033 207 239 100 211 401	206 92 35 7 19 6 15 20	6 3 2 1 1 0 0 0	583 275 262 18 6 3 7 14	40 6 1 0 0 0 0 0	4 4 1 0 0 0 0 0	1 094 581 149 232 557 328 99 738 88 547 64 738 73 525 32 782	1 027 7 139 144 520 089 93 560 84 492 62 053 67 807 31 324	65 311 9 542 36 398 5 991 3 997 2 685 5 718 1 458	1346 546 466 135 58 0 0 0	185 0 375 52 0 0 0 0	
2006	óvoda alapskola gimnázium szakközép szakmunká speciális egészs. int. összesen	6 664 2 928 2 283 246 251 129 210 376 66 6 489	5 840 2 557 1 985 218 227 115 190 347 62 5 701	194 79 33 7 17 11 12 14 4 177	6 3 1 1 0 0 0 0 0 5	585 278 252 19 6 3 8 15 0 581	34 10 7 1 0 0 0 0 0 18	5 5 1 0 0 0 0 0 0 7	1 065 89 140 014 510 510 99 931 81 183 77 711 71 634 60 621 31 390 2360 997 643	998 469 130 807 475 389 93 954 77 711 68 137 57 924 29 864 2 340 936 126	65 789 8 922 34 119 5 620 3 431 3 497 2 697 1 526 20 59 832	1205 243 457 124 41 0 0 0 0 865	427 42 545 233 0 0 0 0 0 820	

1/ 2000-től a Belügyminisztérium és a Honvédelmi Minisztérium által működtetett szakközépiskolákat is tartalmazták az adatok
 2/ 2004-ig az egészségügyi intézményekben működő iskolákat a speciális iskolák közé sorolták. 2005-től önállóan szerepelnek

A tárgyalt időszakon belüli összehasonlításban is elsősorban az ukrán nyelvű óvodák és óvodások számában érzékelhető anomália, illetve az egyéb nyelven működő intézmények – és ezzel egyidejűleg természetesen a tanulók – számának fokozatos emelkedése érdemel említést.

Az adatok egyébként önmagukért beszélnek, s mivel különböző szándékkal és eltérő szempontrendszer alapján vizsgálhatók, ezért ezúttal nem tartjuk különösebben fontosnak, hogy részletes értelmezést fűzzünk hozzájuk. Aprólékosabb elemzésnek csupán a már említett 2002 és 2006 között eltelt időszakot vetjük alá a magyar nyelven oktató-nevelő óvodák és alapiskolák kapcsán. Az intézményeket itt a fenntartók (önkormányzat, egyház vagy magánszemély) alapján csoportosítjuk, és kerületi bontásban tanulmányozzuk. Összehasonlítási alapul a szlovák nyelvű és a közös igazgatású (szlovák és magyar nyelven is oktató) hasonló iskolákat vesszük.

2.1. Óvodák

2. Táblázat – A

Óvoda	Önkormányzati						
2002							
Kerület	Nevelési nyelv						Óvoda összesen ¹³
	szlovák	%	szlovák ¹²	%	magyar	%	
Pozsonyi	226	95,76	2	0,85	8	3,39	236
Nagyszombati	245	70,61	22	6,34	80	23,05	347
Trencsényi	320	100	0	0	0	0	320
Nyitrai	329	72,47	46	10,1	79	17,40	454
Zsolnai	374	100	0	0	0	0	374
Besztercebányai	369	86,82	12	2,82	44	10,35	425
Eperjesi	524	93,57	0	0	0	0	560
Kassai	414	84,49	16	3,27	60	12,24	490
Összesen	2 801	87,37	98	3,06	271	8,45	3 206
2006							
Kerület	Nevelési nyelv						Óvoda összesen
	szlovák	%	szlovák	%	magyar	%	
Pozsonyi	174	94,05	2	1,08	8	4,32	185
Nagyszombati	204	68,00	19	6,33	77	25,67	300
Trencsényi	290	100	0	0	0	0	290
Nyitrai	294	72,41	32	7,88	80	19,70	406
Zsolnai	331	100	0	0	0	0	331
Besztercebányai	312	83,20	12	3,20	51	13,60	375
Eperjesi	509	97,51	0	0	0	0	522
Kassai	368	83,64	14	3,18	58	13,18	440
Összesen	2 482	87,12	79	2,77	274	9,62	2 849

1 Az adott oszlop olyan intézmények számát tartalmazza, amelyben szlovák és magyar osztály is működik.

2 A végösszeg minden táblázat esetében az egyéb nyelven működő intézményeket és a más nyelven tanuló gyerekek számát is tartalmazza.

A közoktatás megalapozása, illetve a beiskolázás a jelen állás szerint nem kötelező óvodákban zajlik. Mivel a szülő döntésén (és nagyrészt életkörülményein) múlik, hogy gyermekét beíratja-e valamely intézménybe, így az óvodákkal kapcsolatos számadatok nem tekinthetők teljesen mérvadónak, bár a gyerekek jelentős hányada hosszabb-rövidebb ideig látogatja az iskolai előkészítőt.

A 2. táblázatok adatai mégis eléggé hű képet adnak a pillanatnyi helyzetről. Elsősorban arról, hogy a gyerekek többsége az önkormányzatok által működtetett intézmények szolgáltatásait veszi igénybe, egyházi és magánóvoda gyakorlatilag még mindig csak elvétve létezik, igaz, az utóbbi időben a számuk gyarapodott. A nemzetiségek esetében azonban sokkal mostohább a helyzet, hiszen csupán 4 egyházi fenntartású óvoda van az országban, magánszemély pedig egyáltalán nem létesített kisebbségi nyelven működő óvodát.

2. Táblázat – B

Óvoda	Egyházi						
2002							
Kerület	Nevelési nyelv						Óvoda összesen
	szlovák	%	szlovák	%	magyar	%	
Pozsonyi	3	100	0	0	0	0	3
Nagyszombati	2	100	0	0	0	0	2
Trencsényi	0	0	0	0	0	0	0
Nyitrai	0	0	0	0	4	100	4
Zsolnai	0	0	0	0	0	0	0
Besztercebányai	0	0	0	0	0	0	0
Eperjesi	5	100	0	0	0	0	5
Kassai	3	100	0	0	0	0	3
Összesen	13	76,47	0	0,00	4	23,53	17
2006							
Kerület	Nevelési nyelv						Óvoda összesen
	szlovák	%	szlovák	%	magyar	%	
Pozsonyi	5	100	0	0	0	0	5
Nagyszombati	2	100	0	0	0	0	2
Trencsényi	0	0	0	0	0	0	0
Nyitrai	1	20	0	0	4	80	5
Zsolnai	4	100	0	0	0	0	4
Besztercebányai	2	100	0	0	0	0	2
Eperjesi	11	100	0	0	0	0	11
Kassai	10	100	0	0	0	0	10
Összesen	35	89.74	0	0.00	4	10.26	39

Magyar szempontból pozitívan értékelhető, hogy a vizsgált időszakban (2002–2006) mind abszolút számokban, mind százalékban kifejezve nőtt a községek által működtetett magyar nevelési nyelvű óvodák aránya, miközben egy sor szlovák nyelvű, önkormányzati fenntartású intézményt bezártak. Az egyéb fenntartók által alapított létesítmények esetében viszont egészen más a helyzet, hiszen 2002-től egyetlen új magyar óvoda sem került a hálózatba, ugyanakkor viszont 22 egyházi és 28 magánóvoda

kezdte meg működését szlovák csoportokkal. Ez rontotta a nemzetiségi statisztikai adatokat is, mert míg korábban 25%-os volt a magyar egyházi óvodák aránya, ma már csak minden tizedik egyházi óvoda magyar nevelési nyelvű. A magánóvodák esetében pedig továbbra is egy nulla díszleg a nemzetiségi intézmények rovatában.

2. Táblázat – C

Óvoda	Magán						
2002							
Kerület	Nevelési nyelv						Óvoda összesen
	szlovák	%	szlovák	%	magyar	%	
Pozsonyi	4	100	0	0	0	0	4
Nagyszombati	2	100	0	0	0	0	2
Trencsényi	2	100	0	0	0	0	2
Nyitrai	0	0	0	0	0	0	0
Zsolnai	0	0	0	0	0	0	0
Besztercebányai	2	0	0	0	0	0	2
Eperjesi	0	0	0	0	0	0	0
Kassai	2	100	0	0	0	0	2
Összesen	12	100,00	0	0,00	0	0,00	12
2006							
Kerület	Nevelési nyelv						Óvoda összesen
	szlovák	%	szlovák	%	magyar	%	
Pozsonyi	11	100	0	0	0	0	11
Nagyszombati	3	100	0	0	0	0	3
Trencsényi	2	0	0	0	0	0	2
Nyitrai	0	0	0	0	0	0	0
Zsolnai	5	100	0	0	0	0	5
Besztercebányai	8	100	0	0	0	0	8
Eperjesi	7	100	0	0	0	0	7
Kassai	4	100	0	0	0	0	4
Összesen	40	100.00	0	0,00	0	0,00	40

Ha a gyerekek számát elemezzük, országos szinten 7%-os csökkenést tapasztalhatunk. Ez a létszámcsökkenés a magyarok esetében még jelentősebb mértékű (11%). Ennek ellenére emelkedett a magyar csoportokat látogató gyerekek aránya, ami nagy valószínűséggel az óvodai beiratkozási programok következménye.

A 2001-es népszámlálási adatok ismeretében úgy tűnik, hogy a szlovákiai magyarság mélyrepülése még korántsem ért véget, hiszen az adott korcsoportban már csak 7,55% a magyar nemzetiségűek aránya. Ezért is tekinthető pozitívumnak, hogy jelenleg 100 magyar nemzetiségű gyerekből már csak 16 jár szlovák óvodai csoportba, míg korábban ez az arány 1/5 felett is volt.

2. Táblázat – D

Óvoda	Önkormányzati									
2002										
Kerület	Óvodai csoportok és gyerekek létszáma									
	szlovák csoport	%	gyerek	%	magyar csoport	%	gyerek	%	Csoport összesen	Gyerek összesen
Pozsonyi	746	98,16	15 805	98,50	14	1,84	241	1,50	760	16 046
Nagyszombati	609	76,22	12 219	78,72	190	23,78	3303	21,28	799	15 522
Trencsényi	788	100	16 234	100	0	0	0	0	788	16 234
Nyitrai	786	81,03	15 357	82,89	184	18,97	3169	17,11	970	18 526
Zsolnai	928	100	19 667	100	0	0	0	0	928	19 667
Besztercebányai	865	92,12	16 317	92,95	74	7,88	1237	7,05	939	17 554
Eperjesi	1 152	96,24	23 841	97	0	0	0	0	1197	24 544
Kassai	1 007	91,88	20 635	93,42	89	8,12	1454	6,58	1096	22 089
Összesen	6 881	92,03	140 07	93,27	551	7,37	9404	6,26	7477	150 182
2006										
Kerület	Óvodai csoportok és gyerekek létszáma									
	szlovák csoport	%	gyerek	%	magyar csoport	%	gyerek	%	Csoport összesen	Gyerek összesen
Pozsonyi	679	97,84	15 170	98,35	13	1,87	213	1,38	694	15 425
Nagyszombati	548	76,5363	11 155	79,15	168	23,46	2 939	20,85	716	14 094
Trencsényi	698	100	14 845	100	0	0	0	0	698	14 845
Nyitrai	674	80,53	13 614	82,30	163	19,47	2 927	17,70	837	16 541
Zsolnai	833	100	18 196	100	0	0	0	0	833	18 196
Besztercebányai	717	90,42	14 280	91,30	76	9,58	1 361	8,70	793	15 641
Eperjesi	1 033	98,57	21 805	99	0	0	0	0	1 048	22 048
Kassai	862	91,12	18 366	93,11	84	8,88	1 358	6,89	946	19 724
Összesen	6 044	92,06	127 43	93,35	504	7,68	8 798	6,44	6 565	136 514
Létszámváltozás 2002 és 2006 között										
Kerület	Óvodai csoportok és gyerekek létszáma									
	szlovák csoport	változás %-ban	gyerek	változás %-ban	magyar csoport	változás %-ban	gyerek	változás %-ban	Csoport összesen	Gyerek összesen
Pozsonyi	-67	-8,98	-635	-4,02	-1	-7,14	-28	-11,62	-66	-621
Nagyszombati	-61	-10,02	-1 064	-8,71	-22	-11,58	-364	-11,02	-83	-1 428
Trencsényi	-90	-11,42	-1 389	-8,56	0	0	0	0	-90	-1 389
Nyitrai	-112	-14,25	-1 743	-11,35	-21	-11,41	-242	-7,64	-133	-1 985
Zsolnai	-95	-10,24	-1 471	-7,48	0	0	0	0	-95	-1 471
Besztercebányai	-148	-17,11	-2 037	-12,48	2	2,70	124	10,02	-146	-1 913
Eperjesi	-119	-10,33	-2 036	-8,54	0	0	0	0	-149	-2 496
Kassai	-145	-14,40	-2 269	-11,00	-5	-5,62	-96	-6,60	-150	-2 365
Összesen	-837	-12,16	-12 64	-9,03	-47	-8,53	-606	-6,44	-912	-13 668

2. Táblázat – E

Óvoda	Egyházi									
2002										
Kerület	Óvodai csoportok és gyerekek létszáma									
	szlovák csoport	%	gyerek	%	magyar csoport	%	gyerek	%	Csoport összesen	Gyerek összesen
Pozsonyi	7	100	152	100	0	0	0	0,00	7	152
Nagyszombati	4	100	94	100	0	0	0	0	4	94
Trencsényi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nyitrai	0	0	0	0	4	100	80	100	4	80
Zsolnai	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Besztercebányai	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Eperjesi	7	100	139	100	0	0	0	0	7	139
Kassai	6	100	132	100	0	0	0	0	6	132
Összesen	24	85,71	517	86,60	4	14,29	80	13,40	28	597
2006										
Kerület	Óvodai csoportok és gyerekek létszáma									
	szlovák csoport	%	gyerek	%	magyar csoport	%	gyerek	%	Csoport összesen	Gyerek összesen
Pozsonyi	14	100	310	100	0	0	0	0,00	14	310
Nagyszombati	6	100	123	100	0	0	0	0,00	6	123
Trencsényi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nyitrai	2	25	50	28,74	6	75	124	71,26	8	174
Zsolnai	12	100	287	100	0	0	0	0	12	287
Besztercebányai	3	100	59	100	0	0	0	0,00	3	59
Eperjesi	21	100	535	100	0	0	0	0	21	535
Kassai	20	100	467	100	0	0	0	0,00	20	467
Összesen	78	92,86	1 831	93,66	6	7,14	124	6,34	84	1 955
Létszámváltozás 2002 és 2006 között										
Kerület	Óvodai csoportok és gyerekek létszáma									
	szlovák csoport	változás %-ban	gyerek	változás %-ban	magyar csoport	változás %-ban	gyerek	változás %-ban	Csoport összesen	Gyerek összesen
Pozsonyi	7	100,00	158	103,95	0	0	0	0	7	158
Nagyszombati	2	50,00	29	30,85	0	0	0	0	2	29
Trencsényi	0	0,00	0	0,00	0	0	0	0	0	0
Nyitrai	2		50		2	50	44	55	4	94
Zsolnai	12		287		0	0	0	0	12	287
Besztercebányai	3		59		0	0	0	0	3	59
Eperjesi	14	200,00	396	284,89	0	0	0	0	14	396
Kassai	14	233,33	335	253,79	0	0	0	0	14	335
Összesen	54	225,00	1 314	254,16	2	50,00	44	55,00	56	1 358

2. Táblázat – F

Óvoda	Magán									
2002										
Kerület	Óvodai csoportok és gyerekek létszáma									
	szlovák csoport	%	gyerek	%	magyar csoport	%	gyerek	%	Csoport összesen	Gyerek összesen
Pozsonyi	6	100	82	100	0	0	0	0	6	82
Nagyszombati	4	100	86	100	0	0	0	0	4	86
Trencsényi	4	100	90	100	0	0	0	0	4	90
Nyitrai	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zsolnai	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Besztercebányai	2	100	30	100	0	0	0	0	2	30
Eperjesi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kassai	3	100	58	100	0	0	0	0	3	58
Összesen	19	100,00	346	100	0	0,00	0	0,00	19	346
2006										
Kerület	Óvodai csoportok és gyerekek létszáma									
	szlovák csoport	%	gyerek	%	magyar csoport	%	gyerek	%	Csoport összesen	Gyerek összesen
Pozsonyi	25	100,00	288	100,00	0	0	0	0	25	288
Nagyszombati	7	100	129	100,00	0	0	0	0	7	129
Trencsényi	4	100	107	100	0	0	0	0	4	107
Nyitrai	0	0,00	0	0,00	0	0	0	0	0	0
Zsolnai	16	100	380	100	0	0	0	0	16	380
Besztercebányai	13	100,00	203	100,00	0	0	0	0	13	203
Eperjesi	16	100,00	332	100	0	0	0	0	16	332
Kassai	6	100,00	106	100,00	0	0	0	0	6	106
Összesen	87	100,00	1545	100	0	0,00	0	0,00	87	1 545
Létszámváltozás 2002 és 2006 között										
Kerület	Óvodai csoportok és gyerekek létszáma									
	szlovák csoport	változás %-ban	gyerek	változás %-ban	magyar csoport	változás %-ban	gyerek	változás %-ban	Csoport összesen	Gyerek összesen
Pozsonyi	19	316,67	206	251,22	0	0	0	0	19	206
Nagyszombati	3	75,00	43	50,00	0	0	0	0	3	43
Trencsényi	0	0,00	17	18,89	0	0	0	0	0	17
Nyitrai	0	0,00	0	0,00	0	0	0	0	0	0
Zsolnai	16		380		0	0	0	0	16	380
Besztercebányai	11	550,00	173	576,67	0	0	0	0	11	173
Eperjesi	16		332		0	0	0	0	16	332
Kassai	3	100,00	48	82,76	0	0	0	0	3	48
Összesen	68	357,89	1 199	346,53	0	0,00	0	0,00	68	1 199

2. Táblázat – G

Óvoda	2002														
Kerület	Gyerekek létszáma				Magyar nemzetiségű				Magyar csoportba jár						MCS/MN %-ban ¹⁴
	összesen	állami	egyházi	magán	összesen	%	állami	egyházi	magán	összesen	%	állami	egyházi	magán	
Pozsonyi	16 280	16 046	152	82	303	1,86	301	0	2	241	1,48	241	0	0	79,54
Nagyszombati	15 702	15 522	94	86	3 783	24,09	3 783	0	0	3 303	21,04	3 303	0	0	87,31
Trencsényi	16 324	16 234	0	90	0	0,00	0	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00
Nyitrai	18 606	18 526	80	0	4 218	22,67	4 138	80	0	3 249	17,46	3 169	80	0	77,03
Zsolnai	19 667	19 667	0	0	0	0,00	0	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00
Besztercebányai	17 584	17 554	0	30	1 762	10,02	1 762	0	0	1 237	7,03	1 237	0	0	70,20
Eperjesi	24 683	24 544	139	0	1	0,004	1	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00
Kassai	22 279	22 089	132	58	1 827	8,20	1 823	4	0	1 454	6,53	1 454	0	0	79,58
Összesen	151 125	150 18	597	346	11 894	7,87	11 80	84	2	9 484	6,28	9 404	80	0	79,74

Kerület	2006															MCS/MN %-ban
	Gyerekek létszáma				Magyar nemzetiségű				Magyar csoportba jár							
összesen	állami	egyházi	magán	összesen	%	állami	egyházi	magán	összesen	%	állami	egyházi	magán			
Pozsonyi	16 023	15 425	310	288	207	1,29	207	0	0	213	1,33	213	0	0	102,90	
Nagyszombati	14 346	14 094	123	129	3 261	22,73	3 261	0	0	2 939	20,49	2 939	0	0	90,13	
Trencsényi	14 952	14 845	0	107	2	0,01	2	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	
Nyitrai	16 715	16 541	174	0	3 812	22,81	3 734	78	0	3 051	18,25	2 927	124	0	80,04	
Zsolnai	18 863	18 196	287	380	2	0,01	2	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	
Besztercebányai	15 903	15 641	59	203	1 724	10,84	1 724	0	0	1 361	8,56	1 361	0	0	78,94	
Eperjesi	22 915	22 048	535	332	1	0,004	1	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00	
Kassai	20 297	19 724	467	106	1 557	7,67	1 555	2	0	1 358	6,69	1 358	0	0	87,22	
Összesen	140 014	13 651	1 955	1 545	10 566	7,55	10 48	80	0	8 922	6,37	8 798	124	0	84,44	

3 Az adatok azt mutatják, hogy a magyar nemzetiségűek hány százaléka látogat magyar nyelvű osztályt.

2.2. Alapiskolák

Az alapiskolák helyzetét tükröző statisztikák tekinthetők a legobjektívabb mutatóknak, hiszen ennek az iskolatípusnak a látogatása minden hatodik életévét betöltött egyén számára kötelező. Itt tehát mind a szlovák nemzetiségűek, mind a nemzeti kisebbségek képviselőinek százalékos jelenlétéről pontos képet kaphatunk, s viszonylag tisztán megrajzolhatjuk, milyen arányok várhatók az elkövetkező esztendőkből, évtizedekben.

Napjainkban még mindig érezhető, és a számok is ezt igazolják, hogy az oktatási decentralizáció óta – a finanszírozási nehézségek ellenére – nem vesztek súlyból az érzelmi szempontok, és sok magyar többségű településen jobban ragaszkodnak iskoláikhoz, mint másutt.

A szlovák intézmények száma ugyanis 6,6%-kal csökkent, a magyaroké viszont mindössze 2,4%-kal. A valósághoz azonban az is hozzátartozik, hogy időközben 87-ről 99-re (13,8%-kal) nőtt a szlovák tanítási nyelvű egyházi alapiskolák, illetve 8-ról 24-re (300 %!) a magániskolák száma, ezzel szemben megszűnt egy magyar egyházi iskola, magyar nyelven oktató magán-alapiskola pedig továbbra sem létezik.

3. Táblázat – A

Alapiskola	Önkormányzati						
2002							
Kerület	Tanítási nyelv						
	szlovák	%	szlovák	%	magyar	%	Összesen
Pozsonyi	141	93,38	2	1,32	8	5,30	151
Nagyszombati	185	72,55	0	0	70	27,45	255
Trencsényi	213	100	0	0	0	0	213
Nyitrai	251	74,48	7	2,08	79	23,44	337
Zsolnai	263	100	0	0	0	0	263
Besztercebányai	231	77,78	17	5,72	49	16,50	297
Eperjesi	438	97,99	0	0	0	0	447
Kassai	272	84,21	11	3,41	40	12,38	323
Összesen	1 994	87,23	37	1,62	246	10,76	2 286
2006							
Kerület	Tanítási nyelv						
	szlovák	%	szlovák	%	magyar	%	Összesen
Pozsonyi	128	92,75	2	1,45	7	5,07	138
Nagyszombati	171	71,85	0	0	67	28,15	238
Trencsényi	194	100	0	0	0	0	194
Nyitrai	226	73,86	7	2,29	73	23,86	306
Zsolnai	251	100	0	0	0	0	251
Besztercebányai	214	76,43	14	5,00	52	18,57	280
Eperjesi	421	97,68	0	0	0	0	431
Kassai	257	83,44	10	3,25	41	13,31	308
Összesen	1 862	86,77	33	1,54	240	11,18	2 146

3. Táblázat – B

Alapiskola	Egyházi						
2002							
Kerület	Tanítási nyelv						
	szlovák	%	szlovák	%	magyar	%	Összesen
Pozsonyi	11	100	0	0	0	0,00	11
Nagyszombati	5	71,43	0	0	2	28,57	7
Trencsényi	8	100	0	0	0	0	8
Nyitrai	12	70,59	0	0	5	29,41	17
Zsolnai	14	100	0	0	0	0	14
Besztercebányai	6	60,00	0	0	4	40,00	10
Eperjesi	20	100	0	0	0	0	20
Kassai	11	84,62	0	0	2	15,38	13
Összesen	87	87,00	0	0,00	13	13,00	100
2006							
Kerület	Tanítási nyelv						
	szlovák	%	szlovák	%	magyar	%	Összesen
Pozsonyi	12	100	0	0	0	0	12
Nagyszombati	5	71,43	0	0	2	28,57	7
Trencsényi	8	100	0	0	0	0	8
Nyitrai	12	70,59	0	0	5	29,41	17
Zsolnai	17	100	0	0	0	0	17
Besztercebányai	9	75,00	0	0	3	25,00	12
Eperjesi	23	100	0	0	0	0	23
Kassai	13	86,67	0	0	2	13,33	15
Összesen	99	89,19	0	0,00	12	10,81	111

3. Táblázat – C

Alapiskola	Magán						
2002							
Kerület	Tanítási nyelv						
	szlovák	%	szlovák	%	magyar	%	Összesen
Pozsonyi	3	60,00	0	0	0	0	5
Nagyszombati	0	0	0	0	0	0	0
Trencsényi	1	100	0	0	0	0	1
Nyitrai	0	0	0	0	0	0	0
Zsolnai	1	100	0	0	0	0	1
Besztercebányai	2	100	0	0	0	0	2
Eperjesi	0	0	0	0	0	0	0
Kassai	1	100	0	0	0	0	1
Összesen	8	80,00	0	0,00	0	0,00	10
2006							
Kerület	Tanítási nyelv						
	szlovák	%	szlovák	%	magyar	%	Összesen
Pozsonyi	7	77,78	0	0		0	9
Nagyszombati	1	100	0	0		0	1
Trencsényi	1	100	0	0		0	1
Nyitrai	0	0	0	0		0	0
Zsolnai	4	100	0	0		0	4
Besztercebányai	5	100	0	0		0	5
Eperjesi	1	100	0	0		0	1
Kassai	5	100	0	0		0	5
Összesen	24	92,31	0	0,00	0	0,00	26

3. Táblázat– D

Alapiskola	Önkormányzati									
2002										
Kerület	Alapiskolai osztályok és tanulók létszáma									
	szlovák osztály	%	tanuló	%	magyar osztály	%	tanuló	%	Osztály összesen	Tanuló összesen
Pozsonyi	2 261	97,75	50 628	98,24	52	2,25	906	1,76	2 313	51 534
Nagyszombati	2 120	78,61	45 972	80,42	577	21,39	11 190	19,58	2 697	57 162
Trencsényi	2 893	100,00	65 143	100	0	0	0	0	2 893	65 143
Nyitrai	2 794	79,67	57 155	81,15	713	20,33	13 272	18,85	3 507	70 427
Zsolnai	3 569	100,00	80 618	100	0	0	0	0	3 569	80 618
Besztercebánya	2 821	88,29	61 542	89,76	374	11,71	7 018	10,24	3 195	68 560
Eperjesi	4 561	98,96	97 922	99	0	0	0	0	4 609	98 425
Kassai	3 602	92,26	78 810	93,12	302	7,74	5 826	6,88	3 904	84 636
Összesen	24 621	92,26	537 79	93,28	2 018	7,56	38 212	6,63	26 687	576 505
2006										
Kerület	Alapiskolai osztályok és tanulók létszáma									
	szlovák osztály	%	tanuló	%	magyar osztály	%	tanuló	%	Osztály összesen	Tanuló összesen
Pozsonyi	1 762	97,35	38 705	98,09	43	2,38	677	1,72	1 810	39 459
Nagyszombati	1 782	77,55	38 520	80,26	516	22,45	9 473	19,74	2 298	47 993
Trencsényi	2 383	100	52 549	100	0	0	0	0	2 383	52 549
Nyitrai	2 388	78,99	47 796	80,91	635	21,01	11 280	19,09	3 023	59 076
Zsolnai	3 108	100	68 096	100	0	0	0	0	3 108	68 096
Besztercebánya	2 425	86,92	50 777	88,36	365	13,08	6 691	11,64	2 790	57 468
Eperjesi	3 967	98,66	83 704	99	0	0	0	0	4 021	84 444
Kassai	3 140	92,22	67 713	93,31	265	7,78	4 854	6,69	3 405	72 567
Összesen	20 955	91,75	447 86	92,98	1824	7,99	32 975	6,85	22 838	481 652
Létszámváltozás 2002 és 2006 között										
Kerület	Alapiskolai osztályok és tanulók létszáma									
	szlovák osztály	változás %-ban	tanuló	változás %-ban	magyar osztály	változás %-ban	tanuló	változás %-ban	Csoport összesen	Tanuló összesen
Pozsonyi	-499	-22,07	-11 92	-23,55	-9	-17,31	-229	-25,28	-503	-12 075
Nagyszombati	-338	-15,94	-7 452	-16,21	-61	-10,57	-1 717	-15,34	-399	-9 169
Trencsényi	-510	-17,63	-12 59	-19,33	0	0	0	0	-510	-12 594
Nyitrai	-406	-14,53	-9 359	-16,37	-78	-10,94	-1 992	-15,01	-484	-11 351
Zsolnai	-461	-12,92	-12 52	-15,53	0	0	0	0	-461	-12 522
Besztercebánya	-396	-14,04	-10 76	-17,49	-9	-2,41	-327	-4,66	-405	-11 092
Eperjesi	-594	-13,02	-14 21	-14,52	0	0	0	0	-588	-13 981
Kassai	-462	-12,83	-11 09	-14,08	-37	-12,25	-972	-16,68	-499	-12 069
Összesen	-3 666	-14,89	-89 93	-16,72	-194	-9,61	-5 237	-13,71	-3 849	-94 853

3. Táblázat– E

Alapiskola	Egyházi									
2002										
Kerület	Alapiskolai osztályok és tanulók létszáma									
	szlovák osztály	%	tanuló	%	magyar osztály	%	tanuló	%	Osztály összesen	Tanuló összesen
Pozsonyi	139	100	3 069	100	0	0	0	0	139	3 069
Nagyszombati	65	80,25	1 360	85,05	16	19,75	239	14,95	81	1 599
Trencsényi	113	100	2 438	100	0	0	0	0	113	2 438
Nyitrai	151	82,07	3 242	86,06	33	17,93	525	13,94	184	3 767
Zsolnai	210	100	4 574	100	0	0	0	0	210	4 574
Besztercebányai	65	94,20	1 389	97,06	4	5,80	42	2,94	69	1 431
Eperjesi	241	100	5 366	100	0	0	0	0	241	5 366
Kassai	136	86,62	2 897	89,80	21	13,38	329	10,20	157	3 226
Összesen	1 120	93,80	24 335	95,54	74	6,20	1135	4,46	1194	25 470
2006										
Kerület	Alapiskolai osztályok és tanulók létszáma									
	szlovák osztály	%	tanuló	%	magyar osztály	%	tanuló	%	Osztály összesen	Tanuló összesen
Pozsonyi	134	100	2 932	100	0	0	0	0	134	2 932
Nagyszombati	54	77,14	1 162	86,59	16	22,86	180	13,41	70	1 342
Trencsényi	98	100	2 211	100	0	0	0	0	98	2 211
Nyitrai	131	79,39	2 610	84,44	34	20,61	481	15,56	165	3 091
Zsolnai	234	100	4 928	100	0	0	0	0	234	4 928
Besztercebányai	80	96,39	1 563	98,55	3	3,61	23	1,45	83	1 586
Eperjesi	231	100	4 820	100	0	0	0	0	231	4 820
Kassai	149	89,22	2 992	90,75	18	10,78	305	9,25	167	3 297
Összesen	1 111	93,99	23 218	95,91	71	6,01	989	4,09	1 182	24 207
Létszámváltozás 2002 és 2006 között										
Kerület	Alapiskolai osztályok és tanulók létszáma									
	szlovák osztály	változás %-ban	tanuló	változás %-ban	magyar osztály	változás %-ban	tanuló	változás %-ban	Csoport összesen	Tanuló összesen
Pozsonyi	-5	-3,60	-137	-4,46	0	0	0	0	-5	-137
Nagyszombati	-11	-16,92	-198	-14,56	0	0	-59	0,00	-11	-257
Trencsényi	-15	-13,27	-227	-9,31	0	0	0	0	-15	-227
Nyitrai	-20	-13,25	-632	-19,49	1	3,03	-44	-8,38	-19	-676
Zsolnai	24	11,43	354	7,74	0	0	0	0	24	354
Besztercebányai	15	23,08	174	12,53	-1	0,00	-19	0,00	14	155
Eperjesi	-10	-4,15	-546	-10,18	0	0	0	0	-10	-546
Kassai	13	9,56	95	3,28	-3	0,00	-24	0,00	10	71
Összesen	-9	-0,80	-1117	-4,59	-3	-4,05	-146	-12,86	-12	-1 263

3. Táblázat – F

Alapiskola	Magán									
2002										
Kerület	Alapiskolai osztályok és tanulók létszáma									
	szlovák osztály	%	tanuló	%	magyar osztály	%	tanuló	%	Osztály összesen	Tanuló összesen
Pozsonyi	11	57,89	126	59,15	0	0	0	0	19	213
Nagyszombati	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Trencsényi	2	100	17	100	0	0	0	0	2	17
Nyitrai	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zsolnai	7	100	76	100	0	0	0	0	7	76
Besztercebányai	3	100	23	100	0	0	0	0	3	23
Eperjesi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kassai	4	100	56	100	0	0	0	0	4	56
Összesen	27	77,14	298	77,40	0	0,00	0	0,00	35	385
2006										
Kerület	Alapiskolai osztályok és tanulók létszáma									
	szlovák osztály	%	tanuló	%	magyar osztály	%	tanuló	%	Osztály összesen	Tanuló összesen
Pozsonyi	27	57,45	352	65,55	0	0	0	0	47	537
Nagyszombati	1	100	15	100	0	0	0	0	1	15
Trencsényi	5	100	91	100	0	0	0	0	5	91
Nyitrai	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zsolnai	46	100	718	100	0	0	0	0	46	718
Besztercebányai	8	100	97	100	0	0	0	0	8	97
Eperjesi	7	100	145	100	0	0	0	0	7	145
Kassai	31	100	668	100	0	0	0	0	31	668
Összesen	125	86,21	2086	91,85	0	0,00	0	0,00	145	2 271
Létszámváltozás 2002 és 2006 között										
Kerület	Alapiskolai osztályok és tanulók létszáma									
	szlovák osztály	változás %-ban	gyerek	változás %-ban	magyar osztály	változás %-ban	gyerek	változás %-ban	Osztály összesen	Tanuló összesen
Pozsonyi	16	145,45	226	179,37	0	0	0	0	28	324
Nagyszombati	1	0	15	0	0	0	0	0	1	15
Trencsényi	3	150,00	74	435,29	0	0	0	0	3	74
Nyitrai	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zsolnai	39	557,14	642	844,74	0	0	0	0	39	642
Besztercebányai	5	166,67	74	321,74	0	0	0	0	5	74
Eperjesi	7	0	145	0	0	0	0	0	7	145
Kassai	27	675,00	612	1092,86	0	0	0	0	27	612
Összesen	98	362,96	1 788	600,00	0	0,00	0	0,00	110	1 886

3. Táblázat – G

Alapiskola		2002															2006														
Kerület	Tanulók létszáma					Magyar nemzetiségű					Magyar osztályba jár					MO/MN %-ban ¹⁵															
	összesen	állami	egyházi	magán	összesen	%	állami	egyházi	magán	összesen	%	állami	egyházi	magán																	
Pozsonyi	54 816	51 534	3 069	213	1 359	2,48	1 343	16	0	906	1,65	906	0	0	66,67																
Nagyszombati	58 761	57 162	1 599	0	13 342	22,71	13 103	239	0	11 429	19,45	11 190	239	0	85,66																
Trencsényi	67 598	65 143	2 438	17	10	0,01	10	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00																
Nyitrai	74 194	70 427	3 767	0	16 417	22,13	15 854	563	0	13 797	18,60	13 272	525	0	84,04																
Zsolnai	85 268	80 618	4 574	76	4	0,00	4	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00																
Besztercebányai	70 014	68 560	1 431	23	8 293	11,84	8 255	38	0	7 060	10,08	7 018	42	0	85,13																
Eperjesi	103 791	98 425	5 366	0	13	0,013	13	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00																
Kassai	87 918	84 636	3 226	56	7 904	8,99	7 573	331	0	6 155	7,00	5 826	329	0	77,87																
Összesen	602 360	576 505	25 470	385	47 342	7,86	46 155	1 187	0	39 347	6,53	38 212	1135	0	83,11																
		2006																													
Kerület	Tanulók létszáma					Magyar nemzetiségű					Magyar osztályba jár					MO/MN %-ban															
	összesen	állami	egyházi	magán	összesen	%	állami	egyházi	magán	összesen	%	állami	egyházi	magán																	
Pozsonyi	42 928	39 459	2 932	537	978	2,28	967	9	2	677	1,58	677	0	0	69,22																
Nagyszombati	49 350	47 993	1 342	15	11 249	22,79	11 072	177	0	9 653	19,56	9 473	180	0	85,81																
Trencsényi	54 851	52 549	2 211	91	8	0,01	8	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00																
Nyitrai	62 167	59 076	3 091	0	14 072	22,64	13 567	505	0	11 761	18,92	11 280	481	0	83,58																
Zsolnai	73 742	68 096	4 928	718	7	0,01	7	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00																
Besztercebányai	59 151	57 468	1 586	97	7 760	13,12	7 714	46	0	6 714	11,35	6 691	23	0	86,52																
Eperjesi	89 409	84 444	4 820	145	10	0,01	10	0	0	0	0,00	0	0	0	0,00																
Kassai	76 532	72 567	3 297	668	6 846	8,95	6 517	324	5	5 159	6,74	4 854	305	0	75,36																
Összesen	508 130	481 652	24 207	2 271	40 930	8,06	39 862	1 061	7	33 964	6,68	32 975	989	0	82,98																

4 Az adatok azt mutatják, hogy a magyar nemzetiségűek hány százaléka látogat magyar nyelvű osztályt

A 3. táblázatok tehát a leglényegesebbek a prognózisok szempontjából, s ez azt mutatja, hogy a magyar fiatalok aránya 2002-vel összehasonlítva némileg emelkedett (8,06%-ra), ugyanakkor valamelyest csökkent azok száma, akik magyar osztályba járnak (elsősorban a Nyitrai és a Kassai kerületben).

A 2006/2007-es tanévben egyébiránt 94 230 tanulóval kevesebb van a szlovákiai alapiskolákban, mint négy esztendővel korábban. A tanulmányban vizsgált időszak láthatólag a magyar osztályokat is megtizedelte, bár az országos arányokat tekintve parányi növekedést tapasztalunk. Az élve születések számának csökkenése ellenére főképp annak örülhetünk, hogy a magyar nemzetiségű növendékek aránya újból nőtt az adott korcsoportban. Fájó viszont, hogy még a magyarság fogyását konstatáló 2001-es népszámláláshoz viszonyítva is romlanak a statisztikai mutatók, s ez hosszú távon a nemzetrész elöregedéséhez vezethet.

Ha az egyes kerületekre nemzetiségi szempontból tekintünk és a magyarok arányát vesszük figyelembe, a következő helyzettel találkozunk:

Kerület	Magyar nemzetiségű lakosok aránya (2001)	Magyar nemzetiségű óvodások aránya (2006)	Magyar nemzetiségű alapiskolások aránya (2006)
Nyitrai	27,6 %	22,81 %	22,64 %
Nagyszombati	23,7 %	22,73 %	22,79 %
Besztercebányai	11,7 %	10,84 %	13,12 %
Kassai	11,2 %	7,67 %	8,95 %
Pozsonyi	4,6 %	1,29 %	2,28 %

A viszonylag legjobb helyzet tehát a Nagyszombati, illetve a Besztercebányai kerületben érzékelhető, hiszen itt a vizsgált gyerekcsoportokban az összesített kerületi adatokat tekintve mindössze csekély az arányvesztés. Jelentős viszont a fogyás a legnagyobb arányú magyarságot felvonultató Nyitrai kerületben, ahol az alapiskolások között már 18%-kal kevesebb a magyar, mint a kerületi átlag. Az pedig kifejezetten riasztó, hogy az ország két legnagyobb városának vonzáskörzetében drasztikusan csökken a magyarok aránya (míg a Kassai kerület esetében minden kilencedik ember magyar nemzetiségű, az óvodásoknál ez már csak minden tizenharmadikról mondható el, ugyanakkor Pozsonynál a csökkenés ijesztő méreteket ölt: 50-70% az alapiskolások, illetve óvodások korosztályában).

ZHRNUTIE

Postavenie národností na Slovensku je podložené nespočetným množstvom faktorov, informácií ako aj štatistických údajov, ale ozajstným prínosom je predovšetkým správa o situácii v školstve, ktorá poukazuje aj na možnosti ďalšieho rozvíjania života menšín. V mnohých prípadoch tak môže postaviť pred dilemu aj zástupcov jednotlivých etnických skupín, duchovných a politických vodcov. Taktiež stavia úlohy pred súčasnú vládu, predovšetkým aby formovala svoj program so zreteľom na medzinárodné dohody a aby chránila občanov bez ohľadu na ich národnosť.

KRONIKA VEREJNÉHO ŽIVOTA 2006 – KÖZÉLETI KRÓNIKA 2006

1. Právne predpisy ovplyvňujúce postavenie národnostných menšín a etnických skupín žijúcich na území Slovenskej republiky prijaté v roku 2006 [A 2006-ban elfogadott nemzeti/etnikai kisebbségeket érintő jogszabályok Szlovákia jogrendszerében] (Csirik Zsolt)

1.1. Podporovanie národnostných menšín a etnických skupín z prostriedkov štátneho rozpočtu

V zmysle zákona č. 655/2005 Z.z. boli celkové príjmy štátneho rozpočtu Slovenskej republiky na rok 2006 rozpočtované sumou 272 miliárd Sk a celkové výdavky plánované sumou 330 miliárd Sk. Na podporu a riešenie problémov národnostných menšín a etnických skupín boli v rámci štátneho rozpočtu účelovo určené nasledovné čiastky v zložení podľa jednotlivých rozpočtových kapitol:

- v rámci rozpočtu Úradu vlády SR
  - 20 miliónov na podporu menšinovej kultúrnej politiky,
- v rámci rozpočtu Ministerstvo kultúry SR
  - 160 miliónov na národnostnú kultúru.

Dňa 1. augusta 2006 bol prijatý nový výnos Úradu vlády č. 2179/2006-KVÚV o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Úradu vlády SR. Podľa uvedeného výnosu možno dotáciu z príjmov z odvodu podľa zákona č. 171/2005 Z.z. o hazardných hrách poskytnúť na zabezpečenie vykonávania všeobecne prospešných služieb, a to na podporu menšinovej kultúry alebo na sociálne a kultúrne potreby rómskej komunity. Dotáciu na podporu menšinovej kultúry možno poskytnúť na financovanie edičnej činnosti v jazyku národnostných menšín, aktivít divadiel a ľudovomeleckých súborov v jazyku národnostných menšín, aktivít kultúrnych a cirkevných inštitúcií, obnovy kultúrnych, cirkevných a školských objektov, obnovy historických pamiatok, záujmovej činnosti národnostných menšín, športových a kultúrnych aktivít národnostných menšín a vzdelávacích projektov v jazyku národnostných menšín. Predmetný výnos ďalej obsahuje podmienky poskytnutia dotácií, formálne náležitosti žiadosti o poskytnutie dotácií ako aj vzor tejto žiadosti. V čase vypracovania tejto analýzy ešte neboli zverejnené aktuálne údaje o poskytovaní dotácií na rok 2006 podľa tohto výnosu.

1.2. Právne predpisy ovplyvňujúce postavenie národnostných menšín a etnických skupín

Slovenská republika v roku 2006 prijala niekoľko právnych predpisov, ktoré rôznym spôsobom ovplyvňujú právne postavenie národnostných menšín. Z nich vyberáme nasledovné:

- Zákon číslo 13/2006 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 300/1993 Z. z. O mene a priezvisku v znení neskorších predpisov. Účelom predmetného návrhu bolo splniť povinnosť Slovenskej republiky ako členského štátu Európskej únie zosúladiť svoj právny poriadok s rozsudkom Súdneho dvora Európskych spoločenstiev vo veci zmeny priezviska (C-148/02, Garcia Avello). Povinnosťou vyplývajúcou z citovaného súdneho rozhodnutia je umožniť občanom, ktorí majú aj štátne občianstvo iného členského štátu Európskej únie, mať priezvisko v tvare, ktorý je v súlade s právom alebo tradíciou tohto iného štátu. V danom prípade išlo o nárok maloletých detí, ktoré mali španielskeho otca a belgickú matku a obe štátne občianstva. Podľa španielskej tradície priezvisko detí pozostáva z prvého priezviska otca, ktoré má tento po svojom otcovi, po ktorom nasleduje priezvisko matky dieťaťa. Podľa čl. 2 Aktu o podmienkach pristúpenia sú záväzným aktom aj rozsudky Súdneho dvora Európskych spoločenstiev, ktoré majú povahu záväzného európskeho precedenčného práva. Vzhľadom na to, že aj iné ako členské štáty ES/EÚ môžu mať osobitné spôsoby nadobúdania priezviska po narodení alebo po uzavretí manželstva, návrh zahŕňa aj iné ako členské štáty ES/EÚ. Tým sa realizuje i článok 12 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky. Podľa prijatého návrhu ten, komu nebolo určené druhé a tretie meno, si môže určiť druhé a tretie meno po nadobudnutí plnoletosti oznámením matričnému úradu, v ktorého matrike je zápis o jeho narodení. Maloletému môže určiť druhé a tretie meno jeho zákonný zástupca; na určenie druhého a tretieho mena maloletému staršiemu ako 15 rokov je potrebný jeho písomný súhlas s jeho úradne osvedčeným podpisom. Určenie druhého a tretieho mena nie je zmenou mena. Ak je dieťa štátnym občanom aj iného štátu od účinnosti predmetnej novely zákona, môže nadobudnúť priezvisko alebo priezviská v súlade s jeho právnym poriadkom alebo tradíciou. Zmenilo sa aj celé ustanovenie o zmene priezviska a o zmene mena, z toho vyberáme: Ak majú manželia spoločné priezvisko, zmenu spoločného priezviska možno povoliť len na základe spoločnej žiadosti oboch manželov. Zmena priezviska sa vzťahuje aj na ich spoločné maloleté deti, aj keď neboli zahrnuté do žiadosti. Zmena priezviska sa povolí vždy, ak štátny občan Slovenskej republiky, o ktorého priezvisko ide, je aj štátnym občanom iného štátu a zmenou sa má dosiahnuť priezvisko v tvare, ktorý je v súlade s právnym poriadkom alebo tradíciou tohto iného štátu. Povolenie na zmenu mena nie je potrebné, ak ide o zmenu cudzojazyčného mena na jeho slovenský ekvivalent a naopak, mena dieťaťa po jeho právoplatnom osvojení, mena z dôvodu zmeny pohlavia. Okrem toho prijatý zákon dopĺňa a mení platné znenie zákona o mene a priezvisku tak, že upravuje aj všetky náležitosti potrebné pri podávaní žiadostí o zmenu mena alebo priezviska, bol prehľadný a terminologicky jednotný.
- Zákon č. 14/2006 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 154/1994 Z. z. O matrikách v znení neskorších predpisov. Doteraz platný zákon o matrikách, ktorý upravuje vedenie matrik ako verejných listín, správu a príslušnosť matrik, zápisy do matriky a ich zmeny, zápisy do matriky na základe dokladov z cudzích štátov, osobitnú matriku a obnovu matriky, sa počas jedenásťročnej účinnosti podľa zákonodarcu osvedčil. Dôvodom jeho novelizácie však boli skutočnosti a poznatky z aplikačnej praxe, ktoré bolo potrebné do zákona premietnuť, ako aj prijatie nového zákona o rodine, ktorý nadobudol účinnosť 1. apríla 2005. Predmetom novej zákonnej úpravy je predovšetkým:

zosúladienie zákona o matrikách so zákonom č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov,
spresnenie niektorých ustanovení zákona za účelom vylúčenia nejednotného výkladu a zjednotenia aplikačnej praxe,
rozšírenie povinností obvodných úradov pri zabezpečení matričných kníh a uchovávaní zbierky listín,
doplnenie možnosti náhrady niektorých dokladov potrebných pre zápis do matriky, vylúčenie režimu všeobecného predpisu o správnom konaní a doplnenie lehôt, v ktorých sa vykoná zápis do matričnej knihy alebo osobitnej matriky, umožnenie uzatvoriť manželstvo občanom, ktorí nemajú trvalý pobyt na území Slovenskej republiky na ktoromkoľvek matričnom úrade.

Podľa predmetnej novely zákona osoba, ktorej meno je zapísané v matrike v inom ako slovenskom jazyku a neskorší výpis z matriky jej bol vyhotovený s menom v slovenskom ekvivalente, môže požiadať o výpis z matriky s menom v pôvodnom znení. Matričný úrad je povinný tejto žiadosti vyhovieť.

- V žiadnom prípade nemôžeme opomenúť prijatie zákona č. 92/2006 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov. Navrhovaná právna úprava vychádzala z viac ako trojročného pôsobenia inštitútu verejného ochrancu práv v Slovenskej republike, z preskúmania viac ako sedemtisíc podnetov fyzických a právnických osôb a z právnych úprav členských štátov Európskej únie s cieľom zabezpečiť efektívnejšiu ochranu práv a slobôd fyzických a právnických osôb. Navrhovaná úprava bola premietnutím návrhov opatrení zo Správ o činnosti verejného ochrancu práv, ktoré každoročne predkladá Národnej rade Slovenskej republiky. Novelizáciou Ústavy SR sa medzi osoby oprávnené podať návrh na začatie konania pred Ústavným súdom Slovenskej republiky vo veciach súladu právnych predpisov podľa čl. 125 odsek 1, ak ich ďalšie uplatňovanie môže ohroziť základné práva alebo slobody alebo ľudské práva a základné slobody vyplývajúce z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a ktorá bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, dopĺňa verejný ochranca práv. Prijatým návrhom sa rozširuje možnosť pre fyzické a právnické osoby, na základe podnetu ktorých bude verejný ochranca práv oprávnený namietat' nesúladi všeobecne záväzných právnych predpisov s Ústavou Slovenskej republiky z dôvodu, že právna norma obsiahnutá vo všeobecne záväznom právnom predpise porušuje základné právo alebo slobodu. Obdobne bude verejný ochranca práv oprávnený konať aj z vlastnej iniciatívy. Obdobnú právnu úpravu poznajú aj právne poriadky ostatných krajín V4. Preto sa prijalo rozšírenie pôsobnosti verejného ochrancu práv na celú „maladministráciu“, obdobne ako tomu je podľa článku 195 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva v prípade európskeho ombudsmana alebo ako v prípade ďalších členských krajín Európskej únie. Prijatím tejto novely sa bude verejný ochranca práv aktívne podieľať na ochrane práv a slobôd fyzických osôb a právnických osôb pri konaní, rozhodovaní alebo nečinnosti orgánov verejnej správy, ak je ich konanie, rozhodovanie alebo nečinnosť v rozpore s právnym poriadkom alebo princípmi demokratického a právneho štátu. Podieľanie sa verejného ochrancu práv na ochrane len základných práv a slobôd nechráni však práva a oprávnené záujmy fyzických a právnických osôb zaručených právnym poriadkom Slovenskej republiky pred zásahmi orgánov verejnej správy v plnom rozsahu.

- Zákon č. 689/2006 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 597/2003 Z. z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení v znení neskorších predpisov. Cieľom predmetnej novely zákona bolo vypustiť zo zákona o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení financovanie neštátnych základných umeleckých škôl a neštátnych školských zariadení a ustanoviť ich financovanie v súlade s princípmi fiškálnej decentralizácie, t. j. z výnosu dane obcí a vyšších územných celkov podľa určených pravidiel na poskytovanie finančných prostriedkov zriaďovateľom neštátnych základných umeleckých škôl a neštátnych školských zariadení. Navrhovanú zmenu vo financovaní neštátnych základných umeleckých škôl a neštátnych školských zariadení si vyžadujú skutočnosti spôsobené rozdielnym financovaním základných umeleckých škôl a školských zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti obcí a vyšších územných celkov a neštátnych základných umeleckých škôl a neštátnych školských zariadení od roku 2005. Už v prvom roku fiškálnej decentralizácie boli evidentné snahy viacerých obcí a vyšších územných celkov zbaviť sa zriaďovateľskej pôsobnosti vyradením vlastnej základnej umeleckej školy alebo školského zariadenia zo siete škôl a školských zariadení v prospech neštátneho zriaďovateľa. Základné umelecké školy a školské zariadenia v zriaďovateľskej pôsobnosti neštátneho zriaďovateľa sú financované z kapitoly Ministerstva školstva SR. V prípade poklesu počtu základných umeleckých škôl a školských zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti vyšších územných celkov dochádza k úspore finančných prostriedkov v ich prospech, nakoľko vznik neštátnych základných umeleckých škôl a neštátnych školských zariadení neovplyvní počet obyvateľov vo veku nad 15 rokov s trvalým pobytom na ich území k 1. januáru predchádzajúceho kalendárneho roka. V konečnom dôsledku teda vznikla situácia, že obciam a vyšším územným celkom sa naďalej rozdeľoval výnos dane v príslušnom kalendárnom roku, avšak financovanie neštátnych základných umeleckých škôl a neštátnych školských zariadení sa prenášal na štátny rozpočet. Neštátne základné umelecké školy, neštátne školské zariadenia a neštátne špeciálne školské zariadenia v roku 2006 navštevuje 53 592 žiakov (detí). Z toho približne 36 781 žiakov (detí) je vo veku do 15 rokov, t. j. 69 % a približne 16 811 žiakov je vo veku nad 15 rokov, t. j. 31 %. Ministerstvo školstva SR v kalendárnom roku 2006 vyčlenilo na financovanie neštátnych základných umeleckých škôl, neštátnych školských zariadení a neštátnych špeciálnych školských zariadení na celkový prepočítaný počet žiakov (detí) finančné prostriedky vo výške 564 747 tis. Sk. V prípade ak bude uvedený finančný objem poskytnutý zriaďovateľom neštátnych základných umeleckých škôl a školských zariadení prostredníctvom výnosu dane s účinnosťou od 1. januára 2007, skutočnosť si vyžiada zohľadnenie tohto objemu finančných prostriedkov vo výnose dane pre obce a vyššie územné celky.
- Zákon č. 588/2006 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 16/2004 Z. z. o Slovenskej televízii v znení neskorších predpisov. Slovenská televízia je verejnoprávne médium, ktorého činnosť riadi generálny riaditeľ volený Radou Slovenskej televízie. Predmetná novela zákona zohľadnila možnosť nezvolenia generálneho riaditeľa v rámci jednej voľby a v záujme zabezpečenia kontinuity riadenia verejnoprávných médií navrhuje systém, ktorý upravuje voľbu generálneho riaditeľa. Generálneho riaditeľa bude voliť Rada Slovenskej televízie najmenej dvojtretinovou

väčšinou na základe verejného vypočutia, pričom v rámci jednej voľby môžu prebehnúť tri hlasovania o kandidátoch. Ak žiadny z kandidátov nezíska najmenej dvoj tretinovú väčšinu hlasov všetkých členov rady, hlasovanie sa bude na základe verejného vypočutia opakovať najneskôr do piatich dní. Na opakovanom hlasovaní sa zúčastnia kandidáti, ktorí získali najmenej tri hlasy. Ak ani v opakovanom hlasovaní nezíska žiadny z kandidátov dvoj tretinovú väčšinu a aspoň jeden z kandidátov získa aspoň šesť hlasov, uskutoční sa na tom istom zasadnutí ďalšie hlasovanie. V ďalšom hlasovaní rada volí generálneho riaditeľa tajným hlasovaním nadpolovičnou väčšinou hlasov všetkých členov rady. Ak sa nepodarí zvoliť generálneho riaditeľa ani na základe tretieho hlasovania, rada do piatich dní od uskutočnenia neúspešného hlasovania zverejní novú výzvu na prihlásenie kandidátov. S ohľadom na kompetenciu Rady Slovenskej televízie voliť a odvolávať generálneho riaditeľa bol vytvorený inštitút dočasného štatutárneho zástupcu, ktorého bude rada určovať na čas od skončenia výkonu funkcie generálneho riaditeľa do zvolenia nového generálneho riaditeľa. Rozsah, v akom bude dočasný štatutárny zástupca riadiť činnosť verejnoprávneho média, bude určovať rada.

- Zákon č. 587/2006 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 619/2003 Z.z. o Slovenskom rozhlasе v znení neskorších predpisov. Predmetná novela zákona, podobne ako v prípade procesu zvolenia generálneho riaditeľa Slovenskej televízie sleduje tento proces a určí podobné mechanizmy, vrátane vytvorenia inštitútu dočasného štatutárneho zástupcu riaditeľa ako aj metódy zvolenia generálneho riaditeľa.
- Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky publikovaný v Zbierke zákonov pod č. 537/2006 vo veci vyslovenia nesúlady ustanovenia čl. I § 15 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 180/1995 Z. Z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom v znení neskorších predpisov s Ústavou SR. Podľa sporného § 15 zákona č. 180/1995 Z. z. dňom 1. septembra 2005 pozemky s nezisteným vlastníkom, ktoré sú zapísané v katastri nehnuteľností najmenej jeden kalendárny rok, prechádzajú ako opustené do vlastníctva štátu a do správy fondu alebo štátnej organizácie lesného hospodárstva, ak ide o pozemky, ktoré sú súčasťou lesného pôdneho fondu a ktoré nie sú súčasťou spoločnej nehnuteľnosti. Ak do 1. septembra 2005 nebudú pozemky s nezisteným vlastníkom zapísané v katastri nehnuteľností najmenej jeden kalendárny rok alebo ak sa zapíšu do katastra nehnuteľností po 1. septembri 2005, prejdú do vlastníctva štátu a do správy fondu uplynutím jedného kalendárneho roka odo dňa zápisu do katastra nehnuteľností. Pozemky, na ktoré boli uplatnené nároky podľa osobitného predpisu, neprechádzajú do vlastníctva obce, kým o týchto nárokoch nebude právoplatne rozhodnuté. Pozemky, ktoré prešli do vlastníctva obce, nemôže obec do desiatich rokov od účinnosti tohto zákona previesť do vlastníctva iného a ani zriadiť k nim záložné právo; takýto úkon je neplatný. Predmetný paragraf zákona napadol generálny prokurátor SR na Ústavnom súde SR. Podľa rozhodnutia Ústavného súdu SR v ústave nie je žiadna iná ústavná norma pre takto ustanovený spôsob zániku a vzniku vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, ktorá by ospravedlnila zánik a vznik vlastníckeho práva spôsobom ustanoveným v napadnutom ustanovení § 15 zákona. Takáto opora nevyplýva ani z medzinárodných zmlúv, ktorými je Slovenská republika viazaná. Obsahom základného práva na súdnu ochranu je

v prípade posudzovania napadnutého ustanovenia § 15 zákona predovšetkým možnosť, aby nezistený vlastník mohol v čase pred zánikom jeho vlastníckeho práva uplatniť svoje námietky proti zákonom projektovanému prechodu vlastníckeho práva. Uvedená možnosť v § 15 napadnutého zákona nie je. Ďalej ústavný súd poukazuje na tú závažnú okolnosť, že zákonodarca rozhodol o zániku vlastníckeho práva vlastníkov pozemkov s nezisteným vlastníkom opustením veci priamo zákonom (ex lege). Rozhodovať o zániku vlastníckeho práva v dôsledku opustenia veci možno v správnom konaní, teda v rámci moci výkonnej alebo v súdnom konaní v rámci moci súdnej. Pokiaľ si túto právomoc prisvojil napadnutým ustanovením zákonodarca, porušil tým ustanovenie čl. 2 ods. 2 ústavy, z ktorého deľba moci vyplýva. Na základe analýzy ústavný súd dospel k záveru, že napadnuté ustanovenie porušuje princíp právnej istoty ako súčasť právneho štátu (čl. 1 ods. 1 prvá veta ústavy), právo vlastníť majetok vrátane jeho dedenia (čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy), ako aj právo na súdnu ochranu a na ochranu pred iným orgánom štátu. Ústavný súd rozhodol, že ustanovenie čl. I § 15 zákona NR SR č. 180/1995 Z. Z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom v znení neskorších predpisov dňom vyhlásenia nálezů v Zbierke zákonov SR stráca účinnosť. Ak Národná rada Slovenskej republiky neuvedie toto ustanovenie zákona do súladu s Ústavou Slovenskej republiky, stráca po šiestich mesiacoch od vyhlásenia tohto nálezů v Zbierke zákonov Slovenskej republiky aj platnosť.

1.3. Medzinárodné zmluvy a dohody

V priebehu roka 2006 vstúpila do platnosti jediná dvojstranná medzinárodná dohoda, ktorá môže mať vplyv na postavenie národnostných menšín a etnických skupín žijúcich na území Slovenskej republiky, a to Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Maďarskej republiky o zmene článkov 2, 4, 6, 10, 13, 17 a 21 Dohody medzi vládami zmluvných strán o vykonávaní Zmluvy medzi Slovenskou republikou a Maďarskou republikou o hraničnom vybavovaní v cestnej, železničnej a vodnej doprave. Dohoda nadobudla platnosť 21. júna 2006 a bola publikovaná v Zbierke zákonov pod číslom 479/2006 Z.z.

A 2006-ban elfogadott nemzeteti/etnikai kisebbségeket érintő jogszabályok Szlovákia jogrendszerében

Összefoglalás

A tanulmány a 2006-ban a szlovákiai kisebbségeket érintő jogi változásokat tekinti át. A szerző elemzi a kisebbségeknek nyújtott állami költségvetési támogatási formákat, feltárva az egyes kisebbségek támogatásának specifikus feltételeit, valamint kitér a nemzetközi egyezmények és a kisebbségek pozíciójának kapcsolatrendszerére is.

2. Podujatia a publikácie v roku 2006 viažuce sa k hmotným pamiatkam národností žijúcich na Slovensku [A Szlovákiában élő nemzetiségek tárgyi emlékeinek bemutatásához fűződő rendezvények, kiadványok 2006-ban] (Danter Izabella)

Dokumentáciou hmotných pamiatok národností na Slovensku sa predovšetkým zaoberajú špecializované národnostné múzejné inštitúcie, ktoré ako samostatne hospodáriace zložky patria do siete múzeí Slovenského národného múzea v Bratislave. Okrem nich sa dokumentácii kultúrnych hodnôt jednotlivých národností venujú i regionálne múzeá v rámci špecializácii svojej činnosti, resp. na základe národnostného zloženia obyvateľstva toho-ktorého regiónu. Odborná práca viažuca sa k hmotným pamiatkam národnostných menšín, ktoré sú sústredené v múzejných inštitúciách na Slovensku bola v roku 2006 mimoriadne pestrá.

SNM – Múzeum kultúry Maďarov na Slovensku v Bratislave je špecializovanou vedecko-výskumnou, dokumentačnou a metodickou múzejnou inštitúciou, ktorá skúma vybrané témy dejín a vývoja hmotnej a duchovnej kultúry maďarského etnika na Slovensku. Múzeum začiatkom roka 2006 úspešne dokončilo rekonštrukciu Pamätného domu Kálmána Mikszátha v Sklabinej, kde dňa 21. januára sprístupnilo novú stálu expozíciu pod názvom „Tu prežil...“ K expozícii bol vydaný katalóg v slovenskom, maďarskom a v anglickom jazyku. Vo výstavných priestoroch múzea bolo v roku 2006 sprístupnených niekoľko zaujímavých výstav. Medzi významné výstavy uskutočnené v Brämerovej kúrii v Bratislave patrili autorské výstavy výtvarných umelcov Jánosa Nagya, Józsefa Nagya a Györgya Dolána. K výstave Fotofakty, ktorá prezentovala fotografickú tvorbu maďarských fotografov na Slovensku po 2. svetovej vojne vyšla i samostatná publikácia „Fotóvilág“. Výstava venovaná maďarskej knižnej ilustrácii na Slovensku v rokoch 1990 – 2005 bola úspešne prezentovaná aj v zahraničí (Slovenský inštitút, Budapešť, Galéria Jánosa Kassa, MR). Putovná výstava pod názvom Literárne osobnosti pôsobiace v okrese Veľký Krtíš bola prezentovaná v šiestich školách v okrese Veľký Krtíš. Na jednotlivých podujatiach múzea sa pravidelne podieľalo občianske združenie Tradície a hodnoty.

V Múzeu maďarskej kultúry a Podunajska v Komárne bola ukončená rekonštrukcia nádvorja hlavnej budovy, ktoré bolo pre verejnosť slávnostne sprístupnené dňa 22. 11. 2006. Z usporiadaných výstav bola verejnosťou najnavštevovanejšia národopisná výstava pod názvom Sviatky a stretnutia usporiadaná v spolupráci so Župným múzeom vo Veszpréme (MR), ku ktorej bol vydaný bulletin v maďarskom a slovenskom jazyku. Krátkodobé národopisné výstavy sa uskutočnili o ľudovej kultúre obcí Jelenec a Iža a tiež národopisná výstava v Komárne. Vo fotogalérii múzea boli usporiadané výstavy umeleckej fotografie autorov R. Vargu, T. Dobaiho, S. Szencziho a Fotoklubu Helios. Významná bola i archeologická výstava Rímsky tábor – 100 rokov vykopávok v Iži-Leányvár a výstava venovaná 120. výročiu vzniku komárnanskeho múzea. V oblasti výtvarného umenia sa uskutočnili autorské výstavy Evy Jurásovej, Józsefa Janigu, Attilu Duncsáka, výstava z grafických zbierok múzea a zo zbierky Anny Ferenczy. Výstava historických fotografií Komárno kedysi a dnes bola prezentovaná i v zahraničí (Rumunsko). Múzeum vydalo monografiu pod názvom: Never Again (autor: Csaba Fehér) o deportácii Maďarov do

Čiech v roku 1945 v anglickom jazyku, ďalej pohľadnice propagujúce múzejné zbierky, Dom ľudovej architektúry v Martovciach, ľudový kroj v Jelenci a pohľadnicu a bulletin z príležitosti 120. výročia založenia komárňanského múzea. Múzeum sa v septembri predstavilo prostredníctvom svojich publikácií, propagačných materiálov, virtuálnej ukážky o expozíciách, o výstavách a o kultúrno-výchovnej činnosti v digitálnom spracovaní v Európskom parlamente v Bruseli. V priebehu roka vydávalo mesačník pod názvom Múzeumi Hírlevél o aktuálnych daniach v inštitúcii.

V observatóriu v Hurbanove bolo v roku 2006 založené Múzeum Mikuláša Konkoly-Thegeho.

V regionálnych múzeách na južnom Slovensku boli v rámci múzejnej činnosti usku-točnené rôzne výskumy, expozície, výstavy a podujatia, boli vydané publikácie veno-vané hmotným pamiatkam maďarského etnika na Slovensku.

Rok 2006 v Múzeu Jána Thaina v Nových Zámkoch prebiehal v znamení 70. výročia založenia múzea. Z tejto príležitosti boli pripravené výstavy Múzeum v zrkadle času (E. Kováčsová, V. Nováková H. Gudmonová), Predstavuje sa Múzeum Jána Thaina v No-vých Zámkoch, fotografická výstava pod názvom To sme boli my a bol vydaný zborník Múzeum v zrkadle času. V októbri 2006 sprístupnili verejnosti expozíciu v Archeolo-gickom múzeu vo Svodíne zostavenú z nálezov archeologických výskumov realizo-vaných v katastri obce Svodín Archeologickým ústavom SAV Nitra a Archeologickým múzeom SNM Bratislava. Vedeckovýskumná činnosť bola zameraná na výskum dejín novozámockého múzea, Nových Zámkov, novozámockej protitureckej pevnosti a na zvykoslovie regiónu.

Vlastivedné Múzeum v Galante sprístupnilo v máji 2006 fotografickú výstavu Tibo-ra Huszára pod názvom Deti boha, ktorá je venovaná rómskej a židovskej národnosti vo svete. Múzeum vydalo slovenskú jazykovú verziu monografie Tradičné hospodáre-nie v Podunajskej nížine – Neded, Vlčany (v maďarskom jazyku vyšla v roku 2005), ktorá podáva výsledky etnologického výskumu ôsmich autorov. V múzeu sa v dňoch 10. až 12.10.2007 uskutočnil celoslovenský etnologický seminár so zahraničnou účasťou na tému Mlyny a mlynárske remeslo. Rovnomenný zborník, ktorý obsahuje 15 prednášok zo seminára, vyšiel v slovenskom jazyku s anglickým a maďarským resumé.

V Tekovskom múzeu v Leviciach otvorili III. časť stálej expozície na tému Spoločenský život a cechy, vydali Zborník Tekovského múzea v Leviciach č. 6 a pod názvom Naše Levice pripravili veľkolepú výstavu k 850. výročiu prvej písomnej zmienky o meste.

V Novohradskom múzeu a galérii v Lučenci bola uskutočnená inaugurácia poštovej známky s motívom novohradskej geologickej lokality Šomoška. Špecializácia činnosti múzea bola rozšírená popri výskumu dejín výroby smaltu aj o dokumentáciu výroby skla a sklárskeho priemyslu na území BBSK. V mesiacoch jún - september bola sprís-tupnená výstava 100 rokov výroby vo Filákovke a uskutočnený medzinárodný seminár z príležitosti 100. výročia založenia smaltovne vo Filákovke. Vo výstavných priestoroch múzea bola prezentovaná etnologická výstava Palócky ľudový odev včera a dnes (20. 10. – 15. 12. 2006). V oblasti výtvarného umenia bol realizovaný IX. ročník podujatia Szabóov grafický Lučenec.

Gemersko-malohontské múzeum v Rimavskej Sobote vydalo v roku 2006 Zborník Gemersko-malohontského múzea GEMER – MALOHONT II, v ktorom podáva najnovšie výsledky výskumov a múzejnej činnosti v regióne.

Banické múzeum v Rožňave sa úspešne prezentovalo doma a v zahraničí dvoma výstavami: Spomienka gemerského baníctva a Rožňavská Metercia. Z početných repríz je potrebné vyzdvihnúť inštaláciu na Inštitúte Slovákov v Budapešti (obe výstavy), Rožňavskej Metercie v Dome národností v Szegede a v rámci významnej medzinárodnej konferencie Železná cesta Európy v Košiciach. Výstava Gemerské ľudové hrnčiarstvo bola prezentovaná v základných školách v Jablonove n. Turňou a Krásnohorskom Podhradí. Boli započaté dva dlhodobé výskumy na témy Dejiny Židov v regióne horného Gemera (J. Fazekaš) a Dejiny rožňavských cechov (S. Holečková). Múzeum, podobne ako v predchádzajúcich rokoch, z príležitosti Medzinárodného dňa múzeí vydalo Múzejné noviny, v ktorých v slovenskom jazyku informuje záujemcov o aktivitách v múzejnej oblasti.

V Slovenskom technickom múzeu v Košiciach venovali 100. výročiu prívozu telesných pozostatkov F. Rákócziho II. do Košíc filatelistickú výstavu a sprístupnili výstavu Po stopách Rákócziho a kuruckých vojsk.

Východoslovenské múzeum v Košiciach vydalo zborník *Historica Carpatica*, katalóg zlatých mincí z fondov múzea, leporelo v slovenskom jazyku o Františkovi Rákócziho II. a z príležitosti 15. výročia otvorenia Pamätného domu Františka Rákócziho II. zriadilo v priestore jednej z bývalých kazemát „dobovú minciareň“. Pracovníci múzea sa aktívne zapojili do organizačných prác podujatí uskutočnených z príležitosti stého výročia prívozu telesných pozostatkov kniežaťa Rákócziho do Košíc. Sprístupnili výstavu z Maďarskej republiky pod názvom Po stopách Istvána Bocskaya od Kolozsváru po Košice (Kölcsey Ferenc Intézet) a Storočná história: Thaly a Rákóczi 1906 – 2006 (Déri Múzeum, Debrecen). V zahraničí sa prezentovalo výstavou Albrecht Dürer a jeho doba (Szentendre, MR). V múzeu prebiehajú vedecké výskumy na historické témy Remeslá a cechy (U. Ambrušová) a Imre Henszlmann a jeho pozostalosť v zbierkach Východoslovenského múzea (I. Havlice).

Vo Vlastivednom múzeu v Trebišove boli uskutočnené historické výstavy pod názvom 1831. Cholera a roľnícke povstanie v Zemplíne a Archeologické pamiatky Zemplína.

Muzeologická spoločnosť na Matúšovej zemi so sídlom v Boldogu pravidelne realizuje odborné podujatia v rámci dokumentácie hmotných a duchovných hodnôt maďarského etnika na Slovensku. V spolupráci s Fórum inštitútom pre výskum menšín v Šamoríne a Vlastivedným múzeom v Galante sa dňa 26. októbra 2006 uskutočnila konferencia pod názvom *Musaeum Hungaricum III*. Hmotné pamiatky maďarského etnika na Slovensku a ich múzejná dokumentácia, na ktorej odznelo 8 odborných prednášok pracovníkov dokumentačných inštitúcií na Slovensku. Pre vedúcich skanzenov, obecných múzeí a zbierok miestnej tradície v maďarských regiónoch Slovenska usporiadala seminár Tradície a hodnoty IV. vo Veľkom Mederi a celoštátny vzdelávací deň v Komárne. V rámci dlhodobého výskumu historickej a ľudovej architektúry maďarského etnika na Slovensku vykonala v roku 2006 architektonicko-historický výskum neskorobarokového obytného domu v Senci. Vydala 1. číslo zborníka *Musaeum Hungaricum*, ktorý obsahuje prednášky z muzeologických konferencií z rokov 2003 – 2005.

V rámci dokumentácie hmotných pamiatok kultúry karpatských Nemcov na Slovensku sa v SNM – Múzeu kultúry karpatských Nemcov v Bratislave v roku 2006 realizovali výstavy na témy Spolok Karpathenverein (Košice, Bratislava), Etnografia karpatských Nemcov (Bratislava), Dejiny a kultúra karpatských Nemcov (Berlin, Bratislava) a Od Zukerlandla k uličke múzeí (Bratislava), ku ktorej vyšiel aj katalóg

v nemeckom, slovenskom a maďarskom jazyku (Premeny Zuckermendlu). Múzeum vo svojej edícii Acta Carpatho-Germanica vydalo 4 publikácie (R. Oswaldová: Die kuneschhauerische Mundart von Hauerland, M. Markus: Pressburgen Sagen, M. Schvarc: SD a Slovensko v r. 1938 – 1944, V. Rabik: Nemecké osídlenie východného Slovenska).

SNM – Múzeum židovskej kultúry na Slovensku v roku 2006 pripravilo v rôznych lokalitách Slovenska i v zahraničí nasledovné výstavy: Metamorfózy memoriálu Ch. Sofera (Košice), MŽK sa predstavuje (Szeged, MR), Izrael – krajina všetkého a pre všetkých (Poprad), Muž, ktorý si nedal pokoj...(Bratislava, Košice), Kameň, ktorý rozpráva, Izrael, Pozdravy z Izraela, Striháný papier (Mizrach a Šivity), Zachor! Pamätaj! (Bratislava). V rámci edičnej činnosti múzeum vydalo štyri publikácie: tri v slovenskom jazyku (Karol Nandrásky: László Remete – Človek, ktorý prekračoval hranice, Věra Weislitzová: Dcéra Oľgy a Lea, Jozef Sulaček: Biele plášte – 2. časť) a jednu v anglickom jazyku (Racial Violence Past and Present).

Dokumentačné centrum chorvátskej kultúry na Slovensku sa od začiatku roka 2006 stalo samostatným špecializovaným múzeom SNM pod názvom Múzeum kultúry Chorvátov na Slovensku. Múzeum sídli v novovybudovanom objekte v Devínskej Novej Vsi. Prezентuje sa stálou expozíciou Dejiny a kultúra Chorvátov na Slovensku a dočasnými výstavami v rôznych lokalitách Slovenska (Príbeh detí vetra – Chorvátsky Grob).

Dokumentácia hmotných pamiatok rómskeho etnika na Slovensku prebieha predovšetkým v SNM - Múzeu kultúry Rómov na Slovensku so sídlom v Martine, ktoré realizovalo putovnú výstavu o dejinách a kultúre Rómov pod názvom Príbeh detí vetra (Bratislava: Žižkova ul. 16, MK SR, Múzeum kultúry Chorvátov na Slovensku, Chorvátsky Grob), výstavy rómskej maliarky Jolán Oláh a rómskeho rezbára J. Cicka pod názvom Cesty života. V Múzeu slovenskej dediny v Martine pripravilo ďalší ročník prezentačného podujatia Te prindžarel pes – Spoznajme sa, ktoré je zamerané na prezentačnú rómskych skupín, interpretov a výrobcov. Na činnosti múzea sa účinne podieľal Klub priateľov Múzea kultúry Rómov na Slovensku. Gemersko-malohontské múzeum v Rimavskej Sobote sa od roku 1996 taktiež špecializuje na dokumentáciu duchovnej a hmotnej kultúry Rómov v regiónoch BBSK. Výskumu rómskej kultúry sa venuje i Vihorlatské múzeum v Humennom.

SNM – Múzeum kultúry Čechov na Slovensku so sídlom v Martine v roku 2006 pripravilo výstavu pod názvom Z milosti boží jsem, co jsem..., ktorá bola venovaná J. Gašparíkovi-Leštinskému, sprievodné podujatie k výstave na tému Zlaté časy Martinského kasína a prezentačnú knihu M. Lechana Chlapi robia múzy veselými. Činnosť múzea podporovalo i občianske združenie Collegium Bohemicum.

SNM – Múzeum ukrajinsko-rusínskej kultúry vo Svidníku oslávilo významné výročie svojho vzniku usporiadaním výstavy pod názvom 50 rokov činnosti SNM – Múzea ukrajinsko-rusínskej kultúry vo Svidníku. V roku 2006 vydalo publikáciu Tradície hmotnej kultúry Ukrajincov na Slovensku v slovenskom jazyku a Sprievodcu po expozíciách Múzea ukrajinsko-rusínskej kultúry vo Svidníku v slovenskom a ukrajinskom jazyku. Múzeum bolo hlavným organizátorom medzinárodnej vedeckej konferencie Slovensko-ukrajinské vzťahy v oblasti histórie, kultúry, jazyka a literatúry.

A Szlovákiában élő nemzetiségek tárgyi emlékeinek bemutatásához fűződő rendezvények, kiadványok 2006-ban

Összefoglalás

Az írás a Szlovákiában élő nemzetiségek (magyarok, németek, zsidók, horvátok, romák, csehek, ukránok és ruszinok) 2006. évi múzeumi tevékenységéről, a megrendezett jelentősebb kiállításokról, kiadványokról, múzeumi gyűjteményekről és kutatási programokról számol be. A pozsonyi Szlovák Nemzeti Múzeum hálózatában önálló intézményként működnek az egyes nemzetiségi múzeumok: pozsonyi székhellyel a Szlovákiai Magyar Kultúra Múzeuma, a Kárpáti Német Kultúra Múzeuma, a Zsidó Kultúra Múzeuma, a Szlovákiai Horvát Kultúra Múzeuma, turócszentmártoni székhellyel a Szlovákiai Roma Kultúra Múzeuma és a Szlovákiai Cseh Kultúra Múzeuma, Svidníkben pedig a Szlovákiai Ukrán-Ruszin Kultúra Múzeuma. A Szlovákiában élő romák kultúrájának múzeumi dokumentálásával a rimaszombati Gömör-Kishonti Múzeum és a homonnai Vihorlát Múzeum is foglalkozik. A magyarok tárgyi emlékeinek teljes körű múzeumi feldolgozása a komáromi Magyar kultúra és Duna Mente Múzeum feladata is. Emellett a dél-szlovákiai magyarok lakta régiókban működő regionális múzeumok (mint pl. a tőketerebesi Honismereti Múzeum, a kassai Kelet-Szlovákiai Múzeum és Szlovák Műszaki Múzeum, a rozsnyói Bányászati Múzeum, a rimaszombati Gömör-Kishonti Múzeum, a losonci Nógrádi Múzeum és Galéria, a lévai Barsi Múzeum, az érsekújvári Thain János Múzeum, a Galántai Honismereti Múzeum, a dunaszerdahelyi Csallóközi Múzeum stb.) is foglalkoznak a magyar kultúra tárgyi emlékeinek felkutatásával, feldolgozásával és bemutatásával. E téren múzeumi módszertani tevékenységet folytat a Mátyusföldi Muzeológiai Társaság.

3. Divadlá národnostných menšín [Nemzeti és etnikai kisebbségek színházai] (Lelkes Gábor)

3.1. Jókai Színház, Komárom

Arany János: Toldi

Díszlettervező: Kis Kovács Gergely m. v.
 Jelmeztervező: Dobis Márta
 Koreográfus: Vida Gábor m. v.
 Zene: Kátai Zoltán m. v. és Pálincás
 Andrásy Zsuzsanna
 Rendező: Paál Gergely m. v.
 Bemutató: 2006. január 23.

Federico Garcia Lorca: Vénász

(ballada)
 Díszlet- és jelmeztervező: Nemes-Takách
 Kata m. v.
 Zene: Szarka Tamás m. v.
 Rendező: Görög László m. v.
 Bemutató: 2006. március 17.

John Kander - Fred Ebb - Bob Fosse: Chicago

(musical)
 Díszlet- és jelmeztervező: Karóczkai
 Tünde m. v.
 Koreográfia: Bodor Johanna m. v.
 A koreográfus asszisztense: Čenky
 Nikoleta m. v.
 Korrepetitor: Pálincás Andrásy
 Zsuzsanna
 Dramaturg: Ari Nagy Barbara m. v.
 Rendező: Szabó Máté m. v.
 Bemutató: 2006. május 12.

Molière: Gömböc őr, avagy a kelet-európai bővítés

(bohózat)
 Díszlettervező: Csiszár Imre m. v.
 Jelmeztervező: Szakács Györgyi m. v.
 Koreográfia: Vida Gábor m. v.
 Rendező: Csiszár Imre m. v.
 Bemutató: 2006. június 30.

Urbán Gyula: Minden egér szereti a sajtot

(zenés bábelőadás)
 Bábok: Koch Aurél m. v.
 Díszlet: Iszlai Zoltán m. v.
 Zene: Gulyás László m. v.
 Rendező: Pille Tamás m. v.
 Bemutató: 2006. szeptember 13.

Molnár Ferenc – Kellér Dezső – Zerkovitz Béla: Doktor úr

(zenés játék)
 Díszlettervező: Kis Kovács Gergely m. v.
 Jelmeztervező: Dobis Márta
 Koreográfus: Bodor Johanna m. v.
 Zenei vezető: Tóth Péter m. v.
 Dramaturg: Bognár Róbert m. v.
 Rendező: Schlanger András m. v.
 Bemutató: 2006. október 13.

Szép Ernő: Patika

(színmű)
 Díszlettervező: Kis Kovács Gergely m. v.
 Jelmeztervező: Gadus Erika m. v.
 Rendező: Verebes István
 Bemutató: 2006. december 8.

Jon Fosse: Őszi álom

(színdarab)
 Díszlet- és jelmeztervező: Gadus Erika
 m. v.
 Dramaturg: Hársing Hilda m. v.
 Rendező: Lévay Adina m. v.
 Bemutató: 2006. december 14.

3.2. Thália Színház, Kassa

Siegfried Rudolf - Katscher Rudolf:
Gyertyafény keringő

(zenés vígjáték)

Rendezőasszisztens: Richtarcsik Mihály

Zenei vezető: Marik Erzsébet m.v.

Díszlet: Bényei Miklós m.v.

Jelmez: Molnár Gabriella m.v.

Hangszerelte: Benkő László m.v.

Koreográfus: Dévényi Ildikó m.v.

Rendező: Moravetz Levente

Bemutató: 2006. február 9.

Előadásszám: 27

Spiró György: Kvartett

(komédia)

Jelmez: Bozóki Mara m.v.

Rendezőasszisztens: Richtarcsik Mihály

Rendező: Korognai Károly m.v.

Bemutató: 2006. március 2.

Előadásszám: 22

Molière: A fősvény

(vígjáték)

Fordította: Illyés Gyula

Díszlet: Haščák József m.v.

Jelmez: Szőke Anita m.v.

Rendezőasszisztens: Richtarcsik Mihály

Rendező: Csiszár Imre m.v.

Bemutató: 2006. május 11.

Előadásszám: 13

**Szigligeti Ede: II. Rákóczi Ferenc fogsá-
gai**

(dráma)

Átdolgozták: Kerényi Ferenc, Moravetz
Levente

Díszlet: Bényei Miklós

Jelmez: Molnár Gabriella

Rendezőasszisztens-koreográfus:

Richtarcsik Mihály

Rendező: Pinczés István

Bemutató: a Hóhér bástya udvarán,
2006. július 15.

Előadásszám: 3

Bach Szilvia: Alt duett

(tragikomédia)

Díszlet: Bényei Miklós m.v.

Jelmez: Molnár Gabriella m.v.

Rendező: Somogyi István m.v.

Bemutató: 2006. szeptember 14.

Előadásszám: 16

Szél S. András: A bohóc

(zenés játék)

Zongorista: Marik Erzsébet m.v.

Díszlet: Bényei Miklós

Jelmez: Hammer Edit m.v.

Rendezte: Moravetz Levente

Bemutató: 2006. október 12.

Előadásszám: 6

Görgey Gábor: Galopp a vérmezőn

(színmű)

Díszlet: Bényei Miklós

Jelmez: Molnár Gabriella m.v.

Rendezőasszisztens: Richtarcsik Mihály

Rendező: Makk Károly m.v.

Bemutató: 2006. október 22.

Előadásszám: 12

St. Evea Amos': A maják szeretője

(vígjáték)

Fordította: Moravetz Levente

Jelmez: Molnár Gabriella m.v.

Díszlet: Bényei Miklós

Zene: Olajos József m.v.

Rendezőasszisztens: Bleha Victor

Rendező: Moravetz Levente

Bemutató: 2006. december 6.

Előadásszám: 2

W. S. Maugham: Imádok férjhez menni

(zenés vígjáték)

Fordította: Nemes László

Zene: Nádas Gábor

Dalszöveg: Szenes Iván

Zene: Olajos József és zenekara

Korrepetitor: Marik Erzsébet m.v.

Díszlet: Haščák József m.v.

Kosztüm: Szőke Anita m.v.
 Koreográfus: Dévényi Ildikó m.v.
 Rendezőasszisztens: Richtarcsik Mihály
 Rendező: Korognai Károly m.v.
 Bemutató: 2006. december 14.
 Előadásszám: 3

3.3. Szevasz – Szerdahelyi Városi Színház, Dunaszerdahely

Egressy Zoltán: Sóska, sültkrumpli
(vígjáték)
 Rendezte: Gágyor Péter
 Bemutató: 2006. július 15.
 Előadásszám: 25

3.4. Zsákszínház, Fülek

Békeffi István – Lajtai Lajos: A régi nyár
(zenés játék)
 Rendezte: Mázik István
 Bemutató: 2006. július 15.
 Előadásszám: 11

3.5. Divadlo Alexandra Duchnoviča, Prešov

Ján Drda: Čertovské roztopaše
 Réžia: Rastislav Ballek a.h.
 Výprava: Štefan Hudák a.h.
 Hudba: Róbert Mankovecký a.h.
 Asistent réžie: Sergej Hudák
 Preklad: Ivan Stropkovský
 Premiéra: 24. 2. 2006
 Počet predstavení: 23

Albert Camus: Caligula

Réžia: Jozef Pražmári a.h.
 Scéna a kostýmy: Vladimír Čáp a.h.
 Hudba: Rudolf Pepucha a.h.
 Dramaturgia: Vasil Turok in memoriam
 Martin Timko a.h.
 Choreografia: Miroslav Morochovič
 Asistent režiséra: Svetlana Škovranová
 Preklad: Vladimír Reisel, Ivan Stropkovský
 Premiéra: 5. 5. 2006
 Počet predstavení: 4

Jozef Mokoš: Verná nevera

Réžia: Matúš Ol'ha a.h.
 Scéna: Štefan Hudák a.h.
 Kostýmy: Katka Ol'hová a.h.
 Hudba: Igor Bázlik a.h.
 Asistent réžie: Ľubomír Mindoš
 Preklad: Štefan Suchý
 Premiéra: 20. 10. 2006
 Počet predstavení: 3

Nikolaj Vasilievič Gogol: Revízor

Úprava a réžia: Svetozár Sprušanský a.h.
 Scéna a kostýmy: Alexandra Grusková a.h.
 Preklad: Valerij Kupka
 Asistent réžie: Ľubomír Mindoš
 Choreografia: Miroslav Morochovič s
 použitím choreografie Juraja Gogu
 Dirigent orchestra a hudobné spracovanie: Miloš Veverka s použitím úprav
 Vladimíra Ljubimova, Petra Jantoščiaka a Jozefa Hrušovského
 Premiéra: 16. 12. 2006
 Počet predstavení: 2

3.6. Divadlo Romathan, Košice

Rozprávkar a Žartovnic

(hudobná rozprávka pre deti)
 Autor: Daniela Šilanová
 Hudba: Karel Adam
 Scéna a kostýmy: Štefan Hudák a.h.
 Réžia: Daniela Šilanová a Marián Balog
 Premiéra: 15. 12. 2006
 Počet predstavení: 3

Prešibaná rodinka

(hudobná komédia)
 Autor: Milan Godla
 Hudba: Karel Adam
 Scéna: Štefan Hudák a.h.
 Choreograf: Miroslav Moravčík a.h.
 Réžia: Marián Balog
 Premiéra: 25. 5. 2006

4. Národnostné etnické vysielanie Slovenskej televízie [A Szlovák Televízió nemzetiségi és etnikai műsora] (Luba Koľová)

Vysielanie pre národnostné menšiny a etnické skupiny bolo v roku 2006 v Slovenskej verejnoprávnej televízii sústredené na Dvojke, teda na druhom programe.

Oproti roku 2005 sa objem vysielania pre národnostné menšiny v roku 2006 zvýšil o viac ako 50 hodín. Hoci išlo o nárast, v kontexte národnostného vysielania v niektorých európskych krajinách tento počet stále zaostáva.

Národnostné vysielanie malo v roku 2006 vo forme národnostných magazínov svoj stabilný vysielací čas:

- v pondelok o 16.30 – Rómske národnostné magazíny,
- v utorok o 16.30 – niektorá z národností (česká, rusínska, ukrajinská, nemecká, poľská, bulharská, židovská, chorvátska, mix a Večer národnostných menšín),
- streda o 16.30 Maďarský národnostný magazín.

Ich premiéry a reprízy podrobnejšie uvádzajú tabuľka 1 a tabuľka 2.

Tabuľka 1

Národnostné vysielanie	Národnosť	Premiéra	Počet relácií	Hodiny
Národnostný magazín	Maďarský	P	28	15,23
Národnostný magazín	Rómsky	P	17	7,37
Národnostný magazín	Český	P	4	1,74
Národnostný magazín	Rusínsky	P	4	1,72
Národnostný magazín	Ukrajinský	P	4	1,73
Národnostný magazín	Nemecký	P	3	1,30
Národnostný magazín	Poľský	P	3	1,28
Národnostný magazín	Bulharský	P	2	0,86
Národnostný magazín	Židovský	P	2	0,87
Národnostný magazín	Chorvátsky	P	1	0,42
Národnostný magazín	Mix	P	7	2,99
Spolu			75	35,51

Tabuľka 2

Národnostné vysielanie	Národnosť	Repríza	Počet relácií	Hodiny
Národnostný magazín	Maďarský	R	69	29,99
Národnostný magazín	Rómsky	R	80	34,68
Národnostný magazín	Český	R	11	4,78
Národnostný magazín	Rusínsky	R	14	6,03
Národnostný magazín	Ukrajinský	R	13	5,64
Národnostný magazín	Nemecký	R	9	3,90
Národnostný magazín	Poľský	R	6	2,55
Národnostný magazín	Bulharský	R	10	4,30
Národnostný magazín	Židovský	R	7	3,05
Národnostný magazín	Chorvátsky	R	5	2,10
Národnostný magazín	Mix	R	19	8,16
Národnostný magazín	Večer.nár.menšín	R	3	1,31
Spolu			246	106,49

V priebehu roka 2006 Slovenská televízia v premiére a reprízach odvysielala 321 národnostných magazínov, čo bolo vyše 142 hodín vysielania.

V maďarských a rómskych národnostných magazínoch prevláda spravodajsko-publicistický charakter. V ostatných je dominantná publicistická stránka.

Okrem vysielania národnostných magazínov Slovenská televízia v roku 2006 pripravila a odvysielala ďalšie žánre:

- Správy/Hírek – v maďarskom jazyku, z ktorého odvysielala (premiér aj repríz) 703 častí;
- Udalosti ČT – (premiér aj repríz) 722 častí.

V roku 2006 mohli diváci na obrazovke Slovenskej televízie sledovať diskusnú reláciu Terítéken – Na tanieri v maďarskom jazyku, ktorá bola v pohyblivom čase po 22.00 hodine. Počet premiér bolo 27.

Národnostné vysielanie	Národnosť	Prem/Repr	Počet rel	Hodiny
Správy/Hírek	Maďarská	P+R	703	67,74
Udalosti ČT	Česká	P+R	722	264,37
Terítéken- Na tanieri	Maďarská	P+R	27	26,88
Spolu			1452	358,99

Treba dodať, že problematika národnostných menšín sa objavovala aj v ďalších vysielaniach Slovenskej televízie ako napríklad v spravodajstve, v Regionálnych deníkoch, ale aj v relácii Kvarteto, na ktorej spolupracujú tvorcovia z Maďarska, Českej republiky, Poľska a zo Slovenska.

Pozitívne je, že sa objem vysielania pre národnostné menšiny oproti predchádzajúcemu roku zvýšil. No v porovnaní napríklad s Českou republikou, ktorá sa systematicky začala národnostným vysielaním zaoberať omnoho neskôr ako Slovenská televízia, sme zostali v závoze. Pretože tam sa im podarilo na obrazovku okrem spravodajstva a magazínov priniesť i ďalšie žánre.

5. A Szlovák Rádió nemzetiségi és etnikai műsorai [Národnostné vysielanie Slovenského rozhlasu] (Nagy Ildikó)

A Szlovák Rádió – a róla szóló 619/2003-as számú törvény értelmében – közszolgálati, nemzeti, független, tájékoztató kulturális intézmény, amely a nyilvánosságnak a rádiózás területén nyújt szolgáltatást. A küldetését rögzítő 3. paragrafus szerint a Szlovák Rádió műsorai a demokrácián és a humanizmuson alapulnak és fejlesztik a Szlovák Köztársaság lakosainak kulturális önazonosságtudatát nyelvi, faji, vallási, nemzetiségi hovatartozásra való tekintet nélkül. A Szlovák Rádió tevékenységét rögzítő 5. paragrafus a fő tevékenységi területek közé sorolja a Szlovákiában élő nemzetiségek és etnikai csoportok számára készítendő műsorok tartalmi és regionális kiegyensúlyozottságát és az ehhez szükséges feltételek megteremtését. Mivel a törvény nem szögezi le, hogy a Szlovák Rádió adásideje hány százalékát köteles a nemzetiségek nyelvén sugározni, az általánosan megfogalmazott alapelvet a Szlovák Rádió valamennyi, 1989 előtti és utáni vezetője a maga módján értelmezi és alkalmazza.

A 2006-ban 78 éves magyar adás fennállása során számos belső szerkezeti átalakuláson, műsoridő-csökkentésen és -bővítésen, műsorstruktúra-változtatáson, létszámemelésen és -leépítésen ment át. 2006-ban a szerkesztőség létszáma 33 fő volt, ezen felül a szerkesztőség állományába tartozott 4 műszaki munkatárs – hangmester, illetve technikus is (összehasonlításképpen: 1993-ban 42 tagja volt a magyar szerkesztőségnek, ez csökkent fokozatosan az évek folyamán 33-ra). 2006-ban az adásidő 56 óra 10 perc volt, ennyire nőtt az 1993-ban sugárzott 39 órától. A csökkenő létszám és a növekvő műsoridő komoly megterhelést jelentett a szerkesztőségnek, amelyben évek óta nem volt jelentős fiatalítás. S így az adás nem volt képes dinamikusan fejlődni és felvenni a versenyt a konkurenciát jelentő magyar kereskedelmi rádióadókkal (Danubius, Sláger Rádió, Kék Duna).

A magyar főszerkesztőséget 2006 júniusáig Papp Sándor vezette. A Szlovák Rádió vezérigazgatója, Miloslava Zemková által kiírt pályázatot Nagy Ildikó nyerte meg és augusztus 1-jén ő került a szerkesztőség élére. Az intézményben végrehajtott szerkezeti átalakítás következtében 2006 szeptemberében megszűntek a főszerkesztőségek és a főszerkesztői státusok. A Szlovák Rádiót alkotó 5 adó – Slovensko, Regina, Devín, FM, Patria – élére igazgatókat neveztek ki. A Patria Rádióba de facto is betagozódott a de iure eddig is hozzá tartozó kassai székhelyű nemzetiségi és etnikai adás szerkesztősége. Ez a részleg korábban a kassai Regina hullámhosszán és struktúrájában sugározta műsorait túlnyomórészt ukrán és ruszin nyelven, illetve német, cseh, lengyel és roma magazinjait ritkábban, két-három hetente.

2006-ban a Patria Rádió 3859 órányi műsort sugárzott. Ebből 2984 órányi a magyar főszerkesztőségben, 875 órányi a NESZ-ben készült el. A magyar nyelvű műsorok 10,2 százaléka került megismétlésre, az egyéb nyelvekből 11,9 százalék. A műsorismétlést a Rádió gazdasági terve és az egyes részlegek költségvetése teszi kötelezővé és szabályozza.

A Patria Rádió magyar adása jellegénél fogva „mindenkihez szól”, nincs úgynevezett célhallgatósága, műsorstruktúráját szinte a kezdetektől a „rádió kicsiben” elv szerint alakították ki. Vagyis minden típusú műsor jelen van az adásban: híradás, publicisztika, rétegműsorok (gyermek, ifjúsági, nyugdíjas), irodalmi, kulturális, egyházi

(katolikus, református, ökomenikus), néprajzi, tudományos, roma, szórakoztató, zenei (komoly-, könnyű- és népzene). A műsorok túlnyomó többsége stúdióban előre felvett, ún. kész műsor (rádiós szlengben: konzerv). Élő műsor a hétköznaponként 10.10–12.00 között sugárzott Turmix, a 13.00-kor és 17.30-kor jelentkező Napi krónika, a hétköznapi délutánonként 15.00–17.00 között sugárzott Pulzus, valamint a Napi krónikát megelőző és nagyon népszerű Börze és játékvetélkedő műsor. Szombaton 7.00–11.00 között a Hétről hétre publicisztikai magazin, az ezt követő Délidő című vitaműsor, vasárnap a 9.00–12.00 között hallható Randevű tartozott az élő adások közé. Hétköznaponként a magyar adásba beékelődött a szlovák Rádióžurnál 12.00–13.00 között. Az adás többi műsora előre elkészített 30, 40 vagy 60 perces szöveges, zenei vagy a kettőt ötvöző blokk. Szombatonként és vasárnaponként volt hallható a nap utolsó, híradás előtti műsora, a Köszöntő, amely a Pátria Rádió egyik legnépszerűbb zenés összeállítására az olvasók levelei alapján. Figyelemre méltó, mert egyedülálló a Térerő, a Kárpát-medencei magyar nemzetiségi stúdiók heti 60 percben jelentkező, közösen készített műsora, melynek házigazdája a pozsonyi stúdió, felelős szerkesztői a lendvai, kolozsvári, temesvári, marosvásárhelyi, bukaresti, szabadkai és újvidéki kollégák. A Pátria Rádió 2006-ban hétköznapi 10.10–12.00 és 13.00–18.00 óra között, szombaton és vasárnap 7.00-tól 18.00 óráig sugárzott.

Ami a műsorok népszerűségét és hallgatottságát illeti, erről nincsenek abszolút pontos mérési adataink. 2006-ban a Szlovák Rádió Mediális Kutató Központja 3 felmérést végzett, face to face módszerrel, 6476 személyt kérdezve meg, 14-től 79 éves korig a Szlovák Rádió valamennyi adójáról. Ám a felmérések egyike sem irányult kizárólag a Pátria Rádió hallgatóira, ezért is mutattak számunkra kedvezőtlen, illetve véleményünk szerint irreleváns eredményt. Nyilvánvalóvá vált azonban, hogy a Pátria Rádiót többnyire nők hallgatják (kb. háromszor annyian, mint férfiak) és jellegénél fogva inkább női rádióknak tartják az adást (ez talán a női szerkesztők enyhe számbeli fölényével magyarázható). Valamennyi vizsgált szlovákiai rádió hallgatóinak életkora szempontjából a Pátriánál a legegységesebb a kép: a 14–19, 20–29 és 30–39-es korosztály alig kimutatható, a 60–69-esek vannak túlsúlyban (61 százalék), majd az 50–59-esek (23 százalék) s végül a 40–49-esek (11 százalék).

Ugyancsak szomorú képet nyújt a Pátria Rádió hallgatóinak iskolai végzettség szerinti megoszlása: az alapfokú műveltséggel és érettségi nélküli szakiskolai végzettséggel rendelkezők alkotják a hallgatók 89 százalékát s csupán 11 százalék az érettségizettek aránya. Az egyetemi diplomával rendelkezők alacsony számuk miatt nem kimutathatók. De a Pátria Rádió hallgatói közül tartoznak a legtöbben – 69 százalékan – a gazdaságilag leggyengébb társadalmi réteghez (az országos átlag 30 százalék), míg a középréteg aránya a Pátria hallgatói között 20 százalék (országos viszonylatban 55 százalék), a Rádió Regina esetében pedig ennél is jobb – 62. Bár, amint már említettük, nem tartjuk teljes mértékben relevánsnak ezeket az adatokat, jobb híján figyelembe kell vennünk őket a műsorstruktúra módosításakor, illetve új műsorok kialakításakor. Meggondolás tárgyává kell tenni, hogy vajon a hallgatók igényeihez igazítjuk-e az újdonságokat, avagy újítva, dinamizálva megpróbáljuk megnyerni a fiatal és középnemzedéket, valamint a magasabb iskolai végzettségűek érdeklődését.

A tartalmi változtatáson kívül feltétlenül javítani kell a Pátria Rádió vételi lehetőségein is. 2006-ban a magyar adás országos viszonylatban mindenekelőtt a középhullámon volt fogható a következő frekvenciákon: Pozsony és Rimaszombat körzetében a 1017 kHz-en, Nyitra és Kassa körzetében a 927 kHz-en. URH sávon Érsekújvárott a

94,6 MHz-en, Tőketerebesen a 99,7 MHz-en és Kékkő körzetében a 103,10 MHz-en. Műholdon az Eurobird 128,5 keleti hosszúság 12,643 MHz-en. A műszakilag jó minőségű rádiózás manapság már csak az URH hullámsávon, illetve majd digitalizált formában képzelhető el. S mindaddig, amíg a Pátria Rádió magyar nyelvű műsorai nem kerülnek az URH hullámsávra úgy, hogy az egész Dél-Szlovákiában jól fogható legyen, addig az adás csak tartalmilag veheti fel a versenyt a többi, európai nemzetiségi adással.

A 2006-os esztendő végére megszületett a Szlovák Rádió vezetésének 2007-es költségvetési terve, amelyben hangsúlyosan szerepeltek a szükségszerű takarékosági intézkedések, az ezzel járó elbocsátások. Ennek értelmében 2007-ben a Pátria Rádió magyar szerkesztőségének létszáma 24-re, a NESZ-é a korábbi 13-ról 10-re csökken. Az adásidő megmarad, ám kilátásba helyezték, hogy 2007 februárjától, amikor életbe lép az egyes adók új műsorstruktúrája, a Pátria Rádió csak a középhullámú adókon fog sugározni. Történt ez arra való hivatkozással, hogy egységesítik a nemzetiségi műsorokat s azokat országosan foghatókká és hallgathatókká teszik szemben az eddigi, csak kelet-szlovákiai vételi lehetőséggel a NESZ esetében. Egyben azzal a kéréssel fordult a Szlovák Rádió vezetése a szlovák kormányhoz, hogy teljesítse törvényes feladatát és anyagilag járuljon hozzá a középhullámú műsorsáv fenntartásához. A válaszról nincs tudomásunk.

6. Prehľad finančných prostriedkov na podporu kultúry národnostných menšín z grantového systému MK SR za rok 2006 [A nemzeti és etnikai kisebbségek kulturális életének támogatása az SZK KM pályázati rendszere által 2006-ban] (Jana Kresáková)

V grantovom programe Kultúra národnostných menšín za rok 2006 bolo celkovo poskytnutých 159 704 000 Sk dotácií na podporu a rozvoj kultúry národnostných menšín a na zachovanie ich identity. Dotácie tiež slúžili na podporu kultúrno-spoločenských projektov, ktoré viedli k potláčaniu rasizmu, xenofóbie a všetkých prejavov diskriminácie, vychovávali k tolerancii, prijímaniu inakosti a prispievali k integrácii jednotlivých skupín do spoločnosti, k duchovnému a etickému rozvoju, k pochopeniu a prijatiu multikultúrnej dimenzie slovenskej spoločnosti ako aj k posilneniu sociálnej súdržnosti.

V roku 2006 sa grantový program Kultúra národnostných menšín členil na podprogramy 6.1 až 6.5, kým podprogramy 6.1 a 6.5 sa členili ďalej na nasledovné oblasti podpory:

6.1. Živá kultúra – oblasti podpory:

- 6.1.1. kultúrne aktivity,
- 6.1.2. osvetové podujatia a tábory,
- 6.1.3. celoštátne postupové súťaže a podujatia,
- 6.1.4. odborné subjekty.

6.2. Periodická tlač.

6.3. Neperiodická tlač.

6.4. Sochy a pamätné tabule.

6.5. Kultúrna politika – oblasti podpory:

- 6.5.1. produkcia dokumentárnych filmov,
- 6.5.2. elektronické médiá a multimediálne projekty,
- 6.5.3. budovanie viacjazyčných informačných systémov,
- 6.5.4. budovanie knižničných fondov,
- 6.5.5. národnostné divadlá,
- 6.5.6. celoslovenské prezentačné aktivity smerom k majorite.

V roku 2006 bolo vo vyššie uvedenej štruktúre najviac finančných prostriedkov rozdelených v podprograme Živá kultúra (68 101 000 Sk) a v oblasti podpory kultúrnych aktivít (52 286 000).

V národnostnej štruktúre z podprogramov 6.1 až 6.4 dostali najviac finančných prostriedkov maďarská menšina (87 801 000 Sk), rómska menšina (13 005 000 Sk) a rusínska menšina (5 100 000 Sk).

Tab. 1 Vybrané charakteristiky grantového programu Kultúra národnostných menšín* za rok 2006

Menšiny	Pridelená dotácia v SK	Pridelená dotácia v %	Podprogramy						
			6.1.1.	6.1.2.	6.1.3.	6.1.4.	6.2.	6.3.	6.4.
Bulharská	576 000	0,5	266 000	-	-	-	310 000	-	-
Chorvátska	1 350 000	1,1	922 000	-	-	-	428 000	-	-
Česká	4 555 000	3,7	2 578 000	392 000	-	-	1 585 000	-	-
Nemecká	3 010 000	2,4	1 365 000	150 000	-	193 000	1 032 000	70 000	200 000
Poľská	1 250 000	1,0	500 000	-	90 000	-	660 000	-	-
Ruská	784 000	0,6	261 000	-	-	-	523 000	-	-
Rusínska	5 100 000	4,2	2 588 000	-	230 000	-	1 731 000	551 000	-
Ukrajinská	3 564 000	2,9	1 630 000	200 000	-	-	1 300 000	434 000	-
Židovská	1 455 000	1,2	485 000	-	-	-	-	970 000	-
Rómska	13 005 000	10,7	9 005 000	350 000	800 000	-	2 150 000	550 000	150 000
Maďarská	87 801 000	71,7	32 686 000	1 890 000	5 380 000	6 140 000	18 290 000	20 185 000	3 230 000
Spolu menšiny	122 450 000	100,0	52 286 000	2 982 000	6 500 000	6 333 000	28 009 000	22 760 000	3 580 000

Poznámka: 6.1 – živá kultúra, 6.2 – periodická tlač, 6.3 – neperiodická tlač, 6.4 – sochy a pamätné tabule, 6.5 – kultúrna politika

Prameň: MK SR, 2007

Tab. 2 Vybrané charakteristiky grantového programu Kultúra národnostných menšín* za rok 2006 – Podprogram 6.2 Periodická tlač

Národnosť	Počet publikácií		Poskytnutá suma
	žiadané	podporené	
Bulharská	1	1	310 000
Česká	1	1	1 585 000
Chorvátska	1	1	428 000
Maďarská	27	27	18 290 000
Nemecká	2	2	1 032 000
Poľská	1	1	660 000
Rusínska	5	5	1 731 000
Rómska	2	2	2 150 000
Ruská	1	1	523 000
Ukrajinská	4	3	1 300 000
Spolu	45	44	28 009 000

Prameň: MK SR, 2007

Tab. 3 Vybrané charakteristiky grantového programu Kultúra národnostných menšín* za rok 2006 – Podprogram 6.3 Neperiodická tlač

Národnosť	Počet publikácií		Poskytnutá suma
	žiadané	podporené	
Maďarská	187	148	20 185 000
Nemecká	2	2	70 000
Rusínska	10	7	551 000
Rómska	5	4	550 000
Ukrajinská	5	3	434 000
Židovská	4	4	970 000
Všetky	213	168	22 760 000

Prameň: MK SR, 2007

Tab. 4 Vybrané charakteristiky grantového programu Kultúra národnostných menšín* za rok 2006 - Podprogram 6.4 Sochy a pamätné tabule

Národnosť	Počet		Poskytnutá suma
	žiadané	podporené	
Nemecká	1	1	200 000
Rómska	2	1	150 000
Maďarská	25	22	3 230 000
Spolu	28	24	3 580 000

Prameň: MK SR, 2007

Tab. 5 Vybrané charakteristiky grantového programu Kultúra národnostných menšín* za rok 2006 – Podprogram 6.1.4 Odborné subjekty

Národnosť	Počet		Poskytnutá suma
	žiadané	podporené	
Nemecká	2	2	193 000
Maďarská	51	45	6 140 000
Spolu	53	47	6 333 000

Prameň: MK SR, 2007

Tab. 6 Vybrané charakteristiky grantového programu Kultúra národnostných menšín* za rok 2006 – Podprogram 6.5 Kultúrna politika

Oblasti podpory	Pridelené finančné prostriedky v Sk
6.5.1.	5 250 000
6.5.2.	16 536 000
6.5.3.	16 000
6.5.4.	8 000 000
6.5.5.	3 292 000
6.5.6.	4 160 000
Spolu	37 254 000

Prameň: MK SR, 2007

Tab. 7 Vybrané charakteristiky grantového programu Kultúra národnostných menšín* za rok 2006 - Kultúrna politika – rozpis podľa menšín v Sk

Podprogramy	Oblasti podpory	Menšina/Dotácia v Sk					Spolu
		rusínska	židovská	rómska	maďarská	iné	
6.5.1	produkcia dokumentárnych filmov	-	620 000	1 080 000	3 280 000	270 000	5 250 000
6.5.2	elektronické médiá a multimediálne projekty	210 000	-	2 300 000	14 026 000	-	16 536 000
6.5.3	budovanie viacjazyčných informačných systémov	-	-	-	16 000	-	16 000
6.5.4	budovanie knižničných fondov	-	-	-	8 000 000	-	8 000 000
6.5.5	národnostné divadlá	231 000	-	-	3 061 000	-	3 292 000
6.5.6	celoslovenské prezentačné aktivity smerom k majorite	nie je možné špecifikovať menšiny				-	4 160 000
Spolu							37 254 000

Prameň: MK SR, 2007

Zoznam členov jednotlivých komisií pre grantový program Kultúra národnostných menšín za rok 2006

Židovská národnostná menšina

Pavol Mešťan
Viera Kamenická
Otto Wagner
Tajomník: Peter Kovács (MK SR)

Česká národnostná menšina

Pavel Doležal
Hana Húsenicová
Dagmar Takáčová
Tajomník: Peter Kovács (MK SR)

Ukrajinská národnostná menšina

Ivan Laba
Pavol Bogdan
Miroslav Iljuk
Tajomník: Peter Kovács (MK SR)

Nemecká národnostná menšina

Ondrej Pöss
Alan Schmiedl
Marco Juschka
Tajomník: Peter Kovács (MK SR)

Chorvátska národnostná menšina

Jozef Klačka
Jozefína Čorejová
Viliam Pokorný
Tajomník: Peter Kovács (MK SR)

Bulharská národnostná menšina

Emília Hrušíková
Mária Košíková
Lora Dobrucká
Tajomník: Peter Kovács (MK SR)

Poľská národnostná menšina

Elzbieta T. Dutková
Malgorzata Wojcieszynska
Beata Wojnarowska
Tajomník: Peter Kovács (MK SR)

Ruská národnostná menšina

Čížová Galina
Mihaliková Žanna
Irina Farkašová
Tajomník: Peter Kovács (MK SR)

Rómska národnostná menšina

René Lužica
Jarmila Kotlářová
Denisa Havrlová
Anina Botošová
Ivan Hriczko
Tajomník: Peter Kovács (MK SR)

Maďarská národnostná menšina – živá kultúra

Béla Hrubík
Zoltán Szabó
Tamás Zupko
Zoltán Leczo
Ottó Szabó
Károly Tóth
Lajos Ladányi
Attila Agócs
Dusán Hégli
Tajomník: Judita Trnóvcová (MK SR)

Maďarská národnostná menšina – písaná kultúra – neperiodická tlač

Zoltán Hizsnyai
László Kocur
Ákos Horony
Tajomník: Peter Kovács (MK SR)

Rusínska národnostná menšina

Ján Lipinský
Marián Marko
Anna Trenčéniová
Anna Plišková
Jana Truščínská
Tajomník: Peter Kovács (MK SR)

Sochy a pamätné tabule

Csaba Fehér
Ottó Szabó
György Lipcsey
Tajomník: Peter Kovács (MK SR)
Kultúrna politika:

Produkcia dokumentárnych filmov

Enikő Both
Alexander Papp
Ivan Hriczko
Tajomník: Judita Trnóvcová (MK SR)

Elektronické médiá a multimediálne projekty

Enikő Both
Alexander Papp
Ivan Hriczko
Tajomník: Judita Trnóvcová (MK SR)

Celoslovenské prezentačné aktivity smerom k majorite

Enikő Both
Alexander Papp
Ivan Hriczko
Tajomník: Judita Trnóvcová (MK SR)

7. Časopisy a knihy vydané na Slovensku v roku 2006 v jazyku národnostných menšín [Nemzeti és etnikai kisebbségek nyelvén megjelent folyóiratok és könyvek 2006-ban Szlovákiában] (Alžbeta Košťanová)

7.1. Periodická tlač [Sajtó, folyóiratok]

7.1.1. Časopisy maďarskej menšiny rozširované na celoštátnej úrovni

Atelier

Blikk

Csallóköz

Cserkész

Fórum Társadalomtudományi Szemle

Gömörország

Irodalmi Szemle

Jó Gazda

Kalligram

Katedra

Kálvinista Szemle

Múltunk emlékei

Remény

Szabad Újság

Szőrös Kő

Tábortűz

Tücsök

Új Nő

Új Szó

Vasárnap

7.1.2. Časopisy rusínskej a ukrajinskej menšiny rozširované na celoštátnej úrovni

Blahovistnik

Duklja

Informačný bulletin Slovensko-ukrajinskej spoločnosti

InfoRusín

Narodny novinky

Nove žyttja

Rusyn

Rusyňskyj narodnyj kalendar

Odkaz sv. Cyrila a Metoda. Zapovid sv. Kyryla i Metodija

7.1.3. Časopisy ruskej menšiny rozširované na celoštátnej úrovni

V meste

7.1.4. Časopisy poľskej menšiny rozširované na celoštátnej úrovni

Monitor polonijny

7.1.5. Časopisy českéj menšiny rozširované na celoštátnej úrovni

Česká beseda

Mosty

7.1.6. Časopisy rómskej menšiny rozširované na celoštátnej úrovni

Buťakero nevipen

Luludi

Romano lil nevo

Rómske listy

Sam adaj

7.1.7. Časopisy bulharskej menšiny rozširované na celoštátnej úrovni

Sanarodnik

7.1.8. Časopisy nemeckej menšiny rozširované na celoštátnej úrovni

Karpatenblatt

7.1.9. Časopisy židovskej menšiny rozširované na celoštátnej úrovni

Acta judaica Slovaca

Delet

Hitközségi híradó

7.2. Knižné publikácie maďarskej menšiny [A magyar kisebbség kiadványai]

Názov: 45 rokov vzdelávania maďarských pedagógov v Nitre

Vydavateľ: Nitra : Univerzita Konštantína Filozofa, (2005)

Vydanie: 1. vyd.

Záhlavie: Popély, Árpád

Názov: A (cseh)szlovákiai magyarság történeti kronológiája 1944–1992 /
Popély Árpád

Vydavateľ: Somorja : Fórum Kisebbségkutató Intézet, 2006

Záhlavie: Kovács, Magda

Názov: A gonosz asszony hagyatéka / Kovács Magda

Vydavateľ: Dunaszerdahely : Lilium Aurum, 2006

Názov: A képzelet szárnyain: gyermekírók antológiája 2006 / szerkesztette:
Berényi Margit, Kecskés Ildikó

Vydavateľ: Érsekújvár : Csemadok, 2006

Vydanie: 1. kiad.

Záhlavie: Mikola, Anikó

Názov: A menekülés: összegyűjtött novellák / Anikó Mikola

Vydavateľ: Pozsony : AB-art, 2006

Záhlavie: Balázs, Géza

- Názov: A Nagyerdőben / írta és rajzolta Balázs Géza
Vydavateľ: Pozsony : AB-art, 2006
- Záhlavie: Tóth, László
Názov: A próbára tett királyfi: tizenhárom tündér- és varázsmese Bács-Kiskun, Szolnok, Heves és Pest megyéből / elbeszélésében: Tóth László; illusztrálta: Balázs Géza
Vydavateľ: Pozsony : Kalligram Könyvkiadó, 2006
- Záhlavie: Szabóné, Jozefik Edit
Názov: A szépség vágya / Szabóné Jozefik Edit
Vydavateľ: Komárno : KT Könyv-és Lapkiadó, 2006
- Záhlavie: Romsics, Ignác
Názov: A Trianoni békeszerződés
Vydavateľ: Bratislava : Kalligram, 2006
- Záhlavie: Györe, Balázs
Názov: Apám barátja / Györe Balázs
Vydavateľ: Pozsony : Kalligram, 2006
- Záhlavie: Poós, Zoltán
Názov: Az alkony fokozatai: regény / Poós Zoltán
Vydavateľ: Pozsony : Kalligram, 2006
- Názov: Az előkelő idegen: III. Nemzetközi Vámbéry Konferencia
Vydavateľ: Dunaszerdahely : Lilium Aurum, 2006
Vydanie: 1. kiad.
- Záhlavie: Báthori, Csaba
Názov: Boldog ólom: versek / Báthori Csaba
Vydavateľ: Pozsony : Kalligram, 2006
- Záhlavie: Sándor, Károly
Názov: Bűjőcska / Sándor Károly; tipográfia Turay Péter
Vydavateľ: Levice : Reviczky Társulás, 2006
- Záhlavie: László, Endre N.
Názov: Csallóközi történetek / N. László Endre
Vydavateľ: Komárom : Kiadta KT, 2006
- Záhlavie: Gál, Sándor
Názov: Egybegyűjtött művei: a szövetség / Gál Sándor
Vydavateľ: Bratislava : AB-art, c 2006
- Záhlavie: Kulcsár, Ferenc
Názov: Én nem tudom, talán- / Kulcsár Ferenc; illusztrálta Szkukálek Lajos

- Vydavateľ: Dunaszerdahely : Lilium Aurum, 2006
- Názov: Fejezetek a Losonci Kármán József Magyar Tanítási Nyelvű Alapiskola és Óvoda történetéből / szerzők: Bize Ferenc [et al.]; szerkesztette: Puntigán József
- Vydavateľ: Losonc : PS-LINE, 2006
- Vydanie: 1. kiad.
- Záhlavie: Hlavatyné Mészáros, Margit
- Názov: Feladatlapok az Olvasókönyvhöz és az íráshoz a speciális alapiskola 3. osztálya számára / Hlavatyné M. Margit, Varsányi László; illusztrációk: Ida Hammelová, Janiga József
- Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Záhlavie: Szobiné Kerekes, Eszter
- Názov: Felvidéki népviseletek babákon / Szobiné Kerekes Eszter; fotók: Mester Tibor
- Vydavateľ: Pozsony : AB-art, 2006
- Záhlavie: Janovič, Jozef
- Názov: Fizika az alapiskola 6. osztálya számára / Jozef Janovič, Růžena Kolářová, Alena Černá; illusztrációk: Petr Míšek; fordította: Kis Ferenc
- Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Záhlavie: Bohuněk, Jiří
- Názov: Fizika az alapiskola 7. osztálya számára / szerzők Jiří Bohuněk, Růžena Kolářová; fordította Kis Ferenc; illusztrálta Petr Míšek, Štefan Moro
- Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Názov: Fizika az alapiskola 8. osztálya számára / szerzők Růžena Kolářová. [et al.]; fordította Kis Ferenc; illusztráció Petr Míšek, Štefan Moro
- Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Vydanie: 3. kiad.
- Záhlavie: Fellingner, Károly
- Názov: Fűhárfa / Fellingner Károly; illusztrátor: Béres Csilla
- Vydavateľ: Dunaszerdahely: Lilium Aurum, 2006
- Záhlavie: Janovič, Jozef
- Názov: Fyzika pre 9. ročník základných škôl (v maďarçine)
- Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Záhlavie: Tőzsér, Árpád
- Názov: Genezis: versek / Tőzsér Árpád
- Vydavateľ: Bratislava : Madách-Posonium, 2006

Záhlavie: Sándor, András
Názov: Gyilkosság Alaszkában, avagy, Sherlock Holmes a tlingitek földjén / András Sándor
Vydavateľ: Pozsony : Kalligram, 2006

Záhlavie: Hollósy, Tamás
Názov: Gyógyító mosoly / Hollósy Tamás; illusztrációk: Gráfel Lajos
Vydavateľ: Komárno : KT Könyv-és Lapkiadó, 2006

Záhlavie: Borbély, Szilárd
Názov: Halotti pompa: szekvenciák / Borbély Szilárd
Vydavateľ: Pozsony : Kalligram, 2006

Záhlavie: Jánossy, Lajos
Názov: Hamu és ecet: regény / Jánossy Lajos
Vydavateľ: Pozsony : Kalligram, 2006

Záhlavie: Görözdí, Judit
Názov: Hangyasírás, csillagmorajlás: elhallgatásalakzatok Mészöly Miklós írásművészetében / Görözdí Judit
Vydavateľ: Pozsony : Kalligram, 2006

Záhlavie: Csehy, Zoltán
Názov: Hecatelegium / Csehy Zoltán
Vydavateľ: Pozsony : Kalligram, 2006

Záhlavie: Kulcsár, Ferenc
Názov: Hétördögök: mesék, versek... / Kulcsár Ferenc; Balázs Gyéza rajzaival
Vydavateľ: Pozsony : AB-art, 2006

Záhlavie: Bettés, István
Názov: Hidegvölgyben: (virágversek-gyermekeknek) / Bettés István; illusztrálta Balázs Gyéza
Vydavateľ: Dunaszerdahely : Lilium Aurum, 2006

Záhlavie: Vankó, Attila
Názov: Hullámhossz belőve / Vankó Attila; illusztrálta: Fecsó Szilárd
Vydavateľ: Losonc : Plectrum, 2006

Záhlavie: Csaplár, Vilmos
Názov: Igazságos Kádár János: regény / Csaplár Vilmos
Vydavateľ: Pozsony : Kalligram, 2006

Záhlavie: Csukáné, Klimó Mária
Názov: Írási feladatlapok az alapiskola 1. osztálya számára / szerző Csukáné Klimó Mária; illusztráció Vladimír Vankó
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006

- Záhlavie: Ádámné Tankó, Borbála
Názov: Írási munkafüzet az alapiskola 2. osztálya számára / szerzők Ádámné Tankó Borbála, Törökné Kőrösi Zsuzsanna
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Záhlavie: Simonné Teleki, Mária
Názov: Irodalmi nevelés 8 / Simonné Teleki Mária
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Záhlavie: Papp-Balázs, Éva
Názov: Irodalmi olvasókönyv 6 / P. Balázs Éva; illusztrálta Platzner Tibor
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Záhlavie: Kováts, Miklós
Názov: Irodalom a középiskolák 1. osztálya számára / Kováts, Hölgye
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Záhlavie: Kováts, Miklós
Názov: Irodalom a középiskolák 2. osztálya számára / Kováts, Párkány, Szeberényiné
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Záhlavie: Lengyelné Cs., Julianna
Názov: Irodalom az alapiskola 7. osztálya számára / Lengyelné Cs. Julianna
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Záhlavie: Csósza, Mária M.
Názov: Jeles napok, néphagyományok / M. Csósza Mária
Vydavateľ: [Komárno : KT], 2006
- Názov: Karácsonyi ajándék: felvidéki írók tollából / összeállította: Hodossy Gyula
Vydavateľ: Dunaszerdahely: Lilium Aurum, 2005
Vydanie: 1. kiad.
- Záhlavie: Hetényi, Andrea
Názov: Kincső kalandjai / Hetényi Andrea; illusztráció: Balázs Gyéza
Vydavateľ: Lučenec : Plectrum, 2006
- Záhlavie: Stanko, Ján
Názov: Környezetismereti munkafüzet az alapiskola 2. osztálya számára / Ján Stanko, Anna Stanková; illusztráció: Eduard Weiss; fordította: Dudás Anna
Vydavateľ: Košice : Východoslovenské vydavateľstvo, 2006
- Záhlavie: Krajnyik, Zsolt

- Názov: Környezetvédelmi és környezetgazdaságtani értelmező szótár: [magyar–szlovák–angol] / Krajnyik Zsolt, Kontár Ronald
Vydavateľ: Komárom : KT Könyv- és Lapkiadó, 2006
- Záhlavie: Sándor, Iván
Názov: Követés: egy nyomozás krónikája: regény / Sándor Iván
Vydavateľ: Pozsony: Kalligram, 2006
- Názov: Legénd: a kastélyok faluja / munkatárs: Reško Sándor; fényképek: Végh József
Vydavateľ: Komárom : KT, 2006
Vydanie: 1. kiad.
- Záhlavie: Hizsnyai, Zoltán
Názov: Legszebb versei / Hizsnyai Zoltán
Vydavateľ: Pozsony : AB-art, c 2006
- Záhlavie: Kukorelly, Endre
Názov: Legszebb versei / Kukorelly Endre
Vydavateľ: Pozsony : AB-art, 2006
- Názov: Maďarská knižná ilustrácia na Slovensku 1990 – 2005: katalóg k rovnomennej výstave konanej od 10. apríla do 13. júna 2006 v SNM - Múzeum kultúry Maďarov na Slovensku v Bratislave / texty Klára Kubičková; fotograf Gábor Méry; preklady: Beáta Lelkes, Klára Kubičková
Vydavateľ: Dunajská Streda : Nap Kiadó, 2006
Vydanie: 1. vyd.
- Záhlavie: Chrenková, Edita
Názov: Maďarsko-slovenský a slovensko-maďarský slovník: s najnovšími výrazmi / Edita Chrenková
Vydavateľ: Košice : Pezolt, 2006
- Záhlavie: Szuchy, Magdolna
Názov: Magyar nyelv az alapiskola 5. osztálya számára / Szuchy Magdolna; illusztráció Fodor Katalin
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Záhlavie: Szuchyné Sz., Magdolna
Názov: Magyar nyelv az alapiskola 6. osztálya számára / Szuchy Magdolna; illusztrációk: Jaksics Ferenc
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Záhlavie: Nagy, Adorján
Názov: Magyar nyelv az alapiskola 9. osztálya számára / Nagy Adorján
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006

- Záhlavie: Kovács, László
Názov: Magyar nyelvű gyakorlókönyv a középiskolák 1. osztálya számára / Kovács László
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Záhlavie: Kovács, László
Názov: Magyar nyelvű gyakorlókönyv a középiskolák 2. osztálya számára / Kovács László
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Záhlavie: Kovács, László
Názov: Magyar nyelvű gyakorlókönyv a középiskolák 3. osztálya számára / Kovács László
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Záhlavie: Kovács, László
Názov: Magyar nyelvű gyakorlókönyv a középiskolák 4. osztálya számára / Kovács László
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Záhlavie: Jonás, Júlia
Názov: Magyar nyelvből az alapiskola 3. osztálya számára / Jónás Júlia; illusztrációk: Balázs Géza
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Záhlavie: Sima, Ferenc
Názov: Magyar–szlovák, szlovák–magyar iskolai szótár / Sima Ferenc
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Záhlavie: Sajó, Sándor
Názov: Magyarnak lenni: válogatott versek / Sajó Sándor; összeállította, a szövegeket gondozta és az utószót írta Zalabai Zsigmond Vydavateľ: Dunaszerdahely : Lilium Aurum, 2006
- Názov: Magyarok Szlovákiában / szerkesztette: Csanda Gábor, Tóth Károly
Vydavateľ: Somorja : Fórum Kisebbségkutató Intézet, 2006
Vydanie: 1. kiad.
- Názov: Magyarok Szlovákiában / szerkesztette László Béla, A. Szabó László, Tóth Károly
Vydavateľ: Somorja : Fórum Kisebbségkutató Intézet, 2006
Vydanie: 1. kiad.
- Záhlavie: Juhász, Katalin
Názov: Makacs foltok / Juhász Katalin; illusztrációk: Lukács Zsolt
Vydavateľ: Losonc : Plectrum, 2006

Záhlavie: Matematika pre 7. ročník základných škôl
Názov: Matematika az alapiskola 7. osztálya számára / Ondrej Šedivý [et al.]; fordította: Hecht Anna; illusztrálta Táňa Žitňanová
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006

Záhlavie: Matematika pre 8. ročník základných škôl
Názov: Matematika az alapiskola 8. osztálya számára / Ondrej Šedivý... [et al.]; fordította: Horváth Géza; illusztrációk: Táňa Žitňanová
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006

Záhlavie: Rácz, Olivér
Názov: Megtudtam, hogy élsz / Rácz Olivér
Vydavateľ: Bratislava : Madách-Posonium, 2006

Záhlavie: Nagy, Lajos Zs.
Názov: Mellékhatás / Zs. Nagy Lajos; összeállította: Bettes István
Vydavateľ: Dunaszerdahely : Lilium Aurum, 2006

Záhlavie: Péntes, Tímea
Názov: Mesél a múlt / Péntes Tímea
Vydavateľ: Pozsony : AB-art, 2006

Záhlavie: Kőrösi, Zoltán
Názov: Milyen egy nő mell?: hazánk szíve: regény / Kőrösi Zoltán
Vydavateľ: Pozsony : Kalligram, 2006

Záhlavie: Jókaiho divadlo (Komárno, Slovensko)
Názov: Molière. Gömböc úr: avagy a kelet-európai bővítés: kulisszák
Vydavateľ: Komárno : Jókai Alapítvány, 2006

Názov: Multilingual vocabulary of water terms EN-SK-HU-RU / Stančíková Pavla, Marek Šmihla (editors)
Vydavateľ: Bratislava : CEIT, 2006
Vydanie: 2nd ed.

Záhlavie: Egriné, Szűcs Erzsébet
Názov: Munkafüzet az olvasáshoz, a nyelvtanhoz és a fogalmazáshoz a speciális alapiskola 5. osztálya számára / szerzők Egriné Szűcs Erzsébet, Györgyné P. Valéria, Hlavyatyné M. Margit; illusztráció Ján Lengyel, Nagy József
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006

Záhlavie: Drozdík, Katalin
Názov: Munkafüzet magyar nyelvből 2 / Drozdík Katalin, Kremmer Júlia; illusztráció Balázs Géza
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006

- Záhlavie: Szekeres, Ágnes
Názov: Munkafüzet magyar nyelvből a speciális alapiskola 4. osztálya számára / Szekeres Ágnes, Zupkó Mária; illusztráció: Zdenka Vojtková
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Záhlavie: Dudás, Anna
Názov: Munkafüzet: magyar nyelvből a speciális alapiskola 8. osztálya számára / Dudás Anna, Hlavatyné M. Margit; illusztráció: Balázs Géza
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Záhlavie: Orvos, Mária
Názov: Munkafüzet magyar nyelvből az alapiskola 4. osztálya számára / Orvos Mária, Bukor Erzsébet; illusztrációk: Takács Izabella
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Záhlavie: Szuchyné Sz., Magdolna
Názov: Munkafüzet magyar nyelvből az alapiskola 5. osztálya számára / Szuchy Magdolna
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Záhlavie: Nagy, Adorján
Názov: Munkafüzet magyar nyelvből az alapiskola 7. osztálya számára / Nagy Adorján
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Záhlavie: Nagy, Adorján
Názov: Munkafüzet magyar nyelvből az alapiskola 8. osztálya számára / Nagy Adorján
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Záhlavie: Gyurgyík, László
Názov: Népszámlálás 2001: a szlovákiai magyarság demográfiai, valamint település- és társadalomszerkezetének változásai az 1990-es években / Gyurgyík László
Vydavateľ: Pozsony : Kalligram, 2006
- Názov: Nézsa: Szent Jakab oltalmában / munkatárs: Reško Sándor; fényképek: Végh József
Vydavateľ: Komárom : KT, 2006
Vydanie: 1. kiad.
- Záhlavie: Lanstyák, István
Názov: Nyelvből nyelvbe: tanulmányok a szókölcsönzésről, kódváltásról és fordításról / Lanstyák István
Vydavateľ: Pozsony : Kalligram, 2006

Záhlavie: Csukáné Klimó, Mária
Názov: Olvasási munkafüzet az alapiskola 1. osztálya számára / Csukáné Klimó Mária; illusztrációk: Cvetelin Cvetanov
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006

Záhlavie: Drozdík, Katalin
Názov: Olvasási munkafüzet az alapiskola 2. osztálya számára / Drozdík Katalin, Kremmer Júlia
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006

Záhlavie: Csukáné Klimó, Mária
Názov: Olvasókönyv az alapiskola 1. osztálya számára / Csukáné Klimó Mária; [illusztráció: Rácz Noémi]
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006

Záhlavie: Kiss, László
Názov: Orvostörténeti helynevek a Felvidéken / Kiss László
Vydavateľ: Dunaszerdahely : Lilium Aurum, 2006

Záhlavie: Németh, Zoltán
Názov: Parti Nagy Lajos / Németh Zoltán
Vydavateľ: Pozsony : Kalligram, 2006

Záhlavie: Hörömpő, Gergely
Názov: Pillanat / Hörömpő, Gergely; szerkesztette: Végh József
Vydavateľ: Komárom : KT Könyv-és Lapkiadó, 2006

Záhlavie: Mészáros, Mária
Názov: Pracovný zošit zo slovenského jazyka pre 5. ročník špeciálnych základných škôl s vyučovacím jazykom maďarským / Mária Mészárosová; ilustrácie Dáša Dicová
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006

Záhlavie: Bernáthová, Alžbeta
Názov: Pracovný zošit zo slovenského jazyka pre 5. ročník základnej školy s vyučovacím jazykom maďarským / Alžbeta Bernáthová, Lívia Orechová; ilustrácie Miroslav Pogran
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006

Záhlavie: Csanková, Irena
Názov: Pracovný zošit zo slovenského jazyka pre 6. ročník špeciálnych základných škôl s vyučovacím jazykom maďarským / Irena Csanková; ilustrácie: Dáša Dicová
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006

Záhlavie: Nagy, Adorján

- Názov: Pracovný zošit zo slovenského jazyka pre 6. ročník základných škôl s vyučovacím jazykom maďarským / Nagy Adorján
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Záhlavie: Nagy, Adorján
Názov: Pracovný zošit zo slovenského jazyka pre 7. ročník základných škôl s vyučovacím jazykom maďarským / Nagy Adorján
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Záhlavie: Aich, Péter
Názov: Pracovný zošit zo slovenského jazyka pre 8. ročník špeciálnych základných škôl s vyučovacím jazykom maďarským / Aich Péter; ilustrácie: Astrid Rajterová
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Záhlavie: Nagy, Adorján
Názov: Pracovný zošit zo slovenského jazyka pre 8. ročník základných škôl s vyučovacím jazykom maďarským / Nagy Adorján
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Záhlavie: Stanko, Ján
Názov: Prírodoveda pre 3. ročník základných škôl
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Názov: Pusztaberkki: egy csöndes falu a Cserhát lankái közt / munkatárs: Reško Sándor; fényképek: Végh József
Vydavateľ: Komárom : KT, 2006
Vydanie: 1. kiad.
- Záhlavie: Krúdy, Gyula
Názov: Regények és nagyobb elbeszélések / Krúdy Gyula
Vydavateľ: Pozsony : Kalligram Könyvkiadó, 2006
- Záhlavie: Barak, László
Názov: Retúr a pokolba
Vydavateľ: Bratislava : Kalligram, 2006
- Záhlavie: Ivanka, Milan
Názov: Slováci a Maďari: Čo nám Maďari ukradli / Milan Ivanka
Vydavateľ: 2006
- Záhlavie: Varga-Gbelský, Jozef
Názov: Slovenská literatúra pre 4. ročník stredných škôl s vyučovacím jazykom maďarským / Jozef Varga-Gbelský
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Názov: Slovensko-maďarský, maďarsko-slovenský elektronický slovník

- Vydavateľ: Bratislava : QNELL, 2006
Vydanie: 1. vyd.
- Záhlavie: Varsányiová, Marta
Názov: Slovenský jazyk pre 1. ročník stredných škôl s vyučovacím jazykom maďarským / Marta Varsányiová
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Záhlavie: Varsányiová, Marta
Názov: Slovenský jazyk pre 2. ročník stredných škôl s vyučovacím jazykom maďarským / Marta Varsányiová
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Záhlavie: Répássyová, Elena
Názov: Slovenský jazyk pre 4. ročník stredných škôl s vyučovacím jazykom maďarským / Elena Répássyová
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Záhlavie: Hlavatá, Margita
Názov: Slovenský jazyk pre 4. ročník špeciálnych základných škôl s vyučovacím jazykom maďarským: učebnica pre druhý polrok školského roka / Margita Hlavatá; ilustrácie: Drahomír Tršťan
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Záhlavie: Mészáros, Mária
Názov: Slovenský jazyk pre 5. ročník špeciálnych základných škôl s vyučovacím jazykom maďarským / Mária Mészárosová; ilustrovala: Jarmila Dicová-Ondrejková
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Záhlavie: Hlavatyné, Mészáros, Margit
Názov: Slovenský jazyk pre 7. ročník špeciálnych základných škôl s vyučovacím jazykom maďarským / autorka: Margita Hlavatá; ilustrácie: Vladimír Vanko
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Záhlavie: Csáky, Pál
Názov: Szabadulás a lángsíról / Csáky Pál
Vydavateľ: Dunaszerdahely : Lilium Aurum, 2006
- Záhlavie: Vaskói, Károly
Názov: Szappanbuborék / Vaskói Károly, illusztráció: Szekeres Éva
Vydavateľ: Losonc : Plectrum, 2006
- Názov: Szátok: 1255-ben, 750 éve említették először / munkatárs: Reško Sándor; fényképek: Végh József
Vydavateľ: Komárom : KT, 2006
Vydanie: 1. kiad.
- Názov: Szlovákiai magyar szép próza 2006 / összeállította Csaplár Vilmos
Vydavateľ: Pozsony: Szlovákiai Magyar Írók Társasága, 2006

- Popis: 183 s.; 19 cm
- Názov: Szlovákiai magyar szép versek 2006 / összeállította Kukorelly Endre
Vydavateľ: Pozsony : Szlovákiai Magyar Írók Társasága, 2006
Vydanie: 1. kiad.
- Záhlavie: Tóth, Anikó N.
Názov: Szövegjárőr: közelítések Mészöly Miklós prózájához / N. Tóth Anikó
Vydavateľ: Pozsony : Kalligram, 2006
- Záhlavie: Mács, József
Názov: Temetőkapu / Mács József
Vydavateľ: Bratislava : Madách-Posonium, 2006
- Názov: Tereske: templomának freskóin a Szent László legenda képei láthatók / munkatárs: Reško Sándor; fényképek: Végh József
Vydavateľ: Komárom : KT, 2006
Vydanie: 1. kiad.
- Záhlavie: Grendel, Lajos
Názov: Tömegsír / Grendel Lajos
Vydavateľ: Pozsony : Kalligram, 2006
- Záhlavie: Kukorelly, Endre
Názov: Tündérvölgy
Vydavateľ: Bratislava : Kalligram, 2006
- Záhlavie: Bartalosová, Eva
Názov: Učím sa čítať a písať po slovensky: pracovný zošit zo slovenského jazyka pre 2. ročník ZŠ s vyučovacím jazykom maďarským / Eva Bartalosová; ilustrácie: Katarína Székelyová
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Záhlavie: Szénássy, Zoltán
Názov: Új komáromi Olympos / Szénássy Zoltán
Vydavateľ: Komárom : KT Könyv-és Lapkiadó, 2006
- Záhlavie: Farkas, Jenő
Názov: Válogatott versek / Farkas Jenő; illusztráció: Simon M. Veronika
Vydavateľ: Pozsony : Glória, 2006
- Názov: Vámbéry Antológia 2006 / összeállította: Hodossy Gyula
Vydavateľ: Dunaszerdahely : Lilium Aurum, 2006
Vydanie: 1. kiad.
- Záhlavie: Kornis, Mihály
Názov: Végre élsz / Kornis Mihály

Vydavateľ: Pozsony : Kalligram, 2006

Záhlavie: Haris, Éva

Názov: Vér és Vitorla: (1994-2004) / Haris Éva

Vydavateľ: Pozsony : AB-art, 2006

Záhlavie: Csanaky, Eleonóra

Názov: Vers- és prózamondók kézikönyve / Csanaky Eleonóra, Haraszti Mária

Vydavateľ: Pozsony : AB-art, 2006

Záhlavie: Orsovics, Yvette

Názov: Zenei nevelés az alapiskola 1. osztálya számára / Orsovics Yvette;
illusztrálta: Ľubica Suchalová

Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006

Záhlavie: Orsovics, Yvette

Názov: Zenei nevelés az alapiskola 3. osztálya számára / Orsovics Yvette;
illusztráció: Ľubica Suchalová

Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006

Záhlavie: Szabó, Tibor

Názov: 75 rokov kajalského futbalu 1931 - 2006 / spracoval: Tibor Szabó

Vydavateľ: Bratislava : Spoločnosť 7 plus, 2006

Záhlavie: Oláh, Vilmos

Názov: A forradalom kórháza: a Péterfy kórház orvosának visszaemlékezése
az '56-os eseményekre

Vydavateľ: Somorja : Méry ratio, 2006

Záhlavie: Kocsis, Aranka

Názov: A gazda, a családja, a munka és a hatalom: értékváltozások egy
kisalföldi faluban / Kocsis Aranka

Vydavateľ: Pozsony: Kalligram, 2006

Záhlavie: Sári, László B.

Názov: A hattyú és a görény: kritikai vázlatok irodalomra és politikára

Vydavateľ: Pozsony : Kalligram, 2006

Záhlavie: Schobert, Norbert

Názov: A Norbi titok

Vydavateľ: Bratislava : Noxi, 2006

Záhlavie: Keszeli, Ferenc

Názov: A provincia kupolája: hatályon túli magyar versek

Vydavateľ: Somorja : Méry ratio, 2006

Záhlavie: Košč, Marián

Názov: A pszichológia alapjai / Marián Košč; fordította: Bolemant Lilla

- Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Záhľavie: Albert, Sándor
Názov: A tanulók teljesítményének ellenőrzése és értékelése / Albert Sándor
Vydavateľ: Komárom : Selye János Egyetem, 2006
- Záhľavie: Szombath, Attila
Názov: A vallási tapasztalat metafizikai értelmezéséről
Vydavateľ: Bratislava : Serafín, 2006
- Záhľavie: Szászi, Zoltán
Názov: Alátét
Vydavateľ: Losonc : Plectrum, 2006
- Záhľavie: Kavafis, Konstantinos
Názov: Alexandria örök: válogatott versek / Kavafisz Konsztandinosz P.; fordította: Déri Balázs [et al.]; válogatta, az utószót és a jegyzeteket írta: Déri Balázs
Vydavateľ: Pozsony : Kalligram, 2006
- Názov: Alma mater – Banská Štiavnica: Európsky význam Baníckej a lesníckej akadémie v Banskej Štiavnici: zborník vydaný pri príležitosti otvorenia rovnomennej medzinárodnej výstavy v Banskej Štiavnici 7. 9. 2006 / zostavovateľ: Adriana Matejková
Vydavateľ: Banská Štiavnica : Slovenské banské múzeum, 2006
Vydanie: 1. vyd.
- Záhľavie: Albert, Sándor
Názov: Általános didaktika / Albert Sándor
Vydavateľ: Komárom : Selye János Egyetem, 2006
- Názov: Analytické sondy do textu: zborník príspevkov z vedeckej konferencie dňa 19. 4. 2005 v Banskej Bystrici / zostavovateľky: Eva Čulenová, Ingrid Nosková
Vydavateľ: Banská Bystrica : Univerzita Mateja Bela, 2006
Vydanie: 1. vyd.
- Záhľavie: Albert, Sándor
Názov: Az önértékelés módszerei és technikái / Albert Sándor
Vydavateľ: Komárom : Selye János Egyetem, 2006
- Názov: Bátorkeszi 1156 – 2006: 850 éves / Bóna Tamás
Vydavateľ: Komárno : KEMAR DTP Studio, 2006
Vydanie: 1. kiad.
- Záhľavie: Földényi, László F.
Názov: Berlin sűrűjében / Földényi F. László

- Vydavateľ: Pozsony : Kalligram, 2006
- Názov: Bevásárlóközpontok jelene és jövője konferencia: Komárno 2006. november 9.
- Vydavateľ: Komárno : Selye János Egyetem, 2006
- Vydanie: 1. vyd.
- Záhlavie: Krošláková, Janka
- Názov: Bevezetés a munka világába: a középiskolák számára / Janka Krošláková, Marta Palkovičová; fordította: Viktor Kecskeméthy
- Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Záhlavie: Kónya, Ilona
- Názov: Bevezetés a nyelvtudományba / Kónya Ilona
- Vydavateľ: Komárom : Selye János Egyetem, 2006
- Názov: Biológia a gimnáziumok számára / szerzők: Katarína Ušáková [et al.]; illusztrációk: Vladimír Vanko, Juraj Kuchárek, Pavol Pilárik
- Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Vydanie: 1. kiad.
- Záhlavie: Báthori, Csaba
- Názov: Boldog ólom: versek / Báthori Csaba
- Vydavateľ: Pozsony : Kalligram, 2006
- Záhlavie: Bitó, László
- Názov: Boldogabb élet – jó halál. Eutelia – eutanázia
- Vydavateľ: Bratislava : Kalligram, 2006
- Názov: Branč 1156 – 2006 / redaktor: Beáta Pinterová; foto: Lőrincz Sándor
- Vydavateľ: Branč : Obecný úrad, 2006
- Vydanie: 1. vyd.
- Záhlavie: Sándor, Károly
- Názov: Bújjócska / Sándor Károly; tipográfia: Turay Péter
- Vydavateľ: Levice : Reviczky Társulás, 2006
- Záhlavie: Lacza, Tihamér
- Názov: Bűvös táblázat: a kémiai elemek kultúrtörténete / Lacza Tihamér
- Vydavateľ: Dunaszerdahely : Lilium Aurum, 2006
- Záhlavie: László, Endre N.
- Názov: Csallóközi történetek / N. László Endre
- Vydavateľ: Komárom : Kiadta KT, 2006
- Záhlavie: Jankovics, Marcell

- Názov: Csillagok között fényességes csillag: a Szent László legenda és a csillagos ég
Vydavateľ: Somorja : Méry ratio, 2006
- Záhlavie: Cseh, Tamás
Názov: Csillagokkal táncoló Kojot: észak-amerikai indián mesék
Vydavateľ: Somorja : Méry ratio, 2006
- Názov: Csúz: Meszlényi–Szénássy-kastély
Vydavateľ: Komárno : Vydavateľstvo KT, 2006
Vydanie: 1. vyd.
- Názov: Deáki: nevezetességek / munkatárs: Reško Alexander; fényképek: Szénássy Árpád
Vydavateľ: Komárom : KT, 2006
Vydanie: 1. kiad.
- Záhlavie: Dvořák, Pavel
Názov: Dejepis 2 – Európa v období stredoveku
Vydavateľ: Bratislava : Orbis Pictus Istropolitana, 2006
- Záhlavie: Kováč, Dušan
Názov: Dejepis 3 – Slovensko na prahu nového veku
Vydavateľ: Bratislava : Orbis Pictus Istropolitana, 2006
- Záhlavie: Torkošová, Helena
Názov: Dicsőítsük az urat!: római katolikus hittankönyv az alapiskolák 4. osztálya számára
Vydavateľ: Trnava : Spolok svätého Vojtecha, 2006
- Záhlavie: Beke, István
Názov: Drafológia: (-egy sors több dramolettben-)
Vydavateľ: Komárno : KT Könyv-és Lapkiadó, 2006
- Názov: Dunamocs: múzeum
Vydavateľ: Komárom : KT, 2006
Vydanie: 1. kiad.
- Názov: Dvory a okolie – združenie obcí
Vydavateľ: Komárno : Vydavateľstvo KT, 2006
Vydanie: 1. vyd.
- Záhlavie: Rábely, Miklós
Názov: Egy rimaszombati polgár emlékezései / Rábely Miklós
Vydavateľ: Rimaszombat : Gömör-Kishonti Múzeum Egyesület, 2006
- Záhlavie: Gál, Sándor

- Názov: Egybegyűjtött művei: a szövetség / Gál Sándor
Vydavateľ: Bratislava : AB-art, 2006
- Záhlavie: Čeman, Róbert
Názov: Élettelen természet: földrajzi enciklopédia / szerző: Róbert Čeman
Vydavateľ: Bratislava : Slovart print, 2006
- Záhlavie: Čeman, Róbert
Názov: Élő természet – Állatvilág: földrajzi enciklopédia / szerző: Róbert Čeman; illusztrációk: Zdeněk Burian, Douglas Manning és Juraj Gullár
Vydavateľ: Bratislava : Slovart print, 2006
- Záhlavie: Kulcsár, Ferenc
Názov: Én nem tudom, talán- / Kulcsár Ferenc; illusztrálta: Szkukálek Lajos
Vydavateľ: Dunaszerdahely : Liliium Aurum, 2006
- Záhlavie: Lángi, József
Názov: Erdélyi falképek és festett faberendezések 2.
Vydavateľ: Somorja : Méry ratio, 2006
- Názov: Érték és fejlődés: 75 éves a Mocsáry Antal Körzeti Általános és Művészeti Iskola
Vydavateľ: Komárno : KT Könyv-és Lapkiadó, 2006
Vydanie: 1. kiad.
- Záhlavie: Ivanová, Eva
Názov: Etikai nevelés az alapiskola 1. osztálya számára / szerzők: Eva Ivanová, Ľubica Kopinová, Eva Líšková; illusztrálta: Daša Bacmaňáková-Dicová
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Záhlavie: Ouředník, Patrik
Názov: Europeana. Stručné dějiny dvadsátého věku (v maďarčine)
Vydavateľ: Pozsony : Kalligram, 2006
- Záhlavie: Csáky, Károly
Názov: Fénykép és paraszti kultúra: (egy nyelvhatár menti közösség néprajzi-fotoantropológiai vizsgálata)
Vydavateľ: Komárom : Kiadta a KT, 2006
- Záhlavie: Pišút, Ján
Názov: Fizika a gimnázium 2. osztálya számára / Ján Pišút és koll.; fordította: Kis Ferenc
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Záhlavie: Lapitková, Viera
Názov: Fizika a speciális alapiskolák 8. osztálya számára

- Vydavateľ: Bratislava : Expol pedagogika, 2006
- Záhlavie: Mojtoová-Bernátová, Kvetoslava
Názov: Földrajz a speciális alapiskolák 7. osztálya számára
Vydavateľ: Bratislava : Expol pedagogika, 2006
- Záhlavie: Mojtoová-Bernátová, Kvetoslava
Názov: Földrajz a speciális alapiskolák 9. osztálya számára
Vydavateľ: Bratislava : Expol pedagogika, 2006
- Názov: Fons Tynnaviensis: k dejinám Trnavskej univerzity: konferencie, sympóziá, správy / editor: Jozef Šimončič
Vydavateľ: Trnava : Ústav dejín Trnavskej univerzity, 2006
Vydanie: 1. vyd.
- Názov: Génregény
Vydavateľ: Somorja: Méry ratio, [2006]
Vydanie: [Első kiadás]
- Záhlavie: Michnik, Adam,
Názov: Harag és szégyen / Adam Michnik; válogatta Andrzej Jagodziński, Antoni Pawlak; fordította: Barabás János [et al.]
Vydavateľ: Pozsony : Kalligram, 2006
- Záhlavie: Lajos, Mari
Názov: Hatvanhat torta
Vydavateľ: Bratislava : Príroda, 2006
- Záhlavie: Muráňová, Mária
Názov: Hogyan tovább?: római katolikus hittankönyv az alapiskolák 8. osztálya számára
Vydavateľ: Trnava : Spolok svätého Vojtecha, 2006
- Záhlavie: Škultétyová, Silvia
Názov: Honismeret a speciális alapiskolák 5. osztálya számára
Vydavateľ: Bratislava : Expol pedagogika, 2006
- Záhlavie: Stanko, Ján
Názov: Honismeret az alapiskola 3. osztálya számára: munkafüzet / szerzők: Ján Stanko, Anna Stanková, Jiřina Hušková; fordította: Urbán Zsolt; illusztrációk: Táňa Žitňanová
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Záhlavie: Dousková, Irena
Názov: Hrdý Budžes (v maďarčine)
Vydavateľ: Pozsony : Kalligram, 2006

- Názov: Ignác von Born a 220. výročie vzniku I. Medzinárodnej vedeckej spoločnosti na svete: zborník prednášok: Stredná priemyselná škola Samuela Mikovíniho, Banská Štiavnica, Slovak Republic: 7. september 2006 / zborník zostavil: Mikuláš Beránek
- Vydavateľ: Banská Bystrica : Slovenská banícka spoločnosť, 2006
- Vydanie: 1. vyd.
- Záhlavie: Šnajder, Ľubomír
- Názov: Informatika pre stredné školy, Práca s multimédiami (v maďarčine)
- Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Záhlavie: Blaho, Andrej
- Názov: Informatika pre stredné školy. Programovanie v Delphi (v maďarčine)
- Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Názov: Ipolykér: a végekre szorult kisnemesi falu
- Vydavateľ: Komárom : KT, 2006
- Vydanie: 1. kiad.
- Záhlavie: Šimko, Dušan
- Názov: Japonský diván (v maďarčine)
- Vydavateľ: Pozsony : Kalligram, 2006
- Záhlavie: Juhász, Ilona L.
- Názov: Jelek a térben / L. Juhász Ilona, Liszka József
- Vydavateľ: Somorja : Fórum Kisebbségkutató Intézet, 2006
- Záhlavie: Balázsová, Daniela
- Názov: Jézussal együtt: római katolikus hittankönyv az alapiskolák első osztálya számára / szerző: Daniela Balázsová; illusztráció: Ludovít Bebjak [et al.]
- Vydavateľ: Trnava : Spolok svätého Vojtecha, 2006
- Záhlavie: Jókaiho divadlo (Komárno, Slovensko)
- Názov: John Kander-Fred Ebb-Bob Fosse. Chicago: kulisszák / fotó és grafika: Dömötör Ede
- Vydavateľ: Komárno : Jókai Alapítvány, 2006
- Záhlavie: Reško, Alexander
- Názov: Kéménd : I. Ősi örökségünk / Resko Sándor
- Vydavateľ: Komárom: KT, 2006
- Záhlavie: Juhász, József R.
- Názov: Képpen vagy?: vizuális költemények 1986–2006 / szerkesztette: H. Nagy Péter
- Vydavateľ: Dunaszerdahely : Nap Kiadó, 2006

- Záhlavie: Maráz, László
Názov: Ki meg nem hal fiatalon / Maráz László
Vydavateľ: Nesvady : Obecny úrad, 2006
- Názov: Kisújfalu
Vydavateľ: Komárom : KT, 2006
Vydanie: 1. kiad.
- Názov: Korava
Vydavateľ: Komárno : KT, 2006
Vydanie: 1. vyd.
- Názov: Košice a okolie: turistická príručka / zostavili: Stanislava Jiroušková, Darina Šimová; foto: Alexander Jiroušek; preklad: Andrew Billingham, Angelika Hornáková-Spitzner, Zoltán Bartkó
Vydavateľ: Košice : Agentúra JeS, 2006
Vydanie: 1. vyd.
- Záhlavie: Sándor, Iván
Názov: Követés: egy nyomozás krónikája: regény / Sándor Iván
Vydavateľ: Pozsony : Kalligram, 2006
- Záhlavie: Varga, Mária
Názov: Kreatív informatika: első munkafüzet az internetről / Mária Varga, Andrea Hrušecká; fordította: Gögh Péter
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Názov: Legénd: a kastélyok faluja / munkatárs: Reško Sándor; fényképek: Végh József
Vydavateľ: Komárom : KT, 2006
Vydanie: 1. kiad.
- Záhlavie: Leduc, Jean
Názov: A történészek és az idő
Vydavateľ: Pozsony : Kalligram, 2006
- Názov: Lukanénye
Vydavateľ: Komárno : Vydavateľstvo KT, 2006
Vydanie: 1. vyd.
- Záhlavie: Kerényi, Ferenc
Názov: Madách Imre (1823–1864) / Kerényi Ferenc
Vydavateľ: Pozsony : Kalligram, 2006
- Záhlavie: Gergely, Anikó
Názov: Magyar kóstoló
Vydavateľ: Bratislava : Slovart, 2006

- Záhlavie: Veredy, Soma
Názov: Magyar Mágnások életrajzi és arcképcsarnoka
Vydavateľ: Somorja : Méry ratio, 2006
- Záhlavie: Misák Kosztolányi, Éva
Názov: Magyar nyelv / Misák Kosztolányi Éva
Vydavateľ: Bratislava : Príroda, 2006
- Záhlavie: Bödőck, Zsigmond
Názov: Magyarok égi képeskönyve / Bödőck Zsigmond
Vydavateľ: Dunaszerdahely : Nap, 2006
- Záhlavie: Reško, Alexander
Názov: Marcelháza : Kurtakeszi – Marcelkeszi – Marcelháza [i. e. Marcelháza]: A település 750 éve / Reško Sándor; fotók: Szénássy Árpád [et al.]
Vydavateľ: Komárom : KT, 2006
- Záhlavie: Kováčik, Štefan
Názov: Matematika 1 az alapiskolák első osztálya számára: második rész
Vydavateľ: Bratislava : Orbis Pictus Istropolitana, 2006
- Záhlavie: Kárová, Věra
Názov: Matematika 1 pro 1. ročník základní a obecné školy (v maďarčine)
Vydavateľ: Bratislava : Príroda, 2006
- Záhlavie: Hecht, Tomáš
Názov: Matematika a gimnáziumok és szakközépiskolák 4. osztálya számára / szerző: Tomáš Hecht; fordította: Mária Kmeťová; illusztráció: Ľuboslav Paľo
Vydavateľ: Bratislava : Orbis Pictus Istropolitana, 2006
- Záhlavie: Melišková, Lýdia
Názov: Matematika a speciális alapiskola 7. osztálya számára / szerző: Lýdia Melišková; fordította: Judita Hollá; illusztrációk: Igor Imro, Jaroslav Melíšek
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Záhlavie: Rýglová, Janka
Názov: Matematika a speciális alapiskola 4. osztálya számára / szerzők: Janka Rýglová, Ľudovít Bálint; illusztráció: Ivan Kováčik; fordította: Judita Hollá
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Záhlavie: Černek, Pavol

- Názov: Matematika az alapiskolák 2. évfolyama számára / szerzők: Pavol Černek, Vladimír Repáš; illusztráció: Jaroslava Kolačková; fordította: Horváth Géza
Vydavateľ: Bratislava : Orbis Pictus Istropolitana, 2006
- Záhlavie: Kárová, Věra
Názov: Matematika az alapiskolák 2. osztálya számára
Vydavateľ: Bratislava : Príroda, 2006
- Záhlavie: Bero, Peter
Názov: Matematika az alapiskolák 3. osztálya számára / szerzők: Peter Bero, Zuzana Berová; illusztráció: Juraj Martiška; fordította: Horváth Géza
Vydavateľ: Bratislava : Orbis Pictus Istropolitana, 2006
- Záhlavie: Bero, Peter
Názov: Matematika az alapiskolák 4. osztálya számára / Peter Bero, Zuzana Pytlová; fordította: Hecht Anna; illusztrációk: Miroslav Regitko
Vydavateľ: Bratislava : Orbis Pictus Istropolitana, 2006
- Záhlavie: Kováčik, Štefan
Názov: Matematika az alapiskolák első osztálya számára / szerzők: Štefan Kováčik, Brigita Lehoňanová; fordította: Szabó Ferenc; illusztráció: Jaroslava Kolačková
Vydavateľ: Bratislava : Orbis Pictus Istropolitana, 2006
- Záhlavie: Krejza, Lumír
Názov: Matematika pre 5. ročník špeciálnych základných škôl, Pracovný zošit - 1. časť (v maďarčine)
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Záhlavie: Krejza, Lumír
Názov: Matematika pre 6. ročník špeciálnych základných škôl (v maď.)
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Záhlavie: Kárová, Věra
Názov: Matematika pro 2. ročník základní školy (v maďarčine)
Vydavateľ: Bratislava : Príroda, 2006
- Záhlavie: Jékely, Gáspár
Názov: Mester, ébren vagy?: regényes párbeszéd a genetikáról, az egyedfejlődésről és az evolúcióról / Jékely Gáspár
Vydavateľ: Pozsony : Kalligram, 2006
- Záhlavie: Genette, Gérard
Názov: Métalepse
Vydavateľ: Pozsony : Kalligram, 2006

- Názov: Miatyánk: imádságos és énekeskönyv a megújított liturgia szerint
Vydavateľ: Trnava : Spolok svätého Vojtecha, 2006
Vydanie: XXI. kiadás
- Záhlavie: Marcelli, Miroslav
Názov: Michel Foucault, alebo, stať sa iným (v maďarčine)
Vydavateľ: Pozsony : Kalligram, 2006
- Záhlavie: Szabó, Ingrid
Názov: Mikroökonómia / Szabó Ingrid
Vydavateľ: Komárom : Selye János Egyetem, 2006
- Záhlavie: Vrablec, Štefan
Názov: Ministráns vagyok: igazolvány / Štefan Vrablec; fordította: Tóth László
Vydavateľ: Trnava : SSV, 2006
- Záhlavie: Albert, Sándor
Názov: Minőségirányítási rendszerek / Albert Sándor
Vydavateľ: Komárom : Selye János Egyetem, 2006
- Záhlavie: Presinszky, Lajos
Názov: Mit hagytak ránk a századok?: fejezetek Jányok történelméből
Vydavateľ: Šamorín : Wanted design, 2006
- Záhlavie: Beke, István
Názov: Mizujs önöknél, kedves polgármester / Beke István
Vydavateľ: Komárom : KT Könyv- és Lapkiadó, 2006
- Záhlavie: Céline, Louis-Ferdinand
Názov: Mort á crédit (v maďarčine)
Vydavateľ: Pozsony : Kalligram, 2006
- Záhlavie: Mészáros, András
Názov: Mozgó halhatatlanság / Mészáros András
Vydavateľ: Pozsony : Kalligram, 2006
- Záhlavie: Adamová, Mária
Názov: Mučín – Mucsiny 1246 - 2006: 760. výročie prvej písomnej zmienky obce / autor-zostavil: Mária Adamová
Vydavateľ: Lučenec : PS – LINE, 2006
- Záhlavie: Mojtoová-Bernátová, Kvetoslava
Názov: Munkafüzet történelem a speciális alapiskola 9. osztálya számára
Vydavateľ: Bratislava : Expol pedagogika, 2006
- Záhlavie: Kožuchová, Mária

- Názov: Munkára nevelés az alapiskolák 3. osztálya számára
Vydavateľ: Bratislava : Expol pedagogika, 2006
- Názov: Musaeum Hungaricum 1: a szlovákiai magyarság tárgyi emlékei és ezek múzeumi dokumentációja című konferencia tanulmánykötete
Vydavateľ: Boldogfa : Mátyusföldi Muzeológiai Társaság, 2006
Vydanie: Első kiadás
- Záhlavie: Khady
Názov: Mutillée
Vydavateľ: Bratislava : Ikar, 2006
- Záhlavie: Barak, László
Názov: Ne dudálj, küzdj!: válogatott publicisztikai írások 2001–2006
Vydavateľ: Dunaszerdahely : Nap Kiadó, 2006
- Záhlavie: Vujity, Tvrtko
Názov: (Ne)obmedzený diktátor: ďalšie príbehy z pekla / Tvrtko Vujity; preložila: Mária Fazekasová
Vydavateľ: Veký Meder : Talentum: Panta Rhei, 2006
- Záhlavie: Varga, László D.
Názov: Népi foglalkozások és mesterségek: pásztorok, olajütők, kötélverők, suszterek, vesszőfeldolgozók az Ung-vidéken
Vydavateľ: Pozsony : Madách-Posonium, 2006
- Záhlavie: Magyar, Zoltán
Názov: Népmondák Medvesalján / Magyar Zoltán
Vydavateľ: Dunaszerdahely : Lilium Aurum, 2006
- Záhlavie: Tóth, János
Názov: Novozámocký futbal dávných čias / János Tóth
Vydavateľ: Nové Zámky : Indesign, 2006
- Záhlavie: Drašnar, Jiří
Názov: O revolucích, tajných spoločnostech a genetickém kódu (v maď.)
Vydavateľ: Bratislava : Kalligram, 2006
- Záhlavie: Csukáné Klimó, Mária
Názov: Olvasókönyv az alapiskola 1. osztálya számára / Csukáné Klimó Mária; illusztráció: Rác Noémi
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Záhlavie: Olympiáda ľudských práv stredoškolskej mládeže
Názov: Olympiáda ľudských práv: (príručka pre učiteľov) / [editor] Viliam Dolník

Vydavateľ: Liptovský Mikuláš : OZ Olymp Bratislava: Friedrich Ebert Stiftung, 2006

Záhlavie: Opičí princ

Názov: A majomkirályfi / Fülöp-szigeteki népmesék Vércse Miklós feldolgozásában; illusztráció: Lucia Pauliková

Vydavateľ: Pozsony : AB-art, 2006

Záhlavie: Pándy, Bertalan

Názov: Örök élet: ígéhirdetések, tanulmányok, cikkek: melléklet: DVD video lemez, konfirmációs istentisztelettel / Pándy Bertalan

Vydavateľ: Prešov : Vydavateľstvo Michala Vaška, 2006

Záhlavie: Lahav, Yehuda

Názov: Ösvény a megértéshez: palesztinok és izraeliek / Yehuda Lahav; illusztráció: Szabó Ottó

Vydavateľ: Kassa : Hernád Magyar Lap-és Könyvkiadó, 2006

Názov: Ószövetségi ismeretek: vallástanár szakos hallgatók számára / összeállította: Karasszon István

Vydavateľ: Komárom : Selye János Egyetem, 2006

Vydanie: 1. kiad.

Záhlavie: Kiss, László

Názov: Palócia végvára: [850] / Kiss László

Vydavateľ: Komárom : KT Könyv- és Lapkiadó, 2006

Záhlavie: Snel, Jan

Názov: Permission to enjoy! (v maďarčine)

Vydavateľ: Nové Zámky : Psychoprof, 2006

Názov: Pod Vinianskym hradom / texty: Štefan Koník [et al.]; preklady: Danka Jacečková [et al.]

Vydavateľ: Košice : Jes, 2006

Vydanie: 1. vyd.

Názov: Polgári nevelés a speciális alapiskola 7. osztálya számára / szerzők: Marta Rejková [et al.]; fordította: Dudás Anna

Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006

Vydanie: 2. átdolgoz. kiad.

Záhlavie: Winter, Lajos

Názov: Pöstyénfürdő születése: egy kapitalista önvallomása

Vydavateľ: Somorja : Méry ratio, 2006

Záhlavie: Stanko, Ján

Názov: Prírodoveda pre 3. ročník základných škôl

Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006

- Záhlavie: Stanko, Ján
Názov: Prírodoveda pre 4. ročník základných škôl
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Záhlavie: Wiegerová, Adriana
Názov: Prvouka pre 1. ročník základných škôl
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Záhlavie: Ouředník, Patrik
Názov: Příhodná chvíle, 1855 (v maďarčine)
Vydavateľ: Pozsony : Kalligram, 2006
- Názov: Pszichológiai jegyzetek / Bordás Sándor [et al.]
Vydavateľ: Komárom : Selye János Egyetem, 2006
Vydanie: 2. kiad.
- Záhlavie: Kukorelly, Endre
Názov: Rom: a komonizmus története / Kukorelly Endre
Vydavateľ: Pozsony : Kalligram, 2006
- Záhlavie: Szentesi Zöldi, László
Názov: Rózsa Sándor: legenda és valóság
Vydavateľ: Somorja : Méry ratio, 2006
- Záhlavie: Csáky, Károly
Názov: Sándor - naptól únapig: a tavaszi ünnepkör szokásai és hiedelmei
Vydavateľ: Pozsony : Madách-Posonium, 2006
- Názov: Sárkányfalva / fényképek: Szénássy Árpád
Vydavateľ: Komárom : KT, 2006
Vydanie: 1. kiad.
- Záhlavie: Varsányiová, Marta
Názov: Slovenský jazyk pre 1. ročník stredných škôl s vyučovacím jazykom maďarským / Marta Varsányiová
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Záhlavie: Hlavatyné Mészáros, Margit
Názov: Slovenský jazyk pre 7. ročník špeciálnych základných škôl s vyučovacím jazykom maďarským / autorka: Margita Hlavatá; ilustrácie: Vladimír Vanko
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Záhlavie: Presinszky, Lúdvít
Názov: Súčasníkom o minulosti: kapitoly z dejín Kvetoslavova / Lúdvít Presinszky; preložila: Štefánia Kecskeméthyová
Vydavateľ: Šamorín : Wanted, 2006

Záhlavie: Gergely, András
Názov: Széchenyi István (1791–1860) / Gergely András
Vydavateľ: Pozsony : Kalligram, 2006

Záhlavie: Juhos, Ferenc
Názov: Szemben az árral / Juhos Ferenc
Vydavateľ: Pozsony : Glória, 2006

Záhlavie: Hrabal, Bohumil
Názov: Színnyomatok: (válogatott versek 1947–1976) / Bohumil Hrabal;
fordította: Tózsér Árpád
Vydavateľ: Pozsony : Kalligram, 2006

Záhlavie: Miklós, László
Názov: Szlovákia reprezentatív geo-ökoszisztémáinak atlasza / László
Miklós, Zita Izakovičová és kol.; fordította: Zirig Ferenc
Vydavateľ: Bratislava : Szlovák Tudományos Akadémia, Ökológiai Intézet, 2006

Záhlavie: Miklósová, Viktória
Názov: Szlovákia természeti szépségei / Miklós Viktória, Ladislav Struhár
Vydavateľ: Dunaszerdahely : Lilium Aurum, 2006

Záhlavie: Csicsay, Alajos
Názov: Szlovákia védett ásványai és kőületei / írta és összeállította Csicsay
Alajos
Vydavateľ: Dunaszerdahely : Lilium Aurum, 2006

Záhlavie: Musil, Robert
Názov: Tagebücher (v maďarčine)
Vydavateľ: Pozsony : Kalligram Könyvkiadó, 2006

Záhlavie: Szobiné Kerekes, Eszter
Názov: Felvidéki népviseletek babákon / Szobiné Kerekes Eszter; fotók:
Mester Tibor
Vydavateľ: Pozsony : AB-art, 2006

Záhlavie: Juhász, Ilona L.
Názov: Jelek a térben/ L. Juhász Ilona, Liszka József
Vydavateľ: Somorja : Fórum Kisebbségkutató Intézet, 2006

Záhlavie: Lacika, Ján
Názov: Táttra / Ján Lacika; összeállította: Daniel Kollár; felelős kiadó: Daniel
Kollár és Peter Augustini; fordította: Vércse Miklós; fényképek: Ján
Lacika [et al.]
Vydavateľ: Bratislava : Dajama, 2006

- Názov: Te gondolkozzál bennem: Mécs László portré – emlékek és dokumentumok tükrében / válogatta és sajtó alá rendezte: Havasi Péter
Vydavateľ: Kassa: Hernád Magyar Lap-és Könyvkiadó, 2006
Vydanie: 1. kiad.
- Záhlavie: Koncsol, László
Názov: Tegnap a holnap után
Vydavateľ: Pozsony : Madách-Posonium, 2006
- Záhlavie: Stanko, Ján
Názov: Természetismeret az alapiskola 4. osztálya számára / Ján Stanko, Anna Stanková; fordította: Orbánné Bertha Mária; illusztráció: Silvia Kassayová
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Záhlavie: Rašlová, Milina
Názov: Természetrajz a speciális alapiskolák 7. osztálya számára
Vydavateľ: Bratislava : Expol pedagogika, 2006
- Záhlavie: Rašlová, Milina
Názov: Természetrajz a speciális alapiskolák 9. osztálya számára
Vydavateľ: Bratislava : Expol pedagogika, 2006
- Názov: Természetrajz az alapiskolák 8. osztálya számára
Vydavateľ: [Bratislava]: Expol pedagogika, 2006
Vydanie: 3. átdolgozott kiad.
- Názov: Tőkési-ág Kistérség
Vydavateľ: [Bratislava] : RAX, 2006
Vydanie: 1. kiad.
- Záhlavie: Cmorej, Július
Názov: Tornaľa na starých pohľadniciach / Július Cmorej, Gaál Imre
Vydavateľ: Poprad : Region Poprad, 2006
- Záhlavie: Valachovič, Pavol
Názov: Történelem I: az ókortól a középkorig / szerzők Pavol Valachovič, Viliam Kratochvíl, Vincent Mucska; fordította: Szabó Ferenc
Vydavateľ: Bratislava : Orbis Pictus Istropolitana, 2006
- Záhlavie: Dvořák, Pavel
Názov: Történelem I: az őskortól az ókorig / szerzők Pavel Dvořák, Pavol Valachovič; fordította: Szabó Ferenc
Vydavateľ: Bratislava : Orbis Pictus Istropolitana, 2006
- Záhlavie: Daniš, Miroslav

- Názov: Történelem: találkozás a múlttal / szerzők Miroslav Daniš, Viliam Kratochvíl; fordította: Szabó Ferenc
Vydavateľ: Bratislava : Orbis Pictus Istropolitana, 2006
- Záhľavie: Gombrowicz, Witold
Názov: Trans-Atlantyk
Vydavateľ: Pozsony : Kalligram, 2006
- Záhľavie: Salanci, Ľubomír
Názov: Tvorivá informatika
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Názov: Udvardi mindenek gyűjtemény / szerkesztette és összeállította: Angyel Miklós
Vydavateľ: Komárno: KT Könyv- és Lapkiadó, 2006
Vydanie: 1. kiad.
- Záhľavie: Koller, Gyula
Názov: Ünnepi örömhír: vásár- és ünnepnapok ígéinek magyarázata: elmélkedések az ünnepi evangéliumok, szentleckék és olvasmányok alapján / Koller Gyula; a képeket készítette: Nagy József
Vydavateľ: Trstice : Glória, 2006
- Názov: Vadászörömök - Vadászörökségünk: régi korok vadászírásai / szerkesztette: Motesiky Árpád
Vydavateľ: Komárom: KT Könyv- és Lapkiadó, 2006
Vydanie: 1. kiad.
- Záhľavie: Krajnyik, Zsolt
Názov: Vaján: egy falu a történelem keresztútjében
Vydavateľ: Komárom : KT Könyv- és Lapkiadó, 2006
- Záhľavie: Skultéty, Csaba
Názov: Vasfüggönyökön át: a Szabad Európa Rádió mikrofonjánál
Vydavateľ: Bratislava : Madách - Posonium, 2006
- Záhľavie: Bernhard, Thomas
Názov: Verstörung
Vydavateľ: Pozsony : Kalligram, 2006
- Záhľavie: Czibor, József
Názov: Viharok szárnyán / Czibor József
Vydavateľ: Pozsony : Kalligram, 2006
- Záhľavie: Výtvarné spektrum

- Názov: Výtvarné spektrum 2006: IX. krajská výstava neprofesionálnej výtvarnej tvorby, Žitnoostrovské múzeum Dunajská Streda, 7.IV.-12.V.2006 / zostavil: Ladislav Rácz
- Vydavateľ: Dunajská Streda : Žitnoostrovské osvetové stredisko, 2006
- Záhlavie: Tóth, Rastislav
- Názov: Základy politológie
- Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Záhlavie: Lukovics, Mária
- Názov: Zenei nevelés az alapiskola 9. osztálya számára
- Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Záhlavie: Žitnoostrovské pastelky
- Názov: Žitnoostrovské pastelky 2005 – 2006: VII. medzinárodná prehliadka výtvarnej tvorivosti detí predškolských zariadení, Žitnoostrovské múzeum Dunajská Streda 19.5. – 26. 8. 2006 / zostavil: Ladislav Rácz
- Vydavateľ: Dunajská Streda : Žitnoostrovské osvetové stredisko, 2006
- Záhlavie: Popély, Gyula
- Názov: Hazatéréstől a hazavesztésig: magyar oktatásügy és oktatáspolitikai a visszatért Felvidéken (1938–1945) / Popély Gyula
- Vydavateľ: Bratislava : Madách-Posonium, 2006

7.3. Knížné publikácie českej menšiny [A cseh kisebbség kiadványai]

- Názov: Anglická konverzace / sestavil Tomáš Štorcel; ze slovenštiny do češtiny přeložila Barbora Herciková
- Vydavateľ: Bratislava : Příroda, 2006
- Vydanie: 1. vyd.
- Záhlavie: Balkó, Ilona
- Názov: Čeština: stručný přehled gramatiky / Ilona Balkó
- Vydavateľ: Bratislava : Příroda, 2006
- Názov: Finančné právo / Vladimír Babčák [et al.]
- Vydavateľ: Žilina : Poradca podnikateľa, 2006
- Vydanie: 1. vyd.
- Názov: Karel Krejčí a evropské myšlení: Slavistická společnost Franka Wollmana: Brno 2006 / editoři: Ivo Pospíšil, Miloš Zelenka
- Vydavateľ: Poniky : Čižmár-Partner, 2006
- Vydanie: 1. vyd.
- Názov: Klenoty českého a slovenského moderného maliarstva 1907 – 1945: Galéria mesta Bratislavy, Pálffyho palác, Bratislava, 17. januára – 9.

- apríla 2006: Galéria M.A. Bazovského v Trenčíne 21. apríla – 25. júna 2006 / kurátori: Alena Potůčková, Ludvík Ševeček, Ivan Jančár; preklady: Richard Drury, Beata Havelská
Vydavateľ: Bratislava : Galéria mesta Bratislavy, 2006
Vydanie: 1. vyd.
- Názov: Konkurencieschopnosť slovenskej a českej ekonomiky – stav a perspektívy: zborník príspevkov zo slovensko-českej vedeckej konferencie konanej pod záštitou podpredsedu vlády SR pre európske záležitosti, ľudské práva a menšiny p. Pála Csákyho v Bratislave 14 marca 2006 / Milan Šíkula (ed.)
Vydavateľ: Bratislava : Ekonomický ústav SAV, 2006
Vydanie: 1. vyd.
- Názov: Le Tchèque pour vous avec la prononciation: manuel de conversation / [conception par Iveta Božoňová]
Vydavateľ: Bratislava : Príroda, 2006
- Názov: Ľudáci a komunisti: Súperi? Spojenci? Protivníci? / Xénia Šuchová (ed.)
Vydavateľ: Prešov : Universum, 2006
Vydanie: 1. vyd.
- Názov: Odkaz profesora Karla Domina: zborník referátov z medzinárodnej konferencie usporiadanej pri príležitosti 80. výročia zverejnenia „Projektu přírodního parku Tatranského“: Tatranská Lomnica, 26. – 27. októbra 2006 / [zostavovateľ Milan Koreň]
Vydavateľ: Tatranská Lomnica : Štátne lesy Tatranského národného parku, 2006
Vydanie: 1. vyd.
- Názov: Palacký: výňatky ze života Františka Palackého z období jeho pěstounského působení v Čúzu podle literární předlohy Karla Kálala “Palackého mladá léta” / zostavila: Ľudmila Ozábalová
Vydavateľ: Komárno : Vydavateľstvo KT, 2006
Vydanie: 1. vyd.
- Názov: Peter Scherhauser – „učiteľ šašků“ / Dagmar Inšitorisová a kol.
Vydavateľ: Bratislava : NM CODE: Asociácia Corpus, 2006
Vydanie: 1. vyd.
- Názov: Postava, herec, hviezda vo filme
Vydavateľ: Bratislava : Asociácia slovenských filmových klubov: Slovenský filmový ústav, 2006
Vydanie: 1. vyd.
- Záhlavie: Mezřický, Jiří

- Názov: Povídky a jiné nesmysly: Jirkův literární přínos do Evropské unie: za globalizaci, internacionalizaci. a masáž celého světa / Jiří Mezřický
Vydavateľ: Bratislava : Mapa Slovakia Plus, 2006
- Záhľavie: Neruda, Jan
Názov: Povídky malostranské / Jan Neruda
Vydavateľ: Bratislava : Petit Press, 2006
- Záhľavie: Lacika, Ján
Názov: Praha: turistický průvodce / Ján Lacika; přeložil: Vladimír Slavík; text upravila: Jitka Slavíková
Vydavateľ: Bratislava : Příroda, 2006
- Záhľavie: Balkó, Ilona
Názov: Slovní druhy a vyjmenovaná slova / Ilona Balkó
Vydavateľ: Bratislava : Příroda, 2006
- Názov: Stretnutie – setkání 1958 – 2005: katalóg k dvadsiatej družobnej výstave výtvarníkov regiónov Trenčín a Uherské Hradiště / text: Jozef Švikruha, Miroslav Potyka; zostavili: Jaroslava Tichá, Janka Masárová
Vydavateľ: Trenčín : Trenčianske osvetové stredisko, 2006
Vydanie: 1. vyd.
- Názov: Stretnutie ústavov a katediér výrobnej techniky a robotiky ČR a SR 2006: zborník predstavení katediér a príspevkov účastníkov stretnutia: Košice, 29. – 30. máj 2006 / [kolektív autorov]
Vydavateľ: Košice : Technická univerzita, 2006
Vydanie: 1. vyd.
- Záhľavie: Český spolk na Slovensku (Zvolen, Slovensko)
Názov: Tomáš Garrique Masaryk na Středním Pohroní
Vydavateľ: Zvolen : Klemo, 2006
- Záhľavie: Žáček, Pavel
Názov: V čele ŠTB: Pád režimu v záznamoch dôstojníka tajnej polície / Pavel Žáček
Vydavateľ: Prešov : Vydavateľstvo Michala Vaška, 2006
- Záhľavie: Žáček, Pavel
Názov: V čele ŠTB: pád režimu v záznamoch dôstojníka tajnej polície / Pavel Žáček
Vydavateľ: Bratislava : Ústav pamäti národa, 2006
- Záhľavie: Takáč, Ladislav
Názov: Životná cesta generála Ferdinanda Píseckého: pobočník gen. M. R. Štefánika / Ladislav Takáč
Vydavateľ: Bratislava : ARM 333, 2006

Záhlavie: Lacko, Martin
Názov: 1. východomoslimský pluk SS na Slovensku: (október 1944 – február 1945) / Martin Lacko, Pavel Tesárek
Vydavateľ: Trnava : Univerzita sv. Cyrila a Metoda, 2006

Záhlavie: Slovensko-česká súdnopsychiatrická konferencia
Názov: 27. Slovensko-česká súdnopsychiatrická konferencia: Bystrá-Liptovský Ján, 29. 9. – 3. 10. 2004: zborník referátov: / eds.: Svetozár Droba, Robert Máthé
Vydavateľ: Nové Zámky : Psychoprof, 2006

Záhlavie: Hrobat, Breda
Názov: 90-dnevna ločevalna dieta (v češtine)
Vydavateľ: Bratislava : Trysk, 2006

Záhlavie: Ueshiba, Kisshomaru
Názov: Aikido (v češtine)
Vydavateľ: Bratislava : Eugenika, 2006

Záhlavie: Szunyoghy, András
Názov: Anatomie pro výtvarníky: člověk, zvířata, srovnávací studie / ilustrace András Szunyoghy; text György Fehér; [z anglického originálu... přeložili Miroslav Švátora, Kateřina Ševčíková]
Vydavateľ: Bratislava : Slovart, 2006

Záhlavie: Miller, Judith
Názov: Art deco
Vydavateľ: Bratislava : Noxi, 2006

Záhlavie: Omarr, Sydney
Názov: Astrological guide for you in 2007 (v češtine)
Vydavateľ: Bratislava : Aktuell, 2006

Záhlavie: Menghi, Martino
Názov: Atlante Dell' Antica Grecia (v češtine)
Vydavateľ: Bratislava : Perfekt, 2006

Názov: Atletika 2006: vedecký zborník / zostavovateľ: Iveta Cihová
Vydavateľ: Bratislava : ICM AGENCY, 2006
Vydanie: 1. vyd.

Záhlavie: Schobert, Norbert
Názov: Az update módszer - a Norbi titok (v češtine)
Vydavateľ: Bratislava : Noxi, 2006

Záhlavie: Němcová, Božena
Názov: Babička. Chyže pod horami. Pohorská vesnice / Božena Němcová

- Vydavateľ: Bratislava : Petit Press, 2006
- Záhlavie: Trávníček, Vladislav
Názov: Bezdomovcům zamkli kanál: o životním prostředí docela jinak / Vladislav Trávníček
Vydavateľ: Bratislava : Eko-konzult, 2006
- Záhlavie: Malachov, Gennadij Petrovič
Názov: Bioritmologija. Urinoterapija (v češtine)
Vydavateľ: Bratislava : Eugenika, 2006
- Záhlavie: Isaacson, Cliff
Názov: The birth order effect: how to better understand yourself and others (v češtine)
Vydavateľ: Bratislava : Eugenika, 2006
- Názov: Brigita Roderová - Tajomstvo bytia: pastel
Vydavateľ: Trenčín : Trenčianske osvetové stredisko, 2006
Vydanie: 1. vyd.
- Záhlavie: Trávníček, Vladislav
Názov: Bu Bu Bu: o patogenních vlivech a geopatogenních zónách / Vladislav Trávníček
Vydavateľ: Bratislava : Eko-konzult, 2006
- Názov: Bulgakov a dnešok / Natália Muránska (edit.)
Vydavateľ: Nitra : Filozofická fakulta UKF, 2006
Vydanie: 1. vyd.
- Záhlavie: Ježek, Václav
Názov: Byzantská paideia vzdělávání v Byzanci: (byzantská kultura)
Vydavateľ: Prešov : Prešovská univerzita, 2006
- Záhlavie: Cena prof. Jindřicha Halabalu
Názov: Cena prof. Jindřicha Halabalu: súťaž prác študentov vysokých škôl v odbore dizajn a architektúra, kategórie: nábytkový dizajn, interiérový dizajn
Vydavateľ: Zvolen : Technická univerzita, 2006
- Záhlavie: Vdovjaková, Lenka
Názov: Cikánské karty a tarot
Vydavateľ: Bratislava : Eugenika, 2006
- Záhlavie: Osho
Názov: Compassion - the ultimate flowering of love (v češtine)
Vydavateľ: Bratislava : Eugenika, 2006

- Záhlavie: Stichmann-Marny, Ursula
Názov: Copak to tu kvete?
Vydavateľ: Bratislava : Príroda, 2006
- Záhlavie: Keleová-Vasilková, Táňa
Názov: Cukor a soľ (v češtine)
Vydavateľ: Bratislava : Noxi, 2006
- Záhlavie: Lacika, Ján
Názov: Česká republika: turistický průvodce / Ján Lacika; [přeložil Vladimír Slavík]
Vydavateľ: Bratislava : Príroda, 2006
- Záhlavie: Dinosaurius
Názov: Dinosauri: základní fakta v malíčku / přeložila Markéta Demlová
Vydavateľ: Bratislava : Príroda, 2006
- Záhlavie: Gažovčiak, Juraj
Názov: Dokonalý svět / Juraj Gažovčiak
Vydavateľ: Nitra: Garmond, 2006
- Záhlavie: Stano, Dalimír
Názov: Edo je devět / Dalimír Stano
Vydavateľ: Bratislava : Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov, 2006
- Záhlavie: Sands, Emily
Názov: Egyptologie: za stracenou hrobkou Osirise: deník slečny Emily Sandsové, listopad 1926- / překlad Martin M. Kubík; ilustrace Ian Andrew, Nick Harris & Helen Ward
Vydavateľ: Bratislava : Eastone Books, 2006
- Záhlavie: Essential facts
Názov: Co mám vědět: základní fakta v malíčku / sestavil Peter Eldin; přeložila Markéta Demlová
Vydavateľ: Bratislava : Príroda, 2006
- Názov: Etika a jej tradícia / Vlastimil Hála [et al.]
Vydavateľ: Bratislava : Fox&Col, 2006
- Záhlavie: Diamond, Kartar
Názov: Feng shui for skeptics – real solutions without superstition (v češtine)
Vydavateľ: Bratislava : Eugenika, 2006
- Záhlavie: Kasemann, Irene
Názov: Feng Shui Hilfsmittel - gezielt einsetzen (v češtine)
Vydavateľ: Bratislava : Eugenika, 2006

- Záhlavie: Filozofia v kontexte globalizujúceho sa sveta
Názov: Filozofia v kontexte globalizujúceho sa sveta: zborník príspevkov z 3. slovenského filozofického kongresu konaného v Kongresovom centre SAV v Smoleniciach 7. – 9. novembra 2005 / [editor: Eugen Andreanský]
Vydavateľ: Bratislava : Iris, 2006
- Záhlavie: Markides, Kyriacos C.,
Názov: Fire in the heart (v češtine)
Vydavateľ: Bratislava : Eugenika, 2006
- Záhlavie: Gešvantner, Mário
Názov: Formule 1 2005 / Mário Gešvantner; fotografie: Michael Kunkel; překlad: Arnošt Tabásek
Vydavateľ: Bratislava : Agentúra Cesty, 2006
- Názov: František Burian. Konzumní sbratření - síla vábení: Galéria Medium Bratislava, 7. 12. 2005 – 5. 1. 2006
Vydavateľ: Žilina : Mediana, 2006
Vydanie: 1. vyd.
- Záhlavie: Šišková, Eva
Názov: Geometrické vzorce pro žáky základných škol / Eva Šišková; do češtiny přeložila Ilona Balkó
Vydavateľ: Bratislava : Příroda, 2006
- Záhlavie: Il grande libro degli animali
Názov: Zázračný svět živočichů: od prvoků po savce / překlad Marcela Nejedlá [et al.]
Vydavateľ: Bratislava : Perfekt, 2006
- Záhlavie: Swift, Jonathan,
Názov: Guliverovy cesty / Jonathan Swift; překlad: Hana Bendová
Vydavateľ: Bratislava : Slovart-Print, 2006
- Záhlavie: Lajos, Mari
Názov: Hatvanhat torta (v češtine)
Vydavateľ: Bratislava : Příroda, 2006
- Názov: Holandština na cesty: konverzační příručka
Vydavateľ: Bratislava : Příroda, 2006
Vydanie: 1. české vyd.
- Záhlavie: Čemická, Katarína
Názov: Horoskop 2007 / Katarína Čemická (v češtine)
Vydavateľ: Bratislava : Katarína Čemická, 2006

Záhľavie: Hagara, Ladislav
Názov: Houby: atlas / Ladislav Hagara; preklad do češtiny: Vladimír Antonín
Vydavateľ: Martin : Neografia, 2006

Záhľavie: Il Grande Libro Degli Esperimenti
Názov: Téměř tisíc pokusů: veselo i vážně / preklad: Jana Jašová
Vydavateľ: Bratislava : Perfekt, 2006

Záhľavie: Roubík, Karel
Názov: Inovace v umělé plicní ventilaci
Vydavateľ: Košice : Technická univerzita, 2006

Záhľavie: Osho
Názov: Intelligence: tvořivá odpověď na přítomnost
Vydavateľ: Bratislava : Eugenika, 2006

Názov: Intenzivní péče v pediatrii / Marián Fedor [et al.]; přeložili: Michal Hladík, Andrea Olosová
Vydavateľ: Martin : Osveta, 2006
Vydanie: 1. vyd.

Názov: Jak se dožít 120 let podle systému Paula Bragga
Vydavateľ: Bratislava : Eugenika, 2006
Vydanie: 1. vyd.

Záhľavie: Zamarovský, Vojtěch
Názov: Jejich veličenstva pyramid / Vojtěch Zamarovský; ilustrácie Radka Lahodná
Vydavateľ: Bratislava : Perfekt, [2006]

Záhľavie: Kamov, Feliks Solomonovič,
Názov: Jen počkej! / F. S. Kamov, A. E. Kurliandskij, A. I. Chajt; výtvarník A. Alir; preklad: Danuše Hykšová – 1. – 4. diel.
Vydavateľ: Bratislava : Slovart-Print, 2006

Záhľavie: Džibrán, Chalíl
Názov: Ježíš – Syn člověka: očima lidí, kteří ho znali
Vydavateľ: Bratislava : Eugenika, 2006

Záhľavie: Ghose, Aurobindo,
Názov: Kak pobědiť bolesti
Vydavateľ: Bratislava : Eugenika, 2006

Záhľavie: Streuerová, Mariane
Názov: Kouzelná formule: Od pozitivního myšlení k pozitivnímu životu
Vydavateľ: Bratislava : Eko-konzult, 2006

- Záhľavie: Szeruda, Rostislav
Názov: Kvantová duše: je náš mozek samotnou dušou existujú na zcela inom základe? / Rostislav Szeruda
Vydavateľ: Bratislava : Eugenika, 2006
- Záhľavie: Jette, Christine
Názov: Léčeni s tarotem: jak využit tarotové karty při léčení duševních i tělesných potíží
Vydavateľ: Bratislava : Eugenika, 2006
- Záhľavie: Alcraft, Rob
Názov: Létání: základní fakta v malíčku / Rob Alcraft; překlad: Markéta Demlová
Vydavateľ: Bratislava : Příroda, 2006
- Názov: Má spása; Korunka: modlitby k našemu Pánu Ježíši Kristu od svaté Brigity: růženec Božího milosrdenství tvoje záchrana / přeložil a upravil: Mikuláš Havrila
Vydavateľ: Košice : Typopress, 2006
Vydanie: 1. vyd.
- Záhľavie: Tat, Eľ
Názov: Magie pro duši / Tat; [překlad: J. Valentová]
Vydavateľ: Bratislava : Eko-konzult, 2006
- Názov: Mytologie: ilustrovaný průvodce světovými mýty a legendami / z anglického originálu přeložili: Stanislav Čita, Josef Kandert a Monika Vosková
Vydavateľ: Bratislava : Perfekt, 2006
Vydanie: 1. vyd.
- Záhľavie: Dostal, Jan
Názov: Na cestě k „myšlení srdcem“ / Jan Dostal
Vydavateľ: Bratislava : Priatel'ia Spoločenstva kresťanov, 2006
- Názov: Nejmilší příběhy o zvířátkách
Vydavateľ: Bratislava : Slovart- Print, 2006
Vydanie: 1. vyd.
- Záhľavie: Roubík, Karel
Názov: Nekonenční režimy umělé plicní ventilace
Vydavateľ: Košice : Technická univerzita, 2006
- Záhľavie: Zeland, Vadim
Názov: Ovlivňování reality. 2. díl
Vydavateľ: Bratislava : Eugenika, 2006

Záhlavie: Zeland, Vadim
Názov: Ovlivňování reality. 3. díl
Vydavateľ: Bratislava : Eugenika, 2006

Záhlavie: Zeland, Vadim
Názov: Ovlivňování reality. 4. díl
Vydavateľ: Bratislava : Eugenika, 2006

Záhlavie: Kilárska, Kornélia
Názov: Petroterapie: léčba energií kamenů
Vydavateľ: Bratislava : Eugenika, 2006

Názov: Pojdme si číst!: příběhy na každý den / připravili Marcela a Stanislav Bielikovi; překlad: Eva Bělíčková, Michaela Hrachovcová; ilustrace Olga Pazerini
Vydavateľ: Vrútky : Advent-Orion, 2006
Vydanie: 1. vyd.

Záhlavie: Power Points
Názov: Klíče A2: boží milost umožňuje růst: učebnice biblických příběhů: mladší školní věk / překlad: Hana Bártová
Vydavateľ: Vrútky : Advent-Orion, 2006

Záhlavie: Hierotheos
Názov: Pravoslavná spiritualita / Metropolita Hierotheos (Vlachos); z řeckého originálu a anglického překladu přeložil Jiří Ján
Vydavateľ: Prešov : Prešovská univerzita, 2006

Záhlavie: Králik, Roman
Názov: Problém zvaný Kierkegaard / Roman Králik
Vydavateľ: Bratislava : Roman Králik, 2006

Názov: Příručka houbaře
Vydavateľ: Bratislava : Příroda, 2006
Vydanie: 1. vyd.

Názov: Psychologicko-spirituálne a filozoficko-edukačné aspekty osobnosti / Silvester Sawicki, Ľubomír Holkovič (eds.)
Vydavateľ: Bratislava : Slovenská technická univerzita, 2006
Vydanie: 1. vyd.

Záhlavie: Pilchová, Agnes
Názov: Putování duší: jasnovidka vzpomíná / Agnes Pilche; překlad: V. Sládeček
Vydavateľ: Bratislava : Eko-konzult, 2006

Záhlavie: Caffin, Michéle

- Názov: Qund les dents se mettent á parler (v češtine)
Vydavateľ: Bratislava : Eugenika, 2006
- Záhlavie: Osho
Názov: Radost: štěstí, jež pramení z nitra
Vydavateľ: Bratislava : Eugenika, 2006
- Názov: Sondy do dejín logiky a metodológie vied na Slovensku a v Čechách
/ editori: Pavel Cmorej, Václav Černík, Jozef Viceník
Vydavateľ: Bratislava : Iris, 2006
Vydanie: 1. vyd.
- Názov: Součástky pro elektroniku
Vydavateľ: Bratislava : GM electronic, 2006
- Záhlavie: Park, Jae Woo,
Názov: Su Džok semjanoterapija
Vydavateľ: Bratislava : Eugenika, 2006
- Záhlavie: Park, Jae Woo
Názov: Su-jok prstoterapie: pomozte sobě i svým blízkým! / Park Jae Woo;
překlad Anděla Kramlová
Vydavateľ: Bratislava : Eugenika, 2006
- Záhlavie: Saleh, Nidal
Názov: Svědectví o morálním úpadku: o pokrycích a odpadlících, kteří udělali
ze Svatého písma návod k vraždění a etnickým čistkám / Nidal Saleh
Vydavateľ: Bratislava : Eko-konzult, 2006
- Záhlavie: Homir, Robert
Názov: Šokující myšlenky slavných (i méně slavných osobností) / Robert
Homir
Vydavateľ: Bratislava : Eko-konzult, 2006
- Názov: Štáty Višeegrádskej štvorky po vstupe do EÚ / editor: Svetozár Krno
Vydavateľ: Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa, 2006
Vydanie: 1. vyd.
- Záhlavie: Peschlová, Judita
Názov: Tarot v povolání: tarot a životní poslání, profesní orientace, studijní
zaměření, pracovní pozice / Judita Peschlová
Vydavateľ: Bratislava : Eugenika, 2006
- Záhlavie: Uspenskij, Petr
Názov: Tertium Organum (v češtine)
Vydavateľ: Bratislava : Eugenika, 2006

- Záhlavie: Fenwick, Elizabeth
Názov: The complete book of mother and baby care (v češtine)
Vydavateľ: Bratislava : Perfekt, 2006
- Záhlavie: Loy, David R.
Názov: The great awakening: a Buddhist social theory (v češtine)
Vydavateľ: Bratislava : Eugenika, 2006
- Záhlavie: Rerichová, Helena
Názov: Učenie živoj etiky (v češtine)
Vydavateľ: Bratislava : Eugenika, 2006
- Záhlavie: Wolf, Petr
Názov: Úspěšný podnik na globálním trhu / Petr Wolf
Vydavateľ: Bratislava : CS Profí - Public, 2006
- Názov: Včelka Mája: hledej a najdi: zábavné učení pro děti od 3 let
Vydavateľ: Bratislava : Slovart - Print, 2006
Vydanie: 1. vyd.
- Záhlavie: Lampartová, Terézia
Názov: Větná skladba (Syntax) / Terézia Lampartová [i.e. Lampartová]; do češtiny přeložila Ilona Balkó
Vydavateľ: Bratislava : Příroda, 2006
- Názov: Výzkum v ošetrovatelství
Vydavateľ: Martin: Osveta, 2006
Vydanie: 1. čes. vyd.
- Názov: Význam ľudských práv v modernej spoločnosti: Slovensko rok po vstupe do EÚ: zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie konanej v dňoch 8.-9. decembra 2005 v Bratislave / zostavila Jana Galbavá
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské národné stredisko pre ľudské práva, 2006
Vydanie: 1. vyd.
- Názov: Xerothermní vegetace středoevropského prostoru; Změny ve vegetaci: referáty z 3. česko-slovenského geobotanického semináře, Skalice u Litoměřic, České středohoří, 13. – 17. 6. 2005 / Jiří Kolbek, Milan Valachovič (eds.)
Vydavateľ: Bratislava : Slovenská botanická spoločnosť pri SAV, 2006
Edícia: Bulletin Slovenskej botanickej spoločnosti pri Slovenskej akadémii vied; roč. 28, Supplement 2 (14)
- Záhlavie: Kongres SGS

- Názov: XIV. kongres SGS: zborník abstraktov: geografia v meniacom sa svete: Banská Bystrica 11.-14. september, 2006 / editor: Katarína Čižmárová
Vydavateľ: Bratislava : Slovenská geografická spoločnosť, 2006
- Záhlavie: Trotman, Clare
Názov: Your body (v češtine)
Vydavateľ: Bratislava : Príroda, 2006
- Záhlavie: Kašparů, Max
Názov: Z pláště a dalmatiky
Vydavateľ: Bratislava : Karmelitánske nakladateľstvo, 2006
- Záhlavie: Zamarovský, Vojtěch
Názov: Za tajemstvím říše Chetitů / Vojtěch Zamarovský, ilustroval Otakar Pok
Vydavateľ: Bratislava : Perfekt, 2006
- Záhlavie: Trávníček, Vladislav
Názov: Základní kniha o virguli / Vladislav Trávníček
Vydavateľ: Bratislava : Eko-konzult, 2006
- Záhlavie: Alftbregen, A.
Názov: Základy nové ezoteriky: praktická příručka o mentalitě člověka
Vydavateľ: Bratislava : Eugenika, 2006
- Záhlavie: Kašparů, Jaroslav Max, 1950–
Názov: Základy psychiatrie pro sociální pracovníky / Max Kašparů
Vydavateľ: Bratislava : Vysoká škola zdravotnictva a sociální práce sv. Alžbety, 2006
- Záhlavie: Souček, Eduard
Názov: Základy statistiky / Eduard Souček
Vydavateľ: Žilina : Poradca podnikateľa, 2006
- Názov: Základy psychiatrie pro sociální pracovníky / [editor Roman Králík]
Vydavateľ: Nitra : Univerzita Konštantína Filozofa, 2006
Vydanie: 1. vyd.
- Záhlavie: Kopka, Jan
Názov: Zkoumání ve školské matematice / Jan Kopka
Vydavateľ: Ružomberok : Katolícka univerzita, 2006
- Názov: Život v literatúre: literatúra zblízka a z diaľky / editori: Mária Bátorová, Roman Mikuláš
Vydavateľ: Bratislava : Ústav svetovej literatúry SAV: Petrus, 2006
Vydanie: Vyd. 1.

Záhlavie: Matula, Pavol
Názov: Českí stredoškolskí profesori na Slovensku 1918-1938 / Pavol Matula
Vydavateľ: Prešov : Vydavateľstvo Michala Vaška, 2006

7.4. Knižné publikácie nemeckej menšiny [A német kisebbség kiadványai]

Záhlavie: Mejzlíková, Šárka
Názov: Cvičebnica nemeckej slovnej zásoby: 25 tematických okruhov nielen na maturitu / Šárka Mejzlíková
Vydavateľ: Bratislava : Didaktis, 2006

Názov: E-learning - využitie internetových projektov pri príprave učiteľov nemeckého jazyka / Martina Kášová (ed.)
Vydavateľ: Prešov : Prešovská univerzita, 2006
Vydanie: 1. vyd.

Záhlavie: Roob, Josef
Názov: Das Gestern, Heute, Morgen: Karpatendeutsche Essayen und zwei trostlose Visionen / Josef Roob
Vydavateľ: S.l.: Eigenverlag, 2006

Názov: Německá konverzace / sestavil: Tomáš Štorcel; do nemčiny přeložila Vanda Valentinová
Vydavateľ: Bratislava : Příroda, 2006
Vydanie: 1. vyd.

Názov: Nemecká konverzácia / [zostavil: Tomáš Štorcel]
Vydavateľ: Bratislava : Příroda, 2006
Vydanie: 1. vyd.

Záhlavie: Bobřík, Miroslav
Názov: Nemecká menšina na Slovensku a jej telovýchovné a športové aktivity v rokoch 1918-1945 / Miroslav Bobřík
Vydavateľ: Bratislava : Slovenská technická univerzita, 2006

Záhlavie: Haderlein, Ute
Názov: Die schönsten Tiergeschichten
Vydavateľ: Bratislava : Svojtka & Co., 2006

Záhlavie: Německo-český - česko-německý slovník
Názov: Veľký vreckový nemecko-slovenský, slovensko-nemecký slovník: [slovník, gramatika, frázy] / slovník usporiadali Olga Limburská, Eva Mrázková a kol.; z českého originálu přeložili Ivan Smolík [et al.]
Vydavateľ: Bratislava : Fragment: KSP, 2006

Názov: Nemecko-slovenský slovensko-nemecký vreckový slovník

- Vydavateľ: Bratislava : Lingea, 2006
Vydanie: 1. vyd.
- Záhlavie: Ondrčková, Eva
Názov: Nemecký jazyk pre 1. ročník stredných škôl / Eva Ondrčková, Ľudmila Čulenová, Věra Höppnerová; [ilustrácie: Eva Kyselicová]
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Záhlavie: Kupkovič, Alexander
Názov: Nemecký jazyk pre 3. ročník stredných škôl / Alexander Kupkovič; [ilustrácie Dana Zacharová]
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Záhlavie: Charfaoui, Emília
Názov: Nemecký jazyk pre nefilológov / Emília Charfaoui
Vydavateľ: Bratislava : Univerzita Komenského, 2006
- Záhlavie: Charfaoui, Emília
Názov: Nemecký jazyk pre nefilológov: kľúč k cvičeniam a testom / Emília Charfaoui
Vydavateľ: Bratislava : Univerzita Komenského, 2006
- Názov: Požiadavky na prijímacie skúšky z cudzích jazykov: nemecký jazyk
Vydavateľ: Nitra : Slovenská poľnohospodárska univerzita, 2006
Vydanie: 3. upr. vyd.
- Záhlavie: Ondrčková, Eva
Názov: Slovensko-nemecko-anglický slovník EÚ / Eva Ondrčková a kolektív
Vydavateľ: Bratislava : Vydavateľstvo EKONÓM, 2006
- Názov: Slovensko - nemecký minislovník; Nemecko – slovenský minislovník / [spracované na základe heslára Tomáša Dratvu]
Vydavateľ: Bratislava : Topas, 2006
Vydanie: 1. vyd.
- Názov: 60 Jahre Hilfskomitee für die evangelisch – lutherischen Slowakeideutschen: die Jahre nach der Wende
Vydavateľ: Kesmark: ViViT, 2006
Vydanie: 1. Aufl.
- Názov: Bratislavaer Restaurantführer / [Fotos: P. Žákovič, C. Bachratý; Übersetzung: Jana Marková]
Vydavateľ: Bratislava : Creative Solutions Bratislava: Hauptstadt der Slowakei, [2006]
Vydanie: 1. vyd.
- Záhlavie: Hunsdorfer, Emmerich

Názov: Danach: Geschichten und Erzählungen / von E. Hunsdorfer
Vydavateľ: Weilburg Kesmark: ViViT, 2006

Záhlavie: Pálová, Alžbeta
Názov: Deutsch im Bauwesen: schlüssel zu den Fachtexten und Fachübungen
Vydavateľ: Bratislava : Slovenská technická univerzita, 2006

Záhlavie: Kozlová, Ľuba
Názov: Einführung in die interkulturelle Kommunikation / Ľuba Kozlová, Eleonóra Paczeová
Vydavateľ: Bratislava : Ekonóm, 2006

Záhlavie: Chalupecký, Ivan
Názov: Georgenberg - Spišská Sobota: Stadtdenkmalreservation Orsteil der Stadt Poprad / Chalupecký - Štubňa; [Vervassung, Photo und graphischer Entwurf Kazimír Štubňa; Übersetzung in die deutsche Sprache Andrej Špes]
Vydavateľ: Spišská Nová Ves : Arkus, 2006

Názov: Germanistické štúdie / [zodpovední redaktori: Ivica Lenčová, Christoph Rosenbaum, Jana Štefaňáková]
Vydavateľ: Banská Bystrica : Univerzita Mateja Bela, 2006
Vydanie: 1. vyd.

Záhlavie: Douvitsas - Gamst, Jutta
Názov: Das Deutschmobil: Deutsch als Fremdsprache für Jugendliche
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006

Názov: Mikroregion Klátovské rameno
Vydavateľ: Bratislava : RAX, 2006
Vydanie: 1. Ausg.

Záhlavie: Corbeil, Jean-Claude
Názov: Le Mini Visuel
Vydavateľ: Bratislava : Fortuna Print, 2006

Záhlavie: Veselovská, Eva
Názov: Mittelalerliche liturgische Kodizes mit Notation in der Archivbeständen von Bratislava / Eva Veselovská; Übersetzung: Ute Kurdelová
Vydavateľ: Bratislava : Institut für Musikwissenschaft der Slowakischen Akademie der Wissenschaften, 2006

Záhlavie: Sandany, Artúr
Názov: Nemčina do ruky / Artúr Sandany
Vydavateľ: Bratislava : Topas, 2006

- Názov: Nemčina pre každý prípad: počúvate - rozumiete - hovoríte: takmer 70 minút dialógov pre mierne pokročilých / [ilustrácie: Jan Meisne]
Vydavateľ: Bratislava : Hemisféry, 2006
Vydanie: 1. vyd.
- Záhlavie: Balcová, Táňa
Názov: Nemčina pre samoukov / Táňa Balcová, Mária Hýľová; [ilustroval Miroslav Pogran]
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Záhlavie: Šajgalíková, Helena
Názov: Nemčina pre samoukov a pre jazykové kurzy: [učebnica s dialógmi a frázami] / Helena Šajgalíková, Dana Riečická, Miroslav Fašanok
Vydavateľ: Bratislava : Aktuell, 2006
- Záhlavie: Hereinová, Eva
Názov: Nemčina pre samoukov: cvičebnica / Eva Hereinová a Barbara Hochheim; [preklad: Eva Ondrčková]
Vydavateľ: Bratislava : Belimex, 2006
- Názov: Nemčina v pohode: spoločenská konverzácia / [zostavila Lucie Meisnerová; ilustrácie Jan Meisner]
Vydavateľ: Bratislava : Hemisféry, 2006
Vydanie: 1. vyd.
- Názov: Považská Bystrica: Urlaub in der Bewegung / [fotos: Dana Mahútová]
Vydavateľ: Považská Bystrica : PX CENTRUM, 2006
Vydanie: 1. vyd.
- Záhlavie: Lacika, Ján
Názov: Prag: Reiseführer / Ján Lacika; [translation Roman Cvrkal]
Vydavateľ: Bratislava : Príroda, 2006
- Záhlavie: Marko, Ernest
Názov: Príručná gramatika nemčiny / Ernest Marko
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Záhlavie: Olejárová, Alexandra
Názov: Slovná zásoba pre novú maturitu z nemčiny / Alexandra Olejárová, Jozef Olejár
Vydavateľ: Bratislava : Aktuel, 2006
- Záhlavie: Rybár, Jozef
Názov: Slowakische Küche / Jozef Rybár; [Übersetzung Zuzana Čiderová; Fotografie Martin Kállay]
Vydavateľ: Bratislava : Slovart, 2006

Názov: Sprache und Sprachen im mitteleuropäischen Raum: Vorträge der internationalen Linguistik-Tage Trnava 2005

Vydavateľ: Trnava: Filozofická fakulta, Univerzita sv. Cyrila a Metoda, 2006

Vydanie: 1. vyd.

Záhlavie: Glatz, Anton Cyril

Názov: St. Georgs-Kirche in Georgenberg (Spišská Sobota) / Anton Cyril, Glatz, [Peter Zubko], Alexander Jiroušek; [Übersetzung ins Deutsche:] Angelika Horňáková-Spitzner

Vydavateľ: Košice : Sáša, 2006

Záhlavie: Wolf-Slameníkov, Štefan

Názov: Štiavnická krvavá štreka

Vydavateľ: Kesmark : ViViT, 2006

Záhlavie: Lacika, Ján

Názov: Tatra / Ján Lacika; Zusammenestellt von: Daniel Kollár; [Herausgeber: Daniel Kollár und Peter Augustini; Übersetzung: Roman Cvrkal; Fotografien: Ján Lacika [et al.]]

Vydavateľ: Bratislava : Dajama, 2006

Názov: Technologický ilustrovaný štvorjazyčný slovník / [Karol Vasilko a] kolektív autorov

Vydavateľ: Košice : Fakulta výrobných technológií TU, 2006

Vydanie: 1. vyd.

Záhlavie: Tkaczyk, Krzysztof

Názov: Testy z německého jazyka: pro studenty středních škol a pro studenty připravující se na přijímací zkoušky na vysokou školu / Krzysztof Tkaczyk; [české texty ze slovenštiny přeložila Martina Schneibergová]

Vydavateľ: Bratislava : Príroda, 2006

Názov: Thesenband: VII. Tagung des Verbandes der Deutschlehrer und Germanisten der Slowakei: 1.-4.9.2004 in Banská Bystrica: europäische Sprachenvielfalt - Chance oder Herausforderung für die deutsche Sprache? / [Text und Gestaltung: Ivica Lenčová, Nadežda Zemaníková]

Vydavateľ: Banská Bystrica : Spoločnosť učiteľov nemeckého jazyka a germanistov Slovenska, 2006

Vydanie: 1. Aufl.

Názov: Thesenband: VIII. Tagung des Verbandes der Deutschlehrer und Germanisten der Slowakei: Motivation für Deutsch / [Beáta Hockicková, Michal Dvorecký (Hrsg.)]

Vydavateľ: Nitra : Univerzita Konštantína Filozofa, 2006

Vydanie: 1. Aufl.

- Záhlavie: Lacika, Ján
Názov: Tschechische Republik: Reiseführer / Ján Lacika; [translation Roman Cvrkal]
Vydavateľ: Bratislava : Príroda, 2006
- Záhlavie: Reichl, Ján
Názov: Wissenschaftlicher und esoterischer Weg zur Gesundheit
Vydavateľ: Martin : Ján Reichl, 2006
- Záhlavie: Krausová, Jolana
Názov: Zertretene Menschenrechte: Materialien für den DaF-Unterricht zum Thema Nationalsozialismus und Holocaust / Jolana Krausová
Vydavateľ: Bratislava : Metodicko-pedagogické centrum Bratislavského kraja, 2006
- Záhlavie: Slovenská sporiteľňa
Názov: Andrej a Martin Augustín. 66 zím / koncepcia výstavy, text v bulletine: Ľudovít Petránsky; fotografie: J. Šimková, I. Karlík, P. Francisci
Vydavateľ: Bratislava : ARTPEX, 2006
- Názov: Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku v roku 2004 / [odborný redaktor: Ivan Cheben; výkonný redaktor: Ľudmila Vaňková; nemecký preklad: Lívia Stümpelová, Michal Dvorecký] (ročienka)
Vydavateľ: Nitra : Archeologický ústav Slovenskej akadémie vied, 2006
- Názov: Bohuslav Chropovský: život a dielo: osobnosti slovenskej archeológie / [zostavovateľka: Ivona Vlkolinská]
Vydavateľ: Nitra : Archeologický ústav SAV, 2006
Vydanie: 1. vyd.
- Názov: Bojná: hospodárske a politické centrum Nitrianskeho kniežatstva / (editori) Karol Pieta, Alexander Ruttkay, Matej Ruttkay
Vydavateľ: Nitra : Archeologický ústav SAV, 2006
Vydanie: 1. vyd.
- Záhlavie: Kovačičová-Húsková, Oľga
Názov: Brezovský staviteľ organov Martin Šaško, jeho predkovia a potomkovia / Oľga Kovačičová-Húsková; [Karel Plicka [et al.]
Vydavateľ: Senica : Tlačiareň Durlák, 2006
- Názov: Briketovanie a peletovanie: odborný seminár; Bratislava 17. február 2006: zborník / zostavili: Ľudovít Kolláth, Miroslav Horvát
Vydavateľ: Bratislava : Slovenská technická univerzita, 2006
Vydanie: 1. vyd.
- Záhlavie: Gúčík, Marian

Názov: Cestovný ruch, hotelierstvo, pohostinstvo: výkladový slovník / Marian Gúčík a kolektív

Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006

Záhlavie: Dejlová, Lýdia

Názov: Čipky zo Španej Doliny: variácie / Lýdia Dejlová; autor fotografií: Milan Lichý

Vydavateľ: Banská Bystrica: Gabriela Šípková, 2006

Názov: Design Slovakia 06: living, lifestyle reprezentatívna výstava slovenského dizajnu 11-19/3/2006 Viedeň

Vydavateľ: Bratislava : Design Slovakia, 2006

Vydanie: 1. vyd.

Záhlavie: DidInfo

Názov: DIDINFO 2006: informatika na slovenských školách, vývoj a perspektívy / editor: Ladislav Huraj

Vydavateľ: Banská Bystrica : Univerzita Mateja Bela, 2006

Záhlavie: Pilková, Silvia

Názov: Dunajské recepty: ako sa varí s láskou / Silvia Pilková; ilustrácie Ladislav Pavlovský

Vydavateľ: Bratislava : Perex, c 2006

Názov: E-learning - nová forma práce metodikov: zborník

Vydavateľ: Bratislava : Metodicko-pedagogické centrum: Učiteľský neinvestičný fond, 2006

Vydanie: 1. vyd.

Názov: „Ekonomika a manažment podniku po vstupe Slovenskej republiky do EÚ“: zborník z medzinárodného vedeckého seminára: 16.-19. november 2006, Podbanské, Vysoké Tatry / Peter Markovič - editor

Vydavateľ: Bratislava : Fakulta podnikového manažmentu, 2006

Vydanie: 1. vyd.

Záhlavie: eLearn

Názov: eLearn 2006: zborník príspevkov

Vydavateľ: Žilina : Žilinská univerzita, 2006

Záhlavie: Eurnex - Žel

Názov: Eurnex - Žel 2006: 14. medzinárodné sympóziu: „ku konkurencieschopným železničným systémom v Európe“: zborník prednášok: 30.-31. máj 2006 Žilina, Slovenská republika, EÚ. 3 diely

Vydavateľ: Žilina : Žilinská univerzita, 2006

Názov: Explikácia - aplikácia - aktualizácia: zborník z medzinárodného sympózia konaného 21. marca 2005 na EBF UK v Bratislave

- Vydavateľ: Žilina : Žilinská univerzita, 2006
Vydanie: 1. vyd.
- Záhlavie: Koprlová, Jana
Názov: Formy zahraničnej trhovej angažovanosti / Jana Koprlová
Vydavateľ: Bratislava : Sprint-vfra, 2006
- Názov: Hannes Wallrafen. Celodenný výlet do Maconda / [text v bulletine Frits Gierstberg; fotografie Hannes Wallrafen]
Vydavateľ: Bratislava : ARTPEX, 2006
Vydanie: 1. vyd.
- Názov: Ignác von Born a 220. výročie vzniku I. Medzinárodnej vedeckej spoločnosti na svete: zborník prednášok: Stredná priemyselná škola Samuela Mikovíniho, Banská Štiavnica Slovak Republic: 7. september 2006 / [zborník zostavil: Mikuláš Beránek]
Vydavateľ: Banská Bystrica : Slovenská banícka spoločnosť, 2006
Vydanie: 1. vyd.
- Záhlavie: Dulanský, Ivan
Názov: Ivan Dulanský. Anatómia krajiny / koncepcia výstavy, text v bulletine: Bohumír Bachratý; fotografie: P. Francisci
Vydavateľ: Bratislava : ARTPEX, 2006
- Záhlavie: Ilavský, Ján
Názov: Ján Ilavský. Po slnovernate / koncepcia výstavy, text v bulletine: Bohumír Bachratý; fotografie: Anton Fiala, Magdaléna Robinzonová [i.e. Robinsonová]
Vydavateľ: Bratislava : ARTPEX, 2006
- Názov: Ján Kollár a slovanská vzájomnosť. Genéza nacionalizmu v strednej Európe / zostavila Tatiana Ivantyšinová
Vydavateľ: S.l.: Stimulus, 2006
Vydanie: 1. vyd.
- Záhlavie: Jankovič, Jozef
Názov: Jozef Jankovič. Pro et contra / koncepcia výstavy, text v bulletine: Peter Michalovič; fotografie: A. Fiala, P. Francisci, M. Marenčín [i.e. Marenčin]
Vydavateľ: Bratislava : ARTPEX, 2006
- Názov: Katalóg súčasných slovenských dramatikov / [autorka hesiel: Juliana Beňová]
Vydavateľ: Bratislava : Divadelný ústav, 2006
Vydanie: 1. vyd.
- Záhlavie: Baráthová, Nora

Názov: Kežmarok / [Nora Baráthová, Dušan Jurdík, Jaroslav Šleboda; preklady: Andrzej Mikolajczyk, Bohumila Rytychová
Vydavateľ: Kežmarok : JADRO, 2006

Názov: Konanie, normy a konflikty v globálnej situácii / editori: Martin Muránsky a Róbert Karul
Vydavateľ: Bratislava : Fox, 2006

Záhlavie: Husár, Ladislav
Názov: Kanská nemocnica vo Veľkej Ide v rokoch 1915 - 1918 / Ladislav Husár; Jozef Pokorný
Vydavateľ: Košice : Inštitút vzdelávania veterinárnych lekárov, 2006

Názov: Košice a okolie: turistická príručka / [zostavili: Stanislava Jiroušková, Darina Šimová; foto: Alexander Jiroušek; preklad: Andrew Billingham, Angelika Horňáková-Spitzner, Zoltán Bartkó
Vydavateľ: Košice : Agentúra Jes, 2006
Vydanie: 1. vyd.

Názov: Lakšárska Nová Ves a okolie: turistický sprievodca / text: Júlia Lauková, Viliam Selko; photo: Viliam Selko
Vydavateľ: Lakšárska Nová Ves: Obecný úrad, 2006
Vydanie: 1. vyd.

Záhlavie: Ragan, Emil
Názov: Lejárstvo v siedmych jazykoch / Emil Ragan
Vydavateľ: Prešov : Fakulta výrobných technológií Technickej univerzity, 2006

Záhlavie: Bajcurová, Katarína
Názov: Mária Uhorská (1505 – 1558): Slovenská národná galéria v Bratislave, 2. február – 30. apríl 2006 / Katarína Bajcurová, Zuzana Ludíková
Vydavateľ: Bratislava : Slovenská národná galéria, 2006

Záhlavie: Najkrajšie knihy Slovenska
Názov: Najkrajšie knihy Slovenska '05 / zostavila Eva Cíferská
Vydavateľ: Bratislava : BIBIANA, 2006

Názov: Odborová didaktika pri príprave učiteľa materinského a cudzieho jazyka (slovenčina, čeština, nemčina): medzinárodná vedecká konferencia: Ružomerok, 13.-14. septembra 2005 / editor: Milan Ligoš
Vydavateľ: Ružomberok : Katolícka univerzita, 2006
Vydanie: 1. vyd.

Záhlavie: Friebusová, Adriana

- Názov: Ochutnajte so zľavou!: Bratislava a okolie: 16 reštaurácií / Adriana Friebusová; redakčne pripravila a z dodaných materiálov zostavila Adriana Friebusová
Vydavateľ: Veľký Biel : Adriana Friebusová, 2006
- Názov: Pod Vinianskym hradom / texty: Štefan Koník [et al.]; preklady: Danka Jacečková [et al.]
Vydavateľ: Košice : Jes, 2006
Vydanie: 1. vyd.
- Názov: Rajecké Teplice / zost. a text sprac. Bohuslav Kortman; fotogr. Juraj Dlábik [et al.]
Vydavateľ: Žilina : Knižné centrum, 2006
Vydanie: 2. vyd.
- Záhlavie: Fila, Rudolf
Názov: Rudolf Fila. Premaľby / koncepcia výstavy, text v bulletine: Peter Michalovič; fotografie: P. Francisci
Vydavateľ: Bratislava : ARTPEX, 2006
- Záhlavie: Spoločnosť učiteľov nemeckého jazyka a germanistov Slovenska
Názov: Sammelband der Beiträge der VII. Tagung des Verbandes der Deutschlehrer und Germanisten der Slowakei: 1. - 4. 9. 2004 in Banská Bystrica / [Editor: Alena Ďuricová, Helena Haniljaková]
Vydavateľ: Banská Bystrica : PRO, 2004
- Názov: Slovo a hudba ako štruktúrálna-architektonický celok hudobného myslenia 17.-18. storočia: zborník príspevkov z medzinárodnej muzikologickej konferencie 23.-25. novembra 2005 v Prešove
Vydavateľ: Prešov : Súzvuk, 2006
Vydanie: 1. vyd.
- Záhlavie: Socha a objekt
Názov: Socha a objekt XI.: medzinárodná výstava / [text v bulletine Eva Trojanová]
Vydavateľ: Bratislava : ARTPEX, 2006
- Záhlavie: Kuruc, Jozef
Názov: Spišská Nová Ves / texty: Jozef Kuruc, Marián Soják; fotografie: RIVERA [et al.]
Vydavateľ: Spišská Nová Ves : Mestský úrad, 2006
- Záhlavie: Jiroušek, Ladislav
Názov: Spišská Sobota: mestská pamiatková rezervácia; Kostol sv. Juraja; Poprad; Veľká; Stráže; Matejovce / Ladislav Jiroušek, Michal Lipták
Vydavateľ: Spišská Nová Ves : Vydavateľská agentúra LUBAFOTOPRESS, 2006

Názov: Stanislav Harangozó. Obrazy
Vydavateľ: Bratislava : Venras, 2006
Vydanie: 1. vyd.

Záhlavie: TRANSFER

Názov: TRANSFER 2006: využívanie nových poznatkov v strojárskych praxi: 8. medzinárodná vedecká konferencia: [Trenčín, 28.-29. september 2006]

Vydavateľ: Trenčín : GC-TECH, 2006

Názov: Trávne porasty - súčasť horského poľnohospodárstva a krajiny: medzinárodná vedecká konferencia pri príležitosti 70. výročia krmovinárskeho výskumu na Slovensku: 27.-28. septembra 2006 na Výskumnom ústave trávnych porastov a horského poľnohospodárstva Banská Bystrica, Slovakia

Vydavateľ: Banská Bystrica: Výskumný ústav trávnych porastov a horského poľnohospodárstva, 2006

Vydanie: 1. vyd.

Záhlavie: Trendy lesníckej, drevárskej a environmentálnej techniky a jej aplikácie vo výrobnom procese

Názov: Trendy lesníckej, drevárskej a environmentálnej techniky a ich aplikácie vo výrobnom procese: medzinárodná vedecká konferencia k 10. výročiu vzniku FEVT: Zvolen, 5.-7. september 2006 / [zostavila: Iveta Puchovancová]

Vydavateľ: Zvolen : Technická univerzita, 2006

Názov: Tvorivé využívanie moderných technológií vo vyučovaní cudzích jazykov na školách rozličných stupňov: zborník z medzinárodnej konferencie: 23. jún 2005 / zostavovateľ: Mario Hrašna

Vydavateľ: Trnava : Trnavská univerzita, 2006

Vydanie: 1. vyd.

Záhlavie: Krošláková, Janka

Názov: Úvod do sveta práce pre stredné školy / Janka Krošláková, Marta Palkovičová

Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006

Záhlavie: VARIA

Názov: VARIA XIII: zborník materiálov z XIII. kolokvia mladých jazykovedcov (Modra-Piesok 3.-5.12.2003) / zostavili Mária Šimková, Katarína Gajdošová

Vydavateľ: Bratislava : Slovenská jazykovedná spoločnosť pri SAV: Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra SAV, 2006

Záhlavie: Selko, Viliam, 1936-

- Názov: Viliam Selko 1936 – 2006. Krajina a ľudia Záhoria / zostavila: Júlia Lauková
Vydavateľ: Lakšárska Nová Ves : Obecný úrad, 2006
- Záhlavie: Žitnoostrovské pastelky
Názov: Žitnoostrovské pastelky 2005 – 2006: VII. Medzinárodná prehliadka výtvarnej tvorivosti detí predškolských zariadení, Žitnoostrovské múzeum Dunajská Streda 19.5. – 26.8. 2006 / zostavil: Ladislav Rácz
Vydavateľ: Dunajská Streda : Žitnoostrovské osvetové stredisko, 2006
- Názov: Život v literatúre: literatúra zblízka a z diaľky / editori: Mária Bátorová, Roman Mikuláš
Vydavateľ: Bratislava : Ústav svetovej literatúry SAV: Petrus, 2006
Vydanie: 1. vyd.

7.5. Knižné publikácie rómskej menšiny [A roma kisebbség kiadványai]

- Názov: Amare Roma, špecifiká práce v rómskych komunitách / Rastislav Rosinský [et al.]
Vydavateľ: Nitra : Univerzita Konštantína Filozofa, 2006
Vydanie: 1. vyd.
- Záhlavie: Samko, Emil
Názov: Atlas rómskeho jazyka: (dialekticko – frekvenčný slovník na území SR) / Emil Samko, Milan Samko
Vydavateľ: Nitra : Univerzita Konštantína Filozofa, 2006
- Názov: Česta pre teba: zborník scenárov Detského divadelného súboru Čhave Kamoro / [editori: Belo Felix, Marian Janek]
Vydavateľ: Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, 2006
Vydanie: 1. vyd.
- Záhlavie: Šándor, Ján
Názov: Ciglianka / Ján Šándor
Vydavateľ: Trnava : HKPS, 2006
- Záhlavie: Rosinský, Rastislav
Názov: Čhvale Romale, alebo, Motivácia rómskych žiakov k učeniu / Rastislav Rodinský [s podkapitolami od Miroslavy Čerešníkovej]
Vydavateľ: Nitra : Univerzita Konštantína Filozofa – Fakulta sociálnych vied a zdravotníctva, 2006
- Záhlavie: Korim, Vojtech
Názov: Dejiny Rómov: (vybrané kapitoly pre asistentov učiteľa) / Vojtech Korim
Vydavateľ: Banská Bystrica : Univerzita Mateja Bela, Pedagogická fakulta, 2006

Záhlavie: Horváthová, Jana
Názov: Devleskere čhave - svedectvom starých pohľadníc / [texty a výber pohľadníc:] Jana Horváthová; [Július Cmorej (Z histórie pohľadníc a popisky pohľadníc)]
Vydavateľ: Poprad : Region Poprad, 2006

Názov: Edukácia rómskych žiakov: teória - výskum - prax: zborník vedecko-výskumných prác z riešenia úloh štátnej objednávky: „Zvyšovanie úrovne socializácie rómskej komunity prostredníctvom systémov vzdelávania sociálnych a misijných pracovníkov a asistentov učiteľa“ schválenej uznesením vlády SR č. 912/2002 / [editor: Beata Kosová, Zlatica Huľová]
Vydavateľ: Banská Bystrica : Univerzita Mateja Bela, 2006
Vydanie: 1. vyd.

Názov: Chudoba v slovenskej spoločnosti a vzťah slovenskej spoločnosti k chudobe: zborník príspevkov z konferencie UNESCO MOST: [14.-16.11.2005, Bratislava] / zostavovatelia: Zuzana Kusá, Roman Džambazovič
Vydavateľ: Bratislava : Sociologický ústav SAV, 2006
Vydanie: 1. vyd.

Záhlavie: Kusin, Vasko
Názov: Identita v procese socializácie a personalizácie rómskeho etnika / Vasko Kusin, Katarína Vanková, Eva Odlerová
Vydavateľ: Nitra : Univerzita Konštantína Filozofa, 2006

Názov: Integrácia žiakov v podmienkach základných a špeciálnych základných škôl: (príručka na prácu so žiakmi zo sociálne znevýhodneného prostredia): [Phare 2002/000.610-03 Ďalšia integrácia rómskych základných škôl] / Daniela Čechová... [et al.]
Vydavateľ: Prešov : Rokus, 2006
Vydanie: 1. vyd.

Záhlavie: Longauer, Viliam
Názov: Komparácia a analýza ukončených a prebiehajúcich vzdelávacích programov zameraných na socializáciu rómskej komunity / Viliam Longauer, Denisa Selická, Katarína Vanková
Vydavateľ: Bratislava : Univerzita Konštantína Filozofa – Fakulta sociálnych vied a zdravotníctva, 2006

Záhlavie: Lehoczka, Lýdia
Názov: Komunitné sociálne služby v kontexte kultúrnej identity obyvateľov rómskych osád
Vydavateľ: Nitra : Univerzita Konštantína Filozofa, 2006

Záhlavie: Lehoczka, Lýdia

- Názov: Kultúrna identita Rómov: (teoreticko-empirická analýza vybraných okruhov) / Lýdia Lehoczská
Vydavateľ: Nitra : Univerzita Konštantína Filozofa, 2006
- Záhlavie: Petrasová, Alicia
Názov: Multikultúrna edukácia: výučbový manuál / Alicia Petrasová
Vydavateľ: Prešov : Prešovská univerzita, 2006
- Záhlavie: Matulayová, Tatiana
Názov: Naprindžarde Roma: pracovné listy pre žiakov z oblasti interkultúrnej výchovy / Tatiana Matulayová, Rastislav Rosinský; recenzent: Ján Cangár
Vydavateľ: Žilina : EUROFORMES, [2006]
- Názov: Pracovný materiál pre nultý ročník základnej školy: [PHARE Zlepšenie podmienok na seberealizáciu Rómov vo vzdelávacom systéme, SK 0002.01.01.0005]
Vydavateľ: Prešov : Rokus, 2006
Vydanie: 1. vyd.
- Názov: Prierez socio-kultúrnymi vrstvami identity Rómov / Rastislav Rosinský (editor)
Vydavateľ: Nitra : Univerzita Konštantína Filozofa, 2006
Vydanie: 1. vyd.
- Záhlavie: Štefanová, Eva
Názov: Pripravenosť rómskych detí na školu / Eva Štefanová
Vydavateľ: Prešov : Prešovská univerzita, 2006
- Názov: Racial Violence - Past and Present: papers from the conference held in Bratislava on September 2nd, 2000 / [translation: Martin R. Ward]
Vydavateľ: Bratislava : SNM - Museum of Jewish Culture, 2006
Vydanie: 2. ed.
- Záhlavie: Michálková, Dagmar
Názov: Romane giľa - rómske piesne: (nielen pre asistenta učiteľa) / Dagmar Mihálková
Vydavateľ: Banská Bystrica : Univerzita Mateja Bela, 2006
- Záhlavie: Cina, Stanislav
Názov: Rómsky jazyk: rómsko-slovenský a slovensko-rómsky slovník pre učiteľov rómskych žiakov
Vydavateľ: Prešov : Metodicko-pedagogické centrum, 2006
- Záhlavie: Samko, Emil
Názov: Rómsky jazyk: vysokoškolské učebné texty / Emil Samko
Vydavateľ: Nitra : Fakulta sociálnych vied a zdravotníctva UKF, 2006

Názov: Slovensko na ceste k rodovej rovnosti: pramenná publikácia z reprezentatívneho kvantitatívneho výskumu / riešitelia: Magdalena Piscová... [et al.]; vedúci projektu za SÚ SAV: Magdalena Piscová, vedúci projektu za o. z. ERPA: Marcel Schwarz

Vydavateľ: Bratislava : Sociologický ústav SAV: Európska Rómska pracovná agentúra, 2006

Názov: Sociálna a misijná práca s rómskou komunitou

Vydavateľ: Banská Bystrica : Univerzita Mateja Bela, 2006

Vydanie: 1. vyd.

Záhlavie: Filadelfiová, Jarmila

Názov: Správa o životných podmienkach rómskych domácností na Slovensku / [Jarmila Filadelfiová, Daniel Gerbery, Daniel Škobla]

Vydavateľ: Bratislava : Regionálny úrad pre Európu a Spoločenstvo nezávislých štátov, c2006

Záhlavie: Belásová, Ľudmila

Názov: Utváranie počiatočnej gramotnosti rómskych žiakov / Ľudmila Belásová

Vydavateľ: Prešov : Prešovská univerzita, 2006

Záhlavie: Zeman, Viliam

Názov: Vybrané kapitoly z romológie - východiská pre sociálnu prácu / Viliam Zeman

Vydavateľ: Bratislava : Občianske združenie Sociálna práca, 2006

Názov: Vzdelávanie: spoločný projekt: kľúčové otázky a stratégie pre integráciu rómskej mládeže do vzdelávania / [preklad Jana Stancel Arranz]

Vydavateľ: Madrid : Fundación Secretariado Gitano Antolina Merino, 2006

Záhlavie: Roháč, Ján

Názov: Základné právne pojmy pre asistentov učiteľa / Ján Roháč

Vydavateľ: Prešov : Prešovská univerzita, 2006

Názov: Zvyšovanie úrovne socializácie rómskeho etnika prostredníctvom systémov vzdelávania sociálnych a misijných pracovníkov a asistentov učiteľa: zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie, konanej v dňoch 27. - 28. 4. 2006 v Nitre / zostavil Rastislav Rosinský

Vydavateľ: Nitra : Univerzita Konštantína Filozofa, 2006

Vydanie: 1. vyd.

Záhlavie: Poliaková, Eva

Názov: Zvyšovanie úrovne socializácie rómskej komunity prostredníctvom systémov vzdelávania sociálnych a misijných pracovníkov a asistentov učiteľa: záverečná správa z riešenia Štátnej objednávky MŠ SR schválenej uznesením vlády SR č. 912/2002 / [autori: Eva Poliaková, Rastislav Rosinský]

- Vydavateľ: Nitra : Fakulta sociálnych vied a zdravotníctva UKF, 2006
- Záhlavie: Rácová, Anna
Názov: Syntax slovenskej karpatskej rómčiny / Anna Rácová, Ján Horecký
Vydavateľ: Bratislava : Iris, 2006
- Názov: The Roma between the past and the future / [compiled by Kristína Magdolenová; translation by David McLean]
Vydavateľ: [Košice] : Roma Press Agency, [2006]
Vydanie: 1st ed.

7.6. Knižné publikácie rusínskej menšiny [A Ruszin kisebbség kiadványai]

- Záhlavie: Suchý, Štefan
Názov: Aspirin / Štefan Suchý
Vydavateľ: Prjašiv : Rusyn i Narodny novynky, 2006
- Záhlavie: Hrib, Ján
Názov: Bukvar' pro 2. klasu osnovnych škol iz navčalnym rusyn'skym jazykom i z navčanëm rusyn'skoho jazyka / Jan Hryb; [ilustraciji: Anna Haëva]
Vydavateľ: Prjašiv : Rusyn i Narodny novynky, 2006
- Záhlavie: Gaj, Marek
Názov: Bukvy - moji pryjatelji: robočij zošyt iz rusyn'skoho jazyka pro 2. klasu osnovnych škol iz navčaln'ym rusyn'skym jazykom i z navčanem rusyn'skoho jazyka / [avtor: Marek Gaj]
Vydavateľ: [Prjašiv] : Rusyn: Narodny novynky, [2006]
- Záhlavie: Hrib, Ján
Názov: Čitanka pro 2. klasu osnovnych škol iz rusyn'skym navčalnym jazykom i z navčanëm rusyn'skoho jazyka / Jan Hryb; [ilustraciji: Anna Haëva]
Vydavateľ: Prjašiv : Rusyn i Narodny novynky, 2006
- Názov: Grekokatoljic'kyj rusjiňskij kalendar' 2006 / [redakčná rada: Frant'išek Krajňak [et al.]
Vydavateľ: Medžilabirci : Obščestvo svjatocho Joana Krestiteľa, [2005]
- Záhlavie: Magocsi, Paul Robert
Názov: Karpatskí Rusíni / text: Paul Robert Magocsi; preklad z anglického jazyka: Ľubica Babotová
Vydavateľ: [S.I.] : Karpatorusínske výskumné centrum, 2006
- Záhlavie: Magocsi, Paul Robert
Názov: Karpat'sky Rusyny / tekst: Paul Robert Magočij; pereklad iz sloven'skoho jazyka: Anna Kuzmjakova
Vydavateľ: [S.I.] : Karpatorusyn'kyj naučnyj center, 2006

Záhlavie: Sopoliga, Miroslav
 Názov: Múzeum ukrajinsko-rusínskej kultúry vo Svidníku: Sprievodca 1956-2006 / Miroslav Sopoliga
 Vydavateľ: Svidník : Slovenské národné múzeum – Múzeum ukrajinsko-rusínskej kultúry vo Svidníku, 2006

Záhlavie: Firkaľová, Mária
 Názov: Národní buditelja: personálna bibliografia / [zostavila: Mária Firkaľová; zodp. red.: Tomáš Leňo]
 Vydavateľ: Humenné: Vihorlatská knižnica, 2006

Záhlavie: Sopoliga, Miroslav
 Názov: Putivnyk 1956 – 2006: [muzej ukrajins'ko-rus'koji kul'tury u Svydnyku] / Myroslav Sopolyha
 Vydavateľ: Svydnyk : Slovac'kyj nacional'nyj muzej – Muzej ukrajins'ko-rus'koji kul'tury, 2006

Názov: Rusnaci - hľadanie stratených domovov
 Vydavateľ: Humenné : CEE PhotoFund, 2006
 Vydanie: 1. vyd.

Záhlavie: Suchý, Štefan
 Názov: Slon na Kyčari: (styškova knyžka pro rusyn'sky dityska / Štefan Suchýj
 Vydavateľ: Prešov : Metodicko-pedagogické centrum, 2006

Záhlavie: Hvozda, Nykolaj
 Názov: Spovid' rusyna / Nykolaj Hvozda
 Vydavateľ: Prjašiv : Svitovij kongres Rusyniv, 2006

Názov: Ukrajins'ka (rus'ka) himnazija Prjašiv / [zostavovateľ publikácie: Helena Bondrová]
 Vydavateľ: Prešov : [Spojená škola Tarasa Ševčenka], 2006
 Vydanie: 1. vyd.

7.7. Knižné publikácie ukrajinskej menšiny [Az ukrán kisebbség kiadványai]

Názov: 35 rokiv: Muzyčno-dramatyčnyj ansambl' Tarasa Ševčenka Bratislava / [uporjadkuvannja, movna i technična obrobka Myroslavy Smižans'koji]
 Vydavateľ: Bratislava : Cultus, 2006

Záhlavie: Kudzej, Jozef
 Názov: Akafist svjaščenomučenikovi Pavlovi Petrovi Gojďičovi Prjašivskomu jepiskopovi: 1888-1960 / [avtor: Josif Kudzej]
 Vydavateľ: Medzilaborce : Obščestvo sv.Joana Krestiteľa, 2006

Záhlavie: Makara, Sergej
Názov: Andrej Karabeleš: básnik s krutým osudom / Sergej Makara; [preklad Ol'ha Brandys]
Vydavateľ: Banská Bystrica : Partner, 2006

Záhlavie: Jackanin, Ivan
Názov: Čaryvnij rjukzak / Ivan Jackanin; [ilustraciji Tetjana Žitnjan]
Vydavateľ: Prjašyv : Spylka ukrajins'kich pis'mennikyv Slovaččini, 2006

Záhlavie: Sopoliga, Miroslav
Názov: Múzeum ukrajinsko-rusínskej kultúry vo Svidníku: Sprievodca 1956-2006 / Miroslav Sopoliga
Vydavateľ: Svidník : Slovenské národné múzeum – Múzeum ukrajinsko-rusínskej kultúry vo Svidníku, 2006

Záhlavie: Čižmárová, Mária
Názov: Námety na maturitné zadania z ukrajinského jazyka a literatúry / Mária Čižmárová
Vydavateľ: Prešov : Metodicko-pedagogické centrum, 2006

Záhlavie: Firkaľová, Mária
Názov: Národní buditelia: personálna bibliografia / [zostavila: Mária Firkaľová; zodp. red.: Tomáš Leňo]
Vydavateľ: Humenné : Vihorlatská knižnica, 2006

Záhlavie: Bobák, Milan
Názov: Pid sjomym nehom
Vydavateľ: Prešov : CUPER, 2006

Záhlavie: Kostová, Mária,
Názov: Prypovidky na dobru nič / Marija i Erika Kostovy
Vydavateľ: Prjašiv : Rusyn: Narodny novynky, 2006

Záhlavie: Sopoliga, Miroslav
Názov: Putivnyk 1956 - 2006: [muzej ukrajins'ko-rus'koji kul'tury u Svydnyku] / Myroslav Sopolyha
Vydavateľ: Svydnyk : Slovac'kyj nacional'nyj muzej – Muzej ukrajins'ko-rus'koji kul'tury, 2006

Záhlavie: Firkaľová, Mária
Názov: Register pre personálne bibliografie: ukrajinskí spisovatelia Slovenska 1. - 4. časť: národní buditelia / [zostavila: Mária Firkaľová; zodp. red.: Tomáš Leňo]
Vydavateľ: Humenné : Vihorlatská knižnica, 2006

Názov: Ruská a ukrajinská emigrácia na východnom Slovensku v rokoch 1919-1945 / Harbuľová, L., Nachajová, M., Babotová, L. (eds.)

Vydavateľ: Prešov : Štátna vedecká knižnica, 2006

Vydanie: 1. vyd.

Záhlavie: Galajda, Eliáš

Názov: Stichi iz zabytych tetradaj / Il'ja Galajda; [ilustracij Ladislav Cuper]

Vydavateľ: Prešov : CUPER, 2006

Záhlavie: Zrubec, Laco

Názov: Struny prstov Laca Zrubca / [do ukrajinčiny preložil: Sergej Makara]

Vydavateľ: Poniky : Čižmár-Partner, 2006

Záhlavie: Sopoliga, Miroslav

Názov: Tradície hmotnej kultúry Ukrajincov na Slovensku / Miroslav Sopoliga

Vydavateľ: Bratislava : Veda, 2006

Názov: Ukrajins'ka (rus'ka) himnazija Prjašiv / [zostavovateľ publikácie: Helena Bondrová]

Vydavateľ: Prešov : [Spojená škola Tarasa Ševčenka], 2006

Vydanie: 1. vyd.

Záhlavie: Firkaľová, Mária

Názov: Ukrajinskí spisovatelia Slovenska: personálna bibliografia: 1. časť: od roku 1940 po súčasnosť / [zostavila: Mária Firkaľová; zodp. red.: Tomáš Leňo]

Vydavateľ: Humenné : Vihorlatská knižnica, 2006

Záhlavie: Firkaľová, Mária

Názov: Ukrajinskí spisovatelia Slovenska: personálna bibliografia: 2. časť: od roku 1930 - 1939 / [zostavila: Mária Firkaľová; zodp. red.: Tomáš Leňo]

Vydavateľ: Humenné : Vihorlatská knižnica, 2006

Záhlavie: Firkaľová, Mária

Názov: Ukrajinskí spisovatelia Slovenska: personálna bibliografia: 3. časť: od roku 1920 - 1929 / [zostavila: Mária Firkaľová; zodp. red.: Tomáš Leňo]

Vydavateľ: Humenné : Vihorlatská knižnica, 2006

Záhlavie: Firkaľová, Mária

Názov: Ukrajinskí spisovatelia Slovenska: personálna bibliografia: 4. časť: od roku 1900 - 1919 / [zostavila: Mária Firkaľová; zodp. red.: Tomáš Leňo]

Vydavateľ: Humenné : Vihorlatská knižnica, 2006

7.8. Knižné publikácie židovskej menšiny [A zsidó kisebbség kiadványai]

- Záhlavie: Sulaček, Jozef
Názov: Biele plášte: tragické osudy židovských lekárov na Slovensku v období druhej svetovej vojny
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské národné múzeum – Múzeum židovskej kultúry, 2006
- Záhlavie: Weislitzová, Věra
Názov: Dcéra Olgy a Lea / Věra Weislitzová
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské národné múzeum – Múzeum židovskej kultúry, 2006
- Záhlavie: Nandrásky, Karol
Názov: László Remete: Človek, ktorý prekračoval hranice / Karol Nandrásky
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské národné múzeum – Múzeum židovskej kultúry, 2006
- Názov: Racial Violence - Past and Present: papers from the conference held in Bratislava on September 2nd, 2000 / [translation: Martin R. Ward]
Vydavateľ: Bratislava : SNM - Museum of Jewish Culture, 2006
Vydanie: 2. ed.
- Záhlavie: Podlipná, Erika
Názov: Sekvencie / Erika Podlipná
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské národné múzeum – Múzeum židovskej kultúry, 2006
- Názov: Spomínáme a nezabúdame: zachor: spomienky občanov židovského pôvodu v Šuranoch, ktorí trpeli a mnohí aj zahynuli počas holokaustu 1944-1945 / zostavil: Jozef Tamaškovič
Vydavateľ: [Šurany : Mestské kultúrne stredisko], 2006
Vydanie: 2. vyd.
- Záhlavie: Horňanová, Sidonia
Názov: Synagógy: kontinuita medzi synagógou a ekklésiou / Sidonia Horňanová
Vydavateľ: Bratislava : Univerzita Komenského, 2006
- Názov: The central European city as a space for dialogue?: (examples: Prague and Warsaw) / edited by Blanka Soukupová [et al.]
Vydavateľ: Bratislava : Zing Print, 2006
Vydanie: 1st ed.
- Názov: We saw the holocaust / M. Bútora [et al.]; preklad: J. Grellier, S. Králová
Vydavateľ: Bratislava : Martin Šimečka Foundation, 2005
Vydanie: 1st ed.

Záhlavie: Lipták, Mikuláš
Názov: Židia na Spiši / [Mikuláš Lipták, Madelaine R. Isenberg]
Vydavateľ: Kežmarok : ViViT, 2006

Záhlavie: Lang, Tomáš
Názov: Az érsekújvári zsidóság története
Vydavateľ: Bratislava : Kalligram, 2006

7.9. Knižné publikácie ruskej menšiny [Az orosz kisebbség kiadványai]

Názov: Ruská a ukrajinská emigrácia na východnom Slovensku v rokoch 1919-1945 / Harbuľová, L., Ňachajová, M., Babotová, L. (eds.)
Vydavateľ: Prešov : Štátna vedecká knižnica, 2006
Vydanie: 1. vyd.

Názov: Russkij jazyk v centre Jevropy 9 / E. Kollarova (Slovakija) glavnyj redaktor
Vydavateľ: Banská Bystrica : Asociácia rusistov Slovakii, 2006
Vydanie: 1. vyd.

Záhlavie: Antoňáková, Darina
Názov: Frazeologičeskije jedinicy russkogo jazyka,svjazannyje s narodnymi obyčajami i obrjadami / Darina Antonjakova
Vydavateľ: Prešov : Prešovská univerzita, 2006

Záhlavie: Balcová, Táňa
Názov: Malý rusko-slovenský a slovensko-ruský slovník / Táňa Balcová
Vydavateľ: Bratislava : Kniha - Spoločník, 2006

Záhlavie: Sokolová, Jana
Názov: Obchodná ruština v systéme lexikálno-gramatických cvičení / Jana Sokolová
Vydavateľ: Nitra : Garmond, 2006

Názov: Multilingual vocabulary of water terms EN-SK-HU-RU / Stančíková Pavla, Marek Šmihla (editors)
Vydavateľ: Bratislava : CEIT, 2006
Vydanie: 2nd ed.

Záhlavie: Gálová, Valentína
Názov: Požiadavky na prijímacie skúšky z cudzích jazykov: ruský jazyk / [autori: Valentína Gálová, Edita Rohaľová]
Vydavateľ: Nitra : Slovenská poľnohospodárska univerzita, 2006

Záhlavie: Balcová, Táňa
Názov: Rusko-slovenský a slovensko-ruský slovník / Táňa Balcová
Vydavateľ: Bratislava : Kniha - Spoločník, 2006

- Záhlavie: Pavlásková, Anna
Názov: Rusko-slovenský dialóg: učebnoje posobije / Anna Pavlásková, Jelena Baryšnikovová
Vydavateľ: Bratislava : Univerzita Komenského, 2006
- Názov: Rusko/slovenský slovensko/ruský slovník / Mária Filkusová [et al.]
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
Vydanie: 15. dopln. vyd.
- Záhlavie: Kováčiková, Elena
Názov: Ruský jazyk pre 5. ročník základných škôl / Elena Kováčiková, Valentína Glendová; [ilustrácie: Táňa Žitňanová]
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Záhlavie: Glendová, Valentína
Názov: Ruský jazyk pre 6. ročník základných škôl / Valentína Glendová, Elena Kováčiková; [ilustrácie Táňa Žitňanová]
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Záhlavie: Glendová, Valentína
Názov: Ruský jazyk pre 9. ročník základných škôl / Valentína Glendová; [ilustrácie Táňa Žitňanová]
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Záhlavie: Strelková, Katarína
Názov: Ruský jazyk pre mierne pokročilých I. / Katarína Strelková
Vydavateľ: Bratislava : Vydavateľstvo EKONÓM, 2006
- Záhlavie: Ondrejčeková, Erika
Názov: Ruský jazyk: učebnica a cvičebnica / Erika Ondrejčeková, Eva Dekanová
Vydavateľ: Nitra : Enigma, 2006
- Záhlavie: Kováčiková, Elena
Názov: Ruština pre samoukov / Elena Kováčiková; [ilustrácie Táňa Žitňanová]
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2006
- Záhlavie: Kollárová, Eva
Názov: Ruština pre samoukov: kultúra prvých streč / Eva Kollárová, Anatolij Berdičevskij; [ilustrácie: Marian Jaššo]
Vydavateľ: Bratislava : Belimex, 2006
- Záhlavie: Chabadová, Helena
Názov: Ekonomisty, davajte pogovorim po-russki
Vydavateľ: Bratislava : Vydavateľstvo EKONÓM, 2006

Záhlavie: Belovičova, Liliana
Názov: Christianskije motivy v ruskoj kul'ture i ich ispol'zovanie pri obučenii studentov-rusistov rečevoj dejatel'nosti / Liliana Belovičova
Vydavateľ: Bratislava : Dobročinný spolok sv. Jána Šanghajského a San-Francisského, 2006

Názov: Kavkaz v sisteme meždunarodnych otnošenj: sbornik naučnych statej / V. A. Zair-Bek...[et al.]
Vydavateľ: Trenčín : Fakultet social'no-ekonomičeskych otnošenj, Univerzitet Aleksandra Dubčeka, 2006
Vydanie: 1. izd.

Záhlavie: Sabolová, Gabriela
Názov: Nutritivnaja terapija pacientov s cističeskim fibrozom
Vydavateľ: Košice : Gabriela Sabolová, 2006

Názov: Analytické sondy do textu: zborník príspevkov z vedeckej konferencie dňa 19.4.2005 v Banskej Bystrici / [zostavovateľky: Eva Čulenová, Ingrid Nosková]
Vydavateľ: Banská Bystrica : Univerzita Mateja Bela, 2006
Vydanie: 1. vyd.

Záhlavie: Makara, Sergej
Názov: Andrej Karabeleš: básnik s krutým osudom / Sergej Makara; [preklad: Ol'ha Brandys]
Vydavateľ: Banská Bystrica : Partner, 2006

Názov: „Bezpečnostná veda a bezpečnostné vzdelávanie“: zborník anotácií z medzinárodnej vedeckej konferencie: 12.-13. október 2006, Demänovská dolina / [redakcia: Pavol Hamaj]
Vydavateľ: Liptovský Mikuláš : Akadémia ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika, 2006
Vydanie: 1. vyd.

Názov: Bulgakov a dnešok / [Natália Muránska (edit.)]
Vydavateľ: Nitra : Filozofická fakulta UKF, 2006
Vydanie: 1. vyd.

Záhlavie: Drevné kompozitné materiály
Názov: Drevné kompozitné materiály: VI. sympóziu: zborník referátov: Zvolen, 21.-23. 6. 2006 / [editor: Jan Sedliačik]
Vydavateľ: Zvolen : Technická univerzita, 2006

Záhlavie: Filozofia v kontexte globalizujúceho sa sveta
Názov: Filozofia v kontexte globalizujúceho sa sveta: zborník príspevkov z 3. slovenského filozofického kongresu konaného v Kongresovom centre

- SAV v Smoleniciach 7.-9. novembra 2005 / [editor: Eugen Andreanský]
Vydavateľ: Bratislava : Iris, 2006
- Záhlavie: Ragan, Emil
Názov: Lejárstvo v siedmych jazykoch / Emil Ragan
Vydavateľ: Prešov : Fakulta výrobných technológií Technickej univerzity, 2006
- Názov: Občan a verejná správa: (ústavno-právne aspekty): zborník príspevkov z vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou konanej v dňoch 3.-4. mája 2006 v Košiciach / [zostavovateľ: Igor Palúš]
Vydavateľ: Košice : Univerzita P. J. Šafárika, 2006
Vydanie: 1. vyd.
- Názov: Od federácie k samostatnosti Slovenskej republiky a jej rozvoj: pocta profesorovi Jaroslavovi Chovancovi: zborník z vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou / [editor: Igor Palúš]
Vydavateľ: Bratislava : Procom, 2006
Vydanie: 1. vyd.
- Záhlavie: Riešenie krízových situácií v špecifickom prostredí
Názov: Riešenie krízových situácií v špecifickom prostredí: 11. medzinárodná vedecká konferencia: 29.-30. jún 2006, Žilina
Vydavateľ: Žilina : Žilinská univerzita, 2006
- Názov: Slovanský romantizmus v európskych súvislostiach: zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie, konanej v Banskej Bystrici 10. novembra 2005 / [zostavila: Natália Kiseľová]
Vydavateľ: Banská Bystrica : Filozofická fakulta UMB, 2006
Vydanie: 1. vyd.
- Názov: Technologický ilustrovaný štvorjazyčný slovník / [Karol Vasilko a] kolektív autorov
Vydavateľ: Košice : Fakulta výrobných technológií TU, 2006
Vydanie: 1. vyd.
- Názov: Technológie spracovania dreva: medzinárodná vedecká konferencia: 19.-20. september 2006, Zvolen – Slovenská republika / [editor: Klement Ivan]
Vydavateľ: Zvolen : Technická univerzita, 2006
Vydanie: 1. vyd.
- Záhlavie: TRANSFER
Názov: TRANSFER 2006: využívanie nových poznatkov v strojárskych praxi: 8. medzinárodná vedecká konferencia: [Trenčín, 28.-29. september 2006] / [editori: Elena Podmaková, Renáta Ďudáková]
Vydavateľ: Trenčín : GC-TECH, 2006

- Názov: Právna kultúra a európsky integračný proces: (historické, politicko-právne a filozofické aspekty práva a právnej kultúry): zborník vedeckých prác interných a externých riešiteľov grantového projektu VEGA č. 1/0107/03 - „Právna kultúra a európsky integračný proces“: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Právnická fakulta v Košiciach, Slovakia / [editor: Ján Čipkár]
- Vydavateľ: Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, 2006
- Vydanie: 1. vyd.
- Záhlavie: Galajda, Eliáš
- Názov: Stichi iz zabytych tetradej / Il'ja Galajda; [ilustracij Ladislav Cuper]
- Vydavateľ: Prešov : CUPER, 2006
- Záhlavie: Lacika, Ján
- Názov: Tatry / Jan Lacika; sostavitel': Daniel Kollar; [izdateli: Daniel Kollar i Peter Augustini; perevod: Dezider Kollar; fotografii: Jan Lacika [et al.]]
- Vydavateľ: Bratislava : Dajama, 2006
- Názov: Transformácia starých študijných odborov na nové princípy trojstupňového vysokoškolského vzdelávania: medzinárodné sympóziu: zborník prednášok: 12. 10. 2006. Starý Smokovec-Tatry: [KEGA 3/2193/04] / [editori: Mikuláš Siklienka, Ján Šustek]
- Vydavateľ: Zvolen : Technická univerzita, 2006
- Vydanie: 1. vyd.
- Názov: Tvorivé využívanie moderných technológií vo vyučovaní cudzích jazykov na školách rozličných stupňov: zborník z medzinárodnej konferencie: 23. jún 2005 / [zostavovateľ: Mario Hrašna]
- Vydavateľ: Trnava : Trnavská univerzita, 2006
- Vydanie: 1. vyd.
- Názov: Život v literatúre: literatúra zblízka a z diaľky / editori: Mária Bátorová, Roman Mikuláš
- Vydavateľ: Bratislava : Ústav svetovej literatúry SAV: Petrus, 2006
- Vydanie: 1. vyd.
- Názov: Cena Michala Bosáka 2005: zborník / [spracovali: Martin Bosák, Alexander Tarča, Rudolf Bosák]
- Vydavateľ: Prešov : Spoločnosť Michala Bosáka, 2006
- Vydanie: 1. vyd.
- Záhlavie: Trieskové a beztrieskové obrábanie dreva
- Názov: Trieskové a beztrieskové obrábanie dreva 2006: V. medzinárodná vedecká konferencia: zborník prednášok: 12.-14.10.2006, Starý Smokovec-Tatry / [editori: Ladislav Dzurenda, Adrián Banský; grafická úprava: Silvia Nemcová]
- Vydavateľ: Zvolen : Technická univerzita, 2006

7.10. Knižné publikácie chorvátskej menšiny [A horváth kisebbség kiadványai]

Záhlavie: Habovštiak, Anton,
Názov: Sestra Zdenka / Anton Habovštiak, [autorica ilustracija:Iva Štrbová-Jarošová; prevela: Deodata Kočonda]
Vydavateľ: Bratislava : Lúč, 2006

7.11. Knižné publikácie poľskej menšiny [A lengyel kisebbség kiadványai]

Záhlavie: Kollár, Daniel
Názov: Beskidy Orawskie: Orawa / Daniel Kollár, Ján Lacika; przeł.: Ryszard Juchniewicz
Vydavateľ: Bratislava : Dajama, 2006

Názov: Beskydský kultúrny kruh: katalóg prejavov tradičnej ľudovej kultúry Oravy / [zostavenie: Miroslav Žabenský, Magdaléna Štajerová; preklad: Anna Lenčovská]
Vydavateľ: Dolný Kubín : Oravské osvetové stredisko, 2006
Vydanie: 1. vyd.

Názov: Aktuálne otázky práva v postmodernej spoločnosti: zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie konanej dňa 19. - 21. 4. 2006 / [zostavovateľ: Mária Kiovská]
Vydavateľ: Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, 2006
Vydanie: 1. vyd.

Názov: Aktuálne otázky práva v postmodernej spoločnosti: zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie konanej dňa 19. - 21. 4. 2006 / [zostavovateľ: Mária Kiovská]
Vydavateľ: Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, 2006
Vydanie: 1. vyd.

Názov: Aktuálne otázky práva: zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie, vydaný pri príležitosti životného jubilea prof. JUDr. Jozefa Suchožu, DrSc. / [zostavovateľ: Mária Bujňáková]
Vydavateľ: Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, 2006
Vydanie: 1. vyd.

Názov: Aktuálne otázky z praktickej teológie a religionistiky: zborník z vedeckej konferencie, Ružomberok, 15. februára 2006
Vydavateľ: Ružomberok : Pedagogická fakulta Katolíckej univerzity, 2006
Vydanie: 1. vyd.

Názov: Aktuálne otázky z teológie: zborník z vedeckej konferencie: Ružomberok, 7. decembra 2005 / [zodpovedný redaktor: Ján Duda]
Vydavateľ: Ružomberok : Pedagogická fakulta Katolíckej univerzity, 2006
Vydanie: 1. vyd.

Názov: Baníctvo, geológia a životné prostredie na Slovensku a v Európskej únii: [zborník prednášok z medzinárodnej konferencie]: hotel Repiská, 12. –13. október 2006 / [zostavil: Mikuláš Beránek]

Vydavateľ: Banská Bystrica : Slovenská banícka spoločnosť, 2006

Vydanie: 1. vyd.

Názov: Biela Orava: witajcie w krainie sąsiadów / [konceptný a grafický návrh, texty: V. Namislovská [et al.]; foto: V. Briš, R. Trnka]

Vydavateľ: [Bobrov] : Slovenská agentúra pre cestovný ruch, [2006]

Vydanie: 1. vyd.

Záhlavie: Drevné kompozitné materiály

Názov: Drevné kompozitné materiály: VI. sympóziu: zborník referátov: Zvolen, 21.-23. 6. 2006 / [editor: Jan Sedliačik]

Vydavateľ: Zvolen : Technická univerzita, 2006

Záhlavie: Heske, Jozef

Názov: Dva životy v jednom svetle: o živote a diele Franciszka Blachnického a Wojciecha Danielskeho / Jozef Heske

Vydavateľ: Sedlice: Rímskokatolícky farský úrad, 2006

Záhlavie: Filozofia v kontexte globalizujúceho sa sveta

Názov: Filozofia v kontexte globalizujúceho sa sveta: zborník príspevkov z 3. slovenského filozofického kongresu konaného v Kongresovom centre SAV v Smoleniciach 7.-9. novembra 2005 / [editor: Eugen Andreanský]

Vydavateľ: Bratislava : Iris, 2006

Názov: Fotografia tatranského regiónu / [zostavila a redakčne upravila Nora Baráthová]

Vydavateľ: Kežmarok : Múzeum v Kežmarku, 2006

Vydanie: 1. vyd.

Názov: Hervartov - Šiba - Uście Gorlickie: exkurzia minulosťou cez prítomnosť do budúcnosti / autori textov: Marta Artimová [et al.]; autori fotografií: Tibor Ujj [et al.]

Vydavateľ: Hervartov: Obecný úrad, 2006

Vydanie: 1. vyd.

Záhlavie: Hygiena alimentorum

Názov: Hygiena alimentorum: bezpečnosť a kvalita produktov hydiny, rýb a zveriny - záruke (e.i. záruka) spokojnosti konzumenta: zborník prednášok a posterov: 18.-20. mája 2006, Štrbské Pleso, Vysoké Tatry / [zostavili: Jozef Nagy, Peter Popelka]

Vydavateľ: Bratislava : Štátna veterinárna a potravinová správa Slovenskej republiky, 2006

- Názov: Chov oviec a výroba ovčieho mlieka na Slovensku: zborník prednášok z odborného seminára s medzinárodnou účasťou spojeného s workshopom: SCPV Nitra, 15.-16.3.2006
- Vydavateľ: Rovinka : Slovenský zväz pre dojaciu techniku, 2006
- Vydanie: 1. vyd.
- Názov: Ján Pavol II. a mládež: zborník príspevkov z rovnomennej konferencie konanej v dňoch 24. - 25. apríla 2006 na pôde Katolíckej univerzity v Ružomberku pri príležitosti 1. výročia smrti pápeža Jána Pavla II. / [zostavovateľ: Ľubomír Stanček]
- Vydavateľ: Ružomberok : Katolícka univerzita, 2006
- Vydanie: 1. vyd.
- Názov: Karel Krejčí a evropské myšlení: Slavistická společnost Franka Wollmana: Brno 2006 / editoři: Ivo Pospíšil, Miloš Zelenka
- Vydavateľ: Poniky : Čižmár-Partner, 2006
- Vydanie: 1. vyd.
- Záhlavie: Fogaš, Anton
- Názov: Karpaty Wschodnie: Wyhorlat / Anton Fogaš, Tibor Kollár; oprac. Daniel Kollár; fotogr.: Ján Lacika; prekl.: Ryszard Juchniewicz
- Vydavateľ: Bratislava : Dajama, 2006
- Názov: Kvalita života a rovnosť príležitostí - z aspektu vzdelávania dospelých a sociálnej práce: zborník príspevkov z vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou: 24. a 25. novembra 2004 v Prešove / Anna Tokárová, Jozef Kredátus, Vladimír Frk (editori)
- Vydavateľ: Prešov : Prešovská univerzita, 2006
- Vydanie: 1. vyd.
- Názov: Kysucká galéria v Čadci 1981-2006 / [texty a koncepcia katalógu: Zuzana Sýkorová]
- Vydavateľ: Čadca : Kysucká galéria, 2006
- Vydanie: 1. vyd.
- Záhlavie: Letná škola únavy materiálov
- Názov: Letná škola únavy materiálov 2006: VIII. ročník: Žilina-Strečno, [4.]9.-[8.]9. 2006 / zostavovatelia: Alena Tórková, Mária Chalupová
- Vydavateľ: Žilina : Žilinská univerzita, 2006
- Záhlavie: Management of Production Systems with Support of Information Technologies and Control Engineering
- Názov: Management of Production Systems with Support of Information Technologies and Control Engineering: collection of Annotations from the 3rd International Scientific Conference: Nitra, 19.-20. September 2006 / [zostavili: Branislav Židek, Pavol Findura]
- Vydavateľ: Nitra : Slovenská poľnohospodárska univerzita, 2006

- Záhlavie: Matematika v škole dnes a zajtra
Názov: Matematika v škole dnes a zajtra: 6. ročník konferencie organizovanej s podporou Európskeho sociálneho fondu: zborník príspevkov: Ružomberok, 12.-14. september 2005 / [editori: Ján Gunčaga, Zdenko Takáč]
Vydavateľ: Ružomberok : Katolícka univerzita, 2006
- Názov: Medzi modernou a postmodernou: zborník príspevkov / [editor: Peter Nezník]
Vydavateľ: Košice : Univerzita P.J. Šafárika, 2006
Vydanie: 1. vyd.
- Názov: Minulé a súčasné podoby filozofickej reflexie človeka / Juraj Šuch, Ulrich Wollner (eds.)
Vydavateľ: Banská Bystrica : Univerzita Mateja Bela, 2006
Vydanie: 1. vyd.
- Záhlavie: Gluchman, Vasil
Názov: Morálka minulosti z pohľadu súčasnosti: zborník abstraktov / Vasil Gluchman
Vydavateľ: Prešov : Prešovská univerzita, 2006
- Záhlavie: Nové smery vo výrobných technológiách
Názov: Nové smery vo výrobných technológiách 2006: VIII. medzinárodná vedecká konferencia: zborník referátov: Prešov, 22.-23.6.2006 / [autori: kolektív]
Vydavateľ: Prešov : Fakulta výrobných technológií Technickej univerzity, 2006
- Názov: Odkaz profesora Karla Domina: zborník referátov z medzinárodnej konferencie usporiadanej pri príležitosti 80. výročia zverejnenia „Projektu prírodného parku Tatranského“: Tatranská Lomnica, 26.-27. októbra 2006 / [zostavovateľ Milan Koreň]
Vydavateľ: Tatranská Lomnica : Štátne lesy Tatranského národného parku, 2006
Vydanie: 1. vyd.
- Záhlavie: Petlák, Erich
Názov: Pedagogicko-didaktické požiadavky motivácie žiakov do učebnej činnosti: (úvodné štúdie k výskumnej úlohe VEGA 1/3676/06) / Erich Petlák a kol.
Vydavateľ: Nitra : Univerzita Konštantína Filozofa – Pedagogická fakulta, 2006
- Názov: Perspektívy vývoja ťažbovo - dopravného procesu a využitia biomasy v lesnom hospodárstve: zborník referátov z medzinárodného seminára: Zvolen, 12.-13. septembra 2006
Vydavateľ: Zvolen : Technická univerzita, 2006
Vydanie: 1. vyd.

- Názov: Pisanie: antologia współczesnej poezji słowackiej / [przekłady: Jacek Bukowski i Sylwia Siedlecka; opracowanie graficzne i ilustracje: Marek Ormandík]
Vydavateľ: Levoča : Modrý Peter Izabelin: Świat Literacki, 2006
Vydanie: 1. wyd.
- Názov: Pod Vinianskym hradom / texty: Štefan Koník [et al.]; preklady: Danka Jacečková [et al.]
Vydavateľ: Košice : Jes, 2006
Vydanie: 1. vyd.
- Názov: Právna kultúra a európsky integračný proces: (historické, politicko-právne a filozofické aspekty práva a právnej kultúry): zborník vedeckých prác interných a externých riešiteľov grantového projektu VEGA č. 1/0107/03 - „Právna kultúra a európsky integračný proces“: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Právnická fakulta v Košiciach, Slovakia / [editor: Ján Čipkár]
Vydavateľ: Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, 2006
Vydanie: 1. vyd.
- Názov: Prešov a okolie / [foto Peter Holent]
Vydavateľ: Bardejov : Fotopress, c[2006]
- Názov: Príprava učiteľov elementaristov a európsky multikultúrny priestor: zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie: Prešov, 22.-23. 6. 2005 / [editor: Iveta Scholtzová]
Vydavateľ: Prešov : Prešovská univerzita, 2006
Vydanie: 1. vyd.
- Záhlavie: Riešenie krízových situácií v špecifickom prostredí
Názov: Riešenie krízových situácií v špecifickom prostredí: 11. medzinárodná vedecká konferencia: 29.-30. jún 2006, Žilina
Vydavateľ: Žilina : Žilinská univerzita, 2006
- Názov: Rozvoj slovensko-poľskej spolupráce medzi malými a strednými podnikmi: zborník prednášok / zostavovateľ: Ľuboslav Dulina
Vydavateľ: Žilina : Slovenské centrum produktivity, 2006
Vydanie: 1. vyd.
- Záhlavie: Radomyski, Adam
Názov: Rozwoj form i metod obrony przeciwniczej w powojennych konfliktach zbrojnych (1950-2003): studium operacyjne / Adam Radomyski
Vydavateľ: Liptovský Mikuláš : Akadémia ozbrojených síl generála M. R. Štefánika, 2006
- Záhlavie: Schola

Názov: Schola 2006: 7. medzinárodná vedecká konferencia KIPP: kvalita výchovy a vzdelávania: Bratislava, 11.-12. mája 2006 / [zostavil: Alexander Hambalík]

Vydavateľ: Bratislava : Slovenská technická univerzita, 2006

Názov: Slovo a hudba ako štrukturálno-architektonický celok hudobného myslenia 17.-18. storočia: zborník príspevkov z medzinárodnej muzikologickej konferencie 23.-25. novembra 2005 v Prešove

Vydavateľ: Prešov : Súzvuk, 2006

Vydanie: 1. vyd.

Záhlavie: Jiroušek, Ladislav

Názov: Spišská Sobota: mestská pamiatková rezervácia; Kostol sv. Juraja; Poprad; Veľká; Stráže; Matejovce / Ladislav Jiroušek, Michal Lipták

Vydavateľ: Spišská Nová Ves : Vydavateľská agentúra LUBAFOTOPRESS, 2006

Záhlavie: Homišin, Jaroslav

Názov: Súčasné trendy optimalizácie strojov a zariadení / Jaroslav Homišin a kolektív

Vydavateľ: Košice : C-PRESS, 2006

Názov: Sväté písmo a Boží kult: zborník z konferencie s medzinárodnou účasťou / Peter Fedor (zost.)

Vydavateľ: Svät : Katolícke biblické dielo, 2006

Vydanie: 1. vyd.

Názov: Štáty Višegrádskej štvorky po vstupe do EÚ / editor: Svetozár Krno

Vydavateľ: Nitra : Univerzita Konštantína Filozofa, 2006

Vydanie: 1. vyd.

Záhlavie: Lacika, Ján

Názov: Tatry / Ján Lacika; opracował: Daniel Kollár; [wydawcy: Daniel Kollár i Peter Augustyni; przekład: Ryszard Juchniewicz; fotografie: Ján Lacika [et al.]]

Vydavateľ: Bratislava : Dajama, 2006

Názov: The central European city as a space for dialogue?: (examples: Prague and Warsaw) / edited by Blanka Soukupová [et al.]

Vydavateľ: Bratislava : Zing Print, 2006

Vydanie: 1st ed.]

Názov: Tradičná kultúra, turizmus a rozvoj regiónov: (medzinárodná konferencia 26. a 27. mája 2005 v Terchovej)

Vydavateľ: Nitra : Univerzita Konštantína Filozofa, 2006

Vydanie: 1. vyd.

- Názov: Transformácia starých študijných odborov na nové princípy trojstupňového vysokoškolského vzdelávania: medzinárodné sympóziu: zborník prednášok: 12.10.2006. Starý Smokovec - Tatry: [KEGA 3/2193/04] / [editori: Mikuláš Siklienka, Ján Šustek]
- Vydavateľ: Zvolen : Technická univerzita, 2006
- Vydanie: 1. vyd.
- Názov: Trávne porasty - súčasť horského poľnohospodárstva a krajiny: medzinárodná vedecká konferencia pri príležitosti 70. výročia krmovinnárskeho výskumu na Slovensku: 27.-28. septembra 2006 na Výskumnom ústave trávnych porastov a horského poľnohospodárstva Banská Bystrica, Slovakia
- Vydavateľ: Banská Bystrica : Výskumný ústav trávnych porastov a horského poľnohospodárstva, 2006
- Vydanie: 1. vyd.
- Záhlavie: Trhacia technika
- Názov: Trhacia technika 2006: zborník prednášok z medzinárodnej konferencie: Kongresové centrum Academia Stará Lesná 25.-26.05.2006 Slovak Republic / [zborník zostavil: Mikuláš Beránek]
- Vydavateľ: Banská Bystrica : Slovenská spoločnosť pre trhacie a vŕtacie práce, [2006]
- Záhlavie: Marszalek, Maciej
- Názov: Użycie lotnictwa w wybranych operacjach humanitarnych / Maciej Marszalek
- Vydavateľ: Liptovský Mikuláš : Akadémia ozbrojených síl generála M. R. Štefánika, 2006
- Záhlavie: Slovenská poľnohospodárska univerzita (Nitra, Slovensko)
- Názov: Vedecká konferencia doktorandov s medzinárodnou účasťou: konaná pri príležitosti 60. výročia založenia Fakulty agrobiológie a potravinových zdrojov / [zostavil: Ľuboš Vozár]
- Vydavateľ: Nitra : Slovenská poľnohospodárska univerzita, [2006]
- Názov: Vplyv globalizácie na mediálnu kultúru / editorka: Marta Žilková
- Vydavateľ: Nitra : Univerzita Konštantína Filozofa, 2006
- Vydanie: 1. vyd.
- Názov: Vyučovanie filozofie: problémy, inovácie, diskusie v rámci krajín V4: zborník z konferencie: Thematization of Slovak - Czech - Polish - Hungary perspective / [editor Lenka Bohunická]
- Vydavateľ: Bratislava : Univerzita Komenského, 2006
- Vydanie: 1. vyd.
- Záhlavie: Výzbroj a technika pozemných síl

Názov: Výzbroj a technika pozemných síl 2006: 12. medzinárodná vedecká konferencia / [editori: Ivan Susedík, Norbert Adamec]
Vydavateľ: Liptovský Mikuláš : Akadémia ozbrojených síl generála M. R. Štefánika, 2006

Záhlavie: Lamanec, Anton
Názov: Folklor ako predpoklad ďalšej spolupráce: projekt realizovaný v rámci Programu Iniciatívy Spoločenstva INTERREG IIIA-Poľská republika-Slovenská republika / Anton Lamanec
Vydavateľ: Raslavice : Obecný úrad, 2006

Názov: Hertník a okolie; Ušcie Gorlickie / autori textov: Ján Pataky [et al.]; autori fotografií: Oľga Nováková [et al.]
Vydavateľ: Hertník : Obecný úrad, 2006
Vydanie: 1. vyd.

Záhlavie: Baka, Igor
Názov: Slovenská republika a nacistická agresia proti Poľsku / Igor Baka
Vydavateľ: Bratislava : Vojenský historický ústav, 2006

Záhlavie: Ondrušeková, Anna
Názov: Tatry v umení / [text Anna Ondrušeková]
Vydavateľ: Poprad : Tatranská galéria, 2006

Záhlavie: Kunca, Andrej
Názov: Vetrová kalamita z 19. novembra 2004 / Andrej Kunca, Milan Zúbrik; autori fotografií: Andrej Kunca... [et al.]
Vydavateľ: Zvolen : Národné lesnícke centrum, 2006

Záhlavie: Fukerová, Gabriela
Názov: Vitajte na Orave: prehľad zaujímavostí, služieb a obchodu: regionálny katalóg / [vyhotovil: Gabriela Fukerová; foto: P. Papp [et al.]
Vydavateľ: Bratislava : RAJA, 2006

Názov: Zostáva s nami Ján Pavol II.: pamätnica pri príležitosti odhalenia pamätníka Sv. Otca Jána Pavla II. v Košiciach-Barci, 15. júl 2006 / kolektív autorov; editor: Jozef Marčín
Vydavateľ: Prešov : VMV, 2006
Vydanie: 1. vyd.

7.12. Knižné publikácie týkajúce sa menšín Slovenska [A kisebbségekkel kapcsolatos publikációk]

Názov: The central European city as a space for dialogue?: (examples: Prague and Warsaw) / edited by Blanka Soukupová.[et al.]
Vydavateľ: Bratislava : Zing Print, 2006
Vydanie: 1st ed.

- Záhľavie: Kusý, Miroslav
Názov: Život bez predsudkov / Miroslav Kusý
Vydavateľ: Bratislava : MIRIUS, 2006
- Záhľavie: Marek, Miloš
Názov: Cudzie etniká na stredovekom Slovensku / Miloš Marek
Vydavateľ: Martin : Matica slovenská, 2006
- Názov: Národnostné a etnické menšiny na Slovensku 2005
Vydavateľ: Šamorín: Fórum inštitút pre výskum menšín, 2006
Vydanie: 1. vyd.
- Záhľavie: Kusá, Dagmar
Názov: Riešenie konfliktov / Dagmar Kusá
Vydavateľ: Bratislava : MIRIUS, 2006
- Názov: Slovakia 2005: global report on the state of society / Martin Bútora, Miroslav Kollár and Grigorij Mesežnikov editors; [translated by Daniel Borský and Tom Nicholson]
Vydavateľ: Bratislava : Institute for Public Affairs, 2006
Edícia: Slovakia in motion
- Názov: Slovensko 2005: súhrnná správa o stave spoločnosti / editori: Miroslav Kollár, Grigorij Mesežnikov a Martin Bútora
Vydavateľ: Bratislava : Inštitút pre verejné otázky, 2006
Edícia: Slovensko v pohybe
- Záhľavie: Takáč, Ladislav
Názov: V službách demokracie / Ladislav Takáč
Vydavateľ: Banská Bystrica : Polygrafia Gutenberg, 2006
- Názov: Význam ľudských práv v modernej spoločnosti: Slovensko rok po vstupe do EÚ: zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie konanej v dňoch 8.-9. decembra 2005 v Bratislave / [zostavila Jana Galbavá]
Vydavateľ: Bratislava : Slovenské národné stredisko pre ľudské práva, 2006
Vydanie: 1. vyd.

8. A szlovákiai nemzeti és etnikai kisebbségek legfontosabb társadalmpolitikai és kulturális eseményei

8.1. A magyar kisebbség *(Lelkes Gábor)*

Január 1., Pozsony – Szlovákia kulturális életének és színművészetének előmozdítása terén szerzett érdemei elismeréseképpen a Pribina-kereszt harmadik fokozatát adományozta Ivan Gašparovič államfő Dráfi Mátvás színművésznek.

Január 7., Pozsony – A GfK Slovakia társadalomkutató intézet felmérése alapján a szlovákiai magyarok 15%-a szeretne Magyarországon élni.

Január 17., Pozsony – A Magyar Köztársaság Kulturális Intézetében társadalomtudományi fórumot tartottak A Fórum Társadalomtudományi Szemle hét éve címmel.

Január 20., Somorja – A Fórum Kisebbségkutató Intézetben Ablonczy Balázs történész tartott előadást Teleki Pál életéről és munkásságáról Egy vitatott személyiség címmel.

Január 21., Szklabonya – Mikszáth Kálmán szülőfalujában teljes rekonstrukciót követően megnyílt a Szlovák Nemzeti Múzeum – Szlovákiai Magyar Kultúra Múzeuma igazgatása alá tartozó Mikszáth- emlékház.

Február 2., Pozsony – A Szlovák Köztársaság Ezüsplakettjével tüntette ki Csáky Pál miniszterelnök-helyettes Quittner Jánost, aki négy évtizeden át szolgálta a magyar néptáncművészetet Szlovákiában és a nagyvilágban.

Február 4., Pozsony – Az Új Szó napilap által meghirdetett Ki 2005 szlovákiai magyarja? című ankét győztese Bugár Béla a Magyar Koalíció Pártjának (MKP) elnöke lett. Mögötte szorosan a második helyen Borbély Balázs dunaszerdahelyi labdarúgó végzett, akinek köszönhetően a szlovákiai labdarúgás hatalmas nemzetközi sikereket könyvelhetett el a 2005-ös esztendőben.

Február 6., Pozsony – A Kereszténydemokrata Mozgalom (KDH) bejelentette a szlovák kormánykoalícióból való kilépését, miután a Mikuláš Dzurinda vezette Szlovák Demokratikus és Keresztény Unió (SDKÚ) elutasította a lelkiismeret szabadságáról szóló vatikáni utószerződésnek kormány elé terjesztését.

Február 7., Pozsony – A KDH kormánykoalícióból való távozását követően az MKP új tisztségeket szerzett a kormányban és a törvényhozásban: az oktatási tárca vezetését Szigeti László vette át, míg a parlament megbízott elnöke Bugár Béla lett.

Február 9., Pozsony – A KDH kormánykoalícióból való távozását követően a kormány és az ellenzék előrehozott parlamenti választások kiírásában egyeztek meg. A parlament döntése értelmében az előrehozott parlamenti választásokra június 17-én kerül sor.

Február 16., Pozsony – 86 éves korában elhunyt Pathó Károly, a Csemadok KB egykori vezető titkára és a Szabad Földműves volt főszerkesztője.

Március 1., Pozsony – A Legfelsőbb Bíróság betiltotta a Szlovák Testvériség – Nemzeti Párt politikai pártot, amely számos szélsőséges és nacionalista megmozdulást szervezett a korábbi években országszerte.

Március 10., Aszód (Magyarország) – A Pest megyei Múzeumok Igazgatósága aszódi Petőfi Múzeuma és a Fórum Kisebbségkutató Intézet komáromi Etnológiai Központja Állítatott keresztényi buzgóságbul címmel nyitotta meg Dél-Szlovákia szakrális kisemlékeit bemutató fotókiállítását. A komáromi Szakrális Kisemlék Archívum gyűjteményéből készült mintegy száz képet tartalmazó válogatás felvételeit L. Juhász Ilona és Liszka József készítették.

Március 12., Pozsony – Összeállt az MKP jelöltlistája a június 17-i parlamenti választásokra. Az első 20 helyre, amely csaknem biztos képviselői helyet jelent, az alábbi jelöltek kerültek: Bugár Béla, Csáky Pál, Bárdos Gyula, Duray Miklós, Szigeti László, Farkas Iván, Gyurovszky László, Köteles László, Sárközy Klára, Simon Zsolt, A. Nagy László, Berényi József, Miklós László, Gál Gábor, Biró Ágnes, Pásztor István, Szögedi Anna, Bastrnák Tibor, Juhász György, Pogány Erzsébet.

Március 15., Budapest (Magyarország) – Bozóki András magyar kulturális miniszter Munkácsy Mihály-díjjal tüntette ki kiemelkedő képzőművészeti tevékenysége elismeréseként Lipcsey György dunaszerdahelyi szobrászművészt.

Március 16–17., Dunaszerdahely – Dunaszerdahely híres szülöttjére, a Kelet-kutató Vámbéry Árminra emlékezve immár 4. alkalommal rendezték meg a Vámbéry Napok kulturális ünnepsorozatot.

Március 15., Pozsony – a Pozsonyi Kerületi Önkormányzat alelnökévé az MKP jelöltjét, Agárdy Gábort választották.

Március 16., Pozsony – Öllös László politológust beválasztotta a szlovák parlament a Nemzeti Emlékezet Intézete igazgatótanácsába.

Március 24., Dunaszerdahely – Kihelyezett ülést tartott a Duna Televízió tulajdonosának, a Hungária Televízió Közalapítványnak a kuratóriuma. A kuratóriumi ülés fő témája a Duna TV új, Autonómia elnevezésű csatornájának április 16-án kezdődő sugárzása volt.

Március 27., Pozsony – Csáky Pál miniszterelnök-helyettes a szlovákiai magyar köz-, kulturális, művészeti és tudományos élet jeles egyéniségeinek – Békés Jánosnak, Gágyor Józsefnek, Könözi Istvánnak, Petréc Annának, Cselényi Lászlónak, Cs. Tóth Erzsébetnek, Gyurgyik Lászlónak, Kovács Kálmánnak, Németh Ilonának, Rác Tibornak és Újváry Lászlónak – a Szlovák Köztársaság Ezüstplakettjét adományozta.

Március 29., Nagyszombat – a Nagyszombati Kerületi Önkormányzat alelnökévé Kvarda József MKP politikust választották.

Április 3., Kassa – II. Rákóczi Ferenc földi maradványai hazahozatalának és újratemetésének 100. évfordulója alkalmából szobrot állítottak II. Rákóczi Ferenc fejedelemnek. A szoboravatáson részt vett többek közt Biró Ágnes szlovák kulturális államtitkár és Vass Lajos, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának államtitkára is. A két tárca képviselője örökségvédelmi megállapodást írt alá a szlovákiai, a két ország közös kulturális identitását kifejező kulturális örökség megővésére, restaurálására.

Április 10., Pozsony – Ivan Gašparovič államfő professzorrá nevezte ki Alabán Ferencet, a besztercebányai Bél Mátyás Egyetem Filológia Kara Hungarisztika Tanszékének vezetőjét.

Április 18., Rozsnyó – 54 éves korában váratlanul elhunyt Tököly Gábor régész, a gömöri műemlékvédelem úttörője.

Április 27–30., Rimaszombat – Megrendezték a Tompa Mihály Országos Vers- és Prózamondó Verseny 15. évfolyamát.

Április 29–30., Udvard – A Pro Patria Honismereti Szövetség és a Bibliotheca Hungarica szervezésében rendezték meg a szlovákiai magyar helytörténeteszek 10. országos találkozóját, melynek központi témája az 1956-os magyar forradalom volt.

Május 2., Pozsony – Az MVK közvélemény-kutató ügynökség felmérése alapján a szlovákiai magyarok elégedettebbek a 2002-ben alakult M. Dzurinda kormánnyal, mint a szlovákok.

Május 4., Dunaszerdahely – Simon Zsolt agrárminiszter nyilvánosan bemutatta a E-farmer projektet, a V4 államok agrártárcáinak közös projektjét, amely az érintett államok agrárszférájának a bemutatására és az agrárkérdésekkel kapcsolatos támogatási és fejlesztési információk közreadására szolgál.

Május 5., Szímő – Jedlik Ányos-díjjal jutalmazták Gyurgyík László szociológus és Kiss László orvos és orvostörténész tevékenységét.

Május 7., Pered – Hrubík Bélát választották a Szlovákiai Magyar Társadalmi és Köz-művelődési Szövetség – Csemadok országos elnökévé a szervezet XXI. közgyűlésén. Az általános alelnöki posztra Köteles László került.

Május 10., Rimaszombat – A német Dräxlmaier autóipari beszállító felmondta a Rimaszombatba tervezett ipari beruházási szerződését. Ettől a beruházástól a Gömörben élők a régió gazdasági felemelkedését remélték. A német Dräxlmaier a beruházását Romániában valósítja meg.

Május 10., Dunaszerdahely – Szlovákiai Magyar Írók Társasága új irodát avatott Dunaszerdahelyen, az Erzsébet téri Perfects irodaházban.

Május 12., Pozsony – A magyar országgyűlés egykori székhelyén, a mai Egyetemi Könyvtár épületének falán emléktáblát avattak fel. Az emléktáblát Hámori József, a

Magyar Tudományos Akadémia alelnöke és Dušan Kováč, a Szlovák Tudományos Akadémia alelnöke közösen leplezte le.

Május 13., Komárom – Az MKP közgyűlésén jóváhagyták a párt választási programját, és egyben megtartották a párt kampánynyitóját a júniusban sorra kerülő parlamenti választásokra.

Május 20., Pozsony – Diplomáciai konfliktus keletkezett Szlovákia és Magyarország közt, mivel a szlovák rendőrség jogosulatlan idegenvezetés gyanúja miatt három magyar állampolgárt állított elő Pozsonyban, később viszont kiderült, hogy Szlovákiában nincs olyan jogszabály vagy törvényerejű rendelet, mely külföldiek számára tiltaná az idegenvezetést. Az eset diplomáciai síkra terelődött, Magyarország Külügyminisztériuma követelte, hogy a szlovák Külügyminisztérium kérjen bocsánatot az eset miatt.

Május 21., Komárom – Megtartotta VIII. országos közgyűlését a Szlovákiai Magyar Pedagógusok szövetsége, amelyen a küldöttek újra a szövetség elnökévé választották Pék Lászlót.

Május 21., Nemesradnót – Radnóti Miklós költő őseinek szülőfalujában leleplezték a költő első szlovákiai köztéri szobrát.

Május 28., Komárom – A szlovákiai magyar közösségért kifejtett több évtizedes népművészeti, tudományos és alkotó munkájáért a 2006. év Pro Probitate – Helytállásért díját Takács Andrásnak ítéltek oda.

Május 28., Pozsony – Eduard Kukan szlovák külügyminiszter elnézést kért Somogyi Ferenc magyar külügyminisztertől a magyar állampolgárok idegenvezetési próbálkozását megakadályozó pozsonyi rendőrségi fellépés miatt.

Május 30., Pozsony – Életének 76. évében elhunyt Török Elemér szlovákiai magyar költő, publicista.

Május 30–június 3., Dunaszerdahely – 31. alkalommal rendezték meg a szlovákiai magyar gyermekszínház legnagyobb fesztiválját, a Duna Menti Tavaszt.

Június 8., Pozsony – Berényi József szlovák külügyi államtitkár tárcaértékelő beszédében kifejtette, hogy az elmúlt nyolc évben javult Szlovákia és Magyarország viszonya.

Június 8., Pozsony – Csáky Pál miniszterelnök-helyettes a Szlovák Köztársaság Ezüst-plakettjét adományozta Gágyor Péternek, a Szevasz – Szerdahelyi Városi Színház rendezőjének.

Június 17., Pozsony – A parlamenti választásokat a baloldali populista Smer politikai párt nyerte Robert Fico vezetésével. A Smer a szavazatok 29,14%-át szerezte meg, ami 50 mandátumot jelent a 150 tagú parlamentben. A gazdasági reformokat végrehajtó Dzurinda-kormánykoalíció pártjai nyolc évnyi kormányzás után kisebbségbe kerültek a parlamentben. Az MKP a szavazatok 11,68%-át szerezte meg, ami 20 képviselői man-

dátumot biztosított a szlovákiai magyarságnak. Az MKP színeiben képviselői mandátumot szerzett: Bugár Béla, Csáky Pál, Bárdos Gyula, Duray Miklós, Szigeti László, Farkas Iván, Gyurovsky László, Köteles László, Sárközy Klára, Simon Zsolt, A. Nagy László, Berényi József, Miklós László, Gál Gábor, Biró Ágnes, Pásztor István, Szögedi Anna, Bastrnák Tibor, Andruskó Imre, Szigeti János.

Június 19., Pozsony – Ivan Gašparovič államfő Robert Ficót, a parlamenti választáson nyert Smer elnökét bízta meg kormányalakítással.

Június 19., Komárom – 43. alkalommal rendezték meg a szlovákiai magyar amatőr diák- és felnőtt színjátszók országos fesztiválját a Jókai Napok részeként.

Június 21–25., Dunaszerdahely – Nagy érdeklődés közepette rendezte meg a Tündérkert Művészeti Fesztivált a Városunkért Polgári Társulás, a NACONXYPAN Polgári Társulás, a Városi Művelődési Központ és a Csallóközi Múzeum.

Június 9–13., Pozsony, Homonna – Az előző évfolyamoktól eltérően két helyszínen rendezték meg a 3. Nemzetiségi Fesztivált, amelynek célkitűzése hagyományosan az volt, hogy ráirányítsa a többségi nemzet figyelmét az országban élő kisebbségekre, s elősegítse azok egymás kölcsönös megismerését. A rendezvény azonban Pozsonyban botrányba fulladt a rossz szervezés miatt: a nemzetiségi kultúrákat felvonultató rendezvény helyszínül ugyanis egy sörfesztivált választottak, ahol az alkohol hatása alatt álló közönség egy része több előadót kifütyült.

Június 23–25., Zselíz – Több mint egy évtizedes szünetet követően a Szlovákiai Magyar Társadalmi és Közművelődési Szövetség – Csemadok ismét megrendezte a 40. Országos Népművészeti Fesztivált.

Június 27., Pozsony – Ünneppélyes keretek közt átadták a Posonium Irodalmi és Művészeti Díjakat. A 2006-os esztendő díjazottjai N. Tóth Anikó, Szőke József, Szerberényi Zoltán, Kubička Kucsera Klára, Szunyog Zuzsa, Lacza Tihamér és Csáky Károly lettek.

Június 27., Csata – 84. életévében elhunyt Lovicsek Béla, a szlovákiai magyar irodalom egyik kiemelkedő alkotója, próza- és színműíró, közíró, újságíró.

Június 28., Pozsony – A kormányalakítással megbízott Robert Fico bejelentette, hogy a Vladimír Mečiar által vezetett HZDS-szel és a Ján Slota által vezetett SNS-szel közösen alakít kormányt. A kormánykoalíció összetételét a demokratikus értékrendet képviselő hazai és külföldi politikai szakértők, szervezetek és intézmények megdöbbenéssel fogadták. Bugár Béla MKP-elnök a szlovákiai magyarok számára lehetséges legrosszabb kormányalternatívának minősítette a SNS kormánypárttá válását.

Június 29., Pozsony – Az új szlovák kormányban a nacionalista SNS kapta meg az oktatási, régiófejlesztési és a környezetvédelmi tárcákat.

Június 30., Brüsszel (Belgium) – Hans-Gert Poettering, az Európai Néppárt frakcióvezetője mélységes aggodalmát fejezte ki amiatt, hogy a baloldali értékeket hirdető Smer meghívta a kormányba a fajgyűlöletet szító, főleg a romákat és a magyarokat támadó, szélsőséges jobboldali SNS-t.

Július 2., Pozsony – Robert Fico Smer-elnök, Ján Slota SNS-elnök és Vladimír Mečiar HZDS-elnök aláírták a három új kormánypárt közti együttműködés részleteit rögzítő koalíciós szerződést.

Július 5., Pozsony – Megtartotta alakuló ülését az új szlovák parlament. A képviselők letették a hivatali esküt, és megválasztották a parlamenti tisztségviselőket. Az MKP frakcióvezetői tisztségét a parlamentben továbbra is Bárdos Gyula látja el. Az MKP két bizottsági elnöki tisztséget foglalhatott el: a Kisebbségi és Emberjogi Bizottság elnöke A. Nagy László, míg az Összeférhetetlenségi Bizottság elnöke Gál Gábor lett.

Július 5., Pozsony – Ivan Gašparovič államfő kinevezte az új kormány tagjait Robert Fico vezetésével. A kisebbségekért felelős miniszterelnök-helyettes a kommunista múltú és gyakran magyarellenes kijelentéseket megfogalmazó Dušan Čaplovič lett.

Július 5., Brüsszel (Belgium) – Az Európai Szocialisták Pártja felfüggesztette a Smer tagságát az Európa Parlament szociáldemokrata frakciójában, válaszlépésként a nacionalista SNS kormányba történő meghívásáért.

Július 8., Pozsony – A szlovák–magyar államhatáron 45 határátkelő pont nyílt meg turisztikai látványosságok, emlékhelyek és vallási kegyhelyek közelében. Az átkelőket kizárólag turisztikai céllal, gyalogosan, kerékpárral, illetve csónakkal lehet használni.

Július 8., Pozsony – Az MKP Országos Tanácsa cselekvési tervet fogadott el, mely szerint a Fico-kormány valamennyi kisebbségellenes intézkedésére az MKP ellenlépéseket kíván tenni, és a sérelmet szenvedetteknek kész jogi segítséget is nyújtani.

Július 11., Budapest (Magyarország) – Ján Kubiš szlovák külügyminiszter első külföldi útja Budapestre vezetett, ahol találkozott Göncz Kinga magyar külügyminiszterrel. Ján Kubiš a találkozón hangsúlyozta, hogy a magyar fél aggodalmai alaptalanok, az új szlovák kormány az európai értékek szellemében kívánja kezelni az emberi jogi és kisebbségi kérdéseket.

Július 12., Budapest (Magyarország) – Gyurcsány Ferenc megbeszélést folytatott Bugár Bélával, az MKP elnökével, Csáky Pállal, az MKP alelnökével és Bárdos Gyula MKP-frakcióvezetővel. A találkozón arról volt szó, hogy a határon túli magyarság szempontjából létkérdésnek tekinthető ügyekben hosszú távú megállapodásokat kell kötnie a magyar kormánynak a határon túli intézményekkel és szervezetekkel.

Július 24., Pozsony, Budapest (Magyarország) – Nagy megdöbbenést váltottak ki a magyar kisebbség körében, illetve Magyarországon Ján Slota azon kijelentései a Lidové noviny című cseh lapban, amelyek szerint a szlovákokat saját országukban elnyomja a magyar kisebbség, s az ő legfőbb célja az MKP betiltása. A magyar diplo-

mácia felháborodásának adott hangot, s megüzente Pozsonynak, hogy várják a szlovák kormány hivatalos reakcióját. Robert Fico kormányfő azonban nem volt hajlandó kommentálni a koalíciós partner véleményét, s nem is határolódott el Ján Slota magyarellenes kijelentéseitől.

Július 25., Budapest (Magyarország) – Göncz Kinga magyar külügyminiszter levelet intézett Ján Kubiš szlovák külügyminiszterhez, amelyben kéri közbenjárását, hogy a szlovák kormány tegyen lépéseket a magyar–szlovák békés együttélésre nézve aggasztó megnyilatkozások elkerülése érdekében.

Július 21–30., Rozsnyó – 6. alkalommal rendezték meg a Gömör-Tornai Fesztivált, melynek rendezvényei a régió 12 településén zajlottak a határ két oldalán.

Július 22–23., Alsóbodok – 5. alkalommal rendezték meg a Zoboralji Rockfesztivált, amely az egyik legrangosabb szlovákiai magyar könnyűzenei fesztivállá nőtte ki magát.

Július 28., Pozsony – Ján Kubiš szlovák külügyminiszter válaszolt Göncz Kinga magyar külügyminiszter július 25-én kelt levelére, amelyben a magyar fél kérte a szlovák kormányt, hogy az határolódjon el Ján Slota szlovákiai magyarokra és az MKP-ra tett sértő kijelentéseitől. Ján Kubiš válaszában egyértelműen nem határolódott el a nacionalista Ján Slota nyilatkozatától, a válaszlevelében több volt az általánosság, mint a határozott állásfoglalás.

Július 31., Pozsony – Az SNS feljelentést tett Duray Miklós ellen, mivel az MKP-politikus fasisztának minősítette az SNS-t egy budapesti rádióban. Dušan Čaplovič kisebbségéért felelős miniszterelnök-helyettes nyilatkozatban szintén elítélte Duray Miklós kijelentését, mivel az ártott Szlovákia külföldi megítélésének.

Július 31., Pozsony – Robert Kaliňák szlovák belügyminiszter a Sme napilapnak adott nyilatkozatában védelmébe vette Ján Slotát. Robert Kaliňák szerint Ján Slota nem szélsőséges, kijelentései nincsenek ellentétben a büntető törvénykönyvvel.

Augusztus 3., Pozsony – A parlament bizalmat szavazott Robert Fico miniszterelnöknek és kormánynak.

Augusztus 4., Dunaszerdahely – A Romológiai Kutatóintézet szervezésében a roma holokausztra emlékeztek meg nemzetközi konferenciával, emlékműállítással és fotókiállítással. A holokauszt-emlékművet, mely a roma holokausztnak emléket állító első szlovákiai köztéri szoboralkotás, Robert Fico kormányfő avatta fel.

Augusztus 8., Budapest (Magyarország), Pozsony – A Szlovákia és Magyarország közti diplomáciai feszültséget tovább növelte egy interneten közzétett videofelvétel, amelyen szlovák nacionalista fiatalok magyar zászlót égetnek.

Augusztus 9., Budapest (Magyarország) – A szlovák–magyar kapcsolatok romlásának tulajdoníthatóan a budapesti szlovák nagykövetség előtti járdára felfestették a „Nem felejtünk!” feliratot. A magyar kormány elítélte a szélsőséges eseményt.

Augusztus 11., Pozsony – Bíró Ágnes korábbi kulturális államtitkár nyilatkozatban ítélte el az új szlovák kormányprogram kisebbségi kultúrákat érintő részét, mivel az általánosságokat tartalmaz, s nem garantálja az előző években kialakult kisebbségi status quo megőrzését. A kormányprogram legbotrányosabb részének azt tartja, hogy az a nemzetiségi kultúrát helyi kultúrának degradálta.

Augusztus 11–13., Szalóc, Gombaszög – Felújított technikai környezetben rendezték meg a Szlovákiai Magyarok Országos Kulturális Ünnepe nye művészeti fesztivált, a rendezvényt azonban nagyon gyér érdeklődés kísérte.

Augusztus 14., Pozsony – Büntetőfeljelentést tett Ján Slota ellen az MKP a nacionalista pártelnök nemzetgyalázó kijelentései miatt.

Augusztus 16., Pozsony – A szlovákiai magyar falvak körében felháborodást váltott ki azon kormányhatározat, amely szerint a 277 m tengerszint feletti magasságban található falvak 2007-től kezdődően lényegesen nagyobb támogatásban fognak részesülni, mint a 277 m tengerszint magasság alatt található falvak. A Fico-kormány ezen döntése egyértelműen a többségében szlovák lakosság által lakott északi régiókat részesíti előnyben az etnikailag vegyes dél-szlovákiai régiókkal szemben.

Augusztus 18., Pozsony – Robert Fico kormányfő részt vett a magyar nagykövetség augusztus 20-i nemzeti ünnep alkalmából rendezett fogadásán. Dušan Čaplovič miniszterelnök-helyettes a magyar államünnep alkalmából levelet írt a magyar nagykövetnek, amelyben augusztus 20-át az egész közép-európai multikulturális régió ünnepének nevezte.

Augusztus 18., Budapest (Magyarország) – A magyar–magyar kapcsolatok megújítási koncepciójának tervezetét ismertette a magyar kormány a határon túli magyar szervezetek vezetőivel. A tervezet abból indul ki, hogy az uniós csatlakozás és az egyes határon túli magyar közösségek helyzetének eltérése miatt koncepcióváltásra van szükség. A tervezet tartalmazza, hogy a határon túli magyar kisebbséget érintő kérdések rendezésére több fórumú egyeztetési rendszer lép érvénybe, az alapvető kérdésekben pedig egy Magyar–Magyar Kormányzati Konzultáció elnevezésű találkozóon a miniszterelnök évente legalább kétszer tárgyal majd a határon túli vezetőkkel. A koncepció tárgyalja azt is, hogy a jövőben a Szülőföld Alap magában foglalja az eddigi közalapítványokat, kivéve a Segítő Jobb Alapítványt.

Augusztus 20., Budapest (Magyarország) – Bugár Béla MKP-elnök megbeszélést folytatott az Országgyűlés, az Európai Parlament, az Európa Tanács, az EBESZ és a NATO parlamenti közgyűlésében részt vevő magyar képviselőkkel.

Augusztus 21., Pozsony – Bugár Béla, az MKP elnöke felhívást intézett az európai szervezetek felé, melyben kéri azokat, hogy végre határozottan foglaljanak állást a szlovákiai kisebbségellenes kijelentések ügyében.

Augusztus 23., Pozsony – Ismeretlen vandálok ismételten megrongálták Petőfi Sándor pozsonyi szobrát a Medikus kertben, ez alkalommal a költő kardját törték le.

Augusztus 25., Nyitra – Két ismeretlen férfi a Nyitra folyó partján megtámadott reggel fél nyolckor egy harmadéves magyar egyetemistát, Malina Hedviget, miközben az magyarul beszélt. Másfél órával később az MKP – akkor a párt még nem tudott a nyitrai brutális incidensről, amelyhez foghatóra korábban még nem volt példa – nyilatkozatban szólította fel a szlovákiai politikusokat a gyűlöletkeltés megakadályozására.

Augusztus 25., Pozsony – Bugár Béla MKP-elnök találkozott Dušan Čaplovič miniszterelnök-helyetttel, tájékoztatta őt az elmúlt időszak magyarelles eseményeiről és az MKP által kezdeményezett ötpárti nyilatkozat elfogadásáról, mely a nacionalista és szélsőséges megnyilvánulásokat ítélné el.

Augusztus 25., Pozsony – Marek Madžarič kulturális miniszter leváltotta Dohányos Róbertet, a kulturális minisztérium kisebbségi kultúrákért felelős főosztályvezetőjét.

Augusztus 26. Diószeg – Újabb magyarelles esemény történt – fiatalok egy csoportja rátámadt egy fiatalemberre, mikor az magyarul beszélt a barátnőjével. A 19 éves fiú sérülései miatt kórházi kezelésre szorult.

Augusztus 28., Budapest (Magyarország) – Gyurcsány Ferenc magyar kormányfő a Külügyminisztériumba kérte Szlovákia budapesti ügyvivőjét, és hivatalos szóbeli jegyzéket adott át neki, melyben arra szólítja fel a szlovák miniszterelnököt, hogy nyíltan ítélje el az augusztus 25-én történt nyitrai magyarverést, illetve hogy a tetteseket a szlovák igazságszolgáltatás mielőbb találja meg, és a törvényeknek megfelelően büntesse meg őket.

Augusztus 30., Pozsony – Az MKP megkezdte az egyeztetést a parlamenti pártokkal a nacionalista és szélsőséges megnyilvánulásokat elítélő nyilatkozattervezetről, amelynek véglegesített formáját a szlovák törvényhozás szeptember folyamán elfogadhatná.

Augusztus 30., Nyitra – A helyi Városfejlesztési Központ civil szervezet felvonulást szervezett tiltakozásul a magyar diáklányt augusztus 25-én ért támadás ellen. A felvonulást azonban a közvélemény közönnyel fogadta, a megmozdulásra csak mintegy 50 fő gyűlt össze.

Augusztus 30., Budapest (Magyarország) – Poul Nyrup Rasmussen, az Európai Szocialisták Pártjának elnöke támogatásáról biztosította Gyurcsány Ferenc magyar miniszterelnököt a szlovákiai magyarelles incidensek és támadások elítélésében, valamint támogatta a magyar kormányfő Robert Fico szlovák miniszterelnökhöz intézett felszólításait, amelyekben Gyurcsány hasonló elítélő állásfoglalásra hívta fel szlovák kollégáját. Poul Nyrup Rasmussen egyetért azzal a véleménnyel, hogy a fokozódó szélsőséges a nacionalista SNS kormányban való részvételével magyarázható.

Augusztus 30., Pozsony – A Matica slovenská szervezet nyilatkozatot fogadott el, amelyben hangsúlyozza, hogy nyugtalanul szemléli az egyre növekvő etnikai feszültséget a szlovákok és a magyarok között. A nyilatkozatban állást foglalnak a szlovákok és a magyarok békés együttélése mellett, a médiától és a politikusoktól pedig felelősségteljes hozzáállást várnak el.

Augusztus 31., Pozsony – Az MKP által kidolgozott a nacionalizmus és a szélsőséges megnyilvánulások elutasításáról szóló szövegtervezetet a többi parlamenti párt elutasította. Az MKP számára a legnagyobb csalódást az SDKÚ okozta: a magyar párt egykori partnere nyíltan ellenezte, sőt kimondottan államellenesnek és Szlovákiára nézve rendkívül károsnak nevezte a kezdeményezést.

Augusztus 31., Pozsony – Ján Kuderjavý, az európai ügyekért felelős főosztályvezető bekérette Győrffy Csaba magyar nagykövetet a szlovák Külügyminisztériumba a két országban tapasztalt szélsőséges megnyilvánulások miatt, s szóbeli jegyzékben figyelemztette Győrffy Csabát a magyarországi szlovákellenes eseményekre.

Augusztus 31., Pozsony – Poul Nyrup Rasmussen, az Európai Szocialisták Pártjának elnöke bírálata miatt nemzetközi összeesküvés szervezésével vádolta meg az MKP-t Ján Kubiš szlovák külügyminiszter. Bugár Béla az MKP nevében visszautasította Kubiš vádját, s kijelentette, hogy Kubiš retorikája az 1998 előtti időszakra hasonlít, amikor Vladimír Mečiar vádolta ilyesmivel az MKP-t.

Szeptember 1., Párizs (Franciaország) – René van der Linden, az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésének elnöke elítélte az idegengyűlölet szlovákiai megnyilvánulásait. Van der Linden felszólította Szlovákiát, hogy az ET tagállamként ítélje el a gyűlöletbeszéd minden megnyilvánulását a nemzeti kisebbségek jogainak védelmével kapcsolatos kötelezettségeinek megfelelően.

Szeptember 3., Nagykapos – Az Ung-vidék központjában megtartották a szlovákiai magyar iskolák országos tanévnnyitó ünnepségét, melyet a Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetsége szervezett. A rendezvény vendégei közt volt Bugár Béla, az MKP elnöke, Riskó Nagy László, Magyarország pozsonyi nagykövetségének konzulja és Szigeti László volt oktatási miniszter. Az országos tanévnnyitó résztvevői felhívást intéztek minden magyar szülőhöz, pedagógushoz és diákhoz, továbbá állásfoglalásban ítélték el az elmúlt napokban történt nacionalista megnyilvánulásokat.

Szeptember 3., Budapest – A budapesti szlovák nagykövetség előtt tüntetett a szélsőséges Hatvannégy Vármegye Ifjúsági Mozgalom mintegy 250 szimpatizánsa. A rendezvény végén a tüntetők felgyújtották Ján Slotának, az SNS elnökének és annak a két férfinak a fényképét, akik feltehetően azonosak az augusztus 25-én Nyitrán megvert magyar lány támadóival.

Szeptember 6., Pozsony – A szlovák parlament nyilatkozatot fogadott el, amelyben elítéli a nacionalizmust és a szélsőséges megnyilvánulásokat. A dokumentum nemcsak a nyitrai incidens, hanem a szeptember 9-i holokauszt-emléknap kapcsán is gesztusértékű. Egyedül az SDKÚ-frakció és Daniel Lipšic KDH-képviselő nem támogatta, Ján Slota nem vett részt a szavazáson.

Szeptember 7., Brüsszel (Belgium) – A magyarellenességek vizsgálását, felelőseik megbüntetését ígérte az EU és a NATO központi szerveinél tett látogatásán Robert Fico miniszterelnök, de kizárta, hogy az esetek kapcsolatban lennének a szélsőséges SNS kormánytagságával.

Szeptember 8., Pozsony – A Szlovákiai Magyar Társadalmi és Közművelődési Szövetség – Csemadok és az MKP a távolmaradás mellett döntött a Magyarok Világszövetsége által szeptember 15-ére összehívott magyar–magyar csúcstalálkozóval kapcsolatosan. Mindkét intézmény úgy véli, alapvetően nem ilyen és hasonló rendezvényeken kell megvitatni a szlovákiai magyarok ügyét.

Szeptember 8., Budapest (Magyarország) – ÜLÉSEZETT a Kárpát-medencei országok magyar képviselőinek és az Európai Parlamentben mandátummal rendelkező magyaroknak az egyeztető fórumaként működő Kárpát-medencei Magyar Képviselők Fóruma (KMKF). A KMKF nyilatkozatot adott ki, amelyben aggódalmát fejezi ki, hogy az új szlovák kormány megalakulása óta tettelegesséig fajult Szlovákiában a magyarellenesség.

Szeptember 12., Pozsony – Dušan Čaplovič miniszterelnök-helyettes történelemhamisításnak minősítette a komáromi Magyar Kultúra és Duna Mente Múzeuma deportálásokról szóló kiállítását, melyet szeptember 12-én nyitottak meg Brüsszelben. A kormány kisebbségéért felelős alelnöke szerint a Soha többé címmel megrendezett kiállítás elhallgatja, hogy Szlovákia és Magyarország között lakosságcsere ment végbe, így szerinte a magyarokat nem a kollektív bűnösség alapján deportálták.

Szeptember 12., Pozsony – Váratlan fordulat állt be a Nyitrán megvert Malina Hedvig ügyében. A nyomozók szerint az incidens meg sem történt, Malina Hedvig megrendezte a személye elleni támadást, ezért a rendőrség beszüntette a nyomozást. A lány és jogi képviselője, Gál Gábor MKP-s képviselő cáfolta a rendőrség megállapításait.

Szeptember 21–24., Dunaszerdahely – Tibor Mikuš, a Nagyszombati Megyei Önkormányzat elnöke jelenlétében került megnyitásra az Agrofest, amely Dél-Szlovákia egyik legnagyobb mezőgazdasági nagyvására, valamint a hagyományos Csallóközi Vásár.

Szeptember 22., Pozsony – Összeült a szlovák–magyar kisebbségi vegyes bizottság. A testület a szlovákiai magyar és a magyarországi szlovák kisebbség oktatásügyével, kultúrájával és identitásának megőrzésével kapcsolatos célkitűzésekről tárgyalt. A felek ajánlást fogalmaztak meg a közös szlovák–magyar gimnáziumi kiegészítő történelemtankönyvvvel kapcsolatos projekt folytatása végett, valamint azzal kapcsolatosan, hogy kiemelten támogatni kell a nemzetiségileg vegyesen lakott területeken található kisiskolák további fennmaradását célzó törekvéseket.

Október 4., Pozsony – A Fórum Kisebbségkutató Intézet és a Szlovák Tudományos Akadémia Történelemtudományi Intézetének közös szervezésében került megrendezésre Az 1956-os magyar forradalom és Szlovákia c. tudományos konferencia. A magyar forradalom kerek, ötvenedik évfordulója alkalmából szervezett konferencia célja az volt, hogy összegző képet adjon mindazokról a kutatási eredményekről, amelyek az 56-os események szlovákiai recepcióját illetően az utóbbi időben születtek, illetve megpróbáljon alapvető ismereteket nyújtani erről a kevésbé ismert témáról. A konferenciát Győrffy Csaba, a Magyar Köztársaság nagykövete nyitotta meg, s levélben üdvözölte a tanácskozást a szlovák kormány alelnöke, Dušan Čaplovič is.

Október 7., Somorja – Hetedik alkalommal tartották meg a Somorjai disputa című irodalomtudományi szimpóziumot a Fórum Kisebbségkutató Intézet székházában. A Szlovákiai Magyar Írók Társaságának főszervezésében megrendezett konferencia ez alkalommal a szlovákiai magyar irodalommal foglalkozott. A tanácskozáson az előadók az 1989 utáni szlovákiai magyar irodalomról adtak helyzetjelentést és folytattak párbeszédet a hozzászólókkal.

Október 10., Visegrád (Magyarország) – A visegrádi együttműködésben részt vevő négy ország miniszterelnökeinek (Gyurcsány Ferenc magyar, Mirek Topolánek cseh, Jaroslav Kaczyński lengyel és Robert Fico szlovák miniszterelnök) találkozásiára került sor a csoport megalakulásának 15. évfordulójának alkalmából. Az eseményen Szlovákia átvette Magyarországtól a V4 soros elnöki posztját. A találkozón a várakozások ellenére elmaradt a négy szemközti megbeszélés Gyurcsány Ferenc magyar és Robert Fico szlovák miniszterelnök közt, mivel azt Gyurcsány Ferenc az utolsó pillanatban lemondta Robert Fico kormányfőnek a közelmúltban bekövetkezett szlovákiai magyarellen es incidensekkel kapcsolatosan tanúsított magatartása miatt.

Október 10., Pozsony – A Ján Slota által vezetett SNS két nappal az Európai Szocialisták Pártja elnökségi ülése előtt nyilatkozatot adott ki arról, hogy nem szélsőséges nacionalista és a Szlovákiában élő kisebbségek képviselőit a többségi lakossággal egyenrangú polgárnak tartja.

Október 12–15., Párkány – A nagy érdeklődés közepette rendezték meg a hagyományos Simon-Júda Vásárt.

Október 13–14., Dunaszerdahely – 4. alkalommal rendezték meg a Nemzetközi Vámbéry Konferenciát, amely a Kelet-kutatók egyik legrangosabb nemzetközi szakmai találkozója Közép-Európában.

Október 12., Brüsszel (Belgium) – 9 hónapra felfüggesztették a Smer tagságát az Európai Szocialisták Pártjában, mivel az koalícióra lépett a szélsőjobb SNS párttal.

Október 19., Nyitra – A nyitrai járási ügyész elutasította Malina Hedvig panaszát a rendőrségi vizsgálat beszüntetése ellen. A döntés ellen fellebbezésnek helye nincs, így hát a zavaros ügy részleteit és hátterét már nem ismeri meg a nyilvánosság, mert a nyomozás nem folytatódik.

Október 29., Kassa – A Rákóczi-emlékév keretén belül a fejedelem újratemetésének 100. évfordulójára emlékeztek meg. Az ünnepségen részt vett Sólyom László magyar köztársasági elnök is.

Október 28., Pozsony – A szlovák kulturális minisztérium a 2007-es évre csupán 80 millió koronát irányzott elő a kisebbségi kultúrák támogatására. Ez a döntés felháborodást váltott ki a kisebbségek körében, mivel ezen célösszeg a 2006-os évi támogatásnak csak a felét teszi ki.

Október 30., Dunaszerdahely – Az 1956-os magyar szabadságharc áldozatainak emlékére felavatták az első szlovákiai köztéri emlékművet, mely A Diktatúrák áldozatai-

nak emlékműve megnevezést viseli. Az ünnepi szónoklatot Wittner Mária, a magyar Országgyűlés képviselője, az 1956-os szabadságharc egyik hőse mondta.

November 3., Budapest (Magyarország) – Az 1956-os magyar szabadságharc 50. évfordulója alkalmából a Fórum Kisebbségkutató Intézet Teleki Pál-éremérmet kapott a magyarság szolgálatában, illetve a tudós-államférfi nemzetépítő örökségének ápolásában végzett kiemelkedő tevékenységéért.

November 5., Rimaszombat – Ismeretlen elkövetők egy hónap leforgása alatt másodszor gyalázták meg Petőfi Sándor rimaszombati mellsobrát, amely a Múzsák Házán található. A Múzsák Házát fenntartó Rimaszombat és Vidéke Polgári Társulás elnöke, B. Kovács István kijelentette, hogy az ismétlődő szoborgyalázással az elkövetők szándékosan meg akarják rontani a magyarok és a szlovákok viszonyát Rimaszombatban.

November 8., Kassa – A 18–20. századi magyar és szlovák történelemben megjelenő regionális és nemzeti identitással foglalkozó nemzetközi tanácskozás zajlott a városban, melynek részeként ülésezett a szlovák–magyar történész vegyes bizottság is.

November 16., Besztercebánya – A besztercebányai Bél Mátyás Egyetemen egy-egy előadást tartott a magyar és a szlovák köztársasági elnök, amelyet vitafórum követett. Másnap, 17-én Sólyom László és Ivan Gašparovič a piliscsabai egyetem vendégei voltak, s hasonlóan előadásokat tartottak a történelmi múlttal, a jelenlegi helyzettel, valamint a szlovák–magyar megbékéléssel és együttműködéssel kapcsolatosan. A két államfő hangsúlyozta, hogy a magyar–szlovák viszonyoknak nincs szüksége kiegyezésre, hanem megértésre.

November 16–18., Szepsi, Buzita – 8. alkalommal rendezték meg az Egressy Béni Országos Színjátszó Fesztivált, mely a falusi színjátszó csoportok országos fesztiválja.

November 17., Pozsony – A Kalligram Alapítvány és a Friedrich Ebert Alapítvány közös szervezésében nemzetközi szimpóziumot tartottak a nacionalizmus háttéréről és a szlovák–magyar kapcsolatok alakulásáról.

November 21., Somorja – A Magyar Tudomány Ünnepe alkalmából a Fórum Kisebbségkutató Intézet székházában nemzetközi konferenciát rendeztek A kisebbségkutatás Szlovákiában és Magyarországon címmel.

November 23., Pozsony – Értelmetlen és durva erőfitogtatásnak nevezte Csáky Pál, a parlamenti külügyi bizottság tagja azt a módot, ahogyan Ján Kubiš külügyminiszter leváltott négy nagykövetet, köztük két MKP-jelöltet (Bauer Győző törökországi, Mészáros Alajos svédországi nagykövetet).

November 29–30., Nyitra – A nyitrai Konstantin Egyetem Közép-európai Tanulmányok Kara, valamint a kar Magyar Nyelv és Irodalom Tanszéke konferenciát rendezett A Felvidék szerepe a magyar tudományosságban II. címmel.

November 30., Nyitra – A Nyitrai Járási Rendőr-főkapitányság Malina Hedvig ellen hamis tanúzás és hamis eskü miatt bűnvádi eljárást indított.

December 2., Pozsony – Helyhatósági választásokat tartottak Szlovákiában, amely a függetlenek sikerét hozta: a 2903 megválasztott polgármester közül 895 nem pártszínekben indult. Bugár Béla, az MKP elnöke kedvezően értékelte az MKP-jelöltek szereplését.

December 7–8. Somorja – A Fórum Kisebbségkutató Intézet megalakulásának 10. évfordulója alkalmából kétnapos nemzetközi konferenciát rendeztek. Az első nap a szlovákiai magyar és szlovák civil szervezetek közötti együttműködésről esett szó a Lehetőségek és kilátások – a civil társadalom Szlovákiában címmel megtartott fórumon. A konferencia második napja a Szlovák–magyar kapcsolatok: hogyan tovább? című nemzetközi tudományos konferencia jegyében telt. A kétnapos tanácskozás ünnepi üléssel zárult, amelyen részt vett többek közt Dušan Kováč akadémikus, a Szlovák Tudományos Akadémia alelnöke, valamint Kroó Norbert akadémikus, a Magyar Tudományos Akadémia alelnöke.

December 12., Pozsony – A parlament elfogadta a Fico-kormány első költségvetését, melyet Bugár Béla MKP-elnök úgy jellemezte, hogy célja a déli régiók kiéheztetése, mivel nem tervezi a déli gyorsforgalmi út megépítését, kevesebb ad a kisebbségi kultúrákra (a szlovákiai nemzetiségi kisebbségek a kultúrájuk támogatására összesen 80 milliót kapnak, mely 50%-os csökkenés a 2006-os támogatási kerettel szemben), és az agrárdotációs rendszer is úgy módosítja, hogy Dél-Szlovákiába kevesebb pénz jusson.

December 12., Pozsony – Lech Kaczyński lengyel köztársasági elnök a Lengyel Köztársaság Lovagi Keresztjével tüntette ki az idén tizenöt éves Kalligram Könyvkiadó igazgatóját, Szigeti Lászlót, aki Lengyelország pozsonyi nagykövetségén vehette át a magas rangú lengyel állami kitüntetést.

December 13., Budapest – Gyurcsány Ferenc magyar miniszterelnök találkozott a határon túli magyar politikai vezetőkkel. A parlamentben zárt ajtók mögött tartott találkozón Bugár Béla MKP-elnökön kívül részt vett Markó Béla, az RMDSZ elnöke, Kovács Miklós, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség és Gajdos István, az Ukrajnai Magyar Demokrata Szövetség vezetője, valamint Kasza József, a Vajdasági Magyar Szövetség elnöke. Bugár Béla a találkozót nagyon pozitívan értékelte.

December 15., Királyhelmec – Ünnepélyesen megnyitották a gróf Mailáth József által építtetett Tiszaszabályozó Vállalat egykori székházában kialakított Bodroghközi és Ungvidéki Múzeumot.

December 15–16., Pozsony – Az Ifjú Szívek Magyar Táncegyüttes szervezésében rendezték meg a Néptáncantológia 2006-ot, a Szlovákiai Magyar Felnőtt Néptáncegyüttesek Országos Seregszemléjét.

December 18., Nyitra – A rendőrségi vizsgálat során az őt ért sérelmek miatt az alkotmánybírósághoz fordult Malina Hedvig. A diáklány azt sérelmezte, hogy a rendőrségi kihallgatások során semmibe vették a méltányos eljáráshoz való jogát, megalázták őt emberi méltóságában és a nemzetközi emberjogi egyezmények, valamint a szlovák al-

kotmányban foglaltak ellenére nem tették számára lehetővé, hogy ügyvédet hívjon. A lány jogi új képviselője (Roman Kvasnica) által kidolgozott beadvány azt is tartalmazza, hogy a Nyitrai Járási Ügyészség megtagadta Malina Hedvigtől azt a lehetőséget, hogy ügyében minden részletre kiterjedő vizsgálatot folytasson a rendőrség.

December 20., Pozsony – Papp Sándort, a Pátria Rádió volt főszerkesztőjét választották az Ifjú Szívek Magyar Táncegyüttes új igazgatójává. A táncegyüttes tagjai és számos szlovákiai magyar néptánc-szakértő tiltakozását fejezte ki a válogatóbizottság döntését illetően, mivel meglátásuk szerint Papp Sándor személye nem jelent hosszú távon biztosítékot a magas színvonalú néptáncművészet fenntartására.

December 20., Pozsony – A szlovák kormány elfogadta azt a jelentést, melyet a kulturális minisztérium és a Szlovák Tudományos Akadémia dolgozott ki, s mely egyrészt szankciókat fogalmaz meg a szlovákiai nyelvtörvény megszegőivel szemben, másrészt pedig tartalmazza, hogy a leendő köztisztviselőket felvételiztessék szlovák nyelvből.

December 26., Iglo – A Kassai Kerületi Önkormányzat iglói ünnepi ülésén Zdenko Trebuľa, a kerületi önkormányzat elnöke kitüntette Kolár Pétert, a kassai Thália Színház igazgatóját.

8.2. A roma kisebbség (*Daniela Hivešová-Šílanová*)

Január 2., Eperjes – Martin Noetzi és Stefan Heinichen, a migránsok segítségével foglalkozó két svájci önkéntes, látogatást tettek a Romano nevo ľil szerkesztőségében abból a célból, hogy információkat gyűjtsenek be a szlovákiai romák életéről, valamint kapcsolatokat szerezzenek a szlovákiai roma civil szervezetek felé. A begyűjtött információkat a Romák helyzete Európában c. konferencián teszik majd közre.

Január 5., Pozsony – A Szlovák Köztársaság Igazságügyi Minisztériuma létrehozta a Jogi Segítségnyújtási Központot, mely ingyenes jogi tanácsadást fog nyújtani a szociálisan hátrányos helyzetben élők számára.

Január 7., Pozsony – A Szlovák Köztársaság Belügyminisztériuma kidolgozta a Az extrémizmus elleni harc stratégiája 2010-ig c. dokumentumot, valamint elkészítette a Rendőrségi szakértők a közösségben végzendő munkára és a romák problémájának kezelésére c. projektet.

Január 13., Rimaszombat – Az Atarax társaság bemutatta a nagyközönségnek négy dokumentumfilmjét, melyek roma képzőművészekről szólnak. A Romák – tekintet kérdése közös cím alatt megrendezésre kerülő eseményen először került bemutatásra az Ember nyoma (Mgr. Alexander Bohó) c. alkotás, míg a többi három film bemutatója már korábban lezajlott: Festő a telepről (Martin Kaleja-Januv, Jernye), Erika (Erika Šajgalová, Poprád) a Teljesült álom (Jozef Cichý, Magyarizsép). A dokumentumfilmek abból a célból készültek, hogy a társadalom számára a szokásostól eltérő képet nyújtson a romákról.

Január 24., Brüsszel (Belgium) – Az Eurostat európai statisztikai hivatal elkészítette a szegénység veszélyének mértékét kifejező táblázatot, melyből kiderül, hogy az Európai Unión belül aránylag Írorszáiban, Görögországban és Szlovákiában él a legtöbb szegénység által veszélyeztetett ember. Iveta Radičová szociális ügyekért felelős miniszter nem értett egyet a jelentéssel.

Január 29, Belgium – Elhunyt Ján Rusenko (*1949. XII. 13.) roma aktivista, a Perumos folkegyüttes alapítója. A nyilvánosság számára azáltal vált ismertté, hogy Emil Ščukkal közösen szólalt fel Prágában a Letná téren a novemberi forradalom első napjaiban, ahol a romák nevében szólt a tömeghez, s kijelentette, hogy a romák a rendszerváltozás oldalán állnak. Belgiumba a kilencvenes években emigrált.

Február 17., Eperjes – František Godla pedagógus és roma aktivista betöltötte 60. életévét.

Február 17., Tapolyhanusfalva – A MA BISTEREN! / NE FELEDD! projekt keretén belül, amelyet az In Minorita Polgári Társulás és a Szlovák Nemzeti Múzeum valósítottak meg, a vasútállomáson emléktáblát lepleztek le, mely a romák üldöztetésére emlékeztet a 2. világháború alatt. A községben a fasiszta Szlovák Állam idején volt egy munkatábor, ahová 1942–1943 közt erőszakkal összegyűjtötték a roma férfiakat, akiket aztán a Eperjes–Őrmező vasútvonal építésén dolgoztattak.

Február 20., Pozsony – Az Új Roma Generáció szervezetbe tömörülő fiatal roma értelmiségiek nyílt levélben fordultak a szlovákiai politikai pártokhoz és a szlovák parlament képviselőihez annak érdekében, hogy a politikai programjaikba építsék be a legszegényebb roma közösségek etnikai diszkriminációjának problémáját, folytassanak nyílt párbeszédet a romák szlovákiai helyzetéről, valamint felajánlották saját tapasztalataikat ezen problémakör megoldására.

Február 21–23., Brüsszel (Belgium) – Roma nőkből álló héttagú csoport – aktivisták és újságírók – Csehországból, Szlovákiából és Lengyelországból látogatást tett az Európai Parlamentben, hogy beszámoljanak ott a roma nők és a roma média helyzetéről a hazájukban. A munkalátogatás keretén belül sor került néhány találkozóra az Európa Bizottság és az Európa Tanács tagjaival is.

Március 7., Kassa – A Kelet-Szlovákiai Vízművek Rt. a magas tartozások miatt leállította a kasssai Luník IX. lakótelepen lakó több mint 7 ezer roma lakos ivóvízellátását.

Március 14., Rimakokova – Megnyitották a „Roma hang megerősítése” első irodáját Szlovákiában, melynek vezetője Vladimír Sendrei lett. A projekt célja regionális irodahálózat létrehozása, mely vezetőképzés megvalósítását biztosítaná lokális szinten. Ezen vezetők a továbbiakban kapcsolatot teremtenének a közösség és az önkormányzat, illetve az állami hivatalok közt. A projekt Marga Werhej holland aktivista segítségével jött létre.

Március 17., Privigye – Ján Šándor (1948) roma írónak megjelent második elbeszélés-kötete Ciglianka címmel. A szerző azon legendáról nevezte el a kötetet, amely a szénbányászatról szól a Felső-Nyitra vidéken.

Március 20., Eperjes – A Demokratikus Szlovákiáért Mozgalom (HZDS) sajtóértekezleten ismertette a választásokon induló képviselői listáját, amelyen több roma is volt, többek közt a fiatalabb Ján Berky-Mrenica hegedűvirtuóz és Adam Cibul'a testépítő.

Március 22, Pozsony – A Milan Šimečka Alapítvány, az Osztrák Kulturális Fórum és az Osztrák Könyvtár szervezésében került sor az Egyetemi Könyvtárban Erika Thurner politikatudományi és modern történettudományi professzor előadására Romák és szintók: tagadott és elfelejtett holokauszt címmel.

Március 24., Feketebalog – 73 éves korában elhunyt Július Bartoš-Šuko legendás roma prímás.

Március 29., Brüsszel (Belgium), Strassburg (Franciaország) – Alvar Gil Robles, az Európa Tanács emberjogi biztosa nyilvánosságra hozta azon jelentést, amely többek közt a szlovákiai romák helyzetét is tárgyalja. A jelentés megállapítja, hogy „a romák helyzetében ugyan tapasztalható javulás valamennyi területen az egyes programoknak és stratégiáknak köszönhetően, azonban a javulás dinamikája nagyon lassú, s nem érinti egyformán valamennyi roma közösséget”. Az anyag továbbá kiemeli, hogy „a lakáskörülmények továbbra is nyugtalanítóak, mivel sok roma olyan telepen lakik, ahol hiányoznak az alapszolgáltatások, mint a víz és villany”. A jelentés végezetül megemlíti a romák oktatási feltételeiben tapasztalható hiányosságokat: „folytatódik a roma gyerekek szegregációja és azok speciális iskolákban való elhelyezése”.

Április 8. – A Romák 1. Világkongresszusának 35. évfordulója, melyre 1971. április 8–12. közt került sor a London melletti Orpingtonban. Ezen esemény emlékére a Nemzetközi Roma Unió 4. kongresszusán Varsóban (1990) a Romák Nemzetközi Napjává nyilvánították április 8-át. Szlovákiában ezen ünnepet 2001-től jegyzik.

Április 8., Zólyom – In Minorita Polgári Társulás és a Szlovák Nemzeti Múzeum képviselői a MA BISTEREN! / NE FELEDD! projekt keretében emlékművet avattak fel a zólyomi zsidó temetőben található tömegsír helyén, ahol a fasiszták a második világháború alatt zsidók és partizánok mellett Kisócsa, Gyetva és Divényoroszi településekről romákat is legyilkoltak.

Április 8., Zólyom – A roma holokauszt áldozatainak emlékművénél Csáky Pál, a szlovák kormány alelnöke bocsánatot kért a kormány nevében azon igazságtalanságok miatt, amelyek a kisebbségeket érték a fasiszta szlovák államban. Ilyen tartalmú bocsánatkérésre a szlovák kormány magas beosztású tagjától, amelyben a romákat is konkrétan említették, először került sor.

Április 8., Nagymagyar – A Romák Nemzetközi Napja: Kethano drom la Romane kultura SR (Közös úton a roma kultúrával SZK) Polgári Társulás szervezésében került megrendezésre a „Roma rózsá” 3. évfolyama, amelynek keretén belül kitüntették

azon roma és nem roma politikai, kulturális és társadalmi szereplőket, akik hozzájárultak a roma kultúra terjesztéséhez. Az Alojz Šarkózy által készített díjat ez alkalommal többek közt a Markíza Televízió, Győrfy Csaba (Magyarország szlovákiai nagykövete), Bíró Ágnes (SZK Kulturális Minisztériumának államtitkára), Denisa Havrlová (a roma RNL újságírója) és Richard Rikkon (zenész) vette át.

Április 21., Garamszentkereszt – Az Amáro dživipen (Mi életünk) Polgári Társulás és a Vágmenti Népművelési Központ közös szervezésében rendezték meg A roma kultúra regionális fesztiválját. A fesztivál keretében a zenei fellépők mellett bemutatásra került a hagyományos roma mesterségek iskolája.

Április 24–28., Nyitra – A nyitrai Konstantin Egyetem Romológiai Tanulmányok Intézete és a Közös Együttélésért Polgári Társulás közös szervezésében 4. alkalommal került megrendezésre a „Roma Kultúra Hete”. A fesztivál keretén belül sor került kép- és fényképkiallításra, a roma kisebbség életét bemutató filmek vetítésére és roma zenekarok bemutatkozására. A rendezvény ideje alatt az egyetemi konyhán roma ételeket szolgáltak fel, míg a város utcáin roma mesterek mutatták be a hagyományos roma mesterségeket.

Április 26., Pozsony – A Perugia Szállóban megnyitották az ország első roma éttermét „Cigány istálló” megnevezés alatt, ahol tipikus roma ételeket szolgálnak fel.

Május 3., Bécs (Ausztria) – Az EU Bécsben székelő Rasszizmust és Idegengyűlöletet Megfigyelő Központja (EUMC) által kiadott jelentés figyelmeztet arra, hogy több államban – köztük Szlovákiában, Magyarországon és Csehországban – a roma gyermekeket helytelenül speciális iskolákban helyezik el, ami sérti az egyenlő bánásmódot az iskolázást illetően, valamint súlyos következményekkel jár a jövőben történő munkavállalási esélyeket illetően. A jelentés megállapítja, hogy a tagállamok kormányzatainak határozottabban kell támogatniuk az egyenlő bánásmódot az oktatásban, illetve fel kell lépniük a szegregáció ellen.

Május 4–5., Bukarest (Románia) – Nemzetközi konferencia zajlott a romák, szintók és a vándornépek ügyeinek kezelését célzó nemzeti politikák megvalósítása és összehangolása témában. A konferencia az állami politikának a nemzeti és lokális szinten történő megvalósításával foglalkozott a lakásfeltételeket, a foglalkoztatási feltételeket és a rendőrséget illetően. Bemutatták a legsikeresebb megvalósított projekteket a Romák és Szintók Helyzetének Javulását Célzó Akcióterv, az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet, az Európa Tanács, az Európai Unió és számos egyéb nemzetközi kezdeményezés ajánlásaira (Roma Populáció Integrációjának Évtizede) való tekintettel.

Május 6., Poltár – A „Roma hang megerősítése” projekt aktivistái jótékonysági koncertet szerveztek a színobányai Bartoš család megsegítésére, akiknek leégett a házuk. Poltárról, Losoncra, Szinobányára léptek fel zenekarok, köztük volt a Gyorgo cimbalomzenekar, a Terne lavutara, a Kokavakere lavutara és Viera Bílá.

Május 11., Pozsony – Ivan Gašparovič szlovák köztársasági elnök fogadta a roma közösségi munkások egy csoportját, akikkel a roma kisebbség egymás közti, valamint a roma és a nem roma lakosság közti együttműködésről beszélt, valamint kitértek a oktatás kiemelt szerepére a foglalkoztatási helyzet javulását illetően.

Május 13., Besztercebánya – A Szlovákiai Romák Kulturális Társulása és a Közép-szlovákiai Népművelési Központ közös szervezésében 5. alkalommal került megrendezésre a Roma Származású Emberek kulturális-társadalmi rendezvény. A rendezvény keretén belül sor került egy, a romák életét bemutató fényképkiallítás megnyitására Mariana Mlynarčíková, Štefan Klačiban, Martin Eckert és Gabriela Ferleťáková szerzőktől. A koncerten felléptek a kassai Művészeti Középiskola diákjai, valamint a Ternečháve, a Kokavakere lavutara és a Kmeťo Band zenekarok.

Május 23., Pozsony – Nemzetközi konferencia zajlott a Strukturális alapok a roma közösségek fejlesztésére címmel.

Május 25., Kassa – A Romathan Színház bemutatta a Milan Godol és Karel Adam által szerzett Butdžantli fajtica (Bolondos család) zenés vígjátékot, melynek rendezője Marián Balog volt.

Május 25., Jakabvágása – A helyi speciális alapiskola 8. alkalommal rendezte meg a Jakubovanský slávik járási énekversenyt a speciális alapiskolák diákjainak számára.

Május 29., Poprád – 4. alkalommal került sor szlovák–cseh találkozóra az Áthatások projekt keretén belül, mely a roma közösségek közösségi munkájával volt kapcsolatos. A találkozót az SZK Kormányhivatala és az Open Society Institute támogatta. A találkozón részt vettek az államigazgatás, a civil szektor, a kutatási szféra és a közösségi centrumok képviselői, valamint közösségi szociális munkások és a nyitrai Romológiai Tanulmányok Intézetének diákjai.

Június 1. – A szlovákiai romák megemlékezést tartottak Ján Berky-Luborecký roma író halálának 2. évfordulója alkalmából (született Zólyomban, 1940. VI. 20., meghalt Nagyborsán, 2004. VI. 1.).

Június 1., Pozsony – Elhunyt Rinaldo Oláh legendás roma hegedűművész (született Nagyszalatnán, 1929. I. 13.). Rinaldo Oláh jelen volt a SĽUK megalakulásánál 1949-ben, ahol koncertmesterként tevékenykedett. 1953-ban a III. Ifjúsági Világfesztivál díjazottja volt Bukarestben. A Szlovák Rádió Népi Zenekarában 5 évig volt karmester és szólista. 2000-ben az SZK Kulturális Minisztériuma életműdíjjal tüntette ki.

Június 1., Pozsony – A PRO DONUM Társulás a filantrópia fejlesztése céljából bemutatta a Vad mákok program eredményeit, mely a tehetséges roma gyermekek felkutatására és azok anyagi támogatására (távolból történő „örökbefogadására”) irányul.

Június 17. – Parlamenti választások zajlottak Szlovákiában. Az SZK Nemzeti Tanácsába roma jelöltek nem kerültek.

Június 20., Pozsony – A MA BISTEREN! / NE FELEDD! projekt keretén belül a Szlovák Nemzeti Múzeumban előadást tartott Ctibor Nečas brünni professzor „A nem elismert roma holokauszt” címmel. A találkozó témája a romák második világháborúban átélt szenvedéseinek bemutatása volt. Az előadást az SZK kormányának roma főbiztosa, K. Orgovánová védnöksége alatt az In Minorita Polgári Társulás és a Szlovák Nemzeti Múzeum szervezte.

Június 21–23., Rókus – A késmárki Deti Kesaj roma együttes szervezésében került megrendezésre az „AKANA ME! / MOST ÉN! telepközi gyermekfesztivál, amely fellépési teret biztosított a zene-, tánc- és énektehetségeknek a Tátraalja, Rókus, Szepesszentgyörgy, Kislomnic, Keresztfalu és Maldur romatelepekről.

Június 22., Rimaszombat – A Romák Integrációjáért Polgári Társulás szervezésében került megrendezésre a város főterén a „Pindžaren amen – Ismerjetek meg” fesztivál, melyen a város és régió alapiskoláinak és speciális alapiskoláinak tehetséges diákjai léptek fel.

Június 23., Varannó – A Futballal a Rasszizmus Ellen labdarúgó kupa országos döntőjére került sor az Emberek a Rasszizmus Ellen PT, a Szlovák Labdarúgó Szövetség és a Lhačo drom / Jó Út kulturális-nevelési szervezet közös szervezésében. A döntőben 6 vegyes (romákból és nem romákból álló) futballcsapat mérte össze erejét a Barátság Kupáért.

Június 25., Pozsony – A Szlovákiai Roma Közösségek Civil Szervezeteinek Tanácsa szervezésében megrendezésre került a II. Nemzetközi Roma Fesztivál. A rendezvény helyszínéül szolgáló Istropolis palotában többek közt fellépett Roby Lakatos hegedűművész (Belgium), Harri Stojka gitárművész (Ausztria), Ghulo čhar (Csehország), Terumi Shima szopránénekesnő (Japán), valamint a hazai Denisa Vyzváriová és a Gypsi Latino Group.

Július 1–2., Dénesd – A Roma Kovácsok Chartikano PT szervezésében rendezték meg az Európai Roma Kovácsok Találkozójának 3. évfolyamát. A kovácsok mellett bemutatták tudományukat egyéb mesterségek is, többek közt a kosárfonók és a fafaragók. A találkozó zenei programjában fellépett Ján Berký-Mrenica, Janko Rigó, Sendreiovci és a Romathan Színház.

Július 7., Pozsony – A Markíza Televízió elkezdte sugározni a Sendreiovci c. műsort.

Július 8–15., Tydal (Németország) – A hat legtevékenyebb szlovákiai roma cserkész nemzetközi cserkésztalálkozón vett részt.

Július 9., Turócszentmárton – A Szlovák Nemzeti Múzeum – Szlovák Falu Múzeuma és a Roma Kultúra Múzeuma szervezésében rendezték meg „Te pindžarel pes – Ismerjük meg egymást” rendezvény 4. évfolyamát. A rendezvény célja az volt, hogy a nem roma lakosság megismerje a roma kultúrát roma zenészek és színházi együttesek közvetítése által, valamint hagyományos roma mesterségeket (fafaragó, késgyártó, kovács) bemutató mesteremberek által. A roma irodalmat Jan Šándor ismertette Privigyéről.

Július 12., Pozsony – Roma és romapárti aktivisták nyílt levélben fordultak az új szlovák kormányhoz azzal a felhívással, hogy az új kormány a kormányprogramjában kiemelten kezelje a szlovákiai roma közösséget sújtó problémák megoldását.

Július 13., Zólyom – A nyitrai Konstantin Egyetem Romológiai Tanulmányok Intézete Alexander Bohónak ítélte oda a Művészetért és a megismerés fejlesztéséért-díjat a művész jelenkori európai művészethez való hozzájárulásáért.

Július 21., Magyarizsép – Az Együttélésért PT szervezésében rendezték meg a Roma Kultúra, Szépség és Művészet fesztivál 2. évfolyamát. A fesztiválon többek közt felléptek a Štvorlistok pre šťastie (Magyarizsép), a Čerhaj (Szécskeresztúr), a Rómska slza (Tőketerebes) és a Roma (Gercsely) népművészeti együttesek.

Július 22., Oroszka – A csatai Romane jile PT szervezésében rendezték meg a Gilyaben, Romale! roma fesztivál 6. évfolyamát. A fesztiválon 27 roma együttes lépett fel különböző kategóriában (a hagyományos roma zenétől kezdve a modern roma-popig).

Július 24., Tőketerebes – A Roma Production PT szervezésében roma színházi műhelyt tartottak.

Július 24., Gesztete – O. Berki - a község roma polgármestere – szervezésében Nemzetközi Roma Fesztivált rendeztek a Község Napjának 2. évfordulóján. A fesztiválon összesen 11 szlovákiai és magyarországi roma népművészeti együttes lépett fel.

Július 28., Nagymihály – Az Új Út PT szervezésében 5. alkalommal rendezték meg a Dél-Zempléni Romák Regionális Fesztiválját. A fesztiválon többek közt felléptek a Maľčičan (Málca), a Čercheňora (Pálóc), a Romano jilo (Vámoslucska), az Amaro Romathan (Szobránc), a Radosť(Csáklýó) és a Luna (Kecerpeklény) népművészeti együttesek.

Augusztus 4., Pozsony – A szlovák parlament elfogadta az új kormány programját, amelyben a roma problémakör megoldása prioritásként szerepel.

Augusztus 4., Dunaszerdahely – A roma holokauszt szlovákiai áldozatainak emlékére állított emlékmű felavatása. A rendezvényre a dunaszerdahelyi Romológiai Kutatószok Intézete (vezetője J. Ravasz) sokéves kezdeményezésének köszönhetően kerülhetett sor. Az emlékműavatáson részt vettek a szlovák kormány képviselőiben R. Fico kormányfő, V. Tomanová szociális miniszter, M. Čič, a Köztársasági Elnöki Iroda vezetője – s mindannyian kiemelték a roma holokauszt sajnálatos szlovákiai történeteit. Az emlékműavatáson továbbá részt vett Silvio Peritore, a Német Romák és Szintók Központi Tanácsának alelnöke, Roman Kwiatkowski, a Lengyelországi Romák Szövetségének elnöke és Mohácsi Viktória, az Európa Parlament roma képviselője. Mohácsi Viktória a beszédében megemlítette, hogy a romaellenesség máig él Európában, így Szlovákiában is.

Augusztus 7., Fülek – Elhunyt Kalocsai Dezső cigányprímás (született Sávoly, 1930), aki többek közt az Ifjú Szivek szlovákiai magyar népművészeti együttes zenésze volt.

Augusztus 15., Koritár – A község lakosai petíciót írtak tiltakozásul az ellen, hogy a Cseriben található gyermekotthon lakói átköltözzenek a községbe. A község lakosai nyilatkozatott tettek, hogy a lakóhelyükön nem akarnak romákat, félnek a zajtól és a bűnözéstől. A tiltakozás ellenére a médiának és J. Paľko polgármesternek köszönhetően a gyermekek végül is beköltöztek az új gyermekotthonba.

Augusztus 16., Rimakokova – Ötösbánya, Márkusfalva, Létánfalva és Tapolybeszterce roma telepein koncertsorozat zajlott a „Roma húr vándorúton” című projekt keretében a Kokavakere lavutara (Sendreiovcí) zenekarral.

Augusztus 24., Selmezbánya – A Cap í l'est (Út Keletre) elnevezésű európai költészeti, színházművészeti és zenei fesztivál 4. évfolyamának keretében roma költők és írók munkái kerültek bemutatásra roma és francia nyelven. A fesztiválon elhangzottak I. Babindák, M. Gergeľ, D. Havrľová, M. Hušová, J. Ravasz, Ľ. Didi és E. Lacková írásai. A szövegek kiválasztásában az eperjesi a Jekhetane – EGYÜTT PT működött közre.

Augusztus 31., Nagymihály – Szlovákiában első alkalommal a Nagymihályi Járásbírságon született ítélet az antidiszkriminációs törvényben foglalt rasszista diszkriminációval kapcsolatosan. A bíróság egy 2005-ben beadott feljelentéssel kapcsolatosan hozott döntést, amelyet a nagymihályi Új Út PT három aktivistája tett, miután az Idea kávéház tulajdonosa nem engedte be őket a kávéházába, mivel romák voltak. A sértett roma aktivisták a kávéház tulajdonosának megbüntetését és pénzbeli jóvátételt kértek. A bíróság végül is a kávéház tulajdonosát csak bocsánatkérő levelek megírására kötelezte.

Szeptember 7., Pozsony – Dušan Čaplovič miniszterelnök-helyettes roma és emberjogi kérdésekért felelős tanácsadója és szóvivője Erika Adamová lett, aki korábban roma fiatalokkal kapcsolatos oktatási projektek koordinátoraként dolgozott (ENSZ Fejlesztési Programja, Állami Pedagógiai Intézet – Pozsony, Roma Fiatalok Kultúrájáért és Oktatásáért Központ – Kassa, Romák Integrációjának Évtizede).

Szeptember 10., Szered – Három álarcos férfi rátámadt a roma Lakatoš családra saját házukban. A rasszista támadás elkövetőit a rendőrség egy órán belül elfogta, az ügyész pedig rasszista indítékkal elkövetett bűncselekmény elkövetésével vette őket vád alá. A támadást számos közéleti szereplő elítélte, többek közt Klára Orgovánová roma ügyekért felelős kormány megbízott, a Szlovákiai Roma Közösségek Civil Szervezeteinek Tanácsa és Dušan Čaplovič miniszterelnök-helyettes, aki személyesen kereste fel az áldozatokat, és biztosította őket, hogy az elkövetők példás büntetésben részesülnek majd.

Szeptember 22–23., Rimakokova – Ida Kellarová világhírű roma énekesnő rendezésében zajlott a Balvalfest roma zenei fesztivál 6. évfolyama. A fesztiválon a vezetése alatt álló nemzetközi Apsora (Könnyek) énekkar mellett számos együttes és szólóénekes lépett fel Klenóc, Nyustya, Sárosizsép és Szinóbánya településekről, valamint I. Kellarová együttese, a Romano Rat, a hazai Kokavakere Lavutara és a Romathan Színház színészei alkotta Kali Čercheň. A fellépők közt kezdő zenekarok és gyermektehetségek is teret kaptak.

Szeptember 26., Eperjes – Az Esélyegyenlőség PT szervezésében rendezték meg a Romano Jílo / Roma Szívek roma énekfesztivál 1. évfolyamát. Az Alexander Duchnovič Színházban megrendezésre kerülő fesztiválon 10 alapiskola 34 versenyzője mutatkozott be.

Szeptember 30–október 1., Szinna – A Szlovák Nemzeti Emberjogi Központ (Pozsony) és a Čhave Khamoro / Nap Gyermekai PT közös szervezésében tartották meg a Szinna és környéke gyermekei számára rendezett „A nap mindenkiére süt” nevelési-oktatási tanfolyamot. A rendezvényen közel 40, többségében szociálisan hátrányos helyzetű családból származó gyermek vett részt. A találkozók célja a diszkrimináció és intolerancia problémakörének megértetése volt a gyermekekkel.

Október 13., Zsolna – A Zsolnai Városi Színház bemutatta a Cigányok mennybe mennek c. musicalt Anton Šulík rendezésében és I. Kelarová és D. Dužda zenei szerkesztésében.

Október 19., Nagymihály – Az Új Út PT szervezésében rendezték meg a Kis Fekete Pelyhek gyermek roma művészeti alkotóverseny 2. évfolyamát. A rendezvényen több mint 100 versenyző vett részt.

Október 21., Gyetva – A Klub PT és a Polanai Népművelési Központ közös szervezésében rendezték meg a Jilskéro hangóro / Szív Hangjai roma kulturális fesztivál 14. évfolyamát. A fesztivál keretében kiállították a zólyomi speciális alapiskola diákjainak munkáit. A fesztivál vendégeként fellépett a Kokavakere lavutara zenekar is.

Október 25., Kassa – Az ENSZ Fejlesztési Programja, a Kassai Kerületi Önkormányzat és a szlovákiai Fridrich Ebert Stiftung iroda közös szervezésében konferenciát rendeztek a tartósan munkanélküli romák foglalkoztatási kérdésével kapcsolatosan Romák foglalkoztatása – akadályok és új lehetőségek címmel.

Október 25., New York (USA) – Az ENSZ Fejlesztési Programja (UNDP) aktuális jelentésében többek közt megállapítja, hogy a szlovákiai romák közel 75%-a szociális segítségtől függ, valamint azt, hogy 2005-ben a szlovákiai roma férfiaknak csak mindössze 11%-a, míg a szlovákiai roma nőknek 4,6%-a volt teljes munkaidőben foglalkoztatva. A jelentés a továbbiakban kiemeli, hogy a szlovák kormány az egyik oldalon sikeres gazdasági reformokat hajtott végre, külföldi befektetőket vonzott az országba, új munkahelyek ezreit hozta létre, de a másik oldalon a romák problémáinak megoldása mellőzve volt, és nekik nincs hozzáférésük az oktatáshoz és rendezett lakásfeltelekhez.

Október 27., Jernye – A helyi alapiskola 3 diákja nyerte el a Kínában megrendezett nemzetközi gyermek-képzőművészeti verseny 14. évfolyamának díjait a 4–15 évesek kategóriájában. Az aranyérmet a 12 éves P. Bílý, az ezüstérmet a 15 éves O. Bolvan, míg a bronzérmet a 11 éves M. Sivák nyerte. A diákokat Mgr. Ján Sajko képzőművészeti tanár készítette fel a versenyre.

Október 30., Magyarizsép – Jozef Cichý roma festő a helyi kultúrházban bemutatta a nyáron megrendezett képzőművészeti gyermekműhely eredményeit. Jozef Cichý a képzőművészetet tanuló Erika Šajgalovával közösen motiválták a roma gyermekeket a képzőművészeti megnyilvánulások iránt a nyári szünidő alatt.

November 2., Nagymihály – Az Új Út PT szervezésében került megrendezésre a Romane Čercheňa / Roma Csillagok roma képzőművészeti kiállítás, amelyen bemutatkozott Edita Rihariová (Simony), Erika Šajgalová (Poprád), Jozef Cichý (Magyarizsép), Jozef Červeňák (Jernye), Martin Kaleja-Januv (Jernye), Vojtech Kőkény (Rimaszombat), Tibor Oláh (Pelsőc) és Stanislav Tonka (Bán). A kiállítást a Zempléni Népművelési Központ és az eperjesi Jekhetane – EGYÜTT PT támogatta.

November 7., Szepesolaszi – Két helyi étteremből is kidobták a Romathan Színház tagjait azzal az indoklással, hogy romákat nem szolgálnak ki. A Romathan Színház a „Színházat a gyermekeknek” projekt keretében volt turnén. Karel Adam színházigazgató nyilatkozatában hatalmas megdöbbenésének adott hangot: „Egész Európát bejártuk, de ilyen megaláztatás még nem ért minket”.

November 8–10., Mezőlaborc – Az SZK Oktatási Minisztériuma és az eperjesi Módszertani-Pedagógiai Központ közös szervezésében szemináriumot tartottak „Esélyegyenlőség a hátrányos helyzetű gyermekek oktatásában” címmel. A rendezvény célja a roma gyermekek oktatásában eddig elért eredmények értékelése, valamint új prioritások megfogalmazása volt.

November 16., Pozsony – A Szlovák Nemzeti Párt (SZNP) és Szlovák Köztársaság Roma Parlamentje megbékélési és együttműködési egyezményt írtak alá. Ján Slota – a SZNP elnöke – Ladislav Fíziket, a Szlovák Köztársaság Roma Parlamentjének elnökét tanácsadójának nevezte ki. Történt mindez az SNS korábbi közismert szélsőségeiben romaellenes megnyilvánulásai ellenére.

November 20–21., Nyitra – A nyitrai Konstantin Egyetem Romológiai Tanulmányok Intézete az SZK Oktatási Minisztériuma által meghirdetett Tudomány Hete Szlovákiában c. rendezvénysorozat keretén belül szemináriumot szervezett „Roma család és iskola a szocio-kulturális térben” címmel. A rendezvényen bemutatták azokat a kutatási eredményeket, amelyeket a Romológiai Tanulmányok Intézetének munkatársai gyűjtöttek össze az elmúlt három évben. A szemináriumon részt vett Dušan Čaplovič miniszterelnök-helyettes is, aki az Intézet vezetésével együttműködési nyilatkozatot írt alá.

November 22., Bécs (Ausztria) – Az EU Bécsben székelő Rasszizmust és Idegengyűlöletet Megfigyelő Központja által kiadott jelentés figyelmeztet arra, hogy a roma gyermekek Szlovákiában, Magyarországon, Csehországban, Bulgáriában és Romániában kényszerítve vannak a fejlődési rendellenességekkel rendelkező gyermekek számára fenntartott speciális iskolák látogatására. Sarah Ecoffet, a magyarországi Esély a Gyermekeknek civil szervezet képviselője kijelentette: „Sok esetben maguk a speciális iskolák igazgatói javasolják a szülőknek a gyermekeik speciális iskolákba való elhelyezését azon indoklással, hogy így megóvják gyermekeiket a nem roma gyermekek rasszista támadásaitól”. Karin Waringo, az Európai Roma Fórum képviselője kije-

lentette: „A roma gyermekek olyan tesztek alapján kerülnek speciális iskolákba, amelyek megoldására nincs esélyük, ugyanis a tesztek sikeres megoldásához olyan tárgyszeret van szükség, ami nincs jelen azon környezetben, ahol a roma gyermekek felnőnek. S ezen hátrányos oktatási bánásmód következménye, hogy a roma gyermekek többsége még középiskolai végzettséggel sem rendelkezik, aminek következménye, hogy a munkaerőpiacon való elhelyezkedési esélyeik minimálisak, ami aztán tovább mélyíti a romák szociális és gazdasági kirekesztését.”

November 24., Varannó – Az Európa a Korhatár Nélküli Tehetséges Roma Énekese-kért PT szervezésében rendezték meg az Arany Roma Csalogány énekverseny 4. évfolyamát. A versenyen Agyagospatak, Bányapatak, Zemplénmátyás és Tapolyhanusfalva községekből vettek részt énekesek.

December 2., – Helyi önkormányzati választások zajlottak Szlovákiában. Az ország 19 községében roma polgármestert választottak, míg a községi önkormányzatokba képviselőként közel 200 roma került.

December 5., Pozsony – Az Auparkban megrendezett Nemzetközi Filmfesztivál 8. évfolyamának keretén belül bemutatták Daniela Rusnáková Szonyáról és családjáról című alkotását. A film főszereplője Soňa Pokutová Ötösbánya község roma telepéről. A film, melyet 2004–2006 közt forgattak, Milena Hübschmanovának, a cseh–szlovák romisztika kiemelkedő alakjának állít emléket.

December 13., Losonc – A losonci Fiataloknak Segítséget Nyújtó Központ szervezésében rendezték meg a Romano Hangóro / Roma Hang országos roma énekversenyt, amelyen több mint 31 tehetséges fiatal képviselte a járást. A színpadon, amelyet a kassai Művészeti Középiskola diákjai terveztek meg, 60 roma fiatal lépett fel, akik az egész év során a Központban fejlesztették énektehetségüket. A koncertet D. Hivešová-Šilanová rendezte.

December 15., Pozsony – A Besztercebányai Kerületi Bíróság tétlenkedése miatt a Karol Sendrei-üggyel kapcsolatban a Sendrei család ügyvédje, Columbus Igboanusi panaszt nyújtott be az SZK Legfelsőbb Bíróságához. Karol Sendreit rendőrségi kihallgatáson halálra verték 2001-ben, s azóta sem született jogerős ítélet a brutális gyilkosságot elkövető Miroslav S. rendőr és rendőrtársaival szemben.

December 15., Kassa – A Romathan Színház megtartotta 43. premierjét O Paramisaris the e Pherasuñi / Mesélő és Bolondság címmel, melynek alapjául Daniela Hivešová-Šilanová Vtáčatko Koráločka (Čirikloro Mirikloro) mesekönyvének meséi szolgáltak.

December 16. – A szlovákiai romák megemlékeztek Július Tancoš professzorra (született 1941. XII. 16-án Pálócon – meghalt 2004. I. 7-én Pozsonyban). Halála előtt Július Tancoš a nyitrai Konstantin Egyetem Roma Kultúrák Tanszékének vezetője volt.

December 16., Kassa – A Községi Centrumok Szervezete „Jekhetane pal e bacht / Együtt a szerencséért” címmel koncertet szervezett, amelyen az ország 12 közösségi centruma mutatta be az egész évi munkáját a szabadidő-tevékenységek terén.

December 20., Kassa – A roma TRIVAL zenekar koncertet adott „Arakhas pes / Találkozunk” címmel, amely kicsúcsosodása volt azon projektnek, amelynek keretén belül nem roma gyermekekkel roma dalokat tanítottak meg, s amely része volt a „Te is más vagy, te sem vagy más” európai kampánynak.

December 22., Szalatnya – A MA BISTEREN! / NE FELEDD! projekt keretén belül, amelyet az In Minorita Polgári Társulás és a Szlovák Nemzeti Múzeum valósítanak meg, emléktáblát lepleztek le a helyi temetőben található tömegsír helyén. Ezen emléktábla immár a hatodik emlékhelyet jelöli meg, amely a második világháború roma holokausztjával kapcsolatos.

December 29., Eperjes – A Milan Šimečka Alapítvány és az Eperjesi Kerületi Hivatal közös szervezésében rendezték meg az „Innovatív hozzáállások a romák foglalkoztatottságához az Eperjesi kerületben” című konferenciát. A rendezvény célja azon érdekes és újszerű projektek bemutatása volt, amelyek a romák munkanélküliségének megoldását célozták. A találkozón résztvevő közel 150 államigazgatási, önkormányzati és civil szervezeti képviselő együtt kereste a roma foglalkoztatottságok növelésének lehetőségeit.

8.3. A cseh kisebbség (*Hana Zelinová*)

Január 18., Pozsony – A Pálffy-palotában megnyitották a Cseh és szlovák modern képzőművészet kincsei 1907–1945 című kiállítást. A kiállításon több cseh képzőművész először mutatkozott be szlovákiai közönség előtt.

Január 19., Pozsony – Jaroslav Opat cseh történész Csehország pozsonyi nagykövetségén tartott előadást Edvard Beneš 1934–1948 címmel.

Január 25., Kassa – Jaroslav Opat cseh történész a kassai Cseh Központban tartott előadást Masaryk és Beneš Európa történelmében címmel.

Január 27., Pozsony – Jiřina Šiklová cseh szociológus Csehország pozsonyi nagykövetségén tartott előadást Miért nem terjedt el a feminizmus Csehországban? címmel.

Február 6., Pozsony – Első alkalommal lett odaítélve a Vlado Čech-díj azon újságírók számára, akik érdemeket szereztek a csehek és szlovákok kulturális együttélésének alakításában. A díjat a Cseh-Szlovák Hidak PT és a Cseh Köztársaság pozsonyi nagykövetsége ítélte oda. 2006-ban Jiří Vančura, Anastázia Ginterová, Jan Jích és Máriaus Kopcsay volt díjazott.

Február 9–12., Pozsony – Kamarazenei fesztivál zajlott csehországi és szlovákiai konzervatóriumok és akadémiák végzőseinek közreműködésével COLLEGIUM BAROQUE, ACADEMIA ENSEMBLE & HOSTÉ címmel.

Február 24., Kassa – Megrendezték a hagyományos Cseh bált, amelyet ez alkalommal Vladimír Galuška, Cseh Köztársaság szlovákiai nagykövete nyitott meg. A rendezvény vendégei közt helyet foglalt többek közt Stanislava Bartošová-Wanatowicz (a kaszai Cseh Központ igazgatónője) és Vítězslav Pivoňka korábbi cseh főkonzul.

Március 2 – április 10., Kassa – Megrendezték a Cseh Napok művészeti fesztivál 12. évfolyamát.

Március 8., Pozsony – A Heffner Galériában megnyitották a morva származású, de Szlovákiában alkotó František Kudláč (1909–1990) festőművész kiállítását.

Március 30., Pozsony – Találkozót tartottak azon szervezetek képviselői, amelyek elismerik a csehek és szlovákok együttélésének pozitív eredményeit, s a jövőben is ápolni akarják a közös örökséget (Cseh-Szlovák Tanács, Cseh-Szlovák Hidak PT, Antifasiszta Harcosok Szlovákiai Szervezete, A. Dubček Társaság, Szlovák Társaság a Demokrácia Védelmére, Cseh Egyesület Szlovákiában stb.). A megbeszélés célja az volt, hogy az érintett szervezetek együttesen lépjenek fel két prioritást illetően: a Csehszlovák Köztársaság megalakulásának dátuma legyen állami ünnep Szlovákiában, valamint Pozsonyban nevezzenek el közteret T. G. Masarykról.

Március 31., Pozsony – A CSK Kulturális Minisztériuma, az SZK Kulturális Minisztériuma, a Cseh Köztársaság szlovákiai nagykövetsége, a pozsonyi Egyetemi Könyvtár és a CSK Nemzeti Könyvtárának egyezsége alapján a pozsonyi Egyetemi Könyvtár mellett létrejött a Cseh Könyvtár, mely a cseh nyelvű irodalmat kezeli majd. A pozsonyi Egyetemi Könyvtár könyvvállománya a Cseh Könyvtár megalakulásának köszönhetően évente 1000-1200 kötettel fog gazdagodni. A Cseh Könyvtár megnyitásán több cseh író részt vett (Květa Legátová, Alexandra Berková, Eda Kriseová, Lenka Procházková), akik személyesen helyezték el műveiket a könyvtár új könyvespolcain.

Március – A hónap folyamán a Cseh Egyesület Szlovákiában egyes alapszervezetei megemlékezést tartottak Tomáš Garrigue Masaryk első csehszlovák köztársasági elnök születésének emlékére (1850. III. 7.).

Április 14–április 18., Selmecbánya – Cseh-Szlovák Húsvéti Ünnepeket tartottak.

Április 17., Prága (Csehország) – Elhunyt Rudolf Slánský (1935–2006), aki 1997–2004 közt Csehország pozsonyi nagykövete volt.

Április 20., Pozsony – A pozsonyi Egyetemi Könyvtárban Zdeněk Mahler cseh író, zeneszerző és rendező bemutatta Adieu, Mozart című televíziós dokumentumfilmjét. A rendezvényt Csehország pozsonyi nagykövetsége szervezte a Cseh Központtal közösen.

Április 20., Trencsénteplíc – A Mikuláš Galanda Galériában megnyitották az IMPRESE c. kiállítást, mely a Szlovákiában élő cseh képzőművészek alkotásait mutatta be.

Április 27., Tátralomnic – A Tátrai Nemzeti Park Múzeumában 3. alkalommal került megrendezésre a Franz Kafka és a Magas Tátra c. rendezvény, amelyen többek közt részt vett Arnošt Lustig cseh író is.

Április 27–28., Kassa – A Cseh Központban megemlékezést tartottak Oto Pavel cseh íróra. A rendezvény keretén belül sor került filmvetítésre, kiállításmegnyitóra és mű-felolvasásra is.

Május 4–7., Nyitra – A Nyitrai Városi Hivatal, a Kerületi Népművelési Központ és a nyitrai Cseh Egyesület közös szervezésében került megrendezésre a Cseh Kultúra Napjai fesztivál 1. évfolyama. A rendezvényt Vladimír Galuška, a Cseh Köztársaság szlovákiai nagykövete nyitotta meg.

Május 8–10., Pozsony – A Szlovák–Cseh Klub Szlovákiában egyesület szervezésében irodalmi fesztiválra került sor, amelyen Ivan Olbrachtra emlékeztek.

Május 20., Trencsén – A trencséni Cseh Egyesület szervezésében rendezték meg a Szenátori Ösvény elnevezésű akciót – nemzetközi átkelést a Fehér-Kárpátok hegygerincén. A rendezvény fő célja a szlovák–cseh összetartozás megerősítése és a határon átvélő együttműködés felélesztése volt. A rendezvény résztvevői Valašské Klobouky városban a Csehszlovákia megalakulásának alkalmából emelt emlékmű felújítást követő leleplezésén is részt vettek. Az emlékművet a város alapításának 250. évfordulója alkalmából újították fel.

Május 22., Stubnyafürdő – 16. alkalommal adták át a Karel Čapek-díjat azoknak a személyiségeknek, akik nagyban hozzájárultak a Čapek testvérek életének és művének népszerűsítéséhez, valamint a cseh–szlovák testvériség gyakorlati megvalósításához. A díjat ez alkalommal Eva Rysová szlovák színésznő és Ivan Klíma cseh író vehette át.

Május 26–28., Kassa – A Cseh Egyesület szervezésében gyermek-képzőművészeti szimpózium zajlott azon gyermekek számára, akik rendszeresen részt vesznek a kassai Cseh Egyesület képzőművészeti versenyein.

Május 29–31., Kassa – A Jan Bocatius Könyvtárban megrendezték a IX. Nonstop Olvasás irodalmi fesztivált. A rendezvény témája ez alkalommal Arnošt Lustig cseh író és művei voltak.

Június 2–3. – A Szlovákiában élő cseh állampolgárok részt vehettek a Cseh Köztársaságban megtartott parlamenti választásokon.

Június 9–11., Pozsony, Homonna – Megrendezték a Nemzetiségi Kisebbségek Fesztiváljának 3. évfolyamát. A cseh kisebbség nem volt megszólítva az előkészületekben való aktív részvételre.

Június 16. – 80. életévében elhunyt Vlasta Průchová cseh énekesnő, a csehszlovák jazz legendás alakja. Vlasta Průchová 1926-ban született Rózsahegyen cseh szülők gyermekeként.

Június 17., Kassabéla – A község környékbeli hegyeiben 1919-ben zajlott katonai eseményekre emlékeztek a csehszlovák legionáriusok emlékművénél. A megemlékezést a Szlovák–Cseh Klub Szlovákiában egyesület szervezte.

Június 28., Pozsony – A Pálffy-palotában megnyitották Vladimír Boudníknak, a háború utáni cseh képzőművészet egyik legnagyobb alakjának „Az avantgard és underground közt” c. kiállítását.

Július 1–6., Prága (Csehország) – Megrendezték a XIV. Vsesokolský slet fesztivált (ez volt a harmadik találkozó az 1990-ben történt újraélesztést követően). A közel 30 ezer résztvevő közül a legnépesebb külföldi delegáció Szlovákiából érkezett. A szlovákiai Sokol egyesület tagjai saját műsorral léptek fel.

Július 5., Lucska – Az egykori huszita templom helyén megemlékezést tartottak Husz Jánosra. Az ünnepélyes istentiszteletet Jan Hradil, a Csehszlovák Huszita Egyház püspöke tartotta. Az ünnepély záróaktusaként a résztvevők koszorúkat helyeztek el a Tornában található csehszlovák legionisták emlékművénél. A megemlékezést a Csehszlovák Huszita Egyház és a kassai Cseh Egyesület szervezték.

Augusztus 3–13., Kismedvés – A kassai Cseh Egyesület nyári gyermektábort szervezett, amelyen az Egyesület tagjainak gyermekei vettek részt. A tábor mottójául a cseh várak és kastélyok szolgáltak.

Szeptember 9., Tátra – A Zsóri-völgyben a hegyek áldozataira emlékezve hagyományos egyesületi megemlékezést tartottak, melynek apropója az utolsó föderációs csehszlovák környezetvédelmi miniszter, Josef Vavroušek és lánya, Petra 1995-ös tragikus halála volt. A megemlékezést a lipitói Cseh Egyesület szervezte.

Szeptember 14., Kassa – A kassai Cseh Egyesület, a Cseh Központ, a Cseh Köztársaság Polgárainak Klubja, a Szlovák–Cseh Klub Szlovákiában és még egynéhány egyesület szervezésében rendezték meg a Cseh Kulturális Napok 2006 c. fesztivált, melynek keretében számos kiállításra, koncertre, színházi előadásra és egyéb kulturális eseményre is sor került.

Szeptember 15., Pozsony – Š. Holčík, Pozsony alpolgármestere fogadta a cseh nemzetiség képviselőit, s ezzel kezdetét vette a Külhoni Csehek Hete rendezvénysorozat. A fesztivál keretében felléptek a Szlovák krúžek és a Skalicané együttesek, kiosztották a Česká beseda újság által meghirdetett „Első hónapom Szlovákiában” irodalmi verseny díjait, valamint számos beszélgetésre került sor Szlovákiában élő cseh személyiségekkel. A rendezvénysorozat ideje alatt több kiállítás is megnyílt Szlovákiában élő cseh képzőművészek alkotásaiból.

Szeptember 28., Pozsony – A Cseh Köztársaság államünnepe alkalmából a Cseh Köztársaság szlovákiai nagykövetsége megrendezte a Szent Vencel-zarándoklatot. A rendezvényt koncertek és népi mesterségeket bemutató kiállítások kísérték.

Október 2., Pöstyén – Pöstyéni Randevű címmel cseh–szlovák kulturális fesztivált tartottak, amely immár a 8. évfolyamába lépett. A fesztivál keretében filmvetítésekre, színházi előadásokra, koncertekre és kiállításokra került sor, amelyek mindegyike a Szlovákiában és Csehországban élő művészek alkotásait mutatta be.

Október 5–26., Kassa, Homonna, Bártfa, Nagymihály – Folytatódott a Cseh Kulturális Napok 2006 rendezvénysorozat. A fesztivál keretében sor került többek közt V. Boudník képzőművész tárlatának megnyitására, valamint M. Zikmund és J. Hanzelka utazók fénykéпкиállításának megnyitójára.

Október 7., Zólyom – A zólyomi Cseh Egyesület, Zólyom városa, a Besztercebányai Kerületi Önkormányzat, a zólyomi Ľudovít Štúr Kerületi Könyvtár és a csehországi Královohradecký Kerület közös szervezésében elkezdődött a Cseh Kultúra Napjai Közép-Szlovákiában rendezvénysorozat. Ennek keretén belül a Bélábánya község kataszterében található Masaryk-forrásnál emléktáblát helyeztek el utalva arra, hogy 1923. augusztus 25-én T. G. Masaryk felkereste a forrást.

Október 21., Trencsén – A Csehszlovák Köztársaság megalakulásának alkalmából megrendezték a Kölcsönösségi Futás 6. évfolyamát. A futóverseny résztvevői megkoszorúzták M. R. Štefánik Trencsénben található szobrát.

Október 28. – A Cseh Egyesület alapszervezetei ünnepi gyűlések, előadások és ülések formájában emlékeztek meg a Csehszlovák Köztársaság megalakulásának 88. évfordulójáról.

November 4., Pozsony – A Cseh Egyesület megszervezte a Setkání krajanů c. rendezvényt.

November 28., Pozsony – A Cseh Egyesület szervezésében beszélgetésre került sor Jana Součkovával, a Náprstkov Múzeum igazgatónőjével (a prágai Nemzeti Múzeum részlege).

December 7., Pozsony – Sor került a Cseh Köztársaság pozsonyi nagykövetsége által meghirdetett „Paradicsomból kiűzöttek” irodalmi pályázat díjkiosztására.

December 31., – A Trencsényi és a Zsolnai Kerületi Önkormányzatok, a cseh Zlínsky és a Juhomoravský Kerületek, valamint a cseh–szlovák határ menti települések képviselői közös szilveszteri határ menti ünnepséget tartottak, amelynek keretén belül felmentek a Veľká Javorina csúcsra is.

December – A Cseh Egyesület alapszervezetei számos helyen felidéztek a hagyományos cseh és morva karácsonyok hangulatát.

8.4. A ruszin kisebbség *(Teodozia Lattová)*

Január 10., Eperjes – Az Eperjesi Egyetem Nemzetiségi és Regionális Tanulmányok Intézetének új igazgatójává Štefan Šutaj társadalomkutatót nevezték ki.

Január 23., Eperjes – Anna Gajová AG Galériájában tárlatot nyitottak meg Anna Gajová, Andrej Gaj, Mária Hapáková-Zubaľová, Rastislav Mravec és Alexander Jazykov képzőművészek alkotásaiból.

Január 30., Eperjes – Elhunyt Nikolaj (Kocvár) eperjesi érsek-metropolita, a szlovákiai és csehországi pravoszláv egyház feje.

Január, Eperjes – A Szlovákiai Ruszin Értelmiségiek Szövetsége befejezte a Szlovákia Ruszinjai c. projektet, amelynek eredménye a www.rusyn.sk internetes portál elindítása lett. A portál a szlovákiai ruszinokkal kapcsolatos információk legteljesebb gyűjteménye. 2006-ban a honlapon közel 550 hír jelent meg, amelyek közt számos projekt is szerepelt ruszin civil szervezetek valósításával és többek közt az SZK KM támogatásával. A honlap folyamatos frissítésének köszönhetően nagy érdeklődés mutatkozik iránta, 2006-ban csaknem 1 000 000 látogatót mondhatott magának. A portál fotógalériájában közel 2800 fotó található.

Február 4., Eperjes – Az eperjesi Szt. Alekszander Nevszkij-székesegyházban utolsó búcsút vettek Nikolajtól, a szlovákiai és csehországi pravoszláv egyház fejétől. A szertartáson számos közeleti és egyházi szereplő vett részt, jelen volt többek közt I. Gašparovič köztársasági elnök és M. Dzurinda kormányfő is.

Február 17., Eperjes – Bemutatták a Más világok – Made in Šariš szlovák dokumentumfilmet Marko Škop rendezésében. A film bemutatja a sárosiak, ruszinok, romák és zsidók együttélését egy régióban.

Február 23., Eperjes – Az Állami Tudományos Könyvtár megnyitotta a Szláv Tanulószo-bát.

Február 23., Eperjes – Elhunyt Marián Potáš, a Nagy Szent Bazil Rend szerzetese. Marián Potáš számos ruszin közösségben szolgált, szerkesztője volt a Blahovistník magazinnak és az ő kezdeményezésére exhumálták Lipótváron, majd Eperjesen újratemették P. P. Gojdič görög katolikus püspököt. A kommunista diktatúra alatt többször raboskodott az emberi szabadságjogok védelme érdekében végzett tevékenysége miatt.

Február 23., Sósfüred – A Rusyn Polgári Társulás és a Národné noviny folyóirat közös szervezésében tartották meg a helyi iskolában – ahol egyébként folyik a ruszin nyelv oktatása is – a Találkozás a Szülőszóval c. rendezvényt, amelyen több író, valamint Štefan Suchý, az eperjesi Módszertani-Pedagógiai Központ munkatársa is részt vett.

Február 24., Eperjes – Az Alexander Duchnovič Színház a 60. színházi szezonjában bemutatta Ján Drda cseh szerző Ördögi játékok c. meséjét Rastislav Ballek rendezésében.

Február 27–28., Sátoraljaújhely (Magyarország) – Konferenciát tartottak Anatolij Kralický nagy ruszin író életéről és munkásságáról, aki a Mezőlaborci járás Felsőcsebény községéből származott.

Március 9., Eperjes – Az Eperjesi Egyetem Nemzetiségi és Regionális Tanulmányok Intézete tájékoztatást adott ki a ruszin nyelv és irodalom tanulási lehetőségeiről a 2006/2007-os tanévben 12 további tantárggyal párosítva.

Március 14., Újvidék (Szerbia) – Bemutatták az Újszövetség ruszin nyelvű fordítását (görög nyelvből fordítva), amelyet O. Tadej Vojnovič, Michal Ramač és Jan Ramač készítettek.

Március 16., Eperjes – A Sárosi Galériában megnyitották a Ruszinok – elveszett haza keresése c. kiállítást, amely Lucia Nimcová és Ruszin csoport projektjének kimeneteként valósult meg.

Március 25., Felsővízköz – Megtartották a Ruszin Megújulás Szlovákiában mozgalom 9. rendkívüli kongresszusát. A résztvevők egy perc csenddel tisztelegtek Vasíl Turok Heteš előtt, aki alapítója és első elnöke volt a Ruszin Megújulás Szlovákiában mozgalomnak, valamint több éven keresztül a Ruszin Világtanács elnöke volt. A kongresszuson megválasztották a Ruszin Megújulás Szlovákiában mozgalom új végrehajtó bizottságát (Vladimír Protivňák, Miron Krajkovič, Ján Lipinský, Miroslav Kerekanič, Teodozia Lattová, Vlasta Ocetníková, Štefan Zima). A mozgalom elnökévé Vladimír Protivňákot választották, míg az ellenőrző bizottság elnöke Pavel Dupkanič lett. A kongresszuson továbbá elfogadták a Ruszin Megújulás Szlovákiában mozgalom programcéljait is.

Március 25., Eperjes – Az Alexander Duchnovič Színház fennállásának és első premierjének 60. évfordulóját, míg a PULS (Dukla alatti Népművészeti Együttes) fennállásának 50. évfordulóját ünnepelte.

Április 7., Eperjes – A Szlovákiai Pravoszláv Egyház első emberévé – az év elején elhunyt Nikolaj helyére – Ján püspököt választották. Az ünnepélyes beiktatási ceremónia az eperjesi Szt. Alekszander Nevszkij-székesegyházban zajlott. Ján Holonič korábban Nagymihályban teljesített szolgálatot.

Április 26., Újvidék (Szerbia) – A Mezőlaborcban található A. Warhol Modern Művészetek Múzeuma gyűjteményéből nyílt kiállítás.

Április 27., Felsővízköz – A Makovica népművészeti együttes 50 éves fennállásának ünnepségén részt vettek a társulat jelenlegi és egykori tagjai. Az idehaza és külföldön is ismert, ruszin folklórt bemutató együttes új bemutatóját Mária Pajzinková, Milan Vaňuga, Slavomír Kaliňák és Viera Kačuriaková készítették Vándorlás a régiókon címmel.

Május 2., Vilémov pri Litovli (Csehország) – A XI. rendkívüli ülésüket tartották meg a szlovákiai és csehországi pravoszláv egyház vezetői, amelyen vezetőjüké Krištof érseket választották. Krištof érsek felavatására május 28-án került sor Prágában.

Május 3., Eperjes – A Sárosi Galériában beszélgetést tartottak Miroslav Smolák ismert ruszin képzőművésszel és művészeti menedzserrel, aki Prágában él s tevékenységét a Berlinben, Prágában, Pozsonyban és Szinnában található MIRO galériákon át fejti ki.

Május 5., Mezőlaborc – Az A. Warhol Társaság kiosztotta a 2005-ös év szakirodalmi díjait, amelyet Peter Solej kapott azon kiadványáért, amelyet 15 évesen készített el a körmöcbányai pénzverésről az 1993–2002 időszakra vonatkozóan. A kiadvány elnyerte az Irodalmi Alap Tiszteletbeli Elismerését is. Az SZK Külügyminisztériuma ajándékozta a kiadványt mint az ország külföldi bemutatásának egyik eszközét. Peter Solej összesen 4 hasonló témájú könyvet adott ki.

Május 6., Eperjes – Megtartotta első ülését a Ruszin Megújódás Szlovákiában mozgalom újonnan választott végrehajtó bizottsága. A tanácskozáson szó esett azon projektekről, amelyeket az SZK Kulturális Minisztériuma fog támogatni, valamint az InfoRusín havilapról és a közeljövő kulturális tevékenységéről. A bizottság jóváhagyta új alapszervezet létrejöttét Laborcrév községben.

Május 13., Eperjes – Megtartotta alakuló ülését Szlovákia Ruszin Szervezeteinek Asszociációja. Hat ruszin szervezet képviselői az Asszociáció végrehajtó bizottságának elnökévé Alexander Zozulákot választották. Később az Asszociáció megváltoztatta a nevét Ruszin Szervezetek Szlovák Asszociációja formára.

Május 19., Pozsony – Az SZK Belügyminisztériumában bejegyezték a Ruszin Szervezetek Szlovák Asszociációját, amelynek elnöke Ján Lipinský lett.

Május 24., Takcsány – Štefan Suchý ismert ruszin író 60. születésnapját ünnepelte.

Május 27., Kassa – A Ruszin Megújódás Szlovákiában mozgalom helyi szervezete szakmai utat szervezett A ruszinok és Kárpátalja közös történelmének nyomában címmel.

Május 24–28., Krynica (Lengyelország) – Megrendezték a ruszin-lemkó kultúra nemzetközi biennálé 4. évfolyamát. A szlovákiai ruszinokat az eperjesi Alexander Duchnovič Színház, a mezőlaborci Kamjana és a laborcói Haburčanka folkegyüttesek, valamint Mikuláš Petrašovský és Natália Petrašovská képviselték.

Június 7., Eperjes – Az Orosz Házban megrendezték Duchnovič Eperjese címmel a ruszin vers- és prózamondó verseny országos fordulójának 7. évfolyamát.

Június 8., Bártfa – A Csehszlovák Rádió 70 éves ruszin nyelvi adásának évfordulója alkalmából A čija to chyža címmel koncertet adott Ondrej Kandráč együttesével és számos sikeres ruszin népdalénekeskel egyetemben. A rendezvényt a Szlovákiai Ruszin Értelmiségiek Szövetsége szervezte.

Június 9–11., Homonna, Pozsony – A Nemzetiségi Kisebbségek Fesztiváljának 3. évfolyama zajlott.

Június 10–12., Pozsony – Az Alexander Duchnovič Színházi Napokon a társulat nagy sikerrel mutatta be F. Dosztojevszkij: Félkegyelmű, V. Turok Heteš: Princové halušky és A. Csehov: Ványa bácsi c. művét.

Június 14., Eperjes – Az Agát étteremben leleplezték Vasiľ Turok Heteš emléktábláját. Az eseményen Lengyelországból, Szerbiából, Romániából és az USA-ból vettek részt ruszinok.

Június 20., Pozsony – Kiosztották az Irodalmi Alap díjait. Az első alkalommal kiosztásra kerülő Alexander Pavlovič-díjat a ruszin nyelvű irodalmi tevékenységéért Mária Chomová, Vasiľ Choma és Alena Blychová kapták.

Június 22., Eperjes – Štefan Suchý bemutatta Aspirín című ruszin nyelven megjelent legújabb könyvét.

Június 22., Mezőlaborc – Az USA szlovákiai nagykövetsége, James Warhol, A. Warhol Modern Művészetek Múzeuma és A. Warhol Társaság szervezésében tartották A. Warhol unokaöccsének, James Warholnak Látogatóban az ismert nagybácsinál c. könyvének bemutatóját.

Június 24–25., Mezőlaborc – Megrendezték a Kultúra és Sport Fesztiválja című rendezvény 44. évfolyamát Mezőlaborc város és a Ruszin Megújódás Szlovákiában mozgalom közös szervezésében. A ruszin kultúra ezen jelentős rendezvényére évente mintegy 15 ezer hazai és külföldi vendég látogat el.

Június 29., Boldogkőváralja (Magyarország) – Emlénapot tartottak Nikolaj Beskyd ruszin pap, történész és irodalmár tiszteletére.

Június 30., Eperjes – Szlovákiai Ruszin Értelmiségiek Szövetsége szervezésében társadalomtudományi szemináriumot rendeztek Ruszinok – múlt, jelen és távlatok címmel, amelyen számos ruszin közéleti személyiség részt vett, többek közt Ján Hlavinka, Alexander Duleba, Stanislav Konečný, Michal Danilák, Peter Švorc, Michal Šmigel, Ferdinand Uličný, Dimitrij Pop, Milan Baran, Vladimír Benč, Michal Kost' és Ján Tilňák.

Július 3–9., Nyitra – Akadémiai Nyitra 2006 címmel főiskolai népművészeti együttesek nemzetközi fesztiválja zajlott. A ruszin kultúrát a Torysa, a Technik, a Zobor és a Ponitrian együttesek mutatták be.

Július 5., Ólubló – A Szt. Cirill és Metód ünnep alkalmából várjátékokat rendeztek a Ruszin Megújódás Szlovákiában mozgalom szervezésével, amelyen számos ruszin népművészeti együttes lépett fel.

Július 7–8., az egykori Zemplénoroszi község helye – Az egykori Zemplénoroszi község lakosainak 16. találkozójára került sor. A községet a Starina víztározó építésekor rombolták le.

Július 8–9., Laborcő – Laborcő Napjai címmel került megrendezésre a falu szülöttjeinek második találkozója, valamint a Vladimír Onufrak emlékredezvény 4. évfolyama. Július 15., Ťačiv (Ukrajna) – Peter Krinický – ukrainai misszió levő pap – szervezésében került megrendezésre a Nemzetek és Nemzetiségek 1. Zarándokútja c. rendezvény, ame-

Ilyen találkoztak ruszinul, ukránul, magyarul, lengyelül, csehül, németül és oroszul beszélő hívek. Az egyházi szertartásokon felléptek többek közt eperjesi, kassai és sztropkói görögkatolikus karok, valamint Anna Servická ruszin népdal- és egyházzenei énekesnő.

Július 16., Pillerpeklész – Megemlékezést tartottak Peter Pavol Gojdič tiszteletére annak szülőfalujában.

Július 23., Pustamező – Megrendezték a Ján Karaŕfa emlékrendezevény 3., valamint Sport és Kulturális Nap 4. évfolyamát.

Július 30. Bártfafürdő, Bélavézse – Megrendezték a Ruszin és Sárosi Népművészeti Fesztivált.

Július 30., Méhesfalva – Ruszin Megújhodás Szlovákiában mozgalom megrendezte A Ruszin Hagyományok Napjai című népművészeti fesztivál 13. évfolyamát.

Július 30., Mikó – A. Warhol Ruszin Kulturális Fesztivált szerveztek a művész szüleinek szülőfalujában.

Július 30., Kistopolya – Emléknapot tartottak Alexander Duchnovič ruszin nemzetébreztő születésének 203. évfordulója alkalmából.

Július 30., Kelen – Megrendezték a Szinnai járás és az Ubla-völgy ruszin nemzetiségi fesztiváljának 3. évfolyamát.

Július 31., Eperjes – A Ruszin Megújhodás Szlovákiában mozgalom panasszal fordult Dušan Čaplovič miniszterelnök-helyetteshez, mivel a Pátéria Rádióban végrehajtott elbocsátásokat követően a ruszin szerkesztőségnek csak két szerkesztője maradt, valamint figyelmeztették a tervezett műsoridő-változás kedvezőtlen voltára.

Augusztus 4., Mezőlaborc – P. R. Magoči, a Ruszinok Világkongresszusának elnöke szervezésében találkozót tartottak a Ruszinok Világkongresszusa és a Ruszin Megújhodás Szlovákiában mozgalmak képviselői. A találkozón foglalkoztak a Ruszinok Világkongresszusa Tanácsának szlovákiai tagintézményeivel, és megállapodás kötöttek arról, hogy a Ruszinok Világkongresszusában Vladimír Protivňák, a Ruszin Megújhodás Szlovákiában mozgalom elnöke képviseli majd a Ruszin Megújhodás Szlovákiában mozgalom mellett működő szervezeteket is.

Augusztus 6., Biharó – A Ruszin Megújhodás Szlovákiában mozgalom szervezésében ruszin kulturális fesztivál zajlott Ruszin Hagyományok Napjai címmel.

Augusztus 12., az egykori Balázsvágás község határa – Immár 6. alkalommal találkoztak a helyi emberek, ez alkalommal közel 800-an, az egykori Balázsvágás község határában, ahol ma a Javorina katonai terület található. A találkozón részt vettek az egykori Ruszkin község és a Balázsvágási völgy lakói is.

Augusztus 11–13., Krivány – Megrendezték a Felsőtoriszi Népművészeti Fesztivál 8. évfolyamát, ahol bemutatkozott számos sárosi és ruszin folkegyüttes közel 700 szereplővel.

Augusztus 16., Pozsony – Elhunyt Melánia Nemcová, az Alexander Duchnovič Színház koreográfusa.

Augusztus 19., Kövesfalu – Ruszin Hagyományok Napjai címmel fesztivált tartottak, amelynek kísérőrendezvényeként sor került a Családom Énekei verseny járási fordulójára is.

Augusztus 20., Komlóspatak – Megrendezték a Ruszin Kultúra Napjai című fesztivál 7. évfolyamát a Komlóspataki Kenyér Napjai 2. évfolyamával egyetemben.

Augusztus 20., Bélavézse – A Ruszin Megújulás Szlovákiában mozgalom járási szervezete és Bélavézse község közös szervezésében ruszin kulturális ünnepély zajlott.

Augusztus 21., Eperjes – A Ruszin Megújulás Szlovákiában mozgalom által megjelentett Národné noviny újság indításának 15. évfordulója.

Augusztus 27., Csércs – Ruszin Hagyományok Napjai címmel fesztivált tartottak, amelyen elsősorban az Ólublói járás művészeti csoportjai léptek fel.

Augusztus 30–szeptember 3., Kassa – Nemzetek és Nemzetiségek Európai Fesztiválja címmel multikulturális fesztivált tartottak, amelynek keretén belül Szinna városában is voltak rendezvények. Itt többek közt a régióbeli ruszin népművészeti csoportok is bemutatkoztak.

Szeptember 1., Mezőlaborc – Az A. Warhol Modern Művészetek Múzeuma alapításának 15. évfordulója.

Szeptember 3., Csércs – Szlovákiai és lengyelországi görög katolikus ruszin hívők találkozója.

Szeptember 3–17., Szinna – Az Andrej Smolák Galéria szervezésében rendezték meg a nemzetközi képzőművészeti fesztivál 13. évfolyamát.

Szeptember 4., Eperjes – Az Alexander Duchnovič Színházban elkezdődött a 61. évad Jozef Mokoš Hűség és hűtlenség c. darabjával.

Szeptember 5., Eperjes – Az InfoRusín szerkesztőségében és a Ruszin Megújulás Szlovákiában mozgalom eperjesi központjában tett látogatást Vitalij Nyekraszov professzor, aki a ruszin mozgalmakról és a ruszin nyelvi oktatási kérdések felől érdeklődött.

Szeptember 9., Harcos – A Ruszin Megújulás Szlovákiában mozgalom szervezésében népművészeti fesztiválra került sor, amelyen egyúttal megemlékeztek Peter Lodijara, a községben született jogász 242. születési évfordulója alkalmából.

Szeptember 10., Györgyöldje – P. P. Haľko celebrálásában egyházi találkozóra került sor.

Szeptember 10., Eperjes – A kijói születésű Juraj Molnár munkáinak kiállítása nyílt meg a görög katolikus egyházi hivatal épületében.

Szeptember 15., Homonna – Ruszin–szlovák kölcsönösség címmel népművészeti fesztivált rendeztek a helyi skanzenben.

Szeptember 17., Felsőhunkóc, Benedekvágása – Egyházi szertartás keretében felszentelték a községek jelképeit – a címet, zászlót és pecsétet.

Szeptember 17., Poprád – Ján püspök, az eperjesi és szlovákiai pravoszláv egyház elöljárója felszentelte az egyik helyi pravoszláv templomot.

Szeptember 21., Eperjes – Iona Sato, a Tokiói Egyetem professzora látogatást tett az InfoRusín szerkesztőségében és a Ruszin Megújhodás Szlovákiában mozgalom központjában.

Szeptember 24., Eperjes – Megrendezték az Egyházzenei énekfesztivál 1. évfolyamát.

Szeptember 24., Varannó, Csemernye – Jáb Babjak eperjesi görögkatolikus püspök felszentelte P. P. Gojdič Csemernye község templomában található mellszobrát.

Szeptember 26–27., Prága (Csehország) – A kárpáti ruszinok fatemplomai címmel fotókiállítás nyílt.

Szeptember 27., Sátoraljaújhely (Magyarország) – Jozef Gaganec (1793–1875) ruszin nemzetébresztő és görög katolikus püspök tiszteletére emléktáblát helyeztek el a helyi piarista kolostor homlokzatán.

Szeptember 27–október 1., Homonna – Családom Énekei ruszin népzenei énekverseny 5. évfolyamának országos döntője került megrendezésre a Ruszin Megújhodás Szlovákiában mozgalom szervezésében összesen 100 fellépővel az ország 27 városából és településéről. Az 5. évfolyam díjazottjai Ivana Sivulřková és Martin Karaš lettek.

Szeptember 28., Eperjes – Az Eperjesi Egyetem Nemzetiségi és Regionális Tanulmányok Intézetének szervezésében sor került a 3. Ruszin Nyelvi Kongresszus interregionális programbizottsági ülésére. Maga a 3. Ruszin Nyelvi Kongresszust Krakkóban rendezték meg 2007 szeptemberében.

Szeptember 29–október 1., az egykori Kisvalkó község – A község egykori lakosai és azok leszármazottjai találkozót tartottak abból az alkalomból, hogy a községet 1966-ban elárasztották a Domaša víztározó építése alkalmával. A találkozóra az épségben maradt egykori templomuknál került sor.

Október 1–8., Mladá Boleslav (Csehország) – Fedor Vico ismert ruszin karikaturista munkáiból rendeztek kiállítást.

Október 2., Kassa – A Ruszin Megújulás Szlovákiában mozgalom szervezésében egyház- és népzenei fesztivált tartottak.

Október 3–6., Eperjes – Az Alexander Duchnovič Színházban rendezték meg a Karpat Fest – 2006 nemzetközi színházi fesztivál 3. évfolyamát, amelyen többek közt bemutatkozott a Ďaďa Riznič (Szerbia), a Teatr Wandy Siemaškovej (Lengyelország), és az Oblastné ukrajinské hudobno-dramatické divadlo Oľgy Kobyľanskej (Ukrajna).

Október 7., Felsőpagony – A Ruszin Megújulás Szlovákiában mozgalom megrendezte a Ruszin Hagymányok Napjai fesztivál 15. évfolyamát.

Október 7., Kassa – A Ruszin Megújulás Szlovákiában mozgalom szervezésében megrendezésre kerülő Ruszin Hagymányok Napjai fesztivál keretében kulturális összejövétel zajlott Kamienka játszik, énekel és táncol címmel, amelyen bemutatkozott a megújult Kamienka mandolinzenekar.

Október 10., Eperjes – Az Ivan Šafranek Galériában megnyílt a Lemkói Jeruzsálem című 6. nemzetközi képzőművészeti fesztivál.

Október 12., Eperjes – A Jonáš Záborský Színházban ünnepi koncertet adott Mária Mačošková, a világ sok országát bejárta ruszin népdalénekes abból az alkalomból, hogy immár 50 éve van a művészi pályán.

Október 12–14., Felsővízköz – A Szlovákiai Ruszinok Kultúrája és Kronológiája címmel konferenciát rendeztek, amelyen többek közt szó esett a ruszinok kultúrájának és történelmének bemutatását biztosító múzeumi keretek kialakításáról és ruszin nyelvi óvodák létrehozásáról.

Október 18., Pozsony – A Szlovákiai Ruszin Értelmiségiek Szövetsége szervezésében beszélgetést tartottak a Találkozások Andrej Smolák galériájában rendezvénysorozat keretén belül Jozef Rodák történelsszel (Felsővízközi Katonai Múzeum) és Milan Píkkal, Helidor Pík tábornok fiával.

Október 20., Eperjes – Az Alexander Duchnovič Színház megtartotta új bemutatóját, Jozef Mokoš Hűség hűtlenség c. darabját Matúš Ol'ha rendezte.

Október 21., Kijó – A község két híres szülöttjének, Dezider Millý és Juraj Molnár képzőművészek munkáiból nyílt kiállítás.

Október 28., Eperjes – A Szlovákia Ruszin Írók Társasága rendezte meg az Éves Irodalmi Szemináriumot, ahol kiosztották az irodalmi verseny díjait. A rendezvényen Vasiľ Choma, a társaság elnöke három publikációt mutatott be: a Ruszin irodalmi almanach 2006 c. kiadványt, Miroslava Lacová Hupcejová által írt Aura kötetet, valamint Mikuláš Kseňák Mesék c. gyűjteményét. Az irodalmi témák mellett szó esett A. Warhol életéről és munkásságáról is.

November 3., Pozsony – Marek Maďarič szlovák kulturális miniszter fogadta a Ruszin Megújulás Szlovákiában mozgalom küldöttségét. A találkozón Marek Maďarič megerősítette, hogy 2007. január 1-jétől a Szlovák Nemzeti Múzeum keretén belül önálló intézményként létrejön a Ruszin Kultúra Múzeuma. Az új ruszin kulturális intézmény székhelye még kérdéses, a Ruszin Megújulás Szlovákiában mozgalom Felsővízközt szeretné a múzeum székhelyéül, míg a minisztérium Eperjes városát.

November 5., Pozsony – A Szlovákiai Ruszin Értelmiségiek Szövetsége szervezésében beszélgetést tartottak Ján Hlavinka történésszel a ruszinok 1938–1945 közötti történelméről.

November 8., Eperjes – A városban található görög katolikus ruszin gimnázium alapításának 70. évfordulója alkalmából tudományos szemináriumot tartottak, valamint sor került az öreg diákok találkozójára is.

November 12., Szinna – A Ruszin Megújulás Szlovákiában mozgalom Szinnai járási szervezete és a Városi Művelődési Központ közös szervezésében rendezték meg a Na figliarsku nôtu elnevezésű humor- és énekfesztivál 7. évfolyamát.

November 13., Bécs (Ausztria) – Az európai városokat, köztük a szlovákiai ruszinok életét is megörökítő fényképkiallítás nyílt J. Ondžík, L. Nimcová és D. Kapráľová munkáiból.

November 15., Kassa – A városban és régiójában élő 10 nemzetiségi kisebbség képviselői találkoztak František Knapík kassai polgármesterrel. A megbeszélésen a kisebbségek és a város közti együttműködési lehetőségekről esett szó.

November 17., Felsővízköz – A Diáknap alkalmából megrendezték a a RUS POP MUSIC Svidník 2006 című ruszin könnyűzenei fesztivál 1. évfolyamát a Ruszin Megújulás Szlovákiában mozgalom szervezésében.

November 23., Eperjes – Elhunyt Michal Popovič történész, a ruszinok történelmének kutatója.

November 24., Pozsony – A Szlovákiai Ruszin Értelmiségiek Szövetsége szervezésében ruszin zenei koncertet tartottak a Csehszlovák, később a Szlovák Rádió által sugárzott ruszin nyelvű műsorok 70. évfordulója alkalmából.

November 30., Kassa – Családom Énekei címmel ruszin népzenei koncertet tartottak a Ruszin Megújulás Szlovákiában mozgalom szervezésében.

December 5–11., Szinna – A Ruszin Megújulás Szlovákiában mozgalom szervezésében Nemzetközi Nemzetiségi Tábor rendeztek, amelyen ruszin, szlovák, cseh, luzsikai-szerb (Németország) és horvát fiatalok vettek részt.

December 5., Pozsony – A Szlovákiai Ruszin Értelmiségiek Szövetsége beszélgetést szervezett Michal Šmigel' történésszel a ruszinok második világháború utáni történelméről.

December 12., Izbugaradvány – A Ruszin Megújulás Szlovákiában mozgalom oktatási szekciójának és a ruszin nyelv oktatóinak szakmai találkozájára került sor, amelyen javaslatokat fogalmaztak meg az SZK Oktatási Minisztériuma számára a ruszin kisebbség oktatási kérdéseit illetően.

December 13., Pozsony – A pozsonyi görög katolikus egyházi énekkar koncertet adott megalakulásának 70. évfordulója alkalmából.

December 15., Eperjes – Tudományos szeminárium zajlott a ruszin nyelv kodifikációjának témában. A tanácskozáson határozat született a Ruszin Megújulás Szlovákiában mozgalom mellett működő Nyelvi Tanács létrehozásáról.

December 15–17., Homonna – Első alkalommal került sor a ruszin tánccsoportok és énekkarok vezetőinek közös iskolázására.

December 16., Eperjes – Az Alexander Duchnovič Színház megtartotta új bemutatóját Gogol *Revizor* című darabjával Svätozár Sprušanský rendezésében.

December 26., Felsőcsebény – A Népi Alkotás Háza Galériájában bemutatták a Más világok – Made in Šariš c. szlovák dokumentumfilmet, melynek rendezője Marko Škop volt. A filmben szerepelnek a község lakosai is, visszaemlékeznek a községben született Michal Čabala festőművészre.

8.5. Az ukrán kisebbség (*Pavol Bogdan*)

Január 12., Eperjes – A Szlovák Köztársaság Ruszinjainak-Ukránjainak Szövetsége Központi Tanácsának (SZKRUSZ KT) képviselői találkoztak Inna Ohnivec ukrán nagykövettel.

Január 13., Ungvár (Ukrajna) – A Szlovák Köztársaság Ruszinjainak-Ukránjainak Szövetsége (SZKRUSZ) képviselői találkoztak a Kárpátaljai Terület kulturális irányítóhatóságának képviselőivel, s elkészítették a 2006-os évre szóló együttműködési egyezményt. A SZKRUSZ képviselői egyúttal részt vettek a Vertep – 2006 fesztiválon is, ahol többek közt fellépett a szinnai Starinčanka női énekkar is.

Január 26., Pozsony – A SZKRUSZ KT képviselői találkoztak Biró Ágnessel, az SZK Kulturális Minisztériumának államtitkárával és Dohányos Róberttel, az SZK KM Kisebbségügyi Szekciójának főigazgatójával. A megbeszélésen a SZKRUSZ által szervezett kulturális rendezvények és kiadásra tervezett publikációk anyagi támogatásáról esett szó.

Február 1., Ungvár (Ukrajna) – A SZKRUSZ KT képviselői aláírták a Kárpátaljai Terület kulturális irányítóhatóságának képviselőivel a 2006-os évre szóló együttműködési szerződést.

Február 6., Eperjes – A SZKRUSZ KT képviselői találkoztak Inna Ohnivec ukrán nagykövettel. A megbeszélés központi témája az volt, hogy miként lehetne biztosítani az ukrán művészeti csoportok részvételét a SZKRUSZ 2006-ban tervezett rendezvényein.

Február 7., Eperjes – Az Átrium Galériában bemutatták Milan Bobák ukrán költő verseskötetét, melyet szlovák nyelvre Juraj Andričik fordított.

Február 9., Eperjes – A SZKRUSZ KT képviselői megbeszélést folytattak Peter Chudíkkal, az Eperjesi Kerületi Önkormányzat elnökével a ruszin-ukrán nemzetiségek életének aktuális kérdéseivel kapcsolatban.

Február 10., Eperjes – Az Átrium Galériában megnyitották Olexandr Charvat és Olexandr Kupčinský ukrán fotóművészek kiállítását.

Február 13., Pozsony – A SZKRUSZ KT képviselői megbeszélést folytattak Csáky Pál miniszterelnök-helyetttel a községek kétnyelvű megnevezését szabályozó törvény módosítását illetően.

Február 16., Ungvár (Ukrajna) – A Kárpátaljai Területi Tudományos Könyvtárban bemutatták a Pozsonyban élő Vasyľ Dacej ukrán író Kék rózsza címmel megjelent könyvét.

Március 6–11., Pozsony, Besztercebánya, Eperjes, Kassa – Ukrajna szlovákiai nagykövetsége szervezésében rendezték meg az Ukrán Kultúra Napjai a Szlovák Köztársaságban című fesztivált.

Március 9., Eperjes – Az Ukrán Tannyelvű Egyesített Iskolában ünnepélyes keretek közt emlékeztek meg Tarasz Sevcenko legnagyobb ukrán költő születésének 192. évfordulójára. Hasonló megemlékezést tartottak április 1-jén Kassán, április 2-án pedig Szinnán.

Március 16., Besztercebánya – A Bél Mátyás Egyetemen nemzetközi szemináriumot tartottak Az ukrán felkelő hadsereg Szlovákia háború utáni történetében (1945–1947) címmel.

Március 17., Pozsony – Borisz Taraszjuk ukrán külügyminiszter találkozott a szlovákiai ruszin-ukrán nemzetiségi kisebbség képviselőivel.

Március 23., Eperjes – Az Eperjesi Egyetem Bölcsészkarán bemutatták a Szlovákia ukrán nyelvjárásai címmel megjelent könyvet és hanganyagot.

Március 24., Eperjes – A SZKRUSZ KT képviselői megbeszélést folytattak Jevgen Perebijnoszal, Ukrajna újonnan kinevezett eperjesi főkonzuljával.

Március 25., Eperjes – Az Ukrán Nemzeti Színház megalakulásának 60. évfordulójára, valamint a társulat alá tartozó Dukla alatti Ukrán Népművészeti Együttes megalakulásának 50. évfordulójára ünnepi műsor keretében emlékeztek meg.

Március 27., Homonna – A Vihorláti Könyvtárban beszélgetést tartottak Milan Bobák ukrán költővel és műfordítóval.

Április 29., Sárosújlak – Iryna Nevycká ukrán írónőre – aki 12 évig élt a községben – emlékeztek meg az immár 16. alkalommal megrendezett művészeti előadóversenyen, amelybe összesen 21 előadó kapcsolódott be.

Március–április – Alapiskolások és középiskolások ukrán vers- és prózamondó versenyének regionális fordulói zajlottak Szinnán, Homonnán, Mezőlaborcon, Felsővízközben, Bártfán, Ólublón és Eperjesen.

Május 5., Eperjes – Az Eperjesi Egyetemen bemutatták Jurij Bača ukrán író és irodalmár válogatott műveit tartalmazó kötetet.

Május 5., Homonna – A Vihorláti Könyvtárban kiértékelték az ukrán vers- és prózamondó verseny 13. évfolyamát.

Május 10–11., Eperjes – A 45. alkalommal megrendezett Alexander Duchnovič Művészeti Szava és Drámája Fesztivál keretén belül ukrán vers- és prózamondó versenyre került sor, amelybe 18 iskola 54 versenyzője kapcsolódott be.

Május 12., Mezőlaborc – A 45. alkalommal megrendezett Alexander Duchnovič Művészeti Szava és Drámája Fesztivál keretén belül többek közt bemutatkozott a Dumka amatőr színjátszó együttes.

Május 13., Felsőnémeti – A SZKRUSZ KT küldöttsége részt vett a Szlovák–Ukrán Hátár Menti Barátság Napja rendezvényen.

Május 19., Eperjes – A SZKRUSZ KT mellett működő Karpaťanin csoport ünnepélyes koncertet adott fennállásának 45. évfordulója alkalmából.

Május – Megrendezték a Makovická struna népzenei verseny 7. regionális fordulóját.

Június 3–4., Kövesfalu – A SZKRUSZ KT szervezésében rendezték meg a Szlovákiai Ruszinok-Ukránok 41. Népművészeti Fesztiválját, amelyre ellátogatott Ivan Gašparovič szlovák köztársasági elnök is.

Június 23–25., Felsővízköz – A SZKRUSZ KT szervezésében rendezték meg a Szlovákiai Ruszinok-Ukránok 52. Kulturális Ünnepejét.

Július 1., Eperjes – 4. ülését tartotta a SZKRUSZ KT.

Július 1–7., Felsősom – 9. alkalommal rendezték meg a Nyári Ukranisztikai Iskolát, valamint 11. alkalommal a Nemzetközi Nyári Cserkész tábor.

Július 1–14., Zempléni-tó – A SZKRUSZ KT szervezésében rendezték meg a Poloniny gyermektábor.

Július 21–augusztus 21., Homonna – A Vihorláti Múzeumban 52 kárpátaljai ukrán művész alkotásait állították ki.

Augusztus 18–20., Kijev (Ukrajna) – A SZKRUSZ küldöttsége részt vett a 4. alkalommal megrendezett Ukránok Világforumán. A kulturális műsorban fellépett többek közt a kassai Karpaty énekkar is.

Szeptember 5., Eperjes – A Honismereti Múzeumban megnyitották a Kárpátaljai művészek alkotásaiból című tárlatot, amelyen 47 kárpátaljai művész 47 alkotása volt látható.

Szeptember 7., Eperjes – Az Átrium Galériában kárpátaljai festők kiállítása nyílt meg.

Szeptember 13., Pozsony – A Szlovák Rádió koncerttermében ünnepi műsor keretében emlékeztek meg Ivan Frank ukrán íróra és tudósra.

Október 3–4., Bártfa, Eperjes – Az ukrainai Černivci város O. Kobylanská Területi Drámaszínpada vendégszerepelt Martián ügyvéd c. darabjával.

Október 6., Szinna – Ukrán Énekest címmel kulturális estet tartottak.

Október 11., Eperjes – Az Eperjesi Egyetemen kerekasztal-beszélgetést tartottak Ivan Frank ukrán író és tudós születésének 150. évfordulója alkalmából.

Október 20., Eperjes – Ünnepi műsor keretében emlékeztek meg az ukrán (korábban ruszin) gimnázium megalapításának 70. évfordulójára.

November 3–5., Zágráb (Horvátország) – Ivan Laba, a SZKRUSZ KT elnöke részt vett az Ukránok Európai Kongresszusának 8. évfolyamán.

November 5., Szinna – A SZKRUSZ KT szervezésében került megrendezésre a 16. Egyházzenei Fesztivál, amelyen 7 hazai és 2 külföldi (Szerbia, Ukrajna) kar lépett fel.

December 9–10., Bártfa, Eperjes – Megrendezték a Makovická struna népzenei verseny 34. évfolyamát, amelyen a regionális fordulók 71 győztese mutatkozott be összesen 58 énekkel. A népzenei verseny egyéni kategóriájában Renata Kantuľáková, duóéneklésben Simona Kačmárová és Nikola Kačmárová, trióéneklésben pedig Ivan Bulík, Peter Blizman és Branislav Lajčák bizonyultak a legjobbaknak. A fesztiválon vendégénekesként fellépett Mária Mačoškóvá híres népdalénekes is.

December 16., Eperjes – 5. ülését tartotta a SZKRUSZ KT.

8.6. A német kisebbség (*Ondrej Pöss*)

Január 15., Késmárk – Alexander Vojtech halálának 90. évfordulója alkalmából ünnepi megemlékezést tartottak, amelyen részt vett többek közt a Szlovákiai Kárpáti Németek Egyesülete (SZKNE) is.

Január 21., Igló – Megrendezték a Felső-Szepességben élő német kisebbség farsangi bálját.

Január 21., Nyitrafő – Megrendezték a Felső-Nyitrán élő német kisebbség farsangi bálját.

Január 28., Pozsony – A Közös Német-Szlovák Iskolában és Óvodában nyílt napot tartottak.

Február 10–11., Kassa – Az IkeJA-KDJ kárpáti német ifjúsági szervezet közgyűlése zajlott, amelyen a szervezet új elnökévé Andrea Kluknavskát választották.

Február 12., Poprádremete – Az Alsó-Szepességben élő német kisebbség farsangi találkozójára került sor.

Február 18., Kassa – A Szlovákiai Kárpáti Németek Egyesületének közgyűlésére került sor, amelyen számos vendég vett részt (Csáky Pál, az SZK kormányának alelnöke, Jochen Trebesch, Németország szlovákiai nagykövete). A SZKNE elnökévé ismét Ondrej Pösst választották.

Február 23., Poprádremete – Megrendezték az iskolások „Pfarrer-Desider-Alexy-Preis” német próza- és versmondó versenyének alsó-szepességi regionális fordulóját.

Február 23., Késmárk – Az iskolások „Pfarrer-Desider-Alexy-Preis” német próza- és versmondó versenyének felső-szepességi regionális fordulója zajlott.

Március 8., Nyitrabánya – A város alapításának 630. évfordulója alkalmából megtartott ünnepségeken fellépett a helyi német Grünwald énekkar.

Március 13., Poprádremete – Megrendezték a hagyományos német irodalmi estet.

Március 31., Németország – A Kárpáti Németek Németországi Egyesületének elnökévé Walther Greschnert választották, aki a szlovákiai Kovácspalotáról származik.

Április 8., Nyitrabánya – A SZKNE helyi szervezetének szervezésében találkozót tartottak a kárpáti németek hagyományos húsvéti szokásaival kapcsolatosan.

Április 9–12., Bernried (Németország) – A Kárpáti Német Katolikusokat Támogató Egyesület hagyományos kulturális szemináriumot tartott, amelyen többek közt részt vettek a SZKNE „Hauerland” képviselői is.

Április 20., Késmárk – Megrendezték az iskolások „Friedrich-Lam-Wettbewerb” német próza- és versmondó versenyének felső-szepességi regionális fordulóját.

Április 25., Deggendorf (Németország) – Elhunyt Johann Rückschloss, a Kárpáti Németek Németországi Egyesületének alsó-bajorországi elnöke, aki a Körmöcbánya melletti Kunvágásáról származott.

Április 26., Stuttgart (Németország) – Elhunyt Oskar Marczy, a Kárpáti Németek Németországi Egyesületének elnöke, aki a felső-szepességi Tátraalja községben született.

Április 27., Németpróna – Ignatz Wolkober, a Kárpáti Német Katolikusokat Támogató Egyesület alelnökének jubileumi életfordulójára a SZKNE helyi szervezete ünnepélyes kulturális műsort készített.

Április 27., Poprád – Megrendezték az iskolások „Friedrich-Lam-Wettbewerb” német próza- és versmondó versenyének felső-szepességi regionális fordulóját.

Április 29., Kassa – A SZKNE Kárpátnémet Tanácsának munkatalálkozója került sor.

Április, Pozsony – A Kárpáti Német Kultúra Múzeuma az Acta Carpatho-Germanica sorozatában megjelentette Renáta Oswaldová művét a Hauerlandon beszélt kunvágási nyelvjárásról.

Április 27., Poprád – május 6., Késmárk – Megrendezték az iskolások „Friedrich-Lam-Wettbewerb” német próza- és versmondó versenyének felső-szepességi regionális fordulóját.

Május 17., Kassa – A SZKNE helyi csoportja magyarországi vendégeket fogadott, a Duna menti svábok Pécsváradról (Petschwar) érkezett küldöttségét.

Május 18., Pozsony – A Kárpáti Német Kultúra Múzeuma kiállítással egybekötött könyvbemutatót tartott a pozsonyi vár alatti városrész átalakulásáról „Zuckermanndtól a múzeumok utcájáig” címmel.

Május 24–28., Bautzen (Németország) – Megrendezték az Európai Nemzeti Kisebbségek Föderatív Uniójának 51. kongresszusát, amelyen részt vett Ondrej Pöss, a SZKNE elnöke is.

Május 31., Bécs (Ausztria) – Európa 7 államának német kisebbségi közösségeinek képviselői látogatást tettek az osztrák parlamentben. A szlovákiai küldöttség tagjai közt jelen volt František Knapík kassai polgármester, Ondrej Pöss, a SZKNE elnöke, valamint a „Nachtigall” kassai német énekkar.

Június 2–4., Herlikofen (Németország) – A Turócnémeti községben születettek hagyományos találkozója került sor, amelyen részt vett a SZKNE küldöttsége is.

Június 9–11., Pozsony, Homonna – Megrendezték a Nemzetiségi Kisebbségek Fesztiváljának 3. évfolyamát, amelyen felléptek a kárpáti németek művészeti együttesei is.

Június 11., Komlóskert – 14. alkalommal rendezték meg A Német Kultúra Napját.

Június 18., Szomolnokhuta – A SZKNE alsó-szepességi tánccsoportjainak és énekekarainak találkozója zajlott.

Június 23–24., Késmárk – Megrendezték a Kultúra és Kölcsönösség Ünnepe fesztivál XI. évfolyamát. A rendezvényt meglátogatta Ivan Gašparovič köztársasági elnök és Jochen Trebesch, Németország szlovákiai nagykövete.

Június 23., Késmárk – Az evangélikus líceumban német próza- és versmondó versenyt szerveztek, míg a SZKNE Közösségi Házában az IkeJA-KDJ kárpáti német ifjúsági szervezet szemináriumot tartott a német nyelv oktatásáról.

Július 9., Stósz – Idén is megvalósult a Stósz-hegyre vezető hagyományos zárándoklat.

Július 14–15., Mecenzéf – A SZKNE „Bodwatal” regionális csoportjának szervezésében művészeti fesztivál zajlott.

Július 15., Felsőstubnya – Megrendezték a községben született németek hagyományos találkozóját.

Július 21–22., Barskapronca – Megrendezték a községben született németek hagyományos találkozóját.

Július 30., Szomolnok – A SZKNE helyi csoportjának szervezésében művészeti fesztivált tartottak Bányász hagyományok Felélesztésének Napja címmel.

Július 31., Esslingen (Németország) – Elhunyt Isidor Lasslob, a Kárpáti Németek Németországi Egyesületének egykori elnöke, a Nyitrabánya melletti Újgyarmat szülöttje.

Augusztus 4–6., Poprádremete – A SZKNE helyi csoportjának szervezésében manták találkozója zajlott.

Augusztus 12., Jánosgyarmat – A háború áldozatainak felújított emlékművének felavatásánál a község több száz német szülöttje találkozott a község mostani lakosaival és a SZKNE tagjaival.

Augusztus 12–18., Mecenzéf – Németországi gyermekek egy csoportja a kárpáti német fiatalok egy csoportjával közösen egyhetes kulturális táborozáson vett részt.

Augusztus 18–19., Németpróna – A SZKNE helyi csoportjának szervezésében művészeti fesztivált rendeztek, amelyen Hauerland, Alsó- és Felső-Szepesség népművészetét mutatták be.

Augusztus 18–19., Gölnicbánya – A SZKNE helyi csoportjának szervezésében alsó-szepességi németek találkozója került sor.

Augusztus 19., Kovácspalota – Megrendezték a Hauerlandfest fesztivál 15. évfolyamát, amelyen felléptek a közép-szlovákiai német csoportok is.

Augusztus 21–24., Großbottwar (Németország) – A mecenzéfi Schadirattam táncegyüttes művészeti fesztiválon vett részt.

Augusztus 26., Tátralomnic – A SZKNE késmárki csoportjának szervezésében 5. alkalommal szervezték meg a német csoportok Felső-Szepességi Énekfesztiválját.

Augusztus 26–27., Szatmárnémeti (Satu Mare) (Románia) – A szatmári svábok művészeti fesztiválján részt vettek a SZKNE képviselői és a kassai Nachtigall énekkórus.

Szeptember 2., Rátka (Magyarország) – Kulturális fesztivál zajlott, amelyen részt vett többek közt a SZKNE mecenzéfi csoportja és a Goldseifenchor német énekkar.

Szeptember 21–24., Eszék (Horvátország) – A SZKNE képviselői részt vettek a Közép- és Kelet-Európai Német Nemzeti Kisebbségek Kongresszusán.

Szeptember 23., Pozsony – Megrendezték a Kárpáti Németek Napja fesztivált, amelynek keretén belül emléktáblát avattak a Kárpáti Német Kultúra Múzeumának falán.

Szeptember 23., Pozsony – Sikeresen zárult a SZKNE helyi csoportjának szervezésében lezajlott találkozó a város szülöttjeivel. A program keretében sor került ünnepélyes szentmisére is a Szt. Márton-székesegyházban.

Szeptember 28–30., Opole (Lengyelország) – Az Európai Nemzeti Kisebbségek Föderatív Unióján belüli német kisebbségi szekció tagjainak munkatalálkozója került sor, amelyen a SZKNE képviselőjében Ondrej Pöss elnök vett részt.

Szeptember 30., Karlsruhe (Németország) – A Kárpáti Németek Múzeumában megnyitották a „Magas-Tátra és a Kárpáti Egyesület” kiállítást.

Október 1., Poprádremete – A SZKNE helyi csoportja fogadta a németországi Trierben működő egyetem küldöttségét.

Október 15–16., Großbottwar (Németország) – A Mecenzéfből születettek találkozója került sor.

Október 21., Herlikofen (Németország) – Sor került a kárpáti németek hagyományos népművészeti fesztiváljára.

Október 23., Kassa – Ingrid Lottenburger, a Helsinki Polgári Bizottság német szekciójának elnöke találkozott a SZKNE képviselőivel.

Október 25., Késmárk – Megrendezték a középiskolások „Friedrich-Lam-Wettbewerb” német próza- és versmondó versenyének felső-szepességi regionális fordulóját.

November 10–12., Berlin (Németország) – A Szláv Intézetben „Németek Szlovákiában” címmel szemináriumot rendeztek.

November, Pozsony – A Kárpáti Német Kultúra Múzeuma Acta Carpatho-Germanica sorozata három kötettel bővült: Marian Markus – Pressburger Sagen, Vladimír Rábik – Német településrendszer Kelet-Szlovákiában a középkorban, Michal Schvarc – Sicherheitsdienst és Szlovákia 1938–1944 között.

November, Felsőtúrcsek – Ünnepeles kultúrmműsorral emlékeztek meg ezen egykor német község alapításának 635. évfordulója alkalmából.

December 3., Kassa – A SZKNE felső-szepességi, alsó-szepességi és bódva-völgyi tagjainak kulturális találkozója zajlott.

December 24., Pozsony – Elhunyt Vladimír Májovský, a Karpatennblatt főszerkesztője.

8.7. A lengyel kisebbség (*Małgorzata Wojcieszńska*)

Január 21., Úszor – Ülészett a Lengyel Klub Tanácsa.

Január 28., Turócszentmárton – Lengyel, bolgár és cseh nemzetiségi képviselők találkoztak a „Szlávok együtt” rendezvény keretében.

Február 23–24., Kassa – A Lengyel Klub aktivistáinak munkatalálkozója került sor.

Február, Trencsén – A Lengyel Klub Közép-Vág menti regionális szervezete farsangi fesztivált szervezett.

Március 13., Pozsony – A Lengyel Klub pozsonyi regionális szervezetének tagjai találkozót tartottak.

Március 23., Nagymihály – A Lengyel Klub Tanácsának szervezésében megnyílt az EuryArt kiállítás.

Március 24., Pozsony – A Lengyel Klub Tanácsa leleplezte II. János Pál pápa szobrát.

Május 31., Pozsony – Lengyel-szlovák tengerész- és goral énekest zajlott, amelyen többek közt felléptek a Torka a No Limit együttesek.

Június 1., Pozsony – Megrendezték a Lengyel Est kulturális-zenei programot.

Június 3., Zsolna – A Lengyel Klub Tanácsa leleplezte II. János Pál pápa mellszobrát. Június 3–4., Kassa – A Lengyel Klub Tanácsának szervezésében megrendezték az I. Integrációs Kulturális Találkozót, amelyen többek közt fellépett a Kalina népművészeti együttes Lutoryzából.

Június 3–4., Sztrázsó hegység – A Lengyel Klub Közép-Vág menti regionális szervezete találkozót tartott.

Június 16., Marchegg (Ausztria) – A Lengyel Klub Tanácsának szervezésében megnyitották az EuryArt kiállítást.

Június 23., Krakkó (Lengyelország) – A Lengyel Klub Tanácsának szervezésében megnyitották az EuryArt kiállítást.

Július 1., Pozsony – A Lengyel Klub Tanácsának szervezésében megemlékezést tartottak Mária Holoubková-Urbasiówna fotóművésznőre, a szlovák professzionális fényképészet és a „Határok nélküli barátság” filmstúdió megalapítójára. A megemlékezésen közreműködtek többek közt a Musica Poetica és a Kubranček művészeti csoportok.

Június 15., Kassa – A Lengyel Klub Tanácsa leleplezte II. János Pál pápa emlékművét.

Július–augusztus, Kassa – A Lengyel Klub Tanácsának szervezésében lengyelországi és szlovákiai művészek szakmai találkozója zajlott, majd kiállították a workshopon készült művészeti alkotásokat.

Augusztus 15., Nyitra – A Lengyel Klub Tanácsa megkoszorúzta az I. világháborúban elesett katonák emlékművét.

Augusztus 26., Máriatölgyes – A Lengyel Klub Tanácsának szervezésében rendezték meg a Máriatölgyes Lengyel Barátság, Együttműködés és Népművészet Napjai c. fesztivált.

Szeptember 5–13., Tarnów, Busko-Zdrój, Grunwald, Stare Jabłonki, Olsztyn, Ostróda, Frombork, Bartoszyce, Ryn, Giżycko, Mikołajki, Święta Lipka, Reszel, Warszawa (Lengyelország) – A Lengyel Klub Tanácsának szervezésében bemutatkozott a Monitor Polonijny folyóirat a Külföldön Dolgozó Lengyel Újságírók Világforumán, mely a sorrendben immár a 14. fórum volt.

November 1., Kassa – Megnyitották a Lengyel Kultúra Napjai fesztivál 10. évfolyamát.

November 3., Kassa – A Lengyel Klub Tanácsának szervezésében megnyitották az EuryArt kiállítást.

November 3., Igló – A Lengyel Klub Tanácsának szervezésében megnyitották Krystyna Dobrowolská és Marek Filipiuk művészek kiállítását.

November 3., Nagymihály – Krzysztof Bojarczuk képeiből álló kiállítás nyílt a Lengyel Klub Tanácsának szervezésében.

November 3., Kassa – Jan Siuty és Piotr Worońc festményeiből és szobraiból álló kiállítás nyílt a Lengyel Klub Tanácsának szervezésében.

November 10., Kassa – A Lengyel Klub Tanácsának szervezésében megnyitották a krosnai Fotoklub KDK fényképeiből álló kiállítást.

November 11., Nyitra – A Függetlenség Napja lengyel nemzeti ünnep alkalmából a lengyel kisebbség tagjainak találkozója került sor.

November 13., Kassa – Bogdan Borusewicz, a Lengyel Köztársaság parlamentjének elnöke találkozott a Lengyel Klub képviselőivel.

November 25–26., Deményfalvi völgy – A Lengyel Klub Tanácsának ülése zajlott.

November 30., Kassa – A Lengyel Klub Tanácsának szervezésében megnyitották a „Lengyelek, csehek, szlovákok – találkozások a kommunizmusban” című kiállítást.

November, Kassa – A hónap folyamán bemutatkozott a lengyel filmművészet három alkotással: Vinic (rendezte J. Machulski), Wróżby kumaka (rendezte R. Gliński), Jestem (rendezte D. Kędzierzawska).

December 10., Vágbeszterce – A „Suzvuk” verseny ünnepélyes eredményhirdetésére került sor.

December 10., Vágbeszterce – Megrendezték a Lengyel Klub helyi szervezetének karácsonyi találkozóját.

December 16., Kassa – Megrendezték a Lengyel Klub helyi szervezetének karácsonyi találkozóját.

December 16., Nyitra – Megrendezték a Lengyel Klub helyi szervezetének karácsonyi találkozóját.

December 16., Kassa – A krakkói Hamernik együttes lengyel gorál énekekkel lépett fel a karácsonyi vásáron.

8.8. A horvát kisebbség (*Juraj Cvečko*)

Január 26., Pozsony – Dévényújfalú városrészben megtartották a Horvát Csütörtök hagyományos kulturális összejövetelt.

Január 27., Pozsony – Dunacsún városrészben megrendezték a szlovákiai horvátok hagyományos kulturális találkozóját – a Horvát Bál 5. évfolyamát.

Február 23., Pozsony – Dévényújfalú városrészben megtartották a Horvát Csütörtök hagyományos kulturális összejövetelt.

Március 30., Pozsony – Dévényújfalú városrészben megtartották a Horvát Csütörtök hagyományos kulturális összejövetelt.

Május 1., Pozsony – Dévényújfalú városrészben megnyitották a Horvát Múzeumot.

Június 24–25., Pozsony – Dévényújfalú városrészben a 18. alkalommal rendezték meg a Horvát Kultúra Fesztiválját. A rendezvényen szlovákiai, magyarországi, ausztriai és horvátországi folklórcsoportok léptek fel.

Július 10–17., Sopron (Magyarország) – A Grbarčeta és a Čunovski bečari folklórcsoportok részt vettek a „3. Tamburaški i plesački tabor” fesztiválon.

Augusztus 26., Pozsony – Oroszvár városrészben megrendezték az Oroszvár Határok Nélkül kulturális fesztivált, amelyen fellépett számos szlovákiai horvát folklórcsoport, többek közt a Horvátjárfalú Férfikórus is.

Szeptember 29., Pozsony – Dévényújfalú városrészben megtartották a Horvát Csütörtök hagyományos kulturális összejövetelt.

Október 4., Eperjes – Horvát Este címmel kulturális találkozóra került sor, amelyen felléptek a Szlovákiai Horvát Kulturális Szövetség művészeti csoportjai.

Október 26., Pozsony – Dévényújfalú városrészben megtartották a Horvát Csütörtök hagyományos kulturális összejövetelt.

November 11., Pozsony – Dunacsún városrészben megrendezték a Horvát Kulturális Napot.

November 25., Horvátgurab – Megrendezték a Horvát Kulturális Nap fesztivált, amelyen többek közt a Chorvatanka folklórcsoport is fellépett.

November 30., Pozsony – Dévényújfalú városrészben megtartották a Horvát Csütörtök hagyományos kulturális összejövetelt.

December 24., Pozsony – Horvátjárfalú városrészben megrendezték a Karácsony Horvátjárfaluban c. kulturális összejövetelt.

8.9. A zsidó kisebbség (*Pavol Meštan*)

Február 8., Kassa – A SZNM – Zsidó Kultúra Múzeuma szervezésében megnyitották a Metamorfózisok Ch. Sofer emlékére című kiállítást, amelynek szerzője Viera Kamenická volt.

Március 16., Szeged (Magyarország) – A Zsidó Kultúra Múzeuma szervezésében került megnyitásra A Zsidó Kultúra Múzeuma bemutatkozik című kiállítás, amelynek szerzője Pavol Mešťan volt.

Március 26., Poprád – A Zsidó Kultúra Múzeuma szervezésében megnyitották az Izrael – mindenki országa című kiállítást, amelynek kurátora Anna Ondrušeková volt.

Március 26., Poprád – Megemlékezést tartottak a vasútállomás falán található emléktáblánál a szlovák államban megkezdődött első deportációkra emlékezve.

Április 4., Pozsony – A Zsidó Kultúra Múzeuma, a prágai Zsidó Múzeum és a kassai Kelet-Szlovákiai Múzeum közös szervezésében került megnyitásra a Jozef Polák (1886–1945) történetét bemutató kiállítás Férfi, aki nem pihent címmel.

Április 4., Pozsony – A Zsidó Kultúra Múzeuma szervezésében megnyitották a Férfi, aki nem pihent című kiállítást, amelynek szerzője Magda Veselská volt.

Május 23., Pozsony – A Zsidó Kultúra Múzeuma szervezésében megnyitották a Kő, mely mesél című kiállítást, amelynek szerzője Miro Pogran volt.

Június 1., Pozsony – A Zsidó Kultúra Múzeuma szervezésében került megnyitásra az Izrael című kiállítás, amelynek kurátora Viera Kamenická volt.

Július 20., Pozsony – A Zsidó Kultúra Múzeuma kiállítást szervezett izraeli művészek alkotásaiból Üdvözet Izraelből címmel.

Augusztus 22., Pozsony – A Zsidó Kultúra Múzeuma szervezésében került megnyitásra a Vágott papír című kiállítás, amelynek szerzője Esther Shilo volt.

Szeptember 3., Pozsony – Zsidó kultúra európai napja.

Szeptember 9., Pozsony – A holokauszt és rasszista erőszak áldozatainak emléknapja.

Szeptember 9., Pozsony – A Zsidó Kultúra Múzeuma szervezésében került megnyitásra az „Zachor! Emlékezz!” című kiállítás, amelynek szerzője Milan Veselý volt.

Szeptember 14., Nagyszombat – A Nagyszombati Napok fesztivál keretén belül emléktáblát avattak A. Wetzler tiszteletére.

November 24–26., Pozsony – Devět bran címmel nemzetközi cseh–német–szlovák–zsidó kulturális fesztivál zajlott.

A Zsidó Kultúra Múzeuma 2006-ban 4 könyvet jelentetett meg:
NANDRÁSKY, Karol – REMETE, László: Ember, aki átlépte a határokat,
WEISLITZOVÁ, Věra: Olga lánya és Lea,
SULAČEK, Jozef: Fehér köpenyek – 2. rész,
Racial Violence, Past and Present.

8.10. Az orosz kisebbség (Alexander Čumakov)

Január 7., Vágbeszterce – A Szlovákiai Oroszok Szövetsége karácsonyi koncertet szervezett.

Január 14., Pozsony – A Szlovákiai Oroszok Szövetsége új évi koncertet szervezett.

Január 14., Kassa – A Szlovákiai Oroszok Szövetsége immár harmadik alkalommal rendezte meg az amatőr együttesek újévi koncertjét.

Január 26., Pozsony – A Szlovákiai Oroszok Szövetsége szervezésében zajlott az „Orosz Szó” verseny.

Március 21., Kassa – A Szlovákiai Oroszok Szövetségének képviselői találkoztak az Orosz Föderáció szlovákiai nagykövetével.

Április 23., Turócszentmárton – Orosz Konyha címmel gasztronómiai fesztivált rendeztek.

Május 9., Pozsony – A Szlovákiai Oroszok Szövetsége megrendezte a Győzelem Napja c. kulturális-társadalmi összejövetelt.

Május 10., Kassa – A Szlovákiai Oroszok Szövetsége szervezésében megrendezték az „Orosz Szó” versenyt.

Május 12., Pozsony – A Szlovákiai Oroszok Szövetsége szervezésében megrendezték az „Orosz Szó” versenyt.

Június 3–4., Turócszentmárton – A Szlovákiai Oroszok Szövetsége „Gyermekek – a mi jövőnk” címmel gyermektábort szervezett.

Július 14., Kassa – A Szlovákiai Oroszok Szövetsége gyermektábort szervezett.

Július 22–27., Besztercebánya – A Szlovákiai Oroszok Szövetsége gyermektábort szervezett.

Szeptember 27., Kassa – A Szlovákiai Oroszok Szövetsége találkozott a hadtörténeti klub tagjaival.

Szeptember 17–18., Turócszentmárton – A Szlovákiai Oroszok Szövetsége megrendezte a Szláv Irodalom Napjai művészeti fesztivált.

November 25., Nyitra – A Szlovákiai Oroszok Szövetsége szervezésében találkozót tartottak az orosz, a ruszin és az ukrán kisebbség tagjai.

December 16., Pozsony – Gyermekest a Télapóval címmel műsort szervezett a Szlovákiai Oroszok Szövetsége.

December 16., Vágbeszterce – A Szlovákiai Oroszok Szövetsége megrendezte az Arany Ősz fesztivált.

8.11. A bolgár kisebbség (Emília Hrušíková)

Február 14., Pozsony – A Bolgár Kulturális Intézetben a Trifon Zarezan-nap kapcsán fesztivált rendeztek, amelyen bemutatták a bolgár kertészet és szőlészeti hagyományait.

Március 11., Pozsony – Bolgár kulturális fesztivált rendeztek a Bolgár Köztársaság nemzeti ünnepe alkalmából (az 500 éves török fennhatóság megszűnésével kapcsolatosan).

Március 15., Pozsony – A Bolgár Kulturális Intézetben megnyílt a Bolgárok emlékei a nemzeti ébredésre című kiállítás.

Május 20., Mikulčice (Csehország) – Bolgár Kulturális Napok – Cirill és Metód Ünnepek zajlottak Mikulčicén Metód sírjánál. A fesztiválon részt vettek a közép-európai bolgár kisebbségi közösségek képviselői, a szlovákiai bolgárokat a „Hriszto Botev” Szlovákiai Bolgárok és Barátaik Eredeti Kulturális Szövetsége képviselte.

Május 23., Pozsony – A „Hriszto Botev” Szlovákiai Bolgárok és Barátaik Eredeti Kulturális Szövetsége szervezésében megnyílt az Írást adtak nekünk – Cirill és Metód testvérek című tárlat.

Június 2., Pozsony – A „Hriszto Botev” Szlovákiai Bolgárok és Barátaik Eredeti Kulturális Szövetsége megkoszorúzta a Szlovákiában elesett bolgár katonák emlékművét.

Június 3., Gols (Ausztria) – Ünnepeles megemlékezésre került sor Hriszto Botev bolgár költő emlékművénél szlovákiai, ausztriai, magyarországi és csehországi bolgár szervezetek részvételével.

Június 20., Pozsony – A Nobel-díjas Elias Canetti tiszteletére kiállítás nyílt.

Június 22., Pozsony – A Bolgár Kulturális Intézetben találkozót tartottak „Bolgár írásbeliség jelentősége” témában. A találkozó vendége volt Ognjan Garkov, a Bolgár Köztársaság új szlovákiai nagykövete.

Június – Pozsony, Homonna – Megrendezték a Nemzetiségek Fesztiváljának 3. évfolyamát. A bolgár kultúrát a brünni Pirin népművészeti csoport képviselte.

Augusztus 16., Pozsony – A „Hriszto Botev” Szlovákiai Bolgárok és Barátaik Eredeti Kulturális Szövetsége beszélgetést szervezett Szlovákiában élő érdekes bolgár emberekkel.

Szeptember 8–9., Pozsony – Bulgária 2007-ben az Európai Unióhoz történő csatlakozása kapcsán népes bolgár népművészeti együttes járta körbe az EU tagállamainak

fővárosait, s mindegyik városban előadták a „Chorót”, a leghosszabb bolgár táncot. Pozsonyban a tánc 1 óra 40 percig tartott.

Október 28., Pozsony – A „Hriszto Botev” Szlovákiai Bolgárok és Barátaik Eredeti Kulturális Szövetsége tornát szervezett a sakkhöz hasonlítható „tabla” hagyományos bolgár népi játéokban.

November 13–15., Pozsony – Megrendezték a Bolgár Kultúra Napjai Szlovákiában hagyományos fesztivált.

December 2., Pozsony – A hagyományokhoz híven megrendezték a Bolgár Kulturális Est 5. évfolyamát, amelyen részt vettek csehországi, ausztriai és magyarországi bolgár kisebbségi képviselők is.

December 9., Somorja – A Szlovákiában élő bolgár kisebbségek képviselői is részt vettek a Fórum Intézetben megrendezésre kerülő konferencián, amely a szlovákiai nemzeti kisebbségek kérdéskörével foglalkozott.

December 14., Pozsony – A „Hriszto Botev” Szlovákiai Bolgárok és Barátaik Eredeti Kulturális Szövetsége éves konferenciát szervezett, amelyen értékelte tevékenységét, elfogadta a 2007-re tervezett tevékenységek programját, valamint új irányító-testületet választott.

9. Najdôležitejšie spoločensko-politické a kultúrne udalosti v živote národnostných menšín na Slovensku

9.1. Maďarská menšina (*Gábor Lelkes*)

1. január, Bratislava – Prezident Ivan Gašparovič odovzdal hercovi Mátyásovi Dráfilmu Pribinov kríž tretej triedy za zásluhy na poli rozvoja kultúrneho života a divadelníctva na Slovensku.

7. január, Bratislava – Na základe výskumu spoločenskovedného inštitútu GfK Slovakia by chcelo 15 % Maďarov žijúcich na Slovensku žiť v Maďarsku.

17. január, Bratislava – V Kultúrnom inštitúte Maďarskej republiky sa konalo spoločenskovedné fórum s názvom Sedem rokov časopisu Fórum Társadalomtudományi Szemle.

20. január, Šamorín – Vo Fórum inštitúte pre výskum menšín vystúpil historik Balázs Ablonczy s prednáškou pod názvom Pertraktovaná osobnosť, ktorá sa venovala životu a dielu Pála Telekiho.

21. január, Sklabiná – V rodisku Kálmána Mikszátha bolo po komplexnej rekonštrukcii otvorené múzeum venované spisovateľovi, ktoré patrí pod správu Slovenského národného múzea – Múzea maďarskej kultúry na Slovensku.

2. február, Bratislava – Vicepremiér Pál Csáky vyznamenal Striebornou plaketou Slovenskej republiky Jánosa Quittnera, ktorý sa doma a vo svete štyridsať rokov venoval maďarskému folklórnemu tanečnému umeniu.

4. február, Bratislava – Víťazom ankety Kto je na Slovensku Maďarom roku 2005, ktorú vyhlásil denník Új Szó, sa stal predseda Strany maďarskej koalície (SMK) Béla Bugár. Na druhom mieste skončil s malou stratou futbalista z Dunajskej Stredy Balázs Borbély, vďaka ktorému získal slovenský futbal v roku 2005 veľké medzinárodné úspechy.

6. február, Bratislava – Kresťanskodemokratické hnutie (KDH) ohlásilo odchod zo slovenskej vládnej koalície po tom, čo Mikulášom Dzurindom vedená Slovenská demokratická a kresťanská únia (SDKÚ) odmietla predložiť do vlády návrh dodatku k vatikánskej zmluve o výhrade svedomia.

7. február, Bratislava – Po odchode KDH z vládnej koalície získala SMK vo vláde a v parlamente nové posty: vedenie rezortu školstva prevzal László Szigeti a povereným predsedom parlamentu sa stal Béla Bugár.

9. február, Bratislava – Po odchode KDH z vládnej koalície sa vláda a opozícia dohodli na vypísaní predčasných parlamentných volieb. V zmysle rozhodnutia parlamentu sa predčasné parlamentné voľby budú konať 17. júna.

16. február, Bratislava – Vo veku 86 rokov zomrel Károly Pathó, bývalý vedúci tajomník ÚV CSEMADOK-u a bývalý šéfredaktor periodika Szabad Földműves.

1. marec, Bratislava – Najvyšší súd zakázal politickú stranu Slovenská pospolitosť – Národná strana, ktorá v predchádzajúcich rokoch organizovala mnoho radikálnych a nacionalistických podujatí.

10. marec, Aszód (Maďarsko) – Petőfiho múzeum v Aszóde, ktoré patrí pod správu Riaditeľstva múzeí v Peštianskej župe a komárňanské Etnologické centrum Fórum inštitútu pre výskum menších zorganizovali spoločnú výstavu fotografií s názvom Postavené z kresťanskej horlivosti, ktorá prezentovala malé sakrálné pamiatky na juhu Slovenska. Stovku fotografií, ktoré vznikli zo zbierok Archívu malých sakrálnych pamiatok v Komárne, zhotovili Ilona L. Juhász a József Liszka.

12. marec, Bratislava – Bola zostavená kandidátka SMK pre parlamentné voľby, ktoré sa budú konať 17. júna. Na prvých dvadsať miest – ktoré sú na základe predvolebných výskumov verejnej mienky s veľkou pravdepodobnosťou zvoliteľnými miestami – sa dostali títo kandidáti: Béla Bugár, Pál Csáky, Gyula Bárdos, Miklós Duray, László Szigeti, Iván Farkas, László Gyurovszky, László Köteles, Klára Sárközy, Zsolt Simon, László A. Nagy, József Berényi, László Miklós, Gábor Gál, Ágnes Biró, István Pásztor, Anna Szögedi, Tibor Bastrnák, György Juhász a Erzsébet Pogány.

15. marec, Budapešť (Maďarsko) – Minister kultúry Maďarskej republiky András Bozóki vyznamenal Cenou Mihálya Munkácsyho dunajskostredského sochára Györgya Lipcseyho, ktorý bol ocenený za prínosy na poli výtvarného umenia.

15. marec, Bratislava – Za podpredsedu Bratislavského samosprávneho kraja bol zvolený kandidát SMK Gábor Agárdy.

16. – 17. marec, Dunajská Streda – Po štvrtý raz sa konalo kultúrne podujatie *Vámbéryho dni*, na ktorých si pripomínajú slávneho rodáka z Dunajskej Stredy a bádateľa východných krajín Árpada Vámbéryho.

16. marec, Bratislava – Politológ László Öllös bol slovenským parlamentom zvolený do správnej rady Ústavu pamäti národa.

24. marec, Dunajská Streda – Uskutočnilo sa detašované zasadnutie správnej rady Nadácie Hungária Televízió, ktorá je majiteľom televíznej stanice Duna Televízió. Hlavnou témou zasadnutia bolo spustenie vysielania nového kanálu Duna TV. Kanál Autonómia začne vysielat' 16. apríla.

27. marec, Bratislava – Vicepremiér Pál Csáky vyznamenal Striebornou plakitou Slovenskej republiky významné osobnosti maďarského verejného, kultúrneho,

umeleckého a vedeckého života na Slovensku. Ocenenie prevzali: János Békés, József Gágyor, István Könözi, Anna Petréc, László Cselényi, Erzsébet Cs. Tóth, László Gyurgyík, Kálmán Kovács, Ilona Németh, Tibor Rács a László Újváry.

29. marec, Trnava – Zastupiteľstvo Trnavského samosprávneho kraja zvolilo za svojho podpredsedu politika SMK Józsefa Kvardu.

3. apríl, Košice – Pri príležitosti 100. výročia návratu a opätovného pochovania telesných pozostatkov Ferenc Rákócziho II. bola odhalená socha kniežaťa Ferenc Rákócziho. Na odhalení sochy sa zúčastnila aj štátna tajomníčka ministerstva kultúry Ágnes Biró a štátny tajomník Ministerstva národného kultúrneho dedičstva Maďarskej republiky Lajos Vass. Zástupcovia oboch rezortov podpísali dohodu o ochrane dedičstva, o ochrane a reštaurovaní slovenského dedičstva, ktoré vyjadruje spoločnú kultúrnu identitu oboch krajín.

10. apríl, Bratislava – Prezident Ivan Gašparovič vymenoval za profesora Ferenc Alabána, vedúceho Katedry hungaristiky na Filozofickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici.

18. apríl, Rožňava – Vo veku 54 rokov zomrel archeológ a priekopník ochrany pamiatok v Gemeri Gábor Tökölly.

27. – 30. apríl, Rimavská Sobota – Usporiadali 15. ročník Celoštátnej recitačnej súťaže Mihály Tompu.

29. – 30. apríl, Dvory nad Žitavou – Vlastivedné združenie Pro Patria a knižnica Bibliotheca Hungarica zorganizovali 10. celoštátne stretnutie maďarských historikov miestnych dejín na Slovensku. Stretnutie bolo venované 50. výročiu maďarskej revolúcie v roku 1956.

2. máj, Bratislava – Na základe výskumu verejnej mienky agentúry MVK sú Maďari na Slovensku spokojnejší s druhou Dzurindovou vládou než Slováci.

4. máj, Dunajská Streda – Minister pôdohospodárstva Zsolt Simon verejne predstavil projekt E-farmár, ktorý je spoločným projektom rezortov poľnohospodárstva krajín V4. Cieľom projektu je prezentovať agrárnu sféru krajín V4 a zverejňovať informácie o podpore a rozvoji agrárneho sektora.

5. máj, Zemné – Cenu Ányosa Jedlika za svoje zásluhy získal sociológ László Gyurgyík a lekár, tiež. historik lekárstva László Kiss.

7. máj, Tešedíkovo – Za predsedu celoštátneho Maďarského spoločenského a kultúrneho združenia na Slovensku – CSEMADOK-u bol na XXI. sneme organizácie zvolený Béla Hrubík. Podpredsedom sa stal László Köteles.

10. máj, Rimavská Sobota – Nemecká automobilka Dräxlmaier zrušila plány na uazvretie priemyselnej investičnej zmluvy s mestom Rimavská Sobota. Gemerčania si

od zmluvy sľubovali hospodársky rozvoj regiónu. Nemecká firma Dräxlmaier bude investovať v Rumunsku.

10. máj, Dunajská Streda – Spolok maďarských spisovateľov na Slovensku otvoril v Dunajskej Strede svoju novú kanceláriu, a to v administratívnej budove Perfects na Alžbetínskom námestí.

12. máj, Bratislava – Na múre bývalého sídla uhorského parlamentu, v dnešnom sídle Univerzitnej knižnice bola odhalená pamätná tabuľa. Tabuľu slávnostne odhalili podpredseda Maďarskej akadémie vied József Hátori a podpredseda Slovenskej akadémie vied Dušan Kováč.

13. máj, Komárno – Na sneme SMK bol schválený volebný program strany a bola zahájená volebná kampaň strany pred júnovými parlamentnými voľbami.

20. máj, Bratislava – Medzi Slovenskom a Maďarskom vznikol diplomatický konflikt. Slovenská polícia kvôli podozreniu z nedovoleného sprevádzania cudzincov predviedla troch občanov Maďarskej republiky v Bratislave. Neskôr však vysvitlo, že na Slovensku neexistuje právna norma alebo zákonné ustanovenie, ktoré by cudzomcom zakazovalo sprevádzať cudzincov. Prípado sa dostal na diplomatickú úroveň, maďarské ministerstvo zahraničných vecí žiadalo, aby sa slovenské ministerstvo zahraničných vecí za tento prečin ospravedlnilo.

21. máj, Komárno – Uskutočnil sa VIII. celoštátny kongres Zväzu maďarských pedagógov na Slovensku, na ktorom bol delegátmi opätovne zvolený za predsedu zväzu László Pék.

21. máj, Radnovce – V rodisku predkov básnika Miklósa Radnótiho bola odhalená prvá socha tohto básnika na Slovensku.

28. máj, Komárno – Cenu Pro Probitate – Helytállásért za rok 2006 získal András Takács. Ocenenie je uznaním jeho dlhoročnej práce na poli folkloristiky, vedy a tvorby v prospech maďarskej komunity na Slovensku.

28. máj, Bratislava – Slovenský minister zahraničných vecí Eduard Kukan sa ospravedlnil maďarskému ministrovi zahraničných vecí Ferencovi Somogyimu za postup bratislavskej polície, ktorá maďarským štátnym občanom prekazila snahu sprevádzať svojich turistov.

30. máj, Bratislava – Vo veku 76 rokov zomrel maďarský básnik a publicista žijúci na Slovensku Elemér Török.

30. máj – 3. jún, Dunajská Streda – Po 31. raz sa konala Podunajská jar, ktorá je najväčším maďarským detským divadelným festivalom na Slovensku.

8. jún, Bratislava – Štátny tajomník ministerstva zahraničných vecí József Berényi vo svojom hodnotiacom prejave uviedol, že sa za uplynulých osem rokov zlepšili vzťahy medzi Slovenskom a Maďarskom.

8. jún, Bratislava – Vicepremiér Pál Csáky ocenil Striebornou plaketou Slovenskej republiky Pétera Gágyora, režiséra Dunajskostredského mestského divadla SZEVASZ.

9. – 13. jún, Bratislava, Humenné – Na rozdiel od predchádzajúcich ročníkov sa 3. ročník Národnostného festivalu konal na dvoch miestach. Aj tentoraz bolo cieľom festivalu upriamiť pozornosť väčšinového národa na menšiny žijúce v krajine a napomôcť ich vzájomnému spoznávaniu sa. Podujatie v Bratislave sa však vinou zlej organizácie skončilo škandalózne: miestom konania bol zvolený pivný festival, kde podnapité občerstvo vypískalo viacerých účinkujúcich.

17. jún, Bratislava – Parlamentné voľby vyhrala ľavicová populistická politická strana Smer vedená Robertom Ficom. Smer získal 29,14 % hlasov, čo v 150-člennom parlamente znamená 50 mandátov. Strany Dzurindovej vládnej koalície, ktoré uskutočnili hospodárske reformy, sa po ôsmich rokoch vládnutia ocitli v parlamente v menšine. SMK získala 11,68 % hlasov, čo Maďarom na Slovensku zaručilo 20 poslaneckých mandátov. Vo farbách SMK získali poslanecké mandáty: Béla Bugár, Pál Csáky, Gyula Bárdos, Miklós Duray, László Szigeti, Iván Farkas, László Gyurovszky, László Köteles, Klára Sárközy, Zsolt Simon, László A. Nagy, József Berényi, László Miklós, Gábor Gál, Ágnes Biró, István Pásztor, Anna Szögedi, Tibor Bastrnák, Imre Andruskó a János Szigeti.

19. jún, Bratislava – Prezident Ivan Gašparovič poveril zostavením vlády Roberta Fica, predsedu politickej strany Smer, ktorá vyhrala parlamentné voľby.

19. jún, Komárno – Po 43. raz sa konali Jókaiho dni, ktoré sú celoštátnym festivalom maďarských amatérskych divadelníkov na Slovensku.

21. – 25. jún, Dunajská Streda – Umelecký festival Tündérvilla organizovaný občianskym združením Pre naše mesto, občianskym združením NACONXYPAN, Mestským kultúrnym strediskom a Žitnoostrovským múzeom sa tešil veľkému záujmu publika.

23. – 25. jún, Želiezovce – Po vyše desaťročnej prestávke opäť zorganizovalo Maďarské spoločenské a kultúrne združenie na Slovensku – CSEMADOK 40. ročník Celoštátneho folklórneho festivalu.

27. jún, Bratislava – Slávnostne boli odovzdané literárne a umelecké ceny Posonium. Za rok 2006 boli ocenení Anikó N. Tóth, József Szóke, Zoltán Szeberényi, Klára Kubička Kucsera, Zsuzsa Szunyog, Tihamér Lacza a Károly Csáky.

27. jún, Čata – V 84. roku života zomrel Béla Lovicsek, významný autor maďarskej literatúry na Slovensku, prozaik, dramatik, publicista a novinár.

28. jún, Bratislava – Robert Fico, ktorý bol poverený zostavením vlády, vyhlásil, že vytvorí spoločnú vládu s HZDS Vladimíra Mečiara a so SNS Jána Slotu. Vyhlásením o zložení vládnej koalície ostali domáci a zahraniční politickí odborníci, organizácie a inštitúcie reprezentujúce demokratické hodnoty zaskočení. Predseda SMK Béla Bugár vzápätí vyhlásil, že účasť SNS vo vládnej koalícii je najhoršia možná vládna alternatíva pre Maďarov na Slovensku.

29. jún, Bratislava – V novej slovenskej vláde dostala nacionalistická SNS rezorty školstva, regionálneho rozvoja a ochrany životného prostredia, teda ministerstvá, ktoré pred voľbami viedla SMK.

30. jún, Brusel (Belgicko) – Vedúci frakcie Európskej ľudovej strany Hans-Gert Poettering vyjadril hlboké znepokojenie nad tým, že strana Smer hlásiaca sa k ľavicovým hodnotám pozvala do vlády extrémistickú pravicovú SNS, ktorá vyvoláva rasovú nenávisť a útočí najmä na Rómov a Maďarov.

2. júl, Bratislava – Predseda Smeru Robert Fico, predseda SNS Ján Slotu a predseda HZDS Vladimír Mečiar podpísali koaličnú zmluvu, ktorá určila detaily spolupráce medzi tromi novými vládnymi stranami.

5. júl, Bratislava – Ustanovujúca schôdza nového slovenského parlamentu. Poslanci zložili sľub a zvolili funkcionárov parlamentu. Predsedom parlamentnej frakcie SMK zostal naďalej Gyula Bárdos, predsedom výboru pre menšiny a ľudské práva sa stal László A. Nagy a za predsedu výboru pre nezlučiteľnosť funkcií bol zvolený Gábor Gál.

5. júl, Bratislava – Prezident Ivan Gašparovič vymenoval členov novej vlády Roberta Fica. Vicepremiérom pre menšiny sa stal Dušan Čaplovič s komunistickou minulosťou, ktorý v minulosti neraz zaujal protimaďarské postoje.

5. júl, Brusel (Belgicko) – Strana európskych socialistov pozastavila Smeru členstvo v sociálnodemokratickej frakcii Európskeho parlamentu, čo bola reakcia na pozvanie nacionalistickej SNS do vlády.

8. júl, Bratislava – Na slovensko-maďarskej štátnej hranici bolo v blízkosti turistických atrakcií, pamätných a pútnických miest otvorených 45 priechodov. Priechody možno využiť výlučne na turistické ciele, hranice možno na týchto miestach prekonať pešo, na bicykli, resp. na člny.

8. júl, Bratislava – Republiková rada SMK prijala akčný plán, podľa ktorého chce SMK na všetky protimenšinové opatrenia Ficovej vlády prijať protiopatrenia, pričom tým, ktorým bude ukrivdené, je pripravená poskytnúť právnu pomoc.

11. júl, Budapešť (Maďarsko) – Prvá zahraničná cesta ministra zahraničných vecí Jána Kubiša viedla do Budapešti, kde sa stretol s maďarskou ministerkou zahraničných vecí Kingou Göncz. Ján Kubiš na stretnutí zdôraznil, že obavy maďarskej strany sú neopodstatnené, nová slovenská vláda chce pristupovať k ľudským právam a menšinovým otázkam v duchu európskych hodnôt.

12. júl, Budapešť (Maďarsko) – Ferenc Gyurcsány rokoval s predsedom SMK Béloom Bugárom, s podpredsedom SMK Pálom Csákym a predsedom parlamentnej frakcie SMK Gyulom Bárdosom. Na stretnutí sa hovorilo o tom, že v existenčné otázky týkajúce sa zahraničných Maďarov musí maďarská vláda riešiť so zahraničnými inštitúciami a organizáciami podľa dlhodobých zmlúv.

21. – 30. júl, Rožňava – Po šiesty raz sa konal Gemersko-turniansky festival. Podujatia sa konali v dvanástich obciach regiónu na oboch stranách hranice.

22. – 23. júl, Dolné Obdokovce – Po piaty raz sa konal Podzoborský rockový festival, ktorý sa stal jedným z najkvalitnejších maďarských festivalov populárnej hudby na Slovensku.

24. júl, Bratislava, Budapešť (Maďarsko) – V radoch maďarskej menšiny a v Maďarsku vyvolali vyhlásenia Jána Slotu pre Lidové noviny veľké prekvapenie. Slotu pre český denník povedal, že Slovákov v ich vlastnej krajine utláča maďarská menšina, a že jeho najdôležitejším cieľom je zakázanie SMK. Maďarská diplomacia vyjadrila svoje znepokojenie a odkázala Bratislave, že čaká na oficiálnu reakciu slovenskej vlády. Premiér Robert Fico však nebol ochotný komentovať názor svojho koaličného partnera, ani sa od protimaďarských vyhlásení Jána Slotu sa nedištancoval.

25. júl, Budapešť (Maďarsko) – Maďarská ministerka zahraničných vecí Kinga Göncz zaslala slovenskému ministrovi zahraničných vecí Jánovi Kubišovi list, v ktorom ho žiada, aby slovenská vláda prijala opatrenia v záujme toho, aby nedochádzalo k vyhláseniam, ktoré by mohli narušiť pokojné maďarsko-slovenské spolužitie.

28. júl, Bratislava – Slovenský minister zahraničných vecí Ján Kubiš odpovedal na list maďarskej ministerky zahraničných vecí Kingy Göncz z 25. júla, v ktorom maďarská strana žiadala slovenskú vládu, aby sa dištancovala od vyhlásení Jána Slotu, ktoré znevažujú Maďarov na Slovensku a SMK. Ján Kubiš sa vo svojej odpovedi od vyhlásení nacionalistu Jána Slotu jednoznačne nedištancoval, jeho odpoveď bola skôr všeobecná a bez jasného stanoviska.

31. júl, Bratislava – SNS podala trestné oznámenie na Miklósa Duraya, lebo politik SMK označil SNS v istom budapeštianskom rádiu za fašistickú stranu. Vicepremiér vlády pre menšiny Dušan Čaplovič vo svojom vyhlásení takisto odmietol slová Miklósa Duraya, lebo uškodili zahraničnému imidžu Slovenska.

31. júl, Bratislava – Slovenský minister vnútra Robert Kaliňák bránil Jána Slotu v rozhovore pre denník Sme. Podľa Kaliňáka Slotu nie je extrémista a jeho vyhlásenia nie sú v rozpore s Trestným zákonníkom.

3. august, Bratislava – Parlament vyslovil dôveru premiérovi Robertovi Ficovi a jeho vláde.

4. august, Dunajská Streda – Inštitút pre romologický výskum so sídlom v Dunajskej Strede zorganizoval spomienku na holokaust, v rámci ktorej sa konala medzinárodná

konferencia, výstava fotografií a bol odhalený aj pamätník. Pamätník obetiam holokaustu, ktorý je prvou sochou na Slovensku pripomínajúcou rómsky holokaust, odhalil premiér Robert Fico.

8. august, Budapešť (Maďarsko), Bratislava – Napätie medzi Slovenskom a Maďarskom zvýšila videonahrávka, ktorá bola zverejnená na internete. Na nahrávke páľili mladí slovenskí nacionalisti maďarskú vlajku.

9. august, Budapešť (Maďarsko) – V dôsledku zhoršenia slovensko-maďarských vzťahov namaľovali neznámi páchatelia na chodník pred slovenským veľvyslanectvom v Budapešti nápis „My nezabúdame“. Maďarská vláda tento extrémistický čin odsúdila.

11. august, Bratislava – Bývalá štátna tajomníčka Ágnes Biró kritizovala časť vládneho programu novej vlády, ktorá sa týkala menšinových kultúr. Vládny program totiž negarantuje menšinové status quo, ktoré vzniklo v predchádzajúcich rokoch. Za najškandalóznejšie pokladá degradovanie národnostnej kultúry na miestnu kultúru.

11. – 13. august, Slavec, Gombasek – Umelecký festival Celoštátne kultúrne slávnosti Maďarov na Slovensku sa konal s obnoveným technickým vybavením, o podujatie však nebol veľký záujem.

14. august, Bratislava – SMK podala trestné oznámenie na Jána Slotu kvôli protimaďarským vyhláseniam predsedu nacionalistickej strany.

16. august, Bratislava – Maďarské obce na Slovensku boli pobúrené uznesením vlády, podľa ktorého obce ležiace v nadmorskej výške nad 277 m dostanú od roku 2007 výrazne vyššiu podporu než obce ležiace nižšie. Toto rozhodnutie Ficovej vlády jednoznačne nahráva slovenským obyvateľstvom obývané severné regióny krajiny a krivdí etnicky zmiešaným juhoslovenským regiónom.

18. august, Bratislava – Premiér Robert Fico sa zúčastnil recepcie maďarského veľvyslanectva, ktorá sa konala pri príležitosti maďarského národného sviatku 20. augusta. Vicepremiér Dušan Čaplovič pri príležitosti maďarského štátneho sviatku napísal list maďarskému veľvyslancovi, v ktorom označil tento deň za sviatok celého stredoeurópskeho multikulturálneho regiónu.

18. august, Budapešť (Maďarsko) – Maďarská vláda prišla s návrhom koncepcie obnovy maďarsko-maďarských vzťahov a oboznámila s ňou vedúcich predstaviteľov zahraničných maďarských organizácií. Návrh vychádza z toho, že koncepciu je potrebné zmeniť kvôli členstvu v únii a rozdielnosti situácie jednotlivých zahraničných maďarských komunit. Stanovuje, že v otázkach týkajúcich sa zahraničných maďarských menšín vstúpi do platnosti viacúrovňový koordinačný systém, kým v základných otázkach bude maďarský premiér minimálne dva razy do roka rokovať v rámci Maďarsko-maďarskej vládnej konzultácie s predstaviteľmi zahraničných Maďarov. Koncepcia naznačuje, že v budúcnosti pohlť Fond Szülőföld doterajšie verejné nadácie okrem Nadácie Segítő Jobb.

20. august, Budapešť (Maďarsko) – Predseda SMK Béla Bugár rokoval s maďarskými poslancami, ktorí sa zúčastnili parlamentného zasadnutia a zasadnutí Európskeho parlamentu, Rady Európy, OBSE a NATO.

21. august, Bratislava – Predseda SMK Béla Bugár sa obrátil na európske inštitúcie s výzvou, v ktorej žiada, aby konečne zaujali jasné stanovisko ohľadom protimenšinových vyhlásení na Slovensku.

23. august, Bratislava – Neznámi vandali opäť poškodili sochu Sándora Petőfiho v bratislavskej Medicej záhrade, tentoraz odlomili meč básnika.

25. august, Nitra – Dvaja neznámi muži na brehu rieky Nitra napadli ráno o pol ôsmej maďarskú poslucháčku tretieho ročníka vysokej školy Hedvigu Malinovú, keď rozprávala po maďarsky. O poldruha hodiny neskôr SMK – strana v tom čase ešte nevedela o nitrianskom brutálnom incidente, ktorý je doteraz bezprecedentný – vo vyhlásení vyzvala slovenských politikov na zastavenie podnecovania nenávisť.

25. august, Bratislava – Predseda SMK Béla Bugár sa stretol s vicepremiérom Dušanom Čaplovičom, ktorého informoval o protimaďarských udalostiach, ktoré sa stali v uplynulom období ako aj o nutnosti prijatia vyhlásenia piatich politických strán. Vyhlásenie bolo iniciované SMK a malo by odsúdiť nacionalistické a extrémistické prejavy.

25. august, Bratislava – Minister kultúry Marek Maďarič odvolal Róberta Dohányosa, vedúceho sekcie menšinových kultúr na ministerstve kultúry.

26. august, Sládkovičovo – Došlo k ďalšiemu protimaďarskému incidentu – skupina mladých ľudí napadla mladíka, ktorý sa rozprával po maďarsky so svojou priateľkou. Zranenia 19-ročného mladého muža si vyžiadali nemocničné ošetrenie.

28. august, Budapešť (Maďarsko) – Maďarský premiér Ferenc Gyurcsány odovzdal na ministerstve zahraničných vecí slovenskému chargé d'affaires v Budapešti oficiálnu verbálnu nótu, v ktorej slovenského premiéra vyzval, aby otvorene odsúdil protimaďarský útok, ktorý sa stal 25. augusta v Nitre, ako aj na to, aby slovenské orgány našli a zákonne odsúdili páchatel'ov čo najskôr.

30. august, Bratislava – SMK začala rokovania s parlamentnými stranami o návrhu vyhlásenia, v ktorom by strany spoločne odsúdili nacionalistické a extrémistické prejavy. Konečnú podobu deklarácie by následne prijal parlament v septembri.

30. august, Nitra – Miestna občianska organizácia Centrum rozvoja mesta zorganizovala protest proti napadnutiu maďarskej študentky, ku ktorému došlo 25. augusta. Protest však verejnú mienku neoslovil, zúčastnilo sa ho len okolo 50 osôb.

30. august, Budapešť (Maďarsko) – Predseda Strany európskych socialistov Poul Nyrup Rasmussen ubezpečil maďarského premiéra Ferenc Gyurcsány o svojej pod-

pore pri odsúdení protimaďarských incidentov a útokov na Slovensku a podporil aj výzvy maďarského premiéra adresované slovenskému predsedovi vlády Robertovi Ficovi, v ktorých Gyurcsány vyzval svojho slovenského kolegu na zaujatie zamietavého stanoviska. Poul Nyrup Rasmussen súhlasí s názorom, že stupňujúce sa napätie možno pripísať účasti nacionalistickej SNS vo vláde.

30. august, Bratislava – Matica slovenská prijala vyhlásenie, v ktorom zdôrazňuje, že ju znepokojuje narastajúce etnické napätie medzi Slovákmi a Maďarmi. Vo vyhlásení sa vyslovila za pokojné spolunažívanie Slovákov a Maďarov, pričom od médií a politikov očakáva zodpovedný prístup.

31. august, Bratislava – Parlamentné strany odmietli návrh textu, ktorý vypracovala SMK o odsúdení nacionalizmu a extrémistických prejavov. Pre SMK bol najväčším sklamaním postoj SDKÚ: bývalý partner maďarskej strany iniciatívu otvorene odmietol, dokonca ju označil za vyslovene protištátnu a z hľadiska Slovenska za mimoriadne škodlivú.

31. august, Bratislava – Vedúci sekcie pre európske záležitosti na slovenskom ministerstve zahraničných vecí Ján Kuderjavý verbálnou nótou upozornil maďarského veľvyslanca na Slovensku Csabu Győrfyho kvôli extrémistickým prejavom v oboch krajinách a protislovenským udalostiam v Maďarsku.

31. august, Bratislava – Slovenský minister zahraničných vecí Ján Kubiš obvinil SMK z medzinárodného sprisahania kvôli kritike zo strany predsedu Strany európskych socialistov Poula Nyrupa Rasmussena. Predseda SMK Béla Bugár odmietol Kubišove obvinenia a vyhlásil, že Kubišova rétorika sa podobá na rétoriku obdobia pred rokom 1998, kedy bola SMK podobne obviňovaná Vladimírom Mečiarom.

1. september, Paríž (Francúzsko) – Predseda Parlamentného zhromaždenia Rady Európy René van der Linden odsúdil prejavy nenávisť voči cudzincom na Slovensku. Van der Linden vyzval Slovensko, aby ako členská krajina Rady Európy odsúdila všetky nenávisťné prejavy, a to v duchu svojich povinností vyplývajúcich zo záväzkov v ochrane práv menšín.

3. september, Veľké Kapušany – V centre Použia bol slávnostne otvorený školský rok na maďarských školách na Slovensku. Slávnostné podujatie zorganizoval Zväz mladých pedagógov na Slovensku. Medzi hosťami podujatia bol predseda SMK Béla Bugár, konzul maďarského veľvyslanectva v Bratislave László Riskó Nagy a bývalý minister školstva László Szigeti. Účastníci ústredného otvorenia školského roka prijali výzvu smerujúcu k všetkým maďarským rodičom, pedagógom a žiakom a vo svojom stanovisku odsúdili nacionalistické prejavy uplynulých dní.

3. september, Budapešť (Maďarsko) – Pred slovenským veľvyslanectvom v Budapešti protestovalo asi 250 sympatizantov mládežníckeho hnutia 64 žúp. Na záver protestu zapálili demonštranti fotografiu predsedu SNS Jána Slotu a fotografie dvoch mladíkov, ktorí sú pravdepodobne totožní s útočníkmi Hedvigy Malinovej.

6. september, Bratislava – Slovenský parlament prijal vyhlásenie, v ktorom odsudzuje nacionalizmus a extrémistické prejavy. Dokument má hodnotu gesta nielen z hľadiska nitrianskeho incidentu, ale aj v súvislosti s 9. septembrom, pamätným dňom holokaustu. Vyhlásenie nepodporila jedine frakcia SDKÚ a poslanec KDH Daniel Lipšic. Ján Slota sa na hlasovaní nezúčastnil.

7. september, Brusel (Belgicko) – Premiér Robert Fico prisľúbil počas svojej návštevy v ústredných orgánoch EÚ a NATO vyšetrenie protimaďarských incidentov a potrestanie zodpovedných osôb, vylúčil však, že tieto prípady súvisia s členstvom extrémistickej SNS vo vláde.

8. september, Bratislava – Maďarské spoločenské a kultúrne združenie na Slovensku – CSEMADOK a SMK sa rozhodli nezúčastniť sa maďarsko-maďarského summitu, ktorý bol zorganizovaný 15. septembra Svetovým zväzom Maďarov. Obe inštitúcie sa domnievajú, že problematiku Maďarov na Slovensku nie na vhodné riešiť na podujatiach tohto typu.

8. september, Budapešť (Maďarsko) – Zasadalo Fórum maďarských poslancov z Karpatskej kotliny, ktoré je koordinačným fórom maďarských poslancov z krajín Karpatskej kotliny a maďarských poslancov Európskeho parlamentu. Fórum vydalo vyhlásenie, v ktorom vyjadrilo obavy z fyzických útokov na Maďarov, ku ktorým došlo od vzniku novej slovenskej vlády.

12. september, Bratislava – Vicepremiér Dušan Čaplovič označil výstavu Múzea maďarskej kultúry a Podunajska v Komárne o deportáciách za falšovanie histórie. Výstava bola otvorená 12. septembra v Bruseli. Podľa podpredsedu vlády pre menšiny výstava s názvom Nikdy viac zamlčuje, že medzi Slovenskom a Maďarskom došlo k výmene obyvateľstva, teda podľa neho Maďari neboli deportovaní na základe kolektívnej viny.

12. september, Bratislava – Vo veci v Nitre napadnutej študentky Maliny Hedvigovej došlo k nečakanému zvratu. Podľa vyšetrovateľov sa prípad nestal, Hedviga Malinová svoje napadnutie zinscenovala a polícia preto zastavila vyšetrowanie v tejto veci. Študentka a jej právny zástupca, poslanec SMK Gábor Gál sa ohradili voči výsledku policajného vyšetrowania.

21. – 24. september, Dunajská Streda – Za prítomnosti predsedu Trnavského samosprávneho kraja bol otvorený Agrofest, najväčší poľnohospodársky veľtrh na južnom Slovensku ako aj tradičný Žitnoostrovský jarmok.

22. september, Bratislava – Zasadala slovensko-maďarská menšinová zmiešaná komisia. Komisia rokovala o cieľoch maďarského menšinového školstva na Slovensku a slovenského menšinového školstva v Maďarsku ako aj o uchovaní kultúry a identity menšín. Strany sformulovali svoje návrhy ohľadom ďalšieho pokračovania projektu spoločnej slovensko-maďarskej učebnice dejepisu, ktorá by bola doplnkovou učebnicou pre gymnáziá. Sformulovali aj návrhy na osobitnú podporu zachovania malých škôl na národnostne zmiešanom území.

4. október, Bratislava – Fórum inštitút pre výskum menšín a Historický ústav Slovenskej akadémie vied spoločne zorganizovali vedeckú konferenciu s názvom Maďarská revolúcia v roku 1956 a Slovensko. Cieľom konferencie organizovanej k príležitosti 50. výročia maďarskej revolúcie bolo pripraviť komplexný obraz o výsledkoch vedeckého bádania, ktoré sa v poslednom období zrodili v oblasti slovenskej recepcie udalostí v roku 1956, resp. pokúsiť sa ponúknuť základné poznatky o tejto málo známej tematike. Konferenciu otvoril veľvyslanec Maďarskej republiky Csaba Gyórfy a listom ju pozdravil aj podpredseda slovenskej vlády Dušan Čaplovič.

7. október, Šamorín – V sídle Fórum inštitútu pre výskum menšín sa po siedmy raz konalo literárnovedecké sympóziu Šamorínska dišputa. Konferencia, ktorej hlavným organizátorom bol Spolok maďarských spisovateľov na Slovensku, sa tentoraz venovala maďarskej literatúre na Slovensku. Príspevky boli venované maďarskej literatúre na Slovensku po roku 1989.

10. október, Visegrád (Maďarsko) – Pri príležitosti 15. výročia založenia zoskupenia V4 sa stretli predsedovia vlád štyroch spolupracujúcich krajín (maďarský premiér Ferenc Gyurcsány, český premiér Mirek Topolánek, poľský premiér Jaroslaw Kaczyński a slovenský predseda vlády Robert Fico). Na stretnutí Slovensko prevzalo od Maďarska post predsedníckej krajiny V4. Napriek očakávaniam na stretnutí nedošlo k rokovaniu medzi štyrmi očami medzi maďarským premiérom Ferencom Gyurcsányom a jeho slovenským kolegom Robertom Ficom, keďže Ferenc Gyurcsány toto rokovanie na poslednú chvíľu odriekol kvôli postojom slovenského premiéra k nedávnym protimaďarským incidentom na Slovensku.

10. október, Bratislava – SNS vedená Jánom Slotom vydala dva dni pred rokovaním predsedníctva Strany európskych socialistov vyhlásenie, že nie je extrémistickou nacionalistickou stranou a príslušníkov menšín žijúcich na Slovensku pokladá za rovnoprávných občanov SR.

12. – 15. október, Štúrovo – Tradičný Jarmok Šimona a Júdu sa tešil veľkému záujmu.

13. – 14. október, Dunajská Streda – Po štvrtý raz sa konala Medzinárodná konferencia Vámbéryho, ktorá je v strednej Európe jedným z najvýznamnejších medzinárodných odborných stretnutí bádateľov východných krajín.

12. október, Brusel (Belgicko) – Členstvo Smeru v Strane európskych socialistov bolo na deväť mesiacov pozastavené z dôvodu vytvorenia koalície so SNS, ktorá má radikálne pravicové postoje.

19. október, Nitra – Nitriansky krajský prokurátor odmietol sťažnosť Hedvigy Malinovej kvôli zastaveniu policajného vyšetrovania. Proti rozhodnutiu sa nedá odvolať, verejnosť sa teda, keďže vyšetrovanie nepokračuje, nedozvie ďalšie informácie o tomto nejasnom prípade.

29. október, Košice – V rámci Pamätného roka Rákócziho si pripomenuli 100. výročie opätovného pochovania kniežaťa. Na slávnosti sa zúčastnil aj maďarský prezident László Sólyom.

28. október, Bratislava – Slovenské ministerstvo kultúry vyčlenilo na rok 2007 na podporu menšinových kultúr len 80 miliónov korún. Toto rozhodnutie vyvolalo znepokojenie medzi menšinami, keďže táto suma predstavuje len polovicu podpory z roku 2006.

30. október, Dunajská Streda – Na Slovensku bol odhalený prvý pamätník obetí maďarského boja za slobodu v roku 1956 s názvom Obete diktatúry. Slávnostný prejav predniesla poslankyňa maďarského parlamentu Mária Wittner, ktorá je jednou z hrdiniek boja za slobodu v roku 1956.

3. november, Budapešť (Maďarsko) – Pri príležitosti 50. výročia maďarského boja za slobodu v roku 1956 dostal Fórum inštitút pre výskum menšín Plaketu Pála Telekiho za službu Maďarom, resp. za prínosy na poli uchovávaní dedičstva vedca a štátnika, ktorý sa zasadil za budovanie národa.

5. november, Rimavská Sobota – Neznámi páchatelia už druhý raz za mesiac zneuctili bustu Sándora Petőfiho v Rimavskej Sobote, ktorá je umiestnená na Dome múz. Predseda občianskeho združenia Rimavská Sobota a okolie, ktoré Dom múz prevádzkuje, István B. Kovács vyhlásil, že páchatelia chcú vedome narušiť vzťahy medzi Maďarmi a Slovákmi v Rimavskej Sobote.

8. november, Košice – V meste usporiadali medzinárodnú konferenciu o regionálnej a národnej identite objavujúcej sa v maďarských a slovenských dejinách 18–20. storočia. Súčasťou podujatia bolo zasadnutie zmiešanej slovensko-maďarskej historickej komisie.

16. november, Banská Bystrica – Na Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici vystúpili s prednáškou maďarský a slovenský prezident. Po prednáškach nasledovalo diskusné fórum. Na druhý deň, 17. novembra boli László Sólyom a Ivan Gašparovič hosťami univerzity v maďarskej obci Piliscsaba, kde taktiež prednášali o histórii, súčasnej situácii ako aj o slovensko-maďarskom zmierení a spolupráci. Obaja prezidenti podčiarkli, že maďarsko-slovenský vzťah nepotrebuje vyrovnanie, ale pochopenie.

16. – 18. november, Moldava nad Bodvou, Buzica – Po ôsmy raz sa konal Divadelný festival Béniho Egressy, ktorý je prehliadkou obecných divadelných súborov.

17. november, Bratislava – Nadácia Kalligram a Nadácia Friedricha Eberta spoločne zorganizovali medzinárodné sympóziu o podstate nacionalizmu a utváraní slovensko-maďarských vzťahov.

21. november, Šamorín – Pri príležitosti Sviatku maďarskej vedy sa konala medzinárodná konferencia s názvom Výskum menšín na Slovensku a v Maďarsku.

23. november, Bratislava – Člen zahraničného výboru parlamentu Pál Csáky označil spôsob, akým minister zahraničných vecí Ján Kubiš odvolal štyroch veľvyslancov, vrátane dvoch nominantov SMK (veľvyslanca v Turecku Viktora Bauera a vo Švédsku Alojza Mészárosa) za nezmyselnú a hrubú prezentáciu sily.

29. – 30. november, Nitra – Fakulta stredoeurópskych štúdií a Katedra maďarského jazyka a literatúry na Univerzite Konštantína Filozofa v Nitre zorganizovali konferenciu s názvom Úloha Slovenska v maďarskej vede II.

30. november, Nitra – Nitrianske okresné riaditeľstvo policajného zboru podalo trestné oznámenie na Hedvigu Malinová za krivú výpoveď a falošnú prisahu.

2. december, Bratislava – Na Slovensku sa konali komunálne voľby, v ktorých uspeli nezávislí kandidáti: spomedzi 2 903 novozvolených starostov a primátorov kandidovalo úspešne až 895 bez politickej príslušnosti. Podľa predsedu SMK Bélu Bugára boli kandidáti SMK vo voľbách úspešní.

7. – 8. december, Šamorín – Fórum inštitút pre výskum menšín pri príležitosti 10. výročia svojho založenia zorganizoval dvojdnú medzinárodnú konferenciu. Prvý deň konferencie bol venovaný fóru s názvom *Možnosti a perspektívy – občianska spoločnosť na Slovensku*, kde sa hovorilo o spolupráci maďarských a slovenských občianskych organizácií. Druhý deň prebiehala medzinárodná vedecká konferencia s názvom *Slovensko-maďarské vzťahy: ako ďalej?* Dvojdnové rokovanie bolo ukončené slávnostným zasadnutím, na ktorom sa okrem iných zúčastnil akademik Dušan Kováč, podpredseda Slovenskej akadémie vied ako aj akademik Norbert Kroó, podpredseda Maďarskej akadémie vied.

12. december, Bratislava – Parlament schválil prvý rozpočet Ficovej vlády. Podľa Bélu Bugára je cieľom rozpočtu vyhladovať južné regióny, keďže rozpočet neplánuje vybudovať južnú rýchlostnú komunikáciu, dáva menej prostriedkov menšinovým kultúram (národnostné menšiny na Slovensku dostanú na podporu svojich kultúr celkovo 80 miliónov, čo je v porovnaní s rozpočtom v roku 2006 až 50 percentný pokles) a systém poľnohospodárskych dotácií mení tak, aby na južné Slovensko prišlo menej peňazí.

12. december, Bratislava – Poľský prezident Lech Kaczyński vyznamenal Rytierskym krížom Poľskej republiky riaditeľa 15-ročného Vydavateľstva Kalligram Lászlóa Szigetiho, ktorý toto vysoké štátne vyznamenania prevzal na bratislavskom Velelanectve Poľskej republiky.

13. december, Budapešť (Maďarsko) – Maďarský premiér Ferenc Gyurcsány sa stretol s predstaviteľmi zahraničných maďarských politických síl. Stretnutia za zatvorenými dverami v parlamente sa okrem predsedu SMK Bélu Bugára zúčastnil aj predseda Demokratického zväzu Maďarov v Rumunsku Béla Markó, riaditeľ Podkarpatského maďarského kultúrneho zväzu Miklós Kovács, predseda Maďarského demokratického zväzu na Ukrajine István Gajdos ako aj predseda Vojvodinského maďarského zväzu József Kasza. Béla Bugár hodnotil rokovanie veľmi pozitívne.

15. december, Kráľovský Chlmec – V bývalom sídle Združenia na reguláciu Tisy, ktoré postavil gróf József Mailáth bolo slávnostne otvorené Múzeum Medzibodrožia a Použia.

15. – 16. december, Bratislava – Maďarský tanečný súbor Ifjú Szivek zorganizoval celoštátnu prehliadku dospelých maďarských tanečných súborov na Slovensku pod názvom Antológia ľudového tanca 2006.

18. december, Nitra – Hedviga Malinová sa obrátila na Ústavný súd vo veci príkorí, ktoré utrpela počas policajného vyšetrovania. Študentka kritizovala, že počas policajných výsluchov neboli dodržané jej práva na dôstojný proces, bola ponížená jej ľudská dôstojnosť a napriek medzinárodným dohodám o ľudských právach a ustanoveniach slovenskej ústavy jej neumožnili prizvať si advokáta. Podanie, ktoré vypracovali právni zástupcovia dievčiny obsahuje aj to, že Nitrianska okresná prokuratúra Hedvige Malinovej neumožnila, aby polícia dôsledne prešetrila jej prípad.

20. december, Bratislava – Sándor Papp, bývalý šéfredaktor Rádia Patria, bol zvolený za nového riaditeľa maďarského tanečného súboru Ifjú Szivek. Členovia tanečného súboru a mnohí znalci maďarského folklórneho tanca na Slovensku protestovali proti rozhodnutiu výberovej komisie, pretože podľa ich názoru osoba Sándora Pappa nie je zárukou uchovania kvalitného folklórneho tanečného umenia.

20. december, Bratislava – Slovenská vláda prijala správu, ktorú vypracovalo ministerstvo kultúry a Slovenská akadémia vied. Správa stanovuje sankcie voči tým, ktorí porušujú slovenský jazykový zákon a určuje, aby boli budúci štátni úradníci preskúšaní zo slovenského jazyka.

26. december, Spišská Nová Ves – Na slávnostnom zasadnutí Košického samosprávneho kraja v Spišskej Novej Vsi vyznamenal predseda samosprávneho kraja Zdenko Trebuľa riaditeľa košického divadla Thália Pétera Kolára.

9.2. Rómska menšina (*Daniela Hivešová-Šílanová*)

2. január, Prešov – Dobrovoľníci zo Švajčiarska, Martin Noetzli a Stefan Heinichen, ktorí sa angažujú pre pomoc prisťahovalcom, navštívili redakciu Romano nevo ľil za účelom získania kontaktov na rómske MVO a zhromaždenia informácií o živote slovenských Rómov. Tie plánovali prezentovať na pripravovanej konferencii s názvom „Situácia Rómov v Európe“.

5. január, Bratislava – Ministerstvo spravodlivosti SR zriadilo Centrum právnej pomoci, ktoré poskytuje bezplatnú právnu pomoc občanom v hmotnej núdzi.

7. január, Bratislava – Ministerstvo vnútra SR vypracovalo Koncepciu boja proti extrémizmu do roku 2010. Zároveň pripravilo „Projekt policajných špecialistov pre prácu s komunitami zameraný na riešenie problémov Rómov“.

13. január, Rimavská Sobota – V dome kultúry predstavila verejnosti producentská spoločnosť Atarax štyri dokumentárne filmy o rómskych výtvarníkoch. Pod spoločným názvom „Rómovia – Uhol pohľadu“ uviedla v premiére dokument „Stopa človeka“ (Alexander Bohó) a tri ďalšie už prezentované filmy: „Maliar z osady“ (Martin Kaleja –

Januv, Jarovnice), „Erika“ (Erika Šajgalová z Popradu) a „Splnený sen“ (Jozef Cichý, Nižný Žipov). Dokumenty vznikli s cieľom poskytnúť spoločnosti iný pohľad na Rómov ako je zvykom.

24. január, Brusel (Belgicko) – Európsky štatistický úrad Eurostat zostavil tabuľku miery rizika chudoby, z ktorej vyplýva, že relatívne najviac ľudí v riziku chudoby žije v Írsku, Grécku a na Slovensku. Vtedajšia ministerka sociálnych vecí Iveta Radičová sa voči tomu tvrdo ohradila.

29. január, Belgicko – Zomrel rómsky aktivista Ján Rusenko (*13. 12. 1949), zakladateľ folklórneho súboru Perumos. Verejnosť si ho môže pamätať, keď vystúpil spolu s Emilom Šukom v prvých dňoch novembrovej revolúcie na Letnej v Prahe, kde sa zhromaždeným v mene Rómov prihovril a deklaroval, že Rómovia sú za zmenu politického režimu. Do Belgicka emigroval v 90-tych rokoch.

17. február, Prešov – Pedagóg a rómsky aktivista František Godla oslávil 60. narodeniny.

17. február, Hanušovce nad Topľou – V rámci projektu MA BISTEREN! / NEZABUDNITE!, ktorý realizuje OZ In minorita v spolupráci so Slovenským národným múzeom odhalili v budove železničnej stanice pamätnú dosku na pamiatku perzekúcie Rómov na Slovensku počas 2. svetovej vojny. V obci bol v období fašistického Slovenského štátu zriadený pracovný tábor, do ktorého v rokoch 1942 – 1943 násilne internovali rómskych mužov, ktorí pracovali na výstavbe železnice Prešov – Strážske.

20. február, Bratislava – Mladí rómski intelektuáli združení v organizácii Nová rómska generácia vyzvali otvoreným listom slovenské politické strany a poslancov Národnej rady SR, aby do svojich politických programov zaradili aj riešenie problémov etnickej diskriminácie najchudobnejších rómskych komunít. Zároveň ponúkli svoje skúsenosti a spoluprácu v zlepšení postavenia Rómov na Slovensku.

21. – 23. február, Brusel (Belgicko) – Sedemčlenná skupina rómskych žien – aktivistiek a novinárov – z Čiech, Slovenska a Poľska navštívila Európsky parlament, aby informovala o postavení rómskych žien a rómskych médií vo svojich krajinách. Súčasťou pracovného pobytu bolo niekoľko stretnutí s pracovníkmi Európskej komisie a Rady Európy.

7. marec, Košice – Pre vysoké nedoplatky odstavila Východoslovenská vodárenská spoločnosť, a. s. prívod vody pre vyše 7 tisíc rómskych obyvateľov košického sídliska Luník IX.

14. marec, Kokava nad Rimavicou – Otvorili prvú kanceláriu „Posilnenie rómskeho hlasu“ na Slovensku. Cieľom je vybudovať sieť regionálnych kancelárií, ktoré budú budovať lídrov na miestnej úrovni. Reprezentanti sa majú stať medzičlánkom medzi komunitou a samosprávou, resp. štátnymi orgánmi. Projekt vznikol za pomoci holandskej aktivistky Margy Werheji, vedúcim kancelárie sa stal Vladimír Sendrei.

17. marec, Prievidza – Rómskemu spisovateľovi Janovi Šándorovi (1948) vyšla druhá kniha poviedok pod názvom Ciglianika. Autor ju nazval podľa bájk, ktorá hovorí o ťažbe uhlia na Hornej Nitre.

20. marec, Prešov – Hnutie za demokratické Slovensko predstavilo na tlačovej konferencii svoju volebnú kandidátku, na ktorej figurovalo aj niekoľko Rómov, medzi inými husľový virtuóz Ján Berky-Mrenica ml. či kulturista Adam Cibula.

22. marec, Bratislava – Nadácia Milana Šimečku, Rakúske kultúrne fórum a Rakúska knižnica zorganizovali v Univerzitnej knižnici prednášku profesorky politických vied a súčasnej histórie Eriky Thurner s názvom „Rómovia a Sintovia: popieraný a zabudnutý holokaust“.

24. marec, Čierny Balog – Vo veku 73 rokov zomrel legendárny rómsky primáš Július Bartoš-Šuko.

29. marec, Brusel (Belgicko), Štrasburg (Francúzsko) – Vyšla správa komisára pre ľudské práva pri Rade Európy Alvara Gil Roblesa, ktorá hovorí aj o postavení Rómov žijúcich na Slovensku. „Aj napriek zlepšeniu situácie vo všetkých oblastiach a mnohým programom a stratégiám zostáva pokrok pomalý a neoplýva rovnakou mierou na všetky rómske komunity. Bytová otázka je stále znepokojujúca, keďže mnoho Rómov žije v osadách bez základných služieb, vrátane vody, sanít a elektriny. Prístup k vzdelávaniu je ďalším vážnym problémom, keďže pokračuje segregácia rómskych detí a ich umiestňovanie do špeciálnych škôl.“

8. apríl – 35. výročie 1. svetového kongresu Rómov (Romano kongreso lumiakro), ktorý sa konal v dňoch 8.–12. apríla 1971 v Orpington pri Londýne. Na počesť tejto udalosti ustanovili účastníci 4. kongresu Medzinárodnej rómskej únie (IRU), ktorý sa konal v roku 1990 vo Varšave, 8. apríl ako Medzinárodný deň Rómov. Na Slovensku začali tento sviatok oslavovať až v roku 2001.

8. apríl, Zvolen – Predstavitelia OZ In minorita a Slovenského národného múzea odhalili pamätník – v rámci projektu MA BISTEREN! / NEZABUDNITE! – na mieste masového hrobu zvolenského židovského cintorína, kde spolu so Židmi a partizánmi popravili fašisti aj Rómov z Dúbrav, Detvy a Podkriváňa.

8. apríl, Zvolen – Počas odhalenia pamätníka obetiam holokaustu Rómov vo Zvolene sa podpredseda vlády SR Pál Csáky ospravedlnil v mene vlády SR za krivdy, ktoré boli páchané na menšinách počas vojnového Slovenského štátu. Stalo sa tak historicky prvýkrát, čo vysoký člen vlády SR v tejto súvislosti spomenul aj konkrétne Rómov: „Vyjadrujem hlbokú ľútosť nad represáliami v rokoch 1944 – 1945, ktoré páchala vláda vtedajšieho Slovenského štátu voči židovskému národu a menovite voči príslušníkom rómskeho národa, len preto, že boli iní. A hoci súčasná Slovenská republika nemá žiadne konexie na vojnový Slovenský štát, chcem sa v mene slovenskej vlády ospravedlniť za krivdy, ktoré sa páchali na menšinách počas druhej svetovej vojny a požiadať o odpustenie rodiny pozostalých.“

8. apríl, Zlaté Klasy – Medzinárodný deň Rómov: OZ Kethano drom la Romane kultura SR (Spoločnou cestou s rómskou kultúrou SR) pripravilo 3. ročník podujatia „Rómska ruža“ - s cieľom oceniť osobnosti rómskeho i nerómskeho politického, kultúrneho a spoločenského života, ktorí prispeli k šíreniu, podpore a propagácii rómskej kultúry. Tepaný kvet z dielne Alojza Šarkózyho prevzali: TV Markíza, Csaba Győrfy (veľvyslanec MR v SR), Ágnes Biró (štátna tajomníčka MK SR), Denisa Havrľová (novinárka RNL), Richard Rikkon (hudobník) a iní.

21. apríl, Žiar nad Hronom – V spolupráci OZ Amáro dživipen a Pohronského osvetového strediska sa konal Regionálny festival rómskej kultúry Náš život. Súčasťou festivalu bola okrem hudobných vystúpení aj škola tradičných rómskych remesiel.

24. – 28. apríl, Nitra – Ústav romologických štúdií Fakulty sociálnych vied a zdravotníctva UKF v Nitre a OZ Za vzájomné spolužitie pripravili 4. ročník „Týždňa rómskej kultúry“. Jeho súčasťou boli výstavy obrazov a fotografií, „Rómsky filmový festival“, na ktorom boli premietané dokumenty i celovečerné filmy. V univerzitnej kuchyni podávali rómske jedlá a na nitrianskych uliciach sa verejnosť mohla zoznámiť s tradičnými rómskymi remeslami, ktoré prišli do Nitry prezentovať rómski remeselníci. Festival bol ukončený koncertom, na ktorom vystúpili Kmeťo Band, Peter Konček, Kokavakere lavutara a Therne čháve.

26. apríl, Bratislava – V Hoteli Perugia otvorili prvú rómsku reštauráciu „Cigánska stodola“, kde podávajú typické rómske jedlá.

3. máj, Viedeň (Rakúsko) – Monitorovacie centrum EÚ pre rasizmus a xenofóbiu so sídlom vo Viedni vydalo správu, v ktorej upozorňuje, že v niektorých krajinách vrátane Slovenska, Maďarska a Česka umiestňujú rómskych žiakov nesprávne do špeciálnych škôl, čo porušuje princíp rovnocenného zaobchádzania v školstve a má ďalekosiahle dôsledky pre ich budúce pracovné príležitosti. „Rozsiahla diskriminácia a negatívne stereotypy sú hlavnou prekážkou integrácie rómskych detí do verejných škôl v EÚ. Vlády členských krajín preto musia viac podporovať rovnaký prístup k vzdelávaniu a bojovať proti segregácii.“

4. – 5. máj, Bukurešť (Rumunsko) – Usporiadali Medzinárodnú konferenciu o realizácii a harmonizácii národných politík pre Rómov, Sintov a kočovníkov. Témou konferencie bola súčasná situácia implementácie národných politík na národnej a lokálnej úrovni v oblasti bývania, zamestnanosti a polície. Na konferencii boli prezentované najúspešnejšie realizované programy s ohľadom na odporúčania Akčného plánu zlepšovania situácie Rómov a Sintov, Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe a odporúčania Rady Európy, Európskej únie či iných medzinárodných iniciatív (Dekáda začleňovania rómskej populácie).

6. máj, Poltár – Aktivisti projektu „Posilnenie rómskeho hlasu“ zorganizovali benefičný koncert na pomoc rodine Bartošovcov z Cinobane, ktorým vyhorel dom. Na koncerte účinkovali hudobné skupiny z Poltára, Lučenca, Cinobane, cimbalová skupina Gyorgovci, Terne lavutara, Kokavakere lavutara a Viera Bílá.

11. máj, Bratislava – Prezident SR Ivan Gašparovič prijal rómskych komunitných pracovníkov, s ktorými hovoril o spolupráci Rómov s ostatným obyvateľstvom a spolupráci v rámci rómskych komunít, ktorá by smerovala k uvedomeniu si potreby vzdelania a získania zamestnania.

13. máj, Banská Bystrica – Kultúrne združenie Rómov Slovenska a Stredoslovenské osvetové stredisko usporiadali 5. ročník kultúrno-spoločenského podujatia Ľudia z rodu Rómov. Jeho súčasťou bola výstava fotografií zachytávajúca život Rómov od autorov ako Mariana Mlynarčíková, Štefan Klaiban, Martin Eckert a Gabriela Ferleťáková. Na koncerte vystúpili študenti Strednej umeleckej školy v Košiciach a hudobné skupiny Terne čháve, Kokavakere lavutara a Kmeťo Band.

23. máj, Bratislava – Usporiadali medzinárodnú konferenciu „Štrukturálne fondy pre rozvoj rómskych komunít“.

25. máj, Košice – Divadlo Romathan uviedlo premiéru pôvodnej rómskej hudobnej komédie autorov Milana Godlu a Karela Adama Butdžantli fajtica / Prešibaná rodinka. Režisérom komédie bol Marián Balog.

25. máj, Chminianske Jakubovany – Špeciálna základná škola pripravila 8. ročník okresnej spevackej súťaže detí zo špeciálnych základných škôl „Jakubovanský slávik“.

29. máj, Poprad – uskutočnilo sa 4. slovensko-české stretnutie projektu Presahy, ktoré sa venovalo komunitnej práci v rómskych komunitách. Podujatie podporili Úrad vlády SR a Open Society Institute. Stretnutia sa zúčastnili zástupcovia štátnej správy, tretieho sektora, akademici, komunitní sociálni pracovníci, zástupcovia komunitných centier a študenti Ústavu romologických štúdií z Nitry.

1. jún – Rómovia na Slovensku si pripomenuli dátum úmrtia rómskeho spisovateľa Jána Berkyho – Ľuboreckého (*20. 6. 1940 Zvolen, †1. 6. 2004 Hrubá Borša).

1. jún, Bratislava – Zomrel legendárny rómsky huslista Rinaldo Oláh (*13. 1. 1929, Zvolenská Slatina). Bol jedným z tých, ktorí stáli v roku 1949 pri zrode SĽUK-u, kde pôsobil ako koncertný majster. V roku 1953 sa stal laureátom III. Svetového festivalu mládeže v Bukurešti. V Ľudovom orchestri Slovenského rozhlasu pôsobil päť rokov ako jeho šéf a sólista. V roku 2000 mu udelilo Ministerstvo kultúry SR ocenenie za celoživotné dielo.

1. jún, Bratislava – Spoločnosť pre rozvoj filantropie PRO DONUM predstavila výsledky pilotnej fázy programu Divé maky, ktorý je zameraný na vyhľadávanie a finančnú podporu talentovaných rómskych detí formou „adopcie“ na diaľku.

17. jún – Na Slovensku sa konali parlamentné voľby. Do Národnej rady SR sa rómski kandidáti nedostali.

20. jún, Bratislava – V rámci projektu MA BISTEREN! / NEZABUDNITE! sa uskutočnil v priestoroch Slovenského národného múzea seminár „Nepriзнaný holokaust Rómov“,

na ktorom prednášal aj prof. Ctibor Nečas z Brna. Cieľom podujatia bolo priblížiť utrpenie Rómov počas druhej svetovej vojny a diskutovať o ňom. Pod záštitou splnomocnenkyne vlády SR K. Orgovánovej bol seminár pripravený OZ In minorita a Slovenským národným múzeom.

21. – 23. jún, Rakúsy – Uskutočnil sa medziosadový festival *AKANA ME! / TERAZ JA!*, ktorý bol pripravený rómskym súborom Deti Kesaj z Kežmarku. Na festivale bol vytvorený priestor na improvizáciu a prezentáciu hudobného, tanečného a speváckeho talentu detí z osád Stráne pod Tatrami, Rakúsy, Jurské, Lomnička, Krížová Ves a Podhorany.

22. jún, Rimavská Sobota – Na námestí mesta pripravilo OZ Za integráciu Rómov kultúrny program Pindžaren amen – Spoznajte nás, na ktorom prezentovali verejnosti talent detí zo základných a špeciálnych základných škôl mesta a okolia.

23. jún, Vranov nad Topľou – Celoslovenské finále futbalového turnaja proti rasizmu. Šesť zmiešaných rómsko-nerómskych mužstiev si zmeralo sily o Pohár priateľstva v projekte Futbal nás spája, ktorý zorganizovalo OZ Ľudia proti rasizmu v spolupráci so Slovenským futbalovým zväzom a Kultúrno-výchovnou organizáciou Lhačo drom / Dobrá cesta.

25. jún, Bratislava – Rada mimovládnych organizácii rómskych komunít SR usporiadala II. medzinárodný rómsky festival. V dome odborov Istropolis sa predstavili huslista Roby Lakatos (Belgicko), gitarista Harri Stojka (Rakúsko), sopranistka Terumi Shima (Japonsko), Ghulo čar (Česko), z domácich interpretov Denisa Vyzváriová a Gypsi latin group.

1. – 2. júl, Dunajská Lužná – OZ rómskych kováčov Chartikano usporiadalo 3. ročník Európskeho rómskeho kováčskeho sympózia. Okrem kováčov predviedli svoje umenie aj mnohí rómski tradiční košíkári a korytári. Hudobným programom prispeli Diabolské husle Jána Berkyho-Mrenicu, Janko Rigó, Sendreiovci a Divadlo Romathan.

7. júl, Bratislava – TV Markíza spustila show „Sendreiovci“.

8. – 15. júl, Tydal (Nemecko) – Šesť najaktívnejších rómskych skautov zo Slovenska sa zúčastnilo stretnutia skautov.

9. júl, Martin – Slovenské národné múzeum - Múzeum slovenskej dediny a Múzeum kultúry Rómov na Slovensku pripravili 4. ročník podujatia Te pindžarel pes – Spoznajte sa. Cieľom podujatia bolo priblížiť rómsku kultúru prostredníctvom vystúpení rómskych hudobných a divadelných súborov a kapiel. Tradičné rómske remeslá prezentovali korytári, rezbári, nožiari a kováči, rómsku literatúru Jan Šándor z Prievidze.

12. júl, Bratislava – Rómski a prorómski aktivisti a mimovládne organizácie apelovali na novú vládu otvoreným listom a výzvou, aby vo svojom programovom vyhlásení venovala pozornosť na riešenie najpálčivejších problémov rómskej komunity na Slovensku.

13. júl, Zvolen – Ústav romologických štúdií UKF v Nitre udelil cenu „Za umenie a rozvoj poznania“ rómskemu maliarovi Alexandrovi Bohóovi za jeho prínos k súčasnému európskemu umeniu.

21. júl, Nižný Žipov – OZ Za spolužitie zorganizovalo 2. ročník Festivalu rómskej kultúry krásy a umenia. Účinkujúcimi boli folklórne súbory Štvorlístok pre šťastie (Nižný Žipov), Čerhaj (Zemplínska Teplica), Rómska slza (Trebišov), Roma (Hrčeľ) a iné.

22. júl, Pohronský Ruskov – OZ Romane jile z obce Čata pripravilo 6. ročník rómskeho festivalu Gilyaben, Romale!, na ktorom vystúpilo 27 rómskych kapiel a súborov rozličného charakteru od tradičnej rómskej hudby až po súčasný rom-pop.

24. júl, Trebišov – OZ Roma production pripravilo divadelnú dielňu pre rómskych divadelných nadšencov.

24. júl, Hostice – Rómsky starosta obce O. Berki usporiadal Medzinárodný rómsky festival pri príležitosti 2. ročníka Dní obce Hostice. Na pódium sa pod hostickým kaštieľom vystriedalo 11 rómskych folklórnych súborov zo Slovenska a z Maďarska.

28. júl, Michalovce – OZ Nová cesta zorganizovalo 5. ročník Regionálneho festivalu Rómov južného Zemplína. Na festivale účinkovali folklórne súbory Maľčičan (Maľčice), Čercheňora (Pavlovce nad Uhom), Romano jílo (Lúčky), Amaro Romathan (Sobrance), Radosť(Čaklov), Luna (Kecerovce) a iní.

4. august, Bratislava – Národná rada SR prijala Programové vyhlásenie vlády, ktoré zaradilo medzi svoje priority aj riešenie rómskej problematiky.

4. august, Dunajská Streda – Odhalenie celoslovenského pamätníka obetiam holokaustu Rómov. Podujatie bolo vyvrcholením dlhoročnej iniciatívy Inštitútu pre romologický výskum a praktické aplikácie, ktorý pracuje pod vedením J. Ravasza. Pietnej slávnosti sa zúčastnili aj predstavitelia vlády SR – premiér R. Fico, ministerka sociálnych vecí a rodiny V. Tomanová a vedúci Kancelárie prezidenta SR M. Čič, ktorí vo svojich príhovoroch pripomenuli históriu holokaustu Rómov na Slovensku a ich utrpenia počas druhej svetovej vojny. Pamiatku slovenských Rómov si prišli uctiť aj Silvio Peritore, podpredseda Ústrednej rady nemeckých Rómov a Sintov, Roman Kwiatkowski, prezident Združenia Rómov v Poľsku a rómska poslankyňa Európskeho parlamentu Viktória Mohácsiová, ktorá vo svojom príhovore spomenula pokračujúcu líniu anticiganizmu v Európe i na Slovensku.

7. august, Fiľakovo – Zomrel rómsky primáš Dezider Kalocsai (*22. 9. 1930, Šávoľ), ktorý účinkoval aj v maďarskom ľudovom umeleckom súbore Ifjú Szivek.

15. august, Korytárky – Obyvatelia obce Korytárky spísali petíciu proti prisťahovaniu detí z Detského domova v Cerovom. Obyvatelia sa vyjadrili, že vo svojom okolí nechcú mať „Cigáňov“, boja sa hluku a kriminality. Nakoniec sa zásluhou médií a postoja starostu obce J. Paľka deti predsa len do nového domova nasťahovali.

16. august, Kokava nad Rimavicou – Usporiadali projekt „Rómska struna na potulkách“, koncertné putovanie hudobnej skupiny Kokavakere lavutara (Sendreiovci) po rómskych osadách Rudňany, Markušovce, Letanovce a Bystré.

24. august, Banská Štiavnica – Tvorbu rómskych básnikov a prozaikov zo Slovenska prezentoval v rómskom a francúzskom jazyku 4. ročník európskeho festivalu poézie, divadla a hudby Cap í l'est (Cesta na východ). Na festivale odznali texty I. Babindáka, M. Gergeľa, D. Havrľovej, M. Hušovej, J. Ravasza, L. Didiho a E. Lackovej. Na výbere textov sa podieľalo OZ JEKHETANE – SPOLU z Prešova.

31. august, Michalovce – Okresný súd v Michalovciach vyniesol jedno z prvých známych rozhodnutí súdu týkajúcich sa rasovej diskriminácie v zmysle antidiskriminačného zákona. Súd rozhodoval o žalobe z roku 2005, ktorú podali traja rómski aktivisti z OZ Nová cesta v Michalovciach, ktorých majiteľ kaviarne Idea nevpustil do kaviarne len preto, že sú Rómovia. Aktivisti následne podali žalobu, pričom žiadali potrestanie majiteľa a finančné odškodnenie. Súd však rozhodol zmätočne a majiteľa zaviazal len na napísanie ospravedlňujúcich listov.

7. september, Bratislava – Hovorkyňou a poradkyňou pre rómsku oblasť a ľudské práva vicepremiéra Dušana Čaploviča sa stala Erika Adamová, ktorá v minulosti pôsobila ako koordinátorka vzdelávacích projektov pre rómsku mládež (Rozvojový program OSN, Štátny pedagogický ústav - Bratislava, Centrum pre kultúru a vzdelávanie rómskej mládeže - Košice, Dekáda inklúzie Rómov).

10. september, Sereď – Traja maskovaní muži napadli rómsku rodinu Lakatošovcov v ich dome. Útok bol rasovo motivovaný, pričom útočníci boli maskovaní kuklami. Polícia v priebehu hodiny zadržala páchatelov a vyšetrovateľ ich obvinil z porušovania domovej slobody z dôvodu etnickej a rasovej nenávisťi. Útok verejne odsúdili splnomocnenkyňa vlády pre rómske komunity SR Klára Orgovánová, Rada mimovládnych rómskych komunít a vicepremiér Dušan Čaplovič, ktorý osobne navštívil obeť a ubezpečil ich, že urobí všetko, čo bude v jeho silách, aby vinníkov postihol exemplárny trest.

22. – 23. september, Kokava nad Rimavicou – Usporiadali 6. ročník festivalu rómskej hudby Balvalfest v réžii svetoznámej rómskej speváčky Idy Kellarovej. Okrem medzinárodného speváckeho zboru Apsora (Slzičky), ktorý pracuje pod jej vedením sa prezentovali hudobné kapely a sólisti z Klenovca, Hnúšte, Žipova a Cinobane. Účinkovala aj I. Kellarová so svojou skupinou Romano rat, domáci Kokavakere lavutara a hudobná skupina Kali Čercheň, ktorú tvoria herci divadla Romathan. Na festivale dostali priestor aj začínajúce kapely a detské talenty.

26. september, Prešov – OZ Vyrovnávanie šancí pripravilo 1. ročník festivalu rómskej piesne Romano jilo / Rómske srdce. V Divadle Alexandra Duchnoviča sa predstavilo 34 súťažiacich z 10 základných škôl.

30. september – 1. október, Snina – Slovenské národné stredisko pre ľudské práva (Bratislava) v spolupráci s OZ Čhave khamoro / Deti slnka usporiadalo výchovno-

vzdelávacie sústreďenie pod názvom „Slnko svieti pre všetkých“ pre deti zo Sniny a okolia. Zúčastnilo sa ho približne 40 detí prevažne zo sociálne znevýhodnených a rómskych rodín. Cieľom stretnutia bolo priblížiť deťom problematiku diskriminácie a intolerancie pútavou formou.

13. október, Žilina – Mestské divadlo v Žiline uviedlo premiéru muzikálu v réžii Antona Šulíka *Cigáni idú do neba*, ktorý bol hudobne upravený I. Kellarovou a D. Duždom.

19. október, Michalovce – OZ Nová cesta pripravilo 2. ročník detskej rómskej umeleckej tvorivosti *Malé čierne perličky*. Na podujatí vystúpilo viac ako 100 súťažiacich detí.

21. október, Detva – OZ Klub a Podpolianske osvetové stredisko pripravili 14. ročník festivalu rómskej kultúry *Jíloskéro hangóro / Hlas srdca*. Súčasťou festivalu bola aj vernisáž výtvarných prác detí ŠZŠ vo Zvolene. Hostom festivalu bola skupina *Kokavakere lavutara*.

25. október, Košice – Rozvojový program OSN, Košický samosprávny kraj a Kancelária Fridrich Ebert Stiftung na Slovensku pripravili konferenciu na tému zamestnávania dlhodobo nezamestnaných Rómov pod názvom „Zamestnávanie Rómov – Prekážky a nové prístupy“.

25. október, New York (USA) – Správa Rozvojového programu OSN (UNDP) konštatuje, že takmer 75 % slovenských Rómov je závislých na sociálnej pomoci. V SR bolo v roku 2005 zamestnaných na plný pracovný úväzok iba 11 % rómskych mužov a 4,6 % rómskych žien. Slovenská vláda uskutočnila hospodárske reformy, prilákala zahraničných investorov, vytvorila tisíce pracovných miest, Rómovia však zostali bokom a nemajú prístup k vzdelaniu a slušnému bývaniu.

27. október, Jarovnice – Všetky tri ocenenia 14. medzinárodnej výtvarnej súťaže v Číne pre deti od 4 do 15 rokov získali rómske deti z I. ZŠ v Jarovniciach. Zlatá medaila putovala k 12-ročnému P. Bílýmu, striebornú medailu získal 15-ročný O. Bolvan a bronzovú medailu 11-ročný M. Sivák. Deti pripravoval učiteľ výtvarnej výchovy Ján Sajko.

30. október, Nižný Žipov – Rómsky insitný maliar Jozef Cichý prezentoval výsledky letnej detskej výtvarnej dielne v kultúrnom dome. Jozef Cichý v spolupráci so študentkou SUŠ Erikou Šajgalovou motivovali rómske deti k výtvarnému prejavu počas letných prázdnin.

2. november, Michalovce – OZ Nová cesta pripravilo výstavu diel rómskych výtvarníkov *Romane čercheňa / Rómske hviezdy*. Svoju tvorbu prezentovali rómski výtvarníci Edita Rihariová (Partizánske), Erika Šajgalová (Poprad), Jozef Cichý (Nižný Žipov), Jozef Červeňák (Jarovnice), Martin Kaleja-Januv (Jarovnice), Vojtech Kőkény (Rimavská Sobota), Tibor Oláh (Plešivec) a Stanislav Tonka (Bánovce nad Bebravou). Výstavu podporili Zemplínske osvetové stredisko a OZ Jekhetane – Spolu (Prešov).

7. november, Spišské Vlachy – Z dvoch reštaurácií v Spišských Vlachoch vyhodili členov rómskeho Divadla Romathan s vysvetlením, že Rómov neobsluhujú. Divadlo bolo na turné v rámci svojho projektu „Divadlo deťom“. „Prešli sme už celú Európu, ale takéto poníženie sme ešte nezažili,“ vyjadril sa na margo incidentu riaditeľ divadla Karel Adam.

8. – 10. november, Medzilaborce – Ministerstvo školstva SR v spolupráci s Metodicko-pedagogickým centrom v Prešove pripravilo seminár „Rovnosť šancí vo vzdelávaní znevýhodnených detí“. Cieľom seminára bolo zhodnotiť doterajšie výsledky a stanoviť prioritné úlohy vo vzdelávaní rómskych detí.

16. november, Bratislava – Slovenská národná strana a Parlament Rómov SR podpísali dohodu o spolupráci a porozumení. Šéf SNS Ján Slota zároveň vymenoval predsedu Parlamentu Rómov SR Mgr. Ladislava Fízika za svojho poradcu. Stalo sa tak napriek rétorike SNS, ktorá Rómov sústavne nazýva „Cigánmi“ a napriek iným hanlivým výrokom na adresu Rómov typu „malý dvor a veľký bič“, „indiánske rezervácie a plodenie debila, ktorý plodí debilov“ atď.

20. – 21. november, Nitra – Ústav romologických štúdií (ÚRŠ) v Nitre pripravil v rámci Týždňa vedy na Slovensku vyhláseného Ministerstvom školstva SR vedecký seminár „Rómska rodina a škola v sociokultúrnom priestore“. Na seminári boli prezentované výsledky výskumov, ktoré realizovali pracovníci ÚRŠ v posledných troch rokoch. Seminára sa zúčastnil aj vicepremiér Dušan Čaplovič, ktorý s vedením ústavu podpísal dohodu o spolupráci.

22. november, Viedeň (Rakúsko) – Podľa správy Európskeho monitorovacieho centra o xenofóbii a rasizme sú deti rómskej menšiny na Slovensku, v Maďarsku, Česku, Bulharsku a Rumunsku nútené navštevovať špeciálne základné školy pre hendikepované deti. „V mnohých prípadoch sami riaditelia špeciálnych škôl odporúčajú rodičom umiestniť svoje deti do špeciálnych škôl s odôvodnením, že ich tým uchránia pred rasovými útokmi bielych spolužiakov,“ uviedla Sarah Ecoffet z maďarskej MVO Šanca deťom. „Deti sú umiestňované do špeciálnych škôl na základe testov, v ktorých nemôžu uspieť, pretože otázky sú postavené na rozoznávaní objektov, ktoré nie sú súčasťou prostredia, v ktorom tieto deti vyrastajú,“ konštatovala Karin Waringo z Európskeho rómskeho fóra. Výsledkom takéhoto konania je, že drvivá väčšina týchto detí neukončí ani stredoškolské vzdelanie a má tak minimálnu šancu presadiť sa na trhu práce, čo opäť prehĺbuje sociálnu a ekonomickú exklúziu Rómov.

24. november, Vranov nad Topľou – OZ Európa pre talentovaných rómskych spevákov bez vekového ohraničenia pripravilo 4. ročník súťaže „Zlatý rómsky slávik“. Na súťaži sa zišli speváci z obcí Hlinné, Banské, Sačurov, Ondavské Matiašovce a Hanušovce nad Topľou.

2. december – Na Slovensku sa konali komunálne voľby. Vo voľbách uspeli aj rómski kandidáti. Rómovia sa stali starostami v 19 obciach a rómski kandidáti obsadili približne 200 obecných poslaneckých kresiel.

5. december, Bratislava – Ako súčasť 8. ročníka Medzinárodného filmového festivalu premietli v Auparku dokumentárny film Daniely Rusnokovej O Soni a jej rodine. Hlavnou protagonistkou filmu je Soňa Pokutová z rómskej osady Rudňany. Film bol nakrútený v rokoch 2004 – 2006 a je venovaný pamiatke česko-slovenskej romistky Mileny Hübschmanovej.

13. december, Lučenec – Centrum sociálnej pomoci mladým v Lučenci (CESPOM) pripravilo 4. ročník celoslovenskej súťaže v speve populárnej piesne Romano hangóro / Rómsky hlások, na ktorej súťažilo viac ako 30 mladých talentov okresu. Na javisku, ktoré scénicky upravili študenti Strednej umeleckej školy v Košiciach zároveň vystúpilo 60 rómskych detí a mladých, ktoré sa v centre schádzali po celý rok a rozvíjali svoj tanečný a spevácky talent. Koncert režírovala D. Hivešová-Šilanová.

15. december, Bratislava – Pre nečinnosť Krajského súdu v Banskej Bystrici v prípade Karola Sendreia, ktorého policajti pri vyšetrovaní v roku 2001 dobili na smrť podal právny zástupca rodiny Columbus Igboanusi sťažnosť na Najvyšší súd SR. Dôvodom sú dlhotrvajúce prieťahy v trestnej veci proti Miroslavovi S. a spol., ktorí sú obžalovaní z umučenia Karola Sendreia.

15. december, Košice – Divadlo Romathan uviedlo svoju 43. premiéru pod názvom O Paramisaris the e Pherasuňi / Rozprávkar a Žartovnica. Ide o pôvodnú rozprávku pre deti s pesničkami na motívy rozprávky z knihy Daniely Hivešovej-Šilanovej Vtáčatko Koráločka (Čirikloro Mirikloro).

16. december – Rómovia na Slovensku si pripomenuli nedožitý 65. narodeniny Júliusa. Tancoša (*16. 12. 1941, Pavlovce nad Uhom, †7. 1. 2004, Bratislava), ktorý na sklonku života pôsobil ako šéf Katedry rómskej kultúry v Nitre.

16. december, Košice – Asociácia komunitných centier usporiadala koncert „Jekhetane pal e bacht / Spoločne za šťastím“, na ktorom prezentovalo celoročnú prácu vo voľnočasových aktivitách 12 komunitných centier.

20. december, Košice – Rómska hudobná skupina TRIVAL pripravila koncert „Arakhas pes / Stretieme sa“, ktorý bol vyvrcholením projektu skupiny, počas ktorého učili nerómskych študentov rómske piesne. Projektom sa zapojili do celoeurópskej kampane „Každý iný – všetci rovní“.

22. december, Slatina – Na mieste masového hrobu na miestnom cintoríne odhalili realizátori projektu MA BISTEREN! / NEZABUDNITE! OZ In minorita a Slovenské národné múzeum už šiesty pamätník pripomínajúci holokaust Rómov v druhej svetovej vojne.

29. december, Prešov – Nadácia Milana Šimečku v spolupráci s Krajským úradom v Prešove pripravila konferenciu Inovatívne prístupy k zamestnávaniu Rómov v Prešovskom kraji. Cieľom bolo poukázať na zaujímavé a novátorské projekty, ktoré riešia nezamestnanosť Rómov. Stretnutie približne 150 zástupcov štátnej správy, samosprávy a mimovládnych organizácií bolo zamerané na hľadanie možností ako dosiahnuť vyššiu zamestnanosť Rómov.

9.3. Česká menšina (*Hana Zelinová*)

18. január, Bratislava – V Pálffyho paláci bola sprístupnená výstava Klenoty českého a slovenského moderného výtvarného umenia 1907 – 1945. Súčasťou výstavy boli diela najvýraznejších osobností českej výtvarnej scény uvedeného obdobia, z ktorých väčšina ešte na Slovensku nebola vystavovaná.

19. január, Bratislava – Český historik Jaroslav Opat predniesol na Veľvyslanectve Českej republiky v SR prednášku na tému Edvard Beneš 1934 – 1948.

25. január, Košice – Český historik Jaroslav Opat predniesol v Českom centre v Košiciach prednášku na tému Masaryk a Beneš v dejinách Európy.

27. január, Bratislava – Česká sociologička, publicistka, feministka a predstaviteľka českého disentu Jiřina Šiklová predniesla na Veľvyslanectve Českej republiky v SR prednášku na tému Prečo sa neujal feminizmus v Čechách?

6. február, Bratislava – Po prvýkrát bola udelená Cena Vlada Čecha určená novinárom, ktorí sa zaslúžili o kultúrnu kontinuitu Čechov a Slovákov. Cenu udelilo občianske združenie Česko-slovenské mosty a Veľvyslanectvo Českej republiky na Slovensku Jiřímu Vančurovi, Anastázii Ginterovej, Janovi Jíchovi a Máriusovi Kopcsayovi.

9. – 12. február, Bratislava – Usporiadali festival komornej hudby COLLEGIUM BAROQUE, ACADEMIA ENSEMBLE & HOSTÉ za vystúpenia umelcov – absolventov českých a slovenských konzervatórií a hudobných akadémií.

24. február, Košice – V tento deň sa konal tradičný Český ples. Otvoril ho veľvyslanec Českej republiky Vladimír Galuška. Medzi hosťami sa objavili riaditeľka Českého centra v Košiciach Stanislava Bartošová – Wanatowicz, viceprimátor mesta Košice, riaditeľ Kancelárie prezidenta ČR v Košiciach a bývalý generálny konzul ČR v Košiciach Vítězslav Pivoňka.

2. marec – 10. apríl, Košice – Uskutočnil sa 12. ročník umeleckého festivalu České dni.

8. marec, Bratislava – V Galérii Heffner bola sprístupnená výstava malieb a grafík Františka Kudláča (1909–1990), moravského rodáka žijúceho na Slovensku.

30. marec, Bratislava – Stretli sa zástupcovia organizácií, ktoré uznávajú pozitíva spoločného štátu Čechov a Slovákov a chcú naďalej pestovať zdedené hodnoty (Česko – slovenský výbor, Občianske združenie Česko-slovenské mosty, Slovenský zväz protifašistických bojovníkov, Spoločnosť A. Dubčeka, Slovenská spoločnosť na obranu demokracie, Český spolok na Slovensku a iné). Cieľom bolo dosiahnutie dohody o koordinovanej súčinnosti organizácií podobného zamerania pri uskutočňovaní dvoch konkrétnych zámerov: vyhlásenie štátneho sviatku v SR pri príležitosti výročia vzniku Československej republiky a pomenovanie dôstojného verejného miesta po T. G. Masarykovi.

31. marec, Bratislava – Na základe dohody Ministerstva kultúry Českej republiky a Ministerstva kultúry Slovenskej republiky, Veľvyslanectva Českej republiky, Univerzitnej knižnice v Bratislave a Národnej knižnice ČR bola zriadená pri Univerzitnej knižnici v Bratislave Česká knižnica. Česká knižnica bude v zmysle predmetnej dohody spravovať knižničný fond v českom jazyku ako jazyku druhého štátu. Predpokladá sa, že knižničný fond Univerzitnej knižnice bude týmto spôsobom obohatený o 1000-1200 knižných titulov ročne. Otvorenia knižnice sa zúčastnili viaceré české spisovateľky (Květa Legátová, Alexandra Berková, Eda Kriseová, Lenka Procházková), ktoré osobne položili svoje knihy ako „zlaté tehličky“ do regálu knižnice.

Marec – V priebehu mesiaca sa v jednotlivých organizáciách Českého spolku na Slovensku konali spomienkové podujatia venované výročiu narodenia prvého československého prezidenta Tomáša G. Masaryka (7. marca 1850).

14. apríl – 18. apríl, Banská Štiavnica – Konala sa česko-slovenská Veľká noc.

17. apríl, Praha (Česko) – Zomrel Rudolf Slánský (1935 – 2006), ktorý v rokoch 1997 – 2004 zastával post veľvyslanca Českej republiky na Slovensku.

20. apríl, Bratislava – V Univerzitnej knižnici uviedol český spisovateľ, muzikológ a scenárista Zdeněk Mahler v predpremiére svoj televízny dokument Adieu Mozart. Podujatie zorganizovalo Veľvyslanectvo ČR v spolupráci s Českým centrom.

20. apríl, Trenčianske Teplice – V Galérii Mikuláša Galandu bola sprístupnená výstava IMPRESE vystavujúca diela českých výtvarníkov žijúcich na Slovensku a účastníkov maliarskych sympózií poriadaných Českým spolkom na Slovensku.

27. apríl, Tatranská Lomnica – V Múzeu TANAP-u sa konal 3. ročník memoriálu Franz Kafka a Vysoké Tatry za prítomnosti českého spisovateľa Arnošta Lustiga.

27. – 28. apríl, Košice – V Českom centre sa konal spomienkový večer na spisovateľa Ota Pavla. Jeho súčasťou bola výstava, čítanie a premietanie filmov.

4. – 7. máj, Nitra – Konal sa 1. ročník Dní českej kultúry, ktorého hlavným usporiadateľom bol Mestský úrad v Nitre v spolupráci s Krajským osvetovým strediskom a Českým spolkom v Nitre. Podujatie otvorila delegácia Veľvyslanectva Českej republiky v SR vedená veľvyslancom Vladimírom Galuškom. Súčasťou podujatia bolo stretnutie s českou spisovateľkou L. Procházkovou a prednáška popredného českého historika J. Opatu.

20. máj, Trenčín – Český spolok v Trenčíne usporiadal turistické podujatie Senátorský chodníček. Súčasťou podujatia bola účasť na odhalení obnoveného Pamätníka vzniku Československa vo Valašských Kloboukách spojená s oslavami 250. výročia tohto mesta.

22. máj, Trenčianske Teplice – Po šestnásty krát bola odovzdaná cena Karla Čapka osobnostiam, ktoré sa zaslúžili o šírenie diela tohto spisovateľa a novinára. Tohto

roku bola cena udelená slovenskej herečke Eve Rysovej a českému spisovateľovi a dramatikovi Ivanovi Klímovi.

26. – 28. máj, Košice – Český spolok zorganizoval Detské výtvarné sympóziu určené deťom, ktoré sa pravidelne zúčastňujú výtvarných súťaží Českého spolku v Košiciach.

29. – 31. máj, Košice – V knižnici J. Bocatia sa konal deviaty ročník literárneho maratónu *Nonstop čtení* poriadaného pražskou Jazzovou sekciou. Tento ročník bol venovaný spisovateľovi Arnoštovi Lustigovi. Účastníci mohli svoje 15 minútové vystúpenie čítať, recitovať, spievať alebo dramaticky spracovať.

2.–3. jún – Českí občania žijúci v Slovenskej republike sa mohli zúčastniť volieb do Poslaneckej snemovne Parlamentu Českej republiky.

9. – 11. jún, Bratislava, Humenné – Usporiadali III. ročník Festivalu národnostných menšín. Česká menšina však nebola oslovená k aktívnej spolupráci na jeho príprave.

16. jún – Vo veku nedožitých 80 rokov zomrela česká speváčka Vlasta Průchová, narodená v r. 1926 v Ružomberku ako dcéra českých rodičov. Vlasta Průchová sa stala legendou československého jazzu.

17. jún, Košická Belá – V predvečer výročia bojov v roku 1919 sa na Železnom vrchu nad obcou Košická Belá konalo stretnutie pri mohyle československého vojska a legionárov nazvané Hold legionárom. Stretnutie bolo pripravené Slovensko-českým klubom v SR.

28. jún, Bratislava – V Pálffyho paláci bola otvorená výstava jednej z najvýznamnejších osobností českého povojnového abstraktného umenia Vladimíra Boudníka nazvaná „Medzi avantgardou a undergroundom“.

1. – 6. júl, Praha (Česko) – Usporiadali XIV. Vsesokolský slet (tretíkrát po obnovení jeho činnosti v r. 1990). Medzi približne 30 tisíc účastníkmi boli najpočetnejšie zastúpenou zahraničnou delegáciou členovia Sokola zo Slovenska, ktorí vystúpili s vlastným programom.

5. júl, Lúčka pri Rožňave – Na mieste bývalého husitského kostola v Lúčke pri Rožňave sa konala spomienka na majstra Jana Husa. Kázeň v rámci slávnostnej bohoslužby predniesol Jan Hradil, biskup Cirkvi československej husitskej. V závere slávnosti kládli účastníci vence k pamätníku československých legionárov v Turni nad Bodvou. Spomienkový akt pripravila Cirkev československá husitská a Český spolok v Košiciach.

3. – 13. august, Medvedie – Usporiadali detský tábor pre deti členov Českého spolku v Košiciach, ktorého mottom boli české hrady a zámky.

9. september, Tatry – V Žiarskej doline sa konalo spomienkové podujatie venované pamiatke bývalého federálneho ministra životného prostredia Josefa Vavrouška, jeho dcéry Petry i ďalším obetiam Tatier. Podujatie zorganizoval Český spolok na Liptove.

14. september, Košice – Začali Dni českej kultúry 2006. Súčasťou podujatí boli výstavy, koncerty a divadelné predstavenia českých umelcov, prednášky a besedy. Na organizácii Dní českej kultúry sa podieľal Český spolok v Košiciach, České centrum, Klub občanov Českej republiky, Slovensko-český klub v SR a ďalšie organizácie.

15. september, Bratislava – Prijatím českých krajanov námestníkom primátora mesta Bratislavy Š. Holčíkom začalo prvé podujatie Týždňa zahraničných Čechov. Jeho súčasťou bolo vystúpenie súborov Slovákky krúžek a Skaličané, odovzdanie cien účastníkom literárnej súťaže mesačníka Česká beseda na tému „Můj první měsíc na Slovensku“, beseda s osobnosťami českého pôvodu žijúcimi na Slovensku a sprístupnenie výstavy diel českých výtvarníkov dlhodobo pôsobiacich na Slovensku.

28. september, Bratislava – Veľvyslanectvo Českej republiky v SR zorganizovalo Václavskú púť, ktorej súčasťou boli koncerty dychovej i cimbalovej hudby, vystúpenie dua Paleček a Janík a súrodencov Ulrychovcov. Na púti sa prezentovali aj výrobcovia prezentujúci tradície českých a slovenských umeleckých remesiel.

2. október, Piešťany – Začal sa 8. ročník česko-slovenského festivalu nazvaného Piešťanské rendezvous. Šesťdňové podujatie pripravilo pre verejnosť divadelné a filmové predstavenia, koncerty a výstavy prezentujúce tvorbu umelcov z Čiech i zo Slovenska.

5. – 26. október, Košice, Humenné, Bardejov, Michalovce – Pokračovali Dni českej kultúry v Košiciach. Ich súčasťou bola výstava českého výtvarníka V. Boudníka, výstava venovaná Josefovi Pollákovi, prvému riaditeľovi Východoslovenského múzea v Košiciach, súborná výstava prác českých výtvarníkov pôsobiacich na Slovensku, 3 koncerty vážnej hudby, besedy a Dni českého filmu. Vyvrcholením bolo sprístupnenie výstavy fotografií svetoznámych českých cestovateľov M. Zikmunda a J. Hanzelku v Slovenskom technickom múzeu v Košiciach dňa 18. októbra, ktorého sa osobne zúčastnil aj 86-ročný Miroslav Zikmund.

7. október, Zvolen – Začali sa Dni českej kultúry na strednom Slovensku, ktoré zorganizoval Banskobystrický samosprávny kraj, Krajská knižnica Ľudovíta Štúra vo Zvolene, Mesto Zvolen a Český spolok vo Zvolene v spolupráci s Kráľovohradeckým krajom. Počas podujatia bola v katastri obce Banská Belá pri studienke nazývanej Masarykov prameň osadená pamätná tabuľa pripomínajúca návštevu T. G. Masaryka zo dňa 25. augusta 1923.

21. október, Trenčín – Pri príležitosti osláv vzniku Československej republiky sa konal 6. ročník Behu vzájomnosti. Jeho účastníci položili v úvode pretekov kyticu k pomníku M. R. Štefánika v Trenčíne.

28. október – Jednotlivé České spolky si rôznymi spomienkovými podujatiami pripomenuli 88. výročie vzniku Československej republiky v r. 1918.

14. november, Bratislava – Český spolk zorganizoval podujatie Setkání krajanů.

28. november, Bratislava – Český spolk zorganizoval besedu s riaditeľkou Náprstkovo múzea (súčasť Národného múzea v Prahe) Janou Součkovou.

7. december, Bratislava – Slávnostné vyhlásili výsledky literárnej súťaže o najlepšiu poviedku na tému Vyhnaní z raja. Súťaž bola vyhlásená Veľvyslanectvom Českej republiky v SR.

31. december – Uskutočnil sa tradičný Silvester na pomedzí, ktorého súčasťou bol výstup na vrchol Veľkej Javoriny. Pri tejto príležitosti sa stretli zástupcovia prihraničných obcí Zlínskeho a Juhomoravského kraja so zástupcami Trenčianskeho a Žilinského VÚC.

December – Jednotlivé České spolky zorganizovali vianočné programy a koncerty čerpajúce z tradícií českých a moravských Vianoc.

9.4. Rusínska menšina (*Teodozia Lattová*)

10. január, Prešov – Novým riaditeľom Inštitútu regionálnych a národnostných štúdií Prešovskej univerzity sa stal Štefan Šutaj.

23. január, Prešov – V galérii Anny Gajovej AG Gallery sa uskutočnila vernisáž výstavy obrazov Anny Gajovej, Andreja Gaja, Márie Hapákovej-Zubaľovej, Rastislava Mravca a Alexandra Jazykova.

30. január, Prešov – Zomrel najvyšší predstaviteľ Pravoslávnej cirkvi arcibiskup prešovský, metropolita českých zemí a Slovenska, Jeho Blaženstvo Nikolaj (Kocvár).

Január, Prešov – Združenie inteligencie Rusínov Slovenska ukončilo realizáciu projektu RUSÍNI SLOVENSKA, ktorého výstupom bolo spustenie internetového portálu www.rusyn.sk. Tento portál sa stal lídrom v informovaní o Rusínoch na Slovensku. Na stránke bolo počas roku 2006 umiestnených v aktualitách asi 550 správ vrátane informácií o projektoch realizovaných s podporou MK SR rusínskymi občianskymi združeniami. Pravidelná aktualizácia stránky zabezpečuje stály záujem návštevníkov stránok, čo sa odzrkadilo aj v štatistikách – približne 1 000 000 návštev na stránkach za rok 2006. Vo fotogalérii sa aktuálne nachádza asi 2 800 fotografií, na stránke krátkych príbehov o histórii pribudli nové zážitky aktérov zaujímavých príbehov. V časti „O Rusínoch“ pribudol materiál Chronológia histórie Rusínov, ktorý slúži ako východiskový materiál k verejnej diskusii o histórii Rusínov. Na portáli bude zverejnený zborník zo Spoločenskovedného seminára Rusíni – história, súčasnosť a perspektívy.

4. február, Prešov – V Katedrálnom chráme sv. kniežaťa Alexandra Nevského v Prešove sa konala posledná rozlúčka veriacich Pravoslávnej cirkvi v českých zemiach a na Slovensku so zosnulým Jeho Blaženstvom Nikolajom. Poslednej rozlúčky sa zúčastnili najvyšší štátni predstavitelia, prezident SR I. Gašparovič, predseda vlády SR M. Dzurinda, najvyšší predstavitelia autokefálnych pravoslávnych cirkví sveta a iných cirkví na Slovensku.

17. február, Prešov – Uskutočnila sa premiéra slovenského dokumentárneho filmu Iné svety – Made in Šariš. Scénaristom a režisérom bol Marko Škop. Film dokumentuje spolužitie Šarišanov, Rusínov, Rómov a Židov v jednom regióne.

23. február, Prešov – Štátna vedecká knižnica otvorila Slovanskú študovňu.

23. február, Prešov – Zomrel Marián Potáš, rehoľník Radu sv. Vasilija Veľkého. 63 rokov slúžil Bohu a národu v Toryskách, Prešove, Vyšnom Orlíku, Jurkovej Voli, bol redaktorom časopisu Blahovistník. Z jeho iniciatívy bol v Leopoldove exhumovaný a v Prešove pochovaný blahoslovený biskup Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku P. P. Gojdič. V minulom režime bol viackrát súdený a väznený v Prešove, Bratislave, na Pankráci, v Ruzyni, Leopoldove, Ilave, Mladej Boleslavi a Valdiciach za svoju činnosť pre ochranu ľudských práv.

23. február, Šarišský Štiavnik – V základnej škole, kde sa vyučuje aj rusínsky jazyk bola uskutočnená akcia Občianskeho združenia Rusyn a Národných novín pod názvom Stretnutie s rodným slovom. Zúčastnili sa jej rusínski spisovatelia a metodik rusínskeho jazyka Metodicko-pedagogického centra v Prešove Štefan Suchý.

24. február, Prešov – Divadlo Alexandra Duchnoviča v Prešove vo svojej 60. divadelnej sezóne pripravilo premiéru rozprávky Čertové hrátky českého autora Jána Drdu v réžii Rastislava Balleka.

27. – 28. február, Sátoraljaújhely (Maďarsko) – Uskutočnila sa medzinárodná vedecká konferencia o živote a tvorbe významného rusínskeho spisovateľa a historika Anatolija Kralického, ktorý pochádza z obce Čabiny (okres Medzilaborce).

9. marec, Prešov – Ústav regionálnych a národnostných štúdií Prešovskej univerzity (Inštitút regionálnych a národnostných štúdií PU) prvýkrát po pridelení akreditácie informoval o možnostiach štúdia rusínskeho jazyka a literatúry v akademickom roku 2006/2007 v kombinácii s 12 inými študijnými odbormi – biológia, geografia, slovenský jazyk a literatúra, výtvarná výchova, hudobná výchova, telesná výchova, náboženská výchova, anglický jazyk a literatúra, dejepis, ruský jazyk a literatúra, nemecký jazyk a literatúra.

14. marec, Nový Sad (Srbsko) – Promócia Nového zákona, prekladu z gréckeho do rusínskeho jazyka od O. Tadeja Vojnoviča, Michala Ramača a Janka Ramača.

16. marec, Prešov – V Šarišskej galérii bola otvorená výstava Rusnáci-hľadanie stratenej domoviny. Výstava bola výsledkom projektu Lucie Nimcovej a skupiny Rusnáci.

25. marec, Svidník – Uskutočnil sa 9. mimoriadny snem Rusínskej obrody na Slovensku (ROS). Minútou ticha si prítomní delegáti a hostia uctili pamiatku zosnulého Vasifa Turoka Heteša, zakladateľa a prvého predsedu Rusínskej obrody na Slovensku a dlhoročného predsedu Svetového kongresu Rusínov. Na sneme bol zvolený nový výkonný výbor ROS (Vladimír Pritivňák, Miron Krajčovič, Ján Lipinský, Miroslav Kerekanič, Teodozia Lattová, Vlasta Ocetníková a Štefan Zima). Predsedom ROS sa stal Vladimír Protivňák, predsedom Dozornej rady Pavel Dupkanič. Delegáti tiež schválili Programové ciele občianskeho združenia ROS.

25. marec, Prešov – Divadlo Alexandra Duchnoviča v Prešove ako jediné rusínske profesionálne divadlo na svete oslávilo 60 rokov svojej činnosti, svojej prvej premiéry a tiež 50 rokov od vzniku PULS-u (Poddukelského umeleckého ľudového súboru).

7. apríl, Prešov – Pravoslávna cirkev na Slovensku vymenovala nového arcibiskupa Jána, ktorý sa ujal tejto funkcie po smrti Jeho Blaženstva vladyku Nikolaja. Slávnostná intronizácia sa uskutočnila v Katedrálnom chráme svätého kniežaťa Alexandra Nevského v Prešove. Ján Holonič bol biskupom Pravoslávnej cirkvi v Michalovciach.

26. apríl, Nový Sad (Srbsko) – Múzeum moderného umenia A.Warhola v Medzilaborciach zorganizovalo výstavu z faximílií autora.

27. apríl, Svidník – 50. výročie vzniku folklórneho súboru Makovica si pripomenuli jeho súčasní a bývalí členovia. Súbor prezentuje hlavne rusínsky folklór doma a vo svete. Jeho novú premiéru pod názvom Putovanie regiónmi pripravili Mária Pajzinková, Milan Vaňuga, Slavomír Kaliňák a Viera Kačuriaková.

2. máj, Vilémov pri Litovli (Česko) – Zasadal XI. mimoriadny miestny snem, ktorý zvolil nového najvyššieho predstaviteľa Pravoslávnej cirkvi v českých zemiach a na Slovensku. Nový metropolita Jeho Blaženstvo Vysokopreosviáštenstvo Krištof, arcibiskup pražský a českých zemí bol zvolený formou losu. Intronizácia nového metropolitu sa uskutočnila 28. mája 2006 v Katedrálnom chráme Pravoslávnej cirkvi v Prahe.

3. máj, Prešov – V Šarišskej galérii sa uskutočnila beseda so známym rusínskym galleristom a manažérom umenia Miroslavom Smolákom, ktorý žije v Prahe a rozvíja svoje aktivity cez galériu MIRO v Berlíne, Prahe, Bratislave a Snine

5. máj, Medzilaborce – Spoločnosť A.Warhola v Medzilaborciach udelila cenu Petrovi Solejovi za odbornú literatúru na Slovensku za rok 2005. Autor bol ocenený za knihu Prehľad medajlérkej tvorivosti kremníckej mincovne 1993 – 2002, ktorú vydal ako 15-ročný pri príležitosti 675. výročia vzniku Mincovne Kremnica a 10. výročia vzniku Slovenskej republiky. Kniha dostala Čestné uznanie Literárneho fondu a Ministerstvo

zahraničia SR ju ponúklo využívať pri prezentácii Slovenska v zahraničí. Peter Solej vydal už 4 knihy podobného charakteru.

6. máj, Prešov – Uskutočnilo sa prvé zasadnutie novozvoleného výkonného výboru Rusínskej obrody na Slovensku (ROS). Členovia VV ROS jednali hlavne o projektoch, ktoré podporí Ministerstvo kultúry SR, o najbližších kultúrnych aktivitách a o vydávaní mesačníka InfoRusín. VV ROS schválil prijatie novej miestnej organizácie Rusínskej obrody na Slovensku v Krásnom Brode.

13. máj, Prešov – Uskutočnila sa ustanovujúca schôdza Asociácie rusínskych organizácií Slovenska. Predstavitelia šiestich rusínskych organizácií zvolili za predsedu výkonného výboru asociácie Alexandra Zozuláka. Neskôr asociácia zmenila svoj názov na Slovenskú asociáciu rusínskych organizácií.

19. máj, Bratislava – Na Ministerstve vnútra SR bola zaregistrovaná Slovenská asociácia rusínskych organizácií, predsedom sa stal Ján Lipinský.

24. máj, Stakčín – Rusínsky spisovateľ Štefan Suchý oslavoval 60. narodeniny.

27. máj, Košice – MO Rusínskej obrody na Slovensku pripravila exkurziu pod názvom Po stopách spoločnej histórie Rusínov Slovenska a bývalej Podkarpatskej Rusi.

27. – 28. máj, Krynica (Poľsko) – 4. ročník medzinárodného bienále rusínskej lemkovskej kultúry. Kultúru slovenských Rusínov reprezentovali Divadlo Alexandra Duchnoviča v Prešove, folklórny súbor Kamjana z Medzilaboriec, Haburčanka z Habury, Mikuláš Petrašovský a Natália Petrašovská a iní.

7. jún, Prešov – V Ruskom dome sa uskutočnil siedmy ročník celoslovenskej súťaže Duchnovičov Prešov v umeleckom prednese poézie a prózy a vlastnej tvorivosti v rusínskom jazyku.

8. jún, Bardejov – Uskutočnil sa koncert A čiža to chyža s Ondrejom Kandráčom s kapelou a najúspešnejšími spevákmi rusínskych ľudových piesní Máriou Mačoškovou, Annou Servickou, Annou Poráčovou, Monikou Kandráčovou, Máriou Čokynovou, Mikulášom a Natáliou Petrašovskými a inými. Koncert a CD A čiža to chyža vznikli pri príležitosti 70. výročia vzniku rusínskeho vysielania Československého rozhlasu. Koncert zorganizovalo Združenie inteligencie Rusínov Slovenska.

9. – 11. jún, Humenné, Bratislava – Usporiadali 3. ročník Medzinárodného festivalu národnostných menšín.

10. – 12. jún, Bratislava – Uskutočnili sa Dni Divadla Alexandra Duchnoviča. Činoherný kolektív DAD predstavil hry Idiot od F. Dostojevského, Princové halušky od V. Turoka Heteša a Ďaďa Vaňa od A. Čechova. Predstavenie zožalo veľký úspech.

14. jún, Prešov – V reštaurácii Agát bola pri príležitosti 1. výročia smrti odhalená pamätná tabuľa Vasiľovi Turokovi Hetešovi, zakladateľovi Rusínskej obrody na

Slovensku, dlhoročnému predsedovi Svetového kongresu Rusínov a dlhoročnému dramaturgovi Divadla A. Duchnoviča v Prešove. Na odhalení sa zúčastnili aj zahraniční Rusíni z Poľska, Srbska, Rumunska a USA.

20. jún, Bratislava – V klube slovenských spisovateľov boli udelené ceny Literárneho fondu. Cena Alexandra Pavloviča za literárnu tvorivosť v rusínskom jazyku bola po prvýkrát udelená, získali ju Mária Chomová, Vasiľ Choma a Alena Blychová.

22. jún, Prešov – Pri príležitosti 60. narodenín spisovateľa Štefana Suchého sa uskutočnilo stretnutie jeho priaznivcov a čitateľov. Štefan Suchý je úspešný súčasný spisovateľ, ktorý na stretnutí predstavil svoju najnovšiu zbierku poézie v rusínskom jazyku *Aspirín*.

22. jún, Medzilaborce – Veľvyslanectvo USA na Slovensku, James Warhol, Múzeum moderného umenia A. Warhola a Spoločnosť A. Warhola uskutočnili krst knihy synovca A. Warhola, Jamesa Warhola *Na návšteve u slávneho strýka*.

24. – 25. jún, Medzilaborce – Uskutočnil sa 44. ročník Festivalu kultúry a športu. Tento veľkolepý festival rusínskej kultúry každoročne navštívi okolo 15 tisíc domácich a zahraničných hostí. Festival zorganizovali mesto Medzilaborce a Rusínska obroda na Slovensku.

29. jún, Boldogkőváralja (Maďarsko) – Usporiadali pamätný deň na počesť Nikolaja Beskyda, gréckokatolíckeho farára, historika a rusínskeho literátora.

30. jún, Prešov – Združenie inteligencie Rusínov Slovenska pripravilo spoločenskovedný seminár „Rusíni – história, súčasnosť a perspektívy“. Známi historici a predstavitelia Prešovského samosprávneho kraja prednášali o histórii Rusínov a perspektívach rozvoja regiónu severovýchodného Slovenska. Medzi presnášajúcimi boli Ján Hlavinka, Alexander Duleba, Stanislav Konečný, Michal Danilák, Peter Švorc, Michal Šmigel, Ferdinand Uličný, Dimitrij Pop, Milan Baran, Vladimír Benč, Michal Kost' a Ján Tilňák. Organizátorom podujatia bol Ján Lipinský. Zo spoločenskovedného seminára „Rusíni – história, súčasnosť a perspektívy“ bude vydaný zborník.

3. – 9. júl, Nitra – Uskutočnil sa medzinárodný festival vysokoškolských folklórnych súborov Akademická Nitra 2006. Rusínsky folklór reprezentovali súbory Torysa, Technik, Zobor a Ponitrian.

5. júl, Stará Ľubovňa – Pri príležitosti sviatku sv. Cyrila a Metóda sa uskutočnili Slávnosti pod hradom. V skanzene v starom drevenom gréckokatolíckom chráme sa uskutočnila slávnostná liturgia a v amfiteátri sa predstavili rusínske súbory z okresu Stará Ľubovňa, Svidník a pod. Podujatie zorganizovala okresná organizácia Rusínskej obrody na Slovensku.

7. – 8. júl, lokalita bývalej obce Ruské – 16. stretnutie rodákov obce Ruské, ktorá bola vysťahovaná a zbúraná pri budovaní Vodnej nádrže Starina.

8. – 9. júl, Habura – Uskutočnilo sa druhé stretnutie rodákov obce a 4. ročník memoriálu Vladimíra Onufraka pod názvom Dni Habury.

15. júl, Ťačiv (Ukrajina) – Uskutočnila sa 1. púť národov a národností, ktorú zorganizoval gréckokatolícky farár Peter Krinický, misionár na Ukrajine. Zišli sa veriaci hovoriaci po rusínsky, ukrajinsky, maďarsky, poľsky, česky, nemecky a rusky. Na cirkevných obradoch vystupovali gréckokatolícke spevácke zbory z Prešova, Košíc a Stropkova a tiež známa speváčka rusínskych ľudových a cirkevných piesní Anna Servická.

16. júl, Ruské Pekľany – V rodnej obci blahosloveného Petra Pavla Gojdiča sa uskutočnil tradičný odpustový sviatok. Archijerejskú svätú liturgiu slúžil prešovský gréckokatolícky biskup mons. Ján Babjak.

23. júl, Vislanka – Usporiadali 4. ročník Športovo-kultúrneho dňa a 3. ročník Memoriálu Jána Karaľfu.

30. júl, Bardejovské kúpele, Beloveža – Uskutočnil sa Festival rusínskeho a šarišského folklóru. V programe okrem rusínskych a šarišských súborov vystúpil aj známy zemplínsky folklórny kolektív Zamutovčan.

30. júl, Pčoliné – Uskutočnil sa 13. ročník rusínskeho folklórneho festivalu, projekt Rusínskej obrody na Slovensku pod názvom Dni rusínskych tradícií.

30. júl, Miková – Konal sa festival rusínskej kultúry A.Warhola. Festival sa začal svätou liturgiou v miestnom gréckokatolíckom chráme. Scénu amfiteátra krášlili maľby A.Warhola, ktorého rodičia pochádzali práve z Mikovej.

30. júl, Topoľa – Pamätný deň pri príležitosti 203 rokov od narodenia kanonika gréckokatolíckej cirkvi a rusínskeho buditeľa Alexandra Duchnoviča.

30. júl, Klenová – Konal sa 3. ročník Dňa kultúry Rusínov Sninského okresu a Ublianskej doliny.

31. júl, Prešov – Rusínska obroda na Slovensku sa obrátila na podpredsedu vlády SR pre vedomostnú spoločnosť, európske záležitosti, ľudské práva a národnostné menšiny Dušana Čaploviča a upozornila ho na prepúšťanie redaktorov v Slovenskom rozhlas v rusínskom vysielaní HR NEV, 5. okruhu Rádia Patria v Košiciach a na ním spôsobený kritický stav - v rusínskom tíme zostali len dvaja redaktori. Okrem toho ho upozornila aj na navrhovaný, veľmi nevýhodný vysielací čas pre rusínske národnostné vysielanie po 19,00 hod.

4. august, Medzilaborce – Na požiadanie predsedu Svetového kongresu Rusínov P. R. Magočiho v Medzilaborciach sa uskutočnilo pracovné zasadnutie predstaviteľov Svetového kongresu Rusínov a Rusínskej obrody na Slovensku. Rokovania viedol predseda ROS Vladimír Protivňák. Stretnutie sa uskutočnilo s cieľom vyjasnenia si postojov po odchode delegácie Rusínskej obrody zo zasadania Kongresu Rusínov

v Krynici v roku 2005 kvôli otázkam zastupovania rusínskych organizácií na Slovensku v Rade Svetového kongresu Rusínov a zjednotenia rusínskych organizácií na Slovensku do asociácie. Účastníci stretnutia sa dohodli, že rusínske organizácie pri Rusínskej obrode v budú Svetovej rade Rusínov zastupované novozvoleným predsedom ROS Vladimírom Protivňákom. Rusínska obroda je riadnym a plnoprávnym členom Svetového kongresu Rusínov až do Svetového kongresu Rusínov v r. 2007.

6. august, Becherov – Konali sa slávnosti rusínskej kultúry v rámci projektu Rusínskej obrody na Slovensku pod názvom Dni rusínskych tradícií alebo Dujavské slávnosti. Obec Becherov rozvíja čulú spoluprácu s obcami na druhej strane hranice.

12. august, chotár bývalej obce Blažov – Na mieste, kde sa nachádzala obec Blažov – teraz vojenské pásmo Javorina – sa stretlo asi 800 ľudí, rodákov a príbuzných na 6. stretnutí rodákov Blažova, Blažovskej doliny a Ruskinoviec.

11. – 13. august, Krivany – Konal sa 8. ročník Hornotoryského folklórneho festivalu v novom amfiteátri, na ktorom sa predstavili súbory so šarišským a rusínskym folklórom. Región spoločne obývajú Šarišania a Rusíni už dlhé storočia. Ich kultúry sú veľmi blízke, dopĺňujú sa a prelínajú sa navzájom. V programe vystúpilo okolo 700 účinkujúcich.

16. august, Bratislava – Zomrela Melánia Nemcová, známa choreografka, dlhoročná umelecká vedúca Poddukelského ukrajinského ľudového súboru Ukrajinského národného divadla v Prešove, v súčasnosti známa pod menom Divadlo Alexandra Duchnoviča.

19. august, Kamienka – Usporiadali festival Dni rusínskych tradícií a okresné výberové kolo Spevy môjho rodu.

20. august, Chmeľová – Zorganizovali 7. ročník festivalu Dni rusínskej kultúry a 2. ročník Chmeľovských dní chleba s ukážkami prípravy tradičného domáceho chleba a pečiva.

20. august, Beloveža – Okresná organizácia Rusínskej obrody v Bardejove a obec Beloveža organizovali slávnosti rusínskej kultúry v rámci projektu Rusínskej obrody na Slovensku pod názvom Dni rusínskej kultúry.

21. august, Prešov – 15 rokov od vzniku prvých novín Rusínskej obrody na Slovensku s názvom Národné noviny.

27. august, Čirč – Usporiadali Dni rusínskych tradícií, folklórny festival, na ktorom sa predstavili folklórne skupiny hlavne z okresu Stará Ľubovňa.

30. august – 3. september, Košice – Zorganizovali Európsky festival národov a národností, ojedinelé kultúrno-spoločenské podujatie na Slovensku. Kultúru svojich národov predstavili súbory z Hongkongu, Tirolska, Sicílie, poľskej Nowej Rudy a gréckeho Solúna. Vyvrcholením festivalu bol program Pod sninským kameňom usporiadaný

v nedeľu, 3. septembra 2006 v Snine, na ktorom sa predstavili rusínske a zahraničné súbory.

1. september, Medzilaborce – Uplynulo 15 rokov od vzniku samostatného Múzea moderného umenia rodiny Warholcov, neskôr Múzea Andyho Warhola

3. september, Čirč – Na sviatok Zosnutia Presvätej Bohorodičky sa uskutočnil odpustový sviatok s veľkým počtom gréckokatolíckych Rusínov zo Slovenska a Poľska.

3. – 17. september, Snina – Uskutočnil sa 13. medzinárodný výtvarný festival Galérie Andreja Smoláka. Zúčastnili sa ho mladí umelci z Čiech, Ruska, Grécka, Poľska, Ukrajiny a Slovenska.

4. september, Prešov – V Divadle Alexandra Duchnoviča sa začala 61. divadelná sezóna. Prvou hrou, s ktorou sa činohra divadla v tejto sezóne predstavila, bola Verná nevéra Jozefa Mokoša. Hru preložil rusínsky spisovateľ Štefan Suchý a režíroval Matúš Oľha.

5. september, Prešov – Redakciu mesačníka InfoRusín a centrum Rusínskej obrody na Slovensku v Prešove navštívil doktor ekonomických vied, profesor Vitalij Nekrasov, vedúci Katedry manažmentu Štátneho všeobecného vzdelávania VPO Severokaukazskej akadémie štátnej služby, člen Petrovskej akadémie vied, Akadémie štúdií národnostných problémov. Profesor Nekrasov sa zaujímal o rozvoj rusínskeho hnutia na Slovensku, hlavne o možnostiach výučby rusínskeho jazyka na základných, stredných a vysokých školách.

9. september, Zboj – Konal sa folklórny sviatok v rámci projektu Rusínskej obrody na Slovensku. Program sa niesol v znamení 242. výročia narodenia významného rodáka, právnika Petra Lodija.

10. september, Jurkova Voľa – Pri príležitosti chrámového sviatku Narodenia Presvätej Bohorodičky sa uskutočnil odpustový sviatok, na ktorom sa zúčastnil vikár pre Rusínov Prešovskej gréckokatolíckej eparchie o. P. P. Haľko.

10. september, Prešov – V budove farského gréckokatolíckeho úradu sa uskutočnila vernisáž výstavy obrazov rusínskeho výtvarníka Juraja Molnára z Prešova, rodáka z Kyjova.

15. september, Humenné – Uskutočnilo sa Folklórne popoludnie v humenskom skanzene, 1. ročník slávností rusínsko-slovenskej vzájomnosti.

17. september, Hunkovce, Beňadikovce – Na svätých liturgiách posvätili symboly obcí – erb, vlajku a pečať.

17. september, Poprad – Pravoslávny arcibiskup prešovský a Slovenska Ján vysvätil chrám Vozdviženija česnoho a životodarnoho chresta za bohatej účasti veriacich z mesta a okolia.

21. september, Prešov – Redakciu mesačníka InfoRusín a centrálu Rusínskej obrody na Slovensku navštívila profesorka Tokijskej univerzity Iona Sato, ktorá na Slovensku robila sociologický prieskum. Zaujímala sa o históriu, kultúru, školstvo a o život rusínskej národnostnej menšiny.

24. september, Prešov – Uskutočnil sa 1. ročník koncertu zborových duchovných piesní.

24. september, Vranov nad Topľou, Čemerné – Biskup prešovskej gréckokatolíckej eparchie vladyka Ján Babjak v Chráme zosnutia Presvätej Bohorodičky v Čemernom posvätil bustu blahosloveného P. P. Gojdiča. Chrám je kultúrnou pamiatkou od roku 1914.

26. – 27. september, Praha (Česko) – Slávnostne otvorili výstavku Drevené chrámy karpatských Rusínov. Pripravila ju Spoločnosť priateľ Podkarpatské Rusi a Kultúrne centrum Zahoroda v Českej republike. Výstavu tvorili fotografie českého fotografa Jiřího Havla.

27. september, Sátoraljaújhely (Maďarsko) – Odhalenie pamätnej tabule episkopovi prešovskej Gréckokatolíckej eparchie Jozefovi Gagancovi (1793 – 1875). Pamätná tabuľa bola nainštalovaná na fasáde piaristického kláštora, kde Jozef Gaganec, rusínsky buditeľ a jeden z najvýznamnejších prešovských rusínskych gréckokatolíckych biskupov študoval.

27. september – 1. október, Humenné – Usporiadali 5. ročník najväčšieho festivalu rusínskej ľudovej piesne *Spevy môjho rodu*, ktorý je zároveň celoslovenskou prehliadkou a súťažou v speve. Hlavným organizátorom bola okresná organizácia Rusínskej obrody na Slovensku v Humennom. Detskej časti podujatia sa zúčastnilo 40 detí vo veku do 15 rokov, ktoré odspievali 34 piesní. V druhej časti sa predstavilo 60 dospelých spevákov v sólo, duo a trio. Zaspievali 45 piesní. Ďalej sa uskutočnilo 6 koncertov v Humennom, Snine, Stakčíne, Uliči, Medzilaborciach a Svidníku. Celkovo na festivale vystúpilo 100 spevákov z 27 obcí a miest. Laureátmi 5. ročníka *Spevy môjho rodu* sa stali Ivana Sivul'ková a Martin Karaš.

28. september, Prešov – V Inštitúte regionálnych a národnostných štúdií Prešovskej univerzity sa uskutočnilo zasadnutie interregionálneho programového výboru pripravovaného 3. kongresu rusínskeho jazyka (1. kongres sa uskutočnil v roku 1992 v Bardejovských kúpeľoch, 2. kongres v roku 1999 v Prešove). 3. medzinárodný kongres rusínskeho jazyka sa uskutoční v septembri 2007 v Krakove.

29. september – 1. október, Vaľkov – Obyvatelia bývalej rusínskej obce si pripomenuli 40. výročie vysťahovania obce, ktorá bola následne zatopená pri budovaní vodnej nádrže Domaša v roku 1966. Najviac bývalých obyvateľov obce žije v Solivare pri Prešove. Zišli sa pri svojom chráme Pokrova Presvätej Bohorodičky z roku 1817, ktorý zostal na Domaši neporušený.

1. – 8. október, Mladá Boleslav (Česko) – Usporiadali výstavu karikatúr známeho rusínskeho karikaturistu Fedora Vica.

2. október, Košice – Uskutočnil sa koncert duchovných a ľudových piesní pod názvom Zaspivajme sobi dvoma holosamy. Koncert zorganizovala MO Rusínskej obrody na Slovensku.

3. – 6. október, Prešov – V Divadle Alexandra Duchnoviča sa uskutočnil 3. ročník medzinárodného divadelného festivalu Karpat fest 2006. Okrem domáceho kolektívu sa na festivale predstavili tanečné súbory z Banskej Bystrice, Teater Ďaďa Riznič z Ruského Kerestura (Vojvodina, Srbsko), Teatr Wandy Siemaškovej z Rzeszowa (Poľsko) a Oblastné ukrajinské hudobno-dramatické divadlo Ol'gy Kobyľanskej z Černivciv (Ukrajina).

7. október, Vyšná Polianka – Konal sa 15. ročník Kultúrnych slávností, ktoré sa po prvýkrát uskutočnili v rámci projektu ROS Dni rusínskych tradícií.

7. október, Košice – V rámci projektu Dni rusínskych tradícií ROS sa uskutočnilo kultúrne podujatie Kamienka hrá, spieva a tancuje. Na podujatí sa predstavil obnovený mandolínový orchester z Kamienky.

10. október, Prešov – V galérii Ivana Šafranka bola otvorená 6. medzinárodná výstava výtvarného umenia Lemkovský Jeruzalém.

12. október, Prešov – V Divadle Jonáša Záborského sa uskutočnil slávnostný koncert Márie Mačoškovej, ktorý bol na počesť jej 50-ročnej umeleckej činnosti pripravený Prešovským samosprávnym krajom a DJZ. Mária Mačošková je známou interpretkou rusínskych ľudových piesní a bývalou členkou Poddukelského ukrajinského ľudového súboru (neskôr PULS Divadla Alexandra Duchnoviča v Prešove). Reprezentovala rusínsku kultúru na mnohých podujatiach na Slovensku, v Čechách, v Japonsku, USA a Kanade, Francúzsku a inde.

12. – 14. október, Svidník – Rusínska obroda na Slovensku zorganizovala Konferenciu ku Chronológii histórie a kultúry Rusínov Slovenska. Na tejto konferencii vznikli dôležité dokumenty Rusínov ako Návrh na ďalší postup v riešení múzejnej prezentácie histórie a kultúry Rusínov na Slovensku, Návrh na postupnosť krokov pri zakladaní materských škôl s výchovným jazykom rusínskym a Vyhlásenie účastníkov Konferencie ku chronológii histórie a kultúry Rusínov na Slovensku.

18. október, Bratislava – Združenie inteligencie Rusínov Slovenska v Bratislave zorganizovalo ďalšiu časť projektu Stretnutia v galérii Andreja Smoláka – tentokrát besedu s historikom Jozefom Rodákom z Vojenského múzea vo Svidníku a Milanom Píkom, synom generála Heliadora Píku.

20. október, Prešov – V Divadle Alexandra Duchnoviča sa uskutočnila premiéra hry Jozefa Mokoša Verná nevera v réžii Matúša Ol'hu, s hudbou Igora Bázlika a prekladom Štefana Suchého

21. október, Kyjov – Usporiadali kultúrno-spoločenskú akciu v podobe výstavy dvoch kyjevských rodákov – Dezidera Millého a Juraja Molnára. Výstava sa uskutočnila pri príležitosti 100. výročia narodenia a 35. výročia úmrtia národného umelca D. Millého.

28. október, Prešov – Spolok rusínskych spisovateľov Slovenska uskutočnil Výročný literárny seminár a vyhlásenie výsledkov literárnej súťaže za rok 2006. Predseda Spolku Vasiľ Choma predstavil aj tri nové publikácie: Rusínsky literárny almanach na rok 2006, zbierku poézie Miroslavy Lacovej-Hupcejovej Aura a zbierku Mikuláša Kseňáka Bájky. Diskutovalo sa na tému Osobnosť a tvorba A. Warhola pričom účastníci analyzovali vplyv prostredia rodiny Warholovcov (rusínska dedina Miková) na jeho tvorbu.

3. november, Bratislava – Delegáciu Rusínskej obrody na Slovensku za vedenia predsedu ROS Vladimíra Protivňáka prijal minister kultúry SR Marek Maďarič. Minister M. Maďarič potvrdil rozhodnutie MK SR o zriadení samostatného Múzea rusínskej kultúry od 1. januára 2007 v rámci štruktúry Slovenského národného múzea na Slovensku. Ministerstvo ešte nerozhodlo, či bude sídlom Múzea rusínskej kultúry Prešov alebo Svidník. ROS sa vyslovil za umiestnenie sídla múzea v Svidníku.

5. november, Bratislava – Uskutočnila sa beseda s historikom Jánom Hlavinkom, ktorý hovoril o histórii Rusínov na Slovensku v rokoch 1938 – 1945. Stretnutie zorganizovalo Združenie inteligencie Rusínov Slovenska.

8. november, Prešov – Pri príležitosti 70. výročia založenia Gréckokatolíckeho ruského reálneho gymnázia v Prešove sa uskutočnil vedecký seminár a stretnutie bývalých študentov.

12. november, Snina – Uskutočnil sa 7. ročník festivalu humoru a piesne Na figliarsku nôtu. Festival zorganizovala okresná organizácia Rusínskej obrody na Slovensku v Snine v spolupráci s Mestským kultúrnym strediskom Snina.

13. november, Viedeň (Rakúsko) – Bola otvorená výstava J. Ondzíka, L. Nimcovej a D. Kapráľovej s fotografiami európskych miest a fotografiami zachytávajúcimi život Rusínov na Slovensku.

15. november, Košice – Predstavitelia 10 národnostných menšín žijúcich v Košiciach sa stretli s primátorom mesta Františkom Knapíkom a hovorili o spolupráci mesta a s predstaviteľmi menšín.

17. november, Svidník – Pri príležitosti Dňa študentov zorganizovala okresná organizácia ROS vo Svidníku 1. ročník RUS POP MUSIC Svidník 2006, festival rusínskej populárnej hudby.

23. november, Prešov – Zomrel historik Michal Popovič, ktorý skúmal históriu Rusínov.

24. november, Bratislava – Združenie inteligencie Rusínov Slovenska pripravilo pre bratislavské publikum koncert A či ja to chyža pri príležitosti 70. výročia rusínskeho vysielania Československého, neskôr Slovenského rozhlasu.

30. november, Košice – V kultúrno-spoločenskom centre Južan sa uskutočnil koncert Spevy môjho rodu, ktorý pripravila MO ROS v Košiciach. Cieľom podujatia bolo priblížiť Rusínom žijúcim v Košiciach rusínske folklórne tradície Spiša, Levočskej vrchoviny a Zamaguria.

5. – 11. december, Snina – Uskutočnil sa Medzinárodný tábor národnostných menšín, na ktorom sa stretla mládež rusínskej, slovenskej, českej, lužicko-srbskej (Nemecko) a chorvátskej národnosti. Hlavným organizátorom bola Rusínska obroda na Slovensku.

5. december, Bratislava – V rámci projektu Stretnutia v galérii sa stretli bratislavskí Rusíni s Michalom Šmigelom z Katedry histórie Fakulty humanitných vied UMB v Banskej Bystrici. Témou besedy boli historické fakty o Rusínoch po druhej svetovej vojne.

12. december, Radvaň nad Laborcom – Usporiadali pracovné rokovanie učiteľov rusínskeho jazyka a sekcie pre školstvo Rusínskej obrody na Slovensku. Účastníci stretnutia pripravili pre Ministerstvo školstva SR návrh, odporúčania a požiadavky rusínskej národnostnej menšiny do pripravovanej Koncepcie vzdelávania národnostných menšín v Slovenskej republike. Stretnutie zorganizovala ROS v spolupráci s Marekom Gajom, poradcom ministra školstva a Inštitútom regionálnych a jazykových štúdií Prešovskej univerzity.

13. december, Bratislava – Uskutočnil sa jubilejný koncert bratislavského gréckokatolíckeho cirkevného zboru, ktorý oslávil 70. výročie svojho vzniku.

15. december, Prešov – Konal sa vedecký seminár k problematike rusínskeho kodifikovaného jazyka. O súčasnej podobe rusínskeho jazyka predniesol hlavnú prednášku Juraj Cihra. Účastníci seminára prijali vyhlásenie, v ktorom súhlasia, aby pri Rusínskej obrode na Slovensku pracovala Jazyková rada a otázky, resp. zmeny v tejto oblasti zastrešovala kompetentná štátna inštitúcia.

15. – 17. december, Humenné – Uskutočnilo sa školenie pre vedúcich tanečných a speváckych rusínskych skupín. Pre skupiny s rusínskym repertoárom to bolo historicky prvé školenie o vedení, príprave, výbere a spracovaní tanečného a hudobného materiálu a o dramaturgii programu.

16. december, Prešov – V Divadle Alexandra Duchnoviča sa uskutočnila premiéra hry Nikolaja Gogoľa *Revízor*. Účinkovala v nej činohra divadla spolu s členmi PULS-u. Režisérom bol Svätozár Sprušanský, prekladateľom Valerij Kupka.

26. december, Čabiny – V Galérii Domu ľudovej tvorby bol prezentovaný dokumentárny film Marka Škopa *Iné svety – Made in Šariš*, v ktorom účinkujú aj obyvatelia obce Čabiny so spomienkou na ich slávneho rodáka, akademického maliara Michala Čabalu.

9.5. Ukrajinská menšina (*Pavol Bogdan*)

12. január, Prešov – Predstavitelia Ústrednej rady Zväzu Rusínov-Ukrajincov Slovenskej republiky (ÚR ZRUSR) sa stretli s Innou Ohnivec pri príležitosti ukončenia jej misie generálnej konzulky a nástupu do funkcie mimoriadnej a splnomocnenej veľvyslankyne Ukrajiny na Slovensku.

13. január, Užhorod (Ukrajina) – Predstavitelia Zväzu Rusínov-Ukrajincov Slovenskej republiky na stretnutí so zástupcami Správy kultúry Zakarpatskej oblastnej štátnej administratívy pripravili návrh Dohody o tvorivej spolupráci na rok 2006. Zároveň sa zúčastnili festivalu Vertep-2006, na ktorom vystúpila aj ženská spevácka skupina Starinčanka zo Sniny.

26. januára, Bratislava – Delegácia ÚR ZRUSR rokovala na Ministerstve kultúry SR so štátnou tajomníčkou Ágnes Biró a generálnym riaditeľom sekcie kultúry národnostných menšín Róbertom Dohányosom o financovaní kultúrnych aktivít a vydavateľskej činnosti ZUSR na rok 2006. V ten istý deň sa delegácia stretla aj s mimoriadnou a splnomocnenou veľvyslankyňou Ukrajiny na Slovensku Innou Ohnivec.

1. február, Užhorod (Ukrajina) – Zástupcovia Ústrednej rady ZRUSR a Správy kultúry Zakarpatskej oblastnej štátnej administratívy podpísali Dohodu o tvorivej spolupráci na rok 2006.

6. február, Prešov – Mimoriadna a splnomocnená veľvyslankyňa Ukrajiny na Slovensku Inna Ohnivec prijala predstaviteľov ÚR ZRUSR. Predmetom rokovania bolo zabezpečenie účasti umeleckých kolektívov z Ukrajiny na podujatiach ZRUSR v roku 2007.

7. február, Prešov – V Galérii Átrium sa uskutočnila prezentácia zbierky poézie ukrajinského básnika na Slovensku Milana Bobáka, ktorú do slovenčiny preložil Juraj Andričik. Knihu vydalo Vydavateľstvo Cuper.

9. február, Prešov – Delegácia ÚR ZRUSR rokovala s predsedom Prešovského samosprávneho kraja Petrom Chudíkom o spolupráci a riešení aktuálnych problémov národnostného života Rusínov-Ukrajincov.

10. február, Prešov – V Galérii Átrium sa uskutočnila vernisáž výstavy fotografií ukrajinských umeleckých fotografov Olexandra Charvata a Olexandra Kupčinského z mesta Rivne.

13. február, Bratislava – Uskutočnilo sa pracovné stretnutie predstaviteľov ÚR ZRUSR s podpredsedom vlády SR Pálom Csákyom, na ktorom sa rokovalo o možnostiach novelizácie Zákona č. 191/1994 Zb. o označovaní obcí v jazyku národnostných menšín.

16. február, Užhorod (Ukrajina) – V Zakarpatskej oblastnej univerzálnej vedeckej knižnici sa uskutočnila prezentácia knihy Vasyľa Daceja, ukrajinského spisovateľa žijúceho v Bratislave, s názvom Modrá ruža.

6. – 11. marec, Bratislava, Banská Bystrica, Prešov, Košice – Uskutočnili sa *Dni ukrajinskej kultúry v Slovenskej republike*, ktoré zorganizovalo Veľvyslanectvo Ukrajiny.

9. marec, Prešov – V Spojenej škole s vyučovacím jazykom ukrajinským sa uskutočnila slávnostná akadémia pri príležitosti 192. výročia narodenia najvýznamnejšieho ukrajinského básnika Tarasa Ševčenka. Literárno-hudobný večer sa pri tej istej príležitosti uskutočnil 1. apríla 2006 aj v Košiciach a 2. apríla v Snine.

16. marec, Banská Bystrica – Katedra dejín Fakulty humanitných vied Univerzity Mateja Bela zorganizovala medzinárodný seminár na tému Ukrajinská povstalecká armáda v povojnových dejinách Slovenska (1945-1947).

17. marec, Bratislava – Na Veľvyslanectve Ukrajiny sa uskutočnilo stretnutie ministra zahraničných vecí Ukrajiny Borysa Tarasjuka so zástupcami rusínsko-ukrajinskej národnostnej menšiny na Slovensku.

23. marec, Prešov – Na Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity sa uskutočnila prezentácia knihy a audionahrávok pod názvom Ukrajinská nářečí Slovenska. Výskum a zvukové zápisy z let 1957 – 1967 (Slovanský ústav AV ČR, Euroslavica, Praha 2005, 180 s.).

24. marec, Prešov – Uskutočnilo sa prvé oficiálne stretnutie členov Predsedníctva ÚR ZRUSR s novovymenovaným generálnym konzulom Ukrajiny v Prešove Jevhenom Perebyjnosom.

25. marec, Prešov – Uskutočnil sa slávnostný program k 60. výročiu založenia Ukrajinského národného divadla a jeho prvej premiéry a súčasne pri príležitosti 50. výročia založenia jeho druhého umeleckého kolektívu, Podduklianskeho ukrajinského ľudového súboru.

27. marec, Humenné – Vo Vihorlatskej knižnici sa uskutočnila beseda s ukrajinským básnikom a prekladateľom Milanom Bobákom.

29. apríl, Údol – V obci, ktorej žila ukrajinská spisovateľka pôsobiaca na Slovensku Iryna Nevýcká 12 rokov, sa uskutočnil 16. ročník súťažnej prehliadky žien v umeleckom prednese venovaná jej pamiatke. Prehliadky sa zúčastnilo 21 účastníčok.

Marec – apríl – Uskutočnili sa regionálne kolá v umeleckom prednese ukrajinskej poézie a prózy žiakov základných a stredných škôl v Snine, Humennom, Medzilaborciach, Svidníku, Bardejove, Starej Ľubovni a Prešove.

5. máj, Prešov – Na Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity sa uskutočnila prezentácia knihy Vybrané diela ukrajinského literárneho vedca a spisovateľa Jurija Baču.

5. máj, Humenné – Vo Vihorlatskej knižnici bol vyhodnotený 13. ročník súťaže začínajúcich autorov ukrajinskej prózy a poézie. Zúčastnilo sa ho 22 mladých autorov.

10. – 11. máj, Prešov – V rámci 45. festivalu drámy a umeleckého slova Alexandra Duchnoviča v Metodicko-pedagogickom centre sa uskutočnila súťaž v prednese ukrajinskej poézie a prózy. Zúčastnilo sa jej 54 recitátorov z 18 škôl, ktorí predniesli diela 34 autorov zo Slovenska a Ukrajiny. S vlastnou tvorbou sa predstavili 2 účastníci súťaže.

12. máj, Medzilaborce – V druhej časti 45. festivalu drámy a umeleckého slova A. Duchnoviča sa amatérsky divadelný súbor Dumka pracujúci pri Regionálnej rade ZRUSR v Košiciach predstavil s minimuzikálom Zlaté kurčiatko. Vo večerných hodinách mali diváci možnosť vidieť predstavenie komédie H. Kvitku-Osnovjanenka Čo chcú ženy v podaní hercov Zakarpatského ukrajinského hudobno-dramatického divadla z Užhorodu.

13. máj, Vyšné Nemecké – Delegácia ÚR ZRUSR sa zúčastnila Dňa priateľstva na slovensko-ukrajinskej hranici, kde jej bol odovzdaný dar Zakarpatskej oblastnej štátnej administratívy – obraz V. Brenzoviča Krištáľová voda.

19. máj, Prešov – Pri príležitosti 45. výročia jeho vzniku odohral súbor Karpaťanin fungujúci pod záštitou ÚR ZRUSR slávnostný koncert,

Máj – Uskutočnilo sa 7 regionálnych súťažných prehliadok ľudových piesní Makovická struna (7. 5. – Nižné Repaše, 14. 5. – Bajerovce, 19. 5. – Svidník, 21. 5. – Snina, 26. 5. – Košice, 27. 5. – Nižný Tvarožec, 28. 5. – Jarabina).

3. – 4. júna, Kamienka – Ústredná rada Zväzu Rusínov-Ukrajincov Slovenskej republiky usporiadala v tejto obci Staroľubovnianskeho okresu 41. festival folklóru Rusínov-Ukrajincov Slovenska. V poradí už 18. ročníka súťažnej prehliadky speváckych skupín, ktorá je súčasťou festivalu, sa zúčastnilo 14 súborov. V kategórii dospelých získala prvé miesto ženská spevácka skupina Jalynka z Oľšavice, v kategórii detských skupín zvíťazila DSS Jastrabčan zo Šarišského Jastrabia. Laureátom festivalu sa stala mužská spevácka skupina Barvinok z Kamienky. V hlavnom programe sa okrem domácich súborov predstavili súbory Karpaťanin a Čipečka z Prešova, Sabinovčan zo Sabinova, Malé mieskovanie z Kamienky Wielkej (Poľsko) a Huculský súbor piesní a tancov Lisorub z Velykoho Byčkova (Ukrajina). Festival navštívil aj prezident Slovenskej republiky Ivan Gašparovič.

23. – 25. jún, Svidník – Ústredná rada Zväzu Rusínov-Ukrajincov zorganizovala 52. slávnosti kultúry Rusínov-Ukrajincov Slovenska. Ich súčasťou bola detská súťaž v maľovaní na asfalt, beseda s ukrajinskými spisovateľmi, medzinárodná vedecká konferencia Slovensko-ukrajinské vzťahy v oblasti histórie, kultúry, jazyka a literatúry, predstavenie minimuzikálu Zlaté kurčiatko v podaní košického amatérského divadelného súboru Dumka, päť programov v amfiteátri, dva na pešej zóne mesta a jeden v skanzene SNM-MURK. Divákov očarili najmä vystúpenia speváčky Iryny Jaryny, Národného zaslúžilého akademického ukrajinského ľudového súboru H. Verjovku a predstavenie Luhanského oblastného kozáckeho jazdeckého divadla z Ukrajiny. Počas slávnosti sa uskutočnilo aj zasadnutie Predsedníctva Svetovej federácie ukrajinských lemkovských organizácií.

1. júl, Prešov – Uskutočnilo sa 4. zasadnutie Ústrednej rady ZRUSR.

1. – 7. júl, Drienica – Uskutočnila sa 9. letná škola ukrajinistiky a 11. medzinárodný skautský letný tábor. Obe podujatia boli zorganizované mládežníckou organizáciou PLAST a zúčastnilo sa ich 70 detí.

1. – 14. júl, Zemplínska Šírava – ZRUSR zorganizoval prvý letný detský tábor pod názvom Poloniny.

21. júl – 21. august, Humenné – Vo Vihorlatskom múzeu prebiehala výstava diel 52 zakarpatských ukrajinských výtvarných umelcov a sochárov.

18. – 20. august, Kyjev (Ukrajina) – Delegácia ZRUSR na čele s predsedom Ústrednej rady Ivanom Labom sa zúčastnila 4. svetového fóra Ukrajincov. V kultúrnom programe sa predstavil spevácky zbor Karpaty, ktorý pracuje pri Regionálnej rade ZRUSR v Košiciach.

5. september, Prešov – Vo Vlastivednom múzeu bola otvorená výstava pod názvom Z tvorby zakarpatských umelcov. Na výstave sa 47 umelcov Zakarpatskej oblasti Ukrajiny prezentovalo 47 obrazmi.

7. september, Prešov – V Galérii Átrium bola otvorená výstava pod názvom Majstri insitného maliarstva Zakarpattia.

13. september, Bratislava – V koncertnej sále Slovenského rozhlasu sa uskutočnila slávnostná akadémia pri príležitosti 150. výročia narodenia významného ukrajinského spisovateľa a vedca Ivana Franka.

3. – 4. október, Bardejov, Prešov – S hrou od Lesji Ukrajinky Advokát Martián sa divákom predstavilo Oblastné hudobno-dramatické divadlo O. Kobyl'anskej z mesta Černivci na Ukrajine.

6. október, Snina – Uskutočnil sa Večer ukrajinskej piesne.

11. október, Prešov – Na Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity sa uskutočnil okrúhly stôl k 150. výročiu narodenia významného ukrajinského spisovateľa a vedca Ivana Franka.

20. október, Prešov – Pri príležitosti 70. výročia ukrajinského (predtým ruského) gymnázia sa uskutočnila slávnostná akadémia.

3. – 5. november, Záhreb (Chorvátsko) – Predseda ÚR ZRUSR Ivan Laba sa zúčastnil 8. ročnej porady Európskeho kongresu Ukrajincov.

5. november, Snina – Uskutočnil sa 16. festival duchovnej piesne, ktorý zorganizovala Ústredná rada ZRUSR. V hlavnom programe sa predstavilo 7 domácich a 2 zahraničné zbory zo Srbska a Ukrajiny, ktoré deň predtým vystúpili aj v Humennom a v Pichnom.

9. – 10. december, Bardejov, Prešov – 71 víťazov regionálnych kôl s 58 piesňami sa predstavilo na 34. súťažnej prehliadke ľudových piesní Makovická struna. Laureátom súťaže sa v sólo speve stala Renata Kantuľáková, v duo speve Simona a Nikola Kačmárové a v trio speve Ivan Bulík, Peter Blizman a Branislav Lajčák. Ako hosť vystúpila známa speváčka ľudových piesní Mária Mačošková.

16. december, Prešov – Uskutočnilo sa 5. zasadnutie Ústrednej rady Zväzu Rusínov-Ukrajincov Slovenskej republiky.

9.6. Nemecká menšina (*Ondrej Pöss*)

15. január, Kežmarok – Pri príležitosti 90. výročia úmrtia Vojtecha Alexandra sa konala slávnostná omša a kultúrny program, na ktorom sa zúčastnila aj miestna skupina Karpatskonemeckého spolku na Slovensku (ďalej len KNS).

21. január, Spišská Nová Ves – Uskutočnil sa fašiangový bál Nemcov žijúcich na Hornom Spiši.

21. január, Klačno – Uskutočnil sa fašiangový bál Nemcov žijúcich na Hornej Nitre.

28. január, Bratislava – V Spoločnej nemecko-slovenskej škole so škôlkou sa uskutočnil „Deň otvorených dverí“.

10. – 11. február, Košice – Uskutočnilo sa valné zhromaždenie mládežníckej organizácie karpatských Nemcov IkeJA-KDJ. Valné zhromaždenie zhodnotilo plnenie svojich cieľov v roku 2005 a prejednávalo zábery na rok 2006. Za novú predsedníčku organizácie bola zvolená Andrea Kluknavská.

12. február, Mníšek nad Hnilcom – Konal sa fašiangový večer, kde si tamojší Nemci pripomenuli fašiangové tradície Dolného Spiša.

18. február, Košice – Uskutočnilo sa valné zhromaždenie Karpatskonemeckého spolku na Slovensku za účasti delegovaných zástupcov a významných hostí (podpredseda vlády SR Pál Csáky, veľvyslanec SRN Jochen Trebesch). Za predsedu KNS bol opätovne zvolený Ondrej Pöss.

23. február, Mníšek nad Hnilcom – Usporiadali súťaž žiakov v prednese nemeckej poézie a prózy „Pfarrer-Desider-Alexy-Preis“ pre región Dolný Spiš.

23. február, Kežmarok – V rámci fašiangového stretnutia miestnej skupiny KNS sa konala súťaž žiakov v prednese nemeckej poézie a prózy „Pfarrer-Desider-Alexy-Preis“ pre región Horný Spiš.

8. marec, Handlová – Na slávnostiach k 630. výročiu založenia mesta vystúpila miestna nemecká spevácka skupina Grünwald.

13. marec, Mníšek nad Hnilcom – Uskutočnil sa tradičný literárny večer, na ktorom si pripomenuli diela Friedricha Schillera, Hansa Christiana Andersena, Thomasa Manna a Johanna Wolfganga Goetheho.

31. marec, Nemecko – Za predsedu Karpatskonemeckého krajanského spolku v Nemecku bol zvolený Dipl.-Kfm. Walther Greschner, pôvodom z Tužiny pri Nitrianskom Pravne.

8. apríl, Handlová – Miestna skupina KNS usporiadala podujatie orientované na veľkonočné tradície karpatských Nemcov.

9. – 12. apríl, Bernried (Nemecko) – Uskutočnil sa tradičný kultúrny seminár Podporného spolku karpatskonemeckých katolíkov, na ktorom sa zúčastnili aj zástupcovia regionálnej skupiny KNS „Hauerland“.

20. apríl, Kežmarok – Uskutočnilo sa okresné kolo súťaže žiakov základných škôl v prednese nemeckej poézie a prózy „Friedrich-Lam-Wettbewerb“ pre región Horný Spiš.

25. apríl, Deggendorf (Nemecko) – Zomrel Johann Rückschloss, predseda dolnobavorskej krajinskej organizácie Karpatskonemeckého krajanského spolku v Nemecku, rodák z Kunešova pri Kremnici.

26. apríl, Stuttgart (Nemecko) – Zomrel Oskar Marczy, dlhoročný predseda Karpatskonemeckého krajanského spolku v Nemecku, rodák z hornospišskej obce Stráne pod Tatrami.

27. apríl, Nitrianske Pravno – Miestna skupina KNS pripravila slávnostný kultúrny program k významnému životnému jubileu Ignatza Wolkobera, podpredsedu Podporného spolku karpatskonemeckých katolíkov v Nemecku.

27. apríl, Poprad – Usporiadali okresné kolo súťaže žiakov základných škôl v prednese nemeckej poézie a prózy „Friedrich-Lam-Wettbewerb“ pre región Horný Spiš.

29. apríl, Košice – Uskutočnilo sa pracovné zasadnutie členov Karpatskonemeckej rady KNS, na ktorom boli prejednané otázky ďalšej činnosti spolku.

Apríl, Bratislava – Múzeum kultúry karpatských Nemcov vydalo vo svojej edícii Acta Carpatho-Germanica publikáciu o kunešovskom nárečí v Hauerlande od Renáty Oswaldovej.

6. máj, Kežmarok – Uskutočnilo sa regionálne kolo súťaže žiakov základných škôl v prednese nemeckej poézie a prózy „Friedrich-Lam-Wettbewerb“ pre región Horný Spiš.

17. máj, Košice – Miestna skupina KNS privítala hostí z Maďarska - podunajských Švábov z Pécsváradu / Petschwaru.

18. máj, Bratislava – Múzeum kultúry karpatských Nemcov otvorilo výstavu a vydalo publikáciu o premenách časti bratislavského podhradí pod názvom „Od Zuckermäandla k uličke múzeí“.

24. – 28. máj, Bautzen (Nemecko) – Usporiadali 51. kongres Federatívnej únie európskych národnostných menšín, na ktorom sa zúčastnil aj predseda KNS Ondrej Pöss.

31. máj, Viedeň (Rakúsko) – Na slávnostnom prijatí predstaviteľov nemeckých menšín zo 7 krajín Európy v rakúskom parlamente bol prítomný aj primátor Košíc František Knapík, predseda KNS Ondrej Pöss a nemecká spevácka skupina KNS „Nachtigall“ z Košíc.

2. – 4. jún, Herlikofen (Nemecko) – Uskutočnilo sa tradičné stretnutie rodákov zo Skleného, ktorého sa zúčastnila i delegácia KNS.

9.–11. jún, Bratislava, Hummenné – Uskutočnil sa 3. ročník festivalu národnostných menšín, ktorého sa zúčastnili aj súbory karpatských Nemcov.

11. jún, Chmeľnica – Usporiadali 14. ročník Dňa nemeckej kultúry.

18. jún, Smolnícka Huta – Uskutočnilo sa stretnutie speváckych skupín a tanečných súborov KNS z regiónu Dolný Spiš.

23. – 24. jún, Kežmarok – Usporiadali XI. ročník Sviatku kultúry a vzájomnosti. Podujatie poctil svojou návštevou aj prezident SR Ivan Gašparovič a veľvyslanec SRN Jochen Trebesch.

23. jún, Kežmarok – V Evanjelickom lýceu sa konala súťaž v prednese nemeckej poézie a prózy. Nemecká mládežnícka organizácia IkeJA-KDJ v ten istý deň usporiadala v komunitnom centre KNS odborný seminár k vyučovaniu nemeckého jazyka na vybraných školách.

9. júl, Štós – Deň tradičnej púte na Štössky kopec.

14. – 15. júl, Medzev – Regionálna skupina KNS „Bodwatal“ zorganizovala kultúrny sviatok tamojších Nemcov, ktorého sa zúčastnili aj Nemci z Dolného Spiša.

15. júl, Horná Štubňa – Uskutočnilo sa tradičné stretnutie nemeckých rodákov spojené s kultúrnym programom.

21. – 22. júl, Kopernica – Uskutočnilo sa stretnutie rodákov za účasti členov KNS.

30. júl, Smolník – Miestna skupina KNS pripravila Deň oživenia baníckych tradícií spojený s kultúrnym programom.

31. júl, Esslingen (Nemecko) – Zomrel Isidor Lasslob, niekdajší predseda Karpatsko-nemeckého krajanského spolku v Nemecku, rodák z Novej Lehoty pri Handlovej.

4. – 6. august, Mníšek nad Hnilcom – Miestna skupina KNS zorganizovala stretnutie Mantákov.

12. august, Janova Lehota – Pri odhalení zreštaurovaného pamätníka obetiam vojny sa stretli stovky nemeckých rodákov s členmi KNS a občanmi obce.

12. – 18. august, Medzev – Skupina nemeckých detí sa spolu s mládežou karpatských Nemcov zúčastnila týždenného pobytu v tábore s kultúrnym zameraním.

18. – 19. august, Nitrianske Pravno – Miestna skupina KNS zorganizovala stretnutie záujemcov o ľudovú kultúru a ľudových remeselníkov z regiónov Hauerland, Dolný a Horný Spiš, ktoré bolo spojené s tvorivými dielňami.

18. – 19. august, Gelnica – Miestna skupina KNS zorganizovala stretnutie Nemcov z regiónu Dolný Spiš, pre ktorých pripravila kultúrny a spoločenský program.

19. august, Tužina – Uskutočnil sa 15. ročník Hauerlandfest, na ktorom vystúpili nemecké skupiny stredného Slovenska.

21. – 24. august, Großbottwar (Nemecko) – Na kultúrnom festivale sa zúčastnila nemecká tanečná skupina Schadirattam z Medzeva.

26. august, Tatranská Lomnica – Miestna organizácia KNS v Kežmarku usporiadala 5. ročník Hornospíškého speváckeho festivalu nemeckých skupín.

26. – 27. august, Satu Mare (Rumunsko) – Predstavitelia KNS a spevácka skupina Nachtigall z Košíc sa zúčastnili kultúrneho festivalu satmárskych Švábov.

2. september, Rátka (Maďarsko) – Uskutočnil sa kultúrny festival, ktorého sa zúčastnila aj miestna skupina KNS z Medzeva a nemecká spevácka skupina Goldseifenchor.

21. – 24. september, Osijek (Chorvátsko) – Predstavitelia KNS sa zúčastnili Kongresu nemeckých národnostných menšín v strednej a východnej Európe.

23. september, Bratislava – Uskutočnil sa Karpatskonemecký deň spojený s kultúrnym programom a slávnostným odhalením pamätnej tabule na priečelí Múzea kultúry karpatských Nemcov.

23. september, Bratislava – Miestna skupina KNS zorganizovala stretnutie rodákov spojené so slávnostnou omšou v Dóme sv. Martina.

28. – 30. september, Opole (Poľsko) – Uskutočnilo sa pracovné stretnutie členov sekcie nemeckých menšín Federatívnej únie európskych národnostných menšín, na ktorom sa zúčastnil aj predseda KNS Ondrej Pöss.

30. september, Karlsruhe (Nemecko) – V Karpatskonemeckom múzeu bola otvorená výstava „Vysoké Tatry a Karpatský spolok“.

1. október, Mníšek nad Hnilcom – Miestna skupina KNS privítala návštevu z univerzity v nemeckom Trevíre (Trier).

15.–16. október, Großbottwar (Nemecko) – Stretli sa rodáci z Medzeva.

21. október, Herlikofen (Nemecko) – Usporiadali tradičný folklórny festival karpatských Nemcov.

23. október, Košice – Predsedníčka nemeckej sekcie Helsinského občianskeho výboru Ingrid Lottenburger sa stretla s predstaviteľmi KNS.

25. október, Kežmarok – Uskutočnila sa súťaž žiakov stredných škôl v prednese nemeckej poézie a prózy „Friedrich-Lam-Wettbewerb“ pre región Horný Spiš.

10. – 12. november, Berlín (Nemecko) – V Slovenskom inštitúte na podujatí „Nemci na Slovensku“ predniesli príspevky predseda KNS Ondrej Pöss, zástupcovia mládežníckej organizácie IkeJA-KDJ. Múzeum kultúry karpatských Nemcov pripravilo výstavu „Dejiny a kultúra karpatských Nemcov“.

November, Bratislava – Múzeum kultúry karpatských Nemcov vydalo vo svojej edícii Acta Carpatho-Germanica publikácie: Marian Markus: Pressburger Sagen, Vladimír Rábik: Nemecké osídlenie na území východného Slovenska v stredoveku, Michal Schvarc: Sicherheitsdienst a Slovensko v rokoch 1938 – 1944.

November, Turček – Slávnostným kultúrnym programom si pripomenuli 635. výročie založenia tejto pôvodne nemeckej obce.

3. december, Košice – Členovia KNS z regiónov Horný Spiš, Dolný Spiš a z oblasti údolia Bodvy pripravili spoločné kultúrne podujatie.

24. december, Bratislava – Zomrel Vladimír Májovský, šéfredaktor Karpatennblatt-u.

9.7. Poľská menšina (*Małgorzata Wojcieszńska*)

21. január, Kvetoslavov – Zasadala Rada Poľského klubu.

28. január, Martin – Uskutočnila sa akcia „Slovania spolu“, stretnutie Poliakov, Bulharov a Čechov.

23. – 24. február, Košice – Uskutočnilo sa pracovné stretnutie aktivistov Poľského klubu.

Február, Trenčín – Fašiangová zábava Poľského klubu, región Stredné Považie.

13. marec, Bratislava – Uskutočnilo sa stretnutie Poľského klubu, región Bratislava.

23. marec, Michalovce – Rada Poľského klubu zorganizovala výstavu EuryArt.

24. marec, Bratislava – Rada Poľského klubu odhalila sochu Pápeža Jána Pavla II.

31. máj, Bratislava – Usporiadali Poľsko-slovenský večer námorníckych a goralských piesní. V programe vystúpili skupiny Torka a No Limit.

1. jún, Bratislava – Uskutočnil sa kultúrno-hudobný program Poľský večer.

3. jún, Žilina – Rada Poľského klubu odhalila bustu Jána Pavla II.

3. – 4. jún, Košice – Rada Poľského klubu zorganizovala I. Integrované kultúrne stretnutie. V rámci programu vystúpil ľudový súbor Kalina z Lutoryža.

3. – 4. jún, Strážovské hory – Pri príležitosti Dňa detí a Zelených sviatkov sa konalo stretnutie v prírode členov Poľského klubu, región Stredné Považie.

16. jún, Marchegg (Rakúsko) – Rada Poľského klubu zorganizovala počas Sviatku bocianov výstavu prác umelcov poľského a slovenského pôvodu EuryArt .

23. jún, Krakow (Poľsko) – Rada Poľského klubu zorganizovala výstavu EuryArt.

1. júl, Bratislava – Rada Poľského klubu zorganizovala spomienkové stretnutie na počesť pani Márie Holoubkovej-Urbasiówniej – zakladateľky profesionálnej slovenskej fotografie a filmového štúdia pod názvom Priateľstvo bez hraníc. V programe vystúpili súbory Musica Poetica a Kubranček.

15. jún, Košice – Rada Poľského klubu odhalila pamätník Jána Pavla II.

Júl – august, Košice – Rada Poľského klubu zorganizovala sústredenie umelcov z Poľska a Slovenska a pracovnú výstavu umeleckých diel, ktoré vznikli počas workshopu.

15. august, Nitra – Rada Poľského klubu kládla vence na mohylách vojakov z I. svetovej vojny.

26. august, Dubnica nad Váhom – Rada Poľského klubu zorganizovala Dubnické dni priateľstva Poliakov, spolupráce a folklóru.

5. – 13. september, Tarnów, Busko-Zdrój, Grunwald, Stare Jabłonki, Olsztyn, Ostróda, Frombork, Bartoszyce, Ryn, Giżycko, Mikołajki, Święta Lipka, Reszel, Warszawa (Poľsko) – Rada Poľského klubu zorganizovala počas 14. svetového fóra poľských novinárov pracujúcich v zahraničí prezentácie poľského mesačníka Monitor Polonijny.

1. november, Košice – Bol otvorený 10. ročník Dní poľskej kultúry v Košiciach.

3. november, Košice – Rada Poľského klubu otvorila výstavu EuryArt 2006.

3. november, Spišská Nová Ves – Rada Poľského klubu otvorila výstavy Krystyny Dobrowolskej a Mareka Filipiuka.

3. november, Michalovce – Rada Poľského klubu otvorila výstavu obrazov Krzysztofa Bojarczuka.

3. november, Košice – Rada Poľského klubu otvorila výstavy maľby a sôch Jana Siuty a Piotra Worońca.

10. november, Košice – Rada Poľského klubu otvorila výstavu fotografií Fotoklubu KDK z Krosna.

11. november, Nitra – Pri príležitosti Dňa nezávislosti sa uskutočnilo stretnutie Poliakov v Nitre spojené s návštevou cintorína, kladením vencov na mohylách poľských vojakov a poľskou omšou v katedrále.

13. november, Košice – Predsedu parlamentu PR Bogdan Borusewicz navštívil Slovensko a stretol sa so zástupcami Poľského klubu.

25. – 26. november, Demänovská dolina – Zasadala Rada Poľského klubu.

30. november, Košice – Rada Poľského klubu otvorila vernisáž výstavy Poliáci – Česi – Slováci – stretnutia za komunizmu.

November, Košice – Počas mesiaca sa uskutočnila prezentácia poľských filmov Vinic (réžia J. Machulski), Wróżby kumaka (réžia R. Gliński) a Jestem (réžia. D. Kędzierzawska).

10. december, Považská Bystrica – Slávnostné vyhlásenie výsledkov súťaže Suzvuk, krst knihy a prezentácia úryvkov z knihy.

10. december, Považská Bystrica – Vianočné stretnutie miestneho poľského klubu.

16. december, Košice – Vianočné stretnutie miestneho poľského klubu.

16. december, Nitra – Vianočné stretnutie miestneho poľského klubu.

17. december, Košice – Na vianočných trhoch vystúpila poľská goralská kapela Hamernik z Krakova.

9.8. Chorvátska menšina (*Juraj Cvečko*)

26. január, Bratislava – V mestskej časti Devínska Nová Ves sa konalo tradičné kultúrne podujatie Chorvátov žijúcich v Devínskej Novej Vsi Chorvátsky štvrtok.

27. január, Bratislava – V mestskej časti Čunovo sa konalo tradičné kultúrne podujatie Chorvátov žijúcich na Slovensku 5. Chorvátsky ples.

23. február, Bratislava – V mestskej časti Devínska Nová Ves sa konalo tradičné kultúrne podujatie Chorvátov žijúcich v Devínskej Novej Vsi Chorvátsky štvrtok.

30. marec, Bratislava – V mestskej časti Devínska Nová Ves sa konalo tradičné kultúrne podujatie Chorvátov žijúcich v Devínskej Novej Vsi Chorvátsky štvrtok.

1. máj, Bratislava – V mestskej časti Devínska Nová Ves bolo otvorené Chorvátske múzeum. V slávnostnom programe vystúpili chorvátske folklórne skupiny zo Slovenska, medzi nimi aj miestny detský folklórny súbor Grbarčieta a folklórny súbor Črip.

24. – 25. jún, Bratislava – V mestskej časti Devínska Nová Ves sa konal 18. festival Chorvátskej kultúry. Na festivale vystúpili chorvátske folklórne súbory nielen zo Slovenska, ale aj z Maďarska, Rakúska a Chorvátska.

10. – 16. júl, Sopron (Maďarsko) – Folklórne súbory Grbarčieta a Čunovski bečari sa zúčastnili chorvátskeho festivalu „3. Tamburaški i plesački tabor“.

26. august, Bratislava – V mestskej časti Rusovce sa konal kultúrny festival Rusovce bez hraníc. Na festivale vystúpili chorvátske folklórne súbory zo Slovenska, medzi nimi aj Mužský spevácky spolok Jarovce.

29. september, Bratislava – V mestskej časti Devínska Nová Ves sa konalo tradičné kultúrne podujatie Chorvátov žijúcich v Devínskej Novej Vsi Chorvátsky štvrtok.

4. október, Prešov – Uskutočnilo sa kultúrne podujatie Chorvátsky večer, na ktorom vystúpili súbory Chorvátskeho kultúrneho zväzu na Slovensku.

26. október, Bratislava – V mestskej časti Devínska Nová Ves sa konalo tradičné kultúrne podujatie Chorvátov žijúcich v Devínskej Novej Vsi Chorvátsky štvrtok.

11. november, Bratislava – V mestskej časti Čunovo sa konalo kultúrne podujatie Chorvátsky kultúrny deň.

25. november, Chorvátsky Grob – Uskutočnilo sa kultúrne podujatie Chorvátsky kultúrny deň, v rámci ktorého vystúpila aj miestna kultúrna skupina Chorvatanka.

30. november, Bratislava – V mestskej časti Devínska Nová Ves sa konalo tradičné kultúrne podujatie Chorvátov žijúcich v Devínskej Novej Vsi Chorvátsky štvrtok.

24. december, Bratislava – V mestskej časti Jarovce sa konalo kultúrne podujatie Vianoce v Jarovciach.

9.9. Židovská menšina (*Pavol Mešťan*)

8. február, Košice – SNM – Múzeum židovskej kultúry zorganizovalo výstavu Metamorfózy memoriálu Ch. Sofera, ktorej autorkou bola Viera Kamenická.

16. marec, Szeged (Maďarsko) – Múzeum židovskej kultúry zorganizovalo výstavu MŽK sa predstavuje, ktorej kurátorom bol Pavol Mešťan.

26. marec, Poprad – Múzeum židovskej kultúry zorganizovalo výstavu Izrael – krajina pre všetkých. Autorkou fotografií bola Anna Ondrušeková.

26. marec, Poprad – Pri príležitosti výročia prvých deportácií zo Slovenského štátu usporiadali pietnu spomienku pri pamätnej tabuli na železničnej stanici v Poprade.

4. apríl, Bratislava – SNM – MŽK, Židovské múzeum v Prahe a Východoslovenské múzeum Košice otvorili výstavu zobrazujúcu príbeh Jozefa Poláka (1886 – 1945) pod názvom „Muž, ktorý si nedal pokoj“.

4. apríl, Bratislava – Múzeum židovskej kultúry zorganizovalo výstavu „Muž, ktorý si nedal pokoj...“, ktorej autorkou bola Magda Veselská.

23. máj, Bratislava – Múzeum židovskej kultúry zorganizovalo výstavu „Kameň, ktorý rozpráva...“. Autorom výstavy bol Miro Pogran.

1. jún, Bratislava – Múzeum židovskej kultúry zorganizovalo výstavu „Izrael“. Autorkou výstavy bola Viera Kamenická.

20. júl, Bratislava – Múzeum židovskej kultúry zorganizovalo výstavu izraelských umelcov s názvom Pozdravy z Izraela.

22. august, Bratislava – Múzeum židovskej kultúry zorganizovalo výstavu Strihany papier. Autorkou výstavy bola Esther Shilo.

3. september, Bratislava – Európsky deň židovskej kultúry.

9. september, Bratislava – Pamätný deň obetiam holokaustu a rasového násillia.

9. september, Bratislava – Múzeum židovskej kultúry zorganizovalo výstavu „Zachor! Pamätaj!“. Autorom výstavy bol Milan Veselý.

14. september, Trnava – V rámci festivalu Trnavské dni bola odhalená pamätná tabuľa A. Wetzlera.

24. – 26. november, Bratislava – Uskutočnil sa medzinárodný festival česko-nemecko-slovensko-židovskej kultúry pod názvom „Devět bran“.

V roku 2006 vydalo Múzeum židovskej kultúry 4 publikácie:
NANDRÁSKY, Karol – REMETE, László: Človek, ktorý prekročil hranice,
WEISLITZOVÁ, Věra: Dcéra Oľgy a Lea,
SULAČEK, Jozef: Biele plášte – 2. časť,
Racial Violence Past and Present.

9.10. Ruská menšina (*Alexander Čumakov*)

7. január, Považská Bystrica – Zväz Rusov na Slovensku zorganizoval vianočný koncert podľa juliánskeho kalendára.

14. január, Bratislava – Zväz Rusov na Slovensku zorganizoval novoročný koncert podľa juliánskeho kalendára.

14. január, Košice – Uskutočnil sa 3. ročník Novoročného koncertu amatérskych skupín v organizácii Zväzu Rusov na Slovensku.

26. január, Bratislava – Zväz Rusov na Slovensku zorganizoval súťaž Ruské slovo.

21. marec, Košice – Predstavitelia Zväzu Rusov sa na Slovensku stretli s veľvyslancom Ruskej federácie.

23. apríl, Martin – Uskutočnil sa gastronomický festival Ruská kuchyňa.

9. máj, Bratislava – Zväz Rusov na Slovensku zorganizoval kultúrno-spoločenské podujatie Deň víťazstva.

10. máj, Košice – Zväz Rusov na Slovensku usporiadal súťaž Ruské slovo.

12. máj, Bratislava – Zväz Rusov na Slovensku usporiadal súťaž Ruské slovo.

3. – 4. jún, Martin – Zväz Rusov na Slovensku zorganizoval detské sústreďenie s názvom Deti naša budúcnosť.

14. júl, Košice – Zväz Rusov na Slovensku zorganizoval prímestský detský tábor mladých rusistov.

22. – 27. júl, Banská Bystrica – Zväz Rusov na Slovensku zorganizoval Detský letný tábor.

27. september, Košice – Zväz Rusov na Slovensku zorganizoval stretnutie s členmi klubu vojenskej histórie.

17. – 18. september, Martin – Zväz Rusov na Slovensku zorganizoval Dni slovanskej poézie.

25. november, Nitra – Zväz Rusov na Slovensku zorganizoval stretnutie Slovanov, Rusov, Rusínov a Ukrajincov.

16. december, Bratislava – Zväz Rusov na Slovensku zorganizoval Detský večer s De-
dom Mrázom.

16. december, Považská Bystrica – Zväz Rusov na Slovensku zorganizoval festival
Zlatá jeseň.

9.11. Bulharská menšina (*Emília Hrušíková*)

14. február, Bratislava – Pri príležitosti dňa „Trifon Zarezan“ sa konal festival prezen-
tujúci tradičné zvyklosti bulharských záhradníkov a vinohradníkov v Bulharskom
kultúrnom inštitúte.

11. marec, Bratislava – Pri príležitosti oslobodenia Bulharska spod 500-ročnej tureck-
ej nadvlády, bulharského štátneho sviatku sa uskutočnil festival bulharskej kultúry.

15. marec, Bratislava – V Bulharskom kultúrnom stredisku otvorili výstavu Spomienky
Bulharov na svoje národné obrodenie.

20. máj, Mikulčice (Česko) – Uskutočnil sa tradičný festival Dni bulharskej kultúry –
oslavy Cyrila a Metoda v Mikulčiciach pri hrobe Metoda. Na festivale sa zúčastnili pred-
stavitelia bulharskej menšiny z celej strednej Európy, medzi nimi aj mnohí členovia
Pôvodného kultúrneho zväzu Bulharov a ich priateľov na Slovensku „Christo Botev“.

23. máj, Bratislava – Pôvodný kultúrny zväz Bulharov a ich priateľov na Slovensku
„Christo Botev“ otvoril výstavu Dali nám písmo – solúnski bratia Cyril a Metod.

2. jún, Bratislava – Pôvodný kultúrny zväz Bulharov a ich priateľov na Slovensku
„Christo Botev“ zorganizoval kladenie vencov pri pomníku padlých bulharských
vojakov na Slovensku.

3. jún, Gols (Rakúsko) – Uskutočnilo sa slávnostné zhromaždenie pri pomníku bul-
harského básnika Christa Boteva. Akcie sa zúčastnili bulharské organizácie zo
Slovenska, Rakúska, Maďarska a Českej republiky.

20. jún, Bratislava – Otvorila sa výstava na počesť nositeľa Nobelovej ceny za literatúru - Eliasa Kanetiho.

22. jún, Bratislava – V Bulharskom kultúrnom stredisku bolo zorganizované stretnutie s názvom tému Význam bulharskej písomnosti. Hostom stretnutia bol aj Ognjan Garkov, nový veľvyslanec Bulharskej republiky na Slovensku.

Jún, Bratislava, Humenné – Uskutočnil sa 3. ročník Festivalu národnostných menšín. Bulharskú kultúru reprezentovala folklórna skupina Pirin z Bulharskej osvetovej organizácie v Brne.

16. august, Bratislava – Pôvodný kultúrny zväz Bulharov a ich priateľov na Slovensku „Christo Botev“ zorganizoval besedu so zaujímavými Bulharmi žijúcimi na Slovensku.

8. – 9. september, Bratislava – V súvislosti so vstupom Bulharska do Európskej únie v roku 2007 prišla do Bratislavy početná folklórna skupina bulharských umelcov, ktorá navštívila všetky hlavné mestá štátov EÚ s najdlhším bulharským ľudovým tancom „Choro“. V Bratislave trval tanec nepretržite 1 hodinu a 40 minút.

28. október, Bratislava – Pôvodný kultúrny zväz Bulharov a ich priateľov na Slovensku „Christo Botev“ zorganizoval turnaj v tradičnej bulharskej hre „tabla“ podobnej šachu.

13. – 15. november, Bratislava – Uskutočnil sa tradičný festival Dni bulharskej kultúry na Slovensku.

2. december, Bratislava – Uskutočnil sa 5. ročník tradičného podujatia Večer bulharskej kultúry a folklóru. Na kultúrnom podujatí sa zúčastnili predstavitelia bulharskej menšiny z Českej republiky, Rakúska a Maďarska.

9. december, Šamorín – Predstavitelia organizácií bulharskej menšiny na Slovensku sa zúčastnili konferencie vo Fórum inštitúte, ktorá sa venovala problematike národnostných menšín na Slovensku.

14. december, Bratislava – Pôvodný kultúrny zväz Bulharov a ich priateľov na Slovensku „Christo Botev“ zorganizoval výročnú konferenciu, na ktorej vyhodnotili činnosť organizácie, prijali akčný plán na rok 2007 a zvolili nový riadiaci výbor a zástupcu pre bulharskú menšinu na Slovensku do vyšších slovenských úradov.

10. AUTORI PUBLIKÁCIE – A KÖTET SZERZŐI

Bogdan, Pavol, Ústredná rada Zväzu Rusínov-Ukrajincov Slovenskej republiky, Prešov
Cvečko, Juraj, Chorvátsky kultúrny zväz na Slovensku, Bratislava
Csirik, Zsolt, advokát, Dunajská Streda
Čumakov, Alexander, Zväz Rusov na Slovensku, Bratislava
Danter, Izabella, Vlastivedné múzeum, Galanta
Hivešová-Šilanová, Daniela, Romano nevo řil, Prešov
Hrušíková, Emília, Pôvodný kultúrny zväz Bulharov a ich priateľov na Slovensku
„Christo Botev“, Bratislava
Koľová, Ľuba, Slovenská televízia, Košice
Košťanová, Alžbeta, Slovenská národná knižnica, Martin
Kresáková, Jana, Ministerstvo kultúry SR, Bratislava
Lattová, Teodozia, Rusínska obroda na Slovensku, Prešov
Lelkes, Gábor, Fórum inštitút pre výskum menšín, Šamorín
Loran, Tibor, Univerzita Konštantína Filozofa, Ústav romologických štúdií, Nitra
Mešťan, Pavol, Múzeum židovskej kultúry, Bratislava
Nagyová, Ildikó, Slovenský rozhlas – Rádio Pátria, Bratislava
Plišková, Anna, Prešovská univerzita, Prešov
Pöss, Ondrej, Múzeum kultúry karpatských Nemcov, Bratislava
Szabó, László A., Spolok Katedra, Dunajská Streda
Tóth, Károly, Fórum inštitút pre výskum menšín, Šamorín
Wojcieszynska, Małgorzata, Monitor Polonijny, Bratislava
Zelinová, Hana, Etnografické múzeum – Dokumentačné centrum českej kultúry,
Martin

Fórum Kisebbségkutató Intézet
Fórum inštitút pre výskum menšín
Parková 4
931 01 Šamorín
www.foruminst.sk
E-mail: forum@foruminst.sk

Lelkes Gábor–Tóth Károly (szerk.):
NEMZETI ÉS ETNIKAI KISEBBSÉGEK SZLOVÁKIÁBAN 2006
Felelős kiadó: Tóth Károly
Felelős szerkesztő: Fazekas József
Nyelvi szerkesztő: Ľubomíra Kardosová, Szomolai Valéria
Borítóterv: Juhász R. József
Nyomdai előkészítés: Kalligram Typography Kft., Érsekújvár
Nyomta: Expresprint, s.r.o., Partizánske
Kiadta: Fórum Kisebbségkutató Intézet
Somorja, 2007

Gábor Lelkes – Károly Tóth (red.):
NÁRODNOSTNÉ A ETNICKÉ MENŠINY NA SLOVENSKU 2006
Zodpovedný: Károly Tóth
Zodpovedný redaktor: József Fazekas
Jazyková úprava: Ľubomíra Kardosová, Valéria Szomolai
Návrh obálky: József R. Juhász
Tlačiarenská príprava: Kalligram Typography, s.r.o., Nové Zámky
Tlač: Expresprint, s.r.o., Partizánske
Vydal: Fórum inštitút pre výskum menšín
Šamorín, 2007

ISBN 978-80-89249-12-1

300 Sk

